Bundel - 2a.Commissie Maatschappij en Bestuur Beeldvormend van 10 april 2025

0.1 Afsprakenlijst van de beeldvormende commissie Maatschappij en Bestuur van 10 april 2025
- AFSPRAKENLIJST Beeldvormende Commissie Maatschappij en Bestuur 10-04-2025

1 Opening door de voorzitter van de Commissie Maatschappij en Bestuur, mevrouw G. Holtrop

2 Vaststelling van de agenda
- Agenda Beeldvormende commissie M&B 10-04-2025

3 Actieve informatie uit het college

4 Mededelingen vanuit de fracties

5 Presentatie Rekenkamer inzake subsidieverstrekking
Het doel van dit voorstel is dat u de afweging maakt of en welke aanbevelingen van de rekenkamer worden overgenomen.
Vergaderorde:
Presentatie door de Rekenkamer Aalsmeer
Gelegenheid voor inspraak
Gelegenheid voor het stellen van vragen aan de Rekenkamer
Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder
Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder
Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
- Aalsmeer subsidies
- Raadsvoorstel aanbevelingen rekenkamer subsidies
- Onderzoeksrapport rekenkamer subsidies gemeente Aalsmeer 2024
- 20250204 Getekende bestuurlijke reactie college Aalsmeer nav rapport Rekenkamer inzake subsidies

6 Presentatie Minimabeleid en Aalsmeerpas
Portefeuillehouder: W. Kikkert
Het doel van deze presentatie is het meenemen van de gemeenteraad in het minimabeleid zoals dat nu gevoerd wordt.
Vergaderorde:
Presentatie 10 minuten
Gelegenheid tot stellen van vragen 20 minuten
- 20250318 Oplegnotitie Presentatie Beeldvormende Commissies 10-04-2025 inzake minimabeleid
- Ppt minimabeleid versie college-raad

7 Opzet en installatie jongerenraad in 2025
Portefeuillehouder: W. Kikkert
Het doel van dit voorstel is de participatie van jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart te bevorderen en bij de totstandkoming en uitvoering van beleid beter rekening te houden met de belangen, perspectieven en prioriteiten van jongeren.
Vergaderorde:
Gelegenheid voor inspraak
Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder
Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder
Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
- 20250128 Getekend raadsvoorstel Jongerenraad
- 2025-01-21 RAADSBESLUIT Jongerenraad
- 2025-01-21 Notitie bij Raadsvoorstel - Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025
- 20241022 Initiatiefvoorstel Jongerenraad Aalsmeer v.1.4
- 20241114 Getekend Raadsbesluit initiatiefvoorstel D66 CDA Absoluut Aalsmeer VVD - kopie

8 Integraal Veiligheidsplan 2025-2026

Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte
Het doel van dit voorstel is te voldoen aan het gestelde in de Politiewet waarin is vastgelegd dat de gemeenteraad eens in de vier jaar de lokale doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. In Aalsmeer is ervoor gekozen om het IVP tweejaarlijks vast te stellen om zo dynamischer te acteren op actuele ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein in Aalsmeer.
Vergaderorde:
Gelegenheid voor inspraak
Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder
Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder
Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel

20250311 Getekend raadsvoorstel Integraal Veiligheidsplan 2025-2026 gemeente Aalsmeer
20250307 RAADSBESLUIT Integraal Veiligheidsplan 2025-2026 gemeente Aalsmeer
20250306 Integraal Veiligheidsplan IVP 2526 vs1.00

9 Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028, Eindconcept VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)
Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte
Het doel van dit voorstel is om in te stemmen met de genoemde drie documenten waardoor de brandweer, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), de Gemeenschappelijke Meldkamer en het Veiligheidsbureau voldoen aan de wettelijke eisen.
Vergaderorde:
Gelegenheid voor inspraak
Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder
Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder
Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel

20250320 Getekend raadsvoorstel Meerdere stukken Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) voor kenbaar maken zienswijzen (2)
Raadsbesluit Meerdere stukken Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) voor kenbaar maken zienswijzen
Aanbiedingsbrief RRP, BP en DP VrAA aan gemeenteraden
Bijlage 1 Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 - Hoofdrapport versie 6.0
Bijlage 1a Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 - Verdieping versie 6.0
Bijlage 2 Beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028
Bijlage 3 Dekkingsplan 2025-2028 versie 1.0
Bijlage 3a Dekkingsplan Bijlagen versie 1.0
Bijlage 3b Dekkingsplan Infographic 2025-20 28 versie 3

10 Regionale Samenwerking

11 Sluiting

Gemeente Aalsmeer

AFSPRAKENLIJST BEELDVORMENDE COMMISSIE MAATSCHAPPIJ EN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2025

BEELDVORMENDE COMMISSIE M&B

Aanwezig:
Voorzitter: mevrouw G. Holtrop
Griffier: mevrouw B. Kemp-de Jong
Leden:

CDA:	de dames M. van Diemen, T. van der Meer en A.M. Harte-Fokker en de heren M.P. Buskermolen, P.F. van den Nouland, Dirk van Willegen en B.P. Adema
VVD:	de dames E.S.I. Mijwaart en M. Vleghaar en de heren J.G.E. Bouwmeester, J. de Vries en E.P. Abbenhuës
Absoluut Aalsmeer:	de heren W.T.J.M. Koster en D. Kuin
D66:	mevrouw M.J. Geisler en de heer S.J.R. de Vries
GroenLinks:	de dames P. Lakerveld en J.I. Koopmann-Trawinski en de heer R.P. Fransen
PvdA:	de heer J.H. Buisma
FlorAalsmeer:	mevrouw J. Keessen en de heer D.J. Biesheuvel

Portefeuillehouders: de heren G.E. Oude Kotte, L.B. Kabout en S.A.S. Spaargaren

Agenda punt	Onderwerp	Afspraak
1.	**Opening door de voorzitter, mevrouw G. Holtrop** **Griffier: B. Kemp-de Jong**	

2.	**Vaststelling van de agenda**	Conform vastgesteld
3.	**Actieve informatie uit het college**	Wethouder Spaargaren deelt mee dat de VNG het kabinet een deadline heeft gesteld tot 14 april om het rapport Van Ark inzake de tekorten in de jeugdzorg één op één over te nemen. Doet het kabinet dit niet dan zal de VNG een juridische procedure opstarten om het kabinet in gebreke te stellen. Tevens zullen dan ook de handtekeningen onder zowel het woon- als zorgakkoord worden teruggetrokken. Het rapport Van Ark zal aan de raad worden toegezonden. Het college Aalsmeer is voornemens de lijn van de VNG te volgen en een juridische procedure en een in gebreke stelling te starten.
4.	**Mededelingen vanuit de fracties**	Er zijn geen mededelingen vanuit de fracties.
5.	**Presentatie Rekenkamer inzake subsidieverstrekking** De presentatie is verzorgd door de heer F. Haven, plaatsvervangend voorzitter van de Rekenkameronderzoekers Friesland. <u>Toezeggingen:</u> 1.De portefeuillehouder heeft toegezegd dat de actualisatie van de subsidieverordening dit jaar aan de raad zal worden voorgelegd. 2.De portefeuillehouder geeft aan dat voor het einde van het jaar het contract met de ESA zal worden aangepast/verbeterd.	Door naar de oordeelsvormende commissie van 08-05-2025

6.	**Presentatie Minimabeleid en Aalsmeerpas** Portefeuillehouder: W. Kikkert Toezeggingen: 1.De resultaten van het onderzoek naar de toekomst van de Aalsmeerpas worden, zodra gereed, gedeeld met de raad; 2.Indien beschikbaar zullen de gegevens over de kosten van de Aalsmeerpas en het aantal kinderen wat in Aalsmeer in armoede leeft nog worden gedeeld met de raad.	De commissie is voldoende geïnformeerd over dit onderwerp.
7.	**Opzet en installatie jongerenraad in 2025** Portefeuillehouder: W. Kikkert Toezeggingen: De nog niet beantwoorde vragen zullen alsnog z.s.m. schriftelijk worden beantwoord.	Door naar de oordeelsvormende commissie van 08-05-2025
8.	**Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2025-2026 Gemeente Aalsmeer** Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte Toezeggingen: **-**	Door naar de raadsvergadering van 22-05-2025 als akkoordstuk
9.	**Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028, eindconcept VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 van de Veiligheidsregio Ansterdam-Amstelland (VrAA)** Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte Toezeggingen: -	Door naar de raadsvergadering van 22-05-2025 als akkoordstuk
10.	**Regionale samenwerking**	De heer Koster wijst op de Klankbord-groep Verbonden Partijen op dinsdag 15 april a.s. De heer S. de Vries vult aan dat hij zojuist de griffie heeft verzocht deze bijeenkomst te verzetten naar 8 mei aansluitend aan de oordeelsvormende commissie Maatschappij en Bestuur.

11.	**Sluiting**	De voorzitter sluit de vergadering om 22.00 uur.

Gemeente Aalsmeer

AGENDA VOOR DE VERGADERING VAN DE
COMMISSIE MAATSCHAPPIJ EN BESTUUR
op donderdag 10 APRIL 2025, 20.00 uur

BEELDVORMEND
Fracties kunnen hun vragen indienen tot 12 uur op de vrijdag voor de vergadering. Het college beantwoordt de vragen op de dinsdag daarna.
Het doel van een beeldvormende vergadering is dat alle deelnemers dezelfde informatie hebben over een voorstel.

Tijd	Agenda punt	Onderwerp
20.00	1.	**Opening door de voorzitter van de Commissie Maatschappij en Bestuur, mevrouw G. Holtrop** **Griffier: B. Kemp-de Jong**
20.02	2.	**Vaststelling van de agenda**
	3.	**Actieve informatie uit het college**
	4.	**Mededelingen vanuit de fracties**
20.05	5.	**Presentatie Rekenkamer inzake subsidieverstrekking** *Het doel van dit voorstel is dat u de afweging maakt of en welke aanbevelingen van de rekenkamer worden overgenomen.* **Vergaderorde:** 1. Presentatie door de Rekenkamer Aalsmeer 2. Gelegenheid voor inspraak 3. Gelegenheid voor het stellen van vragen aan de Rekenkamer 4. Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder 5. Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder 6. Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
20.35	6.	**Presentatie Minimabeleid en Aalsmeerpas** Portefeuillehouder: W. Kikkert *Het doel van deze presentatie is het meenemen van de gemeenteraad in het minimabeleid zoals dat nu gevoerd wordt.* **Vergaderorde:** 1. Presentatie 10 minuten 2. Gelegenheid tot stellen van vragen 20 minuten

21.05	7.	**Opzet en installatie jongerenraad in 2025** Portefeuillehouder: W. Kikkert *Het doel van dit voorstel is de participatie van jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart te bevorderen en bij de totstandkoming en uitvoering van beleid beter rekening te houden met de belangen, perspectieven en prioriteiten van jongeren.* **Vergaderorde:** 1. Gelegenheid voor inspraak 2. Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder 3. Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder 4. Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
21.35	8.	**Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2025 – 2026 Gemeente Aalsmeer** Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte *Het doel van dit voorstel is te voldoen aan het gestelde in de Politiewet waarin is vastgelegd dat de gemeenteraad eens in de vier jaar de lokale doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. In Aalsmeer is ervoor gekozen om het IVP tweejaarlijks vast te stellen om zo dynamischer te acteren op actuele ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein in Aalsmeer.* **Vergaderorde:** 1. Gelegenheid voor inspraak 2. Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder 3. Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder 4. Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
22.05	9.	**Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028, Eindconcept VrAA, beleids-plan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)** Portefeuillehouder: G.E. Oude Kotte *Het doel van dit voorstel is om in te stemmen met de genoemde drie documenten waardoor de brandweer, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), de Gemeenschappelijke Meldkamer en het Veiligheidsbureau voldoen aan de wettelijke eisen.* **Vergaderorde:** 1. Gelegenheid voor inspraak 2. Gelegenheid voor vragen van de fracties aan de portefeuillehouder 3. Gelegenheid voor aanvullende vragen n.a.v. de beantwoording door de portefeuillehouder 4. Vrije gespreksronde waar fracties elkaar kunnen bevragen en van gedachten kunnen wisselen om een beeld te vormen van het voorstel
22.35	10.	**Regionale samenwerking**
22.45	11.	**Sluiting**

Rekenkamer Aalsmeer

Subsidies

Bespreking commissie

april 2025

Conclusies

€6,8m

Subsidies tellen op tot een groot bedrag en stijgen sneller dan overige uitgaven.

Onbekend is of beleidsdoel met subsidie wordt bereikt. Ook bij grote bedragen.

Geen afspraken met subsidieaanvrager over maatschappelijke doelen uit beleid.

Verstrekking subsidies is doelmatig georganiseerd. 120 organisaties krijgen geld

De raad kan wel beter geïnformeerd worden om hierop meer invloed uit te oefenen.

Aanbeveling 1

Het college opdragen om subsidies te gebruiken om maatschappelijke doelen te bereiken

De koppeling tussen een maatschappelijk doel en een subsidie is reeds aanwezig is. De raad kan ervoor kiezen om de subsidies per programma weer te geven in plaats van in de bijlage.

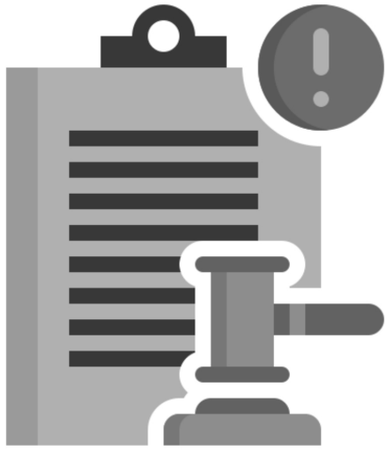
Reactie rekenkamer

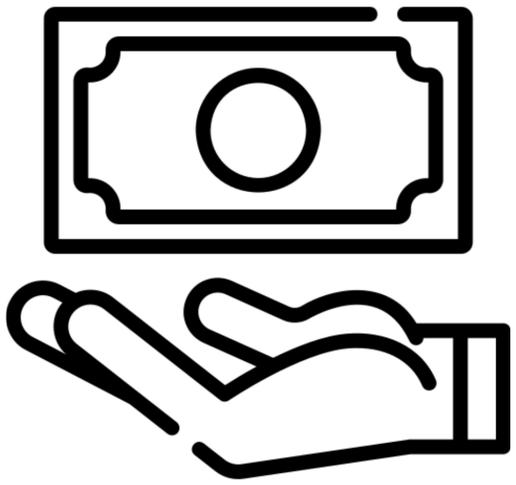
- Niet alle 120 subsidies bespreken
- Wel elk jaar circa 25 toelichten
- Vragen op detail staat sturen op hoofdlijnen niet altijd in de weg
- Informatie niet alleen in programma's maar ook in de paragraaf subsidies

Reactie rekenkamer

- Leg duidelijk verband tussen:

BELEID

SUBSIDIE

WAT IS BEREIKT

Aanbeveling 2

Het college opdragen om regelmatig met ontvangers de subsidies te evalueren

Het college erkent dat periodieke heroverweging van een subsidie waardevol kan zijn. Aangezien de raad alleen op hoofdlijnen stuurt, vindt het college het niet passend om de resultaten per subsidieontvanger met de raad te bespreken. Het college is bereid de informatie per programma te clusteren om de leesbaarheid te verbeteren.

Aanbeveling 3

Het college opdragen de informatie over subsidies voor de raad te verbeteren en een jaarlijks debat te initiëren

Het college constateert dat momenteel jaarlijks op programmaniveau wordt aangegeven welke beleidsdoelen zijn behaald en welke middelen daarvoor zijn ingezet. Clustering van deze informatie per programma kan de leesbaarheid verbeteren. Het is aan de gemeenteraad om hierover een besluit te nemen.

Aanbeveling 4

Het college opdragen om de verordening te actualiseren en het kiezen tussen inkoop of subsidie duidelijker te maken.

Het college staat positief tegenover het advies van de rekenkamer om de verordening te actualiseren. Aanpassing van de verordening staat gepland voor 2025. Hierbij heeft de raad de mogelijkheid kaders te stellen aan subsidieverlening, onder meer door vast te leggen voor welke activiteiten subsidie mag worden verstrekt en welke niet.

Aanbeveling 5

Het college op te dragen om de samenwerking met ESA te ontwarren

Het college ondersteunt de aanbeveling en heeft in 2023 geconstateerd dat er duidelijkheid moet komen in de relatie met ESA in de verschillende rollen en taken die ESA heeft. Naar verwachting zal vanaf 1 januari 2026 met de nieuwe dienstverleningsovereenkomst worden gewerkt.

Gemeente Aalsmeer

RAADSVOORSTEL

Zaaknummer:

Voorstel van: De rekenkamer

Behandelend ambtenaar:
Griffier
griffie@aalsmeer.nl

Datum: 18 maart 2025

Portefeuillehouder:

Onderwerp

Aanbevelingen Rekenkameronderzoek Subsidies in Aalsmeer

Raadsbesluit

De rekenkamercommissie stelt de raad voor te besluiten:

1. Het college op te dragen om subsidies te gebruiken om maatschappelijke doelen te bereiken.
2. Het college op te dragen om regelmatig met ontvangers de subsidies te evalueren.
3. Het college op te dragen de informatie over subsidies voor de raad te verbeteren en een jaarlijks debat te initiëren.
4. Het college op te dragen om de verordening te actualiseren en het kiezen tussen inkoop of subsidie duidelijker te maken.
5. Het college op te dragen om de samenwerking met ESA te ontwarren.

Samenvatting

De rekenkamer heeft een onderzoek gedaan naar de subsidies in de gemeente Aalsmeer.
Op basis van dit onderzoek heeft de rekenkamer aanbevelingen gedaan.
Het is aan de raad om de aanbevelingen van de rekenkamer vast te stellen.

Doel

De aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen zodat het proces subsidies in de gemeente Aalsmeer verbeterd wordt.

Prestatie

De aanbevelingen van de rekenkamer overnemen.

Voorgeschiedenis en context

De rekenkamer heeft een onderzoek gedaan naar de subsidies in de gemeente Aalsmeer.
Op basis van dit onderzoek heeft de rekenkamer aanbevelingen gedaan.

Het blijkt dat de gemeente onvoldoende weet of maatschappelijke doelen uit het beleid met de subsidie wordt bereikt. Dat komt ook omdat de gemeente niet altijd met beleid verbonden doelen met de ontvanger afspreekt. De gemeente evalueert te weinig of de subsidie bijdraagt aan het beleid. Door dit alles weet de gemeente niet zeker of de subsidies het maatschappelijke doel treffen en daarmee doeltreffend zijn ingezet. Bij de gemeente bleek in dit onderzoek de wens om het proces van subsidie geven te vereenvoudigen door een deel van de aparte uitvoeringsregels te schrappen en de verordening te actualiseren. Het college staat ook open om particulier initiatief en maatschappelijk vernieuwing te ondersteunen. Het onderzoek toont aan dat er ook veel goed gaat. Het nieuw sociaal beleid is gemaakt met inbreng uit de samenleving en gemeentelijke organisatie. Het verstrekken van subsidies is doelmatig georganiseerd. Door de jaarlijkse €6m subsidies aan 120 instellingen, groepen inwoners en verenigingen kunnen mensen sporten, lezen, cultuur beleven en zich ontwikkelen. Aalsmeer verstrekt elk jaar meer subsidie en de groei is sterker dan bij de overige uitgaven. Uit het onderzoek blijkt dat de raad beter geïnformeerd kan worden om hierop meer invloed uit te oefenen.

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit

De conclusies en aanbevelingen van het rapport van de rekenkamer dienen door de raad vastgesteld te worden zodat daarmee het college de opdracht gegeven kan worden om de aanbevelingen over te nemen.

Keuzemogelijkheden/alternatieven

De raad kan ervoor kiezen de aanbevelingen niet over te nemen.

Participatie

Aangezien dit een interne raadsaangelegenheid betreft, heeft er geen participatie plaatsgevonden.

Kanttekeningen en risico's

Het college onderstreept het belang van subsidieverstrekking als een cruciaal instrument van de gemeentelijke overheid om maatschappelijke doelen te bereiken. Subsidieverstrekking is echter een complex instrument, vooral wanneer de scheiding tussen subsidie en inkoop niet duidelijk is. Vaak is het moeilijk om het effect van een subsidie meetbaar te maken en te vatten in indicatoren, wat het lastig maakt om het maatschappelijke effect van een subsidie aan te tonen.

Met betrekking tot de aanbevelingen heeft het college de volgende kanttekeningen geplaatst:

Aanbeveling 1: Het college geeft aan dat de koppeling tussen een maatschappelijk doel en een subsidie reeds aanwezig is. Om de leesbaarheid te vergroten, kan de raad ervoor kiezen om de subsidies per programma weer te geven in plaats van in de bijlage.

Aanbeveling 2: Het college erkent dat periodieke heroverweging van een subsidie waardevol kan zijn. Aangezien de raad alleen op hoofdlijnen stuurt, vindt het college het niet passend om de resultaten per subsidieontvanger met de raad te bespreken. Het college is bereid de informatie per programma te clusteren om de leesbaarheid te verbeteren.

Aanbeveling 3: Het college constateert dat momenteel jaarlijks op programmaniveau wordt aangegeven welke beleidsdoelen zijn behaald en welke middelen daarvoor zijn ingezet. Clustering van deze informatie per programma kan de leesbaarheid verbeteren. Het is aan de gemeenteraad om een besluit te nemen over de inrichting van de begroting en de jaarrekening.

Aanbeveling 4: Het college staat positief tegenover het advies van de rekenkamer om de verordening te actualiseren. Aanpassing van de verordening staat gepland voor 2025. Hierbij heeft de raad de mogelijkheid kaders te stellen aan subsidieverlening, onder meer door vast te leggen voor welke activiteiten subsidie mag worden verstrekt en welke niet. Om de keuze tussen inkoop of subsidie duidelijker te maken, kan met de AA-organisatie worden bekeken of het afwegingskader duidelijker kan worden vormgegeven.

Aanbeveling 5: Het college ondersteunt de aanbeveling en heeft in 2023 geconstateerd dat er duidelijkheid moet komen in de relatie met ESA in de verschillende rollen en taken die ESA heeft. Het college werkt onder andere aan de dienstverleningsovereenkomst en het herzien van verschillende huurovereenkomsten. Naar verwachting zal vanaf 1 januari 2026 met de nieuwe dienstverleningsovereenkomst worden gewerkt.

Financiën

Als de aanbevelingen worden overgenomen, kan dat leiden tot extra werkzaamheden. Echter zouden deze binnen de reguliere uren kunnen worden ingevuld.

Vervolgstappen

Uitvoering en procesplanning

Na besluitvorming gaat het college aan de slag met de aanbevelingen.

Evaluatie

Een jaar na besluitvorming door de raad naar aanleiding van een onderzoek van de rekenkamer, meldt het orgaan die de aanbevelingen uit een onderzoek aangaan, in hoeverre aan deze aanbevelingen gevolg is gegeven (artikel 12, lid 3 verordening Rekenkamer).

Duurzaamheidsaspecten

Niet van toepassing

Bijlagen

Onderzoeksrapport Rekenkamer Subsidies gemeente Aalsmeer 2024.

De griffier,	De voorzitter,
H.R.E. Hofland	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Rekenkamer Aalsmeer

Rapport

van het onderzoek naar **subsidies** in Aalsmeer

Sneek, 5 februari 2025

Inhoudsopgave

De verkorte versie van het onderzoek **2**
Samengevat 2
Conclusies 2
Aanbevelingen 3
Reactie op de conclusies en aanbevelingen van het college van B&W **5**
Nawoord van de rekenkamer op de bestuurlijke reactie hierboven **13**
1 - Een onderzoek naar subsidie? **14**
1.1 Waarom een rekenkameronderzoek naar subsidie? 14
1.2 Wat zijn de vragen waarop dit onderzoek een antwoord moet geven? 14
1.3 Hoe is het onderzoek uitgevoerd? 14
1.4 Wat lees ik in dit rapport? 14
2 - Wat heeft Aalsmeer aan subsidies verstrekt sinds 2018? **15**
2.1 Hoeveel heeft Aalsmeer aan subsidies sinds 2018 begroot? 15
2.2 Welke programma's gebruiken subsidies? 16
2.3 Hoe zijn de subsidies verdeeld onder de aanvragers? 16
2.4 Is het nu subsidie of is het inkoop? 18
2.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk? 19
3 - De regels bij subsidies **20**
3.1 Wat is een subsidie en wat niet? 20
3.2 En hoe zit het met landelijke regels? 20
3.3 Hoe ziet een subsidieproces eruit? 21
3.4 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk? 22
4 - Het subsidiebeleid in Aalsmeer **23**
4.1 Hoe ziet het subsidiebeleid er in Aalsmeer uit? 23
4.1.1 Subsidiebeleid in het sociaal domein 23
4.1.2 Subsidiebeleid voor kunst en cultuur 24
4.1.3. Subsidiebeleid voor sport 26
4.2 Hoe zien subsidieregels er in Aalsmeer uit? 27
4.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk? 28
5 - Hoe ziet de subsidieverlening er bij een ontvangende organisatie uit? **29**
5.1 Exploitatie sportaccommodaties Aalsmeer (ESA) 29
5.2 Stichting N201, Aalsmeer 32
5.3. De historische tuin 33
5.4. Participe 34
5.5. Stichting Ontwikkelings Samenwerking Aalsmeer (OSA) 35
5.6. Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk? 36
6 - Hoe voert de ambtelijke organisatie het subsidiebeleid uit? **37**
6.1 Wat doet de AA-organisatie met subsidies? 37
6.2 Werkwijze en verantwoordelijkheden Kernorganisatie Aalsmeer (KOA) 37
6.3 Controle van de subsidies 37
6.4 Betrokkenheid college en raad 38
6.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk? 39
Bijlage 1: Beslisboom is het subsidie of inkoop **40**
Bijlage 2 Bronnen **41**

De verkorte versie van het onderzoek

Samengevat

Welke bijdrage leveren subsidies aan de beleidsdoelen van de gemeente Aalsmeer en is de subsidieverstrekking doelmatig ingericht? Dit is de hoofdvraag van dit onderzoek en het blijkt dat de gemeente onvoldoende weet of maatschappelijke doelen uit het beleid met de subsidie wordt bereikt. Dat komt ook omdat de gemeente niet altijd met beleid verbonden doelen met de ontvanger afspreekt. De gemeente evalueert te weinig of de subsidie bijdraagt aan het beleid. Door dit alles weet de gemeente niet zeker of de subsidies het maatschappelijke doel treffen en daarmee doeltreffend zijn ingezet. Bij de gemeente bleek in dit onderzoek de wens om het proces van subsidie geven te vereenvoudigen door een deel van de aparte uitvoeringsregels te schrappen en de verordening te actualiseren. Het college staat ook open om particulier initiatief en maatschappelijk vernieuwing te ondersteunen. Het onderzoek toont aan dat er ook veel goed gaat. Het nieuw sociaal beleid is gemaakt met inbreng uit de samenleving en gemeentelijke organisatie. Het verstrekken van subsidies is doelmatig georganiseerd. Door de jaarlijkse €6m subsidies aan 120 instellingen, groepen inwoners en verenigingen kunnen mensen sporten, lezen, cultuur beleven en zich ontwikkelen. Aalsmeer verstrekt elk jaar meer subsidie en de groei is sterker dan bij de overige uitgaven. Uit het onderzoek blijkt dat de raad beter geïnformeerd kan worden om hierop meer invloed uit te oefenen.

Conclusies

1. **Huidig sociaal beleid is met belanghebbenden opgezet, maar subsidies zijn onderbelicht**
   Met de Adviesraad sociaal domein, vertegenwoordigers uit de zorg en onderwijs, inwoners en maatschappelijke organisaties zijn trends voor de toekomst besproken. Hiermee zijn doelen voor het beleid bepaald, maar de mogelijkheid om subsidies hiervoor in te zetten is onderbelicht. Dit kan in uitwerkingsplannen alsnog worden gedaan.

2. **Aalsmeer verstrekt efficiënt subsidies maar weet onvoldoende of doelen zijn gehaald**
   Het proces van verlenen van subsidie door de AA-organisatie en de KOA-organisatie ligt vast, wordt goed uitgevoerd en zorgvuldig gecontroleerd. De nadruk ligt op de financiële en juridische aspecten, minder op het al dan niet bereiken van beleidsdoelen na het aflopen van de subsidietermijn. Hierdoor is achteraf niet goed vast te stellen of met de subsidie is bereikt wat werd beoogd.

3. **Subsidiebeleid wordt niet geëvalueerd voor de raad**
   Het beleid wordt na afloop van de termijn soms verlengd, maar meestal vernieuwd. Uit dit onderzoek blijkt dat een schriftelijke evaluatie met daarin een opsomming van de oorspronkelijke doelen en wat daarvan terecht is gekomen, met een uitleg van de oorzaken van verschillen, geregeld ontbreekt. Ook gaat de gemeente niet na of een subsidie voortgezet moet worden met als gevolg dat subsidies een vaste inkomstenbron zijn en niet geld om iets nieuws te starten. Door dit niet te evalueren is de raad de mogelijkheid ontnomen om na te gaan wat er terecht is gekomen is van het beleid dat ze zelf vast hebben gesteld.

4. **De subsidieverordening stamt uit 2018 en is niet gemoderniseerd**
   Aalsmeer heeft de subsidieverordening naar model van de VNG opgesteld. En terwijl Amstelveen de verordening in 2023 heeft geactualiseerd, heeft Aalsmeer dat niet gedaan. In de uitvoering levert dit de AA-organisatie extra onnodig werk op. Tevens valt op dat het gebruik van de hardheidsclausule (met de hand over hart strijken als dat verstandig is) niet aan de raad wordt gemeld, maar alleen aan het college. De modelverordening van de VNG suggereert de raad wel te informeren.

5. **Subsidies blijken te zijn ingezet om een aanbesteding te vermijden**
   De gemeente moet onderbouwen wanneer bij een instelling wordt ingekocht en wanneer die wordt gesubsidieerd. Uit het onderzoek bleek dat een instelling waar werd ingekocht over is gezet naar een subsidie om zo een aanbesteding te vermijden. Er was maar 1 aanbieder. Deze keuze is pragmatisch maar de beslissing kan tot juridische risico's leiden.

6. **Aalsmeer geeft ook jarenlang subsidie zonder expliciet gemeentelijk beleid**
   Naast de algemene documenten zijn 5 subsidieontvangers nader onderzocht. Hier bleek dat sommige ontvangers jarenlang geld krijgen zonder dat hiervoor gemeentelijk beleid is. Dat geldt voor ontwikkelingssamenwerking Aalsmeer, de Historische Tuin en N201. De grondslag om subsidie te geven kan natuurlijk alsnog door de raad worden vastgesteld maar ontbreekt nu in het beleid.

7. **De subsidiestromen rond ESA zijn zelfs voor ingewijden moeilijk te doorgronden**
   Aalsmeer en ESA zijn op vele manieren verbonden. ESA huurt sportfaciliteiten en De Oude Veiling bij de gemeente en doet de exploitatie en onderhoud. ESA verhuurt aan door Aalsmeer gesubsidieerde instellingen zoals Cultuurpunt en de bibliotheek. Als het college ESA vraagt de huur te verhogen dan stijgen de subsidieaanvragen van Cultuurpunt en de bibliotheek. Zo lijken de subsidies voor cultuur te stijgen, maar het geld komt bij ESA terecht. Sportverenigingen krijgen korting op de huur die de gemeente betaalt.

8. **Aalsmeer geeft het meeste subsidies voor gemeentelijke taken**
   Tweederde van het jaarlijkse subsidiebedrag gaat naar 6 instellingen waarvan gemeentelijke taken zoals sport, bibliotheek en welzijn worden uitgevoerd. De stijging van bijna 50% van het subsidiebedrag sinds 2018 valt ook bij deze grote instellingen. De andere 115 instellingen en verenigingen voeren eigen initiatieven uit en krijgen een derde van het geld.

9. **De raad krijgt te weinig informatie voor de kaderstellende en controlerende taak**
   Welke maatschappelijke doelen met subsidie worden bereikt is voor de raad niet duidelijk. Bij de begroting krijgt de raad weinig informatie over de voornemens en bij de jaarrekening ook. Daar ontbreekt verder een uitleg van de verschillen tussen plan en uitvoering. Hierdoor is tussen college en raad weinig debat over het nut van subsidies. Omdat veel subsidies vanuit een historische relatie worden gegeven is dit een verbeterpunt.

Aanbevelingen

1. **College, gebruik subsidie om maatschappelijke doelen te bereiken**
   Geld geven is een krachtig middel om doelen te bereiken. Koppel daarom altijd beleid en een maatschappelijk doel en vervolgens aan een mogelijke subsidie. Het beleid in het sociaal domein kan in uitwerkingsplannen nader worden gekoppeld aan meetbare doelen en aan subsidies.

2. **College, evalueer subsidies regelmatig met ontvangers**
   Voorkom dat organisaties met nieuwe initiatieven afhankelijk van subsidies worden door regelmatig met de organisaties na te gaan welke doelen zijn bereikt en welke middelen daarvoor noodzakelijk zijn van de gemeente of van andere inkomstenbronnen. Stel 3 W-vragen 'wat wilden we bereiken en wat kwam daarvan terecht', 'wat is daarvoor gedaan' en 'wat heeft dat gekost'. Gebruik de antwoorden om het beleid te evalueren en deel de resultaten met de raad.

3. **College, verbeter de informatie over subsidies voor de raad en initieer een jaarlijks debat**
   Leg bij de jaarlijkse verantwoording uit welke maatschappelijke beleidsdoelen zijn bereikt, wat wel en wat niet is gelukt en leg de redenen en gevolgen uit. Schets de gevolgen voor de komende begroting en wat anders moet. Onderscheid hierbij gemeentelijke taken en eigen initiatief van

externe organisaties, vooral over de duur en toegevoegde waarde van de gemeentelijke subsidie voor het gemeentelijke beleid. Agendeer actief (bij voorkeur 1x per jaar) tussen raad en college welke subsidies tegen het licht zijn gehouden.

4. **College, actualiseer de verordening en maak kiezen tussen inkoop of subsidie duidelijker**
   Actualiseer de subsidieverordening volgens het laatste model van de VNG en regel het informeren van de raad over de hardheidsclausule. Maak duidelijke criteria tussen inkoop en subsidies en leg dit vast in de procedures van de AA-organisatie en de KOA-organisatie.

5. **College, ontwar de samenwerking met ESA**
   Splits de werkzaamheden en geldstromen met en via de ESA en andere gesubsidieerde organisaties zo dat in 1 oogopslag is te zien wie welke subsidie van de gemeente krijgt en aan welke maatschappelijke doelen die bijdragen.

Reactie op de conclusies en aanbevelingen van het college van B&W

Gemeente Aalsmeer

Uw contact E. Freerkstra
T (020) 0297 - 383074
F (020) 540 45 59
info@aalsmeer.nl

Postbus 253, 1430 AG Aalsmeer
Vermeld bij reactie ons kenmerk en datum van deze brief

Rekenkamer gemeente Aalsmeer

Datum 4 februari 2025

Betreft Bestuurlijk wederhoor onderzoek Subsidies

Geachte leden van de rekenkamer, geachte leden van de gemeenteraad.

De rekenkamer heeft er wederom veel werk van gemaakt om een complex onderwerp ter hand te nemen. Subsidieverstrekking is een belangrijk instrument van de gemeentelijke overheid om bepaalde maatschappelijke doelen te bereiken. Daarnaast is het ook een complex instrument, zeker in die gevallen dat de scheiding tussen subsidie en inkoop niet helder te maken is. Lang niet altijd leent een onderwerp zich er goed voor om het effect meetbaar te maken en te vatten in indicatoren. Dat maakt dat het lastig is om aan te tonen wat het maatschappelijk effect van een bepaalde subsidie is. Voor wat betreft subsidie gaat het dan veelal over merkbare in plaats van meetbare effecten. Bijvoorbeeld kan het in stand houden van een voorziening die door inwoners veel wordt gebruikt een doelstelling op zich zijn.

In deze reactie heeft het college gemeend in een aantal gevallen verklarende tekst op te moeten nemen om een conclusie van de rekenkamer in de juiste context te plaatsen. In deze bestuurlijke reactie gaan wij eerst in op de conclusies van de rekenkamer. Daarnaast gaan wij in op de aanbevelingen van de rekenkamer.

Naar aanleiding van de conclusies van de rekenkamer:

1. ***Huidig sociaal beleid is met belanghebbenden opgezet, maar subsidies zijn onderbelicht***
   Met de Adviesraad sociaal domein, vertegenwoordigers uit de zorg en onderwijs, inwoners en maatschappelijke organisaties zijn trends voor de toekomst besproken. Hiermee zijn doelen voor het beleid bepaald, maar de mogelijkheid om subsidies hiervoor in te zetten is onderbelicht. Dit kan in uitwerkingsplannen alsnog worden gedaan.

   Het college kan zich vinden in deze conclusie van de rekenkamer. Door nadrukkelijker het subsidie instrument aan beleidsdoelstellingen te koppelen wordt ook duidelijk gemaakt wat het belang is van de verschillende subsidiestromen. Bij de aanbevelingen geven wij aan hoe dat naar onze mening zo optimaal mogelijk zou kunnen.

Gemeentehuis Raadhuisplein 1
1431 EH Aalsmeer
T (0297) 38 75 75
www.aalsmeer.nl
IBAN NL28 BNGH 0285 0000 12
Reist u met het OV: plan uw reis op www.9292.nl

2. ***Aalsmeer verstrekt efficiënt subsidies maar weet onvoldoende of doelen zijn gehaald.***
   Het proces van verlenen van subsidie door de AA-organisatie en de KOA-organisatie ligt vast, wordt goed uitgevoerd en zorgvuldig gecontroleerd. De nadruk ligt op de financiële en juridische aspecten, minder op het al dan niet bereiken van beleidsdoelen na het aflopen van de subsidietermijn. Hierdoor is achteraf niet goed vast te stellen of met de subsidie is bereikt wat werd beoogd.

   Het college kan met voldoening vaststellen dat ook de rekenkamer tot de conclusie komt dat de uitvoering van het beleid in de basis goed verloopt. Ook ziet het college de mogelijkheden tot verdere verbetering waarbij directer gekeken wordt of de inzet van de subsidie bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.

3. ***Subsidiebeleid wordt niet geëvalueerd voor de raad***
   Het beleid wordt na afloop van de termijn soms verlengd, maar meestal vernieuwd. Uit dit onderzoek blijkt dat een schriftelijke evaluatie met daarin een opsomming van de oorspronkelijke doelen en wat daarvan terecht is gekomen, met een uitleg van de oorzaken van verschillen, geregeld ontbreekt. Ook gaat de gemeente niet na of een subsidie voortgezet moet worden met als gevolg dat subsidies een vaste inkomstenbron zijn en niet geld om iets nieuws te starten. Door dit niet te evalueren is de raad de mogelijkheid ontnomen om na te gaan wat er terecht is gekomen is van het beleid dat ze zelf vast hebben gesteld.

   De rekenkamer refereert hierbij naar het proces met betrekking tot de nieuwe nota sociaal domein om direct over te stappen naar de evaluatie van individuele subsidies. Voor wat betreft het beleid is het college het eens met de rekenkamer dat een evaluatie in dit soort gevallen gebruikelijk is. Voor wat betreft de individuele subsidies wil de college vooral benadrukken dat aangezien de raad op hoofdlijnen werkt en niet op het niveau van een individuele subsidie vooral aandacht dient te zijn voor beleidsdoelstellingen in het door de raad vastgestelde beleid en in de programmabegroting vastgestelde beleidsdoelen.
   In tegenstelling tot wat de rekenkamer lijkt te constateren beoordeelt het college wel degelijk of individuele subsidies gecontinueerd moeten worden of niet. Bijvoorbeeld in het kader van de bezuinigingen heeft het college een aantal grote subsidies tegen het licht gehouden en gekeken waar bijvoorbeeld overlapping zit in doelstellingen en/of uitvoering (denk bijvoorbeeld aan de subsidie jongerenwerk). Op basis van die analyse heeft het college ook besloten om een aantal subsidies af te bouwen. Daarnaast heeft het college ook kleinere subsidies tegen het licht gehouden en voert hier aanpassingen op door (denk aan de herijking preventief jeugdbeleid). Ook kijkt het college breder, door zowel inhoud, als overlap als doelmatigheid te onderzoeken (denk aan de herijking mantelzorgbeleid). Door dergelijke acties, al dan niet gekoppeld aan bezuinigingen, kijkt het college naar de effectiviteit en doelmatigheid van subsidies. Het meer inzetten van reguliere evaluatie zou een verdere toegevoegde waarde kunnen bieden.

4. ***De subsidieverordening stamt uit 2018 en is niet gemoderniseerd***
   Aalsmeer heeft de subsidieverordening naar model van de VNG opgesteld. En terwijl Amstelveen de verordening in 2023 heeft geactualiseerd, heeft Aalsmeer dat niet gedaan. In de uitvoering levert dit de AA-organisatie extra onnodig werk op. Tevens valt op dat het gebruik van de hardheidsclausule (met de hand over hart

strijken als dat verstandig is) niet aan de raad wordt gemeld, maar alleen aan het college. De modelverordening van de VNG suggereert de raad wel te informeren.

Het klopt dat de verordening van de gemeente Aalsmeer voor herziening in aanmerking komt. Om die reden was Aalsmeer al in 2024 van plan om de verordening aan te passen. Echter geven het feit dat door de rekenkamer een onderzoek naar subsidies in de planning had staan, heeft het college hiermee gewacht tot 2025 zodat ook eventuele aanbevelingen vanuit de rekenkamer in die herziening meegenomen kunnen worden. Naar verwachting zal deze voor de raad van 2 oktober worden aangeboden.

Dat de huidige verordening niet de laatste iteratie van de modelverordening volgt, wil overigens niet zeggen dat de subsidieverstrekking niet doelmatig en rechtmatig verloopt. De aanpassingen in de modelverordening zijn vooral formeel juridisch van aard. Geen van die aanpassingen is van invloed op de mate waarin subsidie bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. Het maar de vraag of dit extra werk met zich meedraagt voor de AA zoals de rekenkamer stelt. In bijlage 1 hebben wij aangegeven welke aanpassing in de modelverordening zijn doorgevoerd.

5. ***Subsidies blijken te zijn ingezet om een aanbesteding te vermijden***
De gemeente moet onderbouwen wanneer bij een instelling wordt ingekocht en wanneer die wordt gesubsidieerd. Uit het onderzoek bleek dat een instelling waar werd ingekocht over is gezet naar een subsidie om zo een aanbesteding te vermijden. Er was maar 1 aanbieder. Deze keuze is pragmatisch maar de beslissing kan tot juridische risico's leiden.

Het college is van mening dat dit een onjuiste voorstelling van zaken is. De wijze waarop de rekenkamer dit veronderstelt, zou aangeven dat er sprake is van kwade opzet om doelgericht de aanbestedingswetgeving te omzeilen. Het college neemt daarom afstand van deze constatering. Zoals ook in de ambtelijke reactie aan de rekenkamer is medegedeeld is de situatie totaal anders.

Voor de vorm van dienstverlening waar de rekenkamer aan refereert heeft het college in de periode voorafgaand aan de subsidieverstrekking een Europese Aanbesteding gehouden. Hoewel er binnen Nederland een aantal aanbieders is die deze dienstverlening kan leveren bleek bij de aanbesteding dat slechts één partij had ingeschreven. Aan deze partij is toen ook de opdracht gegund. Na afloop van die overeenkomst heeft het college een markverkenning uitgevoerd. Dit heeft als doel om te verkennen in hoeverre in de markt interesse is om een dergelijke opdracht uit te voeren en ook om eigenlijk vast te stellen of er wel sprake is van een markt waar in een opdracht in concurrentie kan worden uitgevraagd.

Hierbij bleek dat er op dat moment geen andere leveranciers interesse hadden om op deze opdracht in te schrijven. Om te voorkomen dat bij een aanbesteding als gevolg van het gebrek aan concurrentie de gemeente geconfronteerd zou worden met een veel te hoge inschrijving en daarmee een onwenselijke ontwikkeling van de kosten is op dat moment besloten het subsidie instrument in te zetten. Dit is destijds ook juridisch getoetst door de afdeling Inkoop en Aanbesteding van AA en daarmee akkoord bevonden. Ook de accountant destijds heeft hier zijn licht over laten schijnen en aangegeven geen risico's voor de rechtmatigheid hierin te zien.

6. ***Aalsmeer geeft ook jarenlang subsidie zonder expliciet gemeentelijk beleid***
   Naast de algemene documenten zijn 5 subsidieontvangers nader onderzocht. Hier bleek dat sommige ontvangers jarenlang geld krijgen zonder dat hiervoor gemeentelijk beleid is. Dat geldt voor ontwikkelingssamenwerking Aalsmeer, de Historische Tuin en N201. De grondslag om subsidie te geven kan natuurlijk alsnog door de raad worden vastgesteld maar ontbreekt nu in het beleid.

   De rekenkamer stelt dat de grondslag ontbreekt om subsidie aan een aantal partijen te geven. Deze grondslag is geborgd in de Algemene Subsidieverordening Aalsmeer 2018. De financiële middelen zijn door de raad beschikbaar gesteld op programmaniveau en het college is binnen die financiële kaders gebleven. Dat er geen specifieke koppeling is gemaakt naar bepaalde beleidsnotities of een algemeen subsidiebeleid wil niet zeggen dat er geen grondslag is.

   Indien de raad wenst dat ook een algemeen subsidiebeleid aanvullend op de verordening wordt opgesteld stelt het college voor om dit mee te nemen voor de volgende collegeperiode.

7. ***De subsidiestromen rond ESA zijn zelfs voor ingewijden moeilijk te doorgronden***
   Aalsmeer en ESA zijn op vele manieren verbonden. ESA huurt sportfaciliteiten en De Oude Veiling bij de gemeente en doet de exploitatie en onderhoud. ESA verhuurt aan door Aalsmeer gesubsidieerde instellingen zoals Cultuurpunt en de bibliotheek. Als het college ESA vraagt de huur te verhogen dan stijgen de subsidieaanvragen van Cultuurpunt en de bibliotheek. Zo lijken de subsidies voor cultuur te stijgen, maar het geld komt bij ESA terecht. Sportverenigingen krijgen korting op de huur die de gemeente betaalt.

   Het college deelt de constatering dat de relatie met de ESA door de verschillende rollen die er zijn moeilijk te doorgronden is. Ook de verschillende geldstromen dragen niet bij aan de duidelijkheid. Het schema geeft een goede indruk van de complexiteit.

   Om meer duidelijkheid in de rolverdeling aan te brengen, maar ook de financiële verhoudingen te verduidelijken, wil het college de relatie met de ESA wijzigen. In plaats van subsidie te verstrekken, is de bedoeling te gaan werken met een DVO. In dit DVO is opgenomen welke taken door de ESA worden uitgevoerd en welke resultaten door de ESA moeten worden behaald. Aan de DVO koppelt het college een vergoeding. Deze vorm van Quasi inbesteding moet ingaan per 1 januari 2026.

8. ***Aalsmeer geeft het meeste subsidies voor gemeentelijke taken***
   Van het jaarlijkse subsidiebedrag gaat ca 2/3e naar 6 instellingen waarvan gemeentelijke taken zoals sport, bibliotheek en welzijn worden uitgevoerd. De stijging van bijna 50% van het subsidiebedrag sinds 2018 valt ook bij deze grote instellingen. De andere 115 instellingen en verenigingen voeren eigen initiatieven uit en krijgen 1/3e van het geld.

   Het college herkent zich in het geschetste beeld dat een groot deel van de jaarlijkse subsidiepot naar een klein aantal instellingen gaat. Dit beeld is overigens wel vertekend doordat de subsidie van de ESA voor een substantieel deel bestaat uit de vergoeding voor het verschil tussen de kostendekkende huur die de gemeente voor een locatie in rekening brengt en de maatschappelijke huur die ESA bij de vereniging in rekening brengt.

9. ***De raad krijgt te weinig informatie voor de kaderstellende en controlerende taak*** *Welke maatschappelijke doelen met subsidie worden bereikt is voor de raad niet duidelijk. Bij de begroting krijgt de raad weinig informatie over de voornemens en bij de jaarrekening ook. Daar ontbreekt verder een uitleg van de verschillen tussen plan en uitvoering. Hierdoor is tussen college en raad weinig debat over het nut van subsidies. Omdat veel subsidies vanuit een historische relatie worden gegeven is dit een verbeterpunt.*

   Het college herkent zich niet in dit standpunt. In de jaarrekening stelt de raad de begroting op programmaniveau vast. Aan dit programma zijn beleidsdoelstellingen gekoppeld en een budget. Het is vervolgens aan het college om deze beleidsdoelstellingen te realiseren met de instrumenten die het college ter beschikking staan binnen de financiële middelen die door de raad beschikbaar zijn gesteld. Onderdeel hiervan zijn subsidies die het college kan verstrekken.

   In de jaarrekening en in de begroting is een subsidieoverzicht opgenomen wat aangeeft welke subsidies binnen welk programma worden verstrekt en dus bijdrage aan welk maatschappelijk doel. De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen. Het voeren van een dialoog met de raad alsmede binnen de gemeenteraad over het nut van het instrument subsidie is daarbij passend. Op dat laatste zijn kaders door de raad meegegeven in de vorm van een subsidieverordening. De jaarrekening dient voor de raad om te controleren of de beleidsdoelstellingen zijn gehaald en of het college daarbij binnen het beschikbaar gestelde budget is gebleven. In het kader van rechtmatigheid wordt ook door de accountant getoetst of het college bij de uitvoering zich heeft gehouden aan de door de raad vastgestelde kaders voor subsidieverstrekking.

Naast de conclusies doet de rekenkamer ook aanbevelingen. Wat hierbij opvallend is, is dat de rekenkamer een adviesorgaan van de gemeenteraad is en wat adviseert aan de gemeenteraad. Echter zijn al haar adviezen geheel gericht zijn aan het college. Ons inziens zou het zo moeten zijn dat de rekenkamer adviseert aan de gemeenteraad en de gemeenteraad in afwegingen meenemen welke adviezen ze overneemt en aan het college vraagt te vertalen naar het beleid of de uitvoering.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de rekenkamer:

1. ***College, gebruik subsidie om maatschappelijke doelen te bereiken.*** *Geld geven is een krachtig middel om doelen te bereiken. Koppel daarom altijd beleid en een maatschappelijk doel en vervolgens aan een mogelijke subsidie. Het beleid in het sociaal domein kan in uitwerkingsplannen nader worden gekoppeld aan meetbare doelen en aan subsidies.*

   Voor wat betreft het sociaal domein heeft de gemeenteraad zelf in een aantal sessies bepaald welke doelen zij nastreeft met de nota Sociaal Domein en welke KPI daarop van toepassing zijn. Deze KPI zijn reeds opgenomen in de jaarrekening en begroting. Vanzelfsprekend is een subsidie altijd gekoppeld aan het bereiken van een zeker maatschappelijk doel.

   Op dit moment zijn de begroting en jaarrekening zo ingericht dat in een bijlage wordt aangegeven welke subsidie wordt verstrekt ten behoeve van welk programma. In het programma wordt aangegeven welke doelen worden nagestreefd en welke KPI daarvoor worden gehanteerd. In die zin is de koppeling tussen een maatschappelijk doel en de subsidie reeds aanwezig. Om de leesbaarheid te

vergroten zou de raad ervoor kunnen kiezen om in plaats van in de bijlage de subsidies per programma weer te geven.

2. ***College, evalueer subsidies regelmatig met ontvangers***
   Voorkom dat organisaties met nieuwe initiatieven afhankelijk van subsidies worden door regelmatig met de organisaties na te gaan welke doelen zijn bereikt en welke middelen daarvoor noodzakelijk zijn van de gemeente of van andere inkomstenbronnen. Stel 3 W-vragen 'wat wilden we bereiken en wat kwam daarvan terecht', 'wat is daarvoor gedaan' en 'wat heeft dat gekost'. Gebruik de antwoorden om het beleid te evalueren en deel de resultaten met de raad.

   Het college kan zich vinden in de constatering dat periodiek heroverwegen van een subsidie toegevoegde waarde kan bieden. Op dit moment kan het voorkomen dat niet altijd inzichtelijk is wat de exacte bijdrage is van een gesubsidieerde instelling. Ook kan het voorkomen dat meerdere gesubsidieerde instellingen vergelijkbare activiteiten ontplooien, soms kan dit gezien de hoeveelheid vraag overigens wel van meerwaarde zijn.

   Zoals eerder aangegeven komen de drie W-vragen aan bod in de programmabegroting. Daarin geeft de raad op programmaniveau aan welke (maatschappelijke) effecten van beleid zij wil realiseren. Het is aan het college om te bepalen welk instrument het meest geschikt is om dit beleid te realiseren.

   Het subsidieproces is zo ingericht dat bij het beschikken van de subsidie moet worden aangegeven voor welke activiteiten de subsidie wordt verstrekt en doelen dan wel resultaten worden nagestreefd. Dit moet vervolgens bij het vaststellen van de subsidie worden beoordeeld en dat kan gevolgen hebben voor de subsidie.

   Aangezien de raad alleen op hoofdlijnen stuurt is het college van mening dat het niet passend is bij de rol van de raad om de resultaten per subsidieontvanger met de raad te bespreken.

3. ***College, verbeter de informatie over subsidies voor de raad en initieer een jaarlijks debat.***
   Leg bij de jaarlijkse verantwoording uit welke maatschappelijke beleidsdoelen zijn bereikt, wat wel en wat niet is gelukt en leg de redenen en gevolgen uit. Schets de gevolgen voor de komende begroting en wat anders moet. Onderscheid hierbij gemeentelijke taken en eigen initiatief van externe organisaties, vooral over de duur en toegevoegde waarde van de gemeentelijke subsidie voor het gemeentelijke beleid. Agendeer actief (bij voorkeur 1x per jaar) tussen raad en college welke subsidies tegen het licht zijn gehouden.

   Het college constateert dat ook op dit moment jaarlijks op programmaniveau wordt aangegeven welke beleidsdoelen zijn behaald en welke middelen daarvoor zijn ingezet. Zoals in de reactie op vraag 1 aangegeven is veel informatie op hoofdlijnen al beschikbaar maar zou clustering van deze info per programma een verbeterde leesbaarheid opleveren. Het is aan de gemeenteraad om over de inrichting van de begroting en de jaarrekening een besluit te nemen.

4. ***College, actualiseer de verordening en maak kiezen tussen inkoop of subsidie duidelijker***.
   Actualiseer de subsidieverordening volgens het laatste model van de VNG en regel het informeren van de raad over de hardheidsclausule. Maak duidelijke criteria tussen inkoop en subsidies en leg dit vast in de procedures van de AA-organisatie en

de KOA-organisatie.

Het college is positief ten aanzien van het advies van de rekenkamer om de verordening te actualiseren. De actualisatie van de verordening was reeds voorzien voor 2024 en staat nu in de planning voor 2025. Hierbij heeft de raad de mogelijkheid kaders te stellen aan de subsidieverlening, onder meer door het opnemen van: 'voor **welke activiteiten** subsidie mag worden verstrekt en welke niet'.

Voor wat betreft het onderscheid tussen subsidie en inkoop heeft de VNG een Handreiking Basisbeginselen Subsidierecht in 2019 opgesteld. De uitgangspunten zoals daar in zijn vastgelegd zijn nog steeds van toepassing. Met de AA organisatie zullen we kijken of het afwegingskader duidelijker kan worden vormgegeven.

5. ***College, ontwar de samenwerking met ESA***
   Splits de werkzaamheden en geldstromen met en via de ESA en andere gesubsidieerde organisaties zo dat in 1 oogopslag is te zien wie welke subsidie van de gemeente krijgt en aan welke maatschappelijke doelen die bijdragen.

   Het college heeft in 2023 geconstateerd dat net als de rekenkamer nu concludeert in het kader van de bedrijfsvoering duidelijkheid moet komen in de relatie met de ESA in de verschillende rollen en taken die de ESA heeft. In dat kader is het college onder andere bezig om de verschillende huurovereenkomsten te herzien en daarnaast wordt gewerkt aan dienstverleningsovereenkomst met de ESA.

   Dit moet meer duidelijkheid brengen over enerzijds de taken van de ESA maar ook over de financiën die aan die taken gekoppeld zijn. Hierbij kijken we naar modellen zoals die binnen de branche van sportbedrijven gebruikelijk zijn. Naar verwachting gaan we vanaf 1 januari 2026 werk met de nieuwe dienstverleningsovereenkomst.

Wij komen tot de conclusie dat het rapport een goede weergave geeft van de complexiteit van het subsidie instrument en waarbij lang niet altijd sprake is van een heldere grens tussen inkoop enerzijds en subsidie anderzijds. Wij zijn verheugd dat ook de rekenkamer tot de conclusie komt dat het proces efficiënt verloopt. Wel zien wij ook dat de relatie tussen enerzijds de maatschappelijk doelstellingen en anderzijds de inzet van subsidies beter tot uitdrukking kan worden gebracht.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer,
de secretaris, de burgemeester,

drs. Sj. Vellenga mr. G.E. Oude Kotte

Bijlage 1

De modelverordening 2013 is in 2016 voor het eerste herzien.
Aanleiding is in de eerste plaats dat in 2014 een nieuw Europeesrechtelijk staatssteunpakket in werking is getreden. Op hoofdlijnen is er in de Model ASV als volgt gewijzigd: Verwijzingen naar Europese regelgeving zijn geactualiseerd en op basis van nieuwe Europese verplichtingen zijn enkele bepalingen toegevoegd (artikelen 1 en 9)

- Er zijn enkele bepalingen toegevoegd om de subsidiëring van topinkomens te voorkomen (artikel 9 en de Model Subsidieregeling)
- Het artikel over aan een subsidie te verbinden verplichtingen is uitgebreid (artikel 12)
- Er is een artikel over de egalisatiereserve toegevoegd (artikel 12a)
- De hardheidclausule is inhoudelijk aangepast (artikel 18)

Er zijn verder enkele kleinere inhoudelijke en redactionele aanpassingen doorgevoerd (ook in de toelichting)

De modelverordening uit 2013 is voor de tweede keer in 2019 herzien. Aanleiding voor de herziening was in de eerste plaats recente jurisprudentie over de toelaatbaarheid van een weigeringsgrond die gerelateerd is aan het betalen van salarissen die de norm van de Wet normering topinkomens te boven gaan. Met het oog hierop is een facultatieve weigeringsgrond uit de model-ASV 2013 geschrapt. Een tweede punt is dat vanwege de inwerkingtreding op 1 juli 2018 van de Wet terugvordering staatssteun een overeenkomstige bepaling in de model-ASV 2013 overbodig is geworden. Verder zijn enkele definities van begrippen die te maken hebben met het Europees steunkader geactualiseerd.

Nawoord van de rekenkamer op de bestuurlijke reactie hierboven

De rekenkamer dankt het college voor de bestuurlijke reactie op dit rapport. Wij hebben hier met genoegen en belangstelling kennis van genomen. Uit de reactie van het college blijkt het belang voor subsidies en de te maken stappen voor verbetering. De rekenkamer gaat hieronder op een paar punten in waarbij het college een nuance maakt of van mening verschilt.

Conclusies

3. Het subsidiebeleid wordt niet geëvalueerd door de raad
De rekenkamer is enthousiast dat het college wel degelijk individuele subsidies geregeld tegen het licht houdt. Deze rapportage zijn van belang voor de raad. De raad stuurt op hoofdlijnen maar dat betekent niet dat de raad evaluaties van individuele subsidies niet hoeft te zien. De rekenkamer kan zich wel voorstellen dat het college en raad hierover in gesprek kunnen vanaf welke omvang en welk maatschappelijk belang de evaluaties van individuele subsidies eventueel gebundeld naar de raad gestuurd kunnen worden.

5. Subsidies blijken te zijn ingezet om een aanbesteding te vermijden
We delen de afwijkende mening van het college dat ons is verteld dat er maar 1 aanbieder heeft gereageerd. Maar dit kan in de toekomst wel mogelijk een juridisch risico met zich meebrengen. Omdat de relatie niet volledig de kenmerken heeft van subsidie maar ook van inkoop. Dit aspect wil de rekenkamer bij benadrukken.

Aanbevelingen

1. **College, gebruik subsidie om maatschappelijke doelen te bereiken**

De rekenkamer pleit voor een zichtbare koppeling van een maatschappelijk doel aan een subsidie. De verwijzing van de bijlage naar het programma is opgenomen in de P&C documenten, maar de rekenkamer vindt niet altijd een heldere passage in het programma aan welk expliciet doel een specifieke subsidie bij gaat dragen. Dit kan zijn oorzaak vinden in de niet expliciete geformuleerde bijdrage van de subsidie, maar ook in de geformuleerde doelen van de programma's.

2. **College, evalueer subsidies regelmatig met ontvangers**
3. **College verbeter de informatie over subsidies voor de raad en initieer een jaarlijks debat**

De rekenkamer bundelt de opmerkingen van het college bij de twee bovenstaande aanbevelingen. De rekenkamer wil niet op de stoel van de raad gaan zitten, maar kan zich voorstellen dat een jaarlijks debat over subsidies toegevoegde waarde kan hebben. Dit betekent niet dat alle 120 subsidies stuk voor stuk tot in detail aan de hand van evaluaties moeten worden bekeken, maar een jaarlijkse rapportage waarin cyclisch een aantal subsidies is geëvalueerd biedt de raad de mogelijkheid om gericht vragen te stellen over bepaalde subsidies. Sturen op hoofdlijnen door de raad staat niet in de weg dat de raad vragen kan hebben bij bepaalde individuele subsidies of die nog (onder dezelfde doelen) moeten worden gecontinueerd. Subsidies zijn gezien de financiële omvang op de begroting en het feit dat daarmee belangrijke doelen worden gerealiseerd een belangrijk waardevol instrument.

1 - Een onderzoek naar subsidie?

1.1 Waarom een rekenkameronderzoek naar subsidie?

Aalsmeer begroot in 2024 meer dan €6 miljoen aan subsidies, 6% van de totale begroting. Raadsfracties vragen de rekenkamer: zijn subsidies doelmatig? Wat krijgt Aalsmeer terug voor het geld? En, is het allemaal nodig? Reden voor de rekenkamer om in 2024 subsidies te onderzoeken.

1.2 Wat zijn de vragen waarop dit onderzoek een antwoord moet geven?

De vraag die dit onderzoek wil beantwoorden:

Welke bijdrage leveren subsidies aan de beleidsdoelen van de gemeente Aalsmeer en is de subsidieverstrekking doelmatig ingericht?

Vanuit de hoofdvraag volgende deelvragen in vier thema's onderzocht:

Beleid

1. Welk subsidiebeleid, en welke soorten subsidies heeft Aalsmeer en welke doelen wil het college halen?
2. In welke regelingen is het beleid omgezet?
3. Hoe hangen het beleid, de verordening, de regelingen en de algemene doelen in Aalsmeer samen?

Organisatie en uitvoering

4. Hoe zijn de subsidies nu verdeeld tussen de begrotingsprogramma's?
5. Hoe worden subsidies ingezet vergeleken en gewogen met andere beleidsinstrumenten?
6. Hoe is de doeltreffendheid van de subsidies in het beleid en regelingen geborgd?
7. Hoe ziet het proces van subsidieverstrekking in Aalsmeer eruit en wordt er gestuurd op doeltreffendheid en doelmatigheid?

Resultaten

8. Hoe zijn beleidsdoelen uit de programma's omgezet in de subsidieregeling en hoe staan die in de afspraken met de ontvangende organisaties?
9. Zijn de afspraken met de ontvangende organisaties nagekomen en de doelen bereikt?
10. Wat zijn de maatschappelijke effecten van de subsidies? Leggen ontvangende organisaties verantwoording af?
11. In hoeverre zijn het subsidiebeleid (bedragen in geld) en het stimuleringsbeleid (geen kostendekkende tarieven voor accommodaties) op elkaar afgestemd?
12. Welke subsidieverstrekkingen zijn historisch ontstaan, maar hebben nu (eigenlijk) geen geldende grondslag meer?

Verantwoording

13. Wat ziet de gemeenteraad aan verantwoording van de bereikte doelen?
14. Op welke wijze kan de gemeenteraad na of voor subsidieverstrekking sturen in het beleid?
15. Worden de gebruikmaking en de effecten van de verstrekte subsidies geëvalueerd?

1.3 Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Het onderzoek begon met het bestuderen van stukken over subsidies uit de jaren 2018 - 2024. Daarna zijn een aantal specifieke subsidieverstrekkingen bekeken. We hebben ambtenaren en het college geïnterviewd. Een lijst van documenten en geïnterviewden staat in bijlage 2. We bedanken iedereen voor de medewerking. En veel dank voor de griffie die ons weer met raad en daad onmisbaar ondersteunde.

1.4 Wat lees ik in dit rapport?

Dit rapport trapt af met conclusies en aanbevelingen, deze zijn te lezen als een samenvatting. Dan volgt de reactie hierop van het college. Dan komt het eigenlijke rapport van het onderzoek en dat begint deze keer niet met de regels en beleid, maar met een analyse van cijfers van de subsidies sinds. Dan volgen de wetten, het beleid in Aalsmeer, de uitvoering van het beleid en de bereikte doelen met subsidies. De 5 casussen: ESA, N201, Historische tuin, Participe en OSA staan in hoofdstuk 5.

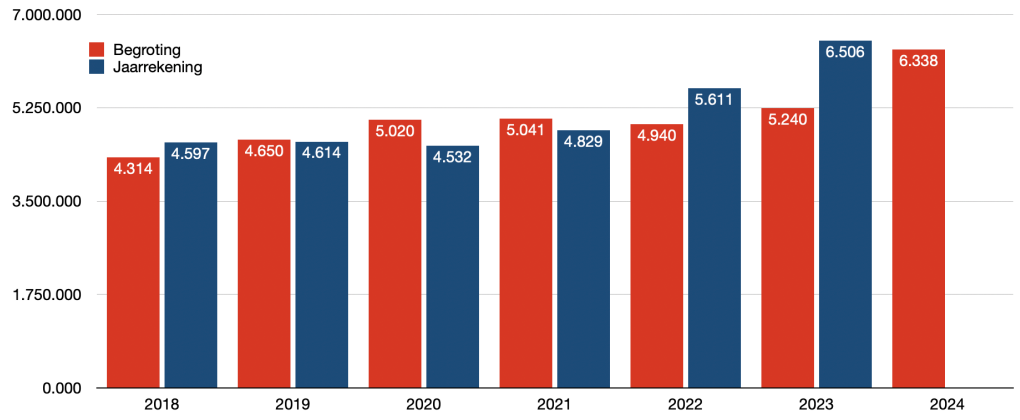
2 - Wat heeft Aalsmeer aan subsidies verstrekt sinds 2018?

Alle subsidies uit begroting en jaarrekening zijn op een rij gezet om analyses mee uit te voeren:

2.1 Hoeveel heeft Aalsmeer aan subsidies sinds 2018 begroot?

Sinds 2018 gaf Aalsmeer aan 120 verschillende instellingen subsidie. Sommige aanvragers kregen 1 maal een subsidie, andere krijgen elk jaar ondersteuning van de gemeente. In 2018 was voor subsidies €4,3 miljoen begroot. Dat liep op naar €6,3 miljoen in 2024 en dat is een stijging van 47% in 6 jaar.

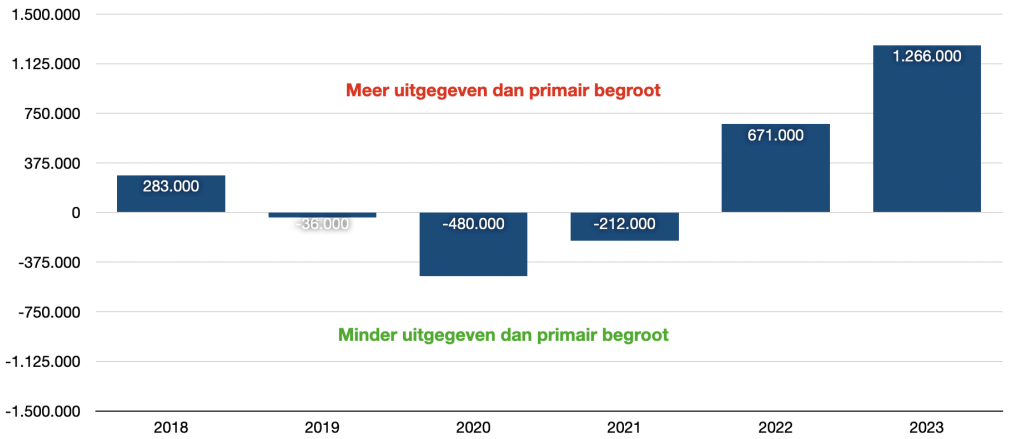
Subsidies in Aalsmeer per jaar begroot en werkelijk 1

Bron: begrotingen en verantwoordingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Opgeteld heeft Aalsmeer in de afgelopen 7 jaar €35,5 miljoen voor de subsidies begroot. De jaarlijkse afwijkingen op de begroting zijn:

Subsidies in Aalsmeer per jaar begroot en werkelijk 2

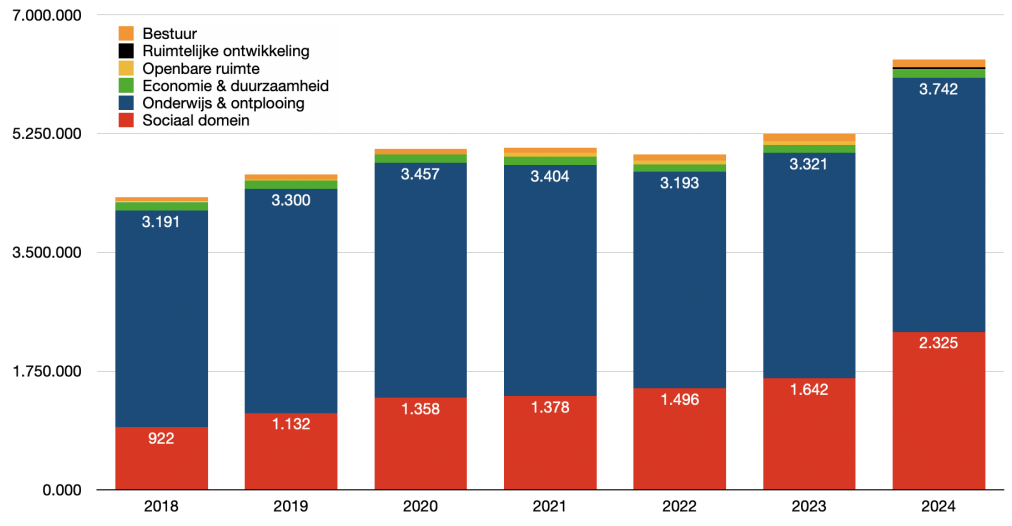
Bron: begrotingen en verantwoordingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

De overschrijding in 2023 komt vooral door extra subsidie aan ESA voor een aanvullend eigen vermogen en uit extra subsidies door tussentijds beschikbaar rijksgeld, in het jargon ‘SPUK’.

2.2 Welke programma's gebruiken subsidies?

Subsidies horen bij een programma in de begroting, in Aalsmeer gebruiken 6 programma's subsidies om de doelstellingen te bereiken. De verdeling over de programma's in de begroting sinds 2018 is:

Subsidies in Aalsmeer per begrotingsprogramma 3

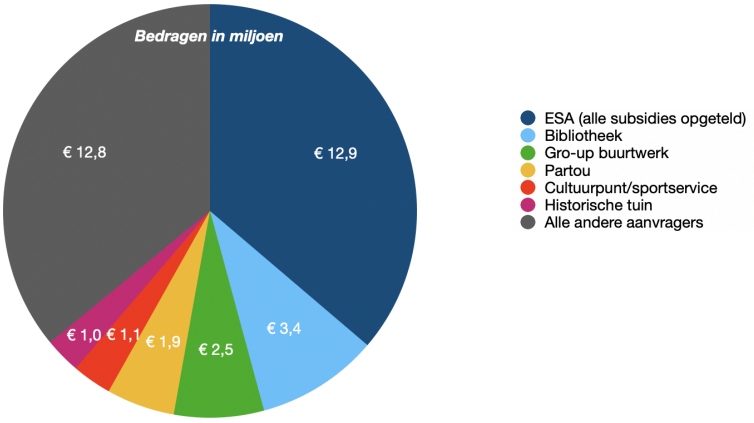
Bron: begrotingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Het sociaal domein en onderwijs begroten de meeste subsidies. Bij het sociaal domein zijn buurtwerk en sociaal werk grote ontvangers. Het programma onderwijs & ontplooiing geeft de meeste subsidie aan de sportfaciliteiten via ESA en aan de bibliotheek. In 2024 is circa €2 miljoen meer begroot dan in 2018 voor subsidies. Van deze stijging kwam €1,4 miljoen uit het sociaal domein. Hiervan is het meeste geld nodig voor Participe (+€0,6 miljoen) en Gro-up Buurtwerk (+€0,6 miljoen). Participe werd voorheen via inkoop betaald en nu via subsidie. De toename van het subsidiebedrag aan Gro-up komt doordat de raad meer activiteiten voor jongeren wil organiseren. Gro-up is in 2022 ontstaan uit het samengaan van 15 organisaties in kinderopvang, buurtwerk en jeugdhulp. En later is daar kraamzorg bij gekomen.

2.3 Hoe zijn de subsidies verdeeld onder de aanvragers?

De kleinst begrote subsidie in de afgelopen 7 jaar was €2.000 per jaar voor de 'vrouwen adviescommissie'. In 2024 verdween deze subsidie van de begroting. In de 6 jaar dat deze subsidie is verstrekt telde dat op tot circa €12.000 in de begroting. De hoogste subsidie in een enkel jaar was €1.989.000 in 2024 voor ESA. Deze ontvanger is verreweg de belangrijkste subsidiepartij voor de gemeente Aalsmeer. Als we de begrote bedragen over de onderzochte 7 jaar optellen dan is ESA met afstand de grootste ontvanger. De gemeente Aalsmeer verstrekte in de onderzochte 7 jaar aan 120 instellingen in totaal €35,5 miljoen subsidie. De grootste 6 kregen daarvan €22,7 miljoen en de resterende 114 ontvangers dus €12,8 miljoen.

Subsidies in Aalsmeer per aanvrager van meer dan €1m in de afgelopen 7 jaar 4

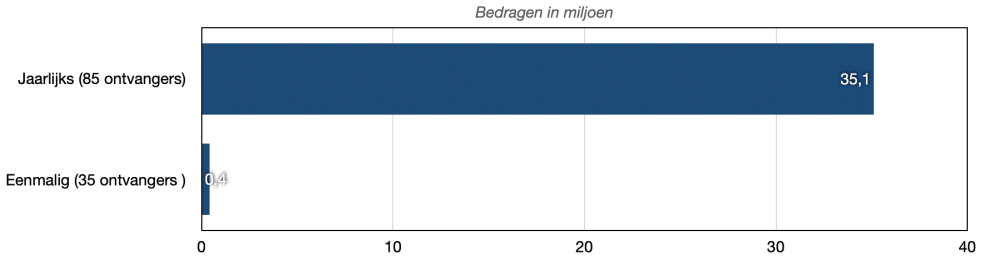

Bron: begrotingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Hierboven[1] staan de 6 ontvangers die opgeteld meer dan €1m kregen sinds 2018. De 6 grote ontvangers krijgen elk jaar subsidie. Dit betreft op-1-na gemeentelijke taken zoals de bibliotheek, sport en welzijnswerk. Hier hoort ook Participe bij die €1,2m kreeg maar dat bedrag is pas in 2024 als subsidie begroot.

Het blijkt dat jaarlijkse subsidies (jargon: structureel) het meeste geld krijgen:

Begrote subsidies in Aalsmeer - eenmalige en jaarlijkse ontvangers 5

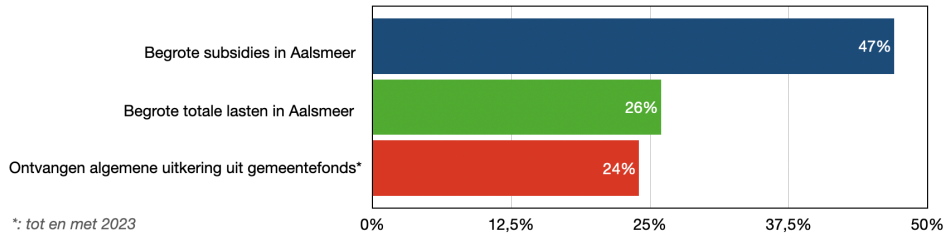
Bron: begrotingen en verantwoordingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

De gemeente Aalsmeer verstrekt verreweg de meeste subsidies jaarlijks. Van de €35,1 miljoen die sinds 2018 werd begroot, is 1% bestemd voor eenmalige ontvangers. De resterende 99% is voor vaste ontvangers. Dit is geen uitvloeisel van het beleid, maar komt doordat aanvragers rekenen op de subsidie nadat de gemeente eenmaal is begonnen met de financiële bijdrage. Ook vindt de gemeente het niet doelmatig om elk jaar een andere organisatie in te schakelen. Door contacten met subsidieontvangers op te bouwen, weet de gemeente wat de organisatie kan bijdragen voor de gemeente. De keerzijde is dat de gemeente Aalsmeer minder vernieuwend is. Van steun bij de opstartfase voor een nieuwe subsidie, waarna de instelling op eigen kracht verder gaat, is vrijwel geen sprake. Past een aanvraag in het gemeentelijk beleid én is er budget dan wordt de subsidie verstrekt. Soms is er voor een beleidsterrein maar 1 of enkele aanbieders, zoals bij Participe toen ze de enige waren. Ook zijn sportvoorzieningen bij ESA, de bibliotheek en het welzijnswerk gemeentelijke taken die via subsidies worden gefinancierd. Dat kan soms ook via inkoop en aanbesteding of door de mensen in eigen dienst te nemen maar soms kan dat ook niet zoals bij de bibliotheek.

[1] In fig. 4 ESA alle subsidies opgeteld, waaronder de subsidie op huur voor accommodaties van alle sportverenigingen.

In 2018 had Aalsmeer €84 miljoen aan lasten. In 2024 was dat opgelopen naar €106 miljoen, een stijging van 26%. De algemene uitkering van het gemeentefonds aan Aalsmeer steeg van €31 miljoen tot €48 miljoen in 2023, een stijging van 23%. De uitgaven via subsidies tussen 2018 en 2024 stegen met 47%.

Stijging subsidies in Aalsmeer vergeleken met 6

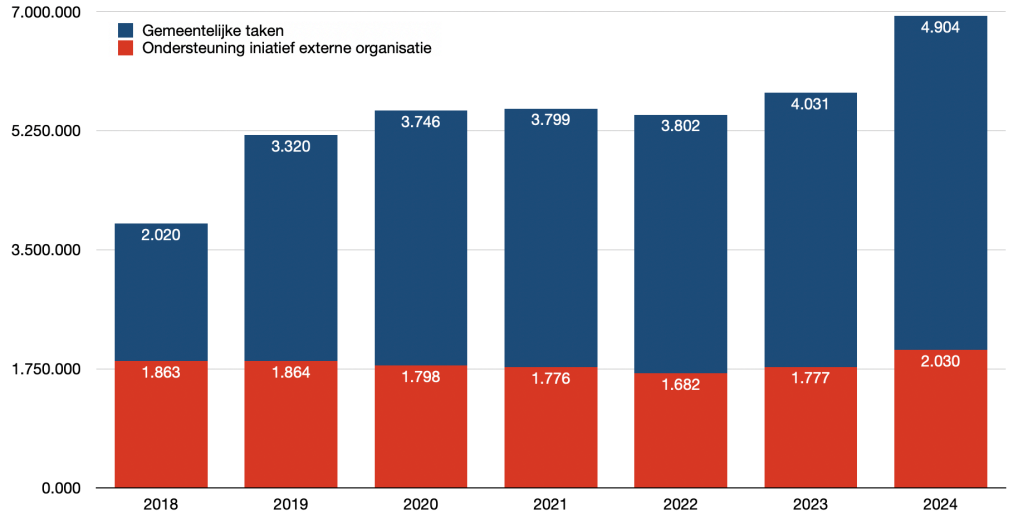
Bron: begrotingen en verantwoordingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Het ‘instrument subsidie’ heeft de gemeente volop ingezet, omdat het instrument op zich beleidsmatig voorkeur heeft gekregen. Subsidies zijn geen doel op zich zelf maar een manier om maatschappelijke doelen van de gemeente te realiseren.

2.4 Is het nu subsidie of is het inkoop?

In de lijst met 120 ontvangers van subsidies van de gemeente Aalsmeer staan organisaties die taken voor de gemeente uitvoeren. De bibliotheek, de sporthallen en zwembaden en ook het welzijnswerk zijn hiervan duidelijke voorbeelden.

Is het een subsidie of is het inkoop? 7

Bron: begrotingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Aalsmeer gebruikt subsidie veel meer voor organisaties die gemeentelijke taken uitvoeren dan voor het steunen van eigen initiatieven van instellingen. Verder blijkt dat de stijging in de afgelopen jaren van subsidies naar de gemeentelijke taken gaan en nauwelijks naar instellingen met eigen initiatieven.

Welke organisaties voeren taken voor de gemeente met een subsidie uit? 8

Instelling	Activiteit	Doel
Diverse instellingen	Vrij toegankelijke dagbesteding aanbieden	
Zorggroep Aelsmeer	Coordinatie maaltijdvoorziening	Hoogwaardige maaltijden voor kwetsbaren
Participe	Preventie zorg en ondersteuning	Advies en activeren van kwetsbaren
Vrijwilligerscentrale	Werven en trainen vrijwilligers	Vrijwilligers vinden. Participatie vergroten.
ESA	Exploitatie Oude Veiling	Huiskamer Aalsmeer aanbieden
Participe	Buurtverbinder	Bewoners zelfredzaam maken
Gro-up buurtwerk	Jongeren welzijnswerk	Veerkrachtige buurt, zelforganisatie jeugd.
Cultuurpunt en sportservice	Buurt sportcoach cultuur en sport	Kennismaken met sport, kunst en cultuur
Opvoedadvies	Opvoedspreekuur	Preventieve jeugdzorg
Sportservice	JOGG	plan JOGG
Buurtgezinnen	Overbelaste gezinnen koppelen aan relaxte	Ouders op adem, kinderen ontwikkelen
Vrijwilligerscentrale	Taalpunt	Laaggeletterdheid bestrijden
Vluchtelingenwerk	Opvang en begeleiding inburgeren	Maatschappelijk integreren.
Humanitas	Opvoedondersteuning door vrijwilligers	Preventieve jeugdzorg
1801 onderwijsadvies	Preventieve logopedie	Herkennen spraak- en taalproblemen
Partou e.a.	Voorschoolse opvangplekken betalen	Onderwijsachterstand bestrijden
ESA en Sportservice	Buurt sportcoach	Ouderen laten sporten
ESA	Beheer sportaccomodaties	Efficient beheer sportaccommodaties
ESA	Onderhoud	Streefniveau accommodaties halen
Erfgoedverordening	Instandhouding gemeentelijke monumenten	Monumentenzorg
Eigenaren gem. monumenten	Instandhouding gemeentelijke monumenten	Monumentenzorg
Bibliotheken	Instandhouding basisbibliotheek en website	Toegang tot alle bronnen van kennis
Slachtofferhulp	Steun verlenen na slachtofferschap	Ondersteunen
BeterBuren	Bemiddeling bij burenruzie	Veilige stad zonder overlast
Meldpunt discriminatie	Klachtbehandeling en voorlichting	Bestrijden discriminatie
Participe	Buurtverbinder welzijn	Sterke wijken
Reanimatie	Onderhoud AED's	AED's beschikbaar houden

Bron: begrotingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

Bij ESA is jaren geleden om fiscale reden gekozen voor subsidie. Participe werd tot 2022 via inkoop betaald en om een openbare aanbesteding bij een verlenging van het inkoopcontract te voorkomen, stapte de gemeente over op subsidie. Zo bleven de bekende gezichten in Aalsmeer het welzijnswerk doen. Waarom dit zo is gegaan staat in hoofdstuk 5.

2.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk?

1. Het bedrag aan subsidies is in 7 jaar met de helft gestegen, dubbel zo snel als de inkomsten van de gemeente Aalsmeer. Subsidie wint flink aan belang.

2. In Aalsmeer krijgen de 6 grootste aanvragers van subsidie tweederde van het jaarlijkse bedrag. De resterende 100 aanvragers krijgen een derde.

3. Bijna 99% van de instellingen ontvangt elk jaar subsidie en 1% gaat naar incidentele aanvragers en nieuwkomers.

4. Het grooste deel van subsidies is bedoeld voor gemeentelijke taken. De organisaties wiens eigen iniatieven ondersteund worden krijgen relatief elk jaar minder geld.

3 - De regels bij subsidies

In dit hoofdstuk staat welke regels bij subsidies van toepassing zijn.

3.1 Wat is een subsidie en wat niet?

Volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is een subsidie: *de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde* ***activiteiten*** *van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.* De financiële middelen kunnen zijn: geld of een lagere prijs zoals lagere belastingen, maar geen betaling voor goederen. De gemeente Aalsmeer geeft subsidies om maatschappelijke doelen te bereiken. Een maatschappelijk doel is bijvoorbeeld de gezondheid van de bewoners in Aalsmeer te bevorderen. De subsidie van de gemeente voor de exploitatie van sportaccommodaties in Aalsmeer maakt sport mogelijk en dat is goed voor de gezondheid van de inwoners. Een subsidie wordt onder eisen verstrekt voor een bepaalde periode.

Gemeenten kopen ook in. Subsidies en inkopen kunnen op elkaar lijken maar er zijn verschillen:

1. **Subsidie** is een financiële bijdrage van de gemeente aan een project of activiteit van een partij, vaak zonder dat daar een directe tegenprestatie voor de gemeente tegenover staat. Het doel is om een maatschappelijk belang te ondersteunen.
2. Bij **inkoop** geeft de gemeente een opdracht waarbij een dienst, levering of werk wordt geleverd. Hierbij is de gemeente direct gebaat bij de prestatie.

Maar een belangrijk verschil is dat Europese en nationale aanbestedingsregels van toepassing zijn op de inkoop boven bepaalde drempelbedragen om open en eerlijke concurrentie te waarborgen. Er kan dus een risico zijn als een gemeente een subsidie verstrekt maar tegelijkertijd heel specifiek vastlegt welke diensten of producten moeten worden geleverd. Er is dan feitelijk sprake van een opdrachtverstrekking, oftewel dit kan worden beschouwd als een inkooptraject dat aanbestedingsplichtig is. Doet een gemeente dat bewust wel, dan is er een risico op juridische procedures van benadeelde partijen. De reputatie van de gemeente kan hierdoor ook schade oplopen.

3.2 En hoe zit het met landelijke regels?

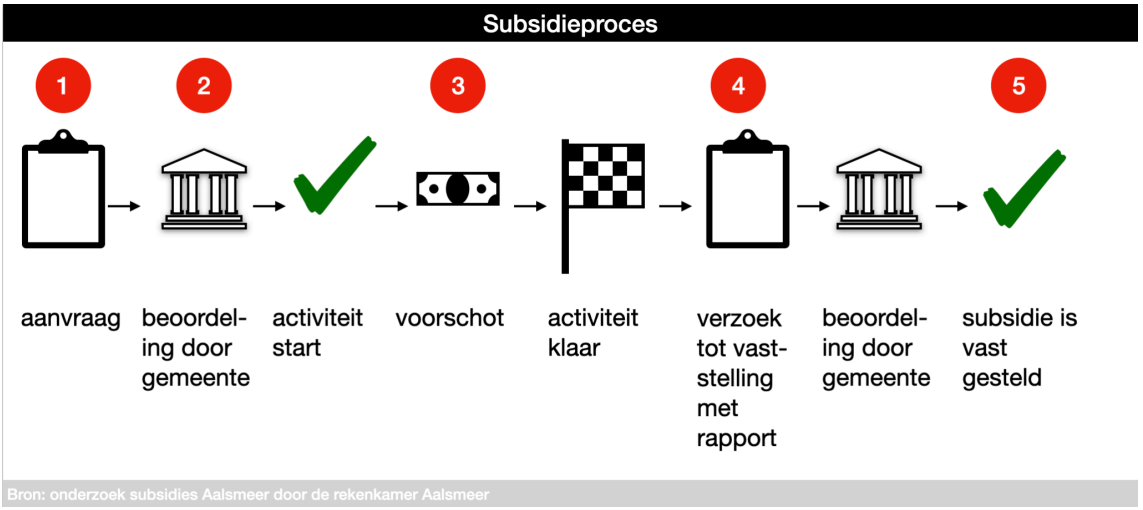
In de wet staan de voorwaarden waaraan de regels die een gemeente voor subsidie opstelt:

- de gemeente mag een maximaal bedrag bepalen voor subsidie, het ‘subsidieplafond’ om zo een regeling met een open einde in te stellen, die te duur wordt
- de gemeente kan de subsidieontvanger verplichtingen opleggen om over te rapporteren
- de gemeente kan de subsidie intrekken zolang een subsidie nog niet is ‘vastgesteld’. De reden hiervan moet dan zijn: activiteiten hebben niet plaatsgevonden of de verantwoording was niet juist. Deze intrekking of wijziging heeft *terugwerkende kracht,* dat betekent dat al verleende voorschotten kunnen worden teruggevorderd.
- de gemeente is verplicht om jaarlijks een verslag van de verstrekte subsidies te publiceren in bijvoorbeeld de begroting en jaarlijkse financiële verantwoording.

De kern van de Awb (Algemene wet bestuursrecht) is dat een subsidie een wettelijke grondslag moet hebben. Een gemeente legt die grondslag vast in de subsidieverordening. Hierin staat voor welke activiteiten subsidies worden gegeven en onder welke voorwaarden die worden verstrekt. Hierdoor heeft de aanvrager een bepaalde zekerheid, maar ook een aantal vooraf vaststaande verplichtingen. Deze voorwaarden gelden ook voor de gemeente. Op deze manier beperkt de verordening onzorgvuldig handelen door de subsidieontvanger, maar zo kan ook extern worden getoetst of de gemeente zich aan de eigen regels houdt. Een besluit op subsidieaanvraag is vatbaar voor bezwaar en beroep.

3.3 Hoe ziet een subsidieproces eruit?

Door de regels uit de Awb ziet het subsidieproces in de gemeente Aalsmeer er zo uit:

Bron: onderzoek subsidies Aalsmeer door de rekenkamer Aalsmeer

Stap 1: Aanvragen: Subsidies aanvragen via de website bij de gemeente. Per subsidie verschilt het aan welke voorwaarden moet worden voldaan.

Stap 2: Beschikken: Dit is een goedkeuring of afwijzing van de subsidieaanvraag. Een subsidie onder €10.000 wordt direct vastgesteld, tenzij het college anders besluit en aangeeft welke verantwoording moet worden ingediend.

Stap 3: Uitbetalen ook wel verlenen: Als de subsidieaanvraag is goedgekeurd, ontvangt de aanvrager het subsidiebedrag. Dit is een voorschot en geeft de ontvanger een voorwaardelijke aanspraak op financiële middelen. Een verplichting die de gemeente bij het verlenen van een subsidie kan opleggen is bijvoorbeeld om periodiek te rapporteren over de voortgang van de gesubsidieerde activiteit. Dat geeft mogelijkheden om in te grijpen als het fout dreigt te gaan.

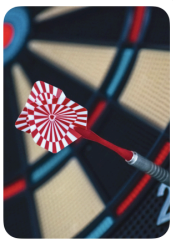
Stap 4: Verantwoorden: De subsidieontvanger moet meestal verantwoorden, dus laten zien dat aan alle voorwaarden van de subsidieregeling voldaan is. Vaak moeten stukken worden opgestuurd waaruit blijkt dat de ontvanger recht had op een subsidie. Dit kunnen documenten, maar ook een jaarrekening of een verklaring van een accountant zijn.

Stap 5: Subsidievaststelling: In deze stap wordt vastgesteld of de gesubsidieerde activiteit is verricht en of de opgelegde verplichtingen zijn nageleefd. Bij deze afrekening wordt het exacte subsidiebedrag bepaald. Hierna kan de gemeente met de ontvanger te veel ontvangen subsidie verrekenen of een restant uitbetalen.

3.4 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk?

1

Subsidie is geen doel op zich, maar een middel om een beleidsdoel te verwezenlijken. Niet het geld maar het doel en activiteiten staan centraal.

2

De gemeente mag voorwaarden stellen aan de subsidieverlening over te bereiken doelen en tussentijdse rapportage.

3

Subsidies zijn vatbaar voor bezwaar en beroep zodat de verordening hierover juridisch nauwkeurig moet zijn opgezet.

4

Subsidies gebruiken om aanbestedingsregels te omzeilen kan juridische problemen en reputatieschade geven.

4 - Het subsidiebeleid in Aalsmeer

4.1 Hoe ziet het subsidiebeleid er in Aalsmeer uit?

Beleid in de gemeente Aalsmeer voor subsidies is gemaakt per programma, er is geen overkoepelend subsidiebeleid. In dit hoofdstuk staan de beleidsnota's tot en met 2023 die subsidies gebruiken.

4.1.1 Subsidiebeleid in het sociaal domein

Tot 2023 gold de nota: 'de kracht van Aalsmeer 2019 - 2023' en die had 7 ambities:

1. We bieden de hulp die nodig is en ondersteunen inwoners die anderen helpen en ondersteunen.
2. We hebben extra aandacht voor taalondersteuning en maatschappelijke begeleiding
3. We ondersteunen inwoners die moeite hebben om aan het werk te komen
4. We ondersteunen bij financiële belemmeringen
5. We signaleren problemen zo vroeg mogelijk en pakken ze gericht en in samenhang aan zodat kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien en ontwikkelen
6. We bevorderen de gezondheid van inwoners in Aalsmeer
7. We houden ruimte voor doelen die uit het participatietraject voortkomen

Het was de bedoeling deze ambities in een 'maatschappelijke agenda Aalsmeer' en in 'uitwerkingsplannen' uit te werken. De raad zou meedenken om hiervoor prioriteiten te bepalen. Over subsidies stond er in dat het subsidieproces in Aalsmeer aangepast zou worden met 'nieuwe vormen van maatschappelijke bijdragen'. Verder dat aan ontvangers van subsidie zou worden gevraagd, wat hun maatschappelijke bijdrage aan de kracht van Aalsmeer was.

Nu blijkt dat de uitwerkingsplannen niet zijn gemaakt. En ook waren er geen sessies met de raad om prioriteiten voor de plannen te bepalen. Na afloop is het beleidsplan in 2023 niet op schrift geëvalueerd. De raad heeft niet gehoord wat van de plannen terecht is gekomen. In de nieuwe nota staat "*evaluatie van vastgesteld beleid destijds (door de politiek en de Aalsmeerse samenleving) als nauwelijks gepast werd ervaren, evaluaties werden alleen uitgevoerd als ze gegeven de situatie echt zinvol en/of verplicht waren*." Door corona werd het beleid aangepast waardoor evaluatie niet 'gepast' werd gevonden.

In december 2023 nam de raad de **nota sociaal domein 2024 - 2027** 'Omzien naar elkaar, verbinden en versterken' aan. Deze nota kwam dus niet tot stand na een evaluatie van het oude beleid, maar wel met onderzoeken 'op afstand' zoals clientervaringsonderzoeken, klanttevredenheidsonderzoeken, benchmarks en onderzoeken naar ESA. Voor het opstellen van de nieuwe nota is vooruitgekeken naar trends en ontwikkelingen. Hiernaast is met belanghebbenden overlegd: de Adviesraad sociaal domein, individuele inwoners, professionals zoals huisartsen, schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en aanbieders van hulp en maatschappelijke organisaties zoals de welzijnsstichting, cultuur partijen en verenigingen.

In de nota komt het woord subsidie 1 keer voor: "*ze* [college] *gaat onderzoeken of bij subsidies duidelijker naar voren kan komen dat subsidieaanvragers hun activiteiten uitvoeren '(mede) mogelijk gemaakt' door de gemeente Aalsmeer", aan.* De nota noemt drie 'maatschappelijke kernopgaven' in het sociaal domein:

1. Gezond en gelukkig leven mogelijk maken
2. Kansengelijkheid vergroten
3. Bestaanszekerheid bevorderen

De nota werkt deze 3 kernopgaven uit naar 'uitgangspunten' waarvan voor subsidies dit punt belangrijk is: '*Sporten, bewegen, kunst, cultuur en welzijn bijdragen aan het voorkomen / oplossen van problemen. Onze maatschappelijke partners in sport en bewegen en kunst en cultuur faciliteren en ondersteunen wij*

voor zover mogelijk, om hun preventieve kracht en oplossend vermogen optimaal in te zetten. ‘ De nota gaat verder met 10 ‘ambities’ die subsidies soms raken:

Ambitie	Beschrijving
1. Fit en gezond blijven	Naast sportstimulering hebben we aandacht voor het ondersteunen en versterken van sportverenigingen. Het (wettelijke verplichte) lokaal gezondheidsbeleid nemen we op in deze nota onder deze ambitie.
2. Leren en verbinden door kunst en cultuur	We stimuleren deelname aan kunst en cultuur via de koppeling met het onderwijs en door amateurkunst/ verenigingen (cultuureducatie en actieve cultuurparticipatie) te ondersteunen en versterken. We zetten beeldende kunst onder meer in ter bevordering van de sociale samenhang.
3. Veilig, gezond, kansrijk opgroeien en ontwikkelen	We ondersteunen kinderen en hun ouders(s)/verzorger(s), zodat kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien en ontwikkelen. We doen dit in samenwerking met ouders, het onderwijs, de kinderopvang, (jeugd-) welzijnswerk, eerstelijnszorg, (sport-)verenigingen en veiligheidspartners.
4. Je goed voelen, welzijn en ontmoeten in je eigen wijk	We hebben aandacht voor je goed voelen, actief en in verbinding met anderen blijven, welzijn, ontmoeten in je eigen wijk (-ontmoetingsplaats) en de relatie met sociaal psychische problematiek en eenzaamheid.
5. Elkaar helpen	We ondersteunen bewoners en partijen die anderen helpen en ondersteunen. Zoals mantelzorgers, vrijwilligers of inwoners die dit doen via het bieden van burenhulp en informele ondersteuning.
6. Werk en financiële zelfredzaamheid	We ondersteunen bij het vinden van (aangepast) werk en financiële zelfredzaamheid. Ook ondersteunen we in de vorm van informatie, advies, preventie, minimaregelingen, vroegsignalering, schuldhulp en ondersteuning via inburgering en taalbeheersing.
7. Wonen en zorg combineren	Wij ondersteunen het zorgen voor passende en voldoende huisvesting en hulp/zorg voor mensen die dat nodig hebben. Dit kan in een combinatie van wonen en zorg, maar kan ook op andere manieren.
8. Iedereen kan en mag meedoen in Aalsmeer	We bevorderen een inclusieve samenleving waarin iedereen kan en mag meedoen, door toegankelijkheid en inclusie (antidiscriminatie en emancipatie) en het verminderen van laaggeletterdheid.
9. Hulp bieden die nodig is	We bieden de hulp die nodig is via Vroege Signalering, maatwerkvoorzieningen Wmo, cliëntondersteuning, de Wet verplichte GGZ, de maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen
10. Experimenten en innoveren	We maken duidelijk wat de gemeente aan inwoners biedt in het sociaal domein en stimuleren initiatieven en innovatieve ideeën.

De nota heeft algemene doelen die niet meetbaar zijn. Een verband tussen een doel en een subsidie legt de nota niet, net als de financiën hiervan. Het is de bedoeling om in 2024 nog 10 ‘concrete uitwerkingsplannen' te maken. In oktober 2024 waren er 3 klaar. In de laatste 3 maanden komen nog: beeldende kunst buitenruimte, onderwijsagenda, herijking preventief Jeugdbeleid, ervaringsdeskundigen, herijking mantelzorgbeleid, uitwerkingsplan werk en inkomen, WoonWelzijnZorgvisie, inclusie en laaggeletterdheid. De raad zou bij het opstellen betrokken worden. Maar de raadsleden wilden door drukte geen gesprekken en geen presentatie, zo hoorde het college van de griffie. De raad had het te druk, en dus moest het een uitvraag per mail worden. Hiervan maakte de raad tot nu toe geen gebruik.

4.1.2 Subsidiebeleid voor kunst en cultuur

Aalsmeer heeft momenteel geen aparte cultuurnota meer, de vorige liep van 2012 tot 2016 en had als doel: “*om zowel inwoners als bezoekers van Aalsmeer voldoende mogelijkheden te bieden om actief en receptief deel te nemen aan culturele activiteiten. We zetten actief in op de jeugd en staan voor de instandhouding van een bloeiend verenigingsleven en vrijwilligersbestand*.”. Dit is uitgewerkt in actiepunten waarvan voor dit onderzoek van belang zijn:

1. *De gemeente ziet voor zichzelf niet meer uitsluitend de rol van vaste subsidiënt van jaarlijks terugkerende culturele activiteiten.* De gemeente wil een partner zijn en met haar subsidiebeleid

prikkels geven die erop gericht zijn om het aanbod te vernieuwen. De gemeente vindt het geen goede zaak wanneer langdurig een te grote financiële afhankelijkheid van één subsidieverstrekker ontstaat. Culturele organisaties en culturele initiatieven zullen meerdere inkomstenbronnen moeten genereren.

2. *De nadruk in de subsidiëring moet liggen op het ondersteunen van culturele activiteiten*. Het aanschaffen van instrumenten, apparatuur of het verwerven van het eigendom van accommodaties, instituties of gebouwen moet minder voor subsidie in aanmerking komen.
3. *Nieuwe initiatieven moeten mogelijk zijn*, gedragen door de vraag of behoefte vanuit de Aalsmeerse bevolking. Dit vraagt om een flexibele wijze van subsidiëring en om minder afhankelijkheid van vaste lasten als huisvesting. Subsidiëring van vaste, jaarlijks terugkerende programma's of activiteiten blijft mogelijk, maar daarbij zal wel de eis worden neergelegd dat de activiteiten in steeds grotere mate self-supporting dienen te worden. Dit kan door sponsoring, maar ook door (hogere) entreeprijzen te vragen.
4. De Historische Tuin ondersteunen in haar ontwikkeling naar een minder van subsidie afhankelijke positie, waarbij de cultuurhistorische waarde in stand blijft.
5. N201:samen met N201 bekijken of het bedrijfsplan mogelijkheden biedt voor het verder ontwikkelen van de N201 voor de toekomst en indien nodig een overbruggingssubsidie te overwegen. Het centrum gaat hierbij uit van een verdienmodel waarin N201 binnen een jaar zonder gemeentelijke subsidie kan bestaan.

Verder lezen we dat 'subsidies vaak historisch zijn gegroeid' en dat subsidie vooral wordt gegeven aan grote organisaties zoals de bibliotheek, De Hint, Kunst en Cultuur Aalsmeer en de Historische Tuin. De oude nota is kritisch dat een groot deel van de subsidie bestemd is voor huisvesting en activiteiten van de grote ontvangers. Zo zijn er nauwelijks mogelijkheden voor incidentele subsidies. Sturing door de gemeente op de inhoud van het aanbod ontbreekt. De gemeente Aalsmeer vindt het geen goede zaak wanneer langdurig een te grote financiële afhankelijkheid van één subsidieverstrekker ontstaat. Culturele organisaties en culturele initiatieven moeten meerdere inkomstenbronnen aanboren. Dit vindt de gemeente belangrijk voor het draagvlak, de netwerkvorming en de spreiding van belangen en risico's. Andere inkomsten dan subsidies zijn entree of contributie. Dit 'ondernemerschap' verbetert volgens de gemeente Aalsmeer het aanbod van cultuur. De gemeente heeft hiervoor een systematiek gemaakt:

Criteria subsidies	1. samenwerking met andere culturele organisaties 2. verhouding tussen kosten en opbrengsten 3. publieksbereik, zowel qua omvang als qua samenstelling 4. aanwezigheid van derde geldstromen (naast subsidie en entreeprijzen)
Het stimuleren van particulier initiatief	1. het uitgangspunt is dat culturele activiteiten zoveel mogelijk vanuit de eigen opbrengst worden gerealiseerd
In het geval van culturele activiteiten subsidieert de gemeente	1. alleen het onrendabele deel in de vorm van een jaarlijks gemaximeerde subsidie als bijdrage in de kosten van de activiteiten waarbij alle cultuuruitingen evenredig worden gesubsidieerd, of 2. alleen het onrendabele deel in de vorm van een mogelijkheid tot het aanvragen van een incidenteel gemaximeerde garantiesubsidie, of 3. een vast bedrag per jaar voor elke discipline in de vorm van een algemene activiteitensubsidie
De administratieve lastendruk dient zo minimaal mogelijk te zijn	1. Amateurorganisaties ontvangen vanwege hun aard en de relatief lage subsidiebedragen bij voorkeur waarderingssubsidies. 2. De budgetsubsidie is voorbehouden aan de professionele organisaties.

In 2020 is het cultuurbeleid in een nota actueel gemaakt en de oude nota bleef van kracht. Dit bleef zo tot 2023 toen de nota in is getrokken. Voor de raad was de actualisatie ter informatie en hoefde hierover niet te besluiten. Het college vond dat het succesvolle cultuurbeleid zonder aanpassingen voort kon worden gezet, zodat de raad niet opnieuw hoefde te besluiten. Het college heeft de raad geen evaluatie gestuurd die het succes van het cultuurbeleid vaststelt. De financiële afhankelijkheid en de voortdurende relatie met grote ontvangers lijken onveranderd. Opvallend is ook dat de namen van de gesubsidieerde instelling uit de nota uit 2012 terugkomen in de subsidie relatie die de gemeente Aalsmeer heeft, zoals: Radio Aalsmeer, de historische tuin, N201, KCA en de Oude Veiling. De historische band lijkt nog stevig te zijn.

Deze oude nota trok de gemeenteraad in 2023 in. Sindsdien geldt de strategienota sociaal domein 2024-2027 waarin het sociaal domein is uitgebreid met kunst en cultuur. De oude cultuurnota is na 2020 niet meer geactualiseerd of geëvalueerd. In de nieuwe nota worden de ambities voor cultuur uitgewerkt in ambitie 2: "*Leren en verbinden door kunst en cultuur". We stimuleren deelname aan kunst en cultuur via de koppeling met het onderwijs en door amateurkunst/ verenigingen (cultuureducatie en actieve cultuurparticipatie) te ondersteunen en versterken. We zetten beeldende kunst onder meer in ter bevordering van de sociale samenhang.* " Deze doelstelling wordt niet heel meetbaar uitgewerkt.

In de begroting 2024 staan 4 doelstellingen voor cultuur waarvan 1 slaat op subsidies: '*versterken van cultuurparticipatie, cultuureducatie, festivals en evenementen, podiumkunst, amateurkunst, beeldende kunst, innovatie in kunst en cultuur, bibliotheek en musea, voor en door inwoners en maatschappelijke organisaties binnen de kunst en cultuur sector'.* Het doel is niet meetbaar, want wat 'versterken' en 'langdurig financieel afhankelijk' precies zijn, wordt niet uitgelegd. Het doel, financieel niet langdurig afhankelijk door subsidie, stond ook in de cultuurnota uit 2012. In de begroting staan kengetallen, maar die hebben geen directe relatie met de subsidies.

4.1.3. Subsidiebeleid voor sport

Aalsmeer had tot 2018 sportbeleid 'AalsMeer bewegen 2015 - 2018' met als doel: *'Het continueren of verhogen van de sportdeelname bij specifieke doelgroepen. En extra sportstimulering bij achterstanden in sportdeelname. Voor topsport geldt een specifieke doelstelling: Financieel ondersteunen van evenementen en kampioenschappen op (inter) nationaal niveau met als effect het verhogen naamsbekendheid en het versterken imago van Aalsmeer als (top)sport-gemeente. Plus het ondersteunen en versterken van sportverenigingen. In de nota is opgenomen dat de tarievenstructuur nog wordt ontwikkeld, waardoor het nog moeilijk te bepalen was wat de hoogte van de indirecte subsidie richting de sportvereniging zal worden.'* In 2018 is deze sportnota geëvalueerd met als conclusie dat de nota nog voldeed maar 2 punten vallen op:

1. De geldende huurtarieven voor de sportfaciliteiten zijn niet kostendekkend. Dit maakt dat de gemeente hierop geld toelegt. Dus een zogenaamde verkapte of een indirecte subsidie verstrekt. In 2017 is een onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke accommodaties. Hier kwam uit dat er een nieuw tariefstelsel moet komen, gebaseerd op normbedragen, dat vanaf seizoen 2024/2025 moet ingaan (besluit B&W 27 maart 2018).
2. Gewijzigd subsidiebeleid (transparant maken van subsidies, inzetten op kostendekkende tarieven, inzet subsidies af laten hangen van de mate waarin maatschappelijke doelen worden gerealiseerd)

In 2022 wilde het college het beleid opnieuw evalueren maar dat is er niet van gekomen. Wel zijn specifieke onderzoeken gedaan naar ESA. Net als bij cultuur is sport sinds 2024 deel van het beleid in het sociaal domein. In de begroting 2024 staan 3 punten die op subsidies voor sport slaan:

1. Ondersteunen schoolsporttoernooien (Nadere regels subsidiëring schoolsporttoernooien voor sportverenigingen in de gemeente Aalsmeer 2018).
2. Ondersteunen topsportevenementen (Nadere regels topsportfonds Aalsmeer 2018).

3. Versterken van sportparticipatie onder de inwoners (Algemene subsidieverordening).

Dit doel is niet meetbaar. Net als bij cultuur is onduidelijk wanneer ‘versterken’ is bereikt.

4.2 Hoe zien subsidieregels er in Aalsmeer uit?

Voor subsidies is een verordening wettelijk verplicht waarin staat hoe de subsidie wordt gegeven en welke rechten de aanvrager heeft. Over de subsidiebeslissing kan de aanvrager bezwaar maken en daarna bij een rechter in beroep gaan. De subsidieverordening van de gemeente Aalsmeer komt uit 2018 en is sinds die tijd niet meer aangepast terwijl de VNG wel aanpassingen voorstelt. Opvalt dat Aalsmeer bij het artikel over de hardheidsclausule geen verplichting tot een gemotiveerd besluit heeft en dat hiervan geen verslag gedaan wordt aan de raad. Dit in tegenstelling tot de modelverordening. In de subsidieverordening van de gemeente Aalsmeer staan o.a. de volgende punten:

1. Periode van een meerjarige subsidie is maximaal 4 jaar zolang er geld is in de begroting
2. Aalsmeer kent eenmalige en meerjarige subsidies
3. Aanvragen boven de €100.000 moeten een gewaarmerkte begroting meesturen
4. Aanvragen boven de €100.000 hebben een website met de bezoldiging van de bestuurder en de laatst vastgestelde jaarrekening
5. Aanvragers moeten onverwijld melden als ze niet aan de voorwaarden voldoen
6. Hardheidsclausule, in bijzondere gevallen kan het college artikel(en) buiten toepassing laten
7. Bij de verantwoording geldt:
    a. subsidies tot €10.000 euro worden direct vastgesteld
    b. subsidies van €10.000 tot €100.000, sturen een verslag en jaarrekening
    c. subsidie boven de €100.000 daarnaast een gewaarmerkte accountantsverklaring

Deze algemene regels gelden voor alle subsidieaanvragen. Voor enkele groepen stelde de gemeente nadere regels op voor de subsidiëring. De nadere regels zijn niet geactualiseerd met uitzondering van de regels voor peuterarrangementen en voorschoolse educatie.

A. Scouting (2018)
B. Schoolsporttoernooien (2018)
C. Instandhouden gemeentelijke monumenten (2018)
D. Exploitatie sportaccommodatie (2018)
E. Wijkoverleggen (2018)
F. Topsportfonds (2018)
G. Verbetering huisvesting arbeidsmigranten (2021)
H. Peuterarrangementen en voorschoolse educatie (2024)

In de nadere regels voor subsidiëring staat:

Onderwerp	Begroting 2024	Nadere regels
Scouting	€4.000	Doel: jeugd lid van scoutinggroepen. Jaarlijks geven de groepen het aantal leden door en het minimum is 25 leden die in Aalsmeer wonen. De gemeente mag steekproefsgewijs controleren.
Schoolsporttoernooien	€12.000	Het begrote bedrag is een subsidieplafond dat wordt verdeeld over de toernooien naar rato van aantal deelnemers. Geen voorschot, alleen betaling na een verantwoording van baten/lasten en aantal deelnemers. Gemeente stelt een sportkalender op. Bij een toernooi subsidieert de gemeente fruit indien daarom wordt gevraagd.
Arbeidsmigranten	€0 (B2022) (B2021)	Doel is een plan te maken voor een nieuwe accommodatie voor de huisvesting voor arbeidsmigranten te maken. Het subsidieplafond is €100.000. Na 1 oktober 2022 worden geen aanvragen meer in behandeling genomen.

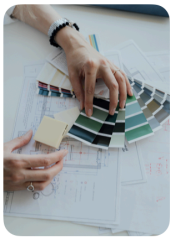
De verordening is 7 jaar geleden voor het laatst aangepast. In de tussentijd stelt de VNG aanpassingen voor die de gemeente Aalsmeer niet overneemt. De gemeente Amstelveen deed dat wel en zo is het subsidieproces voor de AA-organisatie lastiger uitvoerbaar. Aanpassen van de regels kreeg in de gemeente Aalsmeer geen prioriteit.

4.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk?

1. Het beleid tot 2024 was niet altijd actueel en doelen zijn algemeen en daarom niet meetbaar. De raad wordt bij evaluatie en verlenging van beleid niet altijd betrokken.

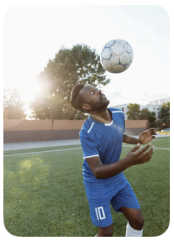
2. De algemene subsidieverordening volgt de nieuwste modelverordening van de VNG niet.

3. Hardheidsclausule in de algemene subsidieverordening is in Aalsmeer zo aangepast dat de raad niet wordt geïnformeerd over de toepassing.

4. De tarieven die sportverenigingen betalen dekken de kosten niet. Dit is een verkapte subsidie aan sportverenigingen en wijkt van het beleid af.

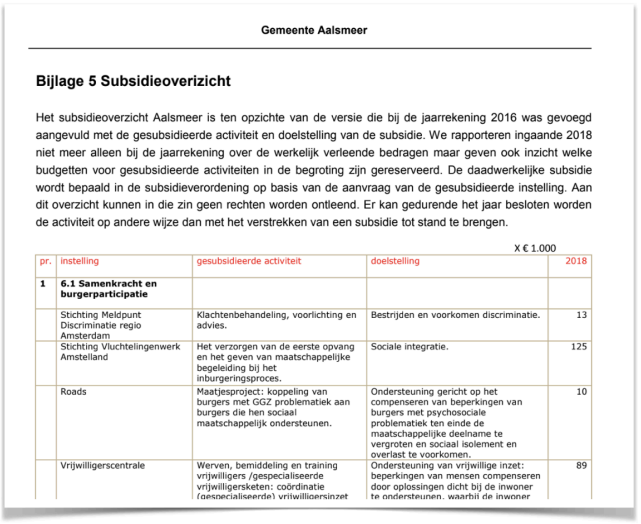
5. Het nieuwe beleid in het sociaal domein is gemaakt na uitgebreide participatie van belanghebbenden zoals adviesraden en de gemeenteraad.

5 - Hoe ziet de subsidieverlening er bij een ontvangende organisatie uit?

De jaarlijkse begroting en verantwoording van de gemeente heeft een verplichte subsidiebijlage met per ontvanger de uitgevoerde activiteiten en het doel daarvan.

Voorbeeld van de bijlage subsidieoverzicht

Gemeente Aalsmeer

Bijlage 5 Subsidieoverizicht

Het subsidieoverzicht Aalsmeer is ten opzichte van de versie die bij de jaarrekening 2016 was gevoegd aangevuld met de gesubsidieerde activiteit en doelstelling van de subsidie. We rapporteren ingaande 2018 niet meer alleen bij de jaarrekening over de werkelijk verleende bedragen maar geven ook inzicht welke budgetten voor gesubsidieerde activiteiten in de begroting zijn gereserveerd. De daadwerkelijke subsidie wordt bepaald in de subsidieverordening op basis van de aanvraag van de gesubsidieerde instelling. Aan dit overzicht kunnen in die zin geen rechten worden ontleend. Er kan gedurende het jaar besloten worden de activiteit op andere wijze dan met het verstrekken van een subsidie tot stand te brengen.

X € 1.000

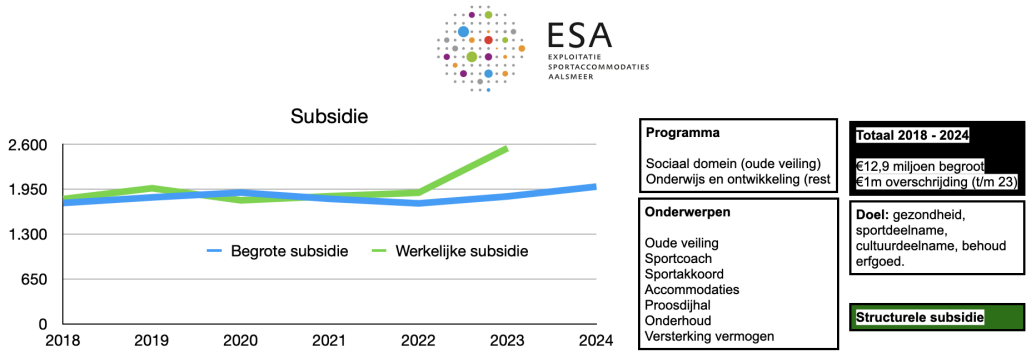
pr.	instelling	gesubsidieerde activiteit	doelstelling	2018
1	**6.1 Samenkracht en burgerparticipatie**			
	Stichting Meldpunt Discriminatie regio Amsterdam	Klachtenbehandeling, voorlichting en advies.	Bestrijden en voorkomen discriminatie.	13
	Stichting Vluchtelingenwerk Amstelland	Het verzorgen van de eerste opvang en het geven van maatschappelijke begeleiding bij het inburgeringsproces.	Sociale integratie.	125
	Roads	Maatjesproject: koppeling van burgers met GGZ problematiek aan burgers die hen sociaal maatschappelijk ondersteunen.	Ondersteuning gericht op het compenseren van beperkingen van burgers met psychosociale problematiek ten einde de maatschappelijke deelname te vergroten en sociaal isolement en overlast te voorkomen.	10
	Vrijwilligerscentrale	Werven, bemiddeling en training vrijwilligers /gespecialiseerde vrijwilligersketen: coördinatie (gespecialiseerde) vrijwilligersinzet	Ondersteuning van vrijwillige inzet: beperkingen van mensen compenseren door oplossingen dicht bij de inwoner te ondersteunen, waarbij de inwoner	89

Bron: programmabegroting gemeente Aalsmeer 2018

In de laatste 7 jaar hebben 120 organisaties subsidie gekregen van de gemeente en daarvan beschrijven we hieronder 4 instellingen die zijn gekozen op omvang, programma, doelstelling en belang.

5.1 Exploitatie sportaccommodaties Aalsmeer (ESA)

ESA krijgt met afstand de meeste subsidie in de gemeente Aalsmeer. In de subsidieaanvraag 2024 staat: '*ESA [is] verantwoordelijk voor het optimaal beheren en exploiteren van sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed en het stimuleren van sport- en beweging in Aalsmeer. ESA exploiteert de sportaccommodaties in de gemeente Aalsmeer.'* ESA is een bedrijf dat subsidie krijgt.

Bron: onderzoek rekenkamer Aalsmeer 2024

ESA is een besloten vennootschap met de gemeente Aalsmeer als enig aandeelhouder. Meerdere onderzoeken hebben dit onderzocht en plannen om hieraan iets te veranderen zijn er niet. ESA voert de taken voor de gemeente Aalsmeer zelfstandig uit. Het college overlegt bijna elk kwartaal met de directeur van ESA over de uitvoering van het beleid en de financiën. Het college bepaalt mede het beleid bij ESA. Ambtenaren zijn wekelijks enkele dagen met ESA bezig. ESA brengt tarieven in rekening bij gebruikers van de accommodaties. De buitentarieven stelt de gemeente vast en de tarieven voor binnensport

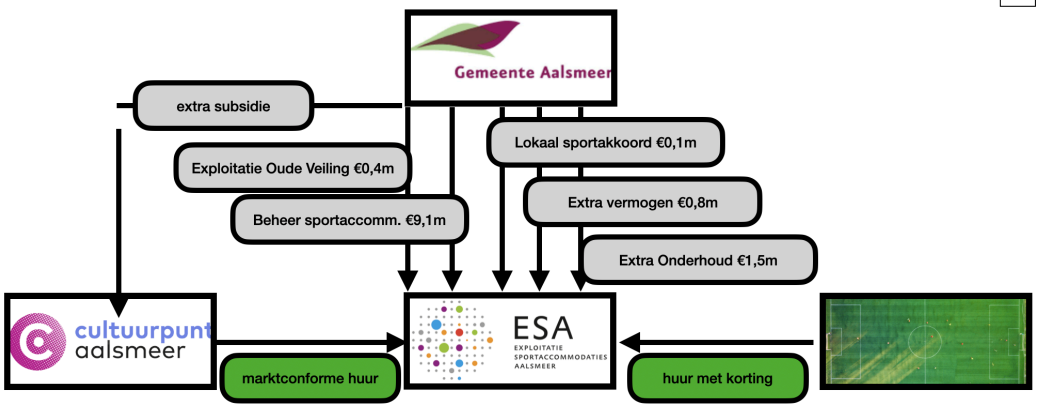
berekent ESA door de prijs van het afgelopen jaar te verhogen met inflatie. Het college is hierbij betrokken. De gemeentelijke subsidie dekt ongeveer de helft van de kosten. Bij onverwachte tekorten springt de gemeente bij, zoals met de €750.000 versterking van het eigen vermogen in 2023 en 2024. Tussen ESA en de gemeente is dus een nauwe samenwerking.

Ook wordt ESA ingezet bij andere partijen die subsidie krijgen van de gemeente Aalsmeer, zoals De Oude Veiling en de bibliotheek. Van De Oude Veiling is ESA de enige huurder en beheerder van het gebouw. De andere gebruikers in De Oude Veiling huren hun ruimtes van ESA. De Oude Veiling verhoogt in overleg met het college de huren om de eigen exploitatie rond te krijgen, maar ook om een reëel beeld te krijgen wat de marktconforme kosten zijn voor de exploitatie. Gebruikers van de Oude Veiling kunnen vanwege de marktconforme huur bij de gemeente extra subsidie vragen. ESA krijgt onder meerdere namen subsidie:

Instelling	Activiteit	Doel	Begrote subsidie 2018 - 2024	Werkelijke subsidie 2018 - 23
ESA	Exploitatie Oude Veiling	Huiskamer Aalsmeer aanbieden	€0	€367.000
ESA	Beheer sportaccommodaties	Efficiënt beheer sportaccommodaties	€9.592.000	€9.137.000
ESA	Projecten uit lokaal sport akkoord	Zoveel mogelijk mensen laten sporten	€0	€143.000
ESA	Vermogen versterken	Continuïteit ESA behouden.	0	€750.000
ESA	Onderhoud	Streefniveau accommodaties halen	€1.156.000	€1.513.000
ESA	Exploitatie oude veiling	Huiskamer bieden voor cultuur	€0	€27.000
ESA en sportservice	Buurt sportcoach	Ouderen laten sporten	€55.000	€45.000
Totaal			**€10.893.000**	**€11.892.000**

Voor de exploitatie van De Oude Veiling krijgt ESA sinds 2018 subsidie zonder dat die ooit in de begroting stond. Waarom 6 jaar lang zonder begroting subsidie is uitgekeerd kon niet worden uitgelegd. Net als voor de projecten uit het lokaal sportakkoord.

Subsidiestromen in 2018-23 rond ESA 9

Bron: begrotingen gemeente Aalsmeer 2018 - 2024

In 2021 boekte ESA winst maar is de directie somber over de vooruitzichten. Voor 2022 wordt een klein verlies verwacht. Als 2022 achter de rug is blijkt het verlies met 4 ton veel groter. In het verslag hierover ontbreekt een duidelijke verklaring. Nu spelen tijdens de corona-jaren problemen met energieprijzen, tekort aan personeel en lage bezoekersaantallen vanwege verplichte sluiting. In 2023 sluit ESA de boeken met een winst door de flink hogere gemeentelijke subsidie. De jaarrekening van ESA noemt de €750.000 extra subsidie om het eigen vermogen van ESA te versterken, in 2023 €400.000 en €350.000 in 2024.

Het Cultuurpunt Aalsmeer '*verzorgt oriënterend muziek-, dans-, en theateronderwijs voor basisschoolleerlingen in de naschoolse tijd en ondersteunt het culturele leven in Aalsmeer.'* zo staat op hun site. Het Cultuurpunt is op initiatief van de gemeente Aalsmeer halverwege 2013 opgericht. Dit sluit naadloos aan bij de strategie in het sociaal domein en ze worden door de gemeente gesubsidieerd. Cultuurpunt huurt ruimte in De Oude Veiling maar doet dat via ESA. Nu stelt het college de huurprijs in De Oude Veiling vast en besluit de huur met 12% te verhogen. ESA geeft die stijging door aan de onderhuurders. Hierop bericht Cultuurpunt aan het college dat door de gestegen huur een verlies wordt verwacht. Om dit tegen te gaan vraagt Cultuurpunt meer subsidie aan. Uiteindelijk stijgt de subsidie voor Cultuurpunt maar het geld komt ten goede aan ESA. Via Cultuurpunt krijgt ESA dus extra subsidie vanwege een huurstijging terwijl op papier meer geld voor cultuur uit wordt gegeven, maar dat is slechts schijn. Het college wil dit omdat zichtbaar is hoeveel subsidie per aanvrager wordt gegeven bij marktconforme prijzen. De andere optie is lagere huur te rekenen met als gevolg dat indirect subsidie wordt verstrekt die niet zichtbaar is. Het college kiest voor transparantie.

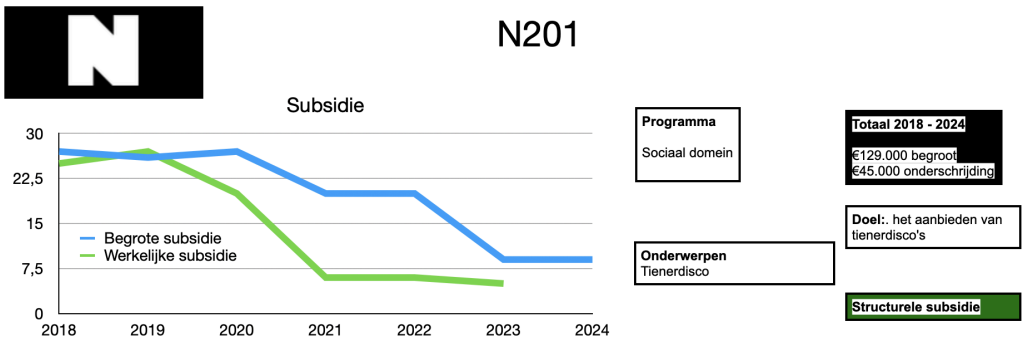
Ook de bibliotheek Amstelland huurt via ESA ruimte in de Oude Veiling. Samen met Amstelveen en Uithoorn geeft de gemeente Aalsmeer subsidie aan de bibliotheek, in 2023 totaal €615.000 waarvan €60.000 eenmalig is. De bibliotheek vraagt voor 2024 €555.000 subsidie voor de locatie in de gemeente Aalsmeer waarvan de gemeente €532.000 begroot doordat de subsidie uit het vorig jaar met 5% inflatie werd verhoogd. Het aantal inwoners in Aalsmeer stijgt en daarvoor is jaarlijks een 'inwonerscorrectie' nodig. Dit is nu dus niet volledig begroot. In de begroting werkt de bibliotheek in detail uit hoe ze bijdragen aan de maatschappelijke doelen in de gemeente Aalsmeer. In het jaarverslag verantwoorden ze zich uitgebreid hierover. Naast subsidie verdient de bibliotheek met abonnementen en specifieke diensten.

In juli 2024 heeft de gemeente met de bibliotheek, inwoners, raadsleden en belanghebbenden een 'bibliotheekvisie' opgesteld voor de jaren 2025 - 2030. In dit stuk staat het beleid voor de komende 5 jaar. De gemeente vindt dat de bibliotheek een cruciale rol speelt in het bevorderen van lezen, kennisdeling, cultuurparticipatie en digitale inclusie. Verder draagt de bibliotheek bij aan de artistieke, maatschappelijke en economische waarde van de gemeente Aalsmeer.

Vanaf 2025 verplicht de wet elke gemeente een bibliotheek te hebben. In de uitkering van het gemeentefonds is dan een extra bedrag voor de bibliotheek opgenomen en het is verplicht dat geld naar de bibliotheek over te maken. Zo voert de bibliotheek een wettelijk verplichte taak uit voor de gemeente en voor het overige krijgt het subsidie.

Naast instellingen die meer subsidie bij de gemeente aanvragen om de hogere huur aan ESA te betalen doet ESA in overleg met het college bij sportverenigingen het omgekeerde door hen een huur onder de kostprijs te vragen. De gemeente Aalsmeer legt het verschil in de subsidie er dan bij aan ESA.

5.2 Stichting N201, Aalsmeer

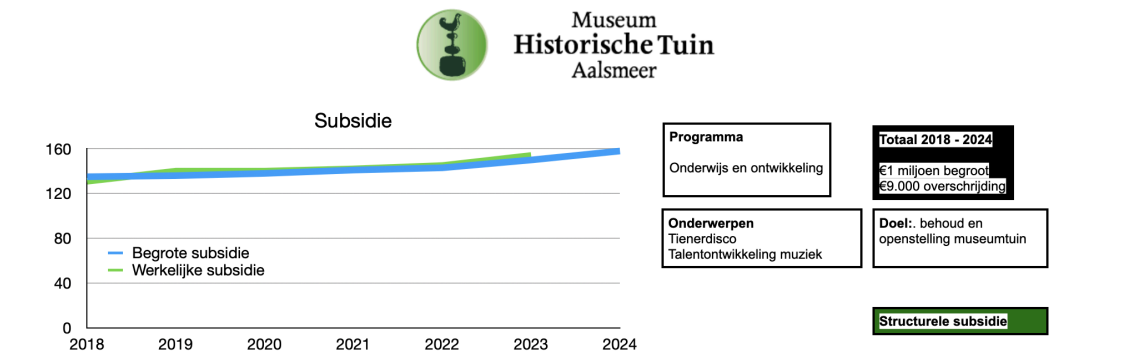
Bron: onderzoek rekenkamer Aalsmeer 2024

N201 krijgt 2 subsidies. Hiervan is 1 te lezen in de bijlage van begroting en jaarrekening, maar de andere, die ook groter is niet. Die maakt deel uit van een verzamelsubsidie.

Sinds 1 januari 2013 wordt Club en Muziekcentrum N201 geëxploiteerd door stichting CJA. In 2021 is de naam van de stichting veranderd naar Stichting N201 Aalsmeer, kortweg N201.
N201 krijgt subsidie van de gemeente Aalsmeer voor tienerdisco's en talentontwikkeling. Het gedetailleerde jaarverslag 2023 van N201 rapporteert 3 alcoholvrije '15+ danceparty's' met gemiddeld meer dan 160 bezoekers. Voor ontwikkeling van muzikaal talent werden 40 bijeenkomsten gehouden waar 2.045 mensen voor langskwamen. Leerlingen van de muziekschool en leden van bandjes gaven daar concerten. De financiële situatie van N201 is zorgelijk. De gemeente wil dat N201 die verbetert door de kosten meer met de baromzet in lijn te brengen.

De bijdrage van N201 aan maatschappelijke doelen in Aalsmeer blijkt niet uit de gemeentelijke begroting en opvalt dat in 2012 eenmalig subsidie wordt gegeven met een motie uit de raad om dat met 1 jaar te verlengen in 2013. Dit voornemen belandde ook in de Cultuurnota en daarin staat: *'samen met N201 bekijken of het bedrijfsplan mogelijkheden biedt voor het verder ontwikkelen van de N201 voor de toekomst en indien nodig een overbruggingssubsidie te overwegen. Het centrum gaat hierbij uit van een verdienmodel waarin N201 binnen een jaar zonder gemeentelijke subsidie kan bestaan.'* In het onderzoek is niet duidelijk geworden waarom Aalsmeer na 2013 toch elk jaar subsidie is blijven geven. Uit de begroting van de gemeente Aalsmeer is bovendien niet duidelijk wat de omvang van de totale subsidie is. De begroting spreekt nog van de oude naam Stichting Cultureel Jongerencentrum Aalsmeer, die in 2021 is gewijzigd, maar ook staat het totale bedrag niet in het overzicht maar dat is verdeeld over meerdere posten bij diverse aanvragers.

5.3. De historische tuin

Bron: onderzoek rekenkamer Aalsmeer 2024

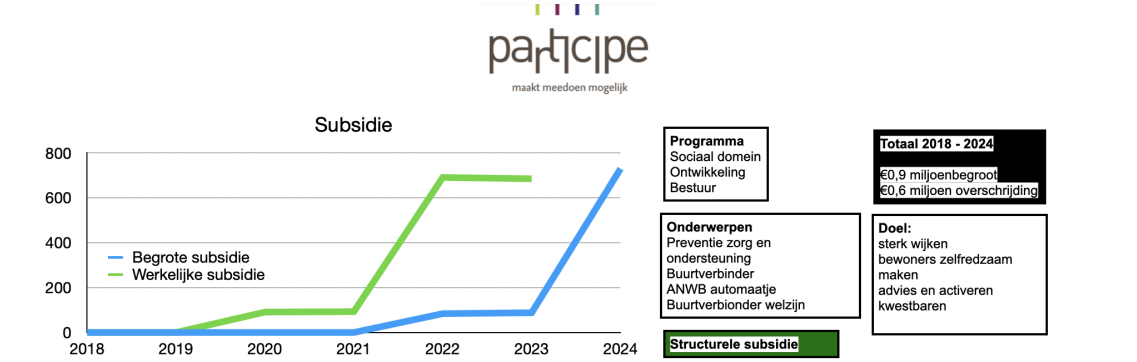
Op 20 januari 1978 werd de Stichting Historische Tuin Aalsmeer opgericht die de museumtuin beheert waar oude gewassen in stand worden gehouden. Hiervoor zijn naast een grote groep vrijwilligers enkele vaste krachten in dienst. Inkomsten krijgt het museum naast de jaarlijkse subsidie uit verkoop van producten, sponsoring en kleine horeca. Voor 2024 vraagt de historische tuin €155.000 aan. De aanvraag bestaat uit het indexeren van het bedrag van het voorgaande jaar en een korte agenda met activiteiten in het begrote jaar.

In 1995 sluit de gemeente een ‘convenant’ met de stichting over personeel dat van de gemeente naar de stichting overstapt. Deze 30-jaar oude afspraak ligt aan de basis van de jaarlijkse bijdrage maar de afspraak bevat geen einddatum en onduidelijk is hoe lang dit doorgaat. In 2012 heeft de gemeente Aalsmeer in de Cultuurnota gezet dat het museum minder afhankelijk van de gemeente zou moeten worden: *‘De Historische Tuin ondersteunen in haar ontwikkeling naar een minder van subsidie afhankelijke positie, waarbij de cultuurhistorische waarde in stand blijft.’* 12 jaar na het schrijven van dit plan is de financiële bijdrage van de gemeente Aalsmeer alleen maar gestegen. Het is niet boven tafel te krijgen waarom dit voornemen niet is uitgevoerd. Wel wordt in 2020 de historische tuin deel van de ‘culturele infrastructuur’ van Aalsmeer en blijft de jaarlijkse subsidie in stand.

In 2020 ziet de interne controle dat de verplichte controleverklaring van de accountant al enige jaren ontbreekt. Bij de subsidievaststelling voor het jaar 2022 is geconstateerd dat de door de historische tuin aangeleverde accountantscontrole zich alleen richt op de subsidie van de salarislasten, terwijl de subsidieverordening van de gemeente Aalsmeer een accountantscontrole over de jaarrekening eist. De gemeente Aalsmeer wijkt op grond van de hardheidsclausule af van accountantscontrole over de jaarrekening[2]. Verder heeft de historische tuin een negatief eigen vermogen en een negatieve reserve.

[2] In het ambtelijk wederhoor licht de gemeente toe dat vanwege het feit dat het overgrote deel van de mensen daar vrijwilligers zijn zonder een vaste taakverdeling maakt dat door gebrek aan functiescheiding accountants geen controleopdracht kunnen uitvoeren bij de Historische Tuin.

5.4. Participe

Bron: onderzoek rekenkamer Aalsmeer 2024

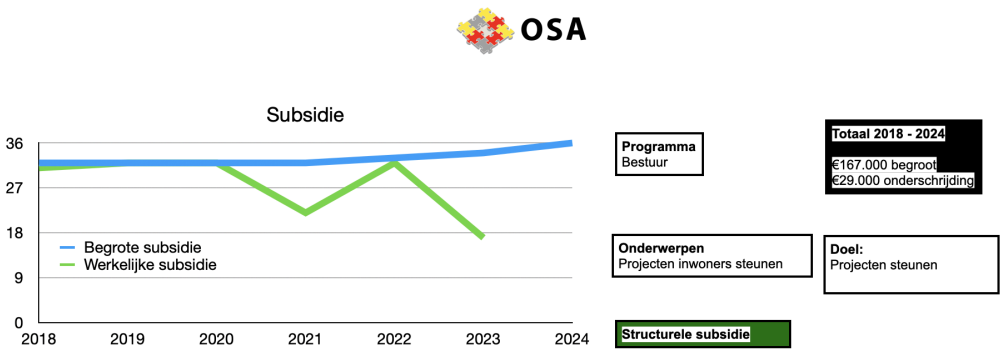
Na 2021 krijgt Participe subsidie, maar tot dat jaar werden de diensten ingekocht. Om een openbare aanbesteding te vermijden is overgestapt naar een subsidie. Participe was volgens de gemeente de enige marktpartij die de taak uit wilde voeren. Binnenkort krijgt de wethouder een ambtelijk voorstel waarin inkoop en subsidie als instrument worden afgewogen.

In de begroting werd het grootste deel van de kosten voor het eerst in 2024 begroot, maar in 2022 en 2023 is wel betaald dus dat leidt tot overschrijding. De activiteiten voor de bestaande doelgroep namen toe, net als voor Oekraïners waar Participe op factuurbasis werkt.

Participe stelt zich ten doel deelname aan de samenleving voor iedereen mogelijk te maken, ongeacht leeftijd of achtergrond. Vanuit sociaal werk en de Wet maatschappelijke ondersteuning met maatschappelijk werkers, wijkcoaches en activiteitenbegeleiders probeert Participe eenzaamheid te verminderen en zelfredzaamheid te vergroten. De doelstelling van Participe sluit aan bij de doelstelling die is opgenomen in de Nota kracht van Aalsmeer, nummer 6. “Het bevorderen van de gezondheid van inwoners in Aalsmeer”, waarbij specifiek 'eenzaamheid' is opgenomen. In die nota staat verder bij doelstelling 2, “We bieden de hulp die nodig is” en daarbij wordt zelfredzaamheid genoemd. In de nieuwe Strategienota sociaal domein 2024-2027, heeft 'eenzaamheid' ook een plek, maar dan als de kernopgave: Gezond en gelukkig leven makkelijker maken. Zelfredzaamheid komt terug in de ambities: Werken en financiële zelfredzaamheid en Hulp bieden die nodig is.

Bij de interne controle 2020 wordt geconstateerd dat er geen activiteitenplan en begroting is verstrekt aan de gemeente Aalsmeer. Ook bij de interne controle over 2023 zijn er opmerkingen over de subsidievaststelling bij Participe.

5.5. Stichting Ontwikkelings Samenwerking Aalsmeer (OSA)

Bron: onderzoek rekenkamer Aalsmeer 2024

In 1983 richtte de gemeente Aalsmeer deze stichting op die projecten voor ontwikkelingssamenwerking subsidieert. De gemeente betaalt een subsidie aan OSA die daarmee kleine projecten van andere organisaties uit de gemeente Aalsmeer voor maximaal 50% subsidieert. In 2022 blijkt uit het jaarverslag OSA dat OSA niet het hele budget heeft uitgekeerd vanwege te weinig aanvragen. Het geld is gebruikt voor:

Organisatie	Project	Subsidie
Stichting Nepal benefiet Aalsmeer	Nepal	€1.580
Stichting kinderhulp Afrika	Buitenverlichting in Oeganda	€2.500
Stichting kinderhulp Afrika	Landrover in Oeganda	€2.500
Stichting GA	Filipijnen	€2.500
Stichting mission house	Nigeria	€2.500
Diaconie Hervormde gemeente	Noodhulp Oekraïne	€2.500
Doopsgezinde gemeente	Afbouw inrichting Ghana	€1.013
Doopsgezinde gemeente	Stof en garen Congo	€755
Doopsgezinde gemeente	Wasmachines Tanzania	€2.500
Doopsgezinde gemeente	Internetverbinding Tanzania	€2.500
Doopsgezinde gemeente	Kooktoestellen Oeganda	€1.260

Het maximale bedrag is €2.500 per project.

De gemeente Aalsmeer heeft geen beleid voor deze subsidie. Het doel van de subsidie voor de gemeente Aalsmeer is onduidelijk en het sluit niet aan bij een programma. Zo valt elk project in een ontwikkelingsland binnen het doel 'projecten steunen' dat als enige tekst in de begroting staat. OSA heeft zelf wel een doel: het streeft naar een duurzame en rechtvaardige wereld met oog voor belangen van huidige en toekomstige bewoners, *hier* en elders. OSA doet dat door mensen in de gemeente Aalsmeer te informeren en nauwer te betrekken bij internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling. Zo wil stichting OSA bijdragen aan een draagvlak voor wereldwijd rechtvaardige verhoudingen en duurzame productie en consumptie. Dit doel is niet zo expliciet vastgelegd in het beleid van de gemeente Aalsmeer.

5.6. Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk?

1

De begroting heeft wel een subsidiebijlage maar daarin ontbreekt een helder kader wanneer een subsidie wel of niet wordt ingezet.

2

De al vele jaren bestaande subsidie voor ontwikkelingslanden sluit niet aan bij gemeentelijk beleid.

3

ESA heeft een lange geschiedenis met subsidies en kreeg meer dan €13 miljoen in de onderzoeksperiode.

4

De subsidie aan N201 is voor de raad niet duidelijk uit de begroting te lezen. Of de activiteiten bij maatschappelijke doelen aansluit is niet beschreven.

5

De historische tuin krijgt tientallen jaren subsidie zonder gemeentelijk beleid. Een negatief eigen vermogen vergroot de afhankelijkheid van de subsidie.

6

Participe voert doelen uit het beleid in het sociaal domein uit. De samenwerking is van inkoop naar subsidie gegaan om een aanbesteding te omzeilen.

6 - Hoe voert de ambtelijke organisatie het subsidiebeleid uit?

In dit hoofdstuk staat hoe de ambtelijke organisatie het subsidiebeleid uitvoert en hoe de controles hierop uit worden gevoerd.

6.1 Wat doet de AA-organisatie met subsidies?

Uitgangspunt voor de AA-organisatie is een uniform, geheel digitaal subsidieproces. De afdeling Subsidiebureau registreert aanvragen en stelt de subsidie vast. Bij de registratie is de eerste controle op volledigheid van alle stukken. Zodra dat zo is dan gaat de aanvraag naar een beleidsmedewerker die de inhoud van de aanvraag beoordeelt. Een teamleider keurt de beschikking (wel of geen subsidie) goed, zodat 2 mensen samen beoordelen. Bij grote of ‘beleidsrijke’ aanvragen beoordeelt een medewerker van de beleidsafdeling de aanvraag. Het Subsidieprotocol uit 2020 beschrijft in detail het proces van aanvraag tot beschikking. De software ondersteunt de stappen en ‘checklists’ zodat niets overgeslagen of vergeten hoeft te worden. Soms blijken subsidiebeschikkingen in een uitvoeringsovereenkomst te worden omgezet met het risico dat het niet langer een echte subsidie is. De medewerkers van het Subsidiebureau controleren dit niet, die kijken naar juistheid, volledigheid en tijdigheid. De medewerkers van de AA-organisatie houden ook contact met de doelgroep door buurthuizen en open dagen van instellingen te bezoeken.

De gemeente Aalsmeer zet niet alleen een subsidie in om een doel te bereiken maar ook voor inkoop. De keuze tussen inkoop en subsidie vanaf €100.000 maakt de organisatie met een ‘beslisboom’ die in bijlage 1 is opgenomen.

De subsidieverordening heeft een hardheidsclausule, een bepaling in de verordening die onredelijke of onvoorziene gevolgen kan voorkomen. De gemeente Aalsmeer gebruikt de clausule vooral als aanvragen te laat in zijn geleverd, soms 6 maanden later dan zou moeten. Zolang er geld is voor de subsidie dan doet de gemeente Aalsmeer er alles aan om mee te werken aan de subsidieverstrekking. De insteek is dat continuïteit belangrijk is, door het opbouwen van contacten weet de gemeente beter wat de organisatie kan. In de afgelopen 2 jaar zijn er 5 volledige afwijzingen van subsidies. Dit waren alleen kleine subsidies met bedragen rond de 5.000 en 6.000 euro. Deels afwijzen van subsidies komt ook voor en dat neemt wat toe. Het gebruik van de hardheidsclausule krijgt de wethouder wel maar de raad niet te horen, zoals dat ook in de verordening is vastgelegd.

6.2 Werkwijze en verantwoordelijkheden Kernorganisatie Aalsmeer (KOA)

De KOA beoordeelt alle subsidieaanvragen voor kunst, cultuur en sport, alle andere aanvragen beoordeelt de AA-organisatie. De aanvragen worden gewoon door het Subsidiebureau geregistreerd en afgehandeld, de KOA beoordeelt alleen de aanvragen. Hier is dus ook sprake van uniforme afhandeling. De KOA heeft volgens de controlerend externe accountant geen afdoende procesbeschrijvingen met als risico dat door een leemte fouten over het hoofd worden gezien. Het blijkt dat voor ESA bij de subsidie een afdwingbare uitvoeringsovereenkomst hoort. Het is de vraag of dit het risico op inkoop in plaats van subsidie vergroot. Voor dit onderzoek voert een beoordeling hiervan te ver.

6.3 Controle van de subsidies

De AA-organisatie probeert 2 keer per jaar de eigen werkzaamheden voor subsidie te controleren. Dat lukte tussen 2018 en 2023 door een tekort aan personeel niet elk jaar 2 keer. Het verslag van deze controle gebruikt het afdelingshoofd en de afdeling concerncontrol voor verbeteringen. De laatste jaren vallen in de rapportage opmerkingen op of een bepaalde subsidie bijdraagt aan het maatschappelijke doel omdat dit dan ontbreekt in de aanvraag. Een koppeling van subsidie aan beleid is dan niet te lezen in de aanvraag.

Hiernaast gaat de afdeling verbijzonderde interne controles elk jaar minutieus na of de subsidies rechtmatig zijn verstrekt en de financiële verantwoording klopt. Terugkerende punten in de laatste 7 jaar:

1. de stukken worden niet op tijd gestuurd, met de hardheidsclausule kan toch rechtmatig worden beschikt.
2. niet alle stukken zitten in het dossier. Sommige instellingen sturen geen controleverklaring, dit wordt besproken met hen.
3. de afweging of sprake is van inkoop of van subsidie wordt niet navolgbaar in het dossier gemaakt.

Naast de afdeling zelf en de afdeling verbijzonderde interne controle is er nog een derde controle, die van de externe accountant. Een accountant controleert alleen de financiële rechtmatigheid en doet geen uitspraak of een subsidie eigenlijk meer een inkooprelatie is of vice versa. Het accountantsverslag rapporteerde de afgelopen jaren over subsidies:

1. de budgethoudersregeling is onjuist toegepast maar achteraf hersteld.
2. een functionaris zonder mandaat heeft een beschikking getekend en dit is achteraf hersteld.
3. bij KOA zijn intern de taken en bevoegdheden niet bij iedereen bekend omdat KOA dynamisch is en soms ad-hoc werkt. Ook ontbreken procesbeschrijvingen met een overzicht van de interne controles.

6.4 Betrokkenheid college en raad

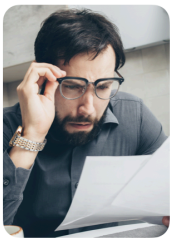
Het college krijgt van ambtenaren van sommige subsidieaanvragen een samenvatting. Hiermee wordt een collegelid geïnformeerd over de besluitvorming van subsidieaanvragen, subsidie toekenningen, subsidies boven de €50.000, bepaalde afwijkingen en het gebruik van hardheidsclausules. De hardheidsclausule wordt geregeld ingezet, bijvoorbeeld in de eerste twee kwartalen van 2022 in totaal 18 keer. Deze informatie wordt niet aan de raad gegeven.

De raad las in de Kadernota 2025 dat onderzocht wordt of op subsidies kan worden bespaard, in 2026 €100.000 tot €500.000 per jaar in 2028. Later wordt besloten hoe het onderzoek hiernaar wordt ingericht. De raad ontvangt alleen summier algemene informatie via de begroting en de jaarrekening vanuit de P&C cyclus over subsidies. De accountant bekijkt ook elk jaar de subsidies en maakt hiervan in het accountantsverslag opmerkingen die ook verzonden worden aan de Auditcommissie en de gemeenteraad.

6.5 Wat zijn de belangrijkste inzichten van dit hoofdstuk?

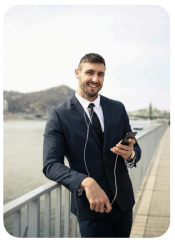
1

Het subsidieproces is doelmatig en rechtmatig. Doeltreffendheid is door beleidstekort onduidelijk. Bij de keuze voor inkoop of subsidie is de *juridische* rechtmatigheid riskant.

2

De hardheidsclausule wordt vaak en correct toegepast. Het college is hiervan op de hoogte.

3

De argumenten bij de keuze tussen inkoop of subsidie bij de beslisboom ontbreken soms in de dossiers.

4

Het college is goed geïnformeerd en betrokken. De raad is dat niet en ziet vooral summier informatie uit de P&C-cylcus en in de brief van de accountant.

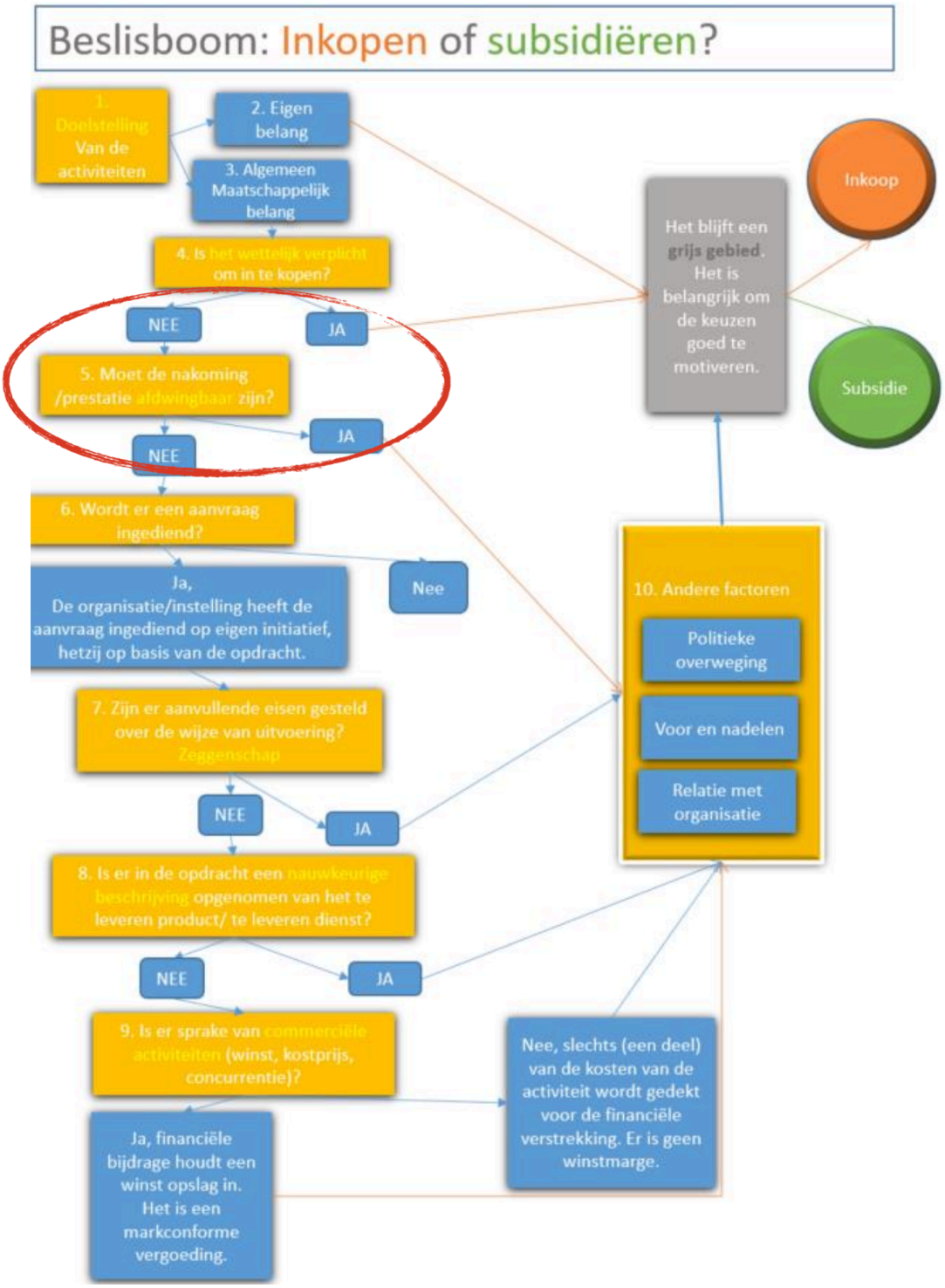
5

De externe accountant controleert de *financiële rechtmatigheid* en niet de rechtmatigheid of het inkoop of subsidie is.

Bijlage 1: Beslisboom is het subsidie of inkoop

Ambtenaren gebruiken dit model om te kiezen tussen inkoop en subsidie. Het draait hierom de vraag of de prestatie waarvoor wordt betaald kan worden afgedwongen door de gemeente. Prestaties zoals ESA, de Bibliotheek en Participe die leveren, zijn daarvan voorbeelden. De argumentatie geeft in lastige gevallen de doorslag. Dit moet juridisch worden getoetst.

Bijlage 2 Bronnen

Geïnterviewden

Voor dit onderzoek heeft de rekenkamer 8 ambtenaren en bestuurders geïnterviewd. Hiervan zijn verslagen gemaakt die de geïnterviewden hebben gecontroleerd.

Van de gemeente Aalsmeer

1a 20211207 BW besluit inzake evaluatie Humanitas en voortzetting subsidie
1a 20211207 BW besluit inzake evaluatie Humanitas en voortzetting subsidie (003)
1a Beleidsplan schuldhulpverlening in Balans 2021-2024
1a Beschikking financieel cafe en thuisadmin 2022
1a Beschikking ondernemers en zzp 2022 Aalsmeer
1a Evaluatie Humanitas 2021 Aalsmeer
1a Memo maaltijdvoorziening Aalsmeer
1a Rekenkameronderzoek Sociale Voorzieningen mail
1b AM Memoriaal - NTB Subsidie Stimuleringsfonds Lokale Economie Meer dan Watersport
1b Bijlage 1 Subsidieregeling Stimuleringsfonds Aalsmeer
1b College advies Stimuleringsfonds Aalsmeer
1b Mail Rekenkamercommissie Aalsmeer - stimuleringsfonds lokale economie (maatregel tijdens corona pandemie)
1b Mail Stimuleringsfonds Overzicht en Voortgang
1b Mail Transitorische Post Aalsmeer (Subsidie Stimuleringsfonds Lokale Economie)
1b NTB 70.000 Stimuleringsfonds Meer dan Watersport Aalsmeer
1b rekenkameronderzoek Aalsmeer - input vanuit recreatie en toerisme
1b Stimuleringsfonds Overzicht en voortgang
1c Aanvraag subsidie Buurtgezinnen 2023 - BJO
1c Beschikking Buurtgezinnen 2023 - BJO
1d rekenkamer vragen subsidies
2.4AM Cultuurnota Aalsmeer 2013 - 2016
2.b Rapportage VIC uitgaande subsidies 2023
2a INN612668 - Verslag interne controle 2018-I subsidieproces def
2a Interne Controle Notitie 2019-I subsidieproces
2a Interne Controle Notitie 2019-II subsidieproces
2a Interne Controle Notitie 2020-I subsidieproces
2a Interne Controle Notitie 2021 subsidieproces
2a Notitie - Interne Controle 2022 subsidieproces
2a Verslag interne controle 2018-II subsidieproces -def
2b Rapportage Subsidies Audit 2021
2b Rapportage VIC uitgaande subsidies 2022
2b Subsidies Aalsmeer 2018 per jaareinde
2b Subsidies Aalsmeer 2019
2b Subsidies Audit 2020 per jaareinde
2b. Raadsbesluit Strategienota SD 2023
3 Subsidie Protocol versie Juli 2020
3 Werkinstructie Vernieuwd Subsidieproces in InProces Fuse 0
2022-08-26 Aanvraag 2023 Aalsmeer Collectieve Preventie.docx
240514 Agenda jaarlijks overleg kernteam Fairtrade Gemeente Aalsmeer
20180918 Besloten B&W nota inzake Evaluatie Sportnota AalsMeer Bewegen 2015-2018
20200225 Actualisatie cultuurbeleid 2020
20200225 B&W besluit Actualisatie cultuurbeleid 2020
20240617-ESA jaarverslag
Accountantsverslag 2018
Accountantsverslag 2019
Accountantsverslag 2020
Accountantsverslag 2021
Accountantsverslag 2022
Algemene subsidieverordening - toelichting
Algemene subsidieverordening Aalsmeer 2018 _ Lokale wet- en regelgeving
Algemene subsidieverordening AMSTELVEEN
Begroting + Werkelijk FT 2023
Begroting 2024
Begroting gemeente Aalsmeer 2018
Begroting gemeente Aalsmeer 2019
Begroting gemeente Aalsmeer 2020
Begroting gemeente Aalsmeer 2021
Begroting gemeente Aalsmeer 2022
Begroting gemeente Aalsmeer 2023
Begroting gemeente Aalsmeer 2024
Beleidsregels subsidie voor wijkoverleggen in de gemeente Aalsmeer 2018 _ Lokale wet- en regelgeving
Beleidsregels subsidiëring exploitatie sportaccommodaties in de gemeente Aalsmeer 2018 _ Lokale wet- en regelgeving
beschikking 2023
Besluit van burgemeester en wethouders tot vaststelling van de Nadere regels subsidiëring peuterarrangementen en voorschoolse educatie Aalsmeer 2024 _ Lokale wet- en regelgeving
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Beleidsregel subsidie verbetering huisvesting arbeidsmigranten gemeente Aalsmeer _ Lokale wet- en regelgeving
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Nadere regels garantiesubsidie Aalsmeer 2020 _ Lokale wet- en regelgeving
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Nadere regels subsidiëring Peuterarrangementen en Voorschoolse educatie Aalsmeer 2021 _ Lokale wet- en regelgeving
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Nadere regels subsidiëring peuterarrangementen en voorschoolse educatie Aalsmeer 2023 _ Lokale wet- en regelgeving
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Subsidieregeling Corona materialen Aalsmeer 2022 gmb-2022-146365
Besluit van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer tot vaststelling van de Subsidieregeling Stimuleringsfonds Aalsmeer _ Lokale wet- en regelgeving
Bibliotheekvisie Aalsmeer
Concept verslag jaarlijks Fairtrade werkgroep 2023
Convenant 6.jpg
Convenant Historische Tuin.jpg
de kracht van Aalsmeer
Evaluatie Aalsmeer Bewegen
Formulier subsidieaanvraag
Jaarplan 2024
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2018
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2019
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2020
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2021
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2022
jaarrekening gemeente Aalsmeer 2023
Jaarverslag 2023
Mail Rekenkamercommissie - Agenda en stukken jaarlijks overleg kernteam Fairtrade
Management letter 2023 gemeente Aalsmeer
Modelverordening subsidie VNG
Modelverordening subsidie wijzigingen

Nadere regels subsidiëring schoolsporttoernooien voor sportverenigingen in de gemeente Aalsmeer 2018 _ Lokale wet- en regelgeving
Nadere regels subsidiëring scouting in de gemeente Aalsmeer 2018 _ Lokale wet- en regelgeving
Nadere regels voor subsidiëring ten behoeve van de instandhouding van gemeentelijke monumenten Aalsmeer _ Lokale wet- en regelgeving
Nieuwsbrief april 2024
PO - Verantwoording 2020 - 3
PO Subsidieaanvraag 2023
PO Subsidieaanvraag 2024
PO Verantwoording 2019
PO Verantwoording 2020 - 1
PO Verantwoording 2020 - 4
PO Verantwoording 2020 - 2
Raadsinformatiebrief ESA december 2023
Sportnota Aalsmeer Bewegen 2015 _-_ 2018
SPUK Bibliotheek 20231212 B&W besluit inzake SPUK aanvragen Bibliotheek in verband met zorgplicht bibliotheken
Staf Oplegger eenmalige subsidies kunst en cultuur (14-12-2023)
Staf Oplegger Jaarlijkse subsidies Kunst en Cultuur (14-12-2023)
Staf Oplegger Jaarlijkse subsidies Participe Amstelland (18-01-2024)
Staf Oplegger Jaarlijkse subsidies Sport (14-12-2023)
Staf Oplegger subsidie jaarlijkse subsidies 2023 K&C CP (8-12-2022)
Staf Oplegger subsidie jaarlijkse subsidies 2023 K&C N201 (8-12-2022)
Staf Oplegger subsidie jaarlijkse subsidies 2023 Sport Team Sportservice Aalsmeer (8-12-2022)
Staf Oplegger subsidies kunst en cultuur (14-03-2024)
strategienota Sociaal domein 2024-2027
Subsidie-overizcht B2019
Subsidie-overzicht 2022
Subsidie-overzicht B2024
Subsidieaanvraag 2019
Subsidieaanvraag 2020
Subsidieaanvraag 2022
Subsidieaanvraag 2023
Subsidieaanvraag 2023 - 1
Subsidieaanvraag 2023 - 2
Subsidieaanvraag 2023 - 3
Subsidieaanvraag 2023 - 4
Subsidieaanvraag 2023 - 5
Subsidieaanvraag 2024
Subsidieaanvraag 2024 - 1
Subsidieaanvraag 2024 - 2
Subsidieaanvraag 2026
Subsidieaanvraag Kwartiermaker 2023
Vaststelling subsidies ESA BV en de Oude Veiling 2021
Verantwoording 2018
Verantwoording 2019
Verantwoording 2020
Verantwoording 2020 - 1
Verantwoording 2020 - 2
Verantwoording 2020 - 3
Verantwoording 2021
Verantwoording 2022
Verantwoording Kwartiermaker 2023
Verzoek tot vaststelling subsidie collectieve preventie GGZ
VO Subsidieaanvraag 2023
VO Subsidieaanvraag 2024
VO Verantwoording 2019
VO Verantwoording 2020 - 1
VO Verantwoording 2020 - 2
Z19-059308 Beschikking RKDES mini voetbal (subsidie 2020)
Z20-043423 Vaststelling ESA (subsidie 2019)
Z21-071501 Beschikking ESA (subsidie 2022)
Z21-077302 Beschikking Team Sportservice Noord-Holland (aanvraag 2022)
Z22-077645 Beschikking ESA (subsidie 2023)
Z23-051515 Vaststelling Team Sportservice Noord-Holland (jaar 2022)
Z23-086222 Beschikking Volant (schooltoernooi 2023)
Z23-104963 Beschikking DFPFNL (beschikking + direct vaststellen)
Z24-047865 Vaststelling Volant (schooltoernooi 2023)

Gemeente Aalsmeer

Uw contact E. Freerkstra
T (020) 0297 - 383074
F (020) 540 45 59
info@aalsmeer.nl

Postbus 253, 1430 AG Aalsmeer
Vermeld bij reactie ons kenmerk en datum van deze brief

Rekenkamer gemeente Aalsmeer

Datum 4 februari 2025

Betreft Bestuurlijk wederhoor onderzoek Subsidies

Geachte leden van de rekenkamer, geachte leden van de gemeenteraad.

De rekenkamer heeft er wederom veel werk van gemaakt om een complex onderwerp ter hand te nemen. Subsidieverstrekking is een belangrijk instrument van de gemeentelijke overheid om bepaalde maatschappelijke doelen te bereiken. Daarnaast is het ook een complex instrument, zeker in die gevallen dat de scheiding tussen subsidie en inkoop niet helder te maken is. Lang niet altijd leent een onderwerp zich er goed voor om het effect meetbaar te maken en te vatten in indicatoren. Dat maakt dat het lastig is om aan te tonen wat het maatschappelijk effect van een bepaalde subsidie is. Voor wat betreft subsidie gaat het dan veelal over merkbare in plaats van meetbare effecten. Bijvoorbeeld kan het in stand houden van een voorziening die door inwoners veel wordt gebruikt een doelstelling op zich zijn.

In deze reactie heeft het college gemeend in een aantal gevallen verklarende tekst op te moeten nemen om een conclusie van de rekenkamer in de juiste context te plaatsen. In deze bestuurlijke reactie gaan wij eerst in op de conclusies van de rekenkamer. Daarnaast gaan wij in op de aanbevelingen van de rekenkamer.

Naar aanleiding van de conclusies van de rekenkamer:

1. *Huidig sociaal beleid is met belanghebbenden opgezet, maar subsidies zijn onderbelicht*
   Met de Adviesraad sociaal domein, vertegenwoordigers uit de zorg en onderwijs, inwoners en maatschappelijke organisaties zijn trends voor de toekomst besproken. Hiermee zijn doelen voor het beleid bepaald, maar de mogelijkheid om subsidies hiervoor in te zetten is onderbelicht. Dit kan in uitwerkingsplannen alsnog worden gedaan.

   Het college kan zich vinden in deze conclusie van de rekenkamer. Door nadrukkelijker het subsidie instrument aan beleidsdoelstellingen te koppelen wordt ook duidelijk gemaakt wat het belang is van de verschillende subsidiestromen. Bij de aanbevelingen geven wij aan hoe dat naar onze mening zo optimaal mogelijk zou kunnen.

2. *Aalsmeer verstrekt efficiënt subsidies maar weet onvoldoende of doelen zijn gehaald.*
   Het proces van verlenen van subsidie door de AA-organisatie en de KOA-organisatie ligt vast, wordt goed uitgevoerd en zorgvuldig gecontroleerd. De nadruk ligt op de financiële en juridische aspecten, minder op het al dan niet bereiken van beleidsdoelen na het aflopen van de subsidietermijn. Hierdoor is achteraf niet goed vast te stellen of met de subsidie is bereikt wat werd beoogd.

   Het college kan met voldoening vaststellen dat ook de rekenkamer tot de conclusie komt dat de uitvoering van het beleid in de basis goed verloopt. Ook ziet het college de mogelijkheden tot verdere verbetering waarbij directer gekeken wordt of de inzet van de subsidie bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.

3. *Subsidiebeleid wordt niet geëvalueerd voor de raad*
   Het beleid wordt na afloop van de termijn soms verlengd, maar meestal vernieuwd. Uit dit onderzoek blijkt dat een schriftelijke evaluatie met daarin een opsomming van de oorspronkelijke doelen en wat daarvan terecht is gekomen, met een uitleg van de oorzaken van verschillen, geregeld ontbreekt. Ook gaat de gemeente niet na of een subsidie voortgezet moet worden met als gevolg dat subsidies een vaste inkomstenbron zijn en niet geld om iets nieuws te starten. Door dit niet te evalueren is de raad de mogelijkheid ontnomen om na te gaan wat er terecht is gekomen is van het beleid dat ze zelf vast hebben gesteld.

   De rekenkamer refereert hierbij naar het proces met betrekking tot de nieuwe nota sociaal domein om direct over te stappen naar de evaluatie van individuele subsidies. Voor wat betreft het beleid is het college het eens met de rekenkamer dat een evaluatie in dit soort gevallen gebruikelijk is. Voor wat betreft de individuele subsidies wil de college vooral benadrukken dat aangezien de raad op hoofdlijnen werkt en niet op het niveau van een individuele subsidie vooral aandacht dient te zijn voor beleidsdoelstellingen in het door de raad vastgestelde beleid en in de programmabegroting vastgestelde beleidsdoelen.
   In tegenstelling tot wat de rekenkamer lijkt te constateren beoordeelt het college wel degelijk of individuele subsidies gecontinueerd moeten worden of niet. Bijvoorbeeld in het kader van de bezuinigingen heeft het college een aantal grote subsidies tegen het licht gehouden en gekeken waar bijvoorbeeld overlapping zit in doelstellingen en/of uitvoering (denk bijvoorbeeld aan de subsidie jongerenwerk). Op basis van die analyse heeft het college ook besloten om een aantal subsidies af te bouwen. Daarnaast heeft het college ook kleinere subsidies tegen het licht gehouden en voert hier aanpassingen op door (denk aan de herijking preventief jeugdbeleid). Ook kijkt het college breder, door zowel inhoud, als overlap als doelmatigheid te onderzoeken (denk aan de herijking mantelzorgbeleid). Door dergelijke acties, al dan niet gekoppeld aan bezuinigingen, kijkt het college naar de effectiviteit en doelmatigheid van subsidies. Het meer inzetten van reguliere evaluatie zou een verdere toegevoegde waarde kunnen bieden.

4. *De subsidieverordening stamt uit 2018 en is niet gemoderniseerd*
   Aalsmeer heeft de subsidieverordening naar model van de VNG opgesteld. En terwijl Amstelveen de verordening in 2023 heeft geactualiseerd, heeft Aalsmeer dat niet gedaan. In de uitvoering levert dit de AA-organisatie extra onnodig werk op. Tevens valt op dat het gebruik van de hardheidsclausule (met de hand over hart

strijken als dat verstandig is) niet aan de raad wordt gemeld, maar alleen aan het college. De modelverordening van de VNG suggereert de raad wel te informeren.

Het klopt dat de verordening van de gemeente Aalsmeer voor herziening in aanmerking komt. Om die reden was Aalsmeer al in 2024 van plan om de verordening aan te passen. Echter geven het feit dat door de rekenkamer een onderzoek naar subsidies in de planning had staan, heeft het college hiermee gewacht tot 2025 zodat ook eventuele aanbevelingen vanuit de rekenkamer in die herziening meegenomen kunnen worden. Naar verwachting zal deze voor de raad van 2 oktober worden aangeboden.

Dat de huidige verordening niet de laatste iteratie van de modelverordening volgt, wil overigens niet zeggen dat de subsidieverstrekking niet doelmatig en rechtmatig verloopt. De aanpassingen in de modelverordening zijn vooral formeel juridisch van aard. Geen van die aanpassingen is van invloed op de mate waarin subsidie bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. Het maar de vraag of dit extra werk met zich meedraagt voor de AA zoals de rekenkamer stelt. In bijlage 1 hebben wij aangegeven welke aanpassing in de modelverordening zijn doorgevoerd.

5. *Subsidies blijken te zijn ingezet om een aanbesteding te vermijden*
De gemeente moet onderbouwen wanneer bij een instelling wordt ingekocht en wanneer die wordt gesubsidieerd. Uit het onderzoek bleek dat een instelling waar werd ingekocht over is gezet naar een subsidie om zo een aanbesteding te vermijden. Er was maar 1 aanbieder. Deze keuze is pragmatisch maar de beslissing kan tot juridische risico's leiden.

Het college is van mening dat dit een onjuiste voorstelling van zaken is. De wijze waarop de rekenkamer dit veronderstelt, zou aangeven dat er sprake is van kwade opzet om doelgericht de aanbestedingswetgeving te omzeilen. Het college neemt daarom afstand van deze constatering. Zoals ook in de ambtelijke reactie aan de rekenkamer is medegedeeld is de situatie totaal anders.

Voor de vorm van dienstverlening waar de rekenkamer aan refereert heeft het college in de periode voorafgaand aan de subsidieverstrekking een Europese Aanbesteding gehouden. Hoewel er binnen Nederland een aantal aanbieders is die deze dienstverlening kan leveren bleek bij de aanbesteding dat slechts één partij had ingeschreven. Aan deze partij is toen ook de opdracht gegund. Na afloop van die overeenkomst heeft het college een markverkenning uitgevoerd. Dit heeft als doel om te verkennen in hoeverre in de markt interesse is om een dergelijke opdracht uit te voeren en ook om eigenlijk vast te stellen of er wel sprake is van een markt waar in een opdracht in concurrentie kan worden uitgevraagd.

Hierbij bleek dat er op dat moment geen andere leveranciers interesse hadden om op deze opdracht in te schrijven. Om te voorkomen dat bij een aanbesteding als gevolg van het gebrek aan concurrentie de gemeente geconfronteerd zou worden met een veel te hoge inschrijving en daarmee een onwenselijke ontwikkeling van de kosten is op dat moment besloten het subsidie instrument in te zetten. Dit is destijds ook juridisch getoetst door de afdeling Inkoop en Aanbesteding van AA en daarmee akkoord bevonden. Ook de accountant destijds heeft hier zijn licht over laten schijnen en aangegeven geen risico's voor de rechtmatigheid hierin te zien.

6. *Aalsmeer geeft ook jarenlang subsidie zonder expliciet gemeentelijk beleid*
   Naast de algemene documenten zijn 5 subsidieontvangers nader onderzocht. Hier bleek dat sommige ontvangers jarenlang geld krijgen zonder dat hiervoor gemeentelijk beleid is. Dat geldt voor ontwikkelingssamenwerking Aalsmeer, de Historische Tuin en N201. De grondslag om subsidie te geven kan natuurlijk alsnog door de raad worden vastgesteld maar ontbreekt nu in het beleid.

   De rekenkamer stelt dat de grondslag ontbreekt om subsidie aan een aantal partijen te geven. Deze grondslag is geborgd in de Algemene Subsidieverordening Aalsmeer 2018. De financiële middelen zijn door de raad beschikbaar gesteld op programmaniveau en het college is binnen die financiële kaders gebleven. Dat er geen specifieke koppeling is gemaakt naar bepaalde beleidsnotities of een algemeen subsidiebeleid wil niet zeggen dat er geen grondslag is.

   Indien de raad wenst dat ook een algemeen subsidiebeleid aanvullend op de verordening wordt opgesteld stelt het college voor om dit mee te nemen voor de volgende collegeperiode.

7. *De subsidiestromen rond ESA zijn zelfs voor ingewijden moeilijk te doorgronden*
   Aalsmeer en ESA zijn op vele manieren verbonden. ESA huurt sportfaciliteiten en De Oude Veiling bij de gemeente en doet de exploitatie en onderhoud. ESA verhuurt aan door Aalsmeer gesubsidieerde instellingen zoals Cultuurpunt en de bibliotheek. Als het college ESA vraagt de huur te verhogen dan stijgen de subsidieaanvragen van Cultuurpunt en de bibliotheek. Zo lijken de subsidies voor cultuur te stijgen, maar het geld komt bij ESA terecht. Sportverenigingen krijgen korting op de huur die de gemeente betaalt.

   Het college deelt de constatering dat de relatie met de ESA door de verschillende rollen die er zijn moeilijk te doorgronden is. Ook de verschillende geldstromen dragen niet bij aan de duidelijkheid. Het schema geeft een goede indruk van de complexiteit.

   Om meer duidelijkheid in de rolverdeling aan te brengen, maar ook de financiële verhoudingen te verduidelijken, wil het college de relatie met de ESA wijzigen. In plaats van subsidie te verstrekken, is de bedoeling te gaan werken met een DVO. In dit DVO is opgenomen welke taken door de ESA worden uitgevoerd en welke resultaten door de ESA moeten worden behaald. Aan de DVO koppelt het college een vergoeding. Deze vorm van Quasi inbesteding moet ingaan per 1 januari 2026.

8. *Aalsmeer geeft het meeste subsidies voor gemeentelijke taken*
   Van het jaarlijkse subsidiebedrag gaat ca 2/3^{e} naar 6 instellingen waarvan gemeentelijke taken zoals sport, bibliotheek en welzijn worden uitgevoerd. De stijging van bijna 50% van het subsidiebedrag sinds 2018 valt ook bij deze grote instellingen. De andere 115 instellingen en verenigingen voeren eigen initiatieven uit en krijgen 1/3^{e} van het geld.

   Het college herkent zich in het geschetste beeld dat een groot deel van de jaarlijkse subsidiepot naar een klein aantal instellingen gaat. Dit beeld is overigens wel vertekend doordat de subsidie van de ESA voor een substantieel deel bestaat uit de vergoeding voor het verschil tussen de kostendekkende huur die de gemeente voor een locatie in rekening brengt en de maatschappelijke huur die ESA bij de vereniging in rekening brengt.

9. *De raad krijgt te weinig informatie voor de kaderstellende en controlerende taak Welke maatschappelijke doelen met subsidie worden bereikt is voor de raad niet duidelijk. Bij de begroting krijgt de raad weinig informatie over de voornemens en bij de jaarrekening ook. Daar ontbreekt verder een uitleg van de verschillen tussen plan en uitvoering. Hierdoor is tussen college en raad weinig debat over het nut van subsidies. Omdat veel subsidies vanuit een historische relatie worden gegeven is dit een verbeterpunt.*

   Het college herkent zich niet in dit standpunt. In de jaarrekening stelt de raad de begroting op programmaniveau vast. Aan dit programma zijn beleidsdoelstellingen gekoppeld en een budget. Het is vervolgens aan het college om deze beleidsdoelstellingen te realiseren met de instrumenten die het college ter beschikking staan binnen de financiële middelen die door de raad beschikbaar zijn gesteld. Onderdeel hiervan zijn subsidies die het college kan verstrekken.

   In de jaarrekening en in de begroting is een subsidieoverzicht opgenomen wat aangeeft welke subsidies binnen welk programma worden verstrekt en dus bijdrage aan welk maatschappelijk doel. De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen. Het voeren van een dialoog met de raad alsmede binnen de gemeenteraad over het nut van het instrument subsidie is daarbij passend. Op dat laatste zijn kaders door de raad meegegeven in de vorm van een subsidieverordening. De jaarrekening dient voor de raad om te controleren of de beleidsdoelstellingen zijn gehaald en of het college daarbij binnen het beschikbaar gestelde budget is gebleven. In het kader van rechtmatigheid wordt ook door de accountant getoetst of het college bij de uitvoering zich heeft gehouden aan de door de raad vastgestelde kaders voor subsidieverstrekking.

Naast de conclusies doet de rekenkamer ook aanbevelingen. Wat hierbij opvallend is, is dat de rekenkamer een adviesorgaan van de gemeenteraad is en wat adviseert aan de gemeenteraad. Echter zijn al haar adviezen geheel gericht zijn aan het college. Ons inziens zou het zo moeten zijn dat de rekenkamer adviseert aan de gemeenteraad en de gemeenteraad in afwegingen meenemen welke adviezen ze overneemt en aan het college vraagt te vertalen naar het beleid of de uitvoering.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de rekenkamer:

1. *College, gebruik subsidie om maatschappelijke doelen te bereiken.*
   Geld geven is een krachtig middel om doelen te bereiken. Koppel daarom altijd beleid en een maatschappelijk doel en vervolgens aan een mogelijke subsidie. Het beleid in het sociaal domein kan in uitwerkingsplannen nader worden gekoppeld aan meetbare doelen en aan subsidies.

   Voor wat betreft het sociaal domein heeft de gemeenteraad zelf in een aantal sessies bepaald welke doelen zij nastreeft met de nota Sociaal Domein en welke KPI daarop van toepassing zijn. Deze KPI zijn reeds opgenomen in de jaarrekening en begroting. Vanzelfsprekend is een subsidie altijd gekoppeld aan het bereiken van een zeker maatschappelijk doel.

   Op dit moment zijn de begroting en jaarrekening zo ingericht dat in een bijlage wordt aangegeven welke subsidie wordt verstrekt ten behoeve van welk programma. In het programma wordt aangegeven welke doelen worden nagestreefd en welke KPI daarvoor worden gehanteerd. In die zin is de koppeling tussen een maatschappelijk doel en de subsidie reeds aanwezig. Om de leesbaarheid te

vergroten zou de raad ervoor kunnen kiezen om in plaats van in de bijlage de subsidies per programma weer te geven.

2. *College, evalueer subsidies regelmatig met ontvangers*
Voorkom dat organisaties met nieuwe initiatieven afhankelijk van subsidies worden door regelmatig met de organisaties na te gaan welke doelen zijn bereikt en welke middelen daarvoor noodzakelijk zijn van de gemeente of van andere inkomstenbronnen. Stel 3 W-vragen 'wat wilden we bereiken en wat kwam daarvan terecht', 'wat is daarvoor gedaan' en 'wat heeft dat gekost'. Gebruik de antwoorden om het beleid te evalueren en deel de resultaten met de raad.

   Het college kan zich vinden in de constatering dat periodiek heroverwegen van een subsidie toegevoegde waarde kan bieden. Op dit moment kan het voorkomen dat niet altijd inzichtelijk is wat de exacte bijdrage is van een gesubsidieerde instelling. Ook kan het voorkomen dat meerdere gesubsidieerde instellingen vergelijkbare activiteiten ontplooien, soms kan dit gezien de hoeveelheid vraag overigens wel van meerwaarde zijn.

   Zoals eerder aangegeven komen de drie W-vragen aan bod in de programmabegroting. Daarin geeft de raad op programmaniveau aan welke (maatschappelijke) effecten van beleid zij wil realiseren. Het is aan het college om te bepalen welk instrument het meest geschikt is om dit beleid te realiseren.

   Het subsidieproces is zo ingericht dat bij het beschikken van de subsidie moet worden aangegeven voor welke activiteiten de subsidie wordt verstrekt en doelen dan wel resultaten worden nagestreefd. Dit moet vervolgens bij het vaststellen van de subsidie worden beoordeeld en dat kan gevolgen hebben voor de subsidie.

   Aangezien de raad alleen op hoofdlijnen stuurt is het college van mening dat het niet passend is bij de rol van de raad om de resultaten per subsidieontvanger met de raad te bespreken.

3. *College, verbeter de informatie over subsidies voor de raad en initieer een jaarlijks debat.*
Leg bij de jaarlijkse verantwoording uit welke maatschappelijke beleidsdoelen zijn bereikt, wat wel en wat niet is gelukt en leg de redenen en gevolgen uit. Schets de gevolgen voor de komende begroting en wat anders moet. Onderscheid hierbij gemeentelijke taken en eigen initiatief van externe organisaties, vooral over de duur en toegevoegde waarde van de gemeentelijke subsidie voor het gemeentelijke beleid. Agendeer actief (bij voorkeur 1x per jaar) tussen raad en college welke subsidies tegen het licht zijn gehouden.

   Het college constateert dat ook op dit moment jaarlijks op programmaniveau wordt aangegeven welke beleidsdoelen zijn behaald en welke middelen daarvoor zijn ingezet. Zoals in de reactie op vraag 1 aangegeven is veel informatie op hoofdlijnen al beschikbaar maar zou clustering van deze info per programma een verbeterde leesbaarheid opleveren. Het is aan de gemeenteraad om over de inrichting van de begroting en de jaarrekening een besluit te nemen.

4. *College, actualiseer de verordening en maak kiezen tussen inkoop of subsidie duidelijker.*
Actualiseer de subsidieverordening volgens het laatste model van de VNG en regel het informeren van de raad over de hardheidsclausule. Maak duidelijke criteria tussen inkoop en subsidies en leg dit vast in de procedures van de AA-organisatie en

de KOA-organisatie.

Het college is positief ten aanzien van het advies van de rekenkamer om de verordening te actualiseren. De actualisatie van de verordening was reeds voorzien voor 2024 en staat nu in de planning voor 2025. Hierbij heeft de raad de mogelijkheid kaders te stellen aan de subsidieverlening, onder meer door het opnemen van: 'voor welke activiteiten subsidie mag worden verstrekt en welke niet'.

Voor wat betreft het onderscheid tussen subsidie en inkoop heeft de VNG een Handreiking Basisbeginselen Subsidierecht in 2019 opgesteld. De uitgangspunten zoals daar in zijn vastgelegd zijn nog steeds van toepassing. Met de AA organisatie zullen we kijken of het afwegingskader duidelijker kan worden vormgegeven.

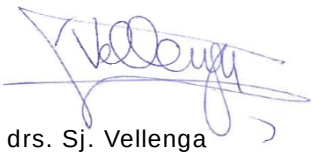
5. *College, ontwar de samenwerking met ESA*
   Splits de werkzaamheden en geldstromen met en via de ESA en andere gesubsidieerde organisaties zo dat in 1 oogopslag is te zien wie welke subsidie van de gemeente krijgt en aan welke maatschappelijke doelen die bijdragen.

   Het college heeft in 2023 geconstateerd dat net als de rekenkamer nu concludeert in het kader van de bedrijfsvoering duidelijkheid moet komen in de relatie met de ESA in de verschillende rollen en taken die de ESA heeft. In dat kader is het college onder andere bezig om de verschillende huurovereenkomsten te herzien en daarnaast wordt gewerkt aan dienstverleningsovereenkomst met de ESA.

   Dit moet meer duidelijkheid brengen over enerzijds de taken van de ESA maar ook over de financiën die aan die taken gekoppeld zijn. Hierbij kijken we naar modellen zoals die binnen de branche van sportbedrijven gebruikelijk zijn. Naar verwachting gaan we vanaf 1 januari 2026 werk met de nieuwe dienstverleningsovereenkomst.

Wij komen tot de conclusie dat het rapport een goede weergave geeft van de complexiteit van het subsidie instrument en waarbij lang niet altijd sprake is van een heldere grens tussen inkoop enerzijds en subsidie anderzijds. Wij zijn verheugd dat ook de rekenkamer tot de conclusie komt dat het proces efficiënt verloopt. Wel zien wij ook dat de relatie tussen enerzijds de maatschappelijk doelstellingen en anderzijds de inzet van subsidies beter tot uitdrukking kan worden gebracht.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer,
de secretaris, de burgemeester,

drs. Sj. Vellenga mr. G.E. Oude Kotte

Bijlage 1

De modelverordening 2013 is in 2016 voor het eerste herzien.
Aanleiding is in de eerste plaats dat in 2014 een nieuw Europeesrechtelijk staatssteunpakket in werking is getreden. Op hoofdlijnen is er in de Model ASV als volgt gewijzigd: Verwijzingen naar Europese regelgeving zijn geactualiseerd en op basis van nieuwe Europese verplichtingen zijn enkele bepalingen toegevoegd (artikelen 1 en 9)

- Er zijn enkele bepalingen toegevoegd om de subsidiëring van topinkomens te voorkomen (artikel 9 en de Model Subsidieregeling)
- Het artikel over aan een subsidie te verbinden verplichtingen is uitgebreid (artikel 12)
- Er is een artikel over de egalisatiereserve toegevoegd (artikel 12a)
- De hardheidclausule is inhoudelijk aangepast (artikel 18)

Er zijn verder enkele kleinere inhoudelijke en redactionele aanpassingen doorgevoerd (ook in de toelichting)

De modelverordening uit 2013 is voor de tweede keer in 2019 herzien. Aanleiding voor de herziening was in de eerste plaats recente jurisprudentie over de toelaatbaarheid van een weigeringsgrond die gerelateerd is aan het betalen van salarissen die de norm van de Wet normering topinkomens te boven gaan. Met het oog hierop is een facultatieve weigeringsgrond uit de model-ASV 2013 geschrapt. Een tweede punt is dat vanwege de inwerkingtreding op 1 juli 2018 van de Wet terugvordering staatssteun een overeenkomstige bepaling in de model-ASV 2013 overbodig is geworden. Verder zijn enkele definities van begrippen die te maken hebben met het Europees steunkader geactualiseerd.

Oplegnotitie Presentatie Beeldvormende Commissie

Om binnen de commissie beeldvorming Ruimte of Maatschappij & Bestuur een presentatie in te plannen, vragen we je een verzoek in te dienen bij de agendacommissie van de gemeenteraad. Gebruik daarvoor onderstaande vragenlijst/oplegnotitie en stuur deze aan griffie@aalsmeer.nl De griffie bereidt op basis van dit formulier een advies aan de agendacommissie voor. Eventueel vindt over dit advies nog afstemming plaats. In verband met de grote agendavoorraad kan het voorkomen dat de agendacommissie je verzoek niet honoreert of een alternatief voorstelt, bijvoorbeeld het opstellen van een raadsbrief. De aanleverdeadline voor verzoeken aan de agendacommissie vind je in bijgesloten planningsschema.

Onderwerp	Minimabeleid en Aalsmeerpas
Datum van indiening oplegnotitie	13 maart 2025
Van	Irene Karssen
Portefeuillehouder	Willem Kikkert
Toelichting:	*In deze toelichting dienen de volgende items aan de orde komen:* 1. **Doel:** Kennissessie: Meenemen van de raadsleden in het minimabeleid zoals dat nu gevoerd wordt. 2. **Introductie:** In de nota Sociaal Domein 2024-2027 (omzien naar Elkaar, Verbinden en Versterken) is onder andere opgenomen dat voorafgaand aan de evaluatie van deze nota eind 2025 een gesprek met onder meer de gemeenteraad zou plaatsvinden over het minimabeleid. Daarnaast met de Adviesraad Sociaal Domein en inwoners. In de presentatie komen de huidige regelingen en werkwijze aan bod. Ook wordt de Aalsmeerpas besproken. Aan de raadsleden wordt gevraagd te reflecteren op het onderwerp. Er is geen sprake van aankomende besluitvorming door raadsleden. *Geef een goede inkadering van je onderwerp:* *a. Wat houdt het onderwerp in?* *b. Wat is de aanleiding, waarom nu?* *c. Wat wordt van raadsleden gevraagd?* *d. Is er onlangs besluitvorming door de raad geweest of wanneer volgt er besluitvorming?* *3.* **Spreker(s):** Irene Karssen, beleidsadviseur minimabeleid *4.* **Vervolg:** *Hoe vervolgt het (voorgestelde) proces?* De opbrengst van het gesprek c.q. de gesprekken die nog volgen wordt meegenomen met de evaluatie van de Nota Sociaal Domein. *5.* **Bijlage(n):** *Welke (achtergrond) informatie is er over een onderwerp beschikbaar?* *Stuur dat mee (eventueel de linken naar de documenten)*

	De presentatie en eventuele achtergrondinformatie wordt voorafgaand aan de griffie gestuurd. *De (eventuele) presentatie richten aan griffie@aalsmeer.nl 7 dagen voorafgaand aan de beeldvorming.*

Akkoord portefeuillehouder:

Gemeente Aalsmeer

Minimabeleid Aalsmeer

Raadssessie met als doel:
Kennis en informatie delen

Gemeente Aalsmeer

Bestuurlijke achtergrond

- Beleidsnota armoede ‘Iedereen kan meedoen’ in 2019 door toenmalig college vastgesteld
  - Doelen:
    1. Minimaregelingen sluiten aan bij behoefte van de doelgroep
    2. Bereik van de minimaregelingen vergroten
- Strategienota Sociaal domein 2023
  - Doel: bevorderen van de maatschappelijke participatie met minimaregelingen

Gemeente Aalsmeer

Rol van gemeente bij armoedebestrijding

- Bestaanszekerheid is een taak van de rijksoverheid (art. 20 van de Grondwet)
  - Inkomenspolitiek is voorbehouden aan het Rijk
- Uitvoering van de Participatiewet ligt bij gemeenten
- De Gemeentewet geeft bevoegdheid aan gemeenten om inwoners te ondersteunen om mee te doen in de maatschappij

Gemeente Aalsmeer

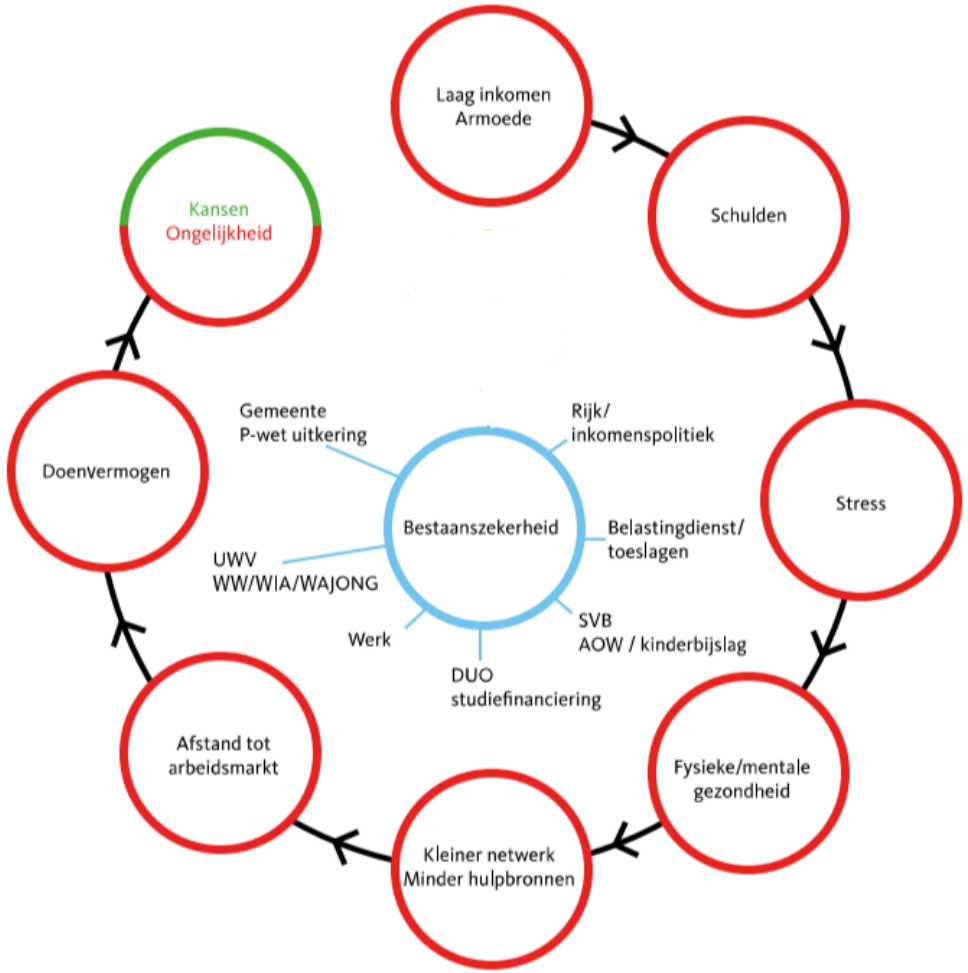

Algemene ontwikkelingen en trends

- Wettelijk sociaal minimum is te laag (Csm)
- Stelsel van inkomensondersteuning te complex (Csm)
- Doenvermogen en geldstress (WRR)
- Vertrouwen en menselijke maat als kernwaarden
  - Pw in balans

Gemeente Aalsmeer

Oorzaken van armoede en druk op bestaanszekerheid

Gemeente Aalsmeer

Relatie met andere gemeentelijke ondersteuning

- Sociaal Loket (toegang)
  - Schuldhulpverlening
  - Kinderopvangtoeslagaffaireteam (KOT)
  - Participatiewet/klantmanagers
  - Werkplein
  - Wmo
  - Sociaal Team
  - Urgente Woonzaken
  - Jeugd

Gemeente Aalsmeer

Vaststellen van armoede

- Sinds oktober 2024 wordt door CBS, Nibud en SCP een nieuwe methode gehanteerd
- Geen concrete inkomensgrens, wel samenhang met uitgaven
- Inkomen moet voldoende zijn voor maatschappelijke participatie
- Vanwege uitvoerbaarheid hanteren gemeenten inkomensgrens voor minimaregelingen

Gemeente Aalsmeer

Armoede in Aalsmeer

- Minder armoede in Aalsmeer dan gemiddeld in NL
- 2,2% van huishoudens ontvangt bijstand, t.o.v. 4,7% landelijk
- Schatting CBS: 1.250 huishoudens met inkomen lager dan 125% van het sociaal minimum. Let op vermogen!
- Verborgen armoede

Gemeente Aalsmeer

Aantallen

Aanvragen per regeling	2024	2023	2022
Bijzondere Bijstand	366	415	507
Gemeentelijke regelingen	284	234	221
Regelingen voor kinderen	73	107	135
Aalsmeerpas (aanvragen)	200	123	117
Aalsmeerpas (pashouders totaal)	800		
Wet Kinderopvang	16	14	19
Jeugdfonds Sport en Cultuur	150	133	nb

- De afname van bijzondere bijstand en kindregelingen komt door administratieve wijzigingen (meerdere regelingen worden in 1 keer afgehandeld of toekenningsperiode is verlengd)

Gemeente Aalsmeer

Uitgaven

Uitgaven	2024
Bijzondere bijstand	€ 601.900
Gemeentelijke regelingen	€ 31.221
Regeling voor kinderen	€ 70.144
Wet Kinderopvang	€ 100.237
Totaal	€ 803.502

Gemeente Aalsmeer

Gemeentelijke regelingen

- Door AA-organisatie:
  - Bijzondere bijstand (Pw)
  - Kindregelingen (Gemeentewet)
  - Declaratiefonds Ouderen
  - Zwemregeling voor volwassenen
  - Regelingen voor zorgkosten
    - Gemeentepolis (Pw)
    - Tegemoetkoming hoge zorgkosten (Wmo)
  - Aalsmeerpas (Gemeentewet)
- Jeugdfonds Sport en Cultuur

Gemeente Aalsmeer

Benchmark

- Ten opzichte van benchmarkgemeenten:
  - Minder aanvragen per 1000 inwoners
  - Totale uitgaven bijzondere bijstand lager
  - Relatief veel ‘overige’ uitgaven → maatwerk
  - Uitgaven bijzondere bijstand voor medische kosten hoger
  - Meer afwijzingen
- Bereik is gestegen, nu minimaal 43,4% (was +/- 30% in 2019)

Gemeente Aalsmeer

Cliëntervaringsonderzoek (Ceo)

- Voorjaar 2024 uitgevoerd, in juli 2024 met raad gedeeld. Belangrijkste uitkomsten:
  - Eenmalige uitkering in december is gebruikt voor boodschappen, niet voor sociale/culturele activiteiten
  - Minder stress en betere sociale contacten
  - Aanvraagproces wordt positief beoordeeld
  - Ondanks regelingen voor kinderen kunnen zij niet altijd meedoen
  - Pas draagt onvoldoende bij aan meedoen in de samenleving

Gemeente Aalsmeer

Aalsmeerpas

- Handig voor organisaties om korting te kunnen geven aan doelgroep met laag inkomen
- Identificatiemiddel voor o.a. Kledingbank
- Evaluatie en onderzoek
- Uitgegeven en beheerd door externe organisatie

Gemeente Aalsmeer

Aalsmeerpas toekomst

- Onderzoek naar in eigen beheer uitgeven met als doel:
  - Aanbod sluiten beter aan bij de doelgroep
  - Minder gegevensuitwisseling met externe partijen

Gemeente Aalsmeer

Bedankt voor uw aandacht

Vragen?

Gemeente Aalsmeer

RAADSVOORSTEL

Signed By: Oude Kotte, G.E. (Gido) <gido.oudekotte@aalsmeer.nl
28/01/2025 17:41:17 CET
ID: 9e779298-8c4e-41cf-b2de-cab79ed8242c
Auth: Scribble

Signed By: Vellenga, Sj. (Sjoerd) <sjoerd.vellenga@aalsmeer.nl>
28/01/2025 16:32:02 CET
ID: 9e779298-8c4e-41cf-b2de-cab79ed8242c
Auth: Scribble

Zaaknummer: Z24-076829

Voorstel van: college van burgemeester en wethouders

Behandelend ambtenaar:
P. Boers
020-5407701
p.boers@aalsmeer.nl
Kernorganisatie Aalsmeer

Datum: 28 januari 2025

Portefeuillehouder: wethouder W. Kikkert

Onderwerp
Opzet en installatie jongerenraad in 2025

Raadsbesluit

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

De notitie 'Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025' vast te stellen, waaronder:

1. het instellen van een jongerenraad als pilot voor de jaren 2025 t/m 2027 conform het voorstel zoals beschreven in de notitie, onder voorbehoud van de dekking van de kosten voor 2027;
2. de kosten voor de opzet en installatie van de jongerenraad (in totaal € 125.000) voor de jaren 2025 (€ 43,500) en 2026 (€ 47,000) ten laste te brengen van het positieve begrotingsresultaat en voor het jaar 2027 (€ 34,500) dekking te zoeken in de kadernota 2026. En de begroting 2025 en 2026 overeenkomstig te wijzigen.

Samenvatting

De gemeenteraad en het college van B&W hechten veel waarde aan de participatie van inwoners, organisaties en bedrijven. Daarbij vinden zij het van belang ook expliciet aandacht te hebben voor de participatie van jongeren. Daarom heeft de gemeenteraad op 14 november 2024 een initiatief raadsvoorstel vastgesteld en daarin het college opgeroepen te komen tot een voorstel voor de opzet en installatie van een jongerenraad in 2025.

Om te komen tot een haalbare en optimale inrichting van de jongerenraad Aalsmeer heeft het college als basis de doelen genomen die de raad benoemd heeft. Tevens is gekeken naar de door de raad meegegeven kaders en ervaringen vanuit andere gemeenten.

Het college stelt voor een jongerenraad op te zetten en te installeren op een wijze die past bij Aalsmeer: een vorm en werkwijze die voor zowel de jongeren, als het college en ook de gemeenteraad werkt en van meerwaarde is. Met een goede balans tussen voldoende vrijheid voor de jongeren en afdoende duidelijke kaders waarbinnen zij kunnen opereren.

Doel

De participatie van jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart te bevorderen en bij de totstandkoming en uitvoering van beleid beter rekening te houden met de belangen, perspectieven en prioriteiten van jongeren.

Prestatie

Het opzetten en installeren van een jongerenraad op een wijze die past bij Aalsmeer. Dit betekent een vorm en werkwijze die voor zowel de jongeren, als het college en ook de gemeenteraad werkt en van meerwaarde is, met een goede balans tussen voldoende vrijheid voor de jongeren en afdoende duidelijke kaders waarbinnen zij kunnen opereren.

Voorgeschiedenis en context

De gemeenteraad en het college van B&W hechten veel waarde aan de participatie van inwoners, organisaties en bedrijven. Daarbij vinden zij het van belang ook expliciet aandacht te hebben voor de participatie van jongeren. Daarom heeft de gemeenteraad op 14 november 2024 een initiatief raadsvoorstel vastgesteld en daarin het college opgeroepen te komen tot een voorstel voor de opzet en installatie van een jongerenraad in 2025.

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit

1. Met het instellen van een jongerenraad als pilot voor de jaren 2025 t/m 2027 voldoet het college aan het besluit van de gemeenteraad op 14 november 2024 waarin de raad het college oproept te komen tot een voorstel voor de opzet en installatie van een jongerenraad in 2025 voor in aanvang 2,5 jaren (onder voorbehoud van dekking van de kosten in 2027). De voorstelde opzet past bij Aalsmeer.
2. Zie onder bij Financiën

Participatie

Tijdens het traject om te komen tot het initiatief raadsvoorstel heeft uitgebreide participatie plaatsgevonden, wat ook duidelijk blijkt uit het initiatiefvoorstel. Het college heeft vervolgens de uitwerking van dit voorstel praktisch vormgegeven en in deze notitie en het raadsvoorstel verwoord.

Gezien de meegegeven kaders en het participatieve traject hoe tot deze kaders gekomen is heeft het college geen uitgebreid participatietraject doorlopen bij het opstellen van deze notitie en het raadsvoorstel. Wel heeft het college nadere informatie opgehaald bij andere gemeenten die een jongerenraad hebben en contact gehad met scholen, enkele verenigingen en lokale jeugdpartners als het jongerenwerk, om te komen tot een passend en haalbaar voorstel voor Aalsmeer.

Kanttekeningen en risico's

- Omdat het om een adviesorgaan van het college gaat, straalt het reilen en zeilen van de jongerenraad ook af op het college van B&W en de gemeente in het algemeen. Het college wil serieus met de adviezen van de jongerenraad om kunnen gaan, zoals ze dit ook met de adviezen van haar andere adviesorganen doet. Dit vraagt om een juiste balans tussen vrijheid en kaders aan een goede ondersteuning van de jongerenraad. Het 'Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025' voorziet hierin.
- Tijdens het werven van jongeren voor de jongerenraad kan blijken dat het animo onder de jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart niet hoog is. De afstemming met partijen die (veel) contacten hebben met jongeren in Aalsmeer leveren op dat de verwachting is dat het animo onder jongeren voldoende is. Waar nodig zal het college in overleg met deze partijen een extra werving opzetten.
- De komende maanden/jaren kan blijken dat de jongerenraad in Aalsmeer ondanks alle hulp, ondersteuning en begeleiding niet goed van de grond komt. De pilotperiode van (voorgenomen) 2,5 jaar is echter ook bedoeld om uit te vinden wat werkt en wat niet. Als van belang kan de raad op advies van het college de komende 2,5 jaar altijd besluiten tot aanpassingen in de opzet van de jongerenraad, zoals in dit voorstel (en bijbehorende notitie) beschreven.

Financiën

Het initiatiefraadsvoorstel gaat uit van een begroting van €35.000 per jaar. Na het inwinnen van informatie bij andere gemeenten met een jongerenraad en doorrekening van de kosten per onderdeel, komt het college op een ander totaalbedrag (€ 125.000) en een verdeling van de middelen over de verschillende jaren. Een gemiddeld bedrag van €

35.000 blijkt redelijk reëel voor een ‘lopende’ jongerenraad (zoals blijkt uit de geraamde kosten voor het jaar 2027), maar niet in de opstart- en ontwikkelfase de komende twee jaren.

De kosten voor de opzet en installatie van de jongerenraad brengen we bij voorkeur zoveel mogelijk ten laste van het begrotingsresultaat van het betreffende jaar. Voor de jaren 2025 (€ 43,500) en 2026 (€ 47,000) is dit reeds mogelijk. Voor het jaar 2027 (€ 34,500) zoeken we dekking voor de kosten in de kadernota 2026.

Dit voorstel is de expliciete uitwerking van de opdracht van de gemeenteraad, zoals besloten op 14-11-2024, om vanuit het college zo snel als mogelijk te komen met een voorstel voor de opzet en inrichting van een jongerenraad. Om die reden wordt dit voorstel nu separaat voorgelegd en is dit voorstel daarmee financieel gezien geen onderdeel van de integrale afweging van de inzet van middelen binnen de Kadernota.

Vervolgstappen

Uitvoering en procesplanning

Het feitelijk opzetten en installeren van de jongerenraad: werving jongeren, inhuur externe begeleider, etc.

Evaluatie

Het initiatief raadsvoorstel gaat uit van het evalueren van het jongerenraad in het najaar van 2027. Het college voert deze evaluatie einde 2027 uit, of doet dit al eind 2026 indien er voor 2027 geen dekking gevonden wordt. Deze evaluatie kan leiden tot de keuze om het hebben van een jongerenraad voor Aalsmeer voort te zetten. De evaluatie speelt in op de doelen zoals door de raad gesteld in het initiatief voorstel.

Duurzaamheidsaspecten

De jongerenraad kan besluiten het college ook over het thema duurzaamheid te adviseren. Het installeren van een jongerenraad kan daarnaast leiden tot duurzame instroom van nieuwe jongere politici in Aalsmeer.

Bijlagen

- Notitie bij raadsvoorstel - Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025
- Initiatief raadsvoorstel Jongerenraad (van 22-10-2024)
- Getekend raadsbesluit (van 14-11-2024)

De secretaris,	De voorzitter,
drs. Sj. Vellenga	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Aalsmeer;

gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders, d.d. 28 januari 2025, zaaknummer Z24-076829;

Besluit

Het 'Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025' vast te stellen, waaronder:

1. het instellen van een jongerenraad als pilot voor de jaren 2025 t/m 2027 conform het voorstel zoals beschreven in de notitie, onder voorbehoud van de dekking van de kosten voor 2027;
2. de kosten voor de opzet en installatie van de jongerenraad (in totaal € 125.000) voor de jaren 2025 (€ 43,500) en 2026 (€ 47,000) ten laste te brengen van het positieve begrotingsresultaat en voor het jaar 2027 (€ 34,500) dekking te zoeken in de kadernota 2026. En de begroting 2025 en 2026 overeenkomstig te wijzigen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 27 maart 2025.

De griffier,	De voorzitter,
H.R.E. Hofland	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

NOTITIE BIJ RAADSVOORSTEL

Aan	Gemeenteraad	**Datum**	28 januari 2025
Van	College van burgemeester en wethouders	**Behandelend ambtenaar:**	Peter Boers p.boers@aalsmeer.nl

Betreft Voorstel opzet en installatie jongerenraad in 2025

1. Inleiding

De gemeenteraad en het college van B&W hechten veel waarde aan de participatie van inwoners, organisaties en bedrijven. Dit blijkt uit het raads- en collegeprogramma en de recent vastgestelde Participatievisie. Daarbij vinden zij het van belang ook expliciet aandacht te hebben voor de participatie van jongeren. Politieke besluiten hebben grote gevolgen voor het leven van jongeren nu en in de nabije toekomst, maar zij hebben momenteel relatief weinig mogelijkheden om direct mee te praten en denken over wat er in hun dorp gebeurt. Daarom heeft de gemeenteraad op 14 november 2024 een initiatief raadsvoorstel vastgesteld en daarin het college opgeroepen te komen tot een voorstel voor de opzet en installatie van een jongerenraad in 2025.

Deze notitie geeft een beeld van het door de raad genomen besluit, de meegegeven kaders en het voorstel van het college om te komen tot de installatie van een jongerenraad in 2025. Deze notitie maakt onderdeel uit van het raadsvoorstel waar de gemeenteraad op 14 november 2024 het college om verzocht heeft.

2. Genomen raadsbesluit en doelen jongerenraad

De gemeenteraad nam op 14 november het volgende besluit:

1. Een onafhankelijke Aalsmeerse jongerenraad te installeren, die vanaf 2025, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan het college van B&W;
2. Oprichting van deze jongerenraad te realiseren, rekening houdend met de kaders aangegeven in dit voorstel;
3. Het functioneren van de jongerenraad na 2,5 jaar te evalueren en op basis daarvan te besluiten de jongerenraad al dan niet voort te zetten;
4. Het college te verzoeken meer specifiek te komen met een raming van de kosten, de raad te voorzien in een advies met betrekking tot de financieringsbron;
5. Het college te verzoeken de gemeenteraad zo spoedig mogelijk een raadsvoorstel te doen toekomen waarbij de jongerenraad zal worden opgericht.

Met de installatie van een jongerenraad wil de gemeenteraad de volgende doelen bereiken:

A. Bevorderen van de politiek maatschappelijke participatie en burgerschap van jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart in samenspel met de gemeentelijke organisatie, het college van B&W, en politiek en samenleving in het algemeen.
B. Bij de ontwikkeling van beleid rekening houden met de belangen, invalshoeken en prioriteiten van jongeren.
C. Jongeren actief betrekken bij de politiek en samenleving en daarmee de kloof tussen jongeren en politiek verkleinen.
D. Bijdragen aan de maatschappelijke ontwikkeling (vaardigheden, kennis, netwerk) van jongeren.

3. Meegegeven kaders vanuit de raad

Voor de opzet en installatie van een jongerenraad heeft de raad in haar initiatief raadsvoorstel diverse kaders meegegeven. Inhoudelijk gaat het om:

a) De jongerenraad zal haar eigen structuur, prioriteiten, thema's en werkwijze bepalen met ondersteuning van een externe begeleider. De (externe) begeleider zal o.a. de jongerenraad begeleiden op proces en jongeren helpen hun eigen oplossingen te bedenken;
b) Voor het dagelijks aanspreekpunt van en voor de jongerenraad wordt door het college een ambtenaar aangewezen. Hij/zij is de verbinding tussen de jongerenraad en ambtenaren, voorziet jongerenraad van collegestukken waarop advies wordt gevraagd en regelt praktische zaken. Het zou mogelijk kunnen zijn dat de (externe) begeleider en de ambtenaar in een persoon verenigd wordt onder de voorwaarde dat de ambtenaar in dat geval 'op armslengte' van het college blijft wat betreft de werkzaamheden voor de jongerenraad;
c) De jongerenraad werkt met een kernteam en een jongerennetwerk. Het kernteam heeft via sociale media, sportverenigingen, jongerenwerk en contact met middelbare scholen, een permanente en directe verbinding met het jongerennetwerk. De jongeren in het kernteam hebben toegang tot een aantal (vaardigheids)trainingen die hen ondersteunen en helpen ontwikkelen in hun bezigheden;
d) De jongerenraad kan kosteloos gebruik maken van de vergaderfaciliteiten in het raadhuis;
e) De jongerenraad heeft als doel het vergroten van de effectieve maatschappelijke participatie van jongeren in Aalsmeer;
f) De jongerenraad is een onafhankelijk en apolitiek adviesorgaan primair gericht op het college van B&W en secundair gericht op het vergroten van jongerenparticipatie binnen de Aalsmeerse samenleving en richting de Aalsmeerse politiek in het algemeen;
g) De jongerenraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het college van B&W;
h) De jongerenraad vormt een zo breed mogelijke afspiegeling van de Aalsmeerse jongeren en jongerengroepen;
i) De jongerenraad bestaat uit een kernteam van ten minste 5 leden en een jongerennetwerk c.q. achterban van een zo groot mogelijk aantal jongeren binnen de leeftijdsgroep;
j) De leden van het kernteam van de jongerenraad nemen de rol van creatieve adviesvangers en staan in contact met het jongerennetwerk en zullen een vorm vinden om dit contact zo permanent en direct mogelijk te laten zijn;
k) De jongerenraad heeft een spilfunctie in het contact tussen de (jongeren)samenleving, waaronder overige jongerenorganisaties en de politiek c.q. het college van B&W;
l) De leeftijdsgrens van de jongerenraad kent een ondergrens van 12 jaar waar deze niet conflicteert met de werking van de Kinderraad en voor het kernteam een ondergrens van 15 jaar en een bovengrens voor beiden van 24 jaar;
m) De jongerenraad bepaalt zelf met welke onderwerpen zij aan de slag gaan, stellen hun eigen agenda op, bepalen zelf hun vergaderfrequentie en het format waarin adviezen worden uitgebracht en zullen op verzoek van het college advies uitbrengen op beleidsvraagstukken;
n) De jongerenraad bepaalt binnen gegeven budgettaire grenzen welke trainingen zij nodig hebben (b.v. debat of brainstormtraining) en zet haar communicatiekanalen (sociale media, app's, enz.) in om de achterban in het jongerennetwerk te consulteren en nieuwe aanwas te enthousiasmeren;
o) De jongerenraad wordt begeleid door een onafhankelijke ondersteuner bij het opstellen van hun plannen en hun communicatie richting college, achterban en samenleving;
p) Het college van B&W zal zo spoedig mogelijk en binnen de gestelde kaders een voorstel richting de gemeenteraad sturen om te komen tot een verwezenlijking van een jongerenraad;

q) Het raadsvoorstel zal tevens een realistisch kostenplaatje bevatten inclusief eventuele opleidingskosten, eventuele vrijwilligersvergoedingen en fte beslag;
r) De doelstelling is te komen tot de oprichting van de jongerenraad in Q2 2025 (gezien de brede leeftijdsdeelname zullen examens Q2 2025 geen probleem moeten opleveren)

Daarnaast volgen uit de teksten van het initiatief raadsvoorstel de volgende eisen:
s) De Jongerenraad wordt uitgenodigd om minimaal één keer per jaar verslag uit te brengen aan de gemeenteraad, waarbij zowel het college als de volledige raad in gesprek kan gaan met de Jongerenraad over hun adviezen en prioriteiten.
t) De Jongerenraad krijgt daarnaast de mogelijkheid om de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd te adviseren, naast het advies aan het college van B&W.
u) De gemeente deelt een lange-termijn agenda met de Jongerenraad, om hen te betrekken bij relevante beleidsontwikkelingen en te waarborgen dat de Jongerenraad tijdig wordt geïnformeerd en kan bijdragen aan de besluitvorming.

4. Overwegingen van het college bij het inrichten van een jongerenraad

Om te komen tot een haalbare en optimale inrichting van de jongerenraad Aalsmeer heeft het college als basis de doelen genomen die de raad benoemd heeft. Daarna is gekeken naar de door de raad meegegeven kaders en ervaringen vanuit andere gemeenten.
Op basis daarvan komen we tot een opzet voor de inrichting.

Overwegingen bij de doelen en kaders vanuit de raad
Het doel dat met de installatie van een jongerenraad beoogd wordt is tweeledig: enerzijds is de jongerenraad bedoeld om de effectieve (politiek) maatschappelijke participatie van jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart te bevorderen. En anderzijds om jongeren meer stem te geven zodat er in de totstandkoming en uitvoering van beleid beter rekening gehouden kan worden met de belangen, perspectieven en prioriteiten van jongeren.

De verwachting daarbij is dat wanneer jongeren actiever betrokken worden bij de politiek en het bestuur van hun gemeente, dit de kloof tussen jongeren en de lokale overheid verkleint. Op basis van ervaringen van andere gemeenten weten we dat de installatie van een jongerenraad een krachtig instrument kan zijn voor het behalen van deze doelen. De praktijk wijst echter ook uit dat niet elke jongerenraad die is opgericht succesvol is. Het college is dan ook voorstander van het opzetten en installeren van een jongerenraad, maar dan wel eentje die past bij Aalsmeer.

Om de doelen die de gemeenteraad heeft meegegeven te bereiken is het van belang tot een vorm en werkwijze te komen die voor zowel de jongeren, als het college en ook de gemeenteraad werkt en van meerwaarde is. Daarbij is het essentieel om een balans te vinden tussen voldoende vrijheid voor de jongeren en afdoende duidelijke kaders waarbinnen zij kunnen opereren. Omdat het om een adviesorgaan van de gemeente gaat, straalt het reilen en zeilen van de jongerenraad immers ook af op het college van B&W en de gemeente in het algemeen. Het college wil dan ook serieus met de adviezen van de jongerenraad omgaan, zoals ze dit ook met de adviezen van haar andere adviesorganen doet. Een juiste balans zorgt ervoor dat de jongerenraad gemotiveerd blijft, serieus wordt genomen door het college van B&W en relevant is voor Aalsmeer.

5. Een haalbare opzet voor de jongerenraad Aalsmeer

Het college komt tot de volgende haalbare opzet voor de jongerenraad:

Samenstelling jongerenraad
- De jongerenraad bestaat uit 8 tot 15 jongeren, allen woonachtig in Aalsmeer of Kudelstaart, met een leeftijd van 12 tot en met 22 jaar.
  - De ondergrens van 12 jaar borgt de mogelijkheid voor deelname aan de jongerenraad voor alle kinderen die niet meer op de basisschool zitten en maakt

het tevens mogelijk voor gemotiveerde kinderen die uitstromen uit de kinderraad meteen door te stromen naar de jongerenraad.
  - De bovengrens is op 22 jaar gesteld omdat er boven die leeftijdsgrens, als volwassenen, ook andere participatiemogelijkheden bestaan. Tevens zorgt dit ervoor dat de leeftijden binnen de jongerenraad niet te ver uiteen lopen.

- De leden van de jongerenraad kiezen uit hun midden een dagelijks bestuur, bestaande uit een voorzitter, een secretaris en een vicevoorzitter. Voor deze bestuursleden geldt een minimumleeftijd van 15 jaar.
  - In andere gemeenten met een jongerenraad blijkt het hebben van een bestuur van de jongerenraad zeer goed te werken. Opgedane ervaringen in die gemeenten hebben uitgewezen dat een ondergrens van 15 jaar van belang is om als bestuurslid goed te functioneren.

- De jongerenraad bestaat uit een zo breed mogelijke vertegenwoordiging van de jongerenpopulatie in Aalsmeer en Kudelstaart.
  - De ervaringen van andere gemeenten leert ons dat het een uitdaging kan zijn voldoende jongeren te vinden die gemotiveerd zijn om plaats te nemen in een jongerenraad. Toch willen we streven naar een zo breed mogelijke vertegenwoordiging van jongeren.

Werkwijze, taken en verantwoordelijkheden jongerenraad
- De jongerenraad opereert als een onafhankelijk en *apolitiek* adviesorgaan dat primair gericht is op het college van B&W.
- Als adviesorgaan van het college van B&W en daarmee van de gemeente Aalsmeer in het algemeen, houdt de jongerenraad zich aan de kaders zoals vermeldt in deze notitie en specifiek ook aan de Basis- en aanvullende voorwaarden Jongerenraad (zie bijlage).
- De jongerenraad geeft zoveel mogelijk zelf vorm aan het eigen functioneren. Hieronder valt ook dat zij zelf een eigen Regelement van orde opstelt, dat na toetsing op haalbaarheid door het college van B&W wordt vastgesteld.
- De jongerenraad kan zowel gevraagd als ongevraagd advies uitbrengen aan het college van B&W.
- De jongerenraad bepaalt zelf met welke onderwerpen zij aan de slag gaat, stelt haar eigen agenda op, bepaalt zelf haar vergaderfrequentie en het format waarin adviezen worden uitgebracht. Daarnaast brengt de jongerenraad op verzoek van het college advies uit over beleidsvraagstukken.
- De jongerenraad vervult een belangrijke spilfunctie in het contact tussen de jongerensamenleving en de lokale overheid. Om zoveel mogelijk jongeren te betrekken bij de adviezen van de jongerenraad heeft de jongerenraad een achterban: het jongerennetwerk. Dit jongerennetwerk bestaat uit (in aanvang een onbeperkte groep van) jongeren van 12 tot en met 22 jaar die woonachting zijn in Aalsmeer en Kudelstaart en willen meedenken met de adviezen die de jongerenraad geeft. Het is aan de jongerenraad zelf om dit jongerennetwerk op te zetten en te onderhouden, hen actief te informeren en informatie op te halen bij ze. Het college kan zich voorstellen dat zo permanent en direct mogelijk contact het meeste oplevert. Het college vindt het van belang dat de jongerenraad ook minder mondige jongeren betrekt. In andere gemeenten gebruikt de jongerenraad doorgaans digitale tools[1].
- Het bestuur van de jongerenraad spreekt één tot twee maal per jaar met de portefeuillehouder participatie/jongerenraad[2].
- De jongerenraad brengt één maal per jaar verslag uit aan de gemeenteraad over hun activiteiten, adviezen en prioriteiten. Het college en de volledige raad zijn hierbij aanwezig.

[1] Bijvoorbeeld de app Discord.
[2] Per collegeperiode kan de naamgeving van de portefeuilles verschillen. De overleggen zijn vergelijkbaar met het regulier overleg tussen de verantwoordelijk portefeuillehouder en de Adviesraad Sociaal Domein – een ander adviesorgaan van het college van B&W.

Werving en installatie

- Het college van B&W verzorgt de eerste werving van de jongerenraad. Na afronding van de werving worden de jongerenraadsleden deze eerste keer door het college feestelijke geïnstalleerd.
- Na deze installatie is de jongerenraad zelf verantwoordelijk voor de werving, selectie en installatie van nieuwe (bestuurs-)leden. Bijvoorbeeld wanneer leden uitstromen en/of nieuwe leden zich aanmelden, en ook bij wijzigingen in de bezetting van het dagelijks bestuur[3]. De spelregels hiervoor nemen zij op in hun Regelement van orde.
- De eerste werving en selectie van leden van de jongerenraad voert het college uit via (sociale) media, scholen, verenigingen en partners als het jongerenwerk. Veel van deze partijen zijn in het voortraject om te komen tot deze notitie ook al gesproken.

Ondersteuning

Om ervoor te zorgen dat de jongerenraad goed en onafhankelijk kan opereren krijgen zij de volgende vormen van ondersteuning:

- Externe begeleider: de externe begeleider ondersteunt direct de jongerenraad. Deze externe begeleider maakt geen onderdeel uit van de ambtelijke organisatie, maar heeft (bij voorkleur) wel ervaring met het werken met jongeren en het werken met/voor gemeenten. De begeleiding bestaat bijvoorbeeld uit het regelen van de eigen organisatie, het opstellen van adviezen; het helpen bij het organiseren en coördineren van eventuele trainingen en het begeleiden de jongerenraad bij hun communicatie richting het college, het jongerennetwerk en de (bredere) samenleving.
  In de beginfase speelt deze externe begeleider ook een belangrijke rol in het praktisch helpen opzetten en het proces van 'volwassen worden' van de jongerenraad. Denk aan het helpen en waar nodig bijsturen bij het vormgeven van hun werkwijze, het invullen van hun taken en het opstellen van het Regelement van orde.

- Ambtelijk aanspreekpunt: het college van B&W voorziet in een ambtenaar die het aanspreekpunt is voor alles wat de jongerenraad aangaat. Deze ambtenaar is tevens aanspreekpunt voor de leden van de jongerenraad en voor de externe begeleider. De ambtenaar zorgt ervoor dat de jongerenraad over de juiste informatie beschikt om advies uit te kunnen brengen. Denk bijvoorbeeld aan de lange termijnagenda van het college en relevante beleidsstukken. Om het onafhankelijk functioneren van de jongerenraad te waarborgen zal dit ambtelijk aanspreekpunt geen begeleidende of inhoudelijke rol hebben binnen de jongerenraad. Wel zal deze ambtenaar formeel de kas van de jongerenraad beheren en namens haar zorgdragen voor de door de jongerenraad besloten uitgaven vanuit de haar beschikbaar gestelde budgetten.

- Vergaderfaciliteiten: de jongerenraad kan naar billijkheid kosteloos gebruik maken van de vergaderfaciliteiten in het Raadshuis. Dit is wel op basis van beschikbaarheid van vergaderruimten, binnen de (reguliere) openingstijden en op basis van vooraf vastgelegde vergaderdata/tijden.

- Participatie-, werk- en trainingsbudget*:* de jongerenraad krijgt een Participatie-, werk- en trainingsbudget. Hiermee kan de jongerenraad het jongerennetwerk inrichten en activiteiten ontplooien die passen bij haar taken. Ook kan de jongerenraad in samenspraak met de externe begeleider trainingen inzetten om zich op relevante terreinen (verder) te ontwikkelen en zo bij te dragen aan een (nog) betere uitvoering van haar taken. Eventuele kosten voor de werving van nieuwe leden vallen ook onder dit budget. De jongerenraad legt in hun Regelement van orde vast hoe zij om wil gaan met het Participatie, werk- en trainingsbudget.

- Vergoeding voor deelname aan de jongerenraad: vanaf 15 jaar mogen jongeren een vergoeding ontvangen voor geleverde (vrijwilligers-)diensten. In dit voorstel is budget gereserveerd voor deze vergoedingen voor leden vanaf 15 jaar. De jongerenraad bepaalt zelf of zij dit geld wil uitkeren als vrijwilligersvergoeding of wil toevoegen aan

[3] Vanuit andere gemeenten met een jongerenraad weten we dat de jongerenraad hier zeer goed zelf toe in staat is en daarbij de diverse moderne communicatiemiddelen adequaat inzet.

het Participatie-, werk- en studie budget. Hoe zij om gaan met het vergoedingenbudget leggen zij vast in hun Regelement van orde.

6. Participatie

Tijdens het traject om te komen tot het initiatief raadsvoorstel heeft uitgebreide participatie plaatsgevonden, wat ook duidelijk blijkt uit het initiatiefvoorstel. Het college heeft vervolgens de uitwerking van dit voorstel praktisch vormgegeven en in deze notitie en het raadsvoorstel verwoord. Gezien de meegegeven kaders en het participatieve traject hoe tot deze kaders gekomen is, heeft het college geen uitgebreid participatietraject doorlopen bij het opstellen van deze notitie en het raadsvoorstel. Wel heeft het college nadere informatie opgehaald bij andere gemeenten die een jongerenraad hebben en contact gehad met scholen, enkele verenigingen en lokale jeugdpartners als het jongerenwerk, om te komen tot een passend en haalbaar voorstel voor Aalsmeer.

7. Evaluatie

Het initiatief raadsvoorstel gaat uit van het evalueren van het jongerenraad in het najaar van 2027. Dit is zo'n twee tot tweeëneenhalf jaar na de start van de jongerenraad. Het college voert deze evaluatie einde 2027 uit, of doet dit al eind 2026 indien er voor 2027 geen dekking gevonden wordt. Deze evaluatie kan leiden tot de keuze om het hebben van een jongerenraad voor Aalsmeer voort te zetten. De evaluatie speelt in op de doelen zoals gesteld in het initiatief voorstel (zie boven in hoofdstuk 2 'Genomen raadsbesluit en doelen jongerenraad'). Ze wordt uitgevoerd door het college en aangeboden aan de gemeenteraad.

In de evaluatie neemt het college zo veel mogelijk de volgende aspecten mee:

- Hoe vaak heeft de jongerenraad advies uitgebracht aan het college van B&W?
- In hoeverre was dit advies bruikbaar voor het college?
    - Is het opgevolgd, waarom wel/niet?
    - Zijn er nieuwe perspectieven aangereikt door het advies van de jongerenraad?
- Hoe beoordelen de jongeren uit het kernteam en de deelnemers aan het jongerennetwerk het nut van de jongerenraad?
    - Hebben de kernteamleden en de deelnemers aan het jongerennetwerk de indruk dat door de jongerenraad meer rekening wordt gehouden met de belangen, invalshoeken en prioriteiten van jongeren in het beleid van Aalsmeer?
    - Hoe ervaren de kernteameden een eventuele kloof tussen henzelf en de politiek?
    - Heeft deelname aan de jongerenraad hen iets opgeleverd qua vaardigheden, kennis en/of netwerk?

6. Financiën

Met het opzetten en installeren van een jongerenraad zijn kosten gemoeid. In het raadsvoorstel wordt gesproken over een (onafhankelijk) extern begeleider van de jongerenraad, een ambtenaar als aanspreekpunt voor de jongerenraad, opleidingskosten, en eventuele vrijwilligersvergoedingen. Daarnaast is sprake van de inzet van communicatiekanalen.

Op basis van ervaringen van andere gemeenten heeft het college niet alleen de inhoudelijke uitwerking voor de jongerenraad opgesteld (zie hoofdstuk 5), maar zijn ook de

kostenposten en benodigde bedragen berekend. In het schema hieronder zijn deze (geschatte) kosten voor de duur van deze pilot opgenomen.

De kosten voor de jongerenraad worden voor de jaren 2025 en 2026 ten laste gebracht van het positieve begrotingsresultaat[4]. Voor het jaar 2027 (€ 34,500) zoeken we dekking voor de kosten in de kadernota 2026. De begroting voor de jaren 2025 en 2026 wordt overeenkomstig gewijzigd.

Kosten pilot jongerenraad (onderdelen en jaren)

	Kosten mei -dec 2025[5]	Kosten 2026	Kosten 2027
Begeleider jongerenraad	25[6]	25	12,5
Participatie-, werk- en studie budget	5[7]	7,5	7,5
Vrijwilligersvergoeding	3[8]	4,5	4,5
Ambtelijk aanspreekpunt	9,5[9]	10	10
Wervingscampagne	1	0	0
Subtotaal (per jaar)	***43,5***	***47***	***34,5***
Totaal pilot			**125**

[4] Voor het positieve begrotingsresultaat zie het raadsvoorstel Septembercirculaire 2024 (7-11-2024).
[5] Uitgaande van een start van de jongerenraad per 1 april 2025, dus voor het jaar 2025 acht maanden en voor 2026 en 2027 12 maanden.
[6] De begeleider zal het eerste jaar meer tijd kwijt zijn aan het helpen opzetten/starten van de jongerenraad. Als de jongerenraad groeit in haar rol wordt verwacht dat er minder tijd nodig is. Afhankelijk van de inhuurkosten gaan we uit van gemiddeld maximaal 9 tot 12 uur begeleiding per week in 2025, 6 tot 8 uur in 2026 en 2 tot 4 uur in 2027.
[7] Dit bedrag ligt samen met de vrijwilligersvergoeding in lijn met andere gemeenten die een jongerenraad hebben (omgerekend naar het inwoneraantal van Aalsmeer).
[8] Dit gaat om €4.500,- per jaar, gebaseerd op maximaal 15 raadsleden die elk €25,- per maand ontvangen voor hun inzet.
[9] Uitgaande van een inzet gedurende 2025 van maximaal 4 uur per week gedurende 42 weken per jaar (52 weken minus schoolvakanties in periode april-december) vanwege het praktisch opzetten van de jongerenraad (inhuren extern begeleider, betrokken bij werving, afstemming met begeleider en jongerenraad, afstemming college). Voor de jaren 2026 en 2027 wordt de inzet ingeschat op gemiddeld maximaal 2-3 uur per week gedurende 40 weken per jaar (52 weken minus schoolvakanties).

Bijlage: Basis- en aanvullende voorwaarden Jongerenraad

Het college van B&W geeft de volgende basisvoorwaarden mee aan de jongerenraad, om te verwerken in hun regelement van orde:

- De spelregels voor de werving, selectie en installatie van nieuwe (bestuurs-)leden. Bijvoorbeeld wanneer leden uitstromen en/of nieuwe leden zich aanmelden, en ook bij wijzigingen in de bezetting van het dagelijks bestuur.
- Hoe de jongerenraad om wil gaan met het inzetten van het Participatie, werk- en trainingsbudget.
- Hoe de jongerenraad om gaat met het vergoedingenbudget (uitkeren als vrijwilligersvergoeding of willen toevoegen aan het Participatie-, werk- en studie budget).
- Hoe de jongerenraad om gaat met leden die disfunctioneren.
- Of de jongerenraad open of besloten vergadert, dan wel open met vooraanmelding.
- Dat adviezen aan het college in het kader van transparantie in de basis openbaar zijn.
- Dat de jongerenraad in het kader van transparantie een verslag maakt van haar vergaderingen en dat dit verslag openbaar beschikbaar is voor geïnteresseerden (de vorm van het verslag is aan de jongrenraad, waarbij het verslag wel moet voldoen aan de Privacywetgeving op het gebied van persoonsgegevens (AGV)).

Daarnaast stelt het college van B&W van de volgende aanvullende voorwaarden:

- Leden van de Jongerenraad mogen geen bestuurslid zijn van een belangenorganisatie die actief is in Aalsmeer. Zij mogen wel lid zijn, echter niet namens de organisatie zitting hebben in de jongerenraad. Zij mogen ook niet werkzaam zijn in dienst van de gemeente Aalsmeer.
- Als het college advies vraagt aan de jongerenraad verwacht het college uiterlijk binnen vier weken na dit verzoek een reactie/advies hierop vanuit de jongerenraad.
- Bij het uitbrengen van adviezen neemt de jongerenraad op in haar advies hoeverre jongeren uit Aalsmeer betrokken zijn bij dit advies. Ofwel: de jongerenraad is in haar advies transparant over de participatie van jongeren in Aalsmeer en het draagvlak onder jongeren over het gegeven advies.

Gemeente Aalsmeer

INITIATIEFVOORSTEL

Zaaknummer: Z24-076829

Voorstel van: De heer S.J.R. de Vries (zie voor medeondertekenaars pag. 5)

Datum: 14 november 2024

Onderwerp
Jongerenraad Aalsmeer

Raadsbesluit

Initiatiefnemers stellen de raad voor te besluiten:

1. Een onafhankelijke Aalsmeerse jongerenraad te installeren, die vanaf 2025, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan het college van B&W;
2. Oprichting van deze jongerenraad te realiseren, rekening houdend met de kaders aangegeven in dit voorstel;
3. Het functioneren van de jongerenraad na 2,5 jaar te evalueren en op basis daarvan te besluiten de jongerenraad al dan niet voort te zetten;
4. Het college te verzoeken meer specifiek te komen met een raming van de kosten, de raad te voorzien in een advies met betrekking tot de financieringsbron;
5. Het college te verzoeken de gemeenteraad zo spoedig mogelijk een raadsvoorstel te doen toekomen waarbij de jongerenraad zal worden opgericht.

Samenvatting

De gemeenteraad en het college van B&W hechten veel waarde aan participatie van inwoners, organisaties en bedrijven. Dat blijkt uit de vastgestelde Participatievisie en uit het raads- en collegeprogramma. Ook hebben alle fracties eerder geuit de stem van de jongeren belangrijk te vinden en hebben verschillende fracties al eerder opgeworpen te komen tot een jongerenraad c.q. jongerenoverlegorgaan.

Politieke besluiten hebben grote gevolgen voor het leven van kinderen en jongeren nu en in hun nabije toekomst, maar zij hebben weinig mogelijkheden om mee te denken en te praten over wat er in hun dorp gebeurt. Voor kinderen tussen de 10 en 12 is dat deels ondervangen: in Aalsmeer kennen we sinds 2019 een goed functionerende kinderraad. Voor jongeren vanaf 12 jaar bestaan er echter nauwelijks mogelijkheden om politiek en bestuurlijk te participeren en hun stem en ideeën te laten meewegen. Daarom willen de initiatiefnemers dat er een Aalsmeerse jongerenraad komt, die politiek neutraal is en onafhankelijk gevraagd en ongevraagd advies kan uitbrengen aan het college van B&W.

Onderzoek heeft uitgewezen dat een jongerenraad het beste functioneert als deze wordt ondersteund door een professionele en ter zake kundige begeleider.

In de aanloop naar dit voorstel heeft er vooroverleg plaatsgevonden met bestaande specifieke jongerenorganisaties zoals bijvoorbeeld De Binding, Gro-up, scoutinggroepen en het Yuverta College. Zij hebben aangegeven enthousiast te zijn over het plan en hebben aangegeven zich te zullen inzetten op gebied van publiciteit en werving van leden. Voor wat betreft het Yuverta College zien zij dit ook als goede aanvulling op hun aandacht voor de richting ‘goed burgerschap’.

Gestreefd wordt naar oprichting van de jongerenraad in Q2 van 2025. De jongeren bepalen zelf hun prioriteiten, werkwijze en manier van adviseren. Gedacht wordt aan een structuur waarbij een kernteam verantwoordelijk is voor de reguliere activiteiten en communicatie met het college en er via social mediakanalen en met scholen, (sport) verenigingen en jongerenorganisaties een zo breed mogelijke groep van jongeren betrokken - en gehoord wordt.

In het najaar van 2027 zal er een evaluatie met daaruit voortvloeiend advies volgen.

Doel

1. Bevorderen van politiek-maatschappelijke participatie en burgerschap van jongeren uit Aalsmeer en Kudelstaart in samenspel met de gemeentelijke organisatie, het college van B&W en politiek en samenleving in het algemeen.
2. Bij de ontwikkeling van beleid rekening houden met de belangen, invalshoeken en prioriteiten van jongeren.
3. Jongeren actief betrekken bij de politiek en samenleving en daarmee de kloof tussen jongeren en politiek verkleinen en hen meer betrokken maken bij de bredere samenleving.
4. Bijdragen aan de maatschappelijke ontwikkeling (vaardigheden, kennis, netwerk) van jongeren.

Prestatie

We willen bereiken dat er in Aalsmeer een onafhankelijke jongerenraad functioneert, die het college van B&W gevraagd en ongevraagd advies geeft en zo de politiek/maatschappelijke participatie van Aalsmeerse jongeren bevordert en jongeren een stem geeft in de beleidsvoorbereiding, de uitvoering van beleid en in het besluitvormingsproces.

Voorgeschiedenis en context

De gemeenteraad van Aalsmeer heeft de wens geuit om vorm te geven aan jongerenparticipatie in Aalsmeer. In de Presidiumvergadering van 30 november 2023 is afgesproken om dit uit te werken op basis van het memo 'Verkenning jongerenraad Aalsmeer'. Tijdens een bijeenkomst op 27 februari 2024 met raads- en commissieleden, collegeleden en vertegenwoordigers van Aalsmeerse jongerenorganisaties en scholen heeft de Jongerenraad uit Stede Broec een presentatie gegeven en is er gediscussieerd over mogelijkheden, tips en valkuilen.
Sindsdien zijn er gesprekken gevoerd met gemeenten waar reeds jongerenraden bestaan, met Aalsmeerse organisaties die betrokken zijn bij jongerenwerk, met middelbare scholen, met jongerenraden uit andere gemeenten en met jongeren die de democratiespellen in ons raadhuis volgen. Op basis van deze gesprekken is een Plan van Aanpak geformuleerd en ligt dit initiatiefvoorstel voor.
Er wordt ook nauw samengewerkt met initiatieven in Amstelveen en Uithoorn waar men ook bezig is met het opzetten van Jongerenraden.

Eén van de eerste stappen is het werven van leden voor de jongerenraad samen met het aanstellen van bij voorkeur externe begeleiding en het organiseren van een ambtelijk aanspreekpunt. Met betrekking tot de werving van leden zullen verschillende organisaties meewerken en wordt er een middag met alle leerlingen op het Yuverta College (VMBO) georganiseerd. De overige takken binnen Yuverta worden binnenkort aangehaakt. Voor het overleg en de werving van Aalsmeerse leerlingen op de scholen in Amstelveen en Uithoorn wordt samengewerkt met de lokale initiatiefnemers in die gemeenten. Er is inmiddels een ambtelijke ondersteuning gevonden die het proces rond de oprichting van de jongerenraad kan begeleiden en zo nodig als ondersteuner van de jongerenraad kan fungeren.

Op basis van de ervaringen in de overige gemeenten en met name die in de SED gemeente (Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland) zijn er een aantal aanbevelingen c.q. kaders meegegeven:

- De jongerenraad zal haar eigen structuur, prioriteiten, thema's en werkwijze bepalen met ondersteuning van een (externe) begeleider. De (externe) begeleider zal o.a. de jongerenraad begeleiden op proces en jongeren helpen hun eigen oplossingen te bedenken.
- Voor het dagelijks aanspreekpunt van en voor de jongerenraad wordt door het college een ambtenaar aangewezen. Hij/zij is de verbinding tussen de jongerenraad en ambtenaren, voorziet jongerenraad van collegestukken waarop advies wordt gevraagd en regelt praktische zaken. Het zou mogelijk kunnen zijn dat de (externe) begeleider en de ambtenaar in een persoon verenigd wordt onder de voorwaarde dat de ambtenaar in dat geval 'op armslengte' van het college blijft wat betreft de werkzaamheden voor de jongerenraad.

- De jongerenraad werkt met een kernteam en een jongerennetwerk. Het kernteam heeft via social media, sportverenigingen, jongerenwerk en contact met middelbare scholen, een permanente en directe verbinding met het jongerennetwerk. De jongeren in het kernteam hebben toegang tot een aantal (vaardigheids)trainingen die hen ondersteund en ontwikkeld in hun bezigheden.
- De jongerenraad kan kosteloos gebruik maken van de vergaderfaciliteiten in het raadhuis.

Op basis van de discussies in de gemeenteraad d.d. 5 en 19 september zijn nog enkele verder kaders meegegeven die hieronder zijn opgenomen in de huidige volledige kaderstelling.

Voorgestelde kaders samengevat:

a. De jongerenraad heeft als doel het vergroten van de effectieve maatschappelijke participatie van jongeren in Aalsmeer;
b. De jongerenraad is een onafhankelijk en a-politiek adviesorgaan primair gericht op het college van B&W en secundair gericht op het vergroten van jongerenparticipatie binnen de Aalsmeerse samenleving en richting de Aalsmeerse politiek in het algemeen;
c. De jongerenraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het college van B&W;
d. De jongerenraad vormt een zo breed mogelijke afspiegeling van de Aalsmeerse jongeren en jongerengroepen;
e. De jongerenraad bestaat uit een kernteam van ten minste 5 leden en een jongerennetwerk c.q. achterban van een zo groot mogelijk aantal jongeren binnen de leeftijdsgroep;
f. De leden van het kernteam van de jongerenraad nemen de rol van creatieve adviesvangers en staan in contact met het jongerennetwerk en zullen een vorm vinden om dit contact zo permanent en direct mogelijk te laten zijn;
g. De jongerenraad heeft een spilfunctie in het contact tussen de (jongeren)samenleving, waaronder overige jongerenorganisaties en de politiek c.q. het college van B&W;
h. De leeftijdsgrens van de jongerenraad kent een ondergrens van 12 jaar waar deze niet conflicteert met de werking van de Kinderraad en voor het kernteam een ondergrens van 15 jaar en een bovengrens voor beiden van 24 jaar;
i. De jongerenraad bepaalt zelf met welke onderwerpen zij aan de slag gaan, stellen hun eigen agenda op, bepalen zelf hun vergaderfrequentie en het format waarin adviezen worden uitgebracht en zullen op verzoek van het college advies uitbrengen op beleidsvraagstukken;
j. De jongerenraad bepaalt binnen gegeven budgettaire grenzen welke trainingen zij nodig hebben (b.v. debat of brainstormtraining) en zet haar communicatiekanalen (social media, app's, enz.) in om de achterban in het jongerennetwerk te consulteren en nieuwe aanwas te enthousiasmeren;
k. De jongerenraad wordt begeleid door een onafhankelijke ondersteuner bij het opstellen van hun plannen en hun communicatie richting college, achterban en samenleving;
l. De jongerenraad zal kosteloos gebruik kunnen maken van vergaderfaciliteiten in het Raadhuis van Aalsmeer;
m. Het college van B&W zal zo spoedig mogelijk en binnen de gestelde kaders een voorstel richting de gemeenteraad sturen om te komen tot een verwezenlijking van een jongerenraad (hierbij kunnen de constituerende documenten van de Adviesraad Sociaal Domein als voorbeeld dienen);
n. Het collegevoorstel zal tevens een realistisch kostenplaatje bevatten inclusief eventuele opleidingskosten, eventuele vrijwilligersvergoedingen en fte beslag;
o. De doelstelling is te komen tot de oprichting van de jongerenraad in Q2 2025 (gezien de brede leeftijdsdeelname zullen examens Q2 2025 geen probleem moeten opleveren).

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit

Jongeren zijn niet expliciet in beeld bij beleidsvorming en -uitvoering, terwijl lokale besluitvorming grote invloed heeft op hun dagelijks leven en nabije toekomst. Vanuit de participatiegedachte leeft

de wens om jongeren zelf een stem en inbreng te geven bij de ontwikkeling van gemeentelijke beleid en het stellen van prioriteiten. Oprichten van een jongerenraad is een middel om te komen tot meer betrokkenheid van jongeren bij de samenleving, democratie in het algemeen en bij de beleidsvorming in Aalsmeer in het bijzonder. Tevens kan een jongerenraad helpen bij een grotere sociale interactie tussen jongeren onderling.

Keuzemogelijkheden/alternatieven

1. Ervoor kiezen om geen (externe) begeleider te koppelen aan de jongerenraad. Dit wordt afgeraden omdat uit ervaringen bij andere gemeenten is gebleken dat zonder begeleiding de jongerenraad moeilijk op gang komt en veel minder effectief is in haar activiteiten en adviezen.
2. Een vooraf gekozen samenstelling en werkwijze voor de jongeren vast te stellen. Dit wordt afgeraden omdat het voor een effectieve participatie en betrokkenheid van de jongeren past dat er op basis van vertrouwen met de jongeren wordt omgegaan. De professionele ondersteuning zal voorkomen dat er een buitenissige organisatie zal ontstaan en de regels rond de oprichting, inclusief de ervaringen met andere adviesorganen, zullen voorkomen dat er sprake zal zijn van misorganisatie. Ook is er het aanbod van andere jongerenorganisaties om hun ervaringen te delen.
3. Uitstel van de oprichting van een jongerenraad. Dit wordt afgeraden omdat er in het traject van het afgelopen jaar al veel overleg heeft plaatsgevonden met de belanghebbenden en betrokkenen. De jongeren zijn geënthousiasmeerd en staan al in de startblokken, de Aalsmeerse scholen staan klaar om deel te nemen aan dit traject, de ambtelijke organisatie is klaargezet om met dit project van start te gaan en er heeft vooroverleg met het college plaatsgevonden om de haalbaarheid te testen. Ook is de gemeenteraad, direct en indirect, afgelopen jaar betrokken geweest bij de ontwikkelingen die tot dit voorstel hebben geleid. Daarenboven wijkt dit initiatiefvoorstel niet af van de uitkomsten die eerder met alle genoemde partijen zijn gedeeld.

Participatie

Er is uitgebreid geparticipeerd met alle belanghebbenden en betrokkenen. Jongeren zijn benaderd via bestaande jongerenorganisaties en scholen. Richting de oprichting van de jongerenraad zal er verder worden samengewerkt met jongerenorganisaties, scholen en richting de individuele jongeren in Aalsmeer en Kudelstaart. Ook zal en er een publieke informatie en wervingscampagne worden gevoerd. In de kaderstelling is aangegeven dat er een opgave richting jongerenraad ligt voor een algemene, brede participatie van de jongeren binnen de gemeente zowel in de samenstelling van het kernteam als in de samenstelling van het jongerennetwerk.

Kanttekeningen en risico's

Het succes van de jongerenraad staat of valt met de participatie van jongeren. De kans bestaat dat deze tegenvalt; dat er niet voldoende jongeren enthousiast worden en zich aanmelden. Ook leert de ervaring in andere steden dat jongeren vrij vaak tussentijds afhaken, vanwege studieverplichtingen, verhuizing naar een andere stad of simpelweg door andere bezigheden en interesses. Eerdere experimenten met jongerenraden zijn mislukt of doodgebloed omdat de jongeren het idee kregen dat er niets met hun inbreng werd gedaan. Ook bestaat er het gevaar dat een (kleine) dominante groep de rest overstemd waardoor de betrokkenheid bij de rest terugloopt.
Er wordt gestreefd deze risico's te minimaliseren door de organisatieopzet: een a-politieke opzet die direct verbonden wordt met het bestuur in plaats van met de politiek; een professionele ondersteuning; een duale structuur met een kleiner kernteam en een uitgebreid jongerennetwerk; en een regelmatige evaluatie over de werking en de effectiviteit van de jongerenraad.

Financiën

Jaarlijks is, in overleg met het college en naar voorlopige inschatting, een bedrag nodig van € 35.000,- per jaar waaruit o.a. de volgende zaken gefinancierd kunnen worden:

a. (Externe) begeleiding en ambtelijk aanspreekpunt (flexibel in te vullen)
b. Mogelijke onkostenvergoeding voor de leden van de jongerenraad
c. Vergaderkosten
d. Organiseren van activiteiten
e. Werving en promotie
f. Social Media Platform

Het college heeft aangegeven meer specifiek te willen komen met een raming van de kosten en de raad te voorzien in een advies met betrekking tot de financieringsbron. Het college heeft toegezegd hierin op korte termijn gevolg aan te geven. Uitgangspunt is dat de kosten ongeveer gelijk zijn aan de subsidie die voor een andere adviesraad is gereserveerd.

Vervolgstappen

1. Aannemen van een (extern) begeleider en aanwijzen ambtelijk aanspreekpunt Q3 2024/Q1 2025
2. Werven van leden voor de jongerenraad Q4 2024 en Q1 2025
3. Installatie jongerenraad uiterlijk Q2 2025
4. Vaststellen programma en prioriteiten door de jongerenraad Q2 2025

Evaluatie

1. Het functioneren van de jongerenraad wordt na 2,5 jaar (Q4 2027) geëvalueerd.
2. In Q4 2027 wordt besloten over al dan niet voortzetten van de jongerenraad.

Duurzaamheidsaspecten

Niet van toepassing.

Bijlagen

1. Memo ‘verkenning jongerenraad Aalsmeer’ memo vrijgegeven door presidium 26-9-’24))
2. Plan van aanpak ‘oprichten jongerenraad Aalsmeer’ vrijgegeven door presidium 26-9-’24)

Naam en ondertekening

Sybrand de Vries, D66

Thirsa van der Meer, CDA

Marjanne Vleghaar, VVD

Greta Holtrop, Absoluut Aalsmeer

Gemeente Aalsmeer

Signed By: Nijman, Marga <marga.nijman@aalsmeer.nl>
14/11/2024 23:12:38 CET
ID: a5478cb2-a756-49da-8c49-e2ba0881b720
Auth: Scribble

Signed By: Oude Kotte, G.E. (Gido) <gido.oudekotte@aalsmeer.nl
15/11/2024 16:31:05 CET
ID: a5478cb2-a756-49da-8c49-e2ba0881b720
Auth: Scribble

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Aalsmeer;

gelezen het voorstel van D6 CDA, VVD, Absoluut Aalsmeer, D66, , d.d. 24 oktober 2024, zaaknummer Z24-076829

gelet op artikel 147a lid 1 van de Gemeentewet;

en gelet op artikel 36 van het Reglement van orde voor de raad van gemeente Aalsmeer 2022;

Besluit

1. Een onafhankelijke Aalsmeerse jongerenraad te installeren, die vanaf 2025, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan het college van B&W;
2. Oprichting van deze jongerenraad te realiseren, rekening houdend met de kaders aangegeven in dit voorstel;
3. Het functioneren van de jongerenraad na 2,5 jaar te evalueren en op basis daarvan te besluiten de jongerenraad al dan niet voort te zetten;
4. Het college te verzoeken meer specifiek te komen met een raming van de kosten, de raad te voorzien in een advies met betrekking tot de financieringsbron;
5. Het college te verzoeken de gemeenteraad zo spoedig mogelijk een raadsvoorstel te doen toekomen waarbij de jongerenraad zal worden opgericht.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 november 2024.

De griffier,

drs. O.F. Matheijsen

De voorzitter,

mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

RAADSVOORSTEL

Signed By: Oude Kotte, G.E. (Gido) <gido.oudekotte@aalsmeer.nl
11/03/2025 16:42:48 CET
ID: f7240537-7ad3-4fb9-8d30-ba6be79eb98b
Auth: Scribble

Signed By: Vellenga, Sj. (Sjoerd) <sjoerd.vellenga@aalsmeer.nl>
11/03/2025 14:54:20 CET
ID: f7240537-7ad3-4fb9-8d30-ba6be79eb98b
Auth: Scribble

Zaaknummer:	-		
Voorstel van:	college van burgemeester en wethouders	**Behandelend ambtenaar:**	B. Schmidt/Hoofd OOV
Datum:	11 maart 2025		
Portefeuillehouder:	Burgemeester mr. G.E. Oude Kotte		

Onderwerp
Integraal Veiligheidsplan 2025-2026 gemeente Aalsmeer

Raadsbesluit
Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:
het Integraal Veiligheidsplan 2025-2026 gemeente Aalsmeer vast te stellen.

Samenvatting
Onlangs is in uw commissie het veiligheidsbeeld 2024 en vooruitblik 2025 gepresenteerd door de gemeente en politie. Hierin is u het Integrale Veiligheidsplan 2025-2026 toegezegd, welke u bij deze ontvangt.

De regionale veiligheidsprioriteiten en doelstellingen zijn vastgelegd in het Regionaal Veiligheidsplan 2023-2026 (RVP). Het RVP wordt vastgesteld door de driehoekspartijen: gemeenten, Openbaar Ministerie en politie. De regio wordt gevormd door de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn. In het IVP brengen we de lokale accenten aan naast de doelstellingen zoals die zijn vastgelegd in het RVP.

Doel
Iedere vier jaar stelt de minister van Justitie en Veiligheid in de Veiligheidsagenda de landelijke beleidsdoelstellingen voor de taakuitvoering van de politie vast. Deze doelstellingen zijn richtinggevend voor het regionale veiligheidsplan (RVP) 2023-2026 en hieruit het IVP.

Prestatie
In de Politiewet (artikel 38b lid 1) is tevens vastgelegd dat de gemeenteraad eens in de vier jaar in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) de lokale doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. Het IVP is daarmee de lokale aanvulling op de landelijke en regionale (RVP) beleidsdoelstellingen. In Aalsmeer is in de huidige RVP periode ervoor gekozen om het IVP tweejaarlijks vast te stellen om zo dynamischer te acteren op actuele ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein in Aalsmeer.

Voorgeschiedenis en context
Iedere vier jaar stelt de minister van Justitie en Veiligheid in de Veiligheidsagenda de landelijke beleidsdoelstellingen voor de taakuitvoering van de politie vast. Deze doelstellingen zijn richtinggevend voor het regionale veiligheidsplan (RVP) en hieruit IVP.

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit
Uitvoering geven aan het gestelde in de Politiewet (artikel 38b lid 1) waarin is vastgelegd dat de gemeenteraad eens in de vier jaar in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) de lokale doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. In Aalsmeer is in de huidige RVP periode ervoor gekozen om het IVP tweejaarlijks vast te stellen.

Keuzemogelijkheden/alternatieven
N.v.t.

Participatie
N.v.t.

Kanttekeningen en risico's
N.v.t.

Financiën
De benodigde budgetten voor dit plan zijn meerjarig in de programmabegroting opgenomen.

Vervolgstappen
Uitvoering en procesplanning
Vaststellen van het Integraal Veiligheidsplan door de gemeenteraad.

Evaluatie
N.v.t.

Duurzaamheidsaspecten
N.v.t.

Bijlagen
Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2025-2026 Gemeente Aalsmeer

De secretaris,	De voorzitter,
drs. Sj. Vellenga	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Aalsmeer;

gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders, d.d. 11 maart 2024, zaaknummer -;

gelet op artikel artikel 38b lid 1van de Politiewet

Besluit

het Integraal Veiligheidsplan 2025-2026 gemeente Aalsmeer vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 22 mei 2025.

De griffier,	De voorzitter,
H.R.E. Hofland	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

INTEGRAAL VEILIGHEIDSPLAN

AALSMEER

2025-2026

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 3

2. INTEGRAAL VEILIGHEIDSPLAN 4
- Veilig wonen en leven
- Veilig ondernemen
- Veilig opgroeien
- Voorbereid op noodsituaties
- Altijd integer

3. TERUGBLIK 5

4. UITGANGSPUNTEN 6

5. PRIORITEITEN EN DOELSTELLINGEN 7
- Ondermijning
- Arbeidsmigranten/-uitbuiting
- Oekraïne
- Jeugdaanpak
- Waterveiligheid
- Regionaal Veiligheids Plan
- Verkeersveiligheid

6. BELEIDSONTWIKKELINGEN 2025-2026 12

1 Inleiding

Dit jaar is het tachtig jaar geleden dat Nederland bevrijd werd door de geallieerden. Dit jaar herdenken we die bevrijding en dat we sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog in vrijheid (mogen) leven. Het mag duidelijk zijn dat deze vrijheid niet vanzelfsprekend is en dat wij deze vandaag de dag nog moeten verdedigen. De burgemeester van Aalsmeer haalde in zijn nieuwjaarstoespraak de onveilige situatie in de wereld en de bedreigingen die daar uit voortkomen aan. Wij zullen als lokale overheid voorbereid moeten zijn op crisissituaties en de inwoners van Aalsmeer informeren wat zij hierin van ons kunnen verwachten.

De gemeente Aalsmeer staat voor een veilige samenleving van haar inwoners en ondernemers. Inwoners voelen zich veilig in hun buurt, kinderen kunnen hier veilig opgroeien, ondernemers veilig ondernemen. De gemeente werkt samen met de veiligheidspartners aan de veiligheid in onze gemeente.
Aalsmeer is een relatief veilige gemeente. Het aantal ernstige incidenten is gelukkig beperkt en de gemeente scoort goed als het gaat om de veiligheidsbeleving van de inwoners. Maar vanzelfsprekend is dat niet. Steeds meer werkt de gemeente niet alleen voor, maar ook vooral samen met inwoners, ondernemers en partners aan preventie en aanpak van veiligheid en criminaliteit. Prioriteiten in ons veiligheidsbeleid zullen altijd actueel moeten zijn. Daarom stelt het bestuur van de gemeente naast de aandachtspunten in het Regionaal Veiligheidsplan, zoals woonfraude, inbraken, verwarde personen en arbeidsmigranten, zaken zoals ondermijning, waaronder mensenhandel en arbeidsuitbuiting, jeugdaanpak, verkeersveiligheid én waterveiligheid hoog op de (veiligheids)agenda voor de komende jaren.

Veiligheid is ook een veelomvattend begrip. En de vraag naar veiligheid is oneindig. Dat geldt niet voor de beschikbare capaciteit en middelen. Dat betekent dat we keuzes moeten maken. Die keuzes leggen we vast in dit Integraal Veiligheidsplan 2025-2026.

Ten slotte: we leven in een dynamische wereld. De Covid-crisis is alweer even geleden, maar andere crises kloppen (letterlijk) aan onze deur. Dit Integraal Veiligheidsplan bevat dan ook de prioriteiten voor de periode 2025-2026, twee jaar in plaats van vier jaar, in de wetenschap dat er in deze periode nieuwe ontwikkelingen op ons pad komen. De prioriteitstelling zullen we daarom tussentijds toetsen en waar nodig bijstellen.

2 Integraal veiligheidsplan

In het IVP staat wat we extra moeten doen om Aalsmeer veilig te houden en waar nodig veiliger te maken. Het niet opnemen van een onderwerp in het IVP betekent dat het onderdeel is geworden van het reguliere werkproces.

Het IVP staat niet op zichzelf. Zo hebben gemeente en de veiligheidspartners ook afspraken vastgelegd in plannen en convenanten zoals het Regionaal Veiligheidsplan (RVP) van het bestuur, Openbaar Ministerie en politie, het Regionaal Beleidsplan van de Veiligheidsregio, het Platform Veilig Ondernemen (PVO) en het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC).

We onderscheiden prioriteiten en strategische thema's op de volgende veiligheidsvelden:

1. **Veilig wonen en leven** (overlast, woonfraude, high impact crimes, verkeersveiligheid);
1. **Veilig ondernemen** (veilig ondernemen, veilige winkelcentra, veilig uitgaan en veilige evenementen, veilig toerisme);
1. **Veilig opgroeien** (jeugdoverlast, jeugdgroepen, alcohol en drugsgebruik, veiligheid in en om de school);
1. **Voorbereid op noodsituaties** (rampenbestrijding en crisisbeheersing, brandveiligheid, gevaarlijke stoffen);
1. **Altijd integer** (aanpak georganiseerde criminaliteit, ondermijning, veilige publieke taak (VPT), polarisatie en radicalisering, cybercrime/informatieveiligheid, integriteit)

WIJZE VAN TOTSTANDKOMING

Iedere vier jaar stelt de minister van Justitie en Veiligheid in de Veiligheidsagenda de landelijke beleidsdoelstellingen voor de taakuitvoering van de politie vast. Deze doelstellingen zijn richtinggevend voor het Regionale Veiligheidsplan (RVP). In dit plan, dat een looptijd heeft van vier jaar, beschrijven de burgemeesters van de gemeenten in de politie-eenheid Amsterdam, het openbaar ministerie en de politie gezamenlijk op welke prioriteiten en doelstellingen ze gaan sturen. Daarnaast bevat het RVP een sterkteverdeling van de politie waaronder de beschikbare wijkagenten. De gemeente Amsterdam gebruikt het RVP met enkele lokale aanvullingen ook als Integraal Veiligheidsplan (IVP).

In de Politiewet (artikel 38b lid 1) is verder vastgelegd dat de gemeenteraad eens in de vier jaar in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) de lokale doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. Het IVP is daarmee de lokale aanvulling op de landelijke en regionale (RVP) beleidsdoelstellingen. In Aalsmeer is in de huidige RVP periode ervoor gekozen om het IVP tweejaarlijks vast te stellen om zo dynamischer te acteren op actuele ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein.

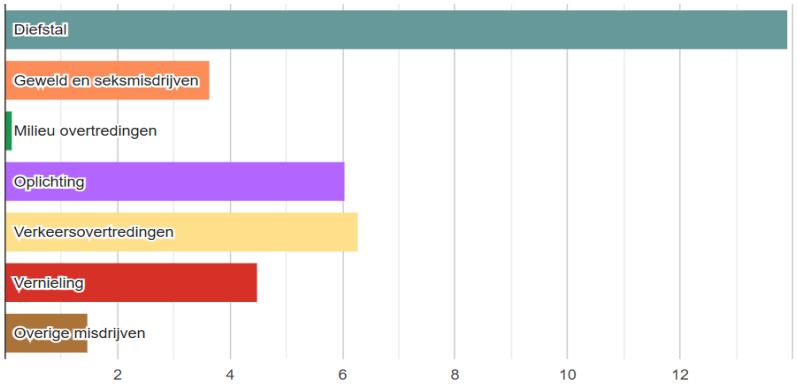
3 Terugblik

Uit de (politie)cijfers en door het in gesprek zijn met de samenleving komt naar voren dat de inwoners van Aalsmeer ervaren dat de gemeente Aalsmeer een relatief veilige gemeente is. Inwoners voelen zich veilig in hun buurt, kinderen kunnen hier veilig opgroeien en ondernemers kunnen veilig ondernemen.

Voor de regio als geheel valt het op dat de geregistreerde criminaliteit toeneemt ten opzichte van 2023. De overlast- en de onveiligheidsbelevingsindex zijn ongeveer gelijk gebleven. Aalsmeer valt daarentegen in positieve zin op in vergelijking met de overige gebieden (bron politie Amsterdam/CBS).

Misdaden per 1.000 inwoners

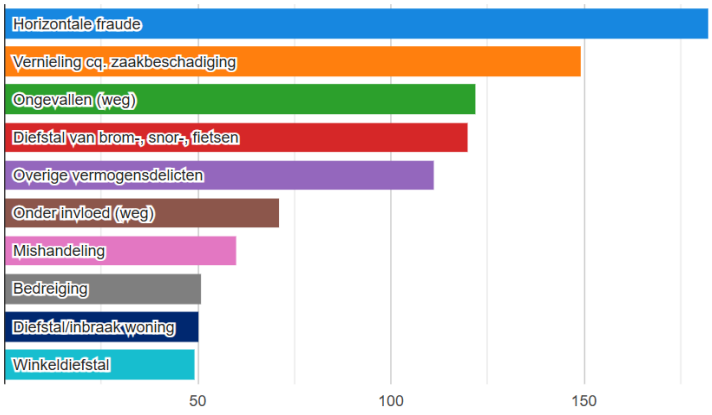
Er waren 13,91 misdrijven per 1.000 inwoners van het type 'diefstal' in 2024 in de gemeente Aalsmeer.

Criminaliteit: aantal misdaden per 1.000 inwoners in 2024 in de gemeente Aalsmeer.

Misdaden naar type delict

De meest voorkomende soorten misdrijven in de gemeente Aalsmeer in 2024 zijn Horizontale fraude (182 delicten) en Vernieling cq. zaakbeschadiging (149 delicten).

Aantal geregistreerde misdaden voor de tien meest voorkomende soorten delicten in 2024 in de gemeente Aalsmeer.

4 Uitgangspunten

Om de prioriteiten voor het Integraal veiligheidsplan te bepalen, zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd.

VEILIG WONEN, WERKEN EN ONDERNEMEN

Aalsmeer is een veilige gemeente en wil dat ook blijven. Voor iedereen die hier woont, werkt, naar school gaat, onderneemt en sport. Kortom, voor iedereen die in Aalsmeer verblijft. Mensen moeten zich vrij kunnen bewegen en zich niet bedreigd, angstig of gekwetst voelen.

INSPELEN OP DE ACTUALITEIT

Een (veiligheids)plan dat een periode van twee jaar bestrijkt, kan alleen hoofdlijnen bevatten. Hiermee creëren we de noodzakelijke flexibiliteit om te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen.

SAMEN WAAR MOGELIJK

Het klinkt als een open deur, maar niets is minder waar: veiligheid maak je samen. Veiligheid is geen exclusieve verantwoordelijkheid van de overheid, maar van gemeente, politie, Openbaar Ministerie, brandweer, GGZ, inwoners, bedrijven, verenigingsleven et cetera. Er is sprake van onderlinge afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid. Veel inwoners en ondernemers dragen al bij aan een veilig Aalsmeer en pakken daarmee hun verantwoordelijkheid in met name hun eigen buurt.
Een succesvolle aanpak van een veiligheidsprobleem vraagt om samenwerking. Het delen van relevante informatie is een integraal onderdeel daarvan. We streven ernaar de samenwerking de komende periode te bestendigen en verder te versterken. Daarnaast gaan we met de betrokken partijen afspraken maken om informatiedeling te optimaliseren.

100% VEILIGHEID BESTAAT NIET

We erkennen dat we ondanks al onze inspanningen geen absolute veiligheid kunnen garanderen. Veiligheid is simpelweg afhankelijk van te veel factoren en variabelen. Dat neemt niet weg dat we streven naar maximale veiligheid binnen de gegeven financiële, capacitaire en wettelijke kaders.

FLEXIBELE AANPAK

Wij kiezen bewust voor een flexibele aanpak van veiligheidsvraagstukken, themagericht of buurtgericht, proactief of repressief. Dit stelt hoge eisen aan onze organisatie en onze partners, maar het biedt de mogelijkheid om de juiste dingen op het juiste moment te doen.

IVP (LOKAAL) AFGESTEMD OP RVP (REGIONAAL)

Het Regionaal Veiligheidsplan (RVP) benoemt de regionale veiligheidsspeerpunten. Het IVP zoomt in op de lokale veiligheidssituatie met inachtneming van de thema's die in het RVP zijn benoemd.

ZELFREDZAAMHEID

Wij gaan uit van de zelfredzaamheid van inwoners en ondernemers. In beginsel is iedereen verantwoordelijk voor zijn eigen veiligheid. Dit betekent dat inwoners en ondernemers zich steeds de vraag moeten stellen: wat kan ik zelf doen om mijn veiligheid te bevorderen. Maar ook: waar kan ik anderen wellicht een helpende hand toesteken. De gemeente kan daarbij ondersteunen, bijvoorbeeld met advies, bemiddeling of toezicht.

5 Prioriteiten en doelstellingen

De regionale veiligheidsprioriteiten en -doelstellingen zijn vastgelegd in het Regionaal Veiligheidsplan 2023-2026 (RVP). Het RVP wordt vastgesteld door de driehoekspartijen: gemeenten, Openbaar Ministerie en politie. De regio wordt gevormd door de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn. In het IVP brengen we de lokale focus aan naast de doelstellingen zoals die zijn vastgelegd in het RVP. Hieronder staan de lokale doelstellingen.

ONDERMIJNING

- Programma/Aanpak 'Weerbare sierteelt': voorkomen en bestrijden van georganiseerde criminaliteit in de sierteeltsector.
- Casustafel Sierteeltsector Aalsmeer-Uithoorn: opsporing van (georganiseerde) criminaliteit binnen de sierteeltsector.
- Lokale samenwerking gericht op de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen, in buitengebieden en huisvesting.
- Mensenhandel: aanpak op criminele uitbuiting, seksuele uitbuiting en arbeidsuitbuiting.
- Facilitators: aanpak faciliteren malafide vastgoed, witwasconstructies et cetera

WAAR STAAN WE?

- De afgelopen periode is ingezet om meer signalen van criminele activiteiten/misstanden op te halen binnen de gemeente Aalsmeer, waaronder specifiek in de sierteeltsector. En ook om de bewustwording en weerbaarheid op dit gebied te vergroten bij inwoners en ondernemers.
- Daarnaast is ingezet op de meldingsbereidheid en samenwerking met inwoners en ondernemers.
- Met interne en externe partners is structureel en integraal ingezet op preventie en integrale controles. Hierdoor zijn er ook diverse preventieve en repressieve maatregelen en trajecten ingezet.

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Verdere inzet op het vergroten van de bewustwording van en de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit van professionals, inwoners en ondernemers (bijvoorbeeld door trainingen). Niet alleen gericht op het ophalen van meer signalen, maar ook op het verhogen van de maatschappelijke bewustwording.
- Inzetten op een integrale aanpak via verschillende sporen (bestuursrecht, strafrecht, fiscaal of privaatrecht) en meldingsbereidheid en samenwerking in de samenleving met inwoners, ondernemers, organisaties en instellingen. De beschikbare bestuurlijke instrumenten zo effectief mogelijk inzetten om de georganiseerde ondermijnende criminaliteit aan te pakken.
- De integrale controles bij woningen en bedrijven continueren en intensiveren voor de zichtbaarheid van de aanpak in de samenleving.
- Integrale casuïstiekaanpak met partners als het RIEC, Belastingdienst, FIOD, politie, OM, Nederlandse Arbeidsinspectie, Douane, Kmar, et cetera.

ONDERMIJNING

- Aanpak diverse problematiek zoals misstanden op het gebied van huisvesting, dakloosheid en alcoholmisbruik.
- Aanpak van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling c.q. malafide loon-/uitzendbedrijven en huisvesters.

WAAR STAAN WE?

- Door integrale controles en voorlichting is de problematiek beter inzichtelijk gemaakt en is hiertegen opgetreden.
- Clustering van integrale casuïstiek lokaal en regionaal door onder andere de Regionale Mensenhandeltafel Amsterdam-Amstelland, het RIEC en binnen de aanpak Weerbare Sierteelt.

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Intensivering van de bestaande aanpak tegen mensenhandel en in het bijzonder van arbeidsuitbuiting.
- Meer aandacht voor de leefomstandigheden van arbeidsmigranten op het gebied van huisvesting en alcoholmisbruik.
- Intensivering van analyse, integrale controles en ook preventie en voorlichting bij koepelorganisaties, werkgevers, uitzendbureaus en verschillende afdelingen binnen de gemeente Aalsmeer. Hiervoor ook de inzet binnen de regiodeal Greenport.

GEMEENTELIJKE OPVANG OEKRAÏNE

- In Aalsmeer verblijven ongeveer 550 personen met de Oekraïense nationaliteit. Ruwweg de helft verblijft in gemeentelijke opvanglocaties, de andere helft bij privépersonen of commerciële partijen (werkgevers).
- Aalsmeer biedt al enige tijd 100% (semi)structurele huisvesting in samenwerking met private partijen. In tegenstelling tot andere gemeenten in de regio, en landelijk, die nog tijdelijke voorzieningen als hotels, leegstaande scholen, kerkgebouwen en sportzalen moeten inzetten.
- Bijna 90% van onze Oekraïense gasten zijn (tijdelijk) aan het werk en draaien volop mee in onze maatschappij.
- De gemeente voorziet in toeleiding onderwijs, zorg en welzijn door coördinatoren intern en met partners.

JEUGDAANPAK

- De jeugd in de wijk (JOP's).
- Jeugdoverlast op en rond het water (Westeinder).
- Gebruik alcohol, lachgas en dergelijke door jeugd.

WAAR STAAN WE?

- Er wordt structureel en intensief ingezet om vroegtijdig in te grijpen, zodat structurele overlast en eventueel afglijden in crimineel gedrag wordt voorkomen.
- Groepsoverlast is direct aangepakt door de wijkagent, jeugdwerkers en de gemeente, door het gedrag met ouders of school te bespreken.

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Gelukkig is de jeugdoverlast in Aalsmeer niet groot en redelijk goed te duiden. Inzet op analyse en signalen blijft dan ook van belang. Zo voorkomen en/of verminderen we het ontstaan van problematische jeugdigen c.q. jeugdgroepen.
- Waar nodig zal de huidige integrale groepsaanpak worden geïntensiveerd, maar ook de persoonsgerichte aanpak. Het thematisch werken door partners zal dit zeker versterken.

WATERVEILIGHEID EN EVENEMENTEN

- Handhaving varend verkeer.
- Recreatie / veiligheid op en rond het water.
- Inzet OOV bij evenementen.
- Overlast c.q. criminaliteit op de eilanden op de Westeinderplassen.

WAAR STAAN WE?

- De afgelopen periode is intensief ingezet op overlast en veiligheid op en rond het water met een waterconvenant met jeugd, gemeente en gebruikers. Door het voeren van gesprekken en bewustwording te creëren, is de overlast significant afgenomen.
- Ook de inzet van betere markeringen/borden, een pilot met de Reddingsbrigade Nederland en intensievere controles, leiden tot bewustwording en veiliger gedrag.
- Sinds enige tijd is er een gemeentelijke coördinator voor het water en de evenementen. Dit heeft geleid tot een beter overzicht, aanspreekbaarheid en communicatie tussen (veiligheids)partners.

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Van sanctie tot gastheerschap; nu een bepaald niveau van beheersbaarheid is bereikt, is de balans tussen handhaving en 'hosting' voor de komende periode van belang. Dit door het aanstellen van een gemeentelijke coördinator/host, maar ook een structurele inzet van de Reddingsbrigade Nederland op het water én op het strand. Hiertoe is nu de (geslaagde) pilot omgezet in een structurele meerjarige samenwerking.
- Helaas hebben we op het water bij het recreatiestrand in twee jaar, twee fatale verdrinkingen gehad waar vrijwel zeker alcohol in het spel was. Naast het evidente gevaar van alcohol in het verkeer, is dus gebleken dat de mix van recreatie op het water én alcohol zeer gevaarlijk is. Hierop wordt daarom door de gemeente en haar partners ingezet door preventie (campagnes) en controles.
- Aalsmeer heeft jaarlijks een kleine honderdtal evenementen. De meeste evenementen zijn relatief klein, maar een aantal is aanzienlijk qua grootte. Goed beleid voor overlast, geluid, milieu en veiligheid is van belang en wordt binnen enkele maanden herijkt.

LOKAAL UIT RVP

- Woonfraude
- Hennepteelt
- Inbraken/HIC-crimes
- Preventie cybercrime
- Personen met verward gedrag

WAAR STAAN WE?

- Bij periodieke integrale controles door interne en externe partners worden diverse overtredingen geconstateerd en aangepakt, zoals illegale bewoning/verblijf en hennepteelt. Het aantreffen van 'thuiskweek' daalt.
- Het aantal (woning)inbraken c.q. High Impact Crimes is laag in Aalsmeer.
- Cybercriminaliteit is tegenwoordig een veelvoorkomende vorm van criminaliteit. Er is een verschuiving van traditionele naar digitale misdaden. De afgelopen jaren is het aantal aangiften bij de politie en het aantal slachtoffers explosief gestegen, vooral op het gebied van online fraude en oplichting.
- Naast opsporing door de diensten wordt er ingezet op bewustwording door preventiecampagnes en praktische voorlichtingsbijeenkomsten in bijvoorbeeld verzorgings- en buurthuizen.
- Alhoewel het aantal niet heel groot is, zien we wel een stijging van het aantal incidenten van personen met verward of onbegrepen gedrag. Dit wordt multidisciplinair aangepakt samen met zorg- en veiligheidspartners.

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Het intensiveren van integrale controles met een zo breed mogelijk spectrum: arbeidsuitbuiting, illegaal wonen/verblijven, drugsbezit/handel et cetera.
- Het tegengaan en verminderen van slachtoffers van cybercriminaliteit door onder inzet op preventie, barrièrevorming en aangiftebereidheid, samen met diverse partners. Daarnaast richten we ons op het verhogen van de bewustwording en cyberweerbaarheid van onze inwoners en ondernemers.
- Het verhogen van de inzet op personen met verward of onbegrepen gedrag vanuit het Actiecentrum Veiligheid en Zorg en het Sociaal Team en het inrichten van een centraal aanspreekpunt/team. We willen dat zorg- en veiligheidsprofessionals intensiever samenwerken aan complexe casuïstiek en veiligheidsvraagstukken. Daarnaast willen we woonoverlast verminderen en zowel de objectieve als de subjectieve veiligheid in wijken verbeteren.

VERKEERSVEILIGHEID

- Preventie, controles en verkeerscirculatieplan.

WAAR STAAN WE?

- Lokaal zijn diverse maatregelen genomen om de verkeersveiligheid in vooral de wijken te verbeteren, bijvoorbeeld door het verlagen van de maximum snelheid en het plaatsen van verkeersdrempels. Extra maatregelen zijn ingezet op plekken waar door (nieuwe) omstandigheden de veiligheid in het gedrang was, in overleg met inwoners en partners als Provincie Noord-Holland en de Vervoerregio.
- Periodieke controles door de politie op 'huftergedrag', alcohol in het verkeer en snelheidsovertredingen.
- Inwoners zijn bevraagd over een nieuw verkeerscirculatieplan (VCP).

WAT WILLEN WE GAAN DOEN?

- Gefaseerde verlaging maximum snelheid op sommige drukke en smalle wegen, zeker daar waar bijvoorbeeld fietspaden ontbreken.
- Een nieuw verkeerscirculatieplan (VCP) is in wording. Het VCP geeft inzicht in de richting waarin de gemeente zich de komende jaren kan ontwikkelen op het gebied van verkeer en vervoer. Daarbij is een goede balans tussen bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid in Aalsmeer en Kudelstaart van groot belang.

6 Beleidsontwikkelingen 2025-2026

De aanpak richt zich op het handhaven van de openbare orde en veiligheid in het algemeen. En op de specifieke aanpak van ondermijning, woonfraude, het terugdringen van overlast door verwarde personen en de diverse problematiek rondom (arbeids)migranten en waterveiligheid. Naast de bovengenoemde prioriteiten per cluster is het veiligheidsbeleid ook incident gestuurd. Daarom houden we rekening met plotseling opkomende actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld de ontheemden uit Oekraïne of elders.

Wij werken vanuit een integrale aanpak met alle veiligheidspartners. Dit is met name van belang bij de regionale aanpak van het thema ondermijning dat op regionaal niveau gecoördineerd wordt vanuit het Regionaal informatie en expertisecentrum (RIEC). Voor de veiligheidsthema's die meer in het sociale domein liggen, werken partners samen binnen het Actiecentrum Veiligheid en Zorg (AcVZ).

Mensenhandel (arbeidsuitbuiting) draait om het uitbuiten van mensen door mensen. Dit gebeurt al eeuwen, slavernij is een klassiek voorbeeld. De uitbuiter gebruikt daarbij dwang, zoals geweld en chantage, of misbruikt de kwetsbaarheid en afhankelijkheid van het slachtoffer. Het is een ernstige schending van mensenrechten en van de menselijke waardigheid. Mensenhandel wordt zowel tussen personen gepleegd als in criminele samenwerkingsverbanden. De onderwereld maakt dan misbruik van de 'bovenwereld'.

Het is dus een vorm van ondermijnende criminaliteit, met ernstige gevolgen voor de slachtoffers. Ook in Aalsmeer komt mensenhandel in verschillende vormen voor. Denk hierbij aan het uitbuiten van mensen die werkzaam zijn in de sierteeltsector, de illegale prostitutie of minderjarige jongeren die gedwongen worden om criminele handelingen te verrichten. Alle vormen van mensenhandel grijpen diep in op de vrijheid van slachtoffers en bezorgen veel leed. Een doortastende aanpak bij het signaleren, voorkomen en bestrijden van mensenhandel is noodzakelijk. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om daar beleid voor te maken. Het mensenhandelbeleid dat voor de gemeente Aalsmeer is opgesteld legt de basis om slachtoffers van mensenhandel te hulp te komen, om mensenhandel actief te bestrijden en om kennis en informatie uit te wisselen. Het is onderdeel van de aanpak zorg en veiligheid en ook van de aanpak van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit.

Waar in Aalsmeer de aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd door de inzet in de aanpak 'Weerbare sierteelt' en 'ondermijnende criminaliteit Aalsmeer' en tevens de coördinatie van inzet door de 'regionale mensenhandeltafel Amsterdam -Amstelland', waarvan de gemeente Aalsmeer de regionale trekker is, is het de intentie deze vormen van brede ketenaanpak door te zetten de komende jaren.

In Aalsmeer wordt de aanpak van ondermijning versterkt door initiatieven zoals 'Weerbare sierteelt' en 'ondermijnende criminaliteit Aalsmeer'. Daarnaast coördineert de gemeente Aalsmeer de inzet van de 'regionale mensenhandeltafel Amsterdam-Amstelland'. De gemeente is hiervan de regionale trekker. Aalsmeer heeft de intentie om deze brede ketenaanpak de komende jaren voort te zetten. Dit betekent naast een brede inzet van ketenpartners zoals OM, politie, Nederlandse Arbeidsinspectie en belastingdienst, ook een verhoogde inzet (actief en ondersteundend) voor de gemeente.

WATERVEILIGHEID

De toename van recreatie en evenementen op en rond het water vereisen een intensievere inzet. Er wordt structureler ingezet op het handhaven van de openbare orde en veiligheid in en rondom het water door de gemeentelijke afdelingen waaronder de afdeling Handhaving Openbare Ruimte en Openbare Orde en Veiligheid. De reeds ingezette handhaving en het verzwaren van de inzet op preventie door bijvoorbeeld het 'waterconvenant' heeft de laatste jaren geleid tot een zichtbare daling van (ervaren) overlast op het water. Deels wordt hier ook flexibel op ingezet door inzet van particuliere beveiliging bij strand- en recreatie locaties. De toename van drukte op het water en de recreatieplaatsen rondom de Westeinderplassen én de gerealiseerde uitbreiding van water-/strandrecreatie (waterfront) rechtvaardigen een structurele verhoogde inzet op het gebied van veiligheid van recreant en inwoner.

Ook de meerjareninzet, sinds de (geslaagde) pilot in 2024, van de Reddingsbrigade Nederland versterkt de veiligheid op en rond het water. De afgelopen twee jaar zijn er helaas een aantal dodelijke slachtoffers geweest op het water in Aalsmeer. Een keer door een noodlottig ongeval, maar daarnaast door verdrinkingen die mogelijk voorkomen hadden kunnen worden. Veiligheidspartners merken op dat bij (ernstige) ongevallen en overlast door alcoholgebruik vaak (arbeids) migranten betrokken zijn. Het Trimbosinstituut zegt het volgende: "Het is belangrijk dat arbeidsmigranten gezond en veilig kunnen werken en wonen. Maar door het gebruik van alcohol en drugs kunnen er problemen ontstaan. Doordat arbeidsmigranten relatief vaker in kwetsbare sociale omstandigheden zitten en minder goede toegang hebben tot preventie en hulp, lopen ze extra hoge risico's op schade en problemen door gebruik. Preventie in de werkomgeving door overheid, bedrijven en (uitzend)organisaties biedt een oplossing." In overleg met onze partners zetten we daarom de komende periode in op een intensieve preventie door campagnes en controles.

HANDHAVING

Een veilige gemeente is niet goed voorstelbaar zonder het Team Handhaving Openbare Orde (HOR). De handhavers van HOR zijn de ogen en oren van de gemeente op land én water. Zij vormen het contact tussen 'binnen' en 'buiten' de gemeentelijke organisatie. De invoering van de wijk-BOA en de nauwe samenwerking met de wijkagenten is een belangrijke stap in het wijkgerichter werken.

Het is druk in Aalsmeer, zeker ook in het verkeer. Een goede balans tussen bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid in Aalsmeer en Kudelstaart is van groot belang. Gezamenlijk met de inwoners blijft de gemeente nadenken over én zet intensief in op de veiligheid van de weggebruikers.

Onzekere factor voor de toekomst blijft de problematiek van personen met verward gedrag. Ernstige voorvallen blijven gelukkig schaars maar merkbaar is wel een toename van (buurt)overlast door personen met psychische problemen. Naast de inzet van de zorgsector zal dit ook leiden tot een toename van inzet van medewerkers voor overlast en veiligheid. Ook onzekere regionale, landelijke en globale factoren zoals de ontheemden uit Oekraïne en vluchtelingen uit andere gebieden zijn van invloed op het veiligheidsdomein.

We werken samen met de politie informatie gestuurd en gebiedsgericht om de gemeentelijke handhaving op het veiligheidsterrein, vooral de openbare ruimte, te versterken. Naast repressie wordt er steviger ingezet op preventie.
Bij crisisbeheersing is het beleidsplan van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland leidend. De bluswatervoorzieningen houden hierbij ook regionaal specifieke aandacht.
Dit integraal veiligheidsplan begint met de ‘toestand in de wereld’. Inwoners van Aalsmeer mogen van de gemeente verwachten dat zij in 2025 informatie ontvangen over crisissituaties waarop zij zichzelf, in samenwerking met de gemeente, kunnen voorbereiden.

Gemeente Aalsmeer

RAADSVOORSTEL

Signed By: Oude Kotte, G.E. (Gido) <gido.oudekotte@aalsmeer.nl
24/03/2025 09:29:47 CET
ID: a98de7c1-33ef-49bc-953b-4878d1d056e2
Auth: Scribble

Signed By: Simonse, P. (Petra) <petra.simonse@aalsmeer.nl>
24/03/2025 09:11:45 CET
ID: a98de7c1-33ef-49bc-953b-4878d1d056e2
Auth: Scribble

Zaaknummer:	Z25-035842/D25-105285	
Voorstel van:	college van burgemeester en wethouders	**Behandelend ambtenaar:** B. Schmidt 06 - 48 83 27 76 bart.schmidt@aalsmeer.nl OOV
Datum:	20 maart 2025	
Portefeuillehouder:	Burgemeester mr. G.E. Oude Kotte	

Onderwerp

Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028, Eindconcept VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)

Raadsbesluit

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. In te stemmen met het Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen.
2. In te stemmen met het Eindconcept VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen.
3. In te stemmen met het Eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen.

Samenvatting

De Wet op de Veiligheidsregio's (WVR) bepaalt dat de regio iedere vier jaar drie planvormen opstelt: Regionaal Risicoprofiel, Beleidsplan en Dekkingsplan. Ook voor de periode 2025-2028 heeft de VrAA deze plannen opgesteld. Het risicoprofiel vormt hierbij de basis en geeft een onderbouwd antwoord op de vragen: wat zijn de regionale risico's en hoe worden deze geprioriteerd.
De koers van de VrAA voor de periode 2025-2028 en het beleid waarmee de risico's worden voorkomen of geminimaliseerd, zijn opgenomen in het regionaal beleidsplan. Ten slotte zijn de wettelijk vereiste operationele prestaties van de regionale brandweer neergelegd in het Dekkingsplan.

Doel

De Brandweer, de GHOR, de Gemeenschappelijk Meldkamer en het Veiligheidsbureau voldoen aan de wettelijke eisen.

Prestatie

A. <u>Regionaal Risicoprofiel 2025-2028</u>

Het risicoprofiel wordt iedere vier jaar geactualiseerd. In het risicoprofiel van onze regio zijn voor de komende jaren zes prioritaire risico's opgenomen:

1. Uitval van vitale voorzieningen (gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten);
2. Klimaatverandering (overstromingen, droogte, neerslag, storm, hitte);
3. Ziektegolf;
4. Terrorisme;
5. Grote en complexe branden;
6. Militaire en statelijke dreiging.

B. VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028
Het beleidsplan waarin de beleidsvoornemens van de veiligheidsregio voor de komende jaren staan, wordt iedere vier jaar opgesteld. De prioritaire risico's uit het regionaal risicoprofiel zijn hiervoor onder andere de basis.

C. Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028
Het bestuur van de VrAA stelt iedere vier jaar een dekkingsplan op. In het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 is de prestatie van de brandweer onderzocht en geanalyseerd. Dit is gedaan aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, beschikbaarheid en werkdruk.

Voorgeschiedenis en context

In de bestuursvergadering VrAA van 3 juli 2024 is het eindconcept Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 2025-2028 vastgesteld. In de vergadering van 16 december 2024 zijn de eindconcepten van het beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 vastgesteld. Op grond van art. 15 lid 3 Wet veiligheidsregio's stelt het bestuur het risicoprofiel vast na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten, waarbij het bestuur de raden tevens verzoekt hun wensen kenbaar te maken omtrent het in het beleidsplan op te nemen beleid. Tijdens het raadsgesprek met leden van de gemeenteraden van Amstelveen en Aalsmeer en vertegenwoordigers van de VrAA op 15 mei jl., zijn de raadsleden door de VrAA geïnformeerd over de meerjarenplanvormen en de ontwikkelingen die de VrAA voorziet voor de planperiode 2025-2028.

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit

A. Regionaal Risicoprofiel 2025-2028
De wereld om ons heen verandert. Die veranderingen brengen ook risico's met zich mee. Deze risico's leiden soms tot incidenten met slachtoffers en schade. Dan gaat het niet alleen over flitsrampen (explosie of brand), maar juist ook over de klimaatcrisis of de coronacrisis. Zelfs conflicten buiten onze grenzen leiden tot spanningen in ons land. Een samenleving zonder veiligheidsrisico's bestaat daarom niet.

Het Regionaal Risicoprofiel is een inventarisatie en analyse op regionale schaal van risico's in (de omgeving van) VrAA. De inventarisatie is bedoeld om inzicht in die risico's te krijgen, zodat de veiligheidsregio ervoor kan zorgen dat alle partners zich adequaat kunnen voorbereiden op rampen en crises. Het regionaal risicoprofiel wordt vervolgens gebruikt voor het schrijven van het beleidsplan van de veiligheidsregio.

B. VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028
De beleidsvoornemens van de VrAA voor de periode 2025-2028 zijn onder meer gebaseerd op de prioritaire risico's uit het risicoprofiel. Het regionaal beleidsplan is daarnaast een voortzetting en actualisering van het huidige plan, Buiten Gewoon Veilig 2021-2024. Een deel van de ambities uit dat plan is door verschillende opvolgende crises en omdat de VrAA nog geen extra financiële middelen had, nog niet gerealiseerd.

Vier inhoudelijke en vier ondersteunende programma's vormen samen de (voortgezette) koers voor de komende beleidsperiode. Per programma zijn ambities opgenomen en wat de VrAA gaat doen om die ambities te realiseren.

C. Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028

In het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 is de prestatie van de brandweer onderzocht en geanalyseerd. Dit is gedaan aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, beschikbaarheid en werkdruk. Het Dekkingsplan 2025-2028 is opgesteld conform de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen.
Brandweer Amsterdam-Amstelland kan met de huidige kazerneconfiguratie, aantal eenheden en organisatievorm passende brandweerzorg leveren. Er zijn op dit moment geen acute ingrijpende maatregelen nodig. Wel is blijvend nadrukkelijke aandacht nodig voor de paraatheid en het meegroeien met veranderingen in de regio. De beschikbaarheid van de eerstelijns tankautospuiten behoeft continu aandacht. Het langdurig volhouden van grote inzetten is kwetsbaar. De gemeenten bouwen bij, bereikbaarheid van incidentlocaties staat onder druk, risico's en incidenttypen veranderen. Dit alles vraagt niet alleen om een flexibele brandweerorganisatie, maar ook blijvende inspanningen om de brandweerzorg op het niveau te houden dat past bij de risico's.

Keuzemogelijkheden/alternatieven

N.v.t.

Participatie

De plannen zijn tot stand gekomen met de inbreng van deskundigen en specialisten op de onderscheiden gebieden. Tijdens een raadsgesprek met leden van de gemeenteraden van Amstelveen en Aalsmeer en vertegenwoordiger van de VrAA op 15 mei 2024 zijn de leden van uw raad in de gelegenheid gesteld hun inbreng mee te geven.

Kanttekeningen en risico's

De dagelijkse veiligheidsrisico's worden niet meegenomen in het risicoprofiel. Het risicoprofiel gaat niet over de dagelijkse zorg voor de operationele hulpverleningsdiensten in het kader van risico- en crisisbeheersing. De bestuurlijke afweging over crisisbeheersing en rampenbestrijding is van andere aard dan de afweging over dagelijkse zorg voor risicobeheersing en repressie. Brandweer Amsterdam-Amstelland (BAA) stelt een separaat brandrisicoprofiel op.

Financiën

N.v.t. De jaarcijfers van de VrAA worden op een separaat moment geagendeerd voor uw raad.

Vervolgstappen

Uitvoering en procesplanning

Na inwinning van de zienswijzen van de gemeenteraden van de in de VrAA deelnemende gemeenten, stelt het bestuur van de VrAA in haar vergadering van 23 april 2025 de stukken vast

---

Evaluatie

Jaarlijks rapporteert de VrAA in de jaarstukken en jaarverslag over de voortgang van de uitvoering van de plannen.

Duurzaamheidsaspecten

N.v.t.

Bijlagen
Aanbiedingsbrief RRP, BP en DP aan gemeenteraad
Bijlage 1 Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 – Hoofdrapport versie 6.0
Bijlage 1a Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 – Verdieping versie 6.0
Bijlage 2 Beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025 – 2028
Bijlage 3 Dekkingsplan 2025 – 2028 versie 1.0
Bijlage 3a Dekkingsplan Bijlagen versie 1.0
Bijlage 3b Dekkingsplan Infopraphic 2025 - 2028 versie 3

De secretaris,	De voorzitter,
drs. Sj. Vellenga	mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Gemeente Aalsmeer

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Aalsmeer;

gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders, d.d. 18 maart 2025, zaaknummer Z25-035842/D25-105388;

gelet op artikel gelet op artikelen 14 en 15 van de Wet veiligheidsregio's ; van de Wet; ;

Besluit

1. In te stemmen met het Eindconcept Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen;
2. In te stemmen met het Eindconcept VrAA beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen;
3. In te stemmen met het Eindconcept Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 en geen zienswijze in te dienen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 22 mei 2025.

De griffier,

H.R.E. Hofland

De voorzitter,

mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.

Veiligheidsregio
Amsterdam-Amstelland

Aan de raden van gemeenten die deelnemen in
de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio
Amsterdam-Amstelland
T.a.v. de griffiers
CC: colleges B&W

Datum:	6 januari 2025	**Behandeld door:**	D. Rios Loogman
Betreft:	Aanbieden eindconcepten RRP VrAA, BP VrAA en DP AA	**Uw kenmerk:**	--
Kenmerk:	DIV2024/93	**Bijlagen:**	5

Geachte leden van de raad,

In de bestuursvergadering VrAA van 3 juli 2024 is het eindconcept Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 2025-2028 vastgesteld. En in de vergadering van 16 december 2024 zijn de eindconcepten van het beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 vastgesteld. Op grond van art. 15 lid 3 Wet veiligheidsregio's stelt het bestuur het risicoprofiel vast na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten, waarbij het bestuur de raden tevens verzoekt hun wensen kenbaar te maken omtrent het in het beleidsplan op te nemen beleid.

Met deze brief wil ik u het eindconcept van het Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 2025-2028, het beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 aanbieden.

Regionaal Risicoprofiel VrAA 2025-2028
De wereld om ons heen verandert. VrAA beweegt natuurlijk mee met de veranderingen die op ons afkomen. Die veranderingen brengen ook risico's met zich mee. Deze risico's leiden soms tot incidenten met slachtoffers en schade. Dan gaat het niet alleen over flitsrampen (explosie of brand), maar juist ook over de klimaatcrisis of de coronacrisis. Zelfs conflicten buiten onze grenzen leiden tot spaninningen in ons land. Denk aan de oorlog in Oekraïne of in Israël en de Palestijnse gebieden. Een samenleving zonder veiligheidsrisico's bestaat daarom niet.

Het Regionaal Risicoprofiel is een inventarisatie en analyse op regionale schaal van risico's in (de omgeving van) VrAA. De inventarisatie is bedoeld om inzicht in die risico's te krijgen, zodat de veiligheidsregio ervoor kan zorgen dat alle partners zich adequaat kunnen voorbereiden op rampen en crises. Het regionaal risicoprofiel wordt vervolgens gebruikt voor het schrijven van het beleidsplan van de veiligheidsregio. Ook gemeenten gebruiken het risicoprofiel voor hun eigen veiligheidsbeleid.

Prioritaire risico's
Het opstellen van het regionaal risicoprofiel gebeurt niet alleen door VrAA. VrAA vindt het belangrijk om samen te werken met haar crisispartners. Daarom hebben de crisispartners meegedacht met het in kaart brengen van de belangrijkste risico's in onze regio. De samenwerking

Bezoekadres
Ringdijk 98
1097 AH Amsterdam

Postadres
Postbus 92171
1090 AD Amsterdam

Telefoon (020) 555 65 50
informatie@veiligheidsregioaa.nl
www.veiligheidsregioaa.nl

heeft geleid tot 26 risico's die specifiek zijn voor onze regio. Er worden zes prioritaire risico's onderscheiden waarbij VrAA een rol heeft in de gevolgbestrijding. De prioritaire risico's zijn:

- Uitval van vitale voorzieningen (gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten);
- Klimaatverandering (overstromingen, droogte, neerslag, storm, hitte);
- Ziektegolf;
- Terrorisme;
- Grote en complexe branden;
- Militaire en statelijke dreiging.

Beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028
Ook het beleidsplan waarin de beleidsvoornemens van de veiligheidsregio voor de komende jaren staan wordt iedere vier jaar opgesteld. De prioritaire risico's uit het risicoprofiel zijn hiervoor onder andere de basis. In het regionaal beleidsplan voor de periode 2025-2028 wordt verder ingezet op de weg van het huidige plan, Buiten Gewoon Veilig 2021-2024. Daarin stonden grote ambities en een deel daarvan is nog niet bereikt. Door verschillende opvolgende crises, maar ook omdat we nog geen extra financiële middelen hadden, hebben we niet alles kunnen realiseren.
Het Beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 is daarom een actualisatie van het voorgaande plan en gaat voort op de ingezette weg.

We hebben ervoor gekozen om de titel van het beleidsplan niet te veranderen. De titel 'Buiten Gewoon Veilig' is in 2021 namelijk niet zomaar gekozen; het staat voor de ontwikkeling van de organisatie en onze missie. Die veranderen niet zomaar.

Vier inhoudelijke en vier ondersteunende programma's vormen samen nog steeds de koers voor de komende beleidsperiode. Per programma zijn ambities opgenomen en wat we gaan doen om die ambities te realiseren. Een aantal ambities is niet gewijzigd ten opzichte van het vorige beleidsplan.

Dekkingsplan Brandweer AA 2025-2028
Ook het Dekkingsplan wordt iedere vier jaar opgesteld. In het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 is de prestatie van de brandweer onderzocht en geanalyseerd. Dit is gedaan aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, beschikbaarheid en werkdruk.

Brandweer Amsterdam-Amstelland kan met de huidige kazerneconfiguratie, aantal eenheden en organisatievorm passende brandweerzorg leveren. Er zijn op dit moment geen acute ingrijpende maatregelen nodig. Wel is blijvend nadrukkelijke aandacht nodig voor de paraatheid en het meegroeien met veranderingen in de regio. De beschikbaarheid van de eerstelijns tankautospuiten behoeft continu aandacht. Het langdurig volhouden van grote inzetten is kwetsbaar. De gemeenten bouwen bij, bereikbaarheid van incidentlocaties staat onder druk, risico's en incidenttypen veranderen. Dit alles vraagt niet alleen om een flexibele brandweerorganisatie, maar ook blijvende inspanningen om de brandweerzorg op het niveau te houden dat past bij de risico's .

Vervolg
In verband met de voorbereiding van de definitieve vaststelling van de eindconcepten in bestuursvergadering VrAA van 23 april 2025 ontvang ik graag uiterlijk 10 maart 2025 een schriftelijke reactie waarin u uw zienswijze ten aanzien van de eindconcepten van het Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 2025-2028, het beleidsplan Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 en het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028 kenbaar maakt. Indien deze termijn niet haalbaar is dan ontvang ik daar ook graag bericht van.

Met vriendelijke groet,

Femke Halsema
Voorzitter veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Bezoekadres
Ringdijk 98
1097 AH Amsterdam

Postadres
Postbus 92171
1090 AD Amsterdam

Telefoon (020) 555 65 50
informatie@veiligheidsregioaa.nl
www.veiligheidsregioaa.nl

Regionaal Risicoprofiel 2025-2028

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Hoofdrapport

Auteur(s):	Jos Ketelaars, Larice van der Harst, Marieke Geerlings
Datum:	24-4-2024
Versienummer:	6.0

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Revisiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving
1.0	28-1-2024	Bespreking in projectgroep 1-2-2024
2.0	5-2-2024	MT VrAA 13-2-2024
3.0	16-2-2024	Multistaf 5-3-2024
4.0	5-3-2024	Veiligheidsdirectie 19-3-2024
5.0	12-3-2024	Bestuur VrAA 25-3-2025
6.0	24-4-2024	Bestuur VrAA 3-7-2024

Inhoudsopgave

Revisiehistorie **2**

Inhoudsopgave **3**

1. Samenvatting **4**

2. Risicobeeld **6**

2.1 Kengetallen en typering Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 6

2.2 Kenmerkende incidenten in de afgelopen periode 8

2.3 Megatrends 8

3. Risico-inventarisatie **11**

3.1 Natuurlijke omgeving 11

3.2 Gebouwde omgeving 11

3.3 Technologische omgeving 13

3.4 Vitale infrastructuur 13

4.5 Verkeer en vervoer 14

3.5 Gezondheid 15

3.6 Sociaal-maatschappelijke omgeving 16

3.7 Conclusies risico-inventarisatie 16

4. Risicoanalyse **19**

4.1 Conclusie risicoanalyse 20

1. Samenvatting

De wereld om ons heen verandert. De veiligheidsregio beweegt natuurlijk mee met de veranderingen die op ons afkomen. Die veranderingen brengen ook risico's met zich mee. Deze risico's leiden soms tot incidenten met slachtoffers en schade. Dan gaat het niet alleen over flitsrampen (explosie of brand), maar juist ook over de klimaatcrisis of de coronacrisis. Zelfs conflicten buiten onze grenzen leiden tot spaninningen in ons land. Denk aan de oorlog in Oekraïne of in Israël en de Palestijnse gebieden. Een samenleving zonder veiligheidsrisico's bestaat daarom niet.

Risico's horen bij het leven. Het gaat erom dat we samen de risico's verkleinen door de hulpdiensten en de samenleving voor te bereiden. Wanneer er dan toch iets misgaat, treedt de overheid op. Om te weten welke risico's er specifiek zijn voor onze regio, heeft Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) een eigen regionaal risicoprofiel. Het regionaal risicoprofiel wordt vervolgens gebruikt voor het schrijven van het beleidsplan van de veiligheidsregio. Ook gemeenten gebruiken het risicoprofiel voor hun eigen veiligheidsbeleid.

Megatrends
In dit regionaal risicoprofiel zijn vijf megatrends te ontdekken. Klimaatverandering is de eerste. Het zorgt voor veranderingen in ons weer, dat maakt ons kwetsbaar. De volgende megatrend is energietransitie. Het betekent dat de samenleving elektrificeert, zo worden we steeds afhankelijker van elektriciteit. De derde megatrends is digitalisering en cybercriminaliteit. Het laat zien dat de overheid kwetsbaar is voor cyberincidenten. Daarna is verstedelijking en verdichting als megatrend gezien. Onze regio wordt steeds drukker, er komen meer huizen en bedrijven. Dat maakt de ruimte schaars. Tot slot is geopolitieke ontwikkelingen en destabilisatie als megatrend naar voren gekomen. De wereld staat voor grote uitdagingen zoals oorlogen in en buiten Europa.

Prioritaire risico's
Het opstellen van het regionaal risicoprofiel gebeurt niet alleen door ons. VrAA vindt het belangrijk om samen te werken met haar crisispartners. Daarom hebben onze crisispartners meegedacht met het in kaart brengen van de belangrijkste risico's in onze regio. Deze risico's zijn vervolgens digitaal gescoord op impact en waarschijnlijkheid. Meer informatie daarover kan gevonden worden in de verdieping van het risicoprofiel.
De samenwerking heeft geleid tot 26 risico's die specifiek zijn voor onze regio. We onderscheiden zes prioritaire risico's waarbij VrAA een rol heeft in de gevolgbestrijding. De prioritaire risico's zijn:

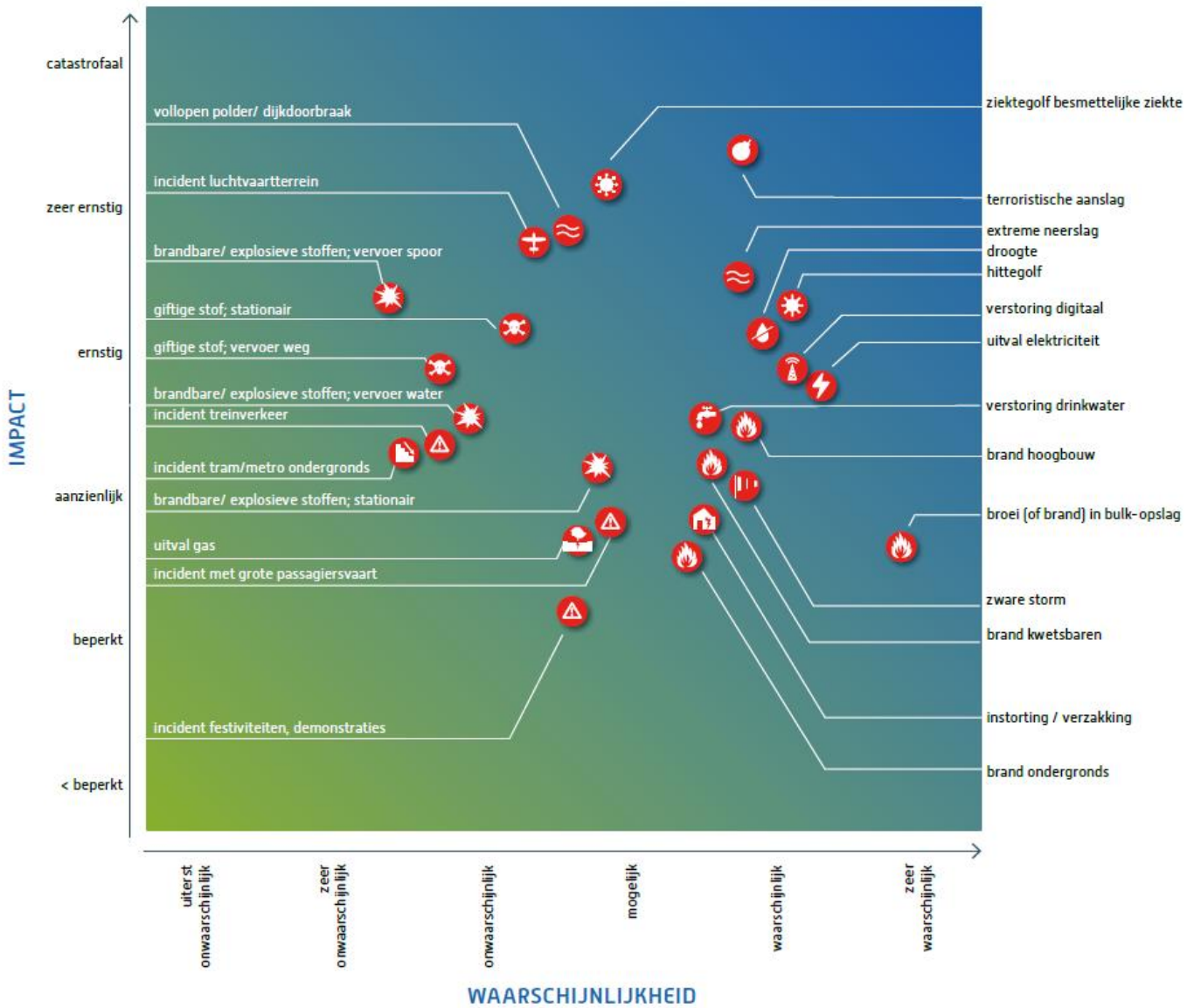
- Uitval van vitale voorzieningen (gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten);
- Klimaatverandering (overstromingen, droogte, neerslag, storm, hitte);
- Ziektegolf;
- Terrorisme;
- Grote en complexe branden;
- Militaire en statelijke dreiging.

Leeswijzer
Hier onder is beschreven wat verder te vinden is in dit document.

- Hoofdstuk 2 beschrijft een aantal wereldwijde megatrends en kenmerken van VrAA die van invloed zijn op het risicobeeld in de regio.
- In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de risico-inventarisatie voor VrAA beschreven.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de belangrijkste conclusies van de risicoanalyse.

[in de definitieve lay-out komt er een nieuw figuur met de toegevoegde incidenttypen hittegolf en verstoring drinkwatervoorziening]

2. Risicobeeld

Het risicobeeld beschrijft VrAA en een aantal megatrends. Deze couleur locale en wereldwijde trends vormen de achtergrond van de risico's die zich in de regio kunnen voordoen.

2.1 Kengetallen en typering Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Kenmerkend voor Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland zijn de hoge bevolkingsdichtheid, de status van hoofdstad met vele toeristen, grootschalige en internationaal befaamde culturele voorzieningen en de aanwezige infrastructuur (spoor, weg en data) en bedrijvigheid (Seveso-inrichtingen[1], afvalverwerking, financiële hart van Nederland en knooppunt van de sierteeltsector). Daarnaast zijn er grote lokale verschillen tussen de gemeenten Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn.

Ligging
VrAA neemt een centrale positie in. De regio is een knooppunt van infrastructuur en mobiliteit. Per dag reizen miljoenen mensen van, naar en binnen Amsterdam-Amstelland. Dat doen ze via:

- Rijkswegen: A1 (Amsterdam-Amersfoort), A2 (Amsterdam-Utrecht), A4 (Amsterdam-Den Haag), A8 (Amsterdam-Zaandam), A9 (Diemen-Alkmaar), A10 (Amsterdam-Zaanstad) en A200 (Amsterdam-Haarlem).
- Spoor en tram/ metro, met 5 metrolijnen deels ondergronds met ondergrondse stations. Naast passagiersvervoer vindt er ook goederenvervoer plaats over het spoor, waaronder het vervoer van gevaarlijke stoffen.
- Waterwegen, bijvoorbeeld over het Noordzeekanaal, het IJ en het Amsterdam-Rijnkanaal, waarover onder andere grote (rivier)cruiseschepen hun weg naar Amsterdam vinden. Ook de recreatieplassen en -wateren, zoals de Westeinderplassen, Gaasperplas, de Vecht en Sloterplas trekken veel publiek.
- Luchtvaart: de nabijheid van Schiphol is relevant. Amsterdam-Amstelland ligt onder de aan- en uitvliegroutes van Schiphol en huisvest veel ondersteunende bedrijfsactiviteiten voor deze luchthaven.

Trekpleister
Amsterdam heeft een grote aantrekkingskracht. Het centrum van Amsterdam trekt jaarlijks miljoenen toeristen. Het centrum van Amsterdam kan deze toestroom niet aan. Daarom probeert de gemeente de drukte te spreiden. Een steeds groter deel waaiert uit naar andere delen van de regio en daarbuiten. De Amsterdamse grachtengordel blijft echter veel aandacht genieten. De grachtengordel is net als de Stelling van Amsterdam (voormalige verdedigingslinie rondom Amsterdam) door UNESCO op de Werelderfgoedlijst geplaatst.

De drukte in de regio is het meest zichtbaar bij grootschalige evenementen. Voorbeelden hiervan zijn de Pride, het vijfjaarlijkse nautische evenement SAIL, het jaarlijkse Amsterdam Dance Event (ADE), diverse festivals en belangrijke sportwedstrijden en -toernooien. Dit is ook goed zichtbaar bij nationale evenementen, zoals Koningsdag, de Nationale dodenherdenking. En bij bezoeken van buitenlandse staatshoofden en internationale bijeenkomsten.

[1] Voorheen BRZO-bedrijven. Besluit risico's zware ongevallen: bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn bóven een bepaalde drempelwaarde.

Figuur 1 - Overzichtskaart Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Bebouwing, bedrijven en bevolking
Veel mensen in een klein gebied betekent hoge bebouwingsdichtheden. Daarnaast kent de regio ook veel kwetsbare objecten, zoals verzorgingshuizen, ziekenhuizen en scholen. Mensen die hier wonen of verblijven zijn in veel gevallen verminderd zelfredzaam. Bij grootschalige incidenten en crises hebben zij eerder hulp nodig van de overheid dan zelfredzame bewoners van de regio.

VrAA huisvest risicovolle economische activiteiten, zoals zware industrie en opslag van brandstoffen. Dit is hoofdzakelijk geconcentreerd in het Westelijk Havengebied van de gemeente Amsterdam. Op de Zuidas in Amsterdam bevindt zich het financiële hart van Nederland. Dat is van grote waarde voor de regio, en ook (inter)nationaal. Dat geldt ook voor de sierteeltsector in Aalsmeer en Uithoorn. Amsterdam is een van de grootste internetknooppunten van de wereld (met zes fysieke locaties in Oost, Zuidoost en Slotervaart).

In VrAA wonen ruim 1 miljoen inwoners. Hiermee is VrAA een van de veiligheidsregio's met het hoogste aantal inwoners van het land. De prognose is dat het aantal inwoners in de regio verder groeit tot 1,4 miljoen in 2040. Wat betreft oppervlakte is de regio met 379 km² een van de compactste regio's van het land. Kenmerkend is dan ook de hoge bevolkingsdichtheid van 3.705 inwoners per km². De gemiddelde bevolkingsdichtheid in 2023 in Nederland is 529 inwoners per km².

Een ander kenmerk van de regio is het hoge aantal inwoners met een (niet-westerse) migratieachtergrond. Bijna 60% van de inwoners van Amsterdam heeft een migratieachtergrond. In Amsterdam (180) en Amstelveen (138) wonen veel verschillende nationaliteiten. Voor effectieve risico- en crisiscommunicatie is het van belang om alle verschillende nationaliteiten te bereiken.

Tabel 1 - Bevolking, oppervlakte en bevolkingsdichtheid, 1 januari 2023 (bron: CBS)

	Bevolking	Oppervlakte (km²)	Oppervlakte (km² land)	Bevolkingsdichtheid (km² land)
Aalsmeer	33.063	32,29	20,10	1.645
Amstelveen	94.418	44,08	41,11	2.297
Amsterdam	918.117	243,65	188,12	4.880
Diemen	32.785	14,04	11,95	2.744
Ouder-Amstel	14.276	25,78	23,95	596
Uithoorn	31.442	19,42	18,12	1.735
Amsterdam-Amstelland	**1.124.092**	**379.26**	**303.35**	**3.705**

2.2 Kenmerkende incidenten in de afgelopen periode

Sinds 2020 heeft een aantal (grootschalige) incidenten plaatsgevonden in VrAA. Deze incidenten geven een beeld van de relevante risico's voor de regio.

VrAA heeft een coördinerende rol vervuld bij een aantal langdurige crises. Bij de COVID-19 pandemie (maart 2020 tot begin 2022) lag de focus lag op effectbestrijding en handhaving van landelijke maatregelen om de ziekte in te dammen. In februari 2022 diende de oorlog in Oekraïne zich aan. Een groot aantal vluchtelingen trok richting Nederland. Veel van hen kwamen aan op Amsterdam Centraal Station. Hier was spoedig crisisopvang nodig. De veiligheidsregio speelde vervolgens ook een rol bij de opvang van asielzoekers. Deze crises vroegen een andere werkwijze van de veiligheidsregio.

De regio kende een aantal crises met meer rechtsordelijke aspecten. In juni 2021 vond een overval plaats op een bedrijf in Amsterdam-Noord. De achtervolging van de daders eindigde in een weiland in Broek in Waterland (Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland). In april 2022 werden bezoekers van de Apple Store aan het Leidseplein in Amsterdam urenlang gegijzeld. In beide gevallen was multidisciplinaire coördinatie nodig om de maatschappelijke effecten te managen.

Er waren veel multidisciplinaire opschalingen vanwege explosies en de vondsten van explosieven. De zeer grote brand bij wooncomplex Riekerhaven aan de Voetbalstraat in 2022 had veel impact. De brandweer trad snel op. Toch ging een groot aantal containerwoningen voor studenten en statushouders in vlammen op.

Diverse zware stormen trokken over de regio. Bij Eunice (2022) en Poly (2023) werd gekozen voor een multidisciplinaire crisisaanpak.

2.3 Megatrends

Vijf megatrends hebben invloed op het risicobeeld van VrAA.

Klimaatverandering
VrAA ligt grotendeels onder de zeespiegel (onder NAP) en in een waterrijk gebied. Bovendien heeft de regio een zeer hoge bevolkingsdichtheid. Deze factoren maken de regio zeer kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering. Nederland krijgt te maken met stijging van de zeespiegel, bodemdaling en veranderende weersomstandigheden: toenemende de kans op en intensiteit van extreem weer, zowel wateroverlast als droogte en hitte.[2] Ook zorgt klimaatverandering voor een toenemende druk op de zoetwatervoorraad.

Klimaatverandering speelt wereldwijd en leidt tot conflicten vanwege water- en voedseltekorten. Dit zorgt voor onleefbare gebieden en migratiestromen.

[2] KNMI'23 klimaatscenario's voor Nederland, KNMI 2023

Nederland zet in op twee ontwikkelingen. Het verduurzamen van de samenleving om klimaatverandering af te remmen (onder andere door de energietransitie). En het aanpassen aan onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Onder klimaatadaptatie vallen het aanpassen van ruimtelijke ordening, het zeker stellen van de zoetwatervoorraad en het klimaatrobuust maken van vitale infrastructuur. Klimaatverandering is niet alleen een ruimtelijk vraagstuk. Bevolkingsgroepen in kwetsbare posities, zoals mensen met lage inkomens, ouderen, kinderen en mensen met gezondheidsproblemen, zijn vaak ontvankelijker voor de gevolgen van klimaatverandering. Zij zijn minder goed in staat om zich aan te passen aan risico's en snel te herstellen na een incident. Beide transities verlopen in de praktijk sneller dan wet- en regelgeving, waardoor maatregelen tegen brandrisico's en andere veiligheidsaspecten niet structureel worden toegepast.

Energietransitie
De Nederlandse samenleving staat voor een grote opgave: een substantiële reductie van de CO_2-uitstoot als gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen. Deze energietransitie wordt ingegeven door klimaatverandering en door de behoefte om minder afhankelijk te zijn van energie uit het buitenland.
De energietransitie brengt nieuwe risico's met zich mee. Decentrale opwekking en opslag van energie en elektrificatie van vervoersmiddelen leidt tot andere risico's bij branden. Productie, opslag en gebruik van nieuwe energiedragers als waterstof leiden tot nieuwe risico's. Zo is in de regio bij Port of Amsterdam (Energiehaven) een initiatief voor de productie en opslag van waterstof. De verdergaande elektrificatie vergroot de sterke afhankelijkheid van elektriciteit. De gevolgen van uitval van de elektriciteitsvoorziening door overbelasting, weersomstandigheden of een cyberaanval nemen toe.
Daarnaast is er de trend om zo min mogelijk materialen toe te passen bij nieuwbouw. Dit gaat soms ten nadele van de brandveiligheid.
Wet- en regelgeving houden geen gelijke tred met de energietransitie. Hierdoor lopen veiligheidsvoorschriften achter op de ontwikkelingen.

Digitalisering en cybercriminaliteit
De samenleving is vergaand digitaal verbonden. Bedrijven, zorginstellingen, vitale infrastructuur zijn voor hun continuïteit in hoge mate afhankelijk van digitale processen. Hierdoor zijn ze kwetsbaar voor verstoringen. Uitval van een vitale organisatie heeft (onverwachte) keteneffecten en straalt uit naar andere sectoren. Zo kan een kleine verstoring leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Uitval van vitale infrastructuur kan per ongeluk plaatsvinden, maar er zijn wereldwijd ook steeds meer opzettelijke cybersecurityincidenten. De geopolitieke situatie is in de afgelopen jaren verder verhard. Statelijke actoren grijpen hierbij naar cyberaanvallen als middel om hun belangen te behartigen. Afpersing is voor cybercriminelen een aantrekkelijk verdienmodel. De middelen hiervoor worden steeds makkelijker te gebruiken. Generatieve kunstmatige intelligentie (artificial intelligence – AI) brengt nieuwe dreigingen met zich mee. De veiligheid van digitale processen is en blijft essentieel in onze sterk gedigitaliseerde maatschappij.[3]

De actualiteit laat zien dat de overheidsdiensten, vitale sectoren, bedrijven en particulieren kwetsbaar zijn voor verstoringen door cyberincidenten. Voorbeelden van cyberincidenten in Nederland zijn onder andere aanvallen op systemen van de gemeente Hof van Twente, Universiteit Maastricht, websites Oekraïense overheid en Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland. Niet alleen de samenleving kan worden getroffen door een cyberincident, maar ook de hulpverlenings- en crisisbeheersingsprocessen kunnen worden geraakt. De continuïteit van het functioneren van de veiligheidsregio kan dan in gevaar komen. En daarmee de hulpverlening en crisisbeheersing die van vitaal belang zijn voor de samenleving. Om die reden prepareert de veiligheidsregio zich hierop.

Verstedelijking en verdichting
Wereldwijd gaan meer mensen in steden wonen en werken. In de Randstad wordt de komende decennia een verdere verdichting van wonen en bedrijvigheid verwacht. De beschikbare ruimte is schaars. Dat betekent enerzijds een grotere kans op ongevallen, anderzijds hebben vergelijkbare incidenten impact op meer mensen en bedrijven. Ook in VrAA is sprake van verdichting van bestaande kernen en van ontwikkeling van

[3] Cybersecuritybeeld Nederland 2023, ministerie van Justitie en Veiligheid

bedrijventerreinen tot stadsbuurten (zoals Haven-Stad in Amsterdam).[4] Mensen wonen steeds meer in getransformeerde gebouwen. Bijvoorbeeld kantoren die omgebouwd zijn tot woningen. Dat kan bij incidenten en het niet doorvoeren van extra veiligheidsmaatregelen een risico betekenen. Daarnaast is sprake van 'dubbele vergrijzing' onder de bevolking. Er komen meer ouderen en minder nieuw geborenen. Ouderen blijven langer zelfstandig wonen. Dit brengt een grotere kans op slachtoffers bij incidenten met zich mee. Daarnaast betekent een verdere verstedelijking dat ruimte vaker meervoudig gebruikt wordt. Infrastructuur, wonen, werken, winkelen, recreëren en energieopslag worden op één en dezelfde plek geconcentreerd.[5] Dit kan een combinatie van OV-knooppunten, hoogbouw en ondergronds bouwen zijn. Voorbeelden hiervan zijn het Amsterdamse Centraal Station, Haven-Stad, Strandeiland, Zuidasdok en het gebied rondom de RAI.

Geopolitieke ontwikkelingen en destabilisatie
De wereldorde staat voor grote uitdagingen door verschuivingen in de geopolitieke verhoudingen. Bij de nieuwe machtspolitiek wordt steeds vaker gebruik gemaakt van economische instrumenten, controle over technologieën, risicovolle strategische afhankelijkheden en andere, hybride middelen. Zo wordt migratie als drukmiddel gebruikt, worden (online) middelen zoals desinformatie en propaganda ingezet om de publieke opinie te beïnvloeden en worden belangrijke infrastructuren zowel digitaal als fysiek gesaboteerd. Dit leidt ook in Nederland tot maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen.[6]
Militaire conflicten in en aan de rand van Europa vergroten het besef dat Nederland als EU- en NAVO-bondgenoot bij een oorlog betrokken kan raken. Dit kan tot ontwrichtende verstoringen van de samenleving leiden.

[4] Metropoolregio, het Ontwikkelingsbeeld Noordvleugel 2040
[5] Omgevingsvisie Amsterdam 2050 via Volg het beleid: omgevingsvisie - Gemeente Amsterdam
[6] De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden, april 2023

3. Risico-inventarisatie

De landelijke handreiking voor het opstellen van het regionaal risicoprofiel deelt 79 incidenttypen in op zeven thema's. Op basis van het risicobeeld is beoordeeld welke incidenttypen relevant zijn voor VrAA. Deze paragraaf beschrijft de geselecteerde incidenttypen per maatschappelijk thema uit de landelijke handreiking.

3.1 Natuurlijke omgeving

Het thema 'Natuurlijke omgeving' omvat alle incidenttypen die een natuurlijke oorzaak hebben.

Binnen dit maatschappelijk thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- vollopen van een polder/ dijkdoorbraak;
- overlast als gevolg van droogte;
- wateroverlast als gevolg van extreme neerslag;
- overlast als gevolg van een zware storm;
- hittegolf.

De grootste impact hebben overstromingen vanuit zee en vanuit het rivierengebied. De kans op deze grote overstromingen is echter klein. Een overstroming van een polder als gevolg van het bezwijken van een secundaire waterkering is waarschijnlijker. Ook dan kan de impact aanzienlijk zijn, zoals in 2003 in Wilnis. Als gevolg van uitdroging verschoof het dijklichaam en liep de achtergelegen woonwijk onder water.

Klimaatverandering leidt tot wijzigingen in weersomstandigheden. Volgens het KNMI wordt extreem weer in de komende jaren waarschijnlijker. En neemt de intensiteit van extreme weersomstandigheden verder toe. In de winter zal meer bovenmatige neerslag vallen. In de zomer zullen er meer extreme regenbuien zijn met een hogere intensiteit. Ook wordt hagel en onweer heviger. Periodes van korte, maar intensieve neerslag kunnen wateroverlast tot gevolg hebben, zowel in laaggelegen poldergebieden als in stedelijk gebied. Afhankelijk van het getroffen gebied kan de impact aanzienlijk zijn.

Extreme weeromstandigheden kunnen zich ook manifesteren in een zware storm. Zware windstoten kunnen voor grote schade zorgen. De gevolgen voor verkeer en het openbaar vervoer kunnen groot zijn. De impact op het dagelijkse leven kan relatief groot zijn. Een combinatie van een storm met zware windstoten en hevige neerslag kan de impact voor de maatschappij extra vergroten.

Ook langdurige periodes van droogte en extreme hitte zullen vaker voorkomen. Deze incidenttypen brengen een heel scala aan risico's en mogelijke schade met zich mee. Soms materialiseert die zich pas op langere termijn. Langdurige droogte leidt bijvoorbeeld tot lagere waterstanden en verzilting van het oppervlaktewater. Verzilting heeft nadelige gevolgen voor de landbouw, natuur en mogelijk ook de drinkwatervoorziening in delen van de regio. Lagere waterstanden leiden tot schade voor de scheepvaart, landbouw en bebouwing (houten heipalen die niet onder water staan kunnen gaan rotten). Ook kan schade aan waterkeringen optreden met falen van die keringen tot gevolg. Extreme hitte vormt een groot gezondheidsrisico en heeft invloed onder andere op de oversterfte en de inzetbaarheid van de hulpdiensten.

3.2 Gebouwde omgeving

Het thema 'Gebouwde omgeving' omvat alle incidenttypen die betrekking hebben op het bouwen en gebruiken van gebouwen en kunstwerken. Gebouwen met een bijzondere functie en gebouwen waarin zich verminderd zelfredzame personen bevinden, vallen ook onder dit crisistype.

Binnen dit maatschappelijk thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen;
- grote brand in bijzonder hoge gebouwen;
- grote brand in ondergrondse bebouwing;

- instorting/ verzakking door explosie.

Branden in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen zijn waarschijnlijk binnen VrAA. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verzorgingstehuizen, ziekenhuizen en gevangenissen. Voor sommige objecten zijn extra preventieve voorzieningen vereist en moet er een goede interne bedrijfshulpverleningsorganisatie aanwezig zijn. Tegelijkertijd blijven ouderen langer thuis wonen; vaak in gebouwen die vroeger als zorginstellingen ingericht waren. Binnen de huidige wetgeving zijn daarom aanvullende maatregelen niet meer nodig, waardoor belangrijke voorzieningen voor de brandveiligheid ontbreken. Branden kunnen daardoor sneller escaleren. Dit kan leiden tot ernstiger gevolgen bij een incident. Op sommige plekken verblijven gasten in gebouwen die daarvoor niet geschikt zijn. Het gaat bijvoorbeeld om toeristen in oneigenlijke hotelfuncties (Airbnb) en om vluchtelingen in leegstaande kantoorgebouwen of opvangboten. Bij brand kan dit leiden tot grotere effecten.

In VrAA staan veel gebouwen met grote aantallen bezoekers en medewerkers. Denk hierbij aan de sierteeltsector (Aalsmeer en Uithoorn), diverse winkelcentra (Amsterdam en Amstelveen), Beurs van Berlage, Concertgebouw, RAI, ZiggoDome, Johan Cruijff ArenA, Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit. Door de bestaande regelgeving en interne bedrijfshulpverlenings- en brandweerorganisatie is een grote brand minder waarschijnlijk. Ook kent VrAA veel gebouwen hoger dan 70 meter. Deze zijn voornamelijk geconcentreerd op de Zuidas, bij het Amstelstation, Sloterdijk en langs het IJ. Voorbeelden zijn de Rembrandtoren (135 m), Mondriaantoren (123 m) en het kantoor van ABN-AMRO (105 m). In de nabije toekomst komt er in Amsterdam door stadsverdichting en gebiedsontwikkeling nog een aantal bijzonder hoge gebouwen bij (bijvoorbeeld in de Sluisbuurt nabij IJburg en de Arenapoort).

De regio kent veel ondergrondse bebouwing, zoals het ondergrondse metronetwerk, ondergrondse stations, tunnels en steeds meer (automatische) parkeergarages. Het bestrijden van branden in hoge gebouwen en ondergrondse bebouwing is zeer complex. Daardoor kan de impact van een dergelijk incident groot zijn. Hout en andere biobased materialen worden vaker gebruikt voor gevels en constructies. Dit kan leiden tot snellere branduitbreiding en meer benodigd bluswater. Daarnaast wordt in toenemende mate multifunctioneel gebouwd, waarbij hoogte, diepte en kwetsbare functies worden gecombineerd. Het nhow Amsterdam RAI hotel in Amsterdam-Zuid of het gebied van het Rokin zijn hier goede voorbeelden van.

Brand in dichte binnensteden is een waarschijnlijk incidenttype binnen VrAA. De dichte bebouwing van de grachtengordel is kenmerkend voor Amsterdam. Brandweer Amsterdam-Amstelland is echter goed voorbereid op dit incidenttype. Bij branden in de binnenstad van Amsterdam komt de brandweer snel ter plaatse. Er is snel een grote slagkracht voor handen. Hierdoor blijft de impact van dergelijke branden relatief klein.

In Amsterdam-Amstelland zijn veel objecten te vinden die behoren tot cultureel erfgoed. Zo staat de grachtengordel op de werelderfgoedlijst van UNESCO en kent de regio veel grote en kleine musea met belangrijke culturele topstukken. De impact van een brand waarbij kunst en culturele uitingen verloren gaan is groot. Zeker als het gaat om onvervangbare internationale en nationale topstukken. Om die reden besteden de grote musea aandacht aan brandveiligheid. Zij zijn verenigd in een netwerk ‘brandveiligheid cultureel erfgoed’.

In principe moet een gebouw zodanig gebouwd zijn, dat de draagconstructie bij een explosie blijft staan. Ook als de ramen, gevels en dergelijke eruit geblazen worden. Zodoende stort het gebouw niet in. De kans op een instorting is dan ook klein, maar niet ondenkbaar. Oorzaak zijn bijvoorbeeld gasexplosies die voor veel schade kunnen zorgen en falen van fundering door ouderdom of veranderende belasting. Gebouwen kunnen ook instorten door verzwakte funderingen als gevolg van verzakking of sinkholes. Bij instortingsgevaar kan een grote vraag naar nazorg ontstaan omdat bewoners en ondernemers enige tijd niet terug kunnen naar hun huizen en bedrijven.

3.3 Technologische omgeving

Het thema 'Technologische omgeving' is gericht op de industriële omgeving. Het thema omvat vooral incidenttypen die betrekking hebben op gevaarlijke stoffen.

Binnen dit maatschappelijk thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- incidenten met brandbare/ explosieve stoffen, spoorvervoer;
- incidenten met brandbare/ explosieve stoffen, vervoer water;
- incidenten met brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting;
- incidenten met giftige stoffen, vervoer weg;
- incidenten met giftige stoffen, stationaire inrichting;
- broei/ brand in bulkopslag.

De zware industrie in VrAA concentreert zich in het Westelijk Havengebied van Amsterdam. De haven van Amsterdam kenmerkt zich door op- en overslag van benzine, kolen en cacao. De haven is zelfs de grootste benzinehaven ter wereld. Onder op- en overslag valt ook de bevoorrading van LPG-tankstations. Deze stations bevinden zich in vergelijking tot de zware industrie dichter op de woonkernen. Het risico bij op- en overslag is echter kleiner dan bij productie. Productie van brandbare/ explosieve stoffen vindt op kleine schaal ook plaats binnen VrAA.

Over het grondgebied van VrAA worden brandbare vloeistoffen en gassen vervoerd. Het gaat voornamelijk om doorgaand transport van en naar het Westelijk Havengebied, via rijkswegen, provinciale wegen en gemeentelijke wegen. Op bepaalde rijkswegen zijn hieraan restricties gesteld. Op provinciale wegen daarentegen gelden geen restricties en mag onbeperkt vervoer plaatsvinden. De gemeenten Amsterdam, Diemen en Aalsmeer hebben een verplichte (gemeentelijke) routering voor gevaarlijke stoffen over de weg vastgesteld. Het vervoer over de weg loopt in sommige gevallen langs dichtbevolkte gebieden. De impact van een incident kan op dergelijke plekken groot zijn.

Via het spoor worden grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen vervoerd. Dit vervoer loopt langs dichtbevolkte gebieden en drukke plekken, zoals NS-stations Sloterdijk, Amsterdam Centraal Station, Amsterdam Bijlmer ArenA en Diemen-Zuid. Een incident kan op dergelijke plekken een grote impact hebben. Zeker als op de genoemde stations veel mensen aanwezig zijn, zoals tijdens de spits.

In het Westelijk Havengebied worden grote hoeveelheden bulk opgeslagen. Het betreft onder andere de opslag van cacao, steenkool en hout, maar ook afval en schroot. Door de toenemende mate van opslag en verwerking van afval en schroot wordt de waarschijnlijkheid van een incident groter. In dergelijke grote opslagen kan broei ontstaan. De impact van broei blijft meestal beperkt tot rookontwikkeling en stankoverlast. De broei kan echter ook oplaaien tot brand, waardoor een potentieel grote hoeveelheid bulk vlam kan vatten en verloren kan gaan. Voor de bestrijding van deze branden zijn grote hoeveelheden water nodig. Het vervuilde bluswater kan leiden tot vervuiling van water en bodem.

Gezien de grote hoeveelheden brandbare vloeistoffen, gassen en bulk in het Westelijk Havengebied kan de impact bij een stationaire inrichting groot zijn. Door de aanwezigheid van preventieve voorzieningen en een interne noodorganisatie (bedrijfshulpverlening en bedrijfsbrandweer) blijft de impact meestal beperkt. De publiek-private brandweereenheid (Gezamenlijke Brandweer Amsterdam - GBA) in het havengebied helpt hier ook bij.

3.4 Vitale infrastructuur

Het thema 'Vitale infrastructuur' omvat alle incidenttypen die leiden tot een verstoring van voorzieningen die benodigd zijn voor een ongestoord dagelijks leven.

Binnen dit thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- uitval elektriciteitsvoorziening;
- uitval gasvoorziening;
- (opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst;
- uitval drinkwatervoorziening.

De uitval van de elektriciteitsvoorziening kan een grote impact hebben. De verschillende uitvallen van elektriciteit in de regio afgelopen jaren waren weliswaar van korte duur. Toch hadden zij veel impact op de samenleving. Mogelijke effecten zijn uitval van bedrijfsvoering van bedrijven en instanties, het openbaar vervoer rijdt niet, telecommunicatie en ICT vallen uit, pinnen en elektronisch is niet mogelijk, rolluiken en beveiligingsinstallaties werken niet, hoogbouw kan niet van drinkwater worden voorzien, elektrische verwarming valt uit, evenals het koken met inductiekookplaat en magnetron en medische apparatuur voor thuiszorg functioneert niet.

Daarnaast is gebleken dat de uitval van de gasvoorziening ook voor veel overlast kan zorgen. Zeker als het gasleidingstelstel verontreinigd is, bijvoorbeeld bij een gelijktijdige breuk in de (naastgelegen) waterleiding. Dan kan het door alle noodzakelijke controles enige tijd duren voordat alle aansluitingen weer gas ontvangen. Zeker in een koude periode kan dit een grote impact hebben.

De rol van telecommunicatie en ICT is belangrijk in onze samenleving en gezien de grote afhankelijkheid kan een verstoring een grote impact hebben, zeker als de uitval langer duurt. Ook hulpdiensten zijn daar in toenemende mate van afhankelijk. Zo was het alarmnummer 112 in juni 2019 niet beschikbaar en konden hulpdiensten onderling moeilijk, of zelfs helemaal niet communiceren. Verder worden vele bedrijfsprocessen steeds vaker centraal georganiseerd via telecommunicatie, datanetwerken en het internet. Een verstoring van telecommunicatie, maar voornamelijk internet, heeft dan ook een steeds grotere impact op meerdere vitale sectoren. Zo zijn vitale sectoren als telecommunicatiediensten, radarcommunicatie, navigatie en aansturing van spoor, lucht- en scheepvaart, satellietcommunicatie, bevoorradingsbedrijven en zorgleveranciers in hoge mate afhankelijk van de beschikbaarheid van digitale diensten, processen en systemen. De uitval van dergelijke vitale voorzieningen leidt vervolgens tot maatschappelijke domino-effecten, waarbij veel bedrijven niet langer kunnen opereren. De toenemende onderlinge afhankelijkheden maken dat de impact in de komende jaren alleen maar groter wordt. In de meeste gevallen is uitval niet opzettelijk veroorzaakt, maar het gevolg van een fout in het netwerk of grootschalige uitval van elektriciteitsvoorziening. Wereldwijd zijn er echter steeds meer voorbeelden van cybercrime waarbij financieel gewin of verstoring het doel is.

Drinkwater is een primaire levensbehoefte. Daardoor is de drinkwatervoorziening ook voor de inwoners van VrAA belangrijk. De Drinkwaterwet stelt hoge eisen aan de leveringszekerheid en de kwaliteit van het drinkwater. Waternet en PWN leveren het drinkwater in de regio. De leidingnetten van Waternet en PWN zijn gekoppeld, zodat ze elkaar kunnen helpen bij verstoringen. Waternet beschikt over nooddraaiboeken om aan de wettelijke eisen voor levering te blijven voldoen indien een locatie uitvalt. Bij verstoringen op één van beide productielocaties is het mogelijk de andere productielocatie meer te laten produceren. Gezien de wettelijke eisen die gesteld worden aan de drinkwaterbedrijven en de voorbereidingen die Waternet en PWN getroffen hebben om verstoring van de drinkwatervoorziening te voorkomen, is de kans op een grootschalige verstoring klein. Aan de andere kant is er een toenemende drukte in de ondergrond, een toenemende vraag naar drinkwater en een toenemende kans op innameproblemen door klimaatverandering (droogte en bijbehorende verslechtering van de waterkwaliteit). Het maakt dat een verstoring in de drinkwatervoorziening aanzienlijke gevolgen kan hebben.

4.5 Verkeer en vervoer

Het thema ‘Verkeer en vervoer’ omvat alle incidenttypen die betrekking hebben op een verstoring van een van de verkeersmodaliteiten; lucht, weg, spoor en water.

Binnen dit maatschappelijk thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- incidenten in tram- of metrotunnels en ondergrondse stations;
- incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein;
- incidenten met middelgrote (passagiers)vaart;
- incident treinverkeer.

Een groot deel van het metroverkeer loopt onder de grond door tunnels en stations. Kenmerkend aan een incident in tunnels is de beslotenheid en de slechte bereikbaarheid voor de hulpdiensten. Specifiek aan een brand in tunnels is dat de effecten van de brand sterk vergroot worden door de hittetoename en de sterke rookontwikkeling. Daardoor is het voor passagiers moeilijk om gebruik te maken van de beperkt beschikbare vluchtwegen.

VrAA heeft zelf geen luchtvaartterrein. Luchthaven Schiphol ligt in Veiligheidsregio Kennemerland (VrK), tegen de grens van VrAA aan. Dat maakt het crisistype luchtvaartincidenten relevant binnen de regio. Een aanzienlijk deel van de vliegbewegingen gaat namelijk over VrAA. Twee grote incidenten geven aan dat een luchtvaartincident weinig voorkomt, maar wel voorstelbaar is. In 1992 stortte een vliegtuig neer in de woonwijk Bijlmermeer en op 25 februari 2009 stortte een vliegtuig neer in de polder langs de A9.[7]

Het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal zijn druk bevaren kanalen. Daarnaast is er in de regio een aantal recreatieplassen. Met name relevant is het risico op incidenten met middelgrote (passagiers)vaart. Bijvoorbeeld incidenten met rondvaartboten, veerboten, partyboten en boten als MS Edelweiss. Dit riviercruiseschip liep in 2019 schade op na een aanvaring. Alle 160 passagiers werden van boord gehaald terwijl het schip midden op de Waal lag. Hulpverlening bij incidenten op het water is complex, aangezien eigenlijk alle opvarenden ‘vast zitten’ op de locatie en vanwege het risico op verdrinking en de moeilijke bereikbaarheid van de incidentlocatie voor hulpverleners.

VrAA is een knooppunt van wegverkeer. Zowel het aantal voertuigen als het aantal voortuigbewegingen neemt toe. Hierdoor neemt de kans op verstopping van het wegennetwerk toe. Een grootschalige en langdurige stremming kan zelfs bovenregionale impact hebben. In de regio is de Amsterdamse ringweg A10 een zeer drukke snelweg met veel ongelukken. De ernst van deze ongevallen is relatief beperkt en te schalen onder dagelijkse operatie. Bijna 70% hiervan vindt plaats binnen een straal van 1 kilometer van een op- of afrit. Hulpverleners en bergingsvoertuigen zijn daardoor snel ter plaatse.

Een grootschalig treinongeval heeft in deze regio een grotere impact vanwege de hoeveelheid slachtoffers, zeker in de spits. Daarnaast stralen de effecten van een treinongeval uit naar grote delen van het land. Drukke spoorroutes worden minder toegankelijk. Dit leidt over het algemeen tot langdurige verstoring van het treinverkeer in grote delen van Nederland en van het internationale treinverkeer.

3.5 Gezondheid

Onder het thema ‘Gezondheid’ vallen de incidenttypen met impact op de lichamelijke gezondheid van de inwoners in de regio. Het gaat hier om de impact naar aanleiding van virussen, infecties en bacteriën.

Binnen dit thema is het volgende incidenttype voor VrAA geselecteerd:

- ziektegolf, met een besmettelijke ziekte.

Sinds 1918 hebben zich vijf grieppandemieën voorgedaan. In 1918 zijn miljoenen mensen overleden aan de Spaanse griep. In 1957 overleden tienduizenden mensen aan de gevolgen van de Aziatische griep. De Hongkonggriep van 1968 zorgde ook voor tienduizenden slachtoffers. In 2009 maakte de Mexicaanse griep

[7] De Onderzoeksraad voor de Veiligheid stelt in het onderzoeksrapport dat VRAA tot het risicogebied Schiphol behoort. https://www.onderzoeksraad.nl/nl/page/1246/turkish-airlines-crisis-en-hulpverlening.

meer dan 10.000 dodelijke slachtoffers, waarvan 54 in Nederland. Vanaf begin 2020 was er natuurlijk COVID-19 waaraan in Nederland ongeveer 48.000 mensen gestorven zijn.

De huidige ervaringen laten zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) tot maatschappelijke ontwrichting kan leiden. Niet alleen inwoners en bedrijfsleven worden getroffen, maar ook de continuïteit van overheid en hulpdiensten komt onder druk. De dreiging van een pandemie leidt tot grote politieke, bestuurlijke en maatschappelijke aandacht.

3.6 Sociaal-maatschappelijke omgeving

Het thema 'Sociaal-maatschappelijke omgeving' gaat over de incidenttypen die grote maatschappelijke en sociale impact kunnen hebben.

Binnen dit thema zijn de volgende incidenttypen voor VrAA geselecteerd:

- incidenten in mensenmassa tijdens grote festiviteiten of demonstraties;
- terroristische aanslag in de veiligheidsregio.

Jaarlijks vinden in VrAA ruim honderd evenementen, concerten en demonstraties plaats met meer dan 5.000 bezoekers. Koningsdag, SAIL en de Pride zijn enkele evenementen waar vele honderdduizenden bezoekers op af komen. In een gebied als Amsterdam-Amstelland hebben kleinschalige incidenten al snel maatschappelijke en sociale gevolgen. De gemeente Amsterdam kent een hoog aantal inwoners en toeristen, waardoor de impact van incidenten in de maatschappelijke sfeer groot is. Bijvoorbeeld door meerdere slachtoffers of paniek in een menigte. Ook de focus van media en politiek op incidenten in de hoofdstad draagt bij aan de impact.

In december 2023 verhoogde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) het dreigingsniveau terrorisme van 3 (aanzienlijk) naar 4 (substantieel). Dit betekent dat er een reële kans is dat een aanslag in Nederland plaatsvindt. Sinds de golf van terroristische aanslagen vanaf 2014 in Frankrijk, Duitsland, België en Oostenrijk leeft in Nederland het gevoel dat terrorisme dichterbij komt. Ook in Amsterdam (2018) en Utrecht (2019) hebben zich terroristische incidenten voorgedaan. Een terroristische aanslag kan leiden tot grote aantallen slachtoffers en schade. Daarnaast kan een terroristische aanslag enorme sociaal-maatschappelijke gevolgen hebben. De maatschappelijke impact zal heftiger zijn als een aanslag in de eigen gemeente of regio plaatsvindt of diens bevolking raakt. Maar de impact wordt ook gevoeld als een aanslag in een andere stad binnen of buiten Nederland gepleegd wordt.

3.7 Conclusies risico-inventarisatie

De risico-inventarisatie heeft geleid tot een selectie van relevante incidenttypen voor VrAA. Tabel 2 geeft een overzicht van de incidenttypen die verder uitgewerkt zijn in de risicoanalyse.

Ten opzichte van de risico-inventarisatie in 2021 zijn twee nieuwe incidenttypen toegevoegd: hittegolf en verstoring drinkwatervoorziening.

Tabel 2 - Geselecteerde incidenttypen n.a.v. risico-inventarisatie

Maatschappelijk thema	#	Crisistype/ incidenttype
Natuurlijke omgeving	1	vollopen van een polder/ dijkdoorbraak
	2	Overlast als gevolg van droogte
	3	Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag
	4	Overlast als gevolg van een zware storm
	5	Hittegolf
Gebouwde omgeving	6	Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen
	7	grote brand in bijzonder hoge gebouwen
	8	grote brand in ondergrondse bebouwing
	9	instorting/ verzakking door explosie
Technologische omgeving	10	incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water
	11	incident brandbare/ explosie stoffen, vervoer spoor
	12	incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting
	13	broei (of brand) in bulk-opslag
	14	incident giftige stoffen, vervoer weg
	15	incident giftige stoffen, stationaire inrichting
Vitale infrastructuur	16	uitval gasvoorziening
	17	uitval elektriciteitsvoorziening
	18	verstoring drinkwatervoorziening
	19	(opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst
Verkeer en vervoer	20	incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein
	21	Incident met (middel)grote passagiersvaart
	22	incident treinverkeer
	23	incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station
Gezondheid	24	ziektegolf besmettelijke ziekte
Sociaal-maatschappelijk	25	incident tijdens grote festiviteiten en demonstraties incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station
	26	maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag in de Veiligheidsregio

Figuur 2 - De regio en de risico's op een geografische plattegrond [in definitieve layout komt er een nieuw figuur met ook de toegevoegde incidenttypen hittegolf en verstoring drinkwatervoorziening]

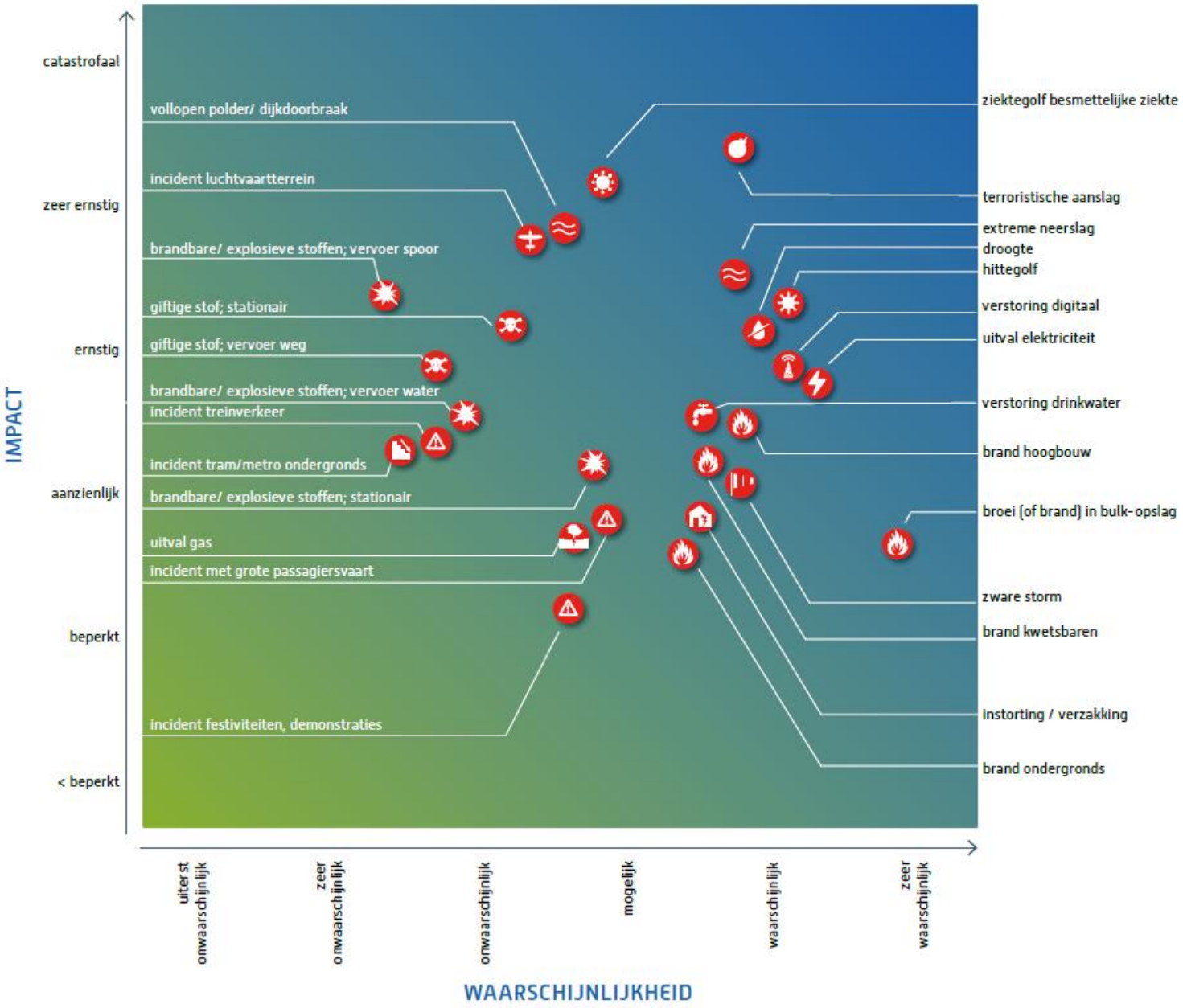

4. Risicoanalyse

Experts uit het netwerk van VrAA hebben de impact en waarschijnlijkheid van de incidentscenario's onafhankelijk van elkaar gescoord. De uitkomsten van deze digitale exercitie vormden het startpunt voor expertsessies. Tijdens deze bijeenkomsten spraken experts op verschillende domeinen over de argumenten en overwegingen die hierbij van belang zijn. De sessie resulteerden voor elk van de 26 incidentscenario's in een score op waarschijnlijkheid en impact.

In het risicodiagram zijn de uitkomsten van de risicoanalyse weergegeven. Op de verticale as van het risicodiagram is de impact van een scenario weergegeven. De maximale waarde van deze as is gelijk aan een scenario dat op alle criteria hoog scoort en dus een totale impactscore heeft die als catastrofaal kan worden aangemerkt. Op de horizontale as van het diagram is de waarschijnlijkheid uitgezet en is de maximale waarde zeer waarschijnlijk.

Figuur 3 - Risicodiagram

4.1 Conclusie risicoanalyse

Het samenwerken met onze crisispartners heeft geleid tot 26 risico's die specifiek zijn voor onze regio. Op basis van de risicoanalyse zijn er vijf prioritaire risico's waarbij Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland een rol heeft in de gevolgbestrijding. De prioritaire risico's zijn gelijk aan die uit het vorige risicoprofiel:

- Uitval van vitale voorzieningen (gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten)
  Deze incidenttypen zijn uitval van elektriciteit, gas, data- en ICT-voorzieningen en, in mindere mate, verstoring van de drinkwatervoorziening. Hoewel de oorsprong van het incident soms minimaal is, kunnen er grote gevolgen zijn. Deze incidenttypen scoren relatief hoog op impact. Niet omdat er veel slachtoffers vallen, maar door de keteneffecten. Die keteneffecten kunnen weer incidenten op andere thema's veroorzaken. De hoge impact komt vooral terug in de criteria sociaalpsychologische impact, kosten en aantasting van het dagelijks leven. Door de toenemende verbondenheid van systemen en sectoren zal de impact van dergelijke incidenten in de komende jaren alleen maar toenemen. Door de impact van klimaatverandering op de vitale infrastructuur en toenemende geopolitieke spanningen kunnen deze incidenten zich frequenter voordoen.
- Klimaatverandering (overstromingen/ droogte/ neerslag/ storm/ hitte)
  Onder dit risico vallen de incidenttypen met een hoge impact door de keteneffecten van bijvoorbeeld overstroming, extreme weersomstandigheden en droogte. Gelet op de trend van klimaatverandering zullen de impact en de waarschijnlijkheid van dergelijke incidenten in de komende jaren alleen maar toenemen. Recente ervaringen en nieuwe wetenschappelijke onderzoeken maken de gevolgen van de incidenttypen op de regio duidelijker. En ze onderbouwen de forse impact die de experts toekennen aan de scenario's. Voor sommige incidenttypen is de impact mogelijk nog hoger op het moment dat het zich daadwerkelijk voordoet. De keteneffecten van langdurige hittegolven of extreme neerslag zoals in Limburg 2021, maar dan in regio Amsterdam-Amstelland, zijn nog onvoldoende te overzien.
- Ziektegolf besmettelijke ziekte
  Het COVID-19 virus laat zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) een ingrijpend scenario is. Dit incidenttype scoort qua impact met name hoog op doden en ernstig zieken, voornamelijk onder de kwetsbaren in de samenleving. Daarnaast is er sprake van hoge kosten en verstoring van het dagelijks leven.
- Terrorisme
  De impact en waarschijnlijkheid van een terroristische aanslag komt uit de analyse duidelijk naar voren. Daarbij zijn het aantal doden en gewonden en bovenal de sociaalpsychologische gevolgen bepalend. Recente incidenten en de beoordeling van de waarschijnlijkheid door de NCTV als substantieel, maken duidelijk dat voorbereiding op dit incidenttype van belang blijft.
- Grote en complexe branden
  De omgeving verdicht; zowel boven- als ondergronds. Vanwege klimaatadaptatie worden nieuwe bouwtechnieken en -materialen, net nieuwe brandrisico's. Wanneer een groep kwetsbare inwoners wordt getroffen door brand, kan maatschappelijke onrust ontstaan. Daarom blijft het zaak om aandacht te besteden aan grote en complexe branden.
- Militaire en statelijke dreiging
  De territoriale veiligheid van de EU en de NAVO en daarmee ook van Nederland staat onder druk. De oorlog in Oekraïne heeft de verhoudingen tussen Rusland en het westen onder hoge spanning gezet. Daarnaast is Nederland doelwit van digitale aanvallen van andere landen. Digitale en fysieke spionage is een omvangrijk probleem. Andere landen proberen opinies en besluitvorming in Nederland te beïnvloeden en zetten daarmee de sociale cohesie onder druk. Deze spionage en beïnvloeding is niet alleen op de politiek gericht, maar ook op verstoring van de economie en op het buit maken van technologie.[8]
  Bovengenoemde dreigingen hangen nauw met elkaar samen. Ze kunnen als middel ook worden gebruikt in een oorlog tegen Nederland of bondgenoten in NAVO- of EU-verband. Ze kunnen leiden

[8] Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, AIVD, MIVD, NCTV, november 2022

tot grootschalige ontwrichting van de samenleving. Hierbij komen verstoringen samen die ook bij andere incidenttypen bestaan. Maar dan op een grotere schaal en voor een langere duur. Bijvoorbeeld opvang van vluchtelingen, medische zorg voor gewonde militairen, verstoring van mobiliteit (door Host Nation Support), uitval van vitale infrastructuur door fysieke of cyber-aanvallen. De rijksoverheid en veiligheidsregio's werken aan een Landelijk Crisisplan Militaire Dreigingen. Daarin worden verschillende scenario's uitgewerkt en worden de rollen en taken van rijk en veiligheidsregio's beschreven.

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Bezoekadres:
Ringdijk 98, 1097 AH Amsterdam

Postadres:
Postbus 92171, 1090 AD Amsterdam

Telefoon:
020 555 6550

Website:
veiligheidsregioaa.nl

Regionaal Risicoprofiel 2025-2028

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Verdieping

Auteur(s):	Jos Ketelaars, Larice van der Harst, Marieke Geerlings
Datum:	24-4-2024
Versienummer:	6.0

Veiligheidsregio
Amsterdam-Amstelland

Revisiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving
1.0	28-1-2024	Bespreking in projectgroep 1-2-2024
2.0	5-2-2024	MT VrAA 13-2-2024
3.0	19-2-2024	Multistaf 5-3-2024
4.0	6-3-2024	Veiligheidsdirectie 19-3-2024
5.0	12-3-2024	Bestuur VrAA 25-3-2024
6.0	24-4-2024	Bestuur VrAA 3-7-2024

Inhoud

Revisiehistorie **2**

1. Inleiding **6**

2. Risicobeeld **7**

2.1 Inleiding 7
2.2 Kengetallen en typering VrAA 7
2.3 Kenmerkende incidenten in de afgelopen periode 9
2.4 Megatrends 10

3. Risico-inventarisatie **13**

3.1 Inleiding, van risicobeeld naar incidenttype 13
3.2 Natuurlijke omgeving 16
3.2.1 Overstromingen 16
3.2.2 Natuurbranden 18
3.2.3 Extreme weersomstandigheden 19
3.2.4 Aardbevingen 21
3.2.5 Ongedierte 21
3.2.6 Dierziekten 22
3.3 Gebouwde omgeving 22
3.3.1 Branden in kwetsbare objecten 22
3.3.2 Instortingen in grote gebouwen en kunstwerken 24
3.4 Technologische omgeving 25
3.4.1 Incidenten met brandbare/explosieve stoffen 25
3.4.2 Incidenten met giftige stof in open lucht 28
3.4.3 Kernincidenten 29
3.5 Vitale infrastructuur 30
3.5.1 Verstoringen energievoorziening 30
3.5.2 Verstoring drinkwatervoorziening 32
3.5.3 Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering 33
3.5.4 Verstoring telecommunicatie en ICT 34
3.5.5 Verstoring afvalverwerking 35
3.5.6 Verstoring voedselvoorziening 36
3.6 Verkeer en vervoer 36
3.6.1 Luchtvaartincidenten 36
3.6.2 Incidenten op of onder water 37
3.6.3 Verkeersincidenten op land 38
3.6.4 Incidenten in tunnels 38
3.7 Gezondheid 39
3.7.1 Bedreiging volksgezondheid 39
3.7.2 Ziektegolf 40
3.8 Sociaal-maatschappelijke omgeving 41
3.8.1 Gevolgen terroristische aanslag 41
3.8.2 Verstoring openbare orde 42
3.8.3 Paniek in menigten 43

4. Conclusie risico-inventarisatie **44**

5. Risicobeeld per gemeente 48

6. Toelichting op de methodiek van de risicoanalyse 51

6.1 Inleiding 51
6.2 Toelichting op de methodiek risicoanalyse 51
6.2.1 Werkwijze expertsessie 51
6.2.2 Scenariokeuze en uitwerking 52
6.2.3 Meten van de impact 52
6.2.4 Meten van de waarschijnlijkheid 54
6.2.5 Gebruikte bronnen 55

7. Risicoanalyse van de scenario's 56

7.1 Scenario 1. –Vollopen van een polder/dijkdoorbraak 57
7.2 Scenario 2 – Hittegolf 60
7.3 Scenario 3. – Zware storm 62
7.4 Scenario 4 – Overlast als gevolg van droogte 64
7.5 Scenario 5 – Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag 67
7.6 Scenario 6 – Grote brand in object met kwetsbare doelgroep 69
7.7 Scenario 7 – Grote brand in bijzonder/ hoog gebouw 71
7.8 Scenario 8 – Grote brand in ondergrondse bebouwing 73
7.9 Scenario 9 – Instorting/ verzakking 75
7.10 Scenario 10 – Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water 76
7.11 Scenario 11 – Incident brandbare/ explosieve stoffen, vervoer spoor 78
7.12 Scenario 12 – Incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting 80
7.13 Scenario 13 – Broei/ brand in bulkopslag 81
7.14 Scenario 14 – Incident giftige stoffen, vervoer weg 83
7.15 Scenario 15 – Incident giftige stoffen, stationaire inrichting 85
7.16 Scenario 16 – Uitval gasvoorziening 86
7.17 Scenario 17 – Uitval elektriciteitsvoorziening 88
7.18 Scenario 18 – Verstoring drinkwatervoorziening 90
7.19 Scenario 19 – (Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst 93
7.20 Scenario 20 incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein 95
7.21 Scenario 21 incident met middelgrote (passagiers) vaart 97
7.22 Scenario 22 incident treinverkeer 99
7.23 Scenario 23 incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations 101
7.24 Scenario 24 ziektegolf met besmettelijke ziekte 103
7.25 Scenario 25 incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties 105
7.26 Scenario 26 terroristische aanslag 107

8. Risicodiagram en conclusies risicoanalyse 110

8.1 Risicodiagram 110
8.2 Conclusies risicoanalyse 111
8.3 Uitkomsten risicoanalyse 112

9. Projectgroep en deelnemers expertsessies 114

1. Inleiding

De samenleving is continu in ontwikkeling. Waar mensen wonen, werken en recreëren ontstaan veiligheidsrisico's die soms leiden tot incidenten met slachtoffers en schade tot gevolg. Het gaat daarbij niet alleen om de klassieke 'flitsrampen' als een explosie of brand, maar steeds vaker ook om andersoortige, minder zichtbare en tastbare, zich langzaam en gestaag ontwikkelende crises. Dat geldt zeker in het huidige tijdsgewricht met klimaatverandering en de mitigerende en adaptieve maatregelen die daartegen genomen worden. Daarnaast leven we in een geopolitiek onrustige periode waarin sprake is van (pogingen tot) destabilisatie door het verspreiden van desinformatie en door digitale aanvallen op (vitale) infrastructuur en voorzieningen. De internationale conflicten leiden soms ook tot spanning tussen bevolkingsgroepen in Nederland. Een samenleving zonder veiligheidsrisico's is ondenkbaar.

Van de overheid mag verwacht worden dat zij zicht heeft op risico's, onaanvaardbare risico's probeert te verminderen, zichzelf en de samenleving voorbereidt op de overgebleven risico's en optreedt als een incident zich voordoet. Om aan deze verwachtingen te kunnen voldoen is het noodzakelijk dat de overheid inzicht heeft in die veiligheidsrisico's. Dit regionaal risicoprofiel van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) geeft dat inzicht voor de regio. Daarmee vormt het risicoprofiel een belangrijke bouwsteen voor het regionaal beleidsplan van de veiligheidsregio.

Het risicoprofiel stelt overheid en inwoners in staat zich voor te bereiden op het voorkomen, beheersen en bestrijden van risico's. Het risicoprofiel is een uitgangspunt onder de maatschappelijke afweging welke risico's geaccepteerd kunnen worden, van welke risico's kans en/of impact verkleind moeten worden en waar de continuïteit van de weerbaarheid van de samenleving versterkt moet worden. Op basis van het risicoprofiel kunnen besluiten genomen worden over de inzet van (schaarse) middelen. Daarnaast kunnen gemeenten het risicoprofiel gebruiken als input voor omgevingsvisies en –plannen en om hun veiligheidsbeleid op af te stemmen.

Het regionaal risicoprofiel is wettelijk verankerd in artikel 15, lid 2 van de Wet veiligheidsregio's. VrAA hecht belang aan samenwerking met haar crisispartners. Zij zijn dan ook betrokken bij de totstandkoming van dit risicoprofiel, zowel in de projectgroep als in de expertsessies waarin waarschijnlijkheid en impact van incidentscenario's zijn beoordeeld. Het risicoprofiel geeft daardoor een goed inzicht in de veiligheidsrisico's in de regio.

Het regionaal risicoprofiel bestaat uit een samenvattend hoofdrapport en deze verdieping.

Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 is het risicobeeld van VrAA beschreven.
- In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van het risicobeeld, de risico-inventarisatie voor VrAA beschreven.
- In hoofdstuk 4 is een overzichtelijke opsomming gemaakt van de geselecteerde risico's.
- In hoofdstuk 5 is een overzichtelijke tabel gemaakt van de geselecteerde risico's per gemeente.
- In hoofdstuk 6 is de methodiek van de risicoanalyse toegelicht.
- In hoofdstuk 7 zijn alle scenario's met score op impact en waarschijnlijkheid beschreven.
- In hoofdstuk 8 is de conclusie van de risicoanalyse en het totale risicodiagram beschreven. Op het risicodiagram zijn de door de experts behandelde risico's geplot, op waarschijnlijkheid en impact.
- In hoofdstuk 9 is de projectgroep en zijn de deelnemers van de expertsessies benoemd.

2. Risicobeeld

2.1 Inleiding

Het risicobeeld van VrAA is op hoofdlijnen een overzicht van fysieke regiokenmerken en een overzicht van risicovolle situaties die mogelijk voorkomen binnen de regio. Om te komen tot dit beeld is een risico-inventarisatie gedaan welke soorten incidenten, rampen en crises zich in de regio kunnen voordoen.

Op basis van de landelijk beschreven incidenttypen en de risico-inventarisatie in de regio is een eerste selectie gemaakt van de mogelijk incidenttypen. Die zijn vervolgens meegenomen in de risicoanalyse om te komen tot een risicodiagram. Een te brede selectie van incidenttypen zorgt voor een onrealistisch risicoprofiel van de regio. Om de kwaliteit van het risicoprofiel en de aanbevelingen die daaruit volgen, te kunnen waarborgen is een selectie noodzakelijk. Bij het tot stand komen van de selectie zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Niet elk landelijk beschreven incidenttype is relevant voor VrAA.
- Incidenttypen kunnen geïntegreerd worden in andere incidenttypen.
- Voldoende maatregelen zijn getroffen om impact en/of waarschijnlijkheid van het incidenttype terug te brengen.

2.2 Kengetallen en typering VrAA

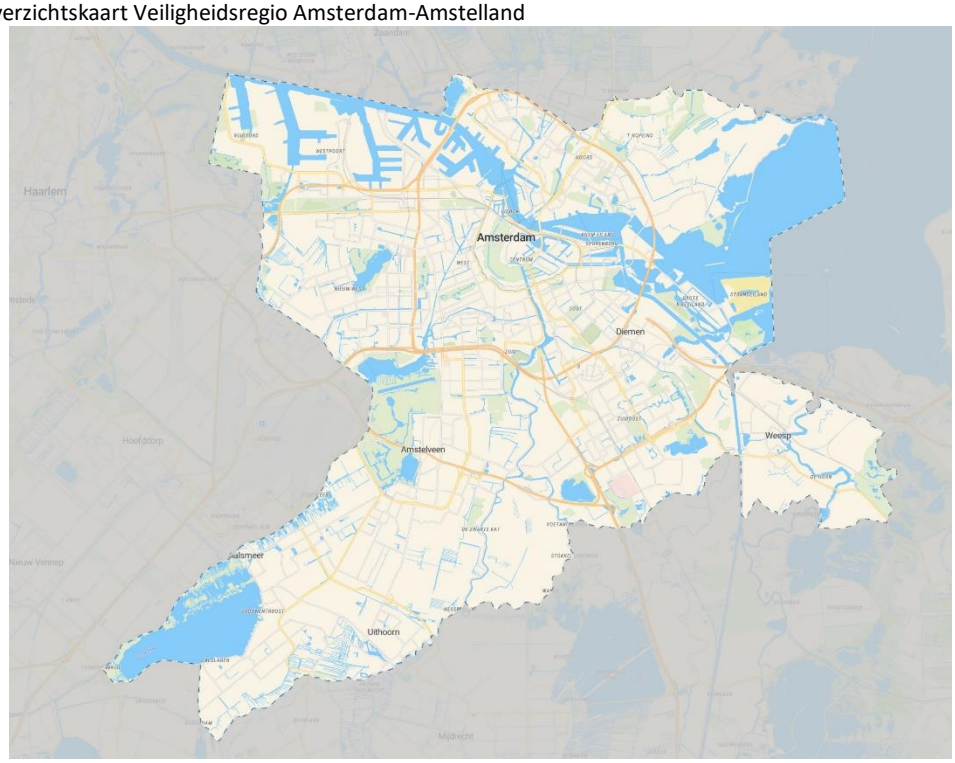
Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland wordt gekenmerkt door de bevolkingsdichtheid, de status van hoofdstad met vele toeristen, grootschalige en internationaalbefaamde culturele voorzieningen en de aanwezige infrastructuur (spoor, weg en data) en bedrijvigheid (Seveso-inrichtingen[1], afvalverwerking, financiële hart van Nederland en knooppunt van de bloemenhandel). Daarnaast zijn er grote lokale verschillen tussen de gemeenten Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn. Gemeente Weesp is recentelijk toegevoegd aan gemeente Amsterdam en daarmee is stadsgebied Weesp gevormd.

Trekpleister
Amsterdam heeft een grote aantrekkingskracht, het centrum van Amsterdam trekt jaarlijks miljoenen toeristen. Omdat het centrum van Amsterdam dat niet allemaal aan kan, probeert de gemeente de drukte te spreiden en waaiert een steeds groter deel uit naar andere delen van de regio. De Amsterdamse grachtengordel blijft echter veel aandacht genieten. De grachtengordel is net als de Stelling van Amsterdam (voormalige verdedigingslinie rondom Amsterdam) door UNESCO op de Werelderfgoedlijst geplaatst.

De drukte in de regio is het meest zichtbaar bij grootschalige evenementen, zoals de Pride, het vijfjaarlijkse nautische evenement SAIL, het jaarlijkse Amsterdam Dance Event (ADE), diverse festivals en belangrijke sportwedstrijden en toernooien. Tevens is dit goed zichtbaar bij nationale evenementen, zoals Koningsdag, de Nationale dodenherdenking, bezoeken van buitenlandse staatshoofden en internationale bijeenkomsten.

[1] Voor inwerkingtreding van de Omgevingswet BRZO-bedrijven geheten. Besluit risico's zware ongevallen: bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn bóven een bepaalde drempelwaarde.

Figuur 1 - Overzichtskaart Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Ligging

De centrale positie die de regio Amsterdam-Amstelland inneemt betekent ook iets voor infrastructuur en mobiliteit. Per dag reizen miljoenen mensen van, naar en binnen Amsterdam-Amstelland. Dat doen ze via:

- Rijkswegen: A1 (Amsterdam-Amersfoort), A2 (Amsterdam-Utrecht), A4 (Amsterdam-Den Haag), A8 (Amsterdam-Zaandam), A9 (Diemen-Alkmaar), A10 (Amsterdam-Zaanstad) en A200 (Amsterdam-Haarlem).
- Of via het spoor en tram/metro, met 5 metrolijnen deels ondergronds met ondergrondse stations. Naast passagiersvervoer vindt er ook goederenvervoer plaats over het spoor, waaronder het vervoer van gevaarlijke stoffen.
- Ook de wateren worden gebruikt voor mobiliteit, bijvoorbeeld over het Noordzeekanaal, het IJ en het Amsterdam-Rijnkanaal, waarover onder andere grote (rivier)cruiseschepen hun weg naar Amsterdam vinden. Ook de recreatieplassen en -wateren, zoals de Westeinderplassen, Gaasperplas, de Vecht en Sloterplas trekken veel publiek.
- Verder is de nabijheid van Schiphol (en mogelijk over een aantal jaren ook Lelystad Airport) relevant. Amsterdam-Amstelland ligt onder de aan- en uitvliegroutes van Schiphol en huisvest veel ondersteunende bedrijfsactiviteiten voor deze luchthaven.

Bebouwing en bevolking

Veel mensen in een klein gebied betekent naast de aanwezigheid van hoge bebouwingsdichtheden ook veel kwetsbare objecten, zoals verzorgingshuizen, ziekenhuizen en scholen. Mensen die hier wonen of verblijven zijn in veel gevallen verminderd zelfredzaam. Bij grootschalige incidenten en crises zijn deze objecten met gebruikers kwetsbaarder dan zelfredzame gebruikers, waardoor zij eerder hulp nodig hebben van de overheid.

Naast het toeristische centrum kent Amsterdam-Amstelland ook risicovolle economische activiteiten, zoals zware industrie en opslag van brandstoffen. Dit is hoofdzakelijk geconcentreerd in het Westelijk Havengebied van de gemeente Amsterdam. Verder is het financiële hart van Nederland op de Zuidas in Amsterdam Zuid ook van grote waarde voor de regio, maar ook (inter)nationaal, net als de Bloemenveiling in Aalsmeer. Daarnaast

heeft Amsterdam zich ontwikkeld tot een van de grootste internetknooppunten (met zes fysieke locaties in Oost, Zuidoost en Slotervaart) van de wereld.

Met ruim 1 miljoen inwoners in VrAA is de regio één van de veiligheidsregio's met het hoogste aantal inwoners van het land. Uit bevolkingsprognoses blijkt dat het aantal inwoners in de regio de komende jaren verder groeit tot 1,4 miljoen in 2040. Wat betreft oppervlakte is de regio met 379 km² een van de compactste regio's van het land.

Tabel 1 - Bevolking, oppervlakte en bevolkingsdichtheid, 1 januari 2023 (bron: CBS)

	Bevolking	Oppervlakte (km²)	Oppervlakte (km² land)	Bevolkingsdichtheid (km² land)
Aalsmeer	33.063	32,29	20,10	1.645
Amstelveen	94.418	44,08	41,11	2.297
Amsterdam	918.117	243,65	188,12	4.880
Diemen	32.785	14,04	11,95	2.744
Ouder-Amstel	14.276	25,78	23,95	596
Uithoorn	31.442	19,42	18,12	1.735
Amsterdam-Amstelland	**1.124.092**	**379.26**	**303.35**	**3.705**

Kenmerkend aan de regio is dan ook de hoge bevolkingsdichtheid. In Amsterdam-Amstelland is de bevolkingsdichtheid 3705 inwoners per km², terwijl de gemiddelde bevolkingsdichtheid in 2023 in Nederland 529 inwoners per km² is.

Een ander kenmerk van de regio is het hoge aantal inwoners met een migratieachtergrond, met name een niet-westerse migratie achtergrond. In Amsterdam is meer dan de helft van de bevolking een inwoner met een migratie achtergrond (58,9% CBS 1-1-2023). Zowel in Amsterdam als Amstelveen wonen veel verschillende nationaliteiten. In Amsterdam wonen maar liefst 180 nationaliteiten en in Amstelveen 138. Voor effectieve overheidscommunicatie waaronder risico- en crisiscommunicatie, is het van belang om alle verschillende nationaliteiten te bereiken.

2.3 Kenmerkende incidenten in de afgelopen periode

Naast de methodiek om risico's te inventariseren en te analyseren is het nuttig om stil te staan bij de (grootschalige) incidenten die in Amsterdam-Amstelland sinds 2020 hebben plaatsgevonden.

De afgelopen jaren stonden in het teken van een aantal langdurige crises waar Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland een belangrijke coördinerende rol bij heeft gehad. De coördinatie op het gebied van de COVID-19 pandemie sinds maart 2020 legde een beslag op de crisisorganisatie van de veiligheidsregio, waarbij de focus lag op effectbestrijding en handhaving van landelijke maatregelen om de ziekte in te dammen. De laatste maatregelen werden begin 2022 ingetrokken. Vlak na de COVID-19 crisis diende de oorlog in Oekraïne zich aan. Een groot aantal vluchtelingen trokken richting Nederland waardoor direct opvang was benodigd. Omdat het Centraal Station in Amsterdam al snel een plek werd waar Oekraïense vluchtelingen in Nederland aankwamen, was spoedig crisisopvang nodig. De veiligheidsregio speelde vervolgens ook een rol bij de opvang van asielzoekers. Deze crises hadden impact op de samenleving en vroegen een andere werkwijze van de veiligheidsregio.

Andere crises die meer in de rechtsordelijke kant van het crisisspectrum lagen, waren de gijzeling in de Apple Store aan het Leidseplein in Amsterdam, waar in april 2022 een urenlange reactie op de gijzeling van bezoeker nodig was, en een overval op een bedrijf in Amsterdam-Noord in juni 2021 waarbij de achtervolging van de daders in een weiland in Broek in Waterland (Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland) eindigde. In beide gevallen was multidisciplinaire coördinatie nodig om de maatschappelijke effecten te managen. Tevens trokken er de laatste jaren diverse zware stormen, zoals Eunice (2022) en Poly (2023) over de regio die om een multidisciplinaire crisisaanpak vroegen.

Tenslotte waren er in de afgelopen jaren veel explosies en de vondsten van explosieven die het criminele milieu steeds vaker gebruiken om partijen onder druk te zetten. Voor het volgens de procedures afhandelen van de vondsten werd een aantal keer opgeschaald naar de multidisciplinaire crisisorganisatie. Een brand met veel impact was de zeer grote brand bij een wooncomplex aan de Voetbalstraat in 2022. Ondanks het snelle optreden van de brandweer ging een groot aantal containerwoningen voor onder andere studenten en statushouders in vlammen op. Dit gold ook voor een brand in een recent gerenoveerd pand waarbij de brand snel om zich heen greep en de bewoners lange tijd niet terug konden naar hun huis.

2.4 Megatrends

Op regionaal, nationaal en internationaal niveau vinden ontwikkelingen plaats die nu of in de toekomst invloed hebben op het risicobeeld van VrAA. In overleg met experts en door trendanalyses 23 is een vijftal megatrends geïdentificeerd die hieronder worden beschreven.

Klimaatverandering
Klimaatverandering zorgt voor significante en langdurige veranderingen in de gemiddelde weerpatronen. Uit de klimaatscenario's die het KNMI heeft opgesteld blijkt dat Nederland te maken krijgt met stijging van de zeespiegel, bodemdaling en veranderende weersomstandigheden (toename in de kans op en de intensiteit van extreem weer, zowel wateroverlast als droogte en hitte).4 Ook zorgt klimaatverandering voor een toenemende druk op de zoetwatervoorraad.

VrAA ligt grotendeels onder de zeespiegel (onder NAP) en in een waterrijk omringend gebied. Bovendien heeft de regio een zeer hoge bevolkingsdichtheid. Deze factoren maken de regio zeer kwetsbaar voor bovenstaande klimaatrisico's. Bovendien speelt klimaatverandering wereldwijd. Een strijd om zoet water is daarbij niet uitgesloten en uit water- en voedseltekorten resulterende conflicten en hongersnoden zorgen voor onleefbare gebieden en migratiestromen.

Het nationaal Deltaprogramma beschrijft hoe de overheid aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland werkt. Bij deze klimaatadaptatie wordt gekeken naar het aanpassen van ruimtelijke ordening, het zeker stellen van de zoetwatervoorraad en het klimaatrobuust maken van vitale infrastructuur. Echter, klimaatverandering is niet alleen een ruimtelijk vraagstuk. Bevolkingsgroepen in kwetsbare posities, zoals mensen met lage inkomens, ouderen, kinderen en mensen met gezondheidsproblemen, zijn vaak ontvankelijker voor de gevolgen van klimaatverandering. Zij beschikken over minder eigen middelen om zich aan te passen aan risico's en snel te herstellen na een incident.

Daarom wordt ingezet op twee ontwikkelingen: de verduurzaming van de samenleving om klimaatverandering af te remmen (onder andere door de energietransitie) en het aanpassen van de regio aan onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Beide transities verlopen in de praktijk sneller dan wet- en regelgeving, waardoor maatregelen tegen brandrisico's en andere veiligheidsaspecten niet structureel worden toegepast. Klimaatadaptatie en het veilig laten verlopen van de energietransitie vragen om een risicogerichte in plaats van regelgerichte benadering.

Energietransitie
De Nederlandse samenleving staat voor een grote opgave: een substantiële reductie van de CO2-uitstoot als gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen. Deze energietransitie wordt ingegeven door klimaatverandering, maar ook door de behoefte om minder afhankelijk te zijn van energie uit het buitenland. Opwekking door middel van zonnepanelen en windmolens, en opslag door middel van buurtbatterijen zijn bekende trends binnen de energietransitie. Daarnaast komt zowel de opslag als gebruik van batterijen in elektrische auto's en in huizen sterk op. Een andere ontwikkeling is de opslag en gebruik van waterstof, waarbij

[2] Trendrapport Stad 2016 Verkenning naar de ruimtelijk-economische functiemenging in Amsterdam
[3] Metropoolregio, het Ontwikkelingsbeeld Noordvleugel 2040
[4] KNMI'23 klimaatscenario's voor Nederland, KNMI 2023

de huidige opslag van brandstoffen in de haven wordt vervangen door waterstof. Zo is in de regio bij Port of Amsterdam (Energiehaven) een initiatief voor de productie en opslag van energie.

De energietransitie betekent dat de samenleving elektrificeert en de bestaande sterke afhankelijkheid van elektriciteit groter wordt. Het risico op uitval van de elektriciteitsvoorziening door overbelasting, weersomstandigheden of een cyberaanval neemt toe. Uitval van energie heeft grote impact op fysieke en economische veiligheid en in het sociaal maatschappelijke veld. Het elektriciteitsnet zal zowel moeten worden uitgebreid als worden verzwaard om aan de groeiende en veranderende vraag te kunnen blijven voldoen.

Verder kan er bij risico's die de energietransitie met zich meebrengt gedacht worden aan branden met zonnepanelen, accu's en elektrische voertuigen, incidenten met windmolens zoals falen en brand, gevaren bij productie, opslag of transport van 'nieuwe' brandstoffen zoals waterstof. Of de gevolgen van de ontwikkelingen ten aanzien van de circulaire economie, waarbij de trend om zo min mogelijk materialen toe te passen bij nieuwbouw (soms ten nadele van de brandveiligheid) te onderkennen is. Voor de energietransitie geldt hetzelfde als een klimaatadaptieve regio: de ontwikkelingen gaan sneller dan de wet- en regelgeving.

Digitalisering en cybercriminaliteit
De wereld raakt steeds meer met elkaar verbonden en de digitalisering van de samenleving zorgt ervoor dat we efficiënt kunnen werken en snel data met elkaar kunnen delen. Maar als samenlevingen steeds meer afhankelijk worden van digitale systemen, worden ze ook kwetsbaarder voor verstoringen. De veiligheid van digitale processen is en blijft essentieel in onze sterk gedigitaliseerde maatschappij.5 Een langdurige verstoring van het elektronisch betalingsverkeer kan bijvoorbeeld een grote ontwrichting van het dagelijks leven tot gevolg hebben. Maar ook relatief kleine incidenten kunnen uitgroeien tot een crisis die een groot gedeelte van de maatschappij raakt, met onverwachte vervolgeffecten. Dergelijke uitval van vitale infrastructuur kan per ongeluk plaatsvinden, maar er zijn wereldwijd ook steeds meer opzettelijke cybersecurityincidenten. De geopolitieke situatie is in de afgelopen jaren verder verhard. Statelijke actoren grijpen hierbij naar cyberaanvallen als middel om hun belangen te behartigen. Afpersing is voor cybercriminelen een aantrekkelijk verdienmodel. De middelen hiervoor worden steeds makkelijker te gebruiken. Generatieve kunstmatige intelligentie (artificial intelligence – AI) brengt nieuwe dreigingen met zich mee.6

De actualiteit laat zien dat de overheidsdiensten, vitale sectoren, bedrijven en particulieren kwetsbaar zijn voor verstoringen door cyberincidenten. Cyberincidenten kunnen uitgroeien tot een crisis wanneer de samenleving daarvan de gevolgen ondervindt. Voorbeelden van cyberincidenten in Nederland zijn onder andere aanvallen op systemen van de gemeente Hof van Twente, Universiteit Maastricht, websites Oekraïense overheid en Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland. Niet alleen de samenleving kan worden getroffen door een cyberincident, maar ook de hulpverlenings- en crisisbeheersingsprocessen kunnen worden geraakt. De continuïteit van het functioneren van de veiligheidsregio kan dan in gevaar komen en daarmee de hulpverlening en crisisbeheersing die van vitaal belang zijn voor de samenleving. Om die reden worden de kwetsbaarheden hiervan ook beoordeeld en prepareert de veiligheidsregio zich hierop.

Verstedelijking en verdichting
Wereldwijd gaan meer mensen in steden wonen en werken. In de Randstad wordt de komende decennia een verdere verdichting van wonen en bedrijvigheid verwacht, waarbij de beschikbare ruimte schaars is. Dat betekent enerzijds een grotere kans op ongevallen, anderzijds hebben vergelijkbare incidenten impact op meer mensen en bedrijven. Ook in VrAA is sprake van verdichting van bestaande kernen en van ontwikkeling van bedrijventerreinen tot stadsbuurten (zoals Haven-Stad in Amsterdam). Ook wonen mensen steeds meer in getransformeerde gebouwen, die daar oorspronkelijk niet voor ontworpen zijn. Bijvoorbeeld kantoren die omgebouwd zijn tot woningen. Dat kan bij incidenten en het niet doorvoeren van extra veiligheidsmaatregelen een risico betekenen. Daarnaast is sprake van 'dubbele vergrijzing' onder de bevolking (meer ouderen en een

[5] Cybersecuritybeeld Nederland 2023, ministerie van Justitie en Veiligheid
[6] Cybersecuritybeeld Nederland 2023, ministerie van Justitie en Veiligheid

dalend geboortecijfer) en ouderen die langer zelfstandig blijven wonen, wat een grotere kans op slachtoffers bij incidenten met zich mee brengt. Daarnaast betekent een verdere verstedelijking ook dat er steeds meer meervoudig ruimtegebruik komt, waarbij infrastructuur, wonen, werken, winkelen, recreëren en energieopslag op één en dezelfde plek geconcentreerd worden7. Dit kan een combinatie van OV-knooppunten, hoogbouw en ondergronds bouwen zijn. Voorbeelden hiervan zijn het Amsterdamse Centraal Station, Haven-Stad/Strandeiland, Zuidasdok en het gebied rondom de RAI.

Geopolitieke ontwikkelingen en destabilisatie
De wereldorde staat voor grote uitdagingen door verschuivingen in de geopolitieke verhoudingen. Bij de nieuwe machtspolitiek wordt steeds vaker gebruik gemaakt van economische instrumenten, controle over technologieën, risicovolle strategische afhankelijkheden en andere, hybride middelen. Zo wordt migratie als drukmiddel gebruikt, worden (online) middelen zoals desinformatie en propaganda ingezet om de publieke opinie te beïnvloeden en worden belangrijke infrastructuren zowel digitaal als fysiek gesaboteerd. Dit leidt ook in Nederland tot maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen.[8]

Militaire conflicten in en aan de rand van Europa vergroten het besef dat Nederland als EU- en NAVO-bondgenoot bij een oorlog betrokken kan raken. Dit kan tot ontwrichtende verstoringen van de samenleving leiden.

[7] Omgevingsvisie Amsterdam 2050 via Volg het beleid: omgevingsvisie - Gemeente Amsterdam
[8] De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden, april 2023

3. Risico-inventarisatie

3.1 Inleiding, van risicobeeld naar incidenttype

In de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel uit 2009 is een uniforme categorisering van incidenten opgesteld. Tijdens de actualisatie van 2017 is deze lijst aangevuld en aangepast met een aantal incidenttypen. Deze incidenttypen zijn ook opgenomen in het onderstaande totaaloverzicht. In het schema zijn de incidenten eerst geclusterd naar maatschappelijke thema's, vervolgens naar crisistypen en dan naar incidenttypen, conform de landelijke handreiking.

De landelijke handreiking wordt momenteel herzien. Ten tijde van de totstandkoming van dit risicoprofiel was de herziening nog gaande. Daarom is gebruik gemaakt van de bestaande handreiking.

In dit hoofdstuk wordt op basis van de megatrends en het risicobeeld beschreven welke incidenttypen voor VrAA relevant zijn om verder geanalyseerd te worden. Deze uitwerking wordt de risico-inventarisatie genoemd.

Tabel 2 - Totale lijst van incidenttypen die input vormen voor de risico-inventarisatie

#	Maatschappelijk thema	#	Crisistype	#	Incidenttype
1	Natuurlijke omgeving	1	Overstromingen	1	Overstroming vanuit zee
				2	Overstroming door hoge rivierwaterstanden
				3	Vollopen van een polder/ dijkdoorbraak
				4	Bosbrand
		2	Natuurbranden	5	Heide, (hoog)veen- en duinbranden
				6	Koudegolf, sneeuw en ijzel
		3	Extreme weersomstandigheden	7	Hitte golf
				8	Storm en windhozen
				9	Droogte
				10	Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag
				11	Aanhoudende laaghangende mist
		4	Aardbevingen	12	Aardbeving
		5	Plagen	13	Ongedierte
		6	Dierziekten	14	Ziektegolf
2	Gebouwde omgeving	1	Branden in kwetsbare objecten	15	Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen
				16	Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie
				17	Grote brand in bijzonder hoge gebouwen
				18	Grote brand in ondergrondse bebouwing

#	Maatschappelijk thema	#	Crisistype	#	Incidenttype
				19	Brand in dichte binnensteden
				20	Brand in cultureel erfgoed
		2	Instortingen in grote gebouwen en kunstwerken	21	Instorting door explosie
				22	Instorting door gebreken constructie of fundering
3	Technologische omgeving	1	Incidenten met brandbare/ explosieve stof in open lucht	23	Incident vervoer weg
				24	Incident vervoer water
				25	Incident spoorvervoer
				26	Incident transport buisleidingen
				27	Incident stationaire inrichting
				28	Incident bij vuurwerkopslag/verkoop munitie
				29	Brand in grote opslagruimtes
				30	Broei (of brand) in bulk-opslag
		2	Incidenten met giftige stof in open lucht	31	Incident vervoer weg
				32	Incident vervoer water
				33	Incident spoorvervoer
				34	Incident transport buisleidingen
				35	Incident stationaire inrichting
		3	Kernincidenten	36	Incident A-objecten: centrales
				37	Incident A-objecten: nabije centrales grensoverschrijdend
				38	Incident A-objecten: scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal
				39	Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal
				40	Incident B-objecten: overige nucleaire faciliteiten brandklasse i
				41	Incident B-objecten: nucleaire faciliteiten brandklasse ii
				42	Incident B-objecten: overig vervoer en gebruik nucleaire materialen

#	Maatschappelijk thema	#	Crisistype	#	Incidenttype
				43	Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal
4	Vitale infrastructuur	1	Verstoring energievoorziening	44	Uitval olievoorziening
				45	Uitval gasvoorziening
				46	Uitval elektriciteitsvoorziening
		2	Verstoring drinkwatervoorziening	47	Uitval drinkwatervoorziening
				48	Problemen waterinname
				49	Verontreiniging in drinkwaternet
		3	Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering	50	Uitval rioleringssysteem
				51	Uitval afvalwaterzuivering
		4	Verstoring telecommunicatie en ICT	52	(Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst
		5	Verstoring afvalverwerking	53	uitval afvalverwerking
		6	Verstoring voedselvoorziening	54	Uitval distributie
5	Verkeer en vervoer	1	Luchtvaartincidenten	55	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein
				56	Incident vliegtoestel bij vliegshows
		2	Incidenten op of onder water	57	Incident waterrecreatie en pleziervaart
				58	Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen
				59	Incident op ruim water
				60	Grootschalig duikincident
				61	Incident met (middel)grote passagiersvaart
		3	Verkeersincidenten op land	62	Incident wegverkeer
				63	Incident treinverkeer
		4	Incidenten in tunnels	64	Incident in treintunnels en ondergrondse stations
				65	Incident in wegtunnels

#	Maatschappelijk thema	#	Crisistype	#	Incidenttype
				66	Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station
6	Gezondheid	1	Bedreiging volksgezondheid	67	Besmettingsgevaar via contactmedia
				68	Feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen
				69	Besmettelijkheidgevaar vanuit buitenland
				70	Besmettelijkheidgevaar in eigen regio
				71	Dierziekte overdraagbaar op mens
		2	Ziektegolf	72	Ziektegolf besmettelijke ziekte
				73	Ziektegolf niet besmettelijke ziekte
7.	Sociaal-maatschappelijke omgeving	1	Incident in menigten	74	Incident tijdens grote festiviteiten en demonstraties
		2	Gevolgen terroristische aanslag	75	Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag in de Veiligheidsregio
				76	Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag buiten de Veiligheidsregio
		3	Verstoring openbare orde	77	Rel rondom demonstraties en andere manifestaties
				78	Gewelddadigheden rondom evenementen
				79	Maatschappelijke onrust en buurtrellen

3.2 Natuurlijke omgeving

3.2.1 Overstromingen

Het crisistype overstromingen is uitgesplitst in drie incidenttypen:

- Overstromingen vanuit zee
- Overstromingen door hoge rivierwaterstanden
- Vollopen van polder/dijkdoorbraak

Overstroming vanuit zee

Een van de belangrijke ramptypen in Nederland is het incidenttype overstroming vanuit zee. Dit scenario is de afgelopen honderd jaar eenmaal voorgekomen in Nederland, tijdens de watersnoodramp van 1953. Naar aanleiding van de watersnoodramp is de waterkering in het kustgebied verzwaard en verhoogd. In het tweede decennium van de 21e eeuw is een nieuwe normering voor de overstromingskansen vastgesteld en is de kustverdediging opnieuw versterkt. Volgens de normering[9] is de kans op een overstroming per jaar 1 op 30.000. Voor alle waterkeringen zijn normen en signaalwaarden opgesteld[10] die als basis dienen om

[9] Waterveiligheidsportaal

[10] Normen voor primaire waterkeringen | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

dijkversterkingstrajecten vroegtijdig in te zetten waar nodig. Deze processen zijn beïnvloed door de nog steeds sneller stijgende zeespiegel en het is één van de factoren in de kans op overstroming vanuit zee.

Op basis van de KNMI'23 klimaatscenario's is dit becijfert met een zeespiegelstijging van 25cm (gemiddeld over 130 jaar is dit ruim 1,9 mm/jaar) ten opzichte van het Nieuw Amsterdams Peil (NAP) sinds 1890. Daarbij is het effect van bodemdaling meegenomen (verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de relatieve zeespiegelstijging). Met een blik op de toekomstige stijging van het zeeniveau geeft het KNMI aan: "Afhankelijk van de hoeveelheid broeikasgassen die nog wordt uitgestoten, wordt voor de Nederlandse kust rond 2050 een verdere zeespiegelstijging verwacht. Rond 2100 zal de stijging in het lage uitstootscenario 26-73 cm bedragen en 59-124 cm in het hoge uitstootscenario. De bovengrens van de zeespiegelstijging rond 2100 kan tot 2,5 m oplopen als onzekere processen, zoals het instabiel worden van de Antarctische IJskap, al vóór 2100 optreden. Zelfs als de uitstoot van broeikasgassen nu onmiddellijk zou stoppen, stijgt de zeespiegel hoe dan ook door. Niet alleen deze eeuw, maar ook nog honderden jaren daarna. Dit komt doordat de traag reagerende ijskappen niet in evenwicht zijn met het huidige klimaat."[11]

Tot hoever de technische oplossingen van het waterbeheer en de dijkversterking tegen de versnellende stijging een oplossing bieden, is niet met zekerheid te zeggen. Het aanwijzen van overloopgebieden om water ruimte te geven bij een mogelijke overstroming is lastig in een dichtbevolkte regio zoals Amsterdam-Amstelland. De impact van dit scenario is in 1953 groot geweest en zal ook in geval van een nieuwe ramp, bijvoorbeeld bij een doorbraak in IJmuiden, groot zijn. 12 tot 24 uur van tevoren is pas nauwkeurig te voorspellen, waar een stormpiek precies aan land komt en of de piek zodanig is dat een overstroming kan volgen. Deze tijd is onvoldoende om mensen uit bedreigde gebieden van de regio te evacueren en vraagt om andere oplossingen zoals verticale evacuatiemogelijkheden, doeltreffende risico- en crisiscommunicatie en een hoog niveau van zelf- en samenredzaamheid.

Overstroming vanuit rivieren
Waarschijnlijker dan een overstroming vanuit zee is dat VrAA getroffen wordt door het scenario overstroming door hoge rivierstanden. Dit scenario wordt veroorzaakt door extreme rivierafvoer als gevolg van hevige regenval in het stroomgebied van de Rijn in Duitsland. Als meerdere dagen achter elkaar grote hoeveelheden neerslag vallen in het stroomgebied van de Rijn kan het waterpeil een dusdanig peil bereiken dat de Randstad bedreigd wordt door hoogwater vanuit de Lek (bijvoorbeeld doorbraak noordelijke Lekdijk bij Amerongen). De hoogwatergolf bereikt dan via het Amsterdam-Rijnkanaal de regio. Het Business and Science Park en Watergraafsmeer (Amsterdam Oost) zullen zwaar getroffen, met waterdiepten tot 5 meter. In mindere mate worden Diemen, Ouder-Amstel, Aalsmeer, Amsterdam Zuidoost, het Westelijk Havengebied en de Amsterdamse grachtengordel getroffen door overstromingen. De normering van de Lekdijk is verhoogd naar 1:10.000 (kans op een overstroming per jaar). De versterking van het betreffende dijktraject is naar verwachting in 2026 afgerond. Nieuwe inzichten uit de KNMI'23 klimaatscenario's kunnen leiden tot verder aanpassingen want "door toename van de neerslag in de winter stijgen rivierafvoeren en neemt de kans op overstroming van de Rijn, de Maas en kleinere rivieren toe"[12]. De toename van neerslag varieert per scenario.

Een overstroming vanuit de Lek heeft een hoge impact, onder andere doordat er meer water de regio in komt dan bij het scenario overstroming uit zee. Een overstroming door hogere rivierstand heeft een ruimere voorspellingstijd en vanwege deze ruimere tijd ten opzichte van het scenario overstroming vanuit zee is bij dit scenario én tijdige besluitvorming, voldoende tijd om evacuaties te kunnen uitvoeren. Hulpdiensten zullen tot het uiterste van hun capaciteit moeten gaan bij een dusdanig scenario en bovenregionale ondersteuning kan nodig zijn. De economische schade is voor elk overstromingsscenario zeer groot. Tevens worden kwetsbare en risicovolle objecten getroffen door de overstromingen en is sprake van veel keteneffecten. De geleerde lessen

[11] KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland
[12] KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland

over de 'waterbom' in Limburg 2021 geven relevante informatie over de crisisbeheersing, keteneffecten en correlaties voor een desbetreffend scenario.

Vollopen van polder/dijkdoorbraak
De beveiliging tegen overstroming vormt een wezenlijk vereiste voor de bewoonbaarheid van Nederland. Daarom bestaat een uitgebreid stelsel (circa 14.000 km) van regionale waterkeringen. De regionale keringen zijn ingedeeld in vijf kadeklassen op basis van de economische schade die optreedt wanneer een kering faalt. Kadeklasse I heeft een kans van 1:10 per jaar, schadeklasse V een kans van 1:1000 per jaar. Als een regionale kering faalt, dan loopt een enkele polder vol met water. In de regio Amsterdam-Amstelland liggen vele polders. De omvang van de schade is afhankelijk van het gebruik van de polder. Het kan een polder zijn met voornamelijk grasland, maar ook dichtbebouwde polders met veel inwoners en bedrijvigheid. Een relevante casus voor het scenario zijn de hoge waterstanden op het Noordzeekanaal, in de Amsterdamse grachten en Amsterdam-Rijnkanaal in november 2023. Die laatste betrof een combinatie van veel regen en een korte storing in het spuicomplex in IJmuiden hetgeen een dreigende situatie veroorzaakten. De toename in de frequentie en hoeveelheid van regen, zoals geschetst in de KNMI'23 klimaatscenario's, is ook voor dit scenario relevant.

Conclusie
Voor alle overstromingsscenario's is van belang om de dreiging in relatie tot de aanwezigheid en de kwetsbaarheid van zowel diverse groepen als ook vitale en kwetsbare functies te belichten om de consequenties in beeld te hebben. Alle overstromingsscenario's hebben impact op de samenleving en invloed op het werk van de hulpdiensten in de veiligheidsregio. De bovenregionale stresstesten wateroverlast zullen de komende jaren meer inzichten geven in de impact en mogelijke maatregelen van de diverse overstromingsscenario's. Het incidenttype 'Vollopen van een polder/dijkdoorbraak' is meegenomen in de risicoanalyse vanwege de – in verhouding tot overstroming vanuit zee of rivieren – hoge kans op optreden van het scenario.

3.2.2 Natuurbranden

Het crisistype natuurbranden is uitgesplitst in twee incidenttypen:

- Bosbrand
- Heide-, (hoog)veen- en duinbranden

In de verstedelijkte Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland zijn geen grote natuurparken, zoals elders in Nederland. In de regio bevinden zich wel een aantal grote parken. Deze kunnen onder gemengd bos gerangschikt worden, zoals het Amsterdamse Bos (ca. 1000 hectare groot). Met een veranderend klimaat waarin lange perioden van droogte, hitte en lage grondwaterspiegels een rol spelen neemt het aantal brandgevoelige dagen toe. Gepaard met een verdere verdichting van Nederland leiden meer en intensere natuurbranden tot een grotere impact. De interactie tussen landelijke en stedelijke gebieden in zowel het land als in de regio Amsterdam-Amstelland is zeer hoog. Dit neemt verder toe door het toevoegen van groen (o.a. beplante gevels en daken) aan de stad als belangrijke maatregel voor hitte- en waterbestendigheid. Daarom kunnen (natuur)branden in toekomst ook vaker ontstaan in gebieden van het land die hier nu nog weinig of niet mee te maken hebben.[13]

De regio heeft geen gebieden die gecategoriseerd kunnen worden onder heide, (hoog)veen en duin.

Conclusie
Aangezien VrAA weinig gebieden heeft met bos en geen heide, (hoog)veen en duingebieden is het risico op natuurbranden klein. Aandachtspunt is wel dat het natuurbrandrisico zich vaker en op andere plekken kan manifesteren met alle gevolgen van dien, denk ook aan druk op het brandweersysteem bij een dusdanig incident. Vooralsnog worden de incidenttypen niet meegenomen in de risicoanalyse.

[13] 20230123-NIPV-Natuurbrandsignaal-23.pdf

3.2.3 Extreme weersomstandigheden

Het crisistype extreme weersomstandigheden is uitgesplitst in zes incidenttypen:

- Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag
- Koudegolf, sneeuw en ijzel
- Hittegolf
- Zware storm
- Aanhoudende laaghangende mist
- Droogte

Volgens het KNMI neemt de waarschijnlijkheid op extreme weersomstandigheden de komende jaren toe. Zo zal een toename van extremere buien vaker leiden tot wateroverlast en overstromingen. Met name de winters worden natter en de kans op extreme zomerbuien neemt toe. Andere extreme weersomstandigheden zoals extremere droogte, sterkere windstoten en valwinden en hittegolven zijn mogelijk. Met de toenemende druk op de watersystemen, zowel in tijden van te veel als te weinig water, is de vraag of er langdurig voldoende middelen en capaciteit tegenaan kunnen worden gezet. Door de complexiteit van deze scenario's zijn de gevolgen en keteneffecten lastig te identificeren. De impact kan mogelijk nog veel sterker zijn.

Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag
Perioden van korte, maar intensieve neerslag komen steeds vaker voor. Intensieve neerslag kan waterlast tot gevolg hebben voor zowel laag geleden poldergebieden als in delen van het stedelijk gebied. In die situaties kunnen de polder- en/of rioolgemalen de aanvoer van het vele regenwater niet direct afvoeren. Het regenwater moet dan tijdelijk geborgen worden in het betreffende watersysteem of in het rioleringsstelsel. Langdurige en hevige regenval in combinatie met andere factoren kan leiden tot overstromingsrisico’s zoals eerder beschreven.

Hoewel de overlast meestal beperkt blijft tot enkele centimeters water op straat, zorgt dat voor verkeershinder en loopt water in kelders, met bijbehorende hulpverzoeken. De materiële schade is aanzienlijk. Hevige regenval kan tevens tot gevolg hebben dat de riolering overstroomt. Het rioolwater komt omhoog en in het ergste geval wordt rioolwater geloosd richting het oppervlaktewater. Hierdoor kan een bedreiging ontstaan voor de volksgezondheid en het ecologische effect zal groot zijn. Het risico op langdurige problemen is groter bij bewoners in een sociaaleconomisch kwetsbare positie. Zo kan niet herstelde schade van wateroverlast bijvoorbeeld leiden tot schimmel in huis en gezondheidsproblemen, inclusief impact op de mentale gezondheid door bijvoorbeeld geldzorgen en angst voor herhaling.

Zware storm
Daarnaast heeft in de afgelopen jaren een aantal grote zomer- en najaarsstormen in VrAA voor problemen gezorgd. Een storm in een bebouwde omgeving leidt ertoe dat vanwege stormschade (bijvoorbeeld losgeraakte stukken dakgevel of zonnepanelen, glasschade in het kassengebied in Aalsmeer en omgewaaide bomen) een groot beroep wordt gedaan op hulpverleningsdiensten. Dit kan leiden tot overbelasting van de meldkamer, waardoor reguliere hulpverlening in gevaar kan komen. Omvallende bomen kunnen breuken in kabels en leidingen veroorzaken, met de bijbehorende overlast tot gevolg. Tevens kunnen omgevallen bomen en afgewaaide takken grote gevolgen hebben voor het openbaar vervoer en mobiliteit op lokale, provinciale en snelwegen. Bloot komen te liggen elektra-kabels brengen nog een aanvullend risico met zich mee voor hulpdiensten ter plaatse en eventueel (nieuwsgierige) omstanders. Losrakende onderdelen van daken en andere objecten als omvallende bomen kunnen het gewond raken of overlijden van personen veroorzaken. In de toekomst kunnen windstoten mogelijk sterker worden en valwinden kunnen optreden.

Koudegolf, sneeuw en ijzel en aanhoudende laaghangende mist
Koudegolf, sneeuw, ijzel en aanhoudende laaghangende mist kunnen verkeersincidenten tot gevolg hebben. VrAA is als verkeersknooppunt kwetsbaar voor dit incidenttype. Dit incidenttype wordt verder uitgewerkt onder het crisistype verkeersincidenten op land. Bij extreme kou worden met name groepen in kwetsbare

posities getroffen. Hiervoor nemen verschillende instanties maatregelen, zoals opvang van dak- en thuislozen in perioden van kou.

Hittegolf
Vooral in stedelijke gebieden zijn de gevolgen ernstig, omdat de warmte moeilijker verdwijnt uit de bebouwing en met name 's nachts de temperaturen niet dalen (hitte-eilandeffect). Bovendien kan in stedelijke gebieden door de aanhoudende hitte, de hoge luchtdruk, verkeersintensiteit en het gebrek aan wind, smog ontstaan. Tijdens een hittegolf, zeker in combinatie met smog, lopen groepen in kwetsbare posities (bijv. ouderen, mensen met gezondheidsklachten, dak- en thuislozen of bewoners en scholieren in slecht geventileerde huizen en scholen) extra risico. Bezoekers van de vele evenementen die in het zomerseizoen plaatsvinden hebben een verhoogd risico op gezondheidsklachten tijdens een hittegolf. Naast hittestress zal ook een slechtere kwaliteit van het oppervlaktewater (bijvoorbeeld door het ontstaan van bacteriën zoals E. Coli en de toxines van blauwalg) gezondheidsrisico's veroorzaken tijdens perioden van extreme hitte. Langdurige gezondheidsklachten en sterfte zijn mogelijk gevolgen van extreme hitte en smog. Tevens neemt de blootstelling aan uv-straling toe, waardoor de kans op huidkanker stijgt. Het aantal 'allergiedagen' neemt toe door verlenging van het pollenseizoen en infectieziekten kunnen veranderen m.b.t. ziekten die worden overgedragen door bijvoorbeeld teken en muggen.[14]

Daarnaast veroorzaakt hitte allerlei indirecte effecten. Zo kan bijvoorbeeld schade ontstaan aan wegen door smeltend asfalt en problemen met beweegbare wegdelen en bruggen. Aan het spoor kunnen problemen optreden door het kromtrekken van spoorrails met stremmingen van het treinverkeer als gevolg. Meer buitenactiviteiten (o.a. barbecues), verhoogd alcohol- en drugsgebruik en meer agressie (o.a. veroorzaakt door slaapproblemen bij langdurige extreme hitte) zorgen voor meer incidenten voor de hulpdiensten. Tevens kan extreme hitte ook leiden tot vaker uitvallen van elektriciteitsvoorzieningen met alle gevolgen van dien voor vitale en kwetsbare functies.

Droogte
Naast langdurige hitte worden we vaker geconfronteerd met langere perioden van droogte. Hier hangt een heel scala aan risico's en mogelijke schade mee samen, die zich soms pas op langere termijn kunnen materialiseren. Langdurige droogte leidt tot risico's op verzilting van het oppervlaktewater met nadelige gevolgen voor de landbouw, natuur en mogelijk ook de drinkwatervoorziening in delen van de regio. Een tekort aan oppervlakte- en drinkwater kan ertoe leiden dat de verdringingsreeks[15] wordt ingezet, waardoor diverse sectoren en industrieën minder water ter beschikking hebben met alle economisch en ecologische gevolgen van dien. Ook kan het peil van het oppervlaktewater dalen met schade voor de scheepvaart en landbouw tot gevolg en de daaruit volgende keteneffecten. Door de dalende grondwaterstand kan schade aan natuur, landbouw en bebouwing (houten heipalen die niet onder water staan kunnen gaan rotten) ontstaan. Uiteindelijk heeft het ook een versterkend effect omdat droge veenbodem - mede door toedoen van lage grondwaterstanden - zorgt ook voor het vrijkomen van CO_2. Door droogte kan schade ontstaan aan waterkeringen, met risico's op falen van die keringen. Tot slot is rekening te houden met een verhoogde kans op (natuur)branden (ook in parken, tuinen en op gebouwen) en kan schade ontstaan aan gebouwen en infrastructuur door verzakkingen.

Conclusie
Vanwege de toenemende kans en impact van het crisistype extreme weeromstandigheden wordt deze met de focus op neerslag en extreme hitte meegenomen in de risicoanalyse. Ook de incidenttypen 'droogte' en 'zware storm' worden meegenomen. Beide hebben de afgelopen jaren de relevantie voor de regio en de hulpdiensten duidelijk gemaakt. De gevaren van een sluipende vorm van een crisis zoals langdurige extreme hitte is anders

[14] KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland
[15] Verdringingsreeks bij watertekort - Kenniscentrum InfoMil

dan andere incidenttypen en vraagt mogelijk om andere afwegingen en voorbereidingen. Daarom wordt dit incidenttype ook meegenomen in de risicoanalyse.

3.2.4 Aardbevingen

Het crisistype aardbeving heeft één incidenttype:

- Aardbeving

Aardbevingen komen voor in Nederland. Met name de regio Groningen heeft in de laatste jaren in toenemende mate te maken met aardbevingen, soms zelfs van substantiële kracht. Deze aardbevingen worden gelinkt aan het aardgas dat daar al sinds de jaren zeventig gewonnen wordt. In de regio Amsterdam-Amstelland is geen winning van aardgas. Uit statistische gegevens van de KNMI blijkt dan ook dat de waarschijnlijkheid op aardbevingen in VrAA zeer klein is, met daarnaast een beperkte impact.

Conclusie
Gezien de waarschijnlijkheid van het incidenttype aardbeving in VrAA wordt het incidenttype niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.2.5 Ongedierte

Het crisistype plagen heeft één incident type:

- Ongedierte

Een plaag heeft als eigenschap dat ziekte, maatschappelijke overlast en/of economische schade ontstaat. In druk stedelijk gebied met een hoge bevolkingsdichtheid ligt overlast van plaagdieren op de loer. Met name voor de stad Amsterdam is dit van toepassing. Veroorzakers van plagen zijn onder andere ratten, insecten (bijvoorbeeld bed wantsen, kakkerlakken, eikenprocessierups) en invasieve exoten.

Naast de gezondheidsrisico's kan ook sprake zijn van het aanbrengen van schade aan gebouwen, infrastructuur en natuur. Een voorbeeld hiervan is de introductie en vestiging van zwarte ratten in havengebouwen. Vestiging van deze rattensoort in woonwijken kan later veel kosten met zich meebrengen, zoals dat bekend is in Noord-Brabant en Limburg. Hoe groter en ouder een stedelijke omgeving is, hoe groter de kans dat er situaties zijn dat een plaag rondom huizen moelijker te beheersen is. In VrAA leven de meeste plaagdieren met name in stedelijk gebied en in een voornamelijk kunstmatige omgeving. Dit betekent dat buiten de stedelijke omgeving minder overlast wordt ervaren van plaagdieren. Plaagsituaties zullen kleiner zijn en dan vaak ook niet door een overheid bestreden worden. Ook zijn er dieren die meer gebonden zijn aan de natuur zoals teken en sommige muggensoorten. Voor veel plaagsituaties is dan ook voorlichting om de gevolgen van een plaag dragelijk te kunnen maken de enige oplossing.

Niet alleen dieren kunnen een plaag vormen, maar ook planten en algengroei zorgen voor verontreiniging van het oppervlaktewater. Zo kan blauwalg in wateren als een plaag door de bewoners van de regio worden gezien omdat recreatie tijdelijk niet mogelijk is. Wanneer een plaag een ernstige vorm aanneemt zal het naar verwachting altijd een bovenregionaal karakter hebben. Een plaag houdt zich immers niet aan de geografische grenzen van VrAA.

Verder is het door het veranderend klimaat aannemelijk dat uitheemse diersoorten met mogelijk aan de soort verbonden ziekten, steeds verder oprukken naar het noorden van Europa. In combinatie met toenemende globalisering wordt hiermee de kans op het ontstaan van plagen groter. Met name voor de exotische muggensoorten heeft het Centrum Monitoring Vectoren de landelijk regie voor het monitoren van import van exotische muggen en het bestrijden van de muggen op de vestigingslocatie.

Ook het gedrag van mensen kan zorgen voor een hoger risico. Het contact van mensen met potentiële ziekteverwekkers zoals zwemmen in grachtenwater waar ook ratten in zwemmen of festival op locaties waar nesten van de eikenprocessierups aanwezig zijn, kan een hogere kans op gezondheidsklachten vormen. Aan de andere kant vormt perceptie van plaagvorming bij mensen, zoals de schrik die men heeft van een rat, een

factor die ervoor kan zorgen dat er een grote gemeenschappelijk gevoel van ongerustheid ontstaat en er actie van overheden verlangd wordt.

Conclusie
Het crisistype plagen vormt vanwege de kans binnen de kaders van het risicoprofiel voor VrAA geen direct risico waaraan nadrukkelijk aandacht aan moet worden besteed. Het incidenttype wordt dan ook niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.2.6 Dierziekten

Het crisistype dierziekten heeft één incidenttype:

- Ziektegolf

De afgelopen jaren hebben zich in Nederland een aantal uitbraken van dierziekten voorgedaan. Dit waren onder andere blauwtong, vogelgriep en Q-koorts. De laatste jaren is nationaal en internationaal de aandacht voor dierziekten toegenomen.

De genoemde dierziekten verspreiden zich over heel Nederland en concentreren zich met name in gebieden met een hoge frequentie veehouderijen. De impact van een dierziekte neemt toe als sprake is van een zoönose, een dierziekte overdraagbaar op mensen. Gekozen is om zoönose verder uit te werken onder het crisistype bedreiging volksgezondheid.

Echter, ook dierziekten die alleen overdraagbaar zijn op dieren, kunnen grote (economische en maatschappelijke) impact hebben. Denk aan veehouderijen die ontruimd moeten worden. VrAA heeft een relatief laag aantal veehouderijen in verhouding tot andere veiligheidsregio's. Waarschijnlijkheid en impact van dit incidenttype is beperkt. Toekomstige ontwikkelingen, zoals genetische ontwikkelingen, klimaatverandering en globalisering kunnen tot effect hebben dat de waarschijnlijkheid op dierziekten toeneemt. Op korte termijn is dierziekten geen risico waar VrAA extra op anticipeert.

Conclusie
Omdat in de regio een relatief laag aantal veehouderijen is, wordt het incidenttype dierziekten niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.3 Gebouwde omgeving

3.3.1 Branden in kwetsbare objecten

Het crisistype branden in kwetsbare objecten is uitgesplitst in zes incidenttypen:

- Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen
- Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie
- Grote brand in bijzonder hoge gebouwen
- Grote brand in ondergrondse bebouwingen
- Brand in dichte binnensteden
- Grote brand in een object met gevolgen voor cultureel erfgoed (VrAA)

Aangezien het incidenttype grote brand in bijzonder hoge gebouwen of ondergrondse bebouwingen twee incidenttype beschrijft die qua soorten effecten en qua ontwikkeling in de tijd onderscheidend van elkaar zijn, zijn deze incidenten uitgesplitst.

Branden in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen, zoals verzorgingstehuizen, ziekenhuizen en gevangenissen zijn waarschijnlijk. Voor sommige objecten zijn extra preventieve voorzieningen vereist, opgelegd vanuit het Bouwbesluit en het Gebruiksbesluit en moet er een goede interne (BHV-)organisatie aanwezig zijn. Tevens blijven ouderen steeds langer thuis wonen, vaak in gebouwen die vroeger als zorginstellingen ingericht waren. Onder de huidige wetgeving zijn daarom aanvullende maatregelen niet meer

nodig, waardoor belangrijke voorzieningen voor de brandveiligheid ontbreken. Branden kunnen daardoor sneller escaleren en hulpverlening komt later op gang. Dit kan leiden tot een hoge impact van brand. Een inventarisatie van de verschillende gemeenten in de regio laat zien dat op sommige plekken gasten verblijven in gebouwen die daarvoor niet geschikt zijn, bijvoorbeeld toeristen in oneigenlijke hotelfuncties (AirBnb) en vluchtelingen in leegstaande kantoorgebouwen of opvangboten. Dit kan leiden tot een grotere impact van brand in dergelijke situaties.

In VrAA staat een groot aantal gebouwen met een grootschalige bezoekers/medewerkers aantal, zoals de Bloemenveiling (Aalsmeer), diverse winkelcentra (Amsterdam en Amstelveen), Beurs van Berlage, Concertgebouw, RAI, Ziggo Dome, Johan Cruijff ArenA, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit, World Trade Center en IKEA (Amsterdam). Door de bestaande regelgeving en interne (BHV-/ brandweer)organisatie is een grote brand minder waarschijnlijk. De impact kan wel groot zijn bij een grote brand. Bij het samenkomen van grote groepen mensen zijn het vooral de snelheid en de juistheid van de reactie van de aanwezigen die de zelfredzaamheid bepalen. Op het samenkomen wordt door onder andere de brandweer en gemeente via vergunningverlening dan ook op toegezien.

VrAA kent veel hoge (> 70 meter) gebouwen voornamelijk geconcentreerd op de Zuidas, bij het Amstelstation, Sloterdijk en langs het IJ. Bijvoorbeeld de Rembrandtoren (135 m), het kantoor van ABN-AMRO (105 m) en de Mondriaantoren (123 m). In de nabije toekomst zal er in Amsterdam nog een aantal bijzonder hoge gebouwen bijkomen, door stadsverdichting en gebiedsontwikkeling in de Sluisbuurt nabij IJburg, de Arenapoort en De nieuwe Kern.

De regio kent ook veel ondergrondse bebouwing, zoals het ondergrondse metronetwerk, ondergrondse stations, tunnels (deze risico's worden apart uitgewerkt in incidenten in tunnels) en steeds meer (automatische) parkeergarages. Doordat het bestrijden van branden in hoge gebouwen en ondergrondse bebouwing zeer complex is, kan de impact van een dergelijk incident groot zijn. De toenemende toepassing van hout en andere biobased materialen voor gevels en constructies kunnen leiden tot snellere branduitbreiding en meer benodigd bluswater. Tevens is geen specifieke regelgeving ontwikkeld voor hoge en ondergrondse gebouwen. In het Bouwbesluit worden slechts generieke eisen gesteld en geen specifieke eisen voor deze bebouwing. Daarnaast wordt in toenemende mate multifunctioneel gebouwd, waarbij hoogte, diepte en kwetsbare functies worden gecombineerd. Het NHOW RAI hotel in Amsterdam-Zuid of het gebied van het Rokin is hier een goed voorbeeld van.

In Amsterdam-Amstelland zijn veel objecten te vinden die behoren tot cultureel erfgoed. Zo staat de grachtengordel op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Daarnaast kent de regio veel grote en kleine musea met belangrijke culturele topstukken. De impact van een brand waarbij kunst en culturele uitingen verloren gaat is groot, zeker als het gaat om internationale en nationale topstukken. De stukken zijn immers onvervangbaar. Om die reden wordt bij de grote musea aandacht besteed aan brandveiligheid en is men verenigd in een netwerk brandveiligheid cultureel erfgoed.

Van de zes incidenttypen is binnen VrAA brand in dichte binnensteden het meest waarschijnlijk. De dichte bebouwing van de grachtengordel is kenmerkend voor Amsterdam. Brandweer Amsterdam-Amstelland is echter goed voorbereid op dit incidenttype. Bij branden in de binnenstad van Amsterdam komt de brandweer sneller ter plaatse en er is een grote slagkracht snel voor handen. Hierdoor is de impact van dergelijke branden relatief klein.

Conclusie
Gezien impact en waarschijnlijkheid van de verschillende incidenttypen binnen het crisistype branden in kwetsbare objecten worden de volgende incidenttypen meegenomen in de risicoanalyse:

- Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame (kwetsbare) personen
- Grote brand in bijzonder hoge gebouwen
- Grote brand in ondergrondse bebouwing

3.3.2 Instortingen in grote gebouwen en kunstwerken

Het crisistype branden in kwetsbare objecten uitgesplitst in twee incidenttypen:

- Instorting door explosie
- Instorting door gebreken constructie of fundering

In principe moet een gebouw zodanig gebouwd zijn, dat de draagconstructie bij een explosie blijft staan, ook als de ramen, gevels en dergelijke eruit geblazen worden. Zodoende stort het gebouw niet in. Een instortingscenario is dan ook klein, maar niet ondenkbaar. De aanleiding voor dergelijke explosies zijn bijvoorbeeld gasexplosies die voor veel schade kunnen zorgen. In de afgelopen jaren heeft VrAA geleerd dat de gevolgen van mogelijk instortingsgevaar kunnen leiden tot een grote vraag tot nazorg omdat bewoners en ondernemers enige tijd niet terug kunnen naar hun huizen en bedrijven.

Gebouwen worden ontworpen met een verwachte levensduur van 50 jaar. In deze periode vindt er door natuurlijke fysische en chemische processen veroudering plaats. Na deze periode moet er ingrijpend worden gerenoveerd. Dit kan in de vorm van sloop, hergebruik of nieuwbouw plaatsvinden. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de huidige situatie rondom de kades en bruggen in Amsterdam, waar op 1 september 2020 een deel van een kade instorten. De Staalmeestersbrug, ring A10, Muntplein, Entrepotdok en Lijnbaansgracht zijn getroffen door verzakkingen. Dit is voor zowel de samenleving, als de hulpdiensten een risico is.

Naast deze natuurlijke veroudering is er ook een trend om sneller, lichter, duurzamer en ook goedkoper te bouwen. Hierbij wordt bij voorkeur ontworpen met vernieuwende grensverleggende architectuur die net past binnen de bestaande wet- en regelgeving. Omdat er ook gebruik wordt gemaakt van nieuwe materialen en combinaties hiervan worden de grenzen opgezocht van de constructieve rekenmodellen. Het proces waarbinnen een gebouw wordt gerealiseerd kenmerkt zich door veel stakeholders met veel overdracht momenten en een onduidelijke verantwoordelijkheidsverdeling.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft in een aantal rapporten[16] onderzoek gedaan naar de oorzaken van constructief falen.

Als belangrijkste oorzaken worden genoemd, naast de ‘normale’ veroudering:

1. Constructiefouten (AZ-stadion 2019);
2. Extreme omstandigheden die niet in het ontwerp zijn meegenomen, zoals extreme neerslag (sneeuw) of wind, brand of (gas)explosie (meerdere voorbeelden in 2022: Oldenzaal, Bilthoven, Zutphen);
3. Andere oorzaken, zoals achterstallig onderhoud (brug Genua 2018) of invloeden vanuit de omgeving (hijsongeval Alphen aan den Rijn 2016).

Vaak zal een instorting niet het gevolg zijn van een enkele oorzaak maar zal het een combinatie zijn van factoren waardoor een fout in het ontwerp pas na vele jaren bijvoorbeeld door een extreme neerslag aan het licht komt.

Omdat er talloze oorzaken kunnen zijn van instortingen en gelet op het grote aantal voorbeelden dat het nieuws haalt is het vrijwel zeker dat onze regio te maken krijgt met instortingen. Het gerapporteerde aantal slachtoffers ten gevolge van instortingen in Nederland is echter laag.

Conclusie
Gezien de waarschijnlijkheid en impact van de verschillende scenario’s wordt het incidenttype ‘instorting/verzakking door een explosie’ meegenomen in de risicoanalyse.

[16] Bouwen aan constructieve veiligheid, Onderzoeksraad voor Veiligheid 2018

3.4 Technologische omgeving

3.4.1 Incidenten met brandbare/explosieve stoffen

Het crisistype branden in kwetsbare objecten is uitgesplitst in acht incidenttypen:

- Incidenten vervoer weg
- Incidenten vervoer water
- Incident spoorvervoer
- Incident transport buisleidingen
- Incident stationaire inrichting
- Incident met vuurwerkopslag/verkoop munitie Brand in grote opslagruimtes
- Broei (of brand) in bulk-opslag

Incident vervoer weg
De zware industrie in VrAA concentreert zich in het Westelijk Havengebied van de gemeente Amsterdam. De haven van Amsterdam kenmerkt zich door op- en overslag van benzine, kolen en cacao, maar in toenemende mate ook meer duurzame stoffen. Het risico op incidenten bij op- en overslag is echter kleiner dan bij productie. Productie van brandbare/explosieve stoffen vindt op kleine schaal ook plaats binnen VrAA.

Het vervoer van brandbare vloeistoffen en gassen binnen VrAA betreft voornamelijk doorgaand transport van en naar het Westelijk Havengebied. Zowel op rijkswegen, provinciale wegen als gemeentelijke wegen vindt vervoer van brandbare vloeistoffen en gassen plaats. Op bepaalde rijkswegen zijn hieraan restricties gesteld. Op provinciale wegen daarentegen gelden geen restricties en mag onbeperkt vervoer plaats vinden. Op dit moment hebben alleen Amsterdam, Diemen en Aalsmeer een verplichte (gemeentelijke) routering voor gevaarlijke stoffen over de weg vastgesteld.

Het vervoer van brandbare vloeistoffen en gassen door tunnels brengt extra risico's met zich mee. Voor alle tunnels in de VrAA is (een deel van) dit vervoer toegestaan. Van de modaliteiten transport is de waarschijnlijkheid van een incident bij vervoer over de weg het grootst. In vergelijking met het vervoer over water en spoor worden beperkte hoeveelheden brandbare vloeistoffen en gassen vervoerd en is de impact beperkter. De impact is afhankelijk van de locatie van het incident. Het vervoer over de weg loopt ook door dichtbevolkte gebieden, de impact van een incident is hier groot.

Incident vervoer water
Over het Noordzeekanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal en over het IJ vindt vervoer van brandbare vloeistoffen en gassen plaats. Jaarlijks vervoeren tot 20.000 schepen brandbare stoffen en enkele honderden schepen brandbare gassen. Voor de regio Amsterdam-Amstelland gaat het om een totale afstand van circa 25 km aan kanaal. De haven van Amsterdam is de grootste benzine haven ter wereld, waarbij de brandstoffen over het water aangevoerd worden via zeeschepen.

De waarschijnlijkheid van een incident met brandbare vloeistoffen en gassen op het water is, in vergelijk met hetzelfde incidenttype op de weg, klein. De impact kan groot zijn als de explosie of brand leidt tot een economisch kostbare stremming van het Noordzee- of Amsterdam-Rijnkanaal. Daarnaast wordt in de komende jaren in Amsterdam-West, Noord en Oost dicht aan de oever gebouwd, waardoor een incident met brandbare vloeistoffen en gassen op het water ook op deze objecten betrekking kan hebben. De impact van een incident met vervoer van brandbare/explosieve stoffen op het water wordt daarmee groter.

Incident spoorvervoer
Over een aantal spoortrajecten binnen VrAA worden brandbare vloeistoffen en gassen vervoerd. Wat betreft waarschijnlijkheid zit het incidenttype incident spoorvervoer tussen vervoer weg en vervoer water in. In vergelijking met deze incidenttypen is de impact van incident spoorvervoer, afhankelijk van de locatie, het grootst. Het vervoer van brandbare vloeistoffen en gassen over het spoor loopt langs dichtbevolkte gebieden en ook langs station Sloterdijk en Amsterdam Centraal. De impact is groot, omdat via het spoor grote hoeveelheden brandbare vloeistoffen en gassen vervoerd worden (ten opzichte van vervoer weg) en het

bestrijden van een dergelijk incident complex is, vanwege de slechte bereikbaarheid van sommige delen van het spoor.

Incident transport buisleidingen
In volume gemeten is het buisleidingennet de grootste transportmodaliteit. Hier zijn de incidenten echter schaars. Binnen dit incidenttype wordt een onderscheid gemaakt tussen:

Aardgasleidingen
Incidenten met aardgasleidingen zijn in twee vormen te onderscheiden, namelijk een lekkage en een leidingbreuk. De waarschijnlijkheid van lekken van buisleidingen is groter dan de waarschijnlijkheid van leidingbreuk. De impact van lekken is echter beperkt. De impact van een leidingbreuk is afhankelijk van de druk op de leiding en de diameter van de leiding. Deze leidingbreuken zijn voornamelijk het gevolg van graafwerkzaamheden door derden.

Voor de inventarisatie van aardgasleidingen zijn uitsluitend hogedruk (16 bar of meer) leidingen meegenomen. Door de gehele regio loopt in totaal voor circa 158 km aan dergelijke leidingen. De druk op deze leidingen varieert van 40 tot 66,2 bar en de diameter van de leidingen varieert van 4 inch (10 cm) tot 30 inch (76 cm). In een worst case scenario kan ontsteking van het vrijgekomen gas leiden tot 100% letaliteitsafstanden variërend van 30 tot 160 meter. Gasunie is beheerder van het leidingnet.

Tweewekelijks vliegt Gasunie over of rijdt langs het tracé op zoek naar leidingbedreigende activiteiten. Voor alle (graaf)werkzaamheden in de buurt van de leiding is een zogenaamde KLIC-melding verplicht. Gasunie bepaalt of de werkzaamheden doorgang kunnen vinden. Daarnaast zijn medewerkers van Gasunie bij de werkzaamheden aanwezig voor het bewaken van de integriteit van de buisleiding. Gasunie geeft aan dat de waarschijnlijkheid van een incident transport buisleidingen klein is. De impact van een dergelijk incident kan groot zijn, omdat een deel van de buisleidingen door dichtbevolkt gebied loopt (onder andere Amsterdam-Oost, Amsterdam Zuidoost en Amstelveen). Het gasleidingnet voor de lokale regionale distributie is opgenomen bij het thema vitale infrastructuur en voorzieningen.

Leidingen voor olieproducten
Tussen EVOS Oost (voorheen Oiltanking), in het Westelijk Havengebied en Schiphol loopt de Amsterdam Schiphol Pijpleiding (ASP). Deze leiding heeft een lengte van 16,1 km en door de leiding wordt kerosine verpompt naar Schiphol. Deze leiding wordt beheerd door Aircraft Fuel Supply (AFS) op Schiphol. Lekken van deze leidingen kunnen leiden tot bodemverontreiniging.

Daarnaast eindigt bij EVOS Oost een buisleiding waardoor ruwe olie wordt vervoerd vanaf verschillende olieplatforms in de Noordzee. De lengte van de leiding is in totaal 89 km, maar slechts een beperkt deel van de leiding loopt door VrAA. Gasunie is verantwoordelijk voor het beheer van deze leiding. Gasunie treft identieke preventieve maatregelen voor deze leiding als voor de aardgasleidingen.

De impact van een breuk van een leiding die olieproducten transporteert is klein in vergelijking met de impact van een breuk van een aardgasleiding. De effectafstanden blijven beperkt tot tientallen meters, terwijl de effecten van een breuk van een aardgasleiding zich tot honderden meters kunnen uitstrekken.

Waterstofleidingen
Waterstof is in opkomst als energiedrager in het kader van de energietransitie. In de Omgevingsvisie 2050 van Amsterdam is Westpoort aangewezen als duurzame energiehub. Een belangrijk aandachtspunt daarbij zijn de veiligheidsrisico's die hiermee samenhangen, want sommige duurzame energiedragers, zoals waterstof en ammoniak, vragen om veel risicoruimte.17
Waterstof zal via een buisleiding in Westpoort aankomen en/of daar geproduceerd gaan worden. Naar verwachting wordt in de komende jaren gestart met de bouw van het eerste tracé. Er zijn twee mogelijke routes voor de waterstofleiding: via het Westelijk havengebied (noordelijk tracé), waar het kan aansluiten op

[17] Omgevingsvisie Amsterdam 2050 via Volg het beleid: omgevingsvisie - Gemeente Amsterdam

een nog te bouwen waterstofcentrale en via de Sloterdijken (zuidelijk tracé). In dit gebied vinden ook veel stedelijke ontwikkelingen plaats gericht op wonen en werken. In Sloterdijk is reeds een overschrijding van het groepsrisico. De keuze voor het te volgen tracé is nog niet gemaakt.
De precieze gevolgen van een incident met een waterstofbuisleiding zijn nog niet volledig duidelijk. Dat heeft te maken met waar waterstof zal ontsteken na een eventuele lekkage: in de directie nabijheid van de leiding of verderop als de waterstof zich eerst verspreidt voordat die tot ontsteking komt. Hier wordt nog verder onderzoek naar gedaan.

Incident stationaire inrichting
In VrAA bevinden zich in totaal 64 bedrijven waar dit incidenttype zich volgens het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) kan voordoen. Ook bevinden zich 19 Seveso-inrichtingen (voorheen BRZO-bedrijven) in de regio.

Een (ondergrondse) opslagtank bij een LPG tankstation bevat circa 20-70 m3 LPG. Er is een aantal terminals dat meer dan 1 miljoen ton aan olieproducten (onder andere benzine en kerosine) opslaat. Verder wordt circa 10.000 m3 aan brandbare gassen (propaan/butaan) opgeslagen bij dergelijke terminals. Opslagtanks tot een inhoud van 53.000 m3 aan benzine zijn aanwezig in de haven van Amsterdam.

Daarnaast is er binnen de regio een onbekend aantal kleinere opslagtanks, waarin propaan opgeslagen wordt. Tevens zijn er enkele tientallen gasreduceerstations aanwezig waarvoor een veiligheidsafstand geldt. Ook zijn er overig bedrijven met kleinere hoeveelheden gevaarlijke stoffen. Naar schatting gaat het in totaal om circa 90 bedrijven.

Gezien de grote hoeveelheden van brandbare vloeistoffen en gassen in het Westelijk Havengebied kan de impact bij een stationaire inrichting groot zijn. Door de aanwezigheid van preventieve voorzieningen en een interne noodorganisatie (BHV en bedrijfsbrandweer) blijft de impact meestal beperkt. Door snellere inzet en specialistische kennis van industriële brandbestrijding levert ook de Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA) in het havengebied een belangrijke bijdrage. Door de afgelegen ligging van de inrichtingen blijft het effect (bijvoorbeeld aantal doden en gewonden) beperkt. De afgelopen jaren is het aantal grootschalige stationaire inrichtingen in het Westelijk Havengebied toegenomen. Dit zal zich in de toekomst met de energietransitie verder ontwikkelen. Daarbij bepalen twee sporen de risico's. Enerzijds de ontwikkeling van Havenstad op de plek waar nu industrie en overslag plaats vindt, waardoor meer bewoners dichter bij de haven komen te wonen. Anderzijds zullen er bedrijven verdwijnen of worden verplaatst.

Incident met vuurwerkopslag/verkoop munitie
In VrAA bevinden zich 32 vuurwerkverkooppunten18. Daarnaast zijn binnen de regio enkele locaties waar munitie opgeslagen wordt. Afhankelijk van de opgeslagen hoeveelheid vuurwerk/ munitie kan een incident grote impact hebben. Voor opslag, vervoer en handel in vuurwerk gelden strenge regels sinds de vuurwerkramp in Enschede in 2000. Zo moet een opslag voor vuurwerk voldoen aan bepaalde veiligheidsvoorschriften en hebben ondernemers een vergunning nodig om vuurwerk te verkopen. Door dergelijke preventieve maatregelen blijft de impact beperkt.

Brand in grote opslagruimtes
Opslag in grote ruimtes wordt verschillend geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld grote loodsen met stuk of bulkgoederen, maar ook bouwmarkten en opslagruimtes als Citybox en Shurgard. Een actueel overzicht van het aantal grote opslagruimtes in de regio ontbreekt. Op dergelijke locaties liggen veel verschillende artikelen opgeslagen. De opslagruimtes hebben vaak een groot oppervlakte.

[18] Bron: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; vuurwerkverkooppunten in VrAA in 2022

Branden op dergelijke locaties hebben vaak een enorme rookontwikkeling en zijn lastig te bestrijden door de brandweer. De impact beperkt zich voornamelijk tot economische schade. Het aantal slachtoffers zal beperkt blijven, mits de ruimtes tijdig ontruimd kunnen worden.

Broei (of brand) in bulk-opslag
In het Westelijk Havengebied worden grote hoeveelheden bulk opgeslagen. Het betreft onder andere de opslag van cacao, steenkool en hout, maar ook van afval en schroot.

Broei dat leidt tot brand in bijvoorbeeld cacao kan voor langdurige overlast en milieuverontreiniging zorgen. De impact kan daarom groot worden. Het vroegtijdig bestrijden van de broei is belangrijk, maar ook complex. In het Westelijk Havengebied ligt in totaal 500.000 m2 cacao, verspreid over drie bedrijven (met meerdere vestigingen). In het Westelijk Havengebied zijn vier grote opslagen van steenkool en één middelgrote opslag. In de regio wordt ook hout in groot verband opgeslagen.

Met een toenemende mate van opslag en verwerking van afval en schroot is de waarschijnlijkheid op een incident bij een dergelijke opslag groter geworden. Dergelijke branden zijn meestal langdurig, leveren meestal geen slachtoffers op als gevolg van de brand, maar kunnen wel voor veel rook- en stank overlast zorgen. Naast dat in opslagen met afval/schroot broei kan ontstaan, kan er ook brand ontstaan door een thermal runaway van een Li-ion accu. Broei ontstaat door langzame temperatuurstijgingen in de opslag. Een thermal runaway van een Li-ion accu komt veelal doordat kranen schroot verplaatsen en daarbij accu's beschadigen. Een beschadigde accu zal sneller tot een thermal runaway leiden, wat weer een brand tot gevolg zal hebben. De effecten blijven meestal beperkt tot rookontwikkeling en stankoverlast.

Conclusie
Op basis van bovenstaande worden de volgende incidenttype meegenomen in de risicoanalyse:
- Incident brandbare/explosieve stoffen vervoer water;
- Incident brandbare/explosieve stoffen spoorvervoer;
- Incident brandbare/explosieve stoffen stationaire inrichting;
- Broei (of brand) in bulk-opslag.

3.4.2 Incidenten met giftige stof in open lucht

Het crisistype incidenten met giftige stof in open lucht is uitgesplitst in vijf incidenttypen:
- Incident vervoer weg
- Incident vervoer water
- Incident spoorvervoer
- Incident transport buisleidingen
- Incident stationaire inrichting

In tegenstelling tot brandbare vloeistoffen en gassen worden nauwelijks giftige stoffen opgeslagen in VrAA. Grootschalige opslag vindt plaats bij Sonneborn (Westelijk Havengebied). Sonneborn beschikt over een eigen productielijn voor zwaveltrioxide (SO3) waardoor er minder vervoer over de weg en opslag nodig is. Echter blijft er wel een hoeveelheid aan opslag aanwezig bij dit bedrijf. In vergelijking met brandbare vloeistoffen en gassen is de waarschijnlijkheid van een incident met giftige stoffen klein. Daarentegen kan de impact van een dergelijk incident groot zijn. Een incident waarbij een toxische wolk vrijkomt kan een effectgebied van vele kilometers veroorzaken.

Incident vervoer weg
Zowel op rijkswegen, provinciale wegen als gemeentelijke wegen vindt vervoer van giftige stoffen plaats. Op bepaalde rijkswegen zijn hieraan restricties gesteld. Op provinciale wegen daarentegen gelden geen restricties en mag onbeperkt vervoer plaats vinden. Op dit moment hebben alleen Amsterdam, Diemen en Aalsmeer een verplichte (gemeentelijke) routering voor gevaarlijke stoffen over de weg vastgesteld.

Van de modaliteiten transport is de waarschijnlijkheid van een incident vervoer weg het grootst. Ondanks dat in vergelijking met het vervoer over water en spoor, beperkte hoeveelheden giftige stoffen vervoerd worden

kan de impact toch groot zijn. De impact is afhankelijk van de locatie van het incident. Het vervoer over de weg loopt ook door dichtbevolkte gebieden, de impact van een incident binnen een dichtbevolkt gebied is groot.

Incidenten vervoer water
Over het water vindt in vergelijking met het vervoer over spoor en weg nauwelijks transport van giftige stoffen plaats. Het gaat om enkele tientallen schepen per jaar, die via het traject Noordzeekanaal – IJ – Amsterdam-Rijnkanaal giftige stoffen vervoeren.

De waarschijnlijkheid van een incident met giftige stoffen op het water is, in vergelijking met de andere incidenttypen, klein De impact kan groot zijn, als de explosie of brand leidt tot een economisch kostbare stremming van het Noordzee- of Amsterdam-Rijnkanaal of grote schade aan het milieu. Daarnaast wordt in de komende jaren in Amsterdam-West, -Noord en -Oost dicht aan de oever gebouwd, waardoor een incident ook op deze objecten betrekking kan hebben. De impact van een incident met vervoer van brandbare/explosieve stoffen op het water wordt daarom groter.

Incident spoorvervoer
Over een aantal spoortrajecten binnen VrAA worden giftige stoffen vervoerd. Wat betreft waarschijnlijkheid zit het incidenttype incident spoorvervoer tussen vervoer weg en vervoer water in. In vergelijking met deze incidenttypen is de impact van incident spoorvervoer, afhankelijk van de locatie het grootst. Het vervoer van giftige stoffen over het spoor loopt langs dichtbevolkte gebieden, en ook langs station Sloterdijk en Amsterdam Centraal. De impact is groot, omdat via het spoor grote hoeveelheden giftige stoffen vervoerd (ten opzichte van vervoer weg) worden en het bestrijden van een dergelijk incident complex is, vanwege de slechte bereikbaarheid van sommige delen van het spoor.

Incident transport buisleidingen
In volume gemeten is het buisleidingnet de grootste transportmodaliteit in Nederland. Incidenten hierbij zijn schaars. De impact van een leidingbreuk is afhankelijk van de druk op de leiding en de diameter van de leiding. De risicobepalende leidingbreuken zijn voornamelijk het gevolg van graafwerkzaamheden door derden.

Slechts weinig transport in buisleiding betreft giftige stoffen. In Amsterdam-Amstelland is de voornaamste transportbuisleiding een CO2-leiding met een diameter van 67 mm en een maximale druk van 22 bar. Deze loopt door stadsdeel West, bij volkstuinencomplex de Grote Braak. Pipeline Control is beheerder van het leidingnetwerk. Het leidingtracé wordt op reguliere basis gecontroleerd. Daar waar activiteiten plaatsvinden wordt er permanent of dagelijks gecontroleerd.

Incident stationaire inrichting
In VrAA bevinden zich in totaal 31 bedrijven waar dit incidenttype zich volgens het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) kan voordoen. Daarnaast zijn er nog circa 50 kleinere opslagen van giftige stoffen, te denken valt aan de opslag van chemicaliën bij zwembaden.

Het aantal inrichtingen waar grootschalige opslag van giftige stoffen plaats vindt is beperkt binnen VrAA. Door de aanwezigheid van preventieve voorzieningen en een interne noodorganisatie (BHV en bedrijfsbrandweer) blijft de impact meestal beperkt. Als een dergelijk incident zich echter voordoet nabij een dichtbevolkt gebied kan de impact groot zijn. Daarnaast ligt VrAA voor een deel in de overheersende windrichting van Tata Steel (Veiligheidsregio Kennemerland).

Conclusie
Op basis van bovenstaande worden de volgende incidenttypen meegenomen in de risicoanalyse:

- Incident giftige stof vervoer weg
- Incident giftige stof stationaire inrichting

3.4.3 Kernincidenten

Het crisistype kernincidenten is uitgesplitst in acht incidenttypen:

- Incident A-objecten: centrales

Niet relevant voor VrAA. De dichtstbijzijnde centrale ligt op meer dan 15 km van VrAA.

- Incident A-objecten: nabij centrales grensoverschrijdend
- Niet relevant voor VrAA. De dichtstbijzijnde centrale ligt op meer dan 15 km van VrAA.
- Incident A-objecten: scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal
  Niet relevant voor VrAA.
- Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal
  Er vindt vervoer van afgewerkte staven door VrAA (over de A9) plaats, ten behoeve van opwerking in Frankrijk, België en Groot-Brittannië. Echter de containers waarin deze staven vervoer worden zijn bestendig tegen mechanische impact en brand.
- Incident B-objecten: overige nucleaire faciliteiten brandklasse i.
  Niet relevant voor VrAA.
- Incident B-objecten: nucleaire faciliteiten brandklasse ii
  Onder deze klasse vallen medische en technische bronnen in onder andere laboratoria. Locaties in de VrAA zijn de ziekenhuizen Amsterdam UMC (locatie VU MC heeft een eigen deeltjesversneller t.b.v. isotopen productie) en locatie AMC. De bronnen worden in speciale verpakkingen vervoerd (omhulling van lood en staal) en zijn zodoende bestand tegen hitte, maar bij een uitgebreide brand bestaat de mogelijkheid dat deze verpakkingen hier niet tegen bestand zijn.
- Incident B-objecten: overig vervoer en gebruik nucleaire materialen
  Bijvoorbeeld medische en technische bronnen in onder andere laboratoria. Locaties in de VrAA zijn bijvoorbeeld de ziekenhuizen Amsterdam UMC-locatie VU MC (VU MC heeft een eigen deeltjesversneller t.b.v. isotopen productie) en locatie AMC. De bronnen worden in speciale verpakkingen vervoerd (omhulling van lood en staal) en zijn zodoende bestand tegen hitte, maar bij een uitgebreide brand bestaat de mogelijkheid dat deze verpakkingen hier niet tegen bestand zijn.
- Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal
  Niet relevant voor VrAA.

Het merendeel van de incidenttypes binnen het crisistype kernincidenten is niet van toepassing binnen VrAA. De oorzaken van incidenten met radioactief materiaal kunnen ongevallen zijn, bijvoorbeeld tijdens vervoer. Wanneer een dergelijke crisis zich voordoet zal dit leiden tot buitengewone omstandigheden waarbij regionaal overstijgende (nationale) crisiscoördinatie plaatsvindt. Desondanks is de waarschijnlijkheid van het crisistype kernincidenten beperkt.

Conclusie
Gezien de beperkte waarschijnlijkheid van kernincidenten in VrAA wordt dit incidenttype niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.5 Vitale infrastructuur

3.5.1 Verstoringen energievoorziening

Het crisistype verstoring energievoorziening is uitgesplitst in vier incidenttypen:

- Uitval elektriciteitsvoorziening
- Uitval gasvoorziening
- Uitval olievoorziening
- Uitval stadswarmte (VrAA)

Impact van uitval elektriciteitsvoorziening
De inrichting van het netwerk zorgt grotendeels voor het opvangen van landelijke uitvallen van de elektriciteitsvoorzieningen. Op lokaal niveau vormen overbelasting, veroudering en graafwerkzaamheden de meest voorkomende oorzaken van een stroomstoring. In 2020 hadden burgers gemiddeld 21 minuten geen stroom19 en trof elke onderbreking gemiddeld 100 burgers. Naast het beheer van het net, bewaakt TenneT de

[19] https://www.netbeheernederland.nl/nieuws/energienet-in-2020-meer-dan-99-99-procent-betrouwbaar-1437

energiebalans, betrouwbaarheid en continuïteit van de Nederlandse elektriciteitsvoorziening. Liander is verantwoordelijk voor het regionale elektriciteitsnetwerk in de regio Amsterdam-Amstelland.

Vanwege de energietransitie neemt de afhankelijkheid van elektriciteit steeds meer toe en gaan consumenten steeds meer elektriciteit zelf produceren. Het elektriciteitsnetwerk is (nog) niet volledig toegerust op deze variëteit van stromen en pieken (congestie van het netwerk) waardoor het voor de netbeheerders moeilijker is om de juiste netbalans te handhaven. Hierdoor zal de kans op stroomuitval in de toekomst toenemen. De energietransitie leidt daarnaast ook tot een toenemend aantal grondwerkzaamheden. Leidingen moeten bijvoorbeeld vernieuwd worden om de toenemende hoeveelheid elektriciteit aan te kunnen.

Daarnaast is er een trend (en behoefte) dat energie gebufferd moet worden. Door wind en zon opgewekte energie die niet direct gebruikt wordt, kan worden opgeslagen in batterijen of in andere energiedragers. Zo wordt waterstof geproduceerd door elektrolyse met zonne- of windenergie geproduceerd en opgeslagen voor gebruik op een ander (piek)moment. Daarnaast wordt waterstof zelf ook meer en meer als energiebron gebruikt. Zowel voor particulieren (voertuigen) als private partijen (industrie) wordt een toename in het gebruik verwacht. De productie, transport en opslag brengt risico's met zich mee.

Het is van belang de ontwikkelingen rondom de energietransitie nauwlettend te volgen. VrAA kan dit doen door nauw samen te werken met partners.

Langdurige en grootschalige uitval van elektriciteitsvoorziening heeft een grote impact op de samenleving. Zo werd in december 2007 de Bommeler- en Tielerwaard gedurende enkele dagen getroffen door uitval van elektriciteit, waarbij ongeveer 50.000 huishoudens getroffen werden. Ook de grootschalige bovenregionale uitval van elektriciteit in Noord-Holland in maart 2015 en regionale uitval in juni 2016 en januari 2017 zijn goede voorbeelden. Doordat de verstoring relatief kort duurde bleven de effecten beperkt, maar de incidenten gaven een goed beeld van hoe een dergelijk incident doorwerkt op de maatschappij. Mogelijke effecten zijn uitval van bedrijfsvoering van bedrijven en instanties, het openbaar vervoer rijdt niet, telecommunicatie en ICT valt uit, rolluiken en beveiligingsinstallaties werken niet, hoogbouw kan niet van water worden voorzien, elektrische verwarming valt uit, koken met inductiekookplaat, magnetron en elektrische oven is niet mogelijk en medische apparatuur voor thuiszorg functioneert niet. De elektriciteitsuitval van 2015 liet zien dat ook de hulpverlening in problemen kan komen doordat mensen niet langer 112 kunnen bellen. De samenleving wordt door een sterkere afhankelijkheid van elektriciteit ook steeds kwetsbaarder en dat betekent dat de impact ook steeds groter wordt.

Impact van uitval gasvoorziening
De Nederlandse gasinfrastructuur is onder te verdelen in het landelijk gastransportnet en een groot aantal lokale distributienetten. Het gastransportnet wordt beheerd door Gastransport Services, onderdeel van de Nederlandse Gasunie. De gasdistributienetten vallen in Amsterdam-Amstelland onder toezicht en beheer van Liander. De gasvoorziening is echter wel afhankelijk van elektriciteit, dus er bestaat een verbinding tussen deze twee vitale voorzieningen. Een verstoring in de gasvoorziening houdt in dat alle huizen, bedrijven, ziekenhuizen, verzorgingshuizen en overige gebouwen die aangesloten zijn op het gasnet geen gas meer krijgen. Dit betekent dat het niet mogelijk is om op gasfornuizen te koken en er geen verwarming of warm water meer is. De gevolgen van een uitval van de gasvoorziening zijn hierdoor in de winter en/of met koud weer groter dan in andere jaargetijden. Vanwege de opbouw van de gasdistributienetten leiden storingen maar zelden tot onderbrekingen van de levering. De meest voorkomende oorzaak van een storing is het uitvoeren van grondwerkzaamheden waarbij leidingen beschadigd raken. Met het oog op de energietransitie is de verwachting dat het aantal werkzaamheden zal toenemen en daarmee ook de kans op verstoringen van de gasvoorziening. Samenwerking met partners is van groot belang bij het monitoren van deze ontwikkeling.

De impact van de uitval van gasvoorziening is doorgaans kleiner dan die van uitval van elektriciteit, maar de crisis in 2014 in Velsen heeft laten zien dat het uitvallen van gaslevering in een groot gebied wel voor grote problemen kan zorgen. Door de noodzaak om in elk object de gaskraan dicht te draaien alvorens het gas er

weer op kan, duurt de uitval langer en wordt de impact groter. Zeker in een strenge winter in een gebied met veel gasaansluitingen kan de impact van een dergelijk incident groot zijn.

Impact van uitval olievoorziening
De impact en waarschijnlijkheid van uitval olievoorziening zijn beperkt voor de regio. De beïnvloedingsmogelijkheden zijn beperkt, omdat de oliesector en veel andere sectoren nationaal en internationaal georganiseerd zijn. Bij schaarste of verstoringen worden beslissingen veelal op andere niveaus genomen. Daarnaast is de oliesector vrijwel geheel in handen van private partijen. De burgemeester of voorzitter Veiligheidsregio is alleen verantwoordelijk voor aanpak van de effecten voor openbare orde en openbare veiligheid. Het decentrale openbaar bestuur zal nationale maatregelen moeten handhaven, zoals een autoloze zondag en een snelheidsbeperking.

Impact uitval stadswarmte
Stadswarmte is in delen van Amsterdam in gebruik voor de levering van warmte voor verwarming en warmwater. Het Afval Energie Bedrijf (AEB) in Westpoort levert middels een netwerk warmte aan voornamelijk Westpoort, Amsterdam Nieuw-West en -Noord. De Vattenfall-centrale in Diemen levert warmte aan Amsterdam-Oost, Zuidoost en Zuid. Bij uitval is het voor de aangesloten huishoudens bijvoorbeeld niet mogelijk om gebruik te maken van warm water (douchen, verwarming). Vooral langdurige uitval en uitval ten tijde van vorst kan veel problemen veroorzaken, maar de impact is over het algemeen beperkt. Doordat elk netwerk slechts één warmteleverancier heeft en het netwerk relatief weinig verknoopt is, is het risico op uitval voorspelbaar.

Conclusie
Gezien de waarschijnlijkheid en impact van de uitval van de elektriciteits- en gasvoorziening worden deze twee incidenttypen meegenomen in de risicoanalyse.

3.5.2 Verstoring drinkwatervoorziening

Het crisistype verstoring drinkwatervoorziening is uitgesplitst in drie incidenttypen:

- Uitval drinkwatervoorziening
- Problemen waterinname
- Verontreiniging in drinkwaternet

Drinkwater is een primaire levensbehoefte. Daardoor is de drinkwatervoorziening ook voor VrAA belangrijk. Waternet en PWN leveren het drinkwater in de regio. De Drinkwaterwet stelt hoge eisen aan de leveringszekerheid en de kwaliteit van het drinkwater.

Hieronder zijn de risico's voor de continuïteit van de levering en kwaliteit van het drinkwater voor Waternet beschreven en de wijze waarop Waternet daarmee omgaat. Voor PWN gelden soortelijke risico's en maatregelen. De leidingnetten van Waternet en PWN zijn gekoppeld, zodat ze elkaar kunnen helpen bij verstoringen in de drinkwatervoorziening.

Belangrijkste risico's voor de continuïteit en kwaliteit van het drinkwater:

1. Uitval bron en transportnet
   Waternet heeft de beschikking over meerdere bronnen. De Rijn is de belangrijkste bron. Als die gedurende langere tijd onbruikbaar is, is een voorraad water aanwezig in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) en in de Waterleidingplas.

   De mogelijkheid bestaat om naast of in plaats van water uit de Rijn of de Bethunepolder water in te nemen uit het IJsselmeer en uit het Amsterdam-Rijnkanaal. Ook kan – via een directe doorlevering tussen Nieuwegein en Leiduin – grondwater rechtstreeks op de zuivering worden gevoerd. Kans op leveringsproblemen door uitval van de bron zijn daardoor minimaal.

2. Uitval productie / zuivering
   Waternet beschikt over twee productielocaties waar 'ruw water' wordt gezuiverd tot drinkwater. Door de bedrijfszekere opzet van de zuiveringen van Waternet is de kans op uitval van een gehele productielocatie minimaal. De meeste installaties zijn redundant uitgevoerd. Indien nodig kunnen omloopleidingen worden gemaakt of geopend langs zuiveringsstappen die in bepaalde situaties gemist kunnen worden. Noodstroomvoorzieningen zijn aanwezig. Er is een voorraad chemicaliën en diesel aanwezig waarmee de productielocaties tien dagen autonoom kunnen doordraaien. Waternet beschikt over nooddraaiboeken om aan de wettelijke eisen voor levering te blijven voldoen indien één van beide locaties uitvalt. Bij verstoringen op één van beide productielocaties is het mogelijk de andere productielocatie meer te laten produceren en de levering geheel of gedeeltelijk over te nemen.

   Beide productielocaties beschikken over twee drinkwaterreservoirs. De grotere pompstations in de stad beschikken eveneens over drinkwaterreservoirs waarmee een tijdelijke uitval of verstoring in de productie kan worden opgevangen. Er zijn noodkoppelpunten met andere drinkwaterbedrijven. Uitval van een zuivering zal dan ook niet gauw leiden tot leveringsuitval maar zal naar alle waarschijnlijkheid wel leiden tot drukklachten in delen van het leidingnet.

3. Verstoring in leidingnet
   Voor het transport van drinkwater zijn meerdere aanvoerleidingen beschikbaar. Alle iets omvangrijker delen van het voorzieningsgebied kunnen via tenminste twee wegen worden gevoed. De belangrijkste pompstations kunnen deels elkaars distributiefunctie overnemen. Hierdoor is de impact van een leidingbreuk vrijwel altijd beperkt tot wijkniveau. Wel kan schade en overlast ontstaan door wateroverlast en sinkholes.

4. Afwijkende waterkwaliteit
   De drinkwaterproductieprocessen zijn zeer robuust en zijn gebaseerd op een zogenaamde "multi-barrier"-zuivering. Als ondanks dat toch een microbiologische overschrijding optreedt, kan overgegaan worden op het geven van een kookadvies of chloren van het water. In geval van een chemische verontreiniging of langdurige uitval van levering kan middels de nooddrinkwatervoorziening voorzien worden in drie liter nooddrinkwater per persoon per dag en/of het leveren van noodwater (alleen geschikt voor het doorspoelen van het toilet en evt. om te douchen). Hiervoor zijn draaiboeken beschikbaar. Dit soort maatregelen zijn ingrijpend en leiden tot overlast voor (kwetsbare) burgers, instanties en bedrijven.

5. Beveiligingsincident
   Drinkwater is een vitaal proces. De beveiliging is op basis van wetgeving voor vitale A-locaties ingericht. Dit geldt voor zowel de fysieke als digitale veiligheid. Beveiliging is gezien de snelle ontwikkelingen een doorlopend aandachtspunt. Naast de toegepaste risico reducerende maatregelen voor de fysieke en digitale beveiliging kunnen alle essentiële installaties 'op de hand' bediend worden.

Conclusie
Gezien de wettelijke eisen die gesteld worden aan de drinkwaterbedrijven en de voorbereidingen die Waternet en PWN getroffen hebben om verstoring van de drinkwatervoorziening te voorkomen is de kans op een grootschalige verstoring klein. Vanwege toenemende drukte in de ondergrond, toenemende vraag naar drinkwater en een toenemende kans op innameproblemen door klimaatverandering (droogte en bijbehorende verslechtering van de waterkwaliteit) is dit incidenttype toch opgenomen in de risicoanalyse.

3.5.3 Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering

Het water dat we in huishoudens en voor industriële activiteiten gebruiken komt bijna altijd in de riolering terecht. Via – veelal ondergrondse – rioolbuizen en persleidingen komen duizenden liters afvalwater per seconde binnen op de rioolwaterzuiveringen (RWZI's). Daar wordt het afvalwater gezuiverd. Riolering en afvalwaterzuivering zijn twee verschillende maar gekoppelde systemen met cruciale waarde voor de samenleving. Bij langdurige uitval van deze systemen ontstaat al snel een serieus probleem voor de volksgezondheid en het milieu. Waternet is binnen VrAA de belangrijkste partner voor de dagelijkse

rioolwaterafvoer (in opdracht van de gemeente Amsterdam) en afvalwaterzuivering (in opdracht van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht).

Een aantal oorzaken kan leiden tot verstoring van de rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering. Deze zijn beschreven in het “Crisisbestrijdingsplan Afvalwater” van Waternet.

1. Uitval elektriciteit
   Installaties functionerend op elektriciteit maken de afvoer van afvalwater en rioolwater mogelijk. Bij langdurige uitval van elektriciteit kan de afvoer van afvalwater uit de stad of verwerking op de RWZI enige tijd niet plaats vinden.

2. Schade RWZI, riolering en persleidingen
   Het rioleringssysteem (rioolbuizen en persleidingen) kan zijn functie verliezen door schade aan deze leidingen. Vooral bij grote schade aan het hoofdpersleidingnetwerk kan de afvoer van grote hoeveelheden afvalwater uit de stad verstoord raken. Dan komt veel afvalwater op straat of in het oppervlaktewater terecht wat schadelijk kan zijn voor volksgezondheid en milieu.

3. Hoosbuien
   Ten gevolge van klimaatverandering zullen hoosbuien steeds vaker voorkomen. De infrastructuur (riolering, wegen en kolken) kan deze hoeveelheden neerslag onvoldoende verwerken. Hierbij bestaat de kans dat kelders, souterrains en andere ruimtes al dan niet met vitale functies onder water komen te staan. Ook hoofdroutes voor het verkeer (met name tunnels daarin) kunnen minder goed begaanbaar worden.

4. Falen installaties biogas
   Op twee RWZI’s van Waternet in het gebied van VrAA wordt met biogas gewerkt. Op de RWZI Amstelveen wordt biogas verwerkt in een warmtekrachtinstallatie. Op de RWZI-West in het havengebied van Amsterdam wordt biogas tot aardgaskwaliteit verwerkt en in het openbare gasnetwerk verpompt. Bij deze RWZI’s zijn buffers voor dit biogas aanwezig. Alle biogasinstallaties worden door Waternet (volgens ATEX-richtlijnen) streng bewaakt met betrekking tot de gasveiligheid.

5. Lozing gevaarlijke stoffen
   Denk hierbij aan drugsafval, een tankauto-ongeluk, of (onbedoelde) activiteiten van bedrijven. Via het rioleringsnetwerk kunnen deze stoffen zich in een wijk verspreiden en in geval van slechte binnenhuisriolering kunnen gassen ook inpandig vrijkomen. Bij kleinere RWZI’s kunnen deze stoffen het zuiveringsproces sterk beïnvloeden waardoor er impact op het milieu kan ontstaan.

6. Uitval kantoor- en/of procesautomatisering
   Rioolgemalen en RWZI’s worden aangestuurd met kantoor- en procesautomatisering (scada-systemen). Deze systemen kunnen deels uitvallen door verstoringen in de telemetrie (telefoon/GPRS) of in de software (o.a. cyberveiligheid). De afvoer van grote hoeveelheden afvalwater en de verwerking ervan kan hierdoor worden verstoord.

7. Verstikking/ vergiftiging
   Bij het transport en de verwerking van afvalwater ontstaan gassen en andere schadelijke stoffen. Het ‘rioolgas’ waterstofsulfide (H2S) is de meest voorkomende stof hierbij.

Conclusie
De belangrijkste oorzaken van het crisistype ‘verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering’ zijn extreme neerslag en uitval elektriciteitsvoorziening. Deze oorzaken zijn zelfstandige incidenttypen in dit regionaal risicoprofiel. Daarom is ervoor gekozen de verstoring van rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering onder deze incidenttypen mee te nemen.

3.5.4 Verstoring telecommunicatie en ICT

Het crisistype verstoring telecommunicatie en ICT heeft één incidenttype:

- (opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst

De rol van telecommunicatie en ICT wordt steeds belangrijker in onze samenleving. Waar vroeger veel bedrijfsprocessen autonoom georganiseerd werden, worden deze zaken steeds vaker centraal georganiseerd via telecommunicatie, datanetwerken en het Internet. De opkomst van 'Internet of Things'- apparaten die via een (Inter)netnetwerk aangestuurd worden, zoals rookmelders, sensors en koelkasten neemt de laatste jaren een vlucht. Een verstoring van telecommunicatie, maar voornamelijk Internet heeft dan ook een steeds grotere impact, op meerdere vitale sectoren. Zo zijn vitale sectoren als telecommunicatiediensten, radarcommunicatie, navigatie en aansturing van spoor, lucht en scheepvaart, satellietcommunicatie, bevoorradingsbedrijven en zorgleveranciers in hoge mate afhankelijk van de beschikbaarheid van digitale diensten, processen en systemen. De uitval van dergelijke vitale voorzieningen leiden vervolgens tot maatschappelijke domino-effecten, waarbij veel bedrijven niet langer kunnen opereren, bijvoorbeeld omdat financiële systemen wegvallen en beveiliging niet langer mogelijk is. Een uitval van een vitale digitale dienst, proces of systeem voor langere tijd heeft daarmee een grote impact op de samenleving. De eerdergenoemde toename van de afhankelijkheden maakt dat de impact in de komende jaren alleen maar groter wordt.

Ook hulpverleners hebben last van zo'n uitval of verstoring. Zo heeft recente casuïstiek laten zien dat onderlinge communicatie via P2000, mobiele telefonie en het crisissysteem LCMS niet ongevoelig zijn voor de uitval van spraak- en datacommunicatie. Het vormen van een goed beeld en daarmee crisisbesluitvorming wordt daardoor bemoeilijkt. Daarnaast was in juni 2019 sprake van een landelijke storing bij KPN met uitval van 112.

Uitval of verstoring van een digitale dienst, proces of systeem kan het gevolg zijn van een verstoring in de elektriciteitsvoorziening, maar er zijn ook andere oorzaken. Zo werd de uitval van ICT-diensten in Amsterdam in 2012 door een 'simpele' kabelbreuk veroorzaakt en was een langdurige verstoring van mobiele telefonie in Rotterdam bij Vodafone in 2012 het gevolg van een grote brand in een naastgelegen bedrijfspand. Daarnaast zijn er steeds meer voorbeelden van cybercrime waarbij datacommunicatie moedwillig wordt stilgelegd of gehinderd voor financieel gewin (ransomware) of verstoring van de maatschappij.

Conclusie
Een gehele of gedeeltelijke uitval van een digitale dienst, proces of systeem is waarschijnlijk en reeds meermaals voorgekomen. In de meeste gevallen is dit niet opzettelijk, maar het gevolg van een fout in het netwerk of grootschalige uitval van elektriciteitsvoorziening. Wereldwijd zijn er echter steeds meer voorbeelden van cybercrime waarbij financieel gewin of verstoring het doel is. De toename van de afhankelijkheid van het Internet maakt dat de impact groot is en in de nabije toekomst verder zal toenemen. Het incidenttype uitval of verstoring van een digitale dienst, proces of systeem wordt daarom meegenomen in de risicoanalyse.

3.5.5 Verstoring afvalverwerking

Het crisistype verstoring afvalverwerking is uitgesplitst in twee incidenttypen:

- Uitval afvalverwerking
- Uitval afvalinzameling

Het scenario Uitval afvalverwerking leidt niet tot ernstige of risicovolle (regionale) situaties in VrAA. Er zijn namelijk voldoende uitwijkmogelijkheden voor afvalverwerking. Nederland kent twaalf grote verbrandingsovens en één daarvan is het Afval Energie Bedrijf (AEB) in Amsterdam. De verbrandingsovens in Nederland werken samen, bij uitval van AEB kan uitgeweken worden naar een andere verbrandingsoven. Dit is echter geen reguliere taak en vergt de nodige afstemming over capaciteit en uitwijkmogelijkheden. Een dergelijk scenario leidt tot hogere kosten en vertraging van de afvalverwerking en heeft effect op de warmteleverantie aan het warmtenet. Ook zorgt het voor een opstapeling van afval dat het risico van broei met zich meebrengt. Een grootschaliger effect is wanneer twee (grote) afvalverwerkers gelijktijdig uitvallen,

bijvoorbeeld wanneer naast het stilvallen van AVR Rotterdam door brand (september 2023) ook AEB zou uitvallen.

Een scenario dat waarschijnlijker is, is uitval van de afvalinzameling. Een langdurige uitval van de afvalinzameling kan tot de volgende problemen leiden:

- Stankoverlast
- Ongedierteplaag
- Maatschappelijke onrust
- Ontstaan besmettingsbronnen als gevolg van rottingsprocessen.

Indien de impact van een dergelijk scenario te groot dreigt te worden, moeten alternatieve wijzen van afvalinzameling georganiseerd worden (bijvoorbeeld inhuur gespecialiseerde bedrijven).

Conclusie
Gezien de beperkte impact van beide scenario's onder het crisistype verstoring afvalverwerking, worden beide incidenttypen niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.5.6 Verstoring voedselvoorziening

Het crisistype verstoring voedselvoorziening omvat één incidenttype

- Uitval distributie

Een ernstige uitval van voedselvoorziening waarbij alleen VrAA getroffen wordt is ondenkbaar. Het is aannemelijker dat dit incidenttype zich als (inter-)nationale crisis zal voordoen. Wanneer een dergelijke crisis zich voordoet zal dit leiden tot buitengewone omstandigheden waarbij (nationale) crisiscoördinatie plaatsvindt. Het treffen van maatregelen op het gebied van de voedselvoorziening is in beginsel dan ook belegd bij de nationale overheid en de Europese Unie. De Veiligheidsregio vervult daarbij slechts een uitvoerende taak.

Kleinschaliger incidenten in de voedselvoorziening die zich in de regio voordoen zullen niet van lange duur zijn. Door marktwerking zal de distributie snel vanuit elders op gang komen.

Conclusie
Gezien de schaalgrootte van een internationale voedselcrisis enerzijds, en anderzijds de beperkte impact van een regionale verstoring van de voedselvoorziening, wordt het incidenttype verstoring voedselvoorziening niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.6 Verkeer en vervoer

3.6.1 Luchtvaartincidenten

Het crisistype luchtvaartincidenten is uitgesplitst in twee incidenttypen:

- Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein
- Incident vliegtoestel bij vliegshows (niet van toepassing voor VrAA)

VrAA heeft zelf geen luchtvaartterrein. Luchthaven Schiphol, in Veiligheidsregio Kennemerland (VrK) ligt tegen de grens van VrAA aan. Schiphol krijgt een vergunning voor ongeveer 440.000 vliegbewegingen per jaar. Totdat dit aantal wettelijk is vastgelegd, zal dit aantal variëren.

Een aanzienlijk deel van deze vliegbewegingen gaat, afhankelijk van de windrichting, over VrAA, doordat een aantal belangrijke aan- en uitvliegroutes van Schiphol over de regio loopt. Bovendien is op grotere hoogte doorgaand vliegverkeer.

De kans op een vliegtuigongeval is het grootst bij het opstijgen en het landen. In verband met de verstedelijking van het grondgebied is de kans op een hoge impact groter. Dit hangt natuurlijk ook af van het de locatie van het incident. In 1992 stortte een vliegtuig neer in de woonwijk Bijlmermeer. De impact van een

dergelijk incident is veel groter dan dat van het vliegtuig dat in 2009 in de polder langs de A9 neerstortte. Het risicogebied beslaat naast VrAA en VrK, ook Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland, Veiligheidsregio Utrecht en Veiligheidsregio Hollands-Midden. De impact van een vliegtuigongeval is groter als er kwetsbare objecten of vitale infrastructuur bij betrokken is. Binnen een straal van 10 km van Schiphol bevinden zich de volgende kwetsbare objecten. Binnen dezelfde straal van de luchthaven vindt in algemene zin 10% van de luchtvaartongevallen plaats.

Tabel 3 - Kwetsbare objecten binnen een straal van 10 km van Schiphol in de regio AA

Risicofactor	Definitie / Voorbeeld
Infrastructuur	Snelwegen
	A4, A5, A9, A10
Verstedelijking	>20% gebied met > 240 inwoners/per hectare
	Amsterdam
Hoogbouw	33 hoge gebouw aanwezig tussen 150m - 75m
Opslag gevaarlijke stoffen	Tankpark met > 107 m3/km2
	Oiltanking, BP
Procesindustrie	Aanwezigheid basischemie of complexe fijn chemie
	Westelijk Havengebied, Amsteldijk

Conclusie
Gezien de incidenten in de afgelopen jaren, de grote impact, de aanwezigheid van kwetsbare objecten binnen een straal van 10 km van de landingsbaan wordt het incidenttype incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein meegenomen in de risicoanalyse.

3.6.2 Incidenten op of onder water

Het crisistype incidenten op of onder water is uitgesplitst in vier incidenttypen:
- Incident waterrecreatie en pleziervaart
- Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen)
- Incident op ruim water
- Grootschalig duikincident

De regio bestaat voor een groot deel uit wateroppervlakte en daar zijn de volgende voorbeelden een greep uit een nog veel langere lijst. De belangrijkste vaarwegen voor de beroepsvaart in VrAA zijn het Noordzeekanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, het IJ, het IJ-meer en de Amstel. In de regio is tevens een aantal recreatieplassen, namelijk de Sloterplas, de Gaasperplas, de Poel, de Nieuwe Meer, de Ouderkerkerplas en de Westeinderplassen. Daarnaast heeft Amsterdam haar grachtengordel die veel bekijks trekken.

De risico's met betrekking tot ongevallen op het water worden grotendeels bepaald door de activiteiten op het Noordzeekanaal. De risico's betreffen zowel incidenten met gevaarlijke stoffen (dit incidenttype wordt uitgewerkt onder het crisistype incidenten met brandbare/explosieve respectievelijk giftige stof in open lucht) als incidenten met passagiersboten (rondvaartboten en rivier- en zee cruiseschepen).

Ten aanzien van grote passagiersboten en de kleine scheepvaart geldt dat de waarschijnlijkheid en impact klein zijn; de kans op slachtoffers en schade is klein. Incidenten op de kleine scheepvaart met enkele slachtoffers worden afgehandeld conform de procedure waterongevallen. Deze procedure geldt niet voor de middelgrote passagiersvaart, zoals rondvaartboten, veerboten en partyboten. Voor de grote scheepvaart gelden veiligheidsmaatregelen, waaronder de aanwezigheid van een veiligheidsorganisatie. Hieronder vallen bijvoorbeeld de cruiseschepen die Amsterdam aan doen. Deze 'varende steden' hebben eigen hulpverleningscapaciteiten. Voor de middelgrote passagiersvaart zijn dergelijke maatregelen niet van toepassing. De impact van een incident met middelgrote passagiersvaart zal daarom groter zijn dan de impact van een incident met grote passagiersboten en met kleine pleziervaart.

Een klein deel van het IJ-meer en Markermeer valt binnen de grenzen van VrAA. Hoewel de waarschijnlijkheid van incidenten op de hoofdvaarroute groter is dan in de randmeren, wordt incidenttype incident op ruim water niet meegenomen in de risicoanalyse. Omdat beide meren slechts voor een klein deel binnen VrAA vallen, is de waarschijnlijkheid van het incidenttype incident op ruim water beperkt.

Conclusie
Het incidenttype incident met middelgrote (passagiers)vaart wordt meegenomen in de risicoanalyse.

3.6.3 Verkeersincidenten op land

Het crisistype verkeersincidenten op land is uitgesplitst in twee incidenttypen:
- Incident wegverkeer
- Incident treinverkeer

VrAA is zowel een knooppunt van wegverkeer als spoorverkeer.
- Rijkswegen: A1 (Amsterdam-Amersfoort), A2 (Amsterdam-Utrecht), A4 (Amsterdam-Den Haag), A5 (Amsterdam-Hoofddorp), A8 (Amsterdam-Zaandam), A10 (Amsterdam-Zaanstad) en A200 (Amsterdam-Haarlem).
- Spoor: traject Amsterdam-Utrecht, traject Amsterdam-Den Haag/Leiden, traject Amsterdam- Haarlem en traject Amsterdam-Alkmaar

Na een daling van het aantal verkeersongvallen tijdens Corona is het aantal verkeersongevallen al dan niet met gewonden of doden weer toe[20].We zien met name een toename van verkeersongevallen met e-bikes, het aantal jongeren dat door een verkeersongeval met een elektrische fiets op de SEH is terechtgekomen voor ernstig letsel is in de periode 2018-2022 verviervoudigd. In 2022 vonden onder 12-17 jarigen tenminste 500 SEH-bezoeken plaats voor ernstig letsel na een ongeval met een elektrische fiets. Dat is tien procent van het totaal van alle SEH-bezoeken voor ernstig letsel door een fietsongeval in deze leeftijdsgroep.

In vergelijking met het aantal ongevallen op de weg vinden nauwelijks ongevallen op het spoor plaats. Het gaat om enkele ongevallen per jaar. De waarschijnlijkheid van spoorwegongevallen is klein ten opzichte van ongevallen op de weg. Wel is de impact vaak groter, zoals was te zien bij de treinbotsingen bij Amsterdam Centraal Station in 2007 en bij Amsterdam Westerpark in 2012. De diverse spoortrajecten maken de waarschijnlijkheid van treinongevallen groter. Daarnaast worden er ook veel gevaarlijke stoffen via het spoor vervoerd, waardoor eventuele effecten ook toenemen.

Hoewel ongelukken zich de afgelopen jaren minder vaak voordoen op weg en spoor, kan een grootschalige en langdurige stremming van het verkeer een grote impact hebben. Zo kan door mist of plotselinge heftige regenval een kettingbotsing ontstaan, maar kan ook als gevolg van extreme ijzel en sneeuwval het verkeer (zowel op weg als spoor) ontregeld raken. Dit kan zelfs gevolgen hebben voor de paraatheid van de hulpverleningsdiensten. Aangezien VrAA zowel op weg als spoor een knooppunt is, kan een grootschalige en langdurige stremming een grote impact hebben ook buiten VrAA. In verband met bevoorrading en doorvoer van goederen kan economische schade optreden. In recente jaren zijn verstoringen echter beperkt gebleven en is een grote hulpverleningscapaciteit beschikbaar in de regio.

Conclusie
Gezien het feit dat VrAA een verkeersknooppunt is voor weg en spoor en de waarschijnlijkheid wordt het incidenttype incident treinverkeer meegenomen in de risicoanalyse.

3.6.4 Incidenten in tunnels

Het crisistype incidenten in tunnels is uitgesplitst in drie incidenttypen:
- Incident in treintunnels en ondergrondse stations

[20] STAR: Smart Traffic Accident Reporting (star-verkeersongevallen.nl)

- Incident in wegtunnels
- Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations

VrAA wordt gekenmerkt door tunnels in alle modaliteiten (weg-, metro-, trein-, tram-, voetgangers- en fietstunnels). Op de Arenatunnel na zijn alle oudere tunnels gerenoveerd en hiermee voldoen de wegtunnels een de vigerende wetgeving. Voor de toekomstige tunnel aan de Zuidas zullen de bouwwerkzaamheden de komende periode starten. De effecten van incidenten in tunnels kunnen vergroot worden door het ontstaan van brand. Deze effecten snelle hittetoename en met name de sterke rookontwikkeling worden beheerst door de in de tunnel aanwezige installaties. Door het vervoer van gevaarlijke stoffen door tunnels ontstaat een extra risico, mogelijk ook buiten de tunnel.

De Hemspoortunnel, met een lengte van 1.600 m, is de enige spoortunnel binnen VrAA. In VrAA zijn daarnaast negen wegtunnels en wordt rondom de Zuidas nog een wegtunnel ontworpen. Een incident in een wegtunnel is het meest waarschijnlijke scenario van incidenten in tunnels. Op basis van de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (Warvw) dienen tunnels in Nederland te beschikken over een veiligheidsbeheersplan (VBP). Het VBP is het instrument, waarmee de Tunnelbeheerder het afgesproken veiligheidsniveau in de gebruiksfase handhaaft. Mede daardoor is de impact van dit scenario kleiner dan de impact van de overige tunnelincidenten. In VrAA zijn momenteel twee metrotunnels in gebruik.

De Oostlijn loopt tussen het Centraal station en het Amstelstation en hierin bevinden zich vijf ondergrondse stations. De Noord-Zuidlijn loopt tussen Amsterdam Noord en station Zuid en heeft ook vijf ondergrondse stations. De kans op ongevallen is laag in vergelijking met wegtunnels. Het mogelijke aantal slachtoffers in metrotunnels is echter fors hoger dan in wegtunnels. Ongevallen in de metro hebben een bijzonder karakter gezien de beperkte mogelijkheden voor zelfredzaamheid, de beslotenheid en slechte bereikbaarheid voor de hulpverleningsdiensten. Dit geldt met name als een metro tussen twee stations tot stilstand is gekomen.

Conclusie
Aangezien VrAA gekenmerkt wordt door een hoge tunneldichtheid, dient het crisistype incidenten in tunnels meegenomen te worden in de risicoanalyse. Omdat er in Nederlandse wegtunnels zelden dodelijke ongevallen plaats vinden en het wettelijke veiligheidsniveau aanzienlijk hoger ligt dan omringende landen nemen we wegtunnels niet mee in het regionale risicoprofiel.

In metrotunnels vinden ook weinig incidenten plaats, maar als er incidenten optreden, al dan niet door brandstichting, kan het aantal slachtoffers flink oplopen. Om deze rede nemen we incidenttype Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations wel mee in het risicoprofiel.

3.7 Gezondheid

3.7.1 Bedreiging volksgezondheid

Het crisistype Bedreiging volksgezondheid is uitgesplitst in vijf incidenttypen:

- Besmettingsgevaar via contactmedia
- Feitelijke grootschalige besmetting zonder ziekteverschijnselen
- Besmettingsgevaar vanuit buitenland
- Besmettingsgevaar in eigen regio
- Dierziekten overdraagbaar op mens

In de huidige systematiek omvat dit crisistype plotselinge gebeurtenissen, inzichten in of vermoedens over een directe bedreiging voor de volksgezondheid van een grote groep personen, maar nog zonder veel ziektegevallen. Tegelijkertijd beperkt dit crisistype zich tot risico's naar aanleiding van virussen, infecties en bacteriën.

Van belang is om rekening te houden met een (nog) hoger aantal kwetsbaren in VrAA als gevolg van de stijging van de gezondheidsrisico's. De gezondheidsrisico's lopen op door klimaatsverandering, vergrijzing, complexere

zorg in thuissituaties, teruglopende vaccinatiegraad en de arbeidskrapte in het zorgdomein. Het groter aandeel kwetsbaren is van invloed op het veiligheidsproblematiek en daarmee op andere incidenttypen en scenario's.

Klimaatsverandering heeft (naast dat het van invloed is op de 'slecht weer' scenario's, zoals storm, hitte en wateroverlast) gevolgen voor de gezondheid van de burgers van VrAA omdat de warmte moeilijker verdwijnt uit de bebouwing en met name 's nachts de temperaturen niet dalen (hitte-eiland effect). Bovendien kan in stedelijke gebieden door de aanhoudende hitte, de hoge luchtdruk, verkeersintensiteit en het gebrek aan wind, smog ontstaan. Voor (kwetsbare) burgers geeft dit extra risico op astma, hartziektes en longkanker.

Daarbij verandert het zorgdomein. De ontwikkelingen, zoals de vergrijzing, arbeidskrapte en complexere zorg in thuissituaties hebben effect op het bieden van zorg en het kunnen continueren van zorg tijdens alle omstandigheden (rampen en crises) door de zorgpartners. Alle ketenpartners in de zorg hebben te kampen met personeelstekorten, het aantal kwetsbare ouderen in Amsterdam (75+) neemt in 2030, in vergelijking met 2020, toe met 53% en het hoge aantal toeristen hebben een grote zorgvraag tot gevolg. Daarbij komt ook dat een groot aantal mensen gebruik maakt van geestelijke gezondheidszorg en de regio significant scoort op de gezondheidsindicatoren (roken, bewegen), de sociaaleconomische indicatoren en de fysieke leefomgeving.

De zorg bereidt zich hierop voor, door middel van het in kaart brengen van de ontwikkelingen in het Regiobeeld van het Regionaal Orgaan Acute Zorg. Daarnaast ook afspraken en (preventieve) maatregelen in het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Tegelijkertijd wordt op dit moment gewerkt aan het Regionaal Zorgrisicoprofiel waarin gekeken wordt naar de meest relevante incidenttypen voor de (niet) acute en publieke geneeskundige zorg en worden per incidenttype de knelpunten benoemd, die de continuïteit van de zorg begrenzen. Het Zorgrisicoprofiel en Regionaal Risicoprofiel van de Veiligheidsregio liggen in elkaars verlengde.

Vanwege de demografische samenstelling is VrAA kwetsbaar voor het crisistype Bedreiging volksgezondheid. Voorbeelden van deze demografische samenstelling zijn: de klimaatsverandering, de ontwikkelingen in het zorgdomein, de nabijheid van Schiphol, het grote aantal buitenlandse bezoekers, het reizen van inwoners voor werk en vakantie, de vele evenementen en de industriële activiteiten binnen VrAA.

Conclusie
VrAA is kwetsbaar voor dit crisistype. Omdat er (nog) geen sprake is van veel ziektegevallen en de impact pas relatief groot wordt als de dreiging een daadwerkelijke ziektegolf veroorzaakt, wordt Bedreiging volksgezondheid niet meegenomen in de risicoanalyse.

3.7.2 Ziektegolf

Het crisistype ziektegolf is uitgesplitst in twee incidenttypen:

- Ziektegolf besmettelijke ziekte
- Ziektegolf niet besmettelijke ziekte

Sinds 1918 hebben zich vijf grieppandemieën voorgedaan. In 1918 zijn miljoenen mensen overleden aan de Spaanse griep. In 1957 overlijden tienduizenden mensen aan de gevolgen van de Aziatische griep. De Hongkonggriep van 1968 maakt ook tienduizenden slachtoffers. In 2009 maakte de Mexicaanse griep meer dan 10.000 dodelijke slachtoffers, waarvan 54 in Nederland, en vanaf begin 2020 was er natuurlijk COVID-19 waaraan ongeveer 48.000 mensen in Nederland gestorven zijn.

De huidige ervaringen laten zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) tot maatschappelijke ontwrichting kan leiden. Niet alleen burgers en het bedrijfsleven worden getroffen, maar ook de continuïteit van overheid en hulpdiensten komt onder drukte staan. De dreiging van een pandemie leidt tot grote politieke, bestuurlijke en maatschappelijke aandacht.

De huidige wereld heeft een grote globalisering ondergaan. Mensen reizen meer dan ooit tevoren, waardoor een infectieziekte zich met grote snelheid kan verspreiden over de wereld.

Aandacht voor infectieziekten die van dier op mens overgedragen kunnen worden (zoönosen) is toegenomen. Daarnaast speelt klimaatverandering een rol waardoor we veranderingen zien in temperatuur en weersomstandigheden. Deze hebben invloed op het gedrag van de mens die bijvoorbeeld vaker het water opzoekt in warme perioden. Aan de andere kant zien we ook wijzigingen in het voorkomen van vectoren (dragers) zoals muggen die in het verleden vooral in de tropen voorkwamen en nu steeds vaker zich in noordelijker gelegen gebieden vestigen. Tevens zien we dat de vaccinatiebereidheid in de samenleving voor vaccinaties via het Rijksvaccinatieprogramma terug blijft lopen en er regio's zijn waar zorgelijke situaties lijken te ontstaan. Deze combinatie van factoren maakt dat een nieuwe grote uitbraak van een infectieziekte mogelijk niet eens heel ver weg hoeft te zijn.

Conclusie
VrAA is kwetsbaar voor dit crisistype. Gecombineerd met de enorme impact van het incidenttype ziektegolf besmettelijke ziekte, wordt crisistype Ziektegolf met een besmettelijke ziekte meegenomen in de risicoanalyse.

3.8 Sociaal-maatschappelijke omgeving

3.8.1 Gevolgen terroristische aanslag

Het crisistype Gevolgen van een terroristische aanslag is uitgesplitst in twee incidenttypen:
- Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van terroristische aanslag binnen de veiligheidsregio
- Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van terroristische aanslag buiten de veiligheidsregio

In december 2023 verhoogde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) het dreigingsniveau terrorisme van 3 (aanzienlijk) naar 4 (substantieel). Dit betekent dat er een reële kans is dat een aanslag in Nederland plaatsvindt. Een optelsom van ontwikkelingen zorgt voor de verhoging van het dreigingsniveau. Door het gewelddadige conflict in Israël en de Palestijnse gebieden, koranschendingen in verschillende Europese landen en de oproepen tot aanslagen van terroristische organisaties is de dreiging vanuit het jihadisme toegenomen. De aanslagen die de afgelopen jaren in ons omringende landen hebben plaatsgevonden laten zien dat individuen aan deze oproepen gehoor geven. Ook een aantal arrestaties in naburige Europese landen van verdachten die de intentie hadden om uit jihadistisch motief een aanslag te plegen zijn hier voorbeelden van. Daarnaast is de dreiging vanuit het rechts-extremisme en anti-institutioneel extremisme onverminderd aanwezig.[21]

Terroristen hanteren verschillende werkwijzen, van eenlingen met messen die insteken op mensen tot gecoördineerde reeksen van aanslagen met vuurwapens en explosieven op en binnen menigtes. De waarschijnlijkheid en specifieke locatie van aanslag(en) zijn moeilijk te bepalen, maar afgaande op het dreigingsniveau in Nederland is de kans reëel.

Een aanslag brengt veelal een sociaal-maatschappelijke reactie teweeg waarbij het van belang is dat overheid en welzijnsinstellingen gecoördineerd de samenleving ondersteunen. Het uitgangspunt is het verkleinen en voorkomen van ontwrichting. De inzet van Draaiboek Vrede van de gemeente Amsterdam biedt een handvat om tegenstellingen tussen verschillende groepen te indiceren en om – daar waar ruimte is – nader tot elkaar te komen.

De maatschappelijke impact van een aanslag hangt af van de omvang en aard daarvan. Daarbij gaat het niet alleen om het aantal slachtoffers, maar ook om de soort aanslag, de locatie van de aanslag de aanslagplegers, de kans op een vervolgaanslag, de snelheid waarmee verdachten worden opgepakt, etc. De aanslag in Amsterdam op Centraal Station (2018) leidde tot enkele zwaargewonde slachtoffers, waar hulpverleningsdiensten op moesten acteren. De dader werd direct door de politie uitgeschakeld. De maatschappelijke impact was gering. Bij de tramaanslag in Utrecht (2019) was de maatschappelijke impact

[21] Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland – NCTV; december 2023

groter. Hier waren vier doden te betreuren en raakten zes passagiers gewond. De dader was enkele uren voortvluchtig en het was onduidelijk of er meer daders in het spel waren en of er een kans op vervolgaanslagen was. Het dreigingsniveau terrorisme werd verhoogd naar 5. Inwoners van Utrecht werd geadviseerd binnen te blijven. Op treinstations in de grote steden en op luchthavens werd extra beveiliging ingezet.

Een sociaal maatschappelijke reactie op een aanslag is niet op voorhand gebonden aan de eigen gemeente, maar kan ook plaatsvinden wanneer de aanslag in een andere gemeente, regio of land plaatsvindt. Naast de genoemde aanslagen in Nederland valt te denken aan, maar ook de aanslagen in Parijs (2015 – 2020), Brussel (2016, 2017), Londen (2015, 2017, 2019, 2020) en Nice (2016, 2020). De recente opleving (2023) van het conflict tussen Israël en de Palestijnse gebieden zorgt ook in onze regio voor spanningen in de samenleving. Deze – en vele andere aanslagen – hebben zowel kortstondig als langdurig maatschappelijke gevolgen teweeggebracht.

De driehoek is bij een aanslag binnen de territoriale grenzen van VrAA het bevoegd gezag. Burgemeester, Openbaar Ministerie en de politie stemmen in dit overleg de beleidskaders af en zetten opsporingsprocessen in gang. Aanvullend hierop zal (de crisisorganisatie van) VrAA zich richten op de terrorismegevolgbestrijding.

Conclusie
De NCTV heeft het dreigingsniveau terrorisme verhoogt naar niveau 4 (substantieel). Er is een reële kans dat een aanslag in Nederland plaatsvindt. De weerslag die een aanslag heeft op de samenleving is niet per definitie gebonden aan gemeente- of regiogrenzen en kan zeer groot zijn. Dit incidenttype wordt daarom meegenomen in de risicoanalyse.

3.8.2 Verstoring openbare orde

Het crisistype verstoring openbare orde is uitgesplitst in drie incidenttypen:
- Wanordelijkheden rondom manifestaties
- Gewelddadigheden rondom evenementen
- Maatschappelijke onrust en buurt gerelateerde wanordelijkheden

Over het algemeen is het aantal geweldplegingen tijdens manifestaties en evenementen redelijk beperkt. Rondom voetbalwedstrijden is wel een duidelijke stijging van wanordelijkheden. Een goede voorbereiding tussen de betrokken partners en handhaving van de wettelijke kaders maken wanordelijkheden beter beheersbaar. Verstoringen tussen grote groepen komen relatief weinig voor en de waarschijnlijkheid van wanordelijkheden is laag.

Maatschappelijke onrust en buurt gerelateerde wanordelijkheden komen niet of nauwelijks voor wel. Er zijn afgelopen jaren verschillende incidenten geweest rondom ‘drillrap’ in Amsterdam Zuidoost en Nieuw-West. De verwachting is dat dit ook komende jaren aanhoudt. Daarnaast hebben er afgelopen jaren enkele wanordelijkheden in Amsterdam plaatsgevonden naar aanleiding van het WK-voetbal, Champions Leaque en de Eredivisie. Emoties rondom het voetbal kunnen hoog oplopen waardoor uitingen ontaarden in openbare ordeverstoringen. Echter, hieraan lag geen maatschappelijke onrust ten grondslag. Bij dit incidenttype is de driehoek nadrukkelijk het bevoegd gezag en (de crisisorganisatie van) VrAA zal zich, indien nodig, richten op de effectbestrijding. De waarschijnlijkheid van dit incidenttype is laag.

Verwachting is dat komende jaren dit risico groter zal worden binnen VrAA en dat de intensiteit van de emoties zal toenemen. Een voorbeeld hiervan zijn de discussies rondom klimaat, polarisatie, wantrouwen in de (lokale) overheid en afscheiding van groepen binnen onze samenleving.

Specifiek aan deze incidenttypen is het voorkomen en bestrijden van maatschappelijke onrust, wat vaker een gevolg is dan een incident op zichzelf. Het resultaat is afhankelijk van de samenwerking tussen lokale partners zoals gemeente, politie, burgers, instellingen uit het maatschappelijk middenveld, het lokale bedrijfsleven en de media. Kortom de publiek private samenwerking. Deze gevolgbestrijding vindt echter conform reguliere crisisbeheersing plaats.

Conclusie
Verstoringen tijdens manifestaties komen relatief beperkt voor. Daarnaast zien we dat maatschappelijke onrust en wanordelijkheden in buurten eerder een gevolg zijn van andere incidenttypen. Daarom neemt VrAA de incidenttypen van verstoring openbare orde niet mee in de risicoanalyse.

3.8.3 Paniek in menigten

Het crisistype paniek in menigten omvat één incidenttype:

- Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties

Jaarlijks vinden in VrAA (ruim) meer dan honderd evenementen, concerten en demonstraties plaats met meer dan 5.000 bezoekers (in de 'coronajaren' lag dit aantal logischerwijs aanzienlijk lager). In de regio worden relatief veel evenementen georganiseerd. Koningsdag, SAIL en de Pride zijn enkele evenementen waar vele honderdduizenden bezoekers op af komen.

Paniek in menigten is het gevolg van een (trigger-)gebeurtenis, met mogelijk een groot aantal slachtoffers. Elk incident kan leiden tot ongecontroleerde vluchtreacties van publiek en omstanders. Men signaleert immers gevaar en handelt daarnaar. In een grote mensenmassa is echter weinig ruimte om te vluchten waardoor verdrukking ontstaat. Dit wordt van buitenaf gezien als 'paniek'. Het aantal aanwezigen, de hoeveelheid ruimte om te vluchten en de trigger bepalen de impact van een dergelijk incident.

Bij grote festiviteiten, concerten en demonstraties is niet alleen de paniekreactie een verzwaring van het risico, maar is het risico ook groter door het grote aantal aanwezige mensen in een beperkte ruimte en aanwezigheid van tijdelijke constructies. Dit verslechtert de bereikbaarheid van een incidentlocatie en vergroot het risico op het vallen van slachtoffers. Dit maakt dat het incidenttype vergroot wordt naar incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties.

Voorbeelden van dit incidenttype in VrAA zijn alweer van iets langer geleden. Tijdens de Dodenherdenking op de Dam in 2010 ontstond paniek in de mensenmassa naar aanleiding van schreeuwen tijdens de twee minuten stilte. Als gevolg hiervan kwam de mensenmassa in beweging, struikelden mensen over hekken en vertrapten mensen elkaar. In totaal raakten 63 mensen (licht) gewond. Ook bij de Ajax huldiging in 2011 kwam een groep mensen in het publiek in verdrukking.

De waarschijnlijkheid van zo'n scenario is moeilijk in te schatten. Paniek kan ontstaan daar waar veel mensen in een beperkte ruimte bij elkaar zijn. Aangezien in VrAA relatief veel grote evenementen georganiseerd worden is de waarschijnlijkheid van dit incidenttype in de regio groter dan in andere regio's.

Conclusie
Gezien het grote aantal evenementen dat in VrAA georganiseerd wordt, wordt het incidenttype incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties meegenomen in de risicoanalyse. Er wordt gesproken over een 'incident', omdat er niet altijd sprake hoeft te zijn van paniek.

4. Conclusie risico-inventarisatie

In het risicobeeld is beschreven wat er in de regio van VrAA kan gebeuren. Op basis van dit risicobeeld is een eerste selectie gemaakt van incidenttypen die meegenomen worden in de risicoanalyse. Een te brede selectie brengt namelijk een vertroebeld beeld van de regio. Om de kwaliteit van het risicoprofiel en de aanbevelingen die daaruit volgen te kunnen waarborgen is daarom een selectie noodzakelijk.

De risico-inventarisatie resulteert in toevoeging van 26 incidenttypen aan de risicoanalyse. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel zijn twee nieuwe incidenttypen opgenomen: hittegolf en verstoring drinkwatervoorziening.

Tabel 4 - Geselecteerde incidenttypen na de risico-inventarisatie

Maatschappelijk thema	#	Crisistype/ incidenttype	Geselecteerd scenario en nummer in RRP
Natuurlijke omgeving	1	Overstroming vanuit zee	
	2	Overstroming door hoge rivierwaterstanden	
	3	Vollopen van een polder/ dijkdoorbraak	✓ 1
	4	Bosbrand	
	5	Heide, (hoog)veen- en duinbranden	
	6	Koudegolf, sneeuw en ijzel	
	7	Hitte golf	✓ 2
	8	Zware storm	✓ 3
	9	Droogte	✓ 4
	10	Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag	✓ 5
	11	Aanhoudende laaghangende mist	
	12	Aardbeving	
	13	Ongedierte	
	14	Ziektegolf	
Gebouwde omgeving	15	Grote brand in object met kwetsbare doelgroep	✓ 6
	16	Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie	
	17	Grote brand in bijzonder hoge gebouwen	✓ 7
	18	Grote brand in ondergrondse bebouwing	✓ 8
	19	Brand in dichte binnensteden	
	20	Brand in cultureel erfgoed	

Maatschappelijk thema	#	Crisistype/ incidenttype	Geselecteerd scenario en nummer in RRP
	21	Instorting/ verzakking	✓ 9
	22	Instorting door gebreken constructie of fundering	
Technologische omgeving	23	Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op weg	
	24	Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water	✓ 10
	25	incident brandbare/ explosie stoffen, vervoer spoor	✓ 11
	26	Incident transport buisleidingen	
	27	Incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting	✓ 12
	28	Incident bij vuurwerkopslag/verkoop munitie	
	29	Brand in grote opslagruimtes	
	30	Broei (of brand) in bulk-opslag	✓ 13
	31	Incident giftige stoffen, vervoer weg	✓ 14
	32	Incident vervoer water	
	33	Incident spoorvervoer	
	34	Incident transport buisleidingen	
	35	Incident giftige stoffen, stationaire inrichting	✓ 15
	36	Incident A-objecten: centrales	
	37	Incident A-objecten: nabije centrales grensoverschrijdend	
	38	Incident A-objecten: scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal	
	39	Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal	
	40	Incident B-objecten: overige nucleaire faciliteiten brandklasse i	
	41	Incident B-objecten: nucleaire faciliteiten brandklasse ii	
	42	Incident B-objecten: overig vervoer en gebruik nucleaire materialen	

Maatschappelijk thema	#	Crisistype/ incidenttype	Geselecteerd scenario en nummer in RRP
	43	Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal	
Vitale infrastructuur	44	Uitval olievoorziening	
	45	Uitval gasvoorziening	✓ 16
	46	Uitval elektriciteitsvoorziening	✓ 17
	47	Uitval drinkwatervoorziening	✓18
	48	Problemen waterinname	
	49	Verontreiniging in drinkwaternet	
	50	Uitval rioleringssysteem	
	51	Uitval afvalwaterzuivering	
	52	(Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst	✓ 19
	53	Uitval afvalverwerking/ uitval afvalinzameling	
	54	Uitval distributie	
Verkeer en vervoer	55	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	✓ 20
	56	Incident vliegtoestel bij vliegshows	
	57	Incident waterrecreatie en pleziervaart	
	58	Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen	
	59	Incident op ruim water	
	60	Grootschalig duikincident	
	61	Incident met (middel)grote passagiersvaart	✓ 21
	62	Incident wegverkeer	
	63	Incident treinverkeer	✓ 22
	64	Incident in treintunnels en ondergrondse stations	
	65	Incident in wegtunnels	
	66	Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station	✓ 23

Maatschappelijk thema	#	Crisistype/ incidenttype	Geselecteerd scenario en nummer in RRP
Gezondheid	67	Besmettingsgevaar via contactmedia	
	68	Feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen	
	69	Besmettelijkheidgevaar vanuit buitenland	
	70	Besmettelijkheidgevaar in eigen regio	
	71	Dierziekte overdraagbaar op mens	
	72	Ziektegolf besmettelijke ziekte	✓ 24
	73	Ziektegolf niet besmettelijke ziekte	
Sociaal maatschappelijk	74	Incident tijdens grote festiviteiten en demonstraties	✓ 25
	75	Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag in de Veiligheidsregio	✓ 26
	76	Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag buiten de Veiligheidsregio	
	77	Rel rondom demonstraties en andere manifestaties	
	78	Gewelddadigheden rondom evenementen	
	79	Maatschappelijke onrust en buurtrellen	

5. Risicobeeld per gemeente

Het beschreven risicobeeld betreft een regionaal risicobeeld van VrAA. Echter, niet alle geselecteerde risico's komen in dezelfde mate voor binnen de zes gemeenten van VrAA. In onderstaande tabel is aangegeven welke van de 26 geselecteerde incidenttypen zich binnen de afzonderlijke gemeenten binnen de regio voordoen.

Tabel 5 – Risicobeeld per gemeente

Crisistype/ incidenttype	Aalsmeer	Amstelveen	Amsterdam	Diemen	Ouder-Amstel	Uithoorn
1 vollopen van een polder/ dijkdoorbraak	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2 hitte golf	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3 zware storm	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4 droogte	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5 wateroverlast als gevolg van extreme neerslag	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6 grote brand in object met kwetsbare doelgroep	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7 grote brand in bijzonder hoge gebouwen			✓			
8 grote brand in ondergrondse bebouwing	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9 instorting/ verzakking	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10 incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water			✓	✓	✓	✓
11 incident brandbare/ explosie stoffen, vervoer spoor			✓	✓	✓	
12 incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting			✓			
13 broei (of brand) in bulk-opslag			✓			
14 incident giftige stoffen, vervoer weg		✓	✓	✓	✓	
15 incident giftige stoffen, stationaire inrichting			✓			
16 uitval gasvoorziening	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Crisistype/ incidenttype	Aalsmeer	Amstelveen	Amsterdam	Diemen	Ouder-Amstel	Uithoorn
17 uitval elektriciteitsvoorziening	✓	✓	✓	✓	✓	✓
18 uitval drinkwatervoorziening	✓	✓	✓	✓	✓	✓
19 (opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst	✓	✓	✓	✓	✓	✓
20 incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	✓	✓	✓	✓	✓	✓
21 incident met (middel)grote passagiersvaart			✓	✓		
22 incident treinverkeer			✓	✓	✓	
23 incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station			✓			
24 ziektegolf besmettelijke ziekte	✓	✓	✓	✓	✓	✓
25 Incident tijdens grote festiviteiten en demonstraties		✓	✓		✓	
26 Maatschappelijke gevolgen naar aanleiding van een terroristische aanslag in de Veiligheidsregio	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Legenda:
Leeg = niet van toepassing, ✓ = beperkt van toepassing en ✓ = erg van toepassing

Figuur 2 - de regio en de risico's

Opmerking bij figuur: Dit is het figuur uit het vorige RRP; bij de opmaak van het definitieve rapport wordt een nieuw plaatje gemaakt waarin ook hittegolf en verstoring drinkwater zijn opgenomen.

6. Toelichting op de methodiek van de risicoanalyse

6.1 Inleiding

Na het opstellen van het risicobeeld van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) is het risicobeeld geanalyseerd. Deze risicoanalyse is uitgevoerd in de periode augustus 2023 tot en met februari 2024. Vanuit het risicobeeld is een selectie van 26 relevante incidenttypen voor Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland gemaakt. Voor deze incidenttypen zijn vervolgens 26 scenario's uitgewerkt.

Tijdens zes expertsessies in januari 2024 zijn deze scenario's beoordeeld op impact en waarschijnlijkheid van voorkomen. De experts hebben vooraf via een digitaal platform de scenario's scoren op impact en waarschijnlijkheid. Tijdens de expertsessie is een terugkoppeling gegeven van de scores per thema. De experts zijn verdeeld over zes sessies waar de zeven maatschappelijke thema's besproken zijn. Het thema 'gezondheid' is samen behandeld met het thema 'sociaal-maatschappelijk', het is de enige sessie die bestond uit twee thema's. De andere vijf sessies bespraken slechts één maatschappelijk thema. De andere thema's zijn: natuurlijke omgeving, vitale infrastructuur, gebouwde omgeving, technologische omgeving en verkeer en vervoer. Tijdens deze terugkoppelingen zijn de scenario's definitief gescoord. Bij deze expertsessies waren vele directe en indirecte partners van de Veiligheidsregio aanwezig. Denk aan vertegenwoordigers van Waternet, Port of Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, vervoersbedrijven en Defensie. In totaal waren 63 experts aanwezig, zij hebben input geleverd voor het risicodiagram. Deze experts waren verdeeld over 31 verschillende organisatie, exclusief verschillende afdelingen van deze organisatie. De volledige lijst met aanwezige organisaties is opgenomen in hoofdstuk 9.

De risicoanalyse levert een beeld op van de mogelijke impact en de mogelijke waarschijnlijkheid van de 26 geselecteerde incidenttypen. De impact en waarschijnlijkheid worden gezamenlijk weergegeven in een zogenoemd 'risicodiagram' en verschaft de lezer inzicht in, wat op basis van de inventarisatie en analyse, de relevante incidenttypen binnen VrAA zijn. Tevens geeft het inzicht hoe deze incidenttypen zich tot elkaar verhouden. De resultaten van de risicoanalyse vormen input voor het beleidsplan van de Veiligheidsregio voor de komende jaren.

6.2 Toelichting op de methodiek risicoanalyse

Om verschillende incidenten met elkaar vergelijkbaar te maken, is in het kader van de landelijke Strategie Nationale Veiligheid een methode voor nationale risicobeoordeling (NRB) ontwikkeld. Met behulp van deze methode is het mogelijk verschillende incidenttypen op een vergelijkbare wijze te analyseren, te rangschikken en te prioriteren. Om een direct verband te kunnen leggen tussen nationale en regionale risicoanalyses, is deze methode toegespitst op regionale incidenttypen en overgenomen in de Handreiking Regionaal Risicoprofiel. Deze handreiking is in 2009 door alle 25 veiligheidsregio's opgesteld, en vastgesteld door het Veiligheidsberaad.

Bij het toepassen van de methode worden risico's niet langer opgevat als een totaalscore die wordt bepaald op basis van 'kans maal gevolg', maar bij de weging van risico's worden nu zowel de kans als het effect apart meegenomen. De termen kans en effect worden in de methodiek aangeduid als 'waarschijnlijkheid' en 'impact'.

6.2.1 Werkwijze expertsessie

Tijdens de expertsessies in januari 2024 is de landelijk ontwikkelde methodiek voor het meten van impact en waarschijnlijkheid toegepast. Experts hebben binnen de zeven thema's de incidentscenario's gelezen en gescoord aan de hand van de impactcriteria uit de methode. De scores zijn vooraf via een digitaal platform opgehaald bij de experts om ze vervolgens per scenario in de verschillende thema's terug te koppelen. In deze sessies zijn de argumenten om te komen tot een keuze genotuleerd en verkort weergegeven in het rapport.

6.2.2 Scenariokeuze en uitwerking

De keuze voor de 26 relevante incidenttypen is uiteengezet in de risico-inventarisatie. Op basis van het risicobeeld zijn de risico's geanalyseerd en daarmee tot een inventarisatie gekomen. De keuze voor de incidenttypen bouwt voort op de keuzes die bij de voorgaande risicoprofielen zijn gemaakt. Een keuze is noodzakelijk, omdat de groslijst van incidenttypen waarop de scenario's gebaseerd kunnen worden 79 incidenttypen bevat. Het uitwerken van alle incidenttypen geeft een vertroebeld beeld van de regio.

De gekozen 26 incidenttypen zijn omgezet in beschreven scenario's. Deze scenario's zijn een hulpmiddel om een voorstelling van de loop van de gebeurtenissen te maken en om een beeld te krijgen van de knelpunten in de crisisbeheersing. De scenario-uitwerkingen zijn gebaseerd op incidenten en bijna-incidenten uit het recente verleden, zowel binnen als buiten VrAA, en op scenario's van oefeningen uit de databank van oefeningen van VrAA. De projectgroep heeft de scenario's vooraf getoetst bij de diverse partijen: Waternet, Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland, Brandweer Amsterdam-Amstelland, Politie Amsterdam, GHOR Amsterdam-Amstelland, Port of Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, Liander en ambtenaren openbare orde en veiligheid van de gemeenten in de regio.

De scenario's beschrijven alleen incidenten die een crisis dan wel ramp inhouden. Nadrukkelijk is ervoor gekozen om géén worst case scenario's op te stellen. Dergelijke scenario's leiden al snel tot een grote onwaarschijnlijkheid van optreden en een (wens tot) voorbereiding die hoge budgetten noodzakelijk maakt. De projectgroep heeft ervoor gekozen om scenario's uit te werken op het niveau van meest geloofwaardige scenario's. Dit wil zeggen dat bij het uitwerken van de scenario's de leden van de projectgroep de volgende richtlijnen hebben gehanteerd: het is goed denkbaar dat een dergelijk crisis- of rampscenario zich voor zal doen in Amsterdam-Amstelland. Bij de keuze van de 26 scenario's is verder rekening gehouden met een zekere spreiding over de regio en de verschillende gemeenten (landelijk gebied versus stedelijk gebied).

6.2.3 Meten van de impact

In dit onderdeel is weergegeven hoe de input vanuit de expertsessie is opgehaald per waarde op impact en waarschijnlijkheid per scenario. In de Handreiking Regionaal Risicoprofiel zijn zes vitale belangen opgenomen. Deze vitale belangen zijn geoperationaliseerd door middel van concrete indicatoren (impactcriteria) om zo de impacts van een incident te kunnen vaststellen. Hieronder zijn in het kort deze vitale belangen beschreven.

Territoriale veiligheid
Het ongestoord functioneren van Nederland als onafhankelijke staat en specifiek de territoriale integriteit van ons land. De territoriale integriteit is in gevaar bij bijvoorbeeld een dreigende bezetting van het grondgebied van het rijk door een andere mogendheid, maar ook door een terroristische aanslag.

Fysieke veiligheid
Het ongestoord functioneren van de mens in Nederland en zijn omgeving. Het gaat hier specifiek om de lichamelijke gezondheid en integriteit. De fysieke veiligheid staat bijvoorbeeld onder druk als de volksgezondheid wordt bedreigd door de uitbraak van een epidemie, maar ook bij een grootscheepse dijkdoorbraak of een ongeluk in een chemische fabriek.

Economische veiligheid
Het ongestoord functioneren van Nederland als een effectieve en efficiënte economie. De economische veiligheid kan bijvoorbeeld aangetast worden als het handelsverkeer met een belangrijke buitenlandse handelspartner uitvalt.

Ecologische veiligheid
Het ongestoord blijven voortbestaan van de natuurlijke leefomgeving in Nederland. De ecologische veiligheid kan in het geding komen door bijvoorbeeld verstoringen in het beheer van het oppervlaktewater, maar ook door klimaatveranderingen.

Sociale politieke stabiliteit
Het ongestoorde voortbestaan van een maatschappelijk klimaat waarin groepen mensen goed met elkaar kunnen samenleven binnen de kaders van de democratische rechtstaat en gedeelde kernwaarden. De sociale en politieke stabiliteit kan in het geding zijn als veranderingen optreden in de demografische opbouw van de samenleving (bijvoorbeeld solidariteit tussen generaties), de sociale cohesie en de mate van deelname van de bevolking aan maatschappelijke processen.

Veiligheid cultureel erfgoed
Het ongestoord blijven voortbestaan van materiële sporen of getuigenissen uit het verleden die de samenleving om redenen van collectieve herinnering en identiteitsbehoud dan wel identiteitsvorming van belang acht om te bewaren, te onderzoeken, te presenteren en over te informeren. De waarde van onvervangbaar cultureel erfgoed voor de samenleving is van een totaal andere orde dan de zuivere handelswaarde. Cultureel erfgoed kan bijvoorbeeld aangetast worden door overstroming, brand, instorting of vernieling.

In de onderstaande tabel zijn de zes vitale belangen en de impactcriteria die worden gebruikt om de gevolgen van een incident te bepalen samengevat.

Tabel 6 – Impactcriteria

Vitale belangen	impactcriterium	
1 Territoriale veiligheid	1.1	Aantasting van de integriteit van het grondgebied
2 Fysieke veiligheid	2.1	Doden
	2.2	Ernstig gewonden en chronisch zieken
	2.3	Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)
3 Economische veiligheid	3.1	Kosten
4 Ecologische veiligheid	4.1	Langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)
5 Sociale en Politieke stabiliteit	5.1	verstoring van het dagelijks leven
	5.2	Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur
	5.3	Sociaal psychologische impact
6 Veiligheid Cultureel Erfgoed	6.1	Aantasting van cultureel erfgoed

Voor elk van de tien criteria wordt de impact van een incident ingedeeld naar de volgende zes klassen: A-B-C-D-E-F. Hierbij geldt de volgende classificatie:

A. Minder dan beperkt
B. Beperkt gevolg
C. Aanzienlijk gevolg
D. Ernstig gevolg
E. Zeer ernstig gevolg
F. Catastrofaal gevolg

Klasse A is hierbij een toevoeging op de handreiking om niet van toepassing aan te kunnen geven. Verder is voor iedere klasse een bandbreedte voor het effect gehanteerd (bijvoorbeeld: 1 gewonde, 2 – 4 gewonden, 4 – 16 gewonden, etc.). Bovendien is er in de methode naar gestreefd om de verhouding tussen de opeenvolgende klassen gelijk te houden. Daarnaast zijn de klassen voor elk criterium zo gedefinieerd dat deze onderling vergelijkbaar zijn.

Wanneer voor een incident de tien afzonderlijke impactscores zijn vastgesteld, worden deze vervolgens door middel van een multicriteria-analyse samengevoegd tot een totale impactscore. Men vindt een uitgebreidere uitleg van de werking van de multicriteria-analyse in het methodiekboek van de Handreiking Regionaal Risicoprofiel. De vertaling van de klasse vanuit de score is als volgt:

Tabel 7 – Impactcriteria score en naamgeving

Klasse	Vertaling score - naamgeving	Score
A	Niet van toepassing	0,0 – 0,004
B	Beperkt	0,004 – 0,01235
C	Aanzienlijk	0,01235 – 0,03704
D	Ernstig	0,03704 – 0, 11111
E	Zeer ernstig	0,11111 – 0,33333
F	Catastrofaal	0,33333 – 1,0

6.2.4 Meten van de waarschijnlijkheid

Om de verschillende incidentscenario's te kunnen rangschikken moet niet alleen de impact worden vastgesteld, maar ook de waarschijnlijkheid van het scenario worden beoordeeld. Ook hiervoor is de methodiek uit de Handreiking Regionaal Risicoprofiel gehanteerd en zijn zes klasse gehanteerd om de scores lineaire tegenover elkaar te kunnen zetten.

Voor het bepalen van de waarschijnlijkheid van de scenario's wordt eveneens een indeling in zes klassen gebruikt (klassen A t/m F). Klasse A representeert een incidentscenario dat als uiterst onwaarschijnlijk wordt gekwalificeerd, klasse F wordt gebruikt voor een incidentscenario dat als zeer waarschijnlijk kan worden gekwalificeerd. De waarschijnlijkheid van het optreden van een incidentscenario wordt primair bepaald door de oorzaak van dit optreden. Met betrekking tot oorzaak wordt een onderscheid gemaakt naar gevaarscenario's (niet-kwaadwillend, onopzettelijk) en dreiging scenario's (kwaadwillend, opzettelijk). In deze analyse zijn enkel en alleen gevaarscenario's betrokken.

De waarschijnlijkheid van het incidentscenario wordt secundair bepaald door het gevolg (lees: impact) van het incidentscenario. Bijvoorbeeld, een brand zonder doden heeft een hogere waarschijnlijkheid dan een brand met 100 doden.

De experts hebben tijdens de expertsessie voor het bepalen van de waarschijnlijkheid van de scenario's aldus de volgende richtlijnen gehanteerd: het gaat om de kans dat een scenario zal optreden in de regio Amsterdam-Amstelland in de aangegeven periode voor de scoring, zie tabel 2

Het spanningsveld bij het bepalen van de waarschijnlijkheid zit in het terug willen kijken naar de daadwerkelijk voorgevallen incidenten en het scenario dat geschreven is voor een mogelijk toekomstig incident. Hoe groot is dan de kans dat een scenario met een vergelijkbare impact zich zal voordoen? Bijvoorbeeld, wat is waarschijnlijkheid dat het scenario 'stroomuitval bij het BovenIJ ziekenhuis' zich voor zal doen, maar 'een scenario met vergelijkbare gevolgen' bij een zorginstelling in de regio. Voor ieder incidentscenario is rekening gehouden met deze mogelijke onzekerheid met betrekking tot de bepaling van de waarschijnlijkheidsklasse. Voor het schatten van de waarschijnlijkheid van de incidentscenario's wordt de volgende verdeling in hoofdklassen gebruikt.

Tabel 8 – Waarschijnlijkheidsklassen

Klasse	Waarschijnlijkheid per jaar	Kwalitatieve omschrijving
A	Eens per 100.000 jaar	Uiterst onwaarschijnlijk
B	Eens per 10.000 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
C	Eens per 1.000 jaar	Onwaarschijnlijk
D	Meerdere keren per 100 jaar	Mogelijk
E	Meerdere keren per 10 jaar	Waarschijnlijk
F	Meerdere keren per 1 jaar	Zeer waarschijnlijk

6.2.5 Gebruikte bronnen

Voor alle incidentscenario's geldt dat bij het bepalen van de impact en waarschijnlijkheid in meer of mindere mate gebruik is gemaakt van onvolledige informatie. De volgende informatiebronnen zijn gebruikt:

- Historische gebeurtenissen
- Expert judgement
- Casuïstiek
- Statistiek

7. Risicoanalyse van de scenario's

In dit hoofdstuk staan de 26 scenario's centraal zoals deze zijn geselecteerd in de risico-inventarisatie. De scenario's zijn aan de hand van de beschreven methodiek door de experts geanalyseerd. De scenario's zijn verdeeld over zeven maatschappelijke thema's uit de landelijke handreiking, die ook bij het analyseren zijn aangehouden:

- Natuurlijke omgeving;
- Gebouwde omgeving;
- Technologische omgeving;
- Vitale infrastructuur;
- Verkeer en vervoer;
- Gezondheid;
- Sociaal maatschappelijk.

De 26 scenario's zijn:

1. Vollopen van een polder/ dijkdoorbraak
2. Hittegolf
3. Zware storm
4. Overlast als gevolg van droogte
5. Water overlast als gevolg van extreme neerslag
6. Grote brand in object met kwetsbare doelgroep
7. Grote brand in bijzonder hoge gebouwen
8. Grote brand in ondergrondse bebouwing
9. Instorting/ verzakking
10. Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water
11. Incident brandbare/ explosie stoffen, vervoer spoor
12. Incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting
13. Broei/ brand in bulkopslag
14. Incident giftige stoffen, vervoer weg
15. Incident giftige stoffen, stationaire inrichting
16. Uitval gasvoorziening
17. Uitval elektriciteitsvoorziening
18. Verstoring drinkwatervoorziening
19. (Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst
20. Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein
21. Incident met middelgrote (passagiers)vaart
22. Incident treinverkeer
23. Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations
24. Incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties
25. Ziektegolf met besmettelijke ziekte
26. Terroristische aanslag

In elk scenario is achtereenvolgens beschreven:

- De afbakening van de ernst van het scenario;
- De context waarbinnen het scenario plaats vindt;
- De mogelijke oorzaken, dan wel triggers;
- Het incidentverloop;
- De groepen in een kwetsbare positie en het slachtofferbeeld;
- De score op impact en waarschijnlijkheid met onderbouwing

7.1 Scenario 1. –Vollopen van een polder/dijkdoorbraak

Afbakening scenario

Omvang: Bezwijken regionale waterkering

Locatie: Waterkering langs de Amstel in Uithoorn

Periode van het jaar/dag: September (overdag)

Referentie worst case: Door het bezwijken van de primaire waterkering op 14 januari 1960, overstroomt Tuindorp Oostzaan in Amsterdam-Noord door een dijkbreuk van het Noordzeekanaal. Er komt een landoppervlak van 25 km^2 anderhalve meter onder water te staan en er moeten 15.000 mensen worden geëvacueerd. Er is één dode te betreuren door een hartaanval.

Referentie dagelijkse zorg: Het onder water lopen van een onbewoonde polder

Context

Het heeft al enige tijd overvloedig geregend in Nederland. Ook in de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland is dat niet onopgemerkt gebleven. Het peil van het binnenwater in de regio is inmiddels behoorlijk gestegen en de afgelopen dagen is er in de regio veel overlast door de hoge waterstand in de Gemeenten Uithoorn en Aalsmeer. De brandweer heeft al voor verschillende incidenten noodpompen ingezet om de overlast voor het verkeer en bij woningen (kelder) terug te dringen. Waternet volgt de situatie nauwlettend en organiseert extra inspecties van de dijken. Gemalen die het water moeten afvoeren, draaien inmiddels op volle toeren.

In 2 dagen is er al meer dan 120 mm neerslag gevallen in de regio. De prognose is dat er zo'n zelfde hoeveelheid in de komende dagen bij komt. De stand van de Amstel bij Uithoorn is inmiddels opgelopen tot N.A.P. – 0.10 meter waardoor op enkele lage plekken van de waterkeringen zandzakken en kleikaden aangelegd worden om overloop van de keringen te voorkomen.

Uit de inspecties blijkt dat een dijkvak aan de Amsteldijk-Zuid ter hoogte van de Uithoornse polder verschijnselen van verweking vertoont. Gedurende de nacht verslechtert de situatie. De druk vanuit de hoge boezemstand en ook de neerslag zorgen ervoor dat de stabiliteit van het dijklichaam steeds meer onder druk komt te staan.

Mogelijke oorzaken/triggers

De oorzaak van bezwijken of falen van een waterkering verschilt per waterkering. Dijk, duin en kunstwerk hebben elk eigen faalmechanismen. Wanneer de waterkering faalt, ontstaat een bres en stroomt water het gebied in.

Faalmechanismen voor een dijk

- Overloop of golfoverslag - Grote hoeveelheden water stromen over de dijk of golven slaan over de dijk. Dat leidt tot erosie (uitschuring) van het binnentalud, waardoor de dijk bezwijkt.
- Opbarsten, onderloopsheid (piping) - Door de druk van het water barst eerst een bovenliggende kleilaag open, waarna zand wegspoelt en er 'pijpen' (onderloopsheid/ piping) ontstaan. De dijk zakt in.
- Beschadiging bekleding en erosie buitentalud - Golven beschadigen de bekleding van de dijk. Dan tast erosie de dijk verder aan en die bezwijkt.
- Afschuiven binnentalud - Langdurige hoge waterstanden zorgen voor een hogere grondwaterstand binnen in het grondlichaam van de dijk (verweking). Dit leidt tot instabiliteit van de grond, waardoor het binnentalud afschuift. De dijk bezwijkt.
- Moedwillige sabotage (terrorisme of vandalisme) van een dijk kan tot (dreigende) dijkdoorbraak leiden.
- Explosie bommen WOII - Het afgaan van eerder afgeschoten, niet ontplofte, granaten of bommen (WOII).

Faalmechanismen voor een kunstwerk

- Overloop of golfoverslag - Hoge waterstand of golven zorgen dat water over het kunstwerk stroomt, waardoor mogelijk het grondfundament onder het kunstwerk wordt aangetast. Hierdoor bezwijkt het kunstwerk.
- Niet-sluiten - Het kunstwerk faalt omdat het niet sluit. De oorzaak is menselijk (de sluisbedienaar is afwezig of maakt een fout) of technisch falen (de sluisdeur blokkeert door obstakels).
- Instabiliteit - Onderdelen van het kunstwerk begeven het. Uiteindelijk faalt het gehele kunstwerk.
- Moedwillige sabotage (terrorisme of vandalisme) van een kunstwerk kan een (dreigende) dijkdoorbraak tot gevolg hebben.

Incidentverloop

Als gevolg van de verweking bezwijkt de kering. Door de bres (100 meter breed) stroomt het water de Uithoornse polder in. Het waterschap onderneemt direct actie, maar heeft een aantal uur nodig om alle noodkeringen – tussen de Amstelsluizen en de Tolhuissluis – af te sluiten die op de Amstel uitmonden. Het afsluiten van de noodkeringen is een lastig besluit gezien de schade die in de boezem kan optreden. Daarom wordt onmiddellijk ingezet op alle mogelijkheden om de bres te dichten, hoe lastig dit ook is. Toch is het wachten tot de snelheid van het water, dat de polder instroomt, afneemt. Dan kan pas begonnen worden met compartimentering van de Amstel, het dichten van de bres en het leegpompen van de ondergelopen polder.

In een gebied tot 250 meter achter de bres is redding van mogelijke slachtoffers en vee de eerste uren onmogelijk. Het water stroomt daar nog te hard en stijgt snel. Een groot gebied achter de bres is overspoeld. Het water uit de Amstel verspreidt zich via de watergangen in het overstroomde gebied verder door de polder.

Hierdoor stijgt langzaam het waterpeil in de hele polder. Bewoners van huizen aan de Drechtdijk (oostzijde) hebben wateroverlast. Ook vanuit de wijken Meerwijk en De Kwakel komen meldingen over wateroverlast binnen. Het gemeentehuis van Uithoorn ligt ook in het getroffen gebied. De riolering in deze gebieden stroomt inmiddels over. Overige nutsvoorzieningen, zoals elektriciteit en gas functioneren op sommige plaatsen niet meer.

Het water blijft de eerste uren verder stijgen. Het overstroomde gebied staat onder water met maximaal 30 tot 50 centimeter water. Bij een dergelijke waterdiepte ontstaan veiligheidsproblemen voor burgers en is het gebied niet meer doorwaadbaar voor auto’s. Slechts militaire voertuigen kunnen nog binnen het gebied rijden. Evacuatie, vooral van mensen die zelf niet goed of helemaal niet kunnen verplaatsen of keuzes kunnen maken, wordt hierdoor bemoeilijkt. Het overstroomde gebied wordt meer en meer onbegaanbaar en wegen vallen uit, onder andere de N231 is gestremd.

De dagelijkse gang van zaken wordt abrupt verstoord. Hulpverleningsdiensten worden overstelpt met telefoontjes van ongeruste burgers. Veel mensen verlaten de bedreigde gebieden al. Andere mensen gaan juist terug om hun kinderen van school te halen in de bedreigde gebieden. Op de schaars beschikbare wegen ontstaat daardoor verkeerschaos. Boeren proberen zo snel mogelijk hun vee binnen te halen en winkeliers sluiten hun winkels. De overlast van het bezwijken van de kering beperkt zich echter niet tot Uithoorn. Door de bres daalt het waterpeil van de Amstel stroomafwaarts, tot in Amsterdam. Hierdoor komen woonboten langs de Amstel scheef te liggen en komen walaansluitingen (water, gas en elektra) onder grote spanning te staan. Veel van de aansluitingen breken spontaan af, waardoor gevaarlijke situaties ontstaan.

De overlast als gevolg van de overstroming houdt weken aan. In eerste instantie zet het waterschap in op compartimentering van de bres in de Amstel. Dit neemt een week in beslag. Pas daarna kan begonnen worden met het leegpompen van de overstroomde polder, het plaatsen van een tijdelijke noodwaterkering en wederopbouw van het beschadigde dijklichaam. Dit neemt ook enkele weken in beslag. Vervolgens inspecteert het waterschap de stabiliteit van alle keringen langs de Amstel. Hier gaan enkele dagen overheen mits er geen structurele herstelwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Door het lage waterpeil van de Amstel, is de druk op de keringen weggevallen en kan de stabiliteit van de keringen aangetast zijn. Pas na deze inspectie kan

het waterpeil in de Amstel verhoogd worden naar normaal peil en kunnen de bewoners van de woonboten terug naar hun boot.

Zodra het water weggepompt is, wordt het normale leven in Uithoorn weer opgepakt. De schade wordt geïnventariseerd en er wordt gestart met herstelwerkzaamheden (herstel (water) infrastructuur, riolering, gasleidingen, stroomvoorziening, schoonmaakwerkzaamheden van zowel particuliere als openbare ruimte). Pas na enkele maanden kunnen de bewoners van de woonboten in de Amstel het normale leven weer oppakken. Dan is de schade pas in volle omvang zichtbaar en wordt gestart met herstelwerkzaamheden.

De economische schade zeer groot. Zowel burgers, bedrijven, gemeenten als waterschap worden geconfronteerd met schade en kosten. Tevens trekken de beelden van de dijkdoorbraak in Uithoorn en de scheef hangende woonboten in Amsterdam (inter)nationale media-aandacht wat o.a. een negatief effect heeft op het vestigingsklimaat. Ook psychologisch heeft het incident invloed op veel mensen. Voor sommigen zullen de kosten van de schade gedekt worden door de opstal- en inboedelverzekering, voor anderen niet. Het is nu al duidelijk dat het voor mensen in financieel kwetsbare posities een lange tijd gaat duren voordat het herstelproces is afgesloten. De GGD krijgt vragen van bezorgde burgers over mogelijke gevaarlijke stoffen in het water/het slib.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
De impact van het bezwijken van een regionale waterkering is afhankelijk van de locatie van bres, de grootte van de bres, de omvang en hoogte van het achterliggende gebied, de aanwezigheid van personen en kwetsbare objecten in het gebied, alsmede het handelingsperspectief dat waterschap en hulpverleningsdiensten bieden. Het risico op dodelijke slachtoffers is afhankelijk van het tijdstip van de dijkdoorbraak, de stroomsnelheid van het water, de snelheid van de stijging van de waterstand en de waterdiepte.

Alle bewoners, maar met name mensen in kwetsbare posities, hebben hulp nodig bij de evacuatie en het herstel. Zij kunnen zich moeilijker buitenshuis begeven en zijn in sommige gevallen afhankelijk van medische thuiszorg (beademingsapparatuur, spoelingapparatuur). In het bedreigde gebied bevinden zich scholen en zorginstellingen. Ook mensen van buiten VrAA (met bestemming VrAA) raken betrokken omdat de regio moeilijk bereikbaar is. Tevens lopen toeleverende en afnemende bedrijven buiten het ondergelopen gebied schade op. Zij kunnen niet bevoorraden of bevoorraad worden.

Vollopen van een polder/dijkdoorbraak		
Impactcriterium	**Gemiddeld Impact-criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,168	Zeer ernstig
Doden	0,02	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,08	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,2	Zeer ernstig
Kosten	0,254	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,121	Zeer ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,252	Zeer ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,175	Zeer ernstig
Sociaal psychologische impact	0,292	Zeer ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,126	Zeer ernstig
Impact totaal	**0,169**	**Zeer ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

De impact van dit incidenttype wordt mede bepaald door de locatie van het gebied dat geraakt wordt. Het is een groot verschil of een bebouwd gebied of een polder overstroomt. Dit scenario leidt tot een aantasting van het grondgebied voor een aantal weken en de kans op doden en gewonden is minimaal terwijl de sociaal psychologische impact op de samenleving wel groot is. De kosten zullen enorm oplopen, onder andere door de grote verstoring van het dagelijks leven. Ondanks het onderhoud en de strikte controle van de waterschappen maken de ervaringen van de afgelopen jaren duidelijk dat het mogelijk is dat een polder volloopt en of een dijk doorbreekt. Klimaatverandering zorgt voor een toename van extreme weeromstandigheden met alle gevolgen van dien op de watersystemen. Dit maakt het scenario nog realistischer. Met toenemende druk op de watersystemen is de vraag of er voldoende middelen en capaciteit tegenaan kunnen worden gezet.

Het is mogelijk dat het incident zich zal voordoen met een waarschijnlijkheid van meerdere keren per honderd jaar.

7.2 Scenario 2 – Hittegolf

Afbakening scenario

Omvang: Meerdere weken achter elkaar met dagen boven de 30°C in Nederland en op sommige zelfs boven de 40°C.

Locatie: De hele regio, met extra drukte in Amsterdam i.v.m. een groot evenement

Periode van het jaar/dag: Augustus

Referentie worst case: In de extreem warme zomer van 2003 stierven in Nederland tussen de 1.400 en 2.200 mensen bovenop het aantal dat gemiddeld overlijdt in deze periode. In Europa zijn ongeveer 70.000 mensen extra overleden. In de extreem hete zomer van 2022 was de oversterfte bijna net zo hoog.

Referentie dagelijkse zorg: De vraag naar zorg stijgt sneller dan het aanbod. We leven langer en er zijn daardoor steeds meer ouderen ten opzichte van het aantal werkenden. Ook het aantal mensen met chronische ziektebeelden en mensen met meerdere aandoeningen neemt toe. In de zorg komen we handen tekort, ook zonder een hittegolf.

Context

Een hittegolf wordt door het KNMI gedefinieerd als opeenvolging van warme dagen waarbij het ten minste vijf dagen 25°C of warmer is, waarvan ten minste drie dagen 30°C is. Tropische nachten hebben een minimumtemperatuur van 20°C of hoger. In de KNMI'23 klimaatscenario's neemt de temperatuur en het aantal tropische nachten zowel in de lage als in de hoge scenario's toe.

Tijdens een hittegolf is extra aandacht benodigd voor ouderen, mensen met een laag inkomen, mensen die chronisch ziek zijn, mensen in een sociaal isolement, mensen met overgewicht, mensen die dak- of thuisloos zijn en zeer jonge kinderen. Aanvullend moet er gedurende de zomerperiode rekening worden gehouden met aanwezigheid van grote aantallen toeristen en evenementenbezoekers.

De effecten van klimaatverandering worden in de stad sterker gevoeld. Dit komt door het 'hitte-eilandeffect': stedelijke gebieden zijn warmer dan de landelijke omgeving. Het hitte-eilandeffect is voor een groot deel toe te schrijven aan de wijze waarop veel steden zijn ingericht, namelijk met bebouwing en bestrating en minder ruimte voor beplanting. Omdat veel warmte wordt vastgehouden, zorgt het hitte-eilandeffect vooral voor minder afkoeling in de avond en nacht. Bij extreme hitte heeft dit negatieve gevolgen voor onze nachtrust en gezondheid.

In diverse sectoren is een verhoogde uitval van personeel door de hitte en de bijhorende gezondheidsklachten te zien. Met name de lagere bezetting in de (mantel-)zorg, bij de hulpdiensten en in andere sociale sectoren zoals het onderwijs leiden tot problemen en veroorzaken veel stress. Scholen sluiten hun deuren en ziekenhuizen moeten operaties uitstellen. Bovendien kan het vervoer verstoord worden door wegen die smelten en trams die niet kunnen rijden. Uitval of overbelasting van het elektriciteitsnetwerk is mogelijk en er

kan drukte ontstaan in koele supermarkten en openbare gebouwen. Bewoners van appartementen en huizen waar het te heet is om te verblijven kiezen soms om 's nachts buiten te slapen. Tevens verslechtert de kwaliteit van het oppervlaktewater en kan in stedelijke gebieden door de aanhoudende hitte, verkeersintensiteit en het gebrek aan wind, smog ontstaan, wat een extra gezondheidsrisico vormt.

Incidentverloop
Het is al twee weken lang boven de 30 °C in Amsterdam-Amstelland, terwijl de nachttemperatuur niet zakt onder de 24 °C. Gisteren was het met 36,2 °C de op één na heetste dag ooit gemeten in Amsterdam. Voor komende dagen worden temperaturen verwacht die nog hoger zijn. Vooral in stedelijke gebieden zijn de gevolgen ernstig, omdat de warmte moeilijker verdwijnt uit de bebouwing en de versteende omgeving. Mensen kunnen 's nacht nauwelijks slapen en velen durven de ramen niet open te zetten uit angst voor inbraak. Inmiddels zijn zij uitgeput na zo veel nachten zonder rust. Overdag zijn ondertussen nog maar weinig plekken in de stad beschikbaar om af te koelen. Daar waar grote aantallen bewoners nog konden zwemmen afgelopen week zijn de buitenzwemplekken gesloten vanwege de aanwezigheid van gevaarlijke blauwalgen en ziekteverwekkers.

Vandaag, zaterdag, is de tweede dag van een meerdaags festival in Amsterdam. Er komen meer dan 60.000 bezoekers op af. Alcohol en drugsgebruik vormen een extra risico in combinatie met de hitte. In de meldkamer komen al de hele dag meldingen van overlast binnen en de politie treedt versterkt op door toenemende agressie.

De druk op de hulpdiensten is hoog. In de latere middag wordt het treinverkeer verstoord omdat op het traject tussen Amsterdam Amstel en Amsterdam Centraal de spoorrails krom zijn getrokken. Gelukkig is de trein niet ontspoort, maar de reizigers moeten uit de vaststaande trein geëvacueerd worden. Dit duurt enkele uren. Een aantal reiziger worden naar het ziekenhuis vervoerd omdat zij symptomen van oververhitting en uitdroging vertonen.

Op de spoedeisende hulp was het al druk de afgelopen dagen, maar vandaag komen nog meer ouderen, kinderen, festivalgangers en sporters naar de ziekenhuizen met hitte gerelateerde klachten. Het is moeilijk bij te benen voor het ziekenhuispersoneel en de ambulancedienst. Het is vakantieperiode in Nederland en mede door de extreem warme nachten – en de bijhorende gezondheidsklachten - is er een verhoogde uitval van personeel. Ondersteuning uit gerelateerde sectoren is moeilijk te krijgen. Hulpverleningsdiensten, verpleeg- en verzorgingshuizen en de GGD hebben ook te maken met een lage personele bezettingsgraad. Sinds enkele dagen zijn ook veel kinderdagverblijven gesloten waardoor ouders thuis moeten blijven.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Het aantal mensen dat vervroegd komt te overlijden loopt op tot boven de 60 (oversterfte). Het aantal mensen dat extra zorg en aangepaste medicatie nodig heeft loopt op tot boven de 250. Ernaast is de levenskwaliteit tijdens de extreme hitte voor vele mensen ondermaats, met alle gezondheidsgevolgen van dien (ook op een langere termijn).

Hittegolf		
Impactcriterium	**Gemiddeld Impact-criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,026	Aanzienlijk
Doden	0,194	Zeer ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,124	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,084	Ernstig
Kosten	0,049	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,108	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,128	Zeer ernstig

Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,026	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,067	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,01	Beperkt
Impact totaal	**0,082**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

Het incidenttype hittegolf kan leiden tot zeer ernstige gevolgen omdat de impact op de gezondheid van mensen fors is en de sterftecijfers in de regio omhoog zullen gaan. De situatie voor mensen in kwetsbare posities wordt tijdens een hittegolf dreigend. Hittegolven treffen vaak een ruim gebied waardoor verdeling van het toenemende aantal patiënten over ziekenhuizen in het hele land lastig is. De sociaal psychologische impact van hittegolven is sterk, met name als deze langdurig zijn. Ze hebben dan ook veel invloed op het werk, mantelzorg, slaap en gemoedstoestanden van mensen. Deze factoren beïnvloeden natuurlijk ook mensen in vitale beroepen en daarmee drukt het ook op de roosters en capaciteit van de hulpdiensten. Veel van de effecten en keteneffecten van deze gevolgen als ook andere gevolgen zoals oververhitting van elektriciteitsnetwerken, slechte waterkwaliteit en schaarste zijn nog onvoldoende te overzien. Mogelijk is de impact van een langdurige hittegolf nog veel ernstiger en kunnen onvoorzienbare kantelpunten optreden.

Met de veranderingen in het klimaat neemt het aantal en de intensiteit (temperatuur en duur) van hittegolven toe. Het scenario is waarschijnlijk en kan meerdere keren per tien jaar voorkomen.

7.3 Scenario 3. – Zware storm

Afbakening scenario

Omvang: Vele kleine incidenten door zwarte storm

Locatie: De hele regio

Periode van het jaar/dag: Eind oktober, maandag

Referentie worst case: Op 18 januari 2018 woedde er een zware storm over Ierland, Groot-Brittannië, België, Nederland, Duitsland en Polen. De storm zorgde in Nederland voor veel problemen. In Overijssel vielen twee doden en alleen al de verzekerde schade bedraagt 401 miljoen euro. De NS legde het treinverkeer in het hele land stil en op Luchthaven Schiphol werden rond 11.20 uur alle vluchten gestaakt. In Amsterdam en Den Haag werd het tramnetwerk stilgelegd. De Verkeersinformatie Dienst meldde dat op verschillende snelwegen zeker 66 vrachtwagens gekanteld waren. Sommige ziekenhuizen in het oosten van het land besloten preventief op noodstroom te gaan werken.

Referentie dagelijkse zorg: Gevaarlijke situaties door afgewaaide takken en omgevallen bomen.

Context

Een zware storm kan voor veel problemen zorgen in de maatschappij waar veel mensen op een klein gebieden wonen, werken en leven, zeker als de storm heftiger is als voorspeld. Het voorkomen van stormen is niet mogelijk en voorbereiding erop is lastig. Wel is risicobewustzijn belangrijk als ook risico- crisiscommunicatie richting de bewoners van de regio.

Hoge windsnelheden kunnen leiden tot onveilige omstandigheden, zoals omvallende bomen of stormvloeden. Die kunnen ontstaan als op de Noordzee langdurig een harde noordwestenwind waait. Windsnelheden zijn niet constant, zeker niet als het hard waait. Tijdens windstoten, die maar enkele seconden duren, kan de windsnelheid meer dan twee keer zo hoog zijn dan de gemiddelde wind. Een zware storm gecombineerd met regenval kan aanvullende gevolgen hebben. In de KNMI'23 klimaatscenario's is aangegeven dat extra wateropzet tijdens stormen niet hoger zal zijn dan nu. Het gevaar voor de kustveiligheid komt alleen door de zeespiegelstijging.

Incidentverloop
In het weekend waarschuwt het KNMI voor naderende westerstorm en geeft voor maandag voor het westelijke deel van Nederland Code rood af met Code Geel in de rest van het land. Het KNMI verwacht een windkracht rond de 8 BF met windstoten en 15mm regen.

In de nacht van zondag op maandag gaat het harder waaien en op maandagochtend verhevigt de storm zich. Het KNMI geeft op basis van metingen Code Rood af, het teken dat het een heftige storm is met maatschappelijke effect van ontwrichting.

De wind heeft vat op alles wat los of niet vast genoeg zit. Bij de meldkamer loopt het aantal meldingen snel op. Omgevallen bomen, rondvliegende dakpannen zorgen voor verstoringen. Ook vormen zonnepanelen die van het dak losraken gevaarlijke situaties. Al snel wordt opgeroepen om niet meer naar buiten te gaan. In Amsterdam-West stort door de wind een bouwsteiger in die op twee personen terecht komt. In de gracht valt een boom op een woonboot, waardoor een bewoner ernstig gewond raakt. In Amstelveen raakt een vallende boom een voorbijrijdende auto. De automobilist overlijdt ter plaatse.

Omvallende bomen en rondvliegend materiaal zorgt ervoor dat bovenleidingen knappen op een aantal cruciale plaatsen. Het tramverkeer komt voor een groot deel tot stilstand en het treinverkeer heeft te kampen met ernstige vertragingen. Daarnaast wordt station Zuid ontruimd omdat bouwwerkzaamheden op de Zuidas voor een gevaarlijke situatie zorgen. Op de snelwegen staan lange files, onder andere vanwege een omgevallen vrachtauto op de A10 Noord.

Inmiddels worden de hulpdiensten overspoeld met meldingen. De meldkamer moet de inzet van de hulpdiensten prioriteren en de autoriteiten roepen op om niet langer 112 te bellen voor niet-spoedeisende meldingen. De gemeente en brandweer proberen zo goed mogelijk de voornaamste doorgaande routes vrij te maken en houden. In de avond gaat de storm liggen en kan de balans opgemaakt worden. Door verstoringen blijft het verkeer in de regio tot laat in de avond verstoord.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Ondanks de grote materiele schade valt het aantal slachtoffers mee. Een tiental personen raakt gewond door omvallende bomen en rondvliegende materialen. Ook raken mensen gewond doordat hun voertuig bij ongevallen betrokken raakt. Eén persoon is overleden.

Zware storm		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,024	Aanzienlijk
Doden	0,02	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,037	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,01	Beperkt
Kosten	0,067	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,013	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,026	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,007	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,017	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,01	Beperkt
Impact totaal	**0,023**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

Het incidenttype zware storm is een bekend scenario en de stormen van de afgelopen jaren hebben tot nieuwe inzichten over de impact van dit scenario geleid. Een zware storm brengt aanzienlijke kosten met zich mee en kan leiden tot ongelukken en lichamelijk letsel. De kans op doden en ernstig gewonden is aanwezig onder andere door verkeersongelukken, omvallende bomen of voorwerpen zoals zonnepanelen die los kunnen komen. De impact zal verschillen per gemeente of locatie in de regio. Tevens raken de gevolgen van een zware storm andere scenario's en leiden tot keteneffecten. Denk aan het uitvallen van tram- en treinverkeer of een verstoring in elektriciteitsnetwerken met alle gevolgen van dien. De KNMI-klimaatscenario's geven aan dat valwinden kunnen toenemen.

Er zijn meerdere stormen per jaar, maar niet alle stormen zijn zo zwaar als in dit scenario. Het scenario kan meerdere keren in de tien jaar voorkomen en wordt door de experts gescoord op waarschijnlijk.

7.4 Scenario 4 – Overlast als gevolg van droogte

Afbakening scenario

Omvang: Een sluipende crisis die zich opbouwt vanaf maart en problemen veroorzaakt aan flora en fauna in augustus. De samenleving dient ook haar gedrag hierop aan te passen, voor zover niet gedwongen door de hitte.

Locatie: Gehele regio

Periode van het jaar/dag: Augustus

Referentie worst case: Zomer 2018; Lage rivierstanden, augustus 2022

Referentie dagelijkse zorg: -

Context

Het is al enkele maanden erg droog en warm. De afvoer van de Rijn is gestaag gedaald tot 885m3 /s (de norm voor deze tijd van het jaar is 1100 m3 /s). Het actuele neerslagtekort is opgelopen tot 270 mm. Ook vorig jaar was het al lange tijd erg droog.

Lagere rivierstanden als gevolg van droogte brengen problemen in de scheepvaart met zich mee, maar hebben ook invloed op de waterkeringen. In 2003 vond er een dijkbreuk plaats in Wilnis, als gevolg van een zwakke plek in de veendijk. Deze dijkbreuk leidde tot overstromingen in de omgeving en veroorzaakte aanzienlijke schade aan huizen en infrastructuur.

Mogelijke oorzaken/ triggers

Door klimaatverandering worden de extremen in het weer steeds groter. Hete, droge perioden in het voorjaar en de zomer worden waarschijnlijker. In combinatie met minder sneeuwval in de Alpen en dus minder smeltwater dat via de Rijn naar Nederland wordt afgevoerd.

Incidentverloop

Dit is een typisch geval van een sluipende crisis. Vanaf maart valt er minder neerslag dan gebruikelijk in deze tijd van het jaar. Hierdoor bouwt zich gestaag een neerslagtekort op.

Half april is er sprake van verzilting van het oppervlaktewater op enkele plekken in het oppervlaktewater. Dit heeft negatieve gevolgen voor de natuur. Om schade aan flora en fauna te voorkomen worden waterstaatkundige maatregelen getroffen die leiden tot beperking van de scheepvaart op rustige routes. Op sommige routes worden bellenschermen ingezet, die de opdring van het zilte water tegengaan.

Waterschappen en Rijkswaterstaat staan als gevolg van het oplopend neerslagtekort in nauw contact met elkaar via de Regionale Droogte Overleggen (RDO's). Hierbij worden vooraf opgestelde redeneerlijnen (Slim Water Management) gehanteerd zodat het operationeel waterbeheer van de onderlinge waterbeheerders op elkaar afgestemd is om zodoende optimaal op de situatie in te spelen.

In mei is het neerslagtekort zo hoog opgelopen dat de waterschappen de veendijken in het gebied inspecteren op schade, ondanks de sinds 2003 doorgevoerde reconstructies van de veendijken die onder beheer zijn van Amstel, Gooi en Vecht (AGV) waardoor het risico is verminderd. Onder de extreme omstandigheden helpen de controles om tijdig in te kunnen grijpen mocht er alsnog scheurvorming optreden.

Er ontstaat meer bewustzijn voor schaarste aan (grond)stoffen en de consequentie ervan. Het onderwerp trekt veel media aandacht. Drinkwaterbedrijven doen een oproep aan hun klanten om zuinig te zijn met drinkwater. Naast de schaarste letten de drinkwaterbedrijven ook nauwkeurig op de kwaliteit van het water die onder druk staat.

Waterschappen maken afspraken met agrariërs en gemeenten over het besproeien van landbouwgrond en sportvelden. Vanwege het oplopende neerslagtekort en de (vooral in het oosten van het land) afnemende zoetwatervoorraad schaalt de waterkolom op via de Landelijke Commissie Waterverdeling (LCW) tot en met het Managementteam Water. Daar worden besluiten genomen over de verdeling van het water. Hierbij wordt de verdringingsreeks water gebruikt (zie tabel).

Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3	Categorie 4
1. De stabiliteit van waterkeringen 2. Het voorkomen van klink en zettingen 3. Natuur (voorkomen onomkeerbare schade, anders cat. 4)	1. Drinkwatervoorziening (voor waarborgen leveringszekerheid, anders cat. 4) 2. Energievoorziening (alleen bij gevaar voor leveringszkerheid, anders cat. 4)	> Tijdelijke beregening van kapitaalintensieve gewassen > Verwerken van industireel proceswater	> Scheepvaart > Landbouw > Natuur (geen onomkeerbare schade) > Industrie > Waterrecreatie > Binnenvisserij > Drinkwatervoorziening (anders dan cat. 2) > Energievoorziening (anders dan cat. 2) > Overige belangen

- Categorie 1 > Waarborgen veiligheid tegen overstroming > Voorkomen onomkeerbare schade
- Categorie 2 > Nutsvoorzieningen
- Categorie 3 > Kleinschalig hoogwaardig gebruik
- Categorie 4 > Overige behoeften

In juli blijkt dat het water van het IJsselmeer op sommige plekken zodanig verzilt is, dat PWN het water slechts beperkt kan innemen voor de drinkwaterproductie. Hierdoor dreigt een tekort aan drinkwater te ontstaan in delen van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Bij een langdurige hittegolf in augustus wordt het hitteplan in werking gesteld. De bevolking slaapt slechter door de zwoele nachten; irritaties onder de bevolking nemen toe en monden in enkele gevallen uit tot onrust. Ook zullen er negatieve zwemadviezen gelden op een aantal plekken in de regio vanwege blauwalg en wordt de city swim als gevolg van verslechterde waterkwaliteit in de Amstel afgelast.

Droogte heeft een sterke correlatie met hitte. Hierdoor is de druk op de hulpdiensten is zeer hoog, o.a. omdat het extreme weer al zo lang aanhoudt. In diverse sectoren is een verhoogde uitval van personeel door de hitte en de bijhorende gezondheidsklachten te zien. Met name de lagere bezetting in de (mantel-)zorg, bij de hulpdiensten en in andere sociale sectoren zoals het onderwijs leiden tot problemen en veroorzaken veel stress.

De droge jaren leiden tot tijdelijk lagere grondwaterstanden. De houten heipalen onder oudere huizen (van voor 1970) komen gedeeltelijk/tijdelijk boven water te staan. Het hout komt in aanraking met zuurstof, waardoor de palen rotten. Dit leidt op termijn tot verzakking van de huizen. Ook de scheepvaart ervaart grote problemen. Door de lage rivierstanden kunnen schepen niet meer volgeladen varen. Een deel van de goederen worden daarom via de weg getransporteerd. Hieronder vallen ook transportbewegingen van gevaarlijke stoffen die door de droogte vaker op de weg te vinden zijn.

In het hele land is het natuurbrandrisico hoog. In de regio Amsterdam-Amstelland zijn enkele park- en bermbranden ontstaan in de afgelopen maanden, die gelukkig niet tot moeilijk controleerbare situaties hebben geleid. De Veiligheidsregio heeft vol ingezet op risicocommunicatie m.b.t. het gedrag van mensen in de droge natuur.

In september is de ergste hitte voorbij en neemt de droogte af door neerslag.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
In de gehele regio overlijden meerdere ouderen en mensen met chronische ziekten door uitdroging en de extreem slechte luchtkwaliteit. Tevens is de levenskwaliteit tijdens de extreme hitte voor veel mensen ondermaats, met diverse gezondheidsgevolgen van dien (ook op een langere termijn).

Overlast als gevolg van droogte		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,074	Beperkt
Doden	0,027	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,045	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,047	Ernstig
Kosten	0,098	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,2	Zeer ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,043	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,042	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,056	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,049	Ernstig
Impact totaal	**0,068**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De impact van droogte wordt groter over de jaren. Zowel bewoners, bedrijven (landbouwketen, scheepvaart, waterbeheer en drinkwater) en de flora en fauna van de regio worden geraakt door een langere periode van droogte. De droge perioden van de afgelopen jaren hebben de effecten en keteneffecten van langdurige droogte duidelijk gemaakt. De veiligheidsaspecten zijn divers en dit scenario kan ook een trigger zijn voor andere scenario's zoals uitval van vitale infrastructuur (elektra, gas, telecommunicatie) of verschuivingen en verzakkingen van huizen, tunnels of andere infrastructuur.

De kosten en langdurige aantasting van het milieu en de natuur scoren het hoogst bij dit scenario en met de toenemende impact van droogte op drinkwatervoorzieningen en waterkwaliteit zal het effect op gezondheid en verstoring van het dagelijks leven groter worden. Om de zoutindringing tegen te kunnen gaan worden maatregelen ten aanzien van het schutproces (sluizen open voor zeevaart afkomstig van en naar Noordzeekanaal in verbinding met Amsterdam-Rijnkanaal) genomen. Tevens kan de verdeling van water tot onvrede zorgen en invloed hebben op het openbaar bestuur. Droogte kan leiden tot een sluipende crisis en Nederland is nog onvoldoende bekend met en ingericht op dit scenario. Daarom zou de impact ook hoger kunnen zijn en zijn keteneffecten nog onvoldoende in beeld. De afgelopen jaren hebben aangetoond dat het een steeds waarschijnlijker incidenttype wordt met een kans van meerdere keren per tien jaar.

7.5 Scenario 5 – Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag

Afbakening scenario

Omvang: Na enkele dagen met veel neerslag – waarbij het watersysteem in eerste instantie de buien goed kan verwerken, volgt een korte periode met extreem veel neerslag (tot 120 mm in 1-3 uur met een piekintensiteit van 90mm in 1 uur). Van de voorgaande buien is de grond inmiddels verzadigd en ook de waterafvoer kan dergelijke hoeveelheden niet verwerken. Gevolg is dat het water op straat staat en tot wel 50 cm op laaggelegen plekken binnen de regio.

Locatie: Hele regio, met sterke invloed op het oostelijke deel van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (Amsterdam Oost, Zuidoost, Diemen)

Periode van het jaar/dag: Juli

Referentie worst case: Limburg overstroming/waterbom juli 2021, Kopenhagen juli 2011, Amsterdam juli 2014

Referentie dagelijkse zorg: Hinderlijke situatie als gevolg van extreme neerslag (enkele centimeters water op wegen en in tuinen).

Context

Onderzoeken van de KNMI tonen aan dat extreme neerslag in de toekomst vaker zal voorkomen. Tevens blijkt dat, vanwege het opwarmen van het zeewater en de meteorologische gevolgen daarvan, de waarschijnlijkheid op extreme neerslag aan het eind van de zomer in de kustprovincies toeneemt. Neerslag wordt in het algemeen afgevoerd met de HWA-riolering (hemelwaterafvoer). Indien de neerslagintensiteit groter is dan de afvoercapaciteit van de HWA zal het water op maaiveld geborgen worden. Afhankelijk van het maaiveld ontwerp kan dit tot overlast of schade leiden, bijvoorbeeld doordat tunnels onder water staan of het water huizen, tuinen en kelders binnenstroomt. De verharde ondergrond in het stedelijk gebied biedt weinig mogelijkheden voor het water om weg te stromen.

De (economische) gevolgen van wateroverlast kunnen groot zijn en nemen door het toenemende geïnvesteerde vermogen in de regio alleen maar toe. Dit komt door de specifieke ligging van de regio op een knooppunt van sterk interfererende rijks- en regionale watersystemen in combinatie met de economische bedrijvigheid en het gunstige investeringsklimaat. Het betreft de sterkst groeiende regio van Nederland waar grote investeringen gedaan worden en aanmerkelijk zal worden verdicht en getransformeerd.

Mogelijke oorzaken/triggers

Extreme neerslag zorgt jaarlijks voor wateroverlast binnen Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Deze overlast beperkt zich tot enkele centimeters. De overlast wordt groter indien sprake is van een combinatie met uitval van bemaling. Uitval van bemaling kan verschillende oorzaken hebben of een combinatie daarvan:

- Mechanische schade
- Stroomuitval
- Brand/storing
- Verplichte maalstop (als gevolg van een bovennormale situatie; er valt meer neerslag dan waarvoor de norm is gesteld)
- Het moedwillig saboteren (terrorisme) van de bemaling ligt niet voor de hand, aangezien de impact zich beperkt tot overlast.

Daarnaast kan waterschade door neerslag ontstaan door ongewenst maaiveldverloop door ontwerpfouten of verzakking van het maaiveld.

Incidentverloop

De hele regio, maar met name het oostelijke deel van VrAA (Amsterdam-Oost, Amsterdam Zuidoost en Diemen) wordt getroffen door een kortstondige periode van extreme neerslag. Binnen 1 tot 3 uur valt 120 mm water. De hemelwaterafvoer is gedimensioneerd op 20-30 mm/uur en kan dergelijke hoeveelheden dus niet aan. Daarnaast is in de dagen voorafgaand veel neerslag gevallen in de regio en is de grond verzadigd. De stormachtige wind uit westelijke richting stuwt het peil van de Noordzee verder op. Hierdoor is geen vrije spui meer mogelijk vanuit het Noordzeekanaal bij IJmuiden en werkt alleen het boezemgemaal van Rijkswaterstaat.

Wanneer in een korte periode tot maar liefst – lokaal – 90 mm regen in het afvoergebied valt, loopt het peil van het Noordzeekanaal verder op. De bemaling van alle polders van de waterschappen lozen op dat afvoersysteem. Op verzoek van Rijkswaterstaat zet Waternet het gemaal Zeeburg in. Hierdoor wordt water vanuit het boezemsysteem direct uitgeslagen op het IJmeer/Markermeer. Tevens kondigt Rijkswaterstaat een verplichte maalstop af. Dit houdt in dat er geen overtollig water meer geloodst mag worden in het Noordzeekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal. Hierdoor kan het overtollige water in Amsterdam-Oost, Amsterdam Zuidoost en Diemen niet geloodst worden. De overlast hierdoor neemt toe.

In het oostelijke deel van de regio staat het water op straat en in de laagstgelegen polderdelen boven maaiveld. Op sommige plekken tot wel 50 cm. Het onderlopen van laaggelegen gebieden brengt veiligheidsrisico's met zich mee. Verdiepte wegdelen en tunnels zijn onbegaanbaar, ook voor hulpverleningsdiensten. Daarnaast zijn constructies en obstakels, zoals opdrijvende putdeksels, onder water onzichtbaar. Wegens de geringe waterdiepte zijn echter nauwelijks slachtoffers te verwachten. Door het overlopen van de riolering ontstaat wel milieuschade. Het vervuilde water loopt via overstort in het oppervlaktewater, en leidt tot zuurstofloosheid in het water waardoor massale vissterfte optreedt. Tevens blijft de stankoverlast, als gevolg van het overlopen van de riolering, enkele dagen hangen.

De extreme neerslag leidt tot lekkages en flinke economische schade. Laaggelegen bebouwing en kelders lopen onder. De wateroverlast leidt tot schade aan opstal en inboedel. De schade aan met name cultuurhistorische objecten is groot. Onder andere het Science Park in Amsterdam wordt getroffen door het noodweer. Het wetenschapspark neemt een belangrijke positie in op het gebied van natuurwetenschappelijk onderzoek, ICT en Life Sciences. Alle bètafaculteiten van de Universiteit van Amsterdam, grote onderzoeksinstituten en SARA reken- en netwerkdiensten zijn gevestigd in het Science Park. ICT-systemen in het Science Park worden bedreigd door het water. Bedrijven en winkels in het getroffen gebied sluiten tijdelijk hun deuren en het tramverkeer heeft uitval. De economische schade bestaat daarnaast ook uit imagoschade. De beelden van wateroverlast in de regio trekt (inter)nationale media-aandacht.

Daarnaast heeft de waterschade kortsluiting in middenspanninghuisjes tot gevolg. Gevolg hiervan is stroomuitval in bepaalde delen in de regio, zelfs in 'droog' gebied. Er wordt een groot beroep gedaan op de waterschappen, om met hun noodpompinstallaties ondergelopen polderdelen watervrij te krijgen. Bij de hulpverleningsdiensten komen in korte tijd honderden meldingen binnen, onder andere bij de brandweer om ondergelopen kelders leeg te pompen. Tientallen ouderen, kinderen en mensen die om andere redenen moeilijk zelf naar een veilig plek kunnen verplaatsen worden naar opvanglocaties gebracht.

Doordat sprake is van extreme neerslag gecombineerd met een maalstop houdt de overlast enkele dagen aan. Op sommige plekken is het water na twee dagen weg, maar op veel plekken duurt het een week totdat gestart wordt met de herstelwerkzaamheden [herstel (water)infrastructuur, stroomvoorziening, schoonmaakwerkzaamheden van zowel particuliere als openbare ruimte]. De extreme neerslag heeft enige mate van maatschappelijke ontwrichting tot gevolg. De dagelijkse gang van zaken wordt abrupt verstoord. De overlast houdt enkele dagen aan, doordat het wegwerken van het overtollige water slechts langzaam mogelijk is. Pas na een week wordt het normale leven weer opgepakt en is de schade voor gedupeerden in de volle omvang zichtbaar. Ook psychologisch heeft het incident invloed op veel mensen. Voor sommigen zullen de kosten van de schade gedekt worden door de opstal- en inboedelverzekering, voor anderen niet. Het is nu al duidelijk dat het voor mensen in financieel kwetsbare posities een lange tijd gaat duren voordat het herstelproces is afgesloten. De GGD krijgt vragen van bezorgde burgers over mogelijke gevaarlijke stoffen in het water/het slib. Pas na enkele maanden zullen de herstelwerkzaamheden volledig afgerond.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Indien sprake is van een scenario wateroverlast is het aantal slachtoffers wegens de geringe waterdiepte nihil. Aangezien het gehele oostelijke deel van de regio getroffen wordt door wateroverlast is het aantal betrokkenen en getroffenen groot. Met name mensen in kwetsbare posities (ouderen, mindervaliden en chronisch zieken) worden getroffen door wateroverlast. Zij kunnen zich moeilijker buitenshuis begeven en zijn

in sommige gevallen afhankelijk van medische thuiszorg (beademingsapparatuur, spoelingapparatuur). Ook mensen van buiten VrAA (met bestemming VrAA) raken betrokken omdat de regio moeilijk bereikbaar is. Tevens lopen toeleverende en afnemende bedrijven buiten het ondergelopen gebied schade op. Zij kunnen niet bevoorraden of bevoorraad worden.

Wateroverlast als gevolg van extreme neerslag		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,052	Beperkt
Doden	0,011	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,042	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,129	Zeer ernstig
Kosten	0,269	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,098	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,149	Zeer ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,104	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,258	Zeer ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,064	Ernstig
Impact totaal	**0,117**	**Zeer ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De wateroverlast in Limburg in 2021 en andere incidenten naar aanleiding van extreme neerslag in de afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat het incidenttype wateroverlast als gevolg van extreme neerslag een forse impact kan hebben. De gevolgen van extreme neerslag kunnen per locatie verschillen. De kosten kunnen ernstig zijn als gevolg van bijvoorbeeld het overstromen van woningen en kelders, het verlies van oogst in het landelijke gebied of het uitvallen van transport- en vitale infrastructuur zoals metrostations of elektriciteit. Dit soort gevolgen hebben invloed op een verstoring van het dagelijkse leven, onder andere omdat grote groepen inwoners geraakt kunnen worden. Afhankelijk van het getroffen gebied zullen mensen tijdelijk hun huizen moeten verlaten, is evacuatie van diverse groepen door de hulpdiensten noodzakelijk en de sociaal psychologische impact zal groot zijn. Uiteindelijk is nog onvoldoende zicht op alle effecten en keteneffecten van dit incidenttype en kan de impact mogelijkerwijze nog veel groter zijn.

De KNMI-klimaatscenario's onderstrepen dat dit incidenttype steeds vaker voor kan komen en de ervaringen van de afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt hoe realistisch het scenario is. De kans is waarschijnlijk, dus meerdere keren per tien jaar.

7.6 Scenario 6 – Grote brand in object met kwetsbare doelgroep

Afbakening scenario

Omvang: Grote brand in wooncomplex voor senioren

Locatie: Amstelveen

Periode van het jaar/dag: Zondagnacht

Referentie worst case: Bij een brand in Nijmegen in 2014 overlijden uiteindelijk 5 bewoners als gevolg van een brand in een cafetaria onder het wooncomplex. In 2022 brak er brand in het verzorging-, verpleging- en revalidatiecentrum Eduard Douwes Dekker in Amsterdam-Noord. Deze brand had tot gevolg dat er 88 personen, waarvan 63 dementerende ouderen opgevangen moesten worden in het tegenovergelegen schoolgebouw.

Referentie dagelijkse zorg: Kleine brand in woonhuis

Context
Sinds enkele jaren is het gebruikelijk dat senioren langer thuis blijven wonen. Zorg wordt thuis veelal door de thuiszorg geleverd en er is geen 24 uurs begeleiding meer. Wanneer senioren in enige mate voor zichzelf kunnen zorgen, betekent dat niet dat zij in het geval van een calamiteit volledig zelfredzaam zijn. Daarnaast betekent de transitie van bejaardentehuizen naar wooncomplexen dat voor deze objecten minder strenge preventieve eisen gelden. De kans op escalatie van een brand is daarmee groter, waarbij voornamelijk de rookverspreiding met de vluchtmogelijkheden en het vluchtgedrag hier een bijdrage aan leveren.

Mogelijke oorzaken/triggers
- Onachtzaamheid met vuur, menselijk handelen
- Roken
- Technisch mankement in elektrische apparaten

Incidentverloop
In de nacht van zaterdag op zondag krijgt de meldkamer een brandmelding vanuit een wooncomplex in Amstelveen. In dit voormalige bejaardentehuis zijn 76 woningen gevestigd waar in totaal 108 oudere bewoners wonen. De leeftijden van de bewoners variëren van 65 tot 95 jaar. In één van de woningen is brand uitgebroken. De bewoner is een fervent poppenverzamelaar. De hoge vuurbelasting maakt dat de brand snel om zich heen grijpt. De bewoner is niet in staat om zelfstandig te vluchten.

Na enige tijd wordt de brand ontdekt door een buurman. Bij het openen van deur slaan de vlammen uit de woning en vlucht de buurman naar buiten en belt de brandweer. Doordat de deur blijft openstaan verspreidt rook en hitte door de gang. Omdat branddeuren zijn verwijderd voor de toegankelijkheid met rollators verspreidt de brand zich ook naar andere delen. Door het gegil en lawaai worden ook andere bewoners wakker, maar zij kunnen vanwege de rook niet door de gang vluchten. De brandweer komt ter plaatse en gaat op zoek naar de brand. Er is een begeleider aanwezig bij de receptie maar die geeft aan dat ze niet op de gang kan komen. De brandweer schaalt op in verband met de ontruiming en zet een bluspoging in. De brand wordt relatief snel geblust, maar het blijkt dat drie verdiepingen onder de rook hebben gestaan. Ondertussen zijn additionele eenheden begonnen met reddingen via balkons en wordt het pand systematisch afgezocht. Hierbij worden in de woningen onder de rook bewoners aangetroffen. Bewoners worden tijdelijk opgevangen in de recreatiezaal van het complex die slechts beperkte faciliteiten heeft.

Uiteindelijk kunnen 15 bewoners enige tijd niet terug naar hun woning vanwege rookschade. Zij moeten elders opgevangen worden.

Groepen in een kwetsbare positie en slachtofferbeeld
Zeven bewoners zijn ernstig gewond geraakt door de rookverspreiding. De bewoner van de brandwoning is overleden. 36 bewoners worden door de ambulance nagekeken. Voor opvang moet gezorgd worden, niet iedereen kan naar familie of vrienden. Uiteindelijk overlijden in het ziekenhuis nog twee slachtoffers.

Grote brand in object met kwetsbare doelgroep		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,004	Niet van toepassing
Doden	0,037	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,055	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,041	Ernstig
Kosten	0,03	Aanzienlijk

Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,053	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,012	Beperkt
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,018	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,041	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,025**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De waarschijnlijkheid van een grote brand in een object met kwetsbare doelgroep is waarschijnlijk. Deze waarschijnlijkheid wordt vergroot door het gevolg van overheidsbeleid dat van senioren verwacht langer zelfstandig thuis te wonen. De transitie van verzorgingstehuizen naar wooncomplexen, leidt tot het huisvesten van kwetsbare en verminderd zelfredzamen in panden die hier minder goed geschikt voor zijn, in combinatie met een lagere eis ten aanzien van de geldende brandveiligheidsvoorschriften. De score van de impact wordt voornamelijk bepaald door doden, gewonden en het lichamelijk letsel dat bij dit incident voorkomt. Door de samenstelling van de populatie in dergelijke objecten is de kans op slachtoffers aanzienlijk. Wat uiteindelijk ook resulteert in sociaal psychologische effecten voor andere bewoners en de hele doelgroep in het algemeen.

7.7 Scenario 7 – Grote brand in bijzonder/ hoog gebouw

Afbakening scenario

Omvang: Grote brand in een houtbouw object

Locatie: Amsterdam, Arena Poort

Periode van het jaar/dag: Doordeweekse dag, in de ochtend

Referentie worst case: Op 14 juni 2017 brak er in de Londense wijk Kensington brand uit op een van de benedenverdiepingen van de Grenfelltoren, een woontoren met 24 verdiepingen. Deze brand verspreidde zich zeer snel naar alle hoger gelegen verdiepingen en door het hele gebouw. Ten minste 72 doden en 77 gewonden waren het gevolg. Op 3 juni 2023 woedde er een zeer grote brand in een appartementencomplex aan de Joan Muyskenweg in Amsterdam. Het complex moest worden ontruimd en alle 95 woningen werden onbewoonbaar verklaard.

Referentie dagelijkse zorg: Prullenbakbrand geblust met klein blusmiddel

Context

Met name in Amsterdam is de laatste decennia veel hoogbouw gebouwd, voornamelijk rond Station Amstel (Rembrandttoren en Mondriaantoren, Haut), Sloterdijk en op de Zuidas. In Amsterdam worden meerder bijzondere panden gebouwd o.a op Zeeburgereiland, De Nieuwe Kern, Amstel III en Arena Poort. Deze voldoen weliswaar aan de minimumeisen uit het Bouwbesluit, maar zoeken de randen van de regelgeving op. De regelgeving is eigenlijk niet gemaakt voor dit soort complexe gebouwen. Ook de hulpverlening kan dit restrisico niet (volledig) afdekken. Het blussen van branden op grote hoogte is moeilijk. Het heeft de volgende kenmerken/gevaren:

- Verlies van waterdruk
- Toegankelijkheid voor de hulpdiensten
- Redden van buitenaf niet mogelijk
- Instortingsgevaar (grote valschaduw)
- Mensen die naar verdiepingen boven de brand vluchten

Mogelijke oorzaken/triggers

- Moedwillig
- Technisch mankement

- Menselijk falen

Incidentverloop
Het object is 65 meter hoog (22 etages). De hoofddraagconstructie bestaat uit CLT, dit is kruislings verlijmd hout, en niet voorzien van aanvullende preventieve maatregelen. De muren zijn bekleed en het plafond is van onbeschermd hout. De gevel is voorzien van beplanting. Het object is opgebouwd uit een plint met daarin een basisschool, horeca en kantoren. Boven de plint zijn appartementen gerealiseerd.

Op dinsdagochtend (09:00u) ontstaat de brand in een appartement op de 19e etage door sluiting in een koffiezetapparaat. Een bluspoging van de bewoner is niet effectief en de brand ontwikkelt zich verder in het appartement. Het plafond is onbekleed en brandt na enige tijd mee. De brandweer is gealarmeerd en begint de brand te bestrijden met behulp van de in het gebouw aanwezige stijgleidingen. Door de hoogte is de wateropbrengst beperkt en daardoor onvoldoende om de brand te blussen. De brand wordt uitslaand en slaat via de gevelbeplanting over naar bovengelegen appartementen. De brandweer besluit het volledige object (met 100 woningen, basisschool, horeca en kantoren) te ontruimen. Dit vraagt veel capaciteit van de brandweer. De brandweer slaagt er echter niet in om de brand te bestrijden. Al snel staat de gehele 19e verdieping in brand en is de verdieping niet meer begaanbaar. Door de branduitbreiding naar bovengelegen verdiepingen raken steeds meer appartementen betrokken bij de brand. De brand wordt onbeheersbaar. Er is veel onduidelijkheid over de brandwerendheid en sterkte van de constructie. De brandweer moet zich terugtrekken vanwege instortingsgevaar. Grote rookwolken trekken over het naastgelegen metro- en treinstation.

Vanwege het dreigende instortingsgevaar wordt het hele pand ontruimd. Leerlingen van de basisschool en bewoners worden in eerste instantie in een nabijgelegen hotel opgevangen. Ook wordt opdracht gegeven om het treinverkeer te staken en het metroverkeer stil te leggen. Het station wordt ontruimd net als de omliggende woonwijken. Bewoners van verderop gelegen wijken krijgen het advies deuren en ramen gesloten te houden vanwege de rookontwikkeling. De Gemeenschappelijke Meldkamer krijgt telefoontjes van burgers met vragen over de rook en over eventuele gevaarlijke stoffen en asbest.

De burgemeester geeft samen met de hulpverleningsdisciplines een persconferentie. Er worden voor de gezondheid geen gevaarlijke concentraties gevaarlijke stoffen gemeten. Van asbest is geen sprake. De politie heeft afritten van de A2, A10 en A9 afgesloten om zo de toegang voor de hulpverleners te regelen. De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) staat stand-by met ambulances.

Uiteindelijk heeft een bewoner rook geïnhaleerd bij de bluspoging, verder zijn er geen gewonden. Een groot deel van het complex gaat verloren. Er wordt nachtopvang geregeld voor de bewoners van de tegenovergelegen wijk; hier maken negen personen gebruik van. De rest heeft zelf opvang gevonden. Een groot aantal woningen is beschadigd door brand en waterschade. Het herstel van de woningen duurt in totaliteit 6 maanden. Ook de school heeft waterschade en er moet voor 3 maanden een andere locatie worden gezocht. Het onderwijs wordt enkele dagen later elders voortgezet. Het metro- en treinstation wordt de volgende dag weer in gebruik genomen evenals de bijbehorende sporen.

Groepen in een kwetsbare positie en slachtofferbeeld
Er vallen geen doden of gewonden. Wel hebben circa 100 mensen de nacht elders moeten doorbrengen. Door waterschade moet de basisschool 3 maanden verhuizen naar een andere locatie.

Grote brand in bijzonder hoge gebouwen		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,004	Niet van toepassing
Doden	0,011	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,039	Ernstig

Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,039	Ernstig
Kosten	0,079	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,005	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,028	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,026	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,032	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,027**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De afgelopen periode is er in de regio veel hoogbouw bijgekomen en de komende jaren zal deze trend zich voortzetten. Vanaf 2025 is de woningbouwproductie in de Metropoolregio Amsterdam van hout en andere biobased materialen. Dit betekent dat ook de draagconstructie van hoogbouw objecten in hout wordt gerealiseerd. De regelgeving is nog niet geactualiseerd op deze ontwikkelingen. De (brand)veiligheidsmaatregelen, die gelden voor de verschillende hoogte, ondersteunen bij het minimaliseren van de impact. Echter de geldende maatregelen verschillen aanzienlijk per categorie. Bij hoge gebouwen tijdens incident is er veel capaciteit nodig om het te kunnen beheersen. Door veranderend materiaal gebruik kan het benodigde bluswater aanzienlijk toenemen. Het op hoogte krijgen van voldoende bluswater is al een uitdaging voor de brandweer. Daarnaast heeft een incident een grote impact op de samenleving, de sociaal psychologische en kosten impact. De waarschijnlijkheid is door de experts gescoord op waarschijnlijk.

7.8 Scenario 8 – Grote brand in ondergrondse bebouwing

Afbakening scenario

Omvang: Grote brand in ondergrondse parkeergarage

Locatie: Parkeergarage onder woningen Amsterdam

Periode van het jaar/dag: December

Referentie worst case: Instorting pand en met dodelijke slachtoffers. Op 3 juli 2020 vindt er een brand plaats in de Singelgarage in Alkmaar. 160 autobezitters zijn gedupeerd en het heeft veel impact op de constructie.

Referentie dagelijkse zorg: Kleine brand met een handblusser geblust

Context

In de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland is een groot aantal ondergrondse objecten zoals parkeergarages, metrostations, tunnels en kelders. Vanwege verdichting zijn de bouwkavels klein waardoor in- en uitritten van parkeergarages worden vervangen door autoliften. Dit maakt toetreding voor de brandweer complex. Rook en warmte kunnen hierdoor ook niet de parkeergarage uit.

Het verkennen en benaderen van ondergrondse brandhaarden is lastig. Dit komt omdat ondergrondse branden vaak gepaard gaan met sterke rookontwikkeling en slecht zicht. Daarnaast zijn de ondergrondse ruimtes vaak erg complex en zijn toegangswegen beperkt voor verkenning en aanval.

In een scenario met een grote brand in een dergelijk ondergronds object zal de brandweer eerder genoodzaakt zijn zich te richten op de omgeving en bovenliggende bebouwing. En onvoldoende in staat zijn om de brand aan te pakken. Een uitbrand-scenario is realistisch met als mogelijk gevolg de sloop van een nieuwbouw-object.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Moedwillig
  - Technisch defect

- Bijvoorbeeld laden elektrische voertuigen

Incidentverloop
In een parkeergarage onder een woningenblok breekt 's morgens om 08.00 uur brand uit in een elektrische auto. De parkeergarage loopt onder het gehele blok door en ligt één verdieping onder het maaiveldniveau. De totale lengte van het blok bedraagt ongeveer 180 meter en de breedte ongeveer 20 meter. Het blok bestaat onder andere uit appartementen, een peuterspeelzaal en een woongroep voor doven en slechthorenden. Het is een koude decemberdag met sneeuw en ijzel.

Zowel aan de voor- als aan de achterzijde is er sprake van enorme rookontwikkeling. Brandweereenheden die als eerste ter plaatse zijn horen knallen en vermoeden een vuurwerkopslag. In de beginfase ligt de prioriteit bij ontruimen en wordt er geen inzet gedaan op de brand. Tientallen bovengelegen woningen worden ontruimd. Rook verspreidt zich door het trappenhuis, vluchtwegen en woningen. Bevolkingszorg regelt GVB-bussen en opvang in Sporthal Zeeburg. Ongeveer 75 bewoners worden opgevangen. Uit voorzorg worden er ambulances gevraagd. Een nabijgelegen winkelcentrum en twee afritten van de ringweg worden afgezet.

Nadat voldoende brandweereenheden ter plaatse zijn, wordt ingezet op het bestrijden van de brand. Bij de meldkamer brandweer is niets bekend over vuurwerkopslag. In de parkeergarage zijn ventilatoren en een rook-warmte afvoer aanwezig. Deze zijn echter niet in staat om in de parkeergarage voldoende zicht te creëren. De afgezogen rook vormt grote rookkolommen aan de achterzijde van het blok. Uiteindelijk worden twee brandende auto's en een motor geblust. De constructie is behoorlijk aangetast (bewapening ligt bloot en er zitten scheuren in het beton). Bij vier woningen boven de brandhaard zitten scheuren in de muren. Een aantal woningen wordt gestut. In de garage is de waterleiding, stadsverwarming, riolering en elektra beschadigd. Bouw en Woning Toezicht (BWT) en Salvage inspecteren de staat van de woningen, deze is in orde. Aangezien de nutsvoorzieningen niet beschikbaar zijn, moeten de bewoners van de woningen elders overnachten. Er wordt overnachting in een hotel geregeld; hiervan maken negen mensen gebruik. De overige mensen slapen bij familie of vrienden. Na twee dagen kunnen de mensen weer terug naar hun woningen.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Er vallen geen doden of gewonden. Wel moeten 75 mensen de bovengelegen woningen en het wooncentrum tijdelijk verlaten. Negen mensen brengen twee nachten in een hotel door, de overige bij familie en vrienden.

Grote brand in ondergrondse bebouwing		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,002	Niet van toepassing
Doden	0,005	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,007	Beperkt
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,016	Aanzienlijk
Kosten	0,041	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,007	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,012	Beperkt
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,009	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,018	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,012**	**Beperkt**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk / waarschijnlijk**

De toepassing van ondergrondse bebouwing is flink toegenomen en zal alleen maar toe nemen, met name voor vervoer en parkeergarages. De experts scoren het incident dan ook als een mogelijk/waarschijnlijk incident. Door de beperkte beschikbare ruimte en verdichting zal in de toekomst de toepassing van een autolift in parkeergarages toenemen. Inschatting is dat dit de incidentbestrijding bemoeilijkt door extra opbouw van rook en hitte en moeilijke toegang voor de incidentbestrijding. De combinatie met alternatieve energie aangedreven voertuigen is een mogelijk (nieuw) risico. Zowel de voertuigen, als de oplaadpunten en bij de brand vrijkomende rook, het benodigde bluswater en andere bestrijdingstechnieken vormt een extra risico. De impact op het slachtofferbeeld wordt laag gescoord omdat de aanwezigen in deze objecten alert zijn. De impact van de rookverspreiding in eventueel boven- en naastgelegen objecten en kosten voor herstel zijn aanzienlijk.

7.9 Scenario 9 – Instorting/ verzakking

Afbakening scenario

Omvang: instorting gebouw door gasexplosie

Locatie: Gebouw met drie lagen woningen en een kinderdagverblijf

Periode van het jaar/dag: Dinsdagochtend

Referentie worst case: In Gellingen (België) in 2004 wordt een 70 bar gasleiding geraakt bij werkzaamheden. Bij de explosie worden bedrijven en woningen vernietigd en komen 24 mensen om het leven. Op 14 augustus 2018 stortte de brug Ponte Morandi (ook bekend als Polceveraviaduct) in de Italiaanse havenstad Genua voor een groot deel in. Dat kostte 43 mensen hun leven. In 2009 vindt in Keulen een instorting plaats bij het aanleggen van een metro. Het kostte twee mensen het leven en richtte meer dan een miljard euro schade aan. Instorting bij werkzaamheden metro Keulen. Een kade op de hoek van de Grimburgwal en de Oudezijds Voorburgwal in Amsterdam stort op 1 september 2020 voor een deel in. Op 21 april 2022 vonden er twee gasexplosies plaats in een flat in Bilthoven waardoor een deel van de gevel en vloeren zijn weggeslagen. Bij de tweede explosie raakte vier brandweermensen gewond.

Referentie dagelijkse zorg: Graafwerkzaamheden zorgen voor een kleine lekkage

Context

Grote drukte boven de grond met bouwen en verbouwen betekent vaak ook drukte onder de grond. Ondanks Kabel en Leiding Informatie Centrum (KLIC) systemen, waarmee aannemers kunnen zien waar kabels en leidingen onder de grond liggen gaat het weleens mis en worden gasleidingen geraakt. Als er niet direct gas geroken wordt, wordt niet altijd ingegrepen door het gasbedrijf en de brandweer.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Graafwerkzaamheden
- Langdurige trillingen
- Verouderde leidingen of koppelingen

Incidentverloop

Op dinsdagochtend wordt gewerkt in de grond in een straat in Amsterdam-West om de riolering te vernieuwen en glasvezelkabels aan te leggen. Bij de graafwerkzaamheden wordt een gasleiding geraakt. Omdat de beschadiging beperkt lijkt, wordt er doorgewerkt. In een ander deel van de pijp onder een huis is de leiding echter gescheurd. Ongemerkt verspreidt het gas zich in een souterrain dat niet bewoond wordt.

Na enige tijd komt een van de bewoners thuis en merkt een gaslucht op. De brandweer wordt gebeld en is onderweg. De bewoner gaat op zoek naar de bron en opent de deur van het souterrain. De toevoeging van zuurstof en elektrostatische ontlading (schok/ vonk) zorgen voor een optimale mengverhouding van het gas en zuurstof en doen het opgehoopte gas exploderen.

Een enorme klap is het gevolg. De voor- en achterkant van het pand en een deel van het trappenhuis wordt weggeslagen. Er breekt brand uit. Bij de meldkamer komen meldingen van een explosie binnen van werklieden. De al aanrijdende brandweer schaalt direct op naar GRIP 1 en vraagt bouwconstructeurs ter plaatse. De reddingsacties worden bemoeilijkt door de bouwwerkzaamheden waardoor de straat open ligt.

Omliggende woningen en bedrijven, waaronder een kinderdagverblijf met 3 leidsters en 9 baby's worden ontruimd en in de buurt opgevangen. De constructie van het gebouw is ernstig aangetast waardoor de brandweer het object niet kan betreden. Van buitenaf wordt met een redvoertuig een bewoner van de 2e etage gered die lichtgewond is geraakt. De bewoner die de gaslucht heeft gemeld wordt vermist.

Na twee uur stort het complex in omdat de beschadigde constructie het gewicht van de bovenliggende etages niet langer kan houden. Omdat hiermee rekening mee wordt gehouden raken er geen mensen gewond. Hierna wordt begonnen met opruimwerkzaamheden. De straat zit nog enige tijd nog zonder gas omdat de leiding eerst gerepareerd moet worden.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Bij het incident raken twee mensen gewond omdat het overdag is en mensen aan het werk zijn. Eén persoon overlijdt. Bewoners kunnen langere tijd niet naar hun huis terug.

Instorting/ verzakking		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,002	Niet van toepassing
Doden	0,021	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,029	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,045	Ernstig
Kosten	0,045	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,002	Niet van toepassing
Verstoring van het dagelijks leven	0,01	Beperkt
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,012	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,014	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,012	Beperkt
Impact totaal	**0,019**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk/waarschijnlijk**

De waarschijnlijkheid van dit incident scoort mogelijk. Oudere constructies hebben meerdere gebreken door het verstrijken van tijd. Dat dit niet allemaal meer te ondervangen is, is de afgelopen periode in onze regio gebleken. Ook de toename van bodemgebruik en werkzaamheden in de openbare ruimte maakt een explosie na werkzaamheden realistisch. De impactscore wordt met name veroorzaakt door het lichamelijk lijden en de kosten, van dit beschreven scenario. Het raakt een grote groep in de samenleving, het verstoort het dagelijks leven. Het vertrouwen in de overheid, vanwege de verantwoordelijkheid voor een veilige leefomgeving, kan geschaad worden.

7.10 Scenario 10 – Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water

Afbakening scenario
Omvang: Bij het verladen van benzine naar een tanker in de Jan van Riebeekhaven ontstaat een explosie. Hierdoor wordt een deel van de tanker vernielt en ontstaat grote brand met een grote rookontwikkeling.

Locatie: Jan van Riebeekhaven, Amsterdam Westpoort

Periode van het jaar/dag: September

Referentie worst case: In 2011 ontploft een tanker geladen met 900.00 liter benzine in de Duitse haven van Lingen. Het schip zonk en grote hoeveelheden benzine stroomde uit het vaartuig. Het duurde enige tijd voordat de brandweer de vlammenzee onder controle had. Aanvankelijk werden twee mensen vermist, maar die zijn later weer teruggevonden.

Referentie dagelijkse zorg: Gekantelde tankwagen, waarbij geen lekkage in de wand van de tankwagen ontstaat. Het incident zorgt wel voor hinder, omdat de weg afgesloten wordt.

Context

De haven van Amsterdam is de grootste benzinehaven ter wereld. De benzine wordt aangevoerd over het Noordzeekanaal via tankerschepen. Per jaar doen veel schepen geladen met benzine de haven van Amsterdam aan.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Menselijk handelen
- Technisch falen
- Moedwillige handelen (terrorisme)
- Aanvaring met overig scheepsverkeer

Incidentverloop

Een binnenvaartschip geladen met 8.000 ton benzine ligt in de Jan van Riebeekhaven aan de steiger bij een olieopslagbedrijf. Nadat het laden voltooid is, gaat er iets mis en ontstaat er op het dek van het vaartuig een zware explosie. Hierbij wordt leidingwerk gevuld met benzine op het dek vernield en komt een grote hoeveelheid benzine vrij die in brand vliegt.

De bemanning verlaat het schip en het bedrijf zet een eerste blussing in ter bescherming van de pier met behulp van de bedrijfsbrandweer. Gealarmeerde brandweer en Dienst Havenmeester van Port of Amsterdam schalen groot op om de brand te blussen. Hierbij wordt schuim en water gebruikt. Na enige tijd blussing begint het vaartuig lager te liggen omdat veel bluswater benedendeks terecht komt. Daarnaast stroomt brandende benzine de haven in, waardoor het schip moeilijk bereikbaar is vanaf de waterkant voor de hulpdiensten.

De brand leidt tot een grote hitte en een grote rookwolk, die als gevolg van de windrichting over het Noordzeekanaalgebied en de A10 drijft. Het scheepvaartverkeer over het Noordzeekanaal wordt stilgelegd, net als het verkeer over de snelweg. Hierdoor ontstaat een verkeersopstopping omdat al het autoverkeer in de spits over de oostelijke kant van de A10 wordt omgeleid. De brandweer laat bedrijven in de buurt ontruimen en zet het waarschuwingsmiddel NL Alert in om mensen in de buurt te waarschuwen en hen aan te sporen om naar binnen te gaan.

De brandstoftanks van het schip zijn echter niet betrokken, waardoor de brand relatief beperkt blijft. Als de resterende benzine in het leidingenstelsel en op het water zijn uitgebrand, wordt de brand snel minder en kan de brandweer de secundaire branden op het schip blussen. Het duurt nog de hele dag voordat de brand definitief geblust is en vaar- en autoverkeer weer hervat kan worden. De Jan van Riebeekhaven blijft nog enkele dagen beperkt bereikbaar als gevolg van opruimwerkzaamheden.

De spectaculaire beelden van het brandende schip en de grote rookwolk leiden tot veel media-aandacht.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld

Het slachtoffer beeld blijft beperkt. Enkele opvarenden van het vrachtschip raken lichtgewond omdat zij rook inademen. De economische schade is door het stremmen van het weg- en vaarverkeer echter aanzienlijk.

Incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,048	Ernstig
Doden	0,052	Ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,045	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,01	Beperkt
Kosten	0,117	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,037	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,019	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,015	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,014	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Beperkt
Impact totaal	**0,036**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Onwaarschijnlijk**

Het incident brandbare/ explosieve stoffen vervoer op water is een incident dat de kans onwaarschijnlijk heeft gekregen van de experts. Als het zich voor doet zijn voornamelijk de kosten, de gewonden, de doden de impactcriteria waardoor het een aanzienlijk incident wordt.

7.11 Scenario 11 – Incident brandbare/ explosieve stoffen, vervoer spoor

Afbakening scenario

Omvang: Als gevolg van een ontsporing van een tankwagon met LPG, ontstaat een lek in de wand van een tankwagon. Uit het lek stroomt LPG. De plas ontsteekt en zorgt voor meer hitte. Hierdoor wordt een andere tankwagon aangestraald. De tankwagon ontploft waardoor een groot gebied wordt geraakt.

Locatie: Nabij station Diemen-Zuid

Periode van het jaar/dag: Avond

Referentie worst case: Door een ontsporing ontploft een tankwagon gevuld met LPG, die net het station van Viareggio in Italië binnen rijdt. Hierbij komen meer dan dertig mensen om het leven en raken 17 personen gewond, van wie vier ernstig (juni 2009). In 2018 in Noord-Italië op een verkeersknooppunt in Bologna is een tankwagen gebotst op stilstaande vrachtwagen waarna de tankwagen met LPG ontploft. Dit leidt tot 2 doden en 70 gewonden.

Referentie dagelijkse zorg: Incident met een tankwagon, waarbij geen lekkage in de wand van de tankwagon optreedt

Context

In Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland vindt transport van brandbare/ explosieve stoffen over het spoor plaats. Het traject loopt vanaf Westpoort via Amsterdam CS, Amsterdam Amstel, Amsterdam Zuidoost en Diemen.

De mate van omwonenden en bedrijvigheid is belangrijk voor de impact van een dergelijk incident.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Verkeersincident op het spoor
- Technisch mankement
- Ten gevolge van corrosie treedt lekkage op (verminderde wanddikte, met name bij de lasnaden)

- Moedwillige verstoring (terreur)

Incidentverloop
Om onduidelijke redenen ontspoort een tankwagon met LPG, nabij station Diemen-Zuid. Door de ontsporing ontstaat een lek in de wand van de tankwagon. Uit het lek stroomt LPG, dat vanwege vonken in brand vliegt. Er ontstaat een flinke plasbrand.

Het treinverkeer wordt direct gestaakt. De brandweer is snel ter plaatse en probeert het vuur te doven. Doordat de wand van de trein beschadigd is, gaat dit niet snel genoeg en zet de brandweer in op een ontruiming. Hierdoor kan de brand zich aanwakkeren. Even later vindt een explosie (BLEVE) plaats. De explosie van de tankwagon veroorzaakt tot op 200 meter van de wagon doden en slachtoffers. De materiële schade als gevolg van de explosie bestaat uit instortingen (als gevolg van de druk) en secundaire branden (hittestraling).

De brandweer heeft ten behoeve van de ontruiming het waarschuwings- en alarmeringssysteem en NL Alert geactiveerd. Men adviseert de bewoners van de nabijgelegen woningen naar binnen te gaan, ramen te openen en gordijnen te sluiten. Het metroverkeer is gestremd. Omdat de ontruiming van het gebied al was ingezet, zijn veel mensen naar binnen gegaan. Zo was het station Diemen-Zuid al ontruimd.

De hulpverlening concentreert zich na de explosie op het redden van mensen en het blussen van de brand. Snel optreden leidt ertoe dat er geen verdere explosies van tankwagons volgen. Slachtoffers worden naar het ziekenhuis gebracht en niet gewonde omwonenden in de buurt opgevangen. Het incident zorgt in de dagen na het voorval voor maatschappelijke onrust in het gehele land. Bewoners langs een spoortraject, waarover vervoer van gevaarlijke stoffen plaats vindt, voelen zich onveilig. In de lokale en regionale media is ook veel aandacht voor het incident. De weken na het incident staan in het teken van de wederopbouw van de omgeving en communicatie richting de samenleving. Het treinverkeer ondervindt nog veel last.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Er vallen 15 doden en 120 gewonden. Vanwege het incident en de locatie is het slachtofferbeeld groot, maar had veel groter kunnen zijn als de bevolking niet snel gealarmeerd was.

Incident brandbare/ explosieve stoffen, vervoer spoor		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,075	Ernstig
Doden	0,148	Zeer ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,181	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,032	Aanzienlijk
Kosten	0,235	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,07	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,099	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,047	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,103	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,099**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Zeer onwaarschijnlijk / onwaarschijnlijk**

De kans op een incident op het spoor waarbij LPG vrijkomt wordt door de experts gescoord als zeer onwaarschijnlijk. Berekeningen uit het scenarioboek (www/scenarioboekev.nl; kaarten spoor-LPG, Bleve) geven de mogelijkheid om een waarde voor de waarschijnlijkheid uit te rekenen. Deze waarde komt overeen

met (zeer) onwaarschijnlijk. Als het incident zich voor doet zoals beschreven heeft het een hoog sociaal psychologische impact. Ook de gewonden, de doden en de kosten lopen hoog op. Dit incident scoort hoog in de categorie ernstig op de impact.

7.12 Scenario 12 – Incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting

Afbakening scenario

Omvang: Bij een grootschalige opslagtank met benzine komt het floatingroof scheef te hangen. De benzine ontsteekt, waardoor een full surface brand ontstaat.

Locatie: Westelijk Havengebied, Amsterdam

Periode van het jaar/dag: Najaar

Referentie worst case: Op 11 december 2005 vliegt in Buncefield (Engeland) 250.000 liter vrijgekomen petroleum in brand, waardoor een explosie ontstaat. De explosie met een kracht van 2.4 op de schaal van Richter, is de grootste explosie in vredestijd in Europa en wordt in België en Frankrijk gehoord. Er vallen 43 gewonden en 2.000 mensen moesten hun huizen verlaten. Alleen het feit dat de explosie op zondagochtend plaats vond verhinderde dat er meer doden en gewonden vallen. Op 4 augustus 2020 vond er een grote explosie plaats in de haven van Beiroet, de hoofdstad van Libanon. De explosie veroorzaakte een ramp die minstens 190 doden en ruim 6.500 gewonden eiste en grootschalige schade door de hele stad aanrichtte.

Referentie dagelijkse zorg: Lekkage van een brandbare/explosieve stof, zonder dat brand ontstaat.

Context

De Amsterdamse haven (Westpoort) is de vijfde haven van Europa en de grootste benzinehaven (opslag) ter wereld. In Westpoort bevinden zich veel opslagtanks (onder andere met brandbare vloeistoffen. Een deel van de tanks bevat licht ontvlambare vloeistoffen, zoals benzine. Een brandende tank kan grote gevolgen hebben voor de maatschappij en omgeving. De rookontwikkeling kan gevolgen hebben voor het vaarverkeer over het Noordzeekanaal, het wegverkeer over de A10, het treinverkeer bij Sloterdijk en zelfs het vliegverkeer van en naar Schiphol. Omliggende bedrijven ondervinden hinder van de brand en lijden economische schade.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Menselijke fout (bij laden of lossen)
- Moedwillig handelen (terrorisme)
- Mechanisch falen
- Weeromstandigheden met overvloedige regenval kunnen leiden tot het mogelijk scheef zakken van het dak. Bij een ongeval kunnen de weeromstandigheden (onweer) gevolgen hebben.

Incidentverloop

De opslagtank heeft een diameter van 60 m, een hoogte van 20 m en een inhoud van 45.500 m³. Op het moment van het incident is de tank gevuld met 35.000 m³ benzine. Een floatingroof constructie houdt in dat het dak met de vloeistofspiegel in de tank op een neer gaat. Het voorkomt dat, onder het dak een ruimte met (in dit geval) benzinedamp ontstaat.

Na melding van een incident bij het bedrijf rukt de brandweer uit. Ter plaatse blijkt dat het dak (floatingroof) van opslagtank scheef is komen te hangen. Op het dak van de tankput staat benzine. Vanuit de stad komen meldingen op de meldkamer brandweer binnen van mensen die klagen over een benzinelucht.

De brandweer vreest escalatie van het incident. Er zijn twee scenario's denkbaar:

- Full surface tankbrand (de tank brand aan de bovenkant)
- Tankput brand (de put rondom de tank staat in de brand)

Omliggende bedrijven worden gewaarschuwd. Het bedrijf besluit gecontroleerd de tank leeg te pompen. Risico hiervan is dat het dak gaat schuiven, waardoor de benzinedampen in de tank ontstoken zou kunnen worden

doordat het dak langs de tankwanden schuurt. Een ander risico voor ontsteking is inslag van onweer. Het weerbericht geeft aan dat onweer verwacht wordt. Een inslag nabij leidt tot ontsteking van de benzine in de tankput. Snel staat de hele tank in brand. De rookontwikkeling is enorm en in de wijde omgeving zichtbaar. Op de meldkamers komen Telefoontjes van bezorgde burgers binnen, die aan de horizon een dikke zwarte rookwolk zien. Ook in Zaanstreek-Waterland komen meldingen op de meldkamer binnen. Het incident trekt grote media aandacht van lokale en nationale media. Het vaarverkeer over het Noordzeekanaal wordt stil gelegd.

Via de publiek-private samenwerking AYMA (Amsterdam Ymond Mutual Aid) wordt voldoende schuimvormend middel geregeld, om de benzinebrand te bestrijden. Het duurt echter 4 uur voordat deze middelen inzetbaar zijn. De brandweer zet in op het zolang koelen van de andere opslagtanks, zodat de brand niet overslaat. De brandweer is uiteindelijk tot laat in de avond bezig met het bestrijden van de tankputbrand. Mede doordat de omliggende opslagtanks uitgerust zijn met koeling, weet de brandweer te voorkomen dat de brand overslaat naar andere tanks.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Aangezien het scenario niet tot een worst case scenario escaleert vallen geen gewonden. De economische schade is echter aanzienlijk.

Incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,03	Aanzienlijk
Doden	0,019	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,017	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,005	Beperkt
Kosten	0,137	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,069	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,022	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,012	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,015	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,033**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

Het incident brandbare/ explosieve stoffen, stationaire inrichting wordt door de experts gescoord als mogelijk, met aanzienlijke impact. Deze impact wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten en de gewonden als gevolg van het incident.

7.13 Scenario 13 – Broei/ brand in bulkopslag

Afbakening scenario
Omvang: Langdurige broei, in twee dagen, in bulkopslag. Grote rookontwikkeling
Locatie: Opslaglocatie cacao Westelijk Havengebied Amsterdam
Periode van het jaar/dag: Voorjaar

Referentie worst case: Zeer grote brand, brandduur langer dan 9 dagen. In een convenant tussen Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek Waterland is vastgelegd dat een brand niet langer mag duren dan 9 dagen.

Referentie dagelijkse zorg: Kleine brand, met binnen aanval (brandweer) en inzet van eigen bedrijfsmiddelen om te blussen en beheersen

Context

Zowel bij opslag van afvalstoffen bij verwerkers als in de opslag van bijvoorbeeld cacao komt broei en brand voor. Amsterdam is de grootste cacaohaven ter wereld. Jaarlijks wordt er zo'n 600 miljoen kilo cacaobonen per schip aangevoerd, ongeveer een zesde van de wereldwijde cacaoproductie. Cacaobroei en -brand is moeilijk te bestrijden. Veel broei en vervolgens brand, ontstaan door een combinatie van vocht, microbiologische activiteit en thermische isolatie. Het bestrijden van broei in een berg cacaobonen gebeurt vaak door het uitrijden van de bonen. Goed product wordt naar een andere plek in de loods verplaatst, aangetaste bonen worden in een duwbak gestort en afgeblust. Blussen met water wordt zo min mogelijk gedaan omdat de naastgelegen bonen dan onbruikbaar zijn geworden en vanwege het ontstaan van verontreinigd bluswater. Broei en eventueel brand komt in de regio Amsterdam-Amstelland ca. 1 tot 5 keer per jaar voor.

Mogelijke oorzaken/trigger

- Combinatie van vocht, microbiologische activiteit en thermische isolatie
- Opeengehoopte aluminiumfosfide tabletten waar vocht bij komt (bulk in schip)

Incidentverloop

's Morgens wordt broei geconstateerd in een loods in een lading cacaobonen van ongeveer 12.000 ton. Bovenop de berg van 15 meter hoogte is wat lichte rook te zien. In de loods is blauwzuur en koolmonoxide gemeten. Niemand mag zonder ademlucht naar binnen.

Het bestrijden van de broei in de berg cacaobonen gebeurt door het uitrijden van de bonen. Er gaat geruime tijd overheen voordat de shovel ter plaatste is. De broei breidt zich ondertussen uit. De rookontwikkeling is hevig geworden. Uit de omgeving zijn inmiddels al enige stankklachten binnengekomen.

De loods wordt langzaam geventileerd en wanneer de concentraties blauwzuur en koolmonoxide zijn gedaald tot veilige waarden, worden de cacaobonen uitgereden en in duwbakken gestort. De goede bonen in een grote duwbak en de aangetaste bonen in een kleinere duwbak met een laag water om eventueel brandend materiaal te doven. Het verontreinigde water wordt opgevangen voor zover dat mogelijk is.

De rookontwikkeling wordt in de loop van de dag steeds heviger. Inmiddels zijn bij de gemeente en meldkamer stankklachten binnengekomen. Omdat de verwachting is dat de broei nog lang zal aanhouden, en de enorme hoeveelheid rook voor hinder zorgt, wordt besloten de omliggende bedrijven op het industrieterrein te ontruimen. Het RIVM verricht metingen in de omgeving, en meet geen concentraties die gevaarlijk voor de volksgezondheid zijn.

De berg wordt instabiel. De bonen zakken niet meer netjes uit, maar blijven door samenklontering van het gruis (door vocht) als een 'rots' staan. 's Avonds, na instorten van een stuk van de berg, ontstaat er op verschillende plekken brand. Vlammen komen al gauw tot aan het dak. Tijdens de brand ontwikkelt zich behoorlijk wat rook. Er wordt voor gekozen om de loods gecontroleerd te laten uitbranden. Initiële bluspogingen leiden echter wel tot verontreinigd bluswater. Een gedeelte van de bonen is verbrand. Een ander gedeelte is aangetast en zal worden verkocht als mindere kwaliteit. Meer dan de helft is echter onaangetast. De volgende morgen kunnen de mensen weer terug naar de bedrijven op het industrieterrein.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld

Er vallen geen doden of gewonden. Wel zijn er veel stankklachten binnengekomen bij gemeente en meldkamer. Zo'n kleine honderd mensen hebben tijdelijk de omgeving moeten verlaten. De broei/brand veroorzaakt voornamelijk financiële schade.

Broei/ brand in bulkopslag		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,011	Beperkt
Doden	0,006	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,007	Beperkt
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,005	Beperkt
Kosten	0,054	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,022	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,014	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,007	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,01	Beperkt
Aantasting cultureel erfgoed	0,002	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,14**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Zeer waarschijnlijk**

Incident broei/ brand in bulkopslag komt steeds regelmatiger voor. Dit gebeurt ook in het opslaan van producten en grondstoffen die gerecycled worden. Het effect is aanzienlijk, vanwege de kosten en gevaar voor het milieu.

7.14 Scenario 14 – Incident giftige stoffen, vervoer weg

Afbakening scenario

Omvang: Bij een botsing met een tankwagen gevuld met acrylnitril ontstaat een lekkage in de wand van de tankwagen. Uit het lek stroomt acrylnitril.

Locatie: Op de A9, ter hoogte van afslag 5 (Amstelveen)

Periode van het jaar/dag: In de zomer, op een maandag in de ochtendspits.

Referentie worst case: In 1976 verongelukt een vrachtwagen met ammonia (ammoniak opgelost in water, 34 ton) in Houston, VS. De ammonia kwam deels vrij als nevel door het ongeluk. 7 personen kwamen om en 78 personen raakten gewond.

Referentie dagelijkse zorg: Gekantelde tankwagen waarbij geen lekkage in de wand van de tankwagen ontstaat. Het incident zorgt wel voor hinder, omdat de weg afgesloten wordt.

Context

In Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland vindt transport van gevaarlijke stoffen plaats over snelwegen, die door dichtbebouwde gebieden lopen. Giftige vloeistoffen worden uitsluitend over de A10 vervoerd. Het aantal tankwagen transporten per jaar met een giftige vloeistof is maximaal 400 per jaar.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Menselijk handelen
- Technisch falen
- Extreme weersomstandigheden
- Moedwillige (terreur)

Incidentverloop

Een tankwagen met acrylnitril raakt betrokken bij een ongeluk op de A9, ter hoogte van afslag 5 richting Amstelveen. Als gevolg van het ongeluk ontstaat een scheur in de wand van de tank. Een deel van de inhoud

van de tankwagen stroomt uit, en vormt een plas. De plas dampt uit, en de heersende windrichting voert de damp richting de nabijgelegen wijk ten noorden van de A9 (Goeman Borgesiuslaan, Keucheniuslaan en Meester F.A. van Hallweg). Binnen een straal van 100 meter ervaren mensen hinder en irritatie aan ogen en luchtwegen als gevolg van de damp. Op de meldkamer komen al snel meldingen binnen van buurtbewoners.

De brandweer is snel ter plaatse, en zet in op het dichten van het lek. Uit vrees voor escalatie besluit de brandweer direct het waarschuwings- en alarmeringssysteem te activeren en een NL-Alert te versturen, om mensen in de nabije omgeving te waarschuwen. Bestuurders van auto's nabij het ongeval moeten hun voertuig verlaten en worden tijdelijk opgevangen in de omgeving. Het risico bestaat dat de hele inhoud van de tankwagen wegstroomt. In een dergelijke situatie ontstaat een effectgebied tot 800 meter, waarbinnen doden en gewonden vallen. De hulpdiensten communiceren dat mensen naar binnen moeten gaan, en ramen en deuren moeten sluiten. De A9 wordt direct afgesloten en verkeer wordt omgeleid.

De brandweer stelt waterschermen op om de plas in te dammen. Vervolgens wordt de plas af gedekt. Na anderhalf uur heeft de brandweer het incident onder controle. Het lek is gedicht, en de brandweer is erin geslaagd om de plas in te dammen en af te dekken. Hierdoor is niet langer sprake van uitdamp van de giftige stof. Een bergingsbedrijf gaat vervolgens aan de slag met het leegpompen van de tank. Daarna wordt de tankwagen van de weg getakeld. Tegen het eind van de middag is de weg weer vrij voor verkeer.

Het incident veroorzaakt maatschappelijke onrust. Buurtbewoners voelen zich onveilig langs de A9, waarover vervoer van gevaarlijke stoffen plaats vindt. In de lokale en regionale media is ook veel aandacht voor het incident.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Doordat het scenario niet escaleert blijft de overlast door het vrijkomen van acrylnitril beperkt tot irritatie aan ogen en luchtwegen, waaronder enkele hulpverleners die zich zonder adembescherming in de buurt van de tankwagen begeven.

Incident giftige stoffen, vervoer weg		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,055	Ernstig
Doden	0,075	Ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,07	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,052	Ernstig
Kosten	0,067	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,06	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,038	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,027	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,08	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,053**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Onwaarschijnlijk**

De kans op een incident op de weg waarbij een giftige stof vrij komt wordt door de experts gescoord als onwaarschijnlijk. De kans is afhankelijk van de vorm waarin de stof vervoerd wordt (gasvormig, vloeibaar, onder druk, etc.) Berekeningen uit het scenarioboek (www/scenarioboekev.nl; kaarten weg-giftig) geven de mogelijkheid om een waarde voor de waarschijnlijkheid uit te rekenen. Deze waarde komt overeen met onwaarschijnlijk.

De impact van dit scenario is ernstig. Als het incident zich voordoet zoals beschreven heeft het een ernstige sociaal psychologische impact. Ook het aantal doden en gewonden scoort ernstig en de kosten lopen op.

7.15 Scenario 15 – Incident giftige stoffen, stationaire inrichting

Afbakening scenario

Omvang: Vrijkomen van een giftige wolk

Locatie: Industrieel complex in het Westelijk Havengebied

Periode van het jaar/dag: Voorjaar

Referentie worst case: Als gevolg van het vrijkomen van een giftige stof in de stad Bhopal (India) in 1984 komen 2.000 mensen om het leven. Later zullen als gevolg van de ramp nog eens 6.000 mensen overlijden. Naast de hoge slachtoffer aantallen zijn er grote economische en milieuschades.

Referentie dagelijkse zorg: Kleine brand in opslagloods waarbij giftige verbrandingsproducten vrijkomen.

Context

In Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland bevinden zich verschillende bedrijven waarbij na een ongeval een wolk van een giftige stof vrij kan komen. Een giftige wolk kan ontstaan doordat giftige stoffen die worden opgeslagen of gebruikt door een ongeluk vrijkomen of doordat bij een brand giftige stoffen ontstaan. Het merendeel van deze bedrijven bevindt zich in het Westelijk Havengebied. Albemarle en Sonneborn zijn voorbeelden van bedrijven waar grote hoeveelheden giftige stoffen worden opgeslagen en verwerkt. Een brand in een pakket lithiumbatterijen kan ook een giftige wolk veroorzaken en dit soort energieopslagsystemen worden steeds vaker toegepast.

Het vrijkomen van een giftige wolk kan tot op kilometers afstand van de bron slachtoffers maken, bij mensen die in contact komen met de giftige stof. Met name personen die zich buitenshuis bevinden kunnen slachtoffer worden. Gebouwen kunnen enige tijd bescherming bieden, de mate waarin is afhankelijk van de luchtdichtheid van het gebouw. De verspreiding van de giftige wolk is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Het effect op slachtoffers is afhankelijk van de eigenschappen van de stof. Indien sprake is van het vrijkomen van een toxische wolk is al snel sprakevan een interregionaal incident.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Brand (in combinatie met defecte blusinstallatie)
- Menselijk falen
- Technisch falen
- Moedwillig handelen (terreur)

Incidentverloop

Bij een bedrijf in het havengebied op ongeveer 1 kilometer afstand van een woongebied ontsnapt na een ongeval een grote hoeveelheid zwaveltrioxide uit een tankwagen, opslag of een installatie. De zwaveltrioxide verspreidt zich en vormt een giftige wolk. De kans op een dergelijk scenario is recent verkleind doordat de productie-installatie is aangepast waardoor nagenoeg geen transport van vloeibare zwaveltrioxide meer nodig is. Het is vochtig neutraal weer met een gemiddelde windsnelheid richting het zuiden. De wolk verspreidt zich hierdoor snel met de wind mee en richting een woongebied. Het effectgebied is sterk afhankelijk van de (weers)omstandigheden maar kan onder bepaalde omstandigheden het woongebied bereiken. Zwaveltrioxide is een kleurloze, bijtende vloeistof met een prikkelende geur. Zwaveltrioxide-damp reageert met water uit de lucht en er ontstaat zwavelzuur. Zowel zwaveltrioxide als zwavelzuur hebben een bijtende werking op de ogen, huid en luchtwegen. Inademing van lage concentraties veroorzaakt blijvende longschade. Deze verschijnselen treden vaak pas na enkele uren tot dagen op.

De bedrijfsbrandweer zal snel optreden en de lokale brandweer waarschuwen. Gezien de ernst van de situatie besluit de brandweer het waarschuwings- en alarmeringssysteem te activeren. De hulpdiensten communiceren

dat mensen naar binnen moeten gaan, en deuren en ramen moeten sluiten. De mensen zitten de komende uren veilig binnen, en worden door de rampenzender op de hoogte gehouden. Nadat de brandweer metingen heeft verricht in het effectgebied, kan worden vastgesteld of het gevaar geweken is. In het rampbestrijdingsplan is opgenomen dat de levensbedreigende waarde (LBW) ruim 2 km kan zijn en de alarmeringsgrenswaarde (AGW) ruim 3 km. Het incident trekt grote media-aandacht en zorgt voor maatschappelijke onrust. Bewoners van woonwijken in de omgeving voelen zich onveilig.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Doordat de wolk zich snel verspreidt, worden personen buitenshuis blootgesteld aan de bijtende damp. Zij lopen letsel op en moeten worden behandeld. De wolk kan het woongebied dat op 1 km afstand ligt bereiken. De longschade die door de bijtende werking ontstaat is meestal blijvend. Na blootstelling aan lage concentraties kunnen pas na uren of dagen klachten ontstaan, waardoor ook na enkele dagen slachtoffers nog om medische hulp gaan vragen.

Incident giftige stoffen, stationaire inrichting		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,037	Aanzienlijk
Doden	0,075	Ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,169	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,047	Ernstig
Kosten	0,11	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,056	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,079	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,041	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,119	Zeer ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,006	Beperkt
Impact totaal	**0,074**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Onwaarschijnlijk**

Het incident met giftige stoffen in een stationaire inrichting wordt binnen de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland als onwaarschijnlijk gescoord door de experts. Mede door de minimale aanwezigheid van deze inrichtingen. Verder worden incidenten voorkomen door onder andere de aanwezigheid van preventieve voorzieningen. Als het incident zoals door de expert gescoord is zich echter voordoet, is de impact op aantal doden en gewonden, kosten en sociaal psychologisch hoog. Gemiddeld scoort het incident ernstig qua impact.

7.16 Scenario 16 – Uitval gasvoorziening

Afbakening scenario
Omvang: Grootschalige uitval gasleverantie

Locatie: Amsterdam Zuidoost, K-buurt

Periode van het jaar/dag: Januari, vrijdagavond

Referentie worst case: Op 15 januari 2015 raakten bij werkzaamheden in Velzen-Noord een gas- en waterleiding beschadigd. 1.227 woningen hadden tot de middag van 21 januari geen gas, centrale verwarming en warm water.

Referentie dagelijkse zorg: Kortstondige uitval gasleverantie na een gaslek.

Context
Warmte is één van de belangrijke pijlers van levensbestaan. Om die reden is een continue gasleverantie van groot belang. De uitval gasvoorziening kan dan ook tot grote maatschappelijke problemen leiden. Zeker omdat – in tegenstelling tot elektriciteitsvoorziening – de knop niet direct omgezet worden als het leveren van gas weer hervat kan worden. De komende jaren zal ook de transitie van het gas naar alternatieve warmtebronnen zoals stadswarmte worden meegenomen. De Veiligheidsregio heeft bij een dergelijk incident een belangrijke coördinerende rol als het gaat om veiligheid.

Mogelijke oorzaken/triggers
- Graafwerkzaamheden
- Falende apparatuur/mechaniek
- Lekkage van naastgelegen waterleiding
- Omvallende bomen door zware storm

Incidentverloop
Op een vrijdagavond in januari valt in een groot deel van de K-buurt in Amsterdam Zuidoost de gasvoorziening uit. Eerder die dag zijn graafwerkzaamheden uitgevoerd, waarbij een gas- en waterleiding zijn geraakt. Hierdoor is modder in het leidingnetwerk gekomen waardoor de gaslevering is uitgevallen. In de K-buurt zijn in ongeveer 4.400 mensen woonachtig in ongeveer 1750 woningen. De buurt is een smeltkroes van culturen. Verder is bekend dat er in de flats in deze buurt een aantal alleenstaande ouderen (80+) woonachtig is. Een aantal van hen beheerst de Nederlandse taal slechts beperkt.

Liander komt ter plaatse. Om het getroffen gebied in kaart te brengen, moeten gaten gegraven worden op diverse punten in de wijk. Zo kan worden bepaald tot hoe ver de modder in de gasleidingen is gestroomd. Dit betekent dat het gasnet drukloos gemaakt wordt door afsluiters in het net dicht te zetten. Hierdoor zullen waakvlammen van CV's en kookpitten van gasfornuizen uit gaan. Daardoor is er geen verwarming, geen warm water en kan er niet gekookt worden. Wanneer het getroffen gebied is vastgesteld, zullen bewoners worden gevraagd om de gashoofdkraan dicht te draaien. Zo wordt voorkomen dat bij het her-aansluiten onbedoeld gas de woning instroomt. Het schoonmaken van de leidingen duurt enkele dagen tot een week, afhankelijk van de omvang van het getroffen gebied. Om na reparatie van het lek de gastoevoer te herstellen moeten alle woningen eerst gecontroleerd worden, vóórdat de gastoevoer in fases weer kan worden hersteld. Hiervoor wordt een plan gemaakt waarbij sleutelmakers, politie en Liander langs gaan. De gemeente geeft een noodverordening af om de toegang van woningen mogelijk te maken.

Tijdens de gasstoring is het leveren van gas niet mogelijk waardoor er geen verwarming is. Veel mensen schakelen over naar elektrische apparaten. Liander geeft dan ook aan dat dit gevolgen heeft voor het elektriciteitsnetwerk in verband met overbelasting. Er wordt gecommuniceerd naar bewoners het energiegebruik zoveel mogelijk te beperken. Uiteindelijk duurt het drie dagen voordat het gas bij alle afnemers er weer op staat. Het herstel wordt gefaseerd uitgevoerd, waardoor sommige afnemers weer sneller gas hebben dan andere. Gedurende de tijd blijft een crisisorganisatie actief die zich vooral richt op communicatie en het welzijn van verminderd zelfredzame personen. Voor bewoners wordt geprobeerd noodverwarming te regelen, maar dat gaat niet eenvoudig. Geprobeerd wordt openbare douche- en kookvoorzieningen te regelen en dekens uit te delen. Mensen proberen op allerlei manieren om warm te blijven. Tijdens de periode ontstaan dan ook in de buurt diverse brandjes en raken een aantal mensen onwel door verhoogde concentraties CO, mede door binnenhuis barbecueën.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Het aantal gewonden bij dit incidentscenario is beperkt. Het blijft bij enkele gewonden die door een poging om warm te blijven een CO-vergiftiging oplopen of rook inademen. Wel is de overlast voor de bewoners en ondernemers groot. Vooral voor ouderen en jonge kinderen is de kou een probleem.

Uitval gasvoorzieningen		

Impact criterium	Gemiddeld Impact criterium Score	Vertaling
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,001	Niet van toepassing
Doden	0,005	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,008	Beperkt
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,051	Ernstig
Kosten	0,021	Aanzienlijk
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,007	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,021	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,008	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,026	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Beperkt
Impact totaal	**0,015**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

Gasuitval als gevolg van graafschade komt regelmatig voor in Nederland. Meestal is de schade en de gasvoorziening snel hersteld. In dit scenario duurt het herstel van de gasvoorziening drie dagen. De experts scoren de waarschijnlijkheid daarom als mogelijk.

De impact van het scenario is aanzienlijk. Het uitvallen van de verwarming heeft in de winterperiode een grotere impact op het lichamelijk lijden (ontbreken van primaire levensbehoefte) en zal het dagelijks leven verhinderen, maar niet verstoren.

Onderdeel van de energietransitie is het gasloos maken van woningen en het ontmantelen van gasleidingen. Hierdoor zullen waarschijnlijkheid en impact van dit scenario in de toekomst afnemen.

7.17 Scenario 17 – Uitval elektriciteitsvoorziening

Afbakening scenario

Omvang: Grootschalige uitval elektriciteit in meerdere regio's met het brongebied in Diemen.

Locatie: Meerder regio's in de provincie Noord-Holland

Periode van het jaar/dag: Januari, overdag

Referentie worst case: De storing veroorzaakt door een Apache-helikopter die een hoogspanningsmast raakte in de Bommelerwaard uit 2007 duurde drie dagen en raakte duizenden huishoudens zonder stroom. Hetzelfde gebeurt in 2017 in Culemborg, alleen duurde dat 1 avond. In september 2015 valt na wateroverlast de stroomvoorziening uit in een deel van het VUMC. Er wordt besloten om het VUMC te evacueren waardoor meer dan 200 patiënten verplaatst worden naar andere ziekenhuizen of ontslagen worden. In 2016 had een brand in een onderstation in Diemen als gevolg dat 23.000 huishoudens in Amsterdam Zuid-Oost, Diemen en de Ronde Veenen zonder stroom zaten. In 2017 vond een stroomstoring plaats in het 150kV hoogspanningsverdeelstation aan de Hemweg. 360.000 aansluitingen in Amsterdam, Landsmeer, Oostzaan en Zaandam kwamen zonder stroom te zitten en er ontstonden problemen met de bereikbaarheid van 112. Op 9 maart 2018 ontstaat er een explosie en steekvlam door graafwerkzaamheden waarbij een persoon gewond raakt en uiteindelijk 30.000 duizend huishoudens in het centrum en de Pijp zonder stroom komen te zitten.

Referentie dagelijkse zorg: Periodiek valt tijdelijk en in delen van een of meerder wijken de stroom uit, omdat bijvoorbeeld een kabel geraakt wordt bij graafwerkzaamheden.

Context
Volgens Liander gaat het bij storingen waarbij een wat groter gebied geen elektriciteit heeft, vaak om Midden spanningsstoringen. Deze storingen hebben een gemiddelde storingsduur van 2 uur. De oorzaak is vrij divers, maar ruim 30% van de storingen worden veroorzaakt door graafwerkzaamheden. Hoogspanningsstoringen komen minder vaak voor, maar hebben vaak een groter effect.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Component falen
- Slecht weer (bliksem, zwaarte van sneeuw)
- Graafwerkzaamheden
- Brand
- Moedwillig
- Door een van deze oorzaken of een combinatie daarvan, worden niet zelden vitale kabels geraakt of kan een schakelstation het tijdelijk begeven.

Incidentverloop
Op 10 januari om 16.30 uur treedt om onduidelijke redenen tijdens een vorstperiode een storing op bij het hoogspanningsstation in Diemen. Hierdoor valt in een noordelijk deel van de regio de stroom uit. Onder andere het Westelijk Havengebied en Amsterdam Centraal Station vallen onder het gebied wat uitvalt. Maar ook andere regio's in Noord-Holland en Schiphol ervaren last van de stroomstoring. Automatisch start de noodstroomvoorziening op van het BovenIJ ziekenhuis, maar deze hapert om onduidelijke reden. De hulpdiensten zijn snel gearriveerd, maar zijn tevens druk met de grote hulpvraag. Bij de hulpverleningsdiensten komen verschillende hulpvragen binnen zoals meldingen van ongelukken, als gevolg van verkeerslichten die uitgevallen zijn. Veel mensen stranden in de ochtendspits, omdat openbaar vervoer per spoor, tram en metro stilvalt. Daarnaast komen meldingen binnen over mensen die vastzitten in liften. De brand meld- en inbraakinstallaties werken niet meer bij de winkels in het getroffen gebied, en ook betaalautomaten werken niet meer. De politie zet extra in om te surveilleren bij de winkelcentra en de brandweer is extra alert in het betrokken gebied. Vaste en mobiele telefonie raken ontregeld, op kantoor maar ook thuis doen computers en internetverbindingen het niet meer. Ook valt de centrale verwarming uit. Hulpdiensten hebben moeite met prioriteren van incidenten en roepen op om alleen bij grote spoed de hulpdiensten te bellen.

Omdat lantaarnpalen, verkeerslichten en verkeersgeleidingssystemen niet meer werken ontstaan lange files. Deze lossen gedurende de avond langzaam op. Omdat de nacht intreedt neemt de druk op de hulpdiensten wat af. De (sociale) veiligheid komt verder onder druk te staan omdat de (openbare) verlichting en alarmsystemen ook in de avond en begin van de nacht nog niet werken. In het begin van de ochtend komt langzaam de stroom weer terug omdat het netwerk stap voor stap wordt aangeschakeld, het netwerk is echter nog kwetsbaar en kan in het verder herstel nogmaals uitvallen. De financiële schade is echter aanzienlijk.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Bij dit scenario vallen uiteindelijk geen doden en gewonden. Vooral de patiënten in getroffen ziekenhuizen, zorgcentra en thuiswonenden die afhankelijk zijn van medische apparatuur ervaren last van de stroomuitval. Wanneer de bereikbaarheid en beschikbaarheid van het noodnummer 112 in het geding komt, kan dit tot enkele dodelijke slachtoffers leiden. De uitval heeft vooral economische en maatschappelijke gevolgen doordat mobiliteit ernstig beperkt wordt, mensen geen licht en communicatiemiddelen tot de beschikking hebben en geen pinbetalingen kunnen doen.

Uitval elektriciteitsvoorziening		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,006	Beperkt
Doden	0,015	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,021	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,049	Ernstig
Kosten	0,109	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,015	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,101	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,044	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,063	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,043**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De impact van het scenario uitval elektriciteitsvoorziening wordt als ernstig gescoord. Deze score is te verklaren door de doden, gewonden en het gevoel van onveiligheid die worden veroorzaakt door het niet beschikbaar hebben van de voorzieningen door het uitval van elektriciteit. Daarnaast zullen de kosten voor de hele samenleving, zowel burgers als bedrijven oplopen. Er is sprake van derving van inkomsten en het dagelijks leven wordt verstoord omdat bijvoorbeeld distributiebedrijven hun planning niet kunnen maken. Uitval van de verwarming is vanwege de energietransitie ook een effect dat meegenomen moet worden in de scoring. Daarnaast komt de aantasting van de positie van het lokale en regionale openbaar bestuur ook onder druk te staan vanwege de ziekenhuizen zonder adequate noodstroomvoorzieningen en de hulpdiensten die minder goed functioneren. De grootste impact wordt veroorzaakt door de opstapeling van keteneffecten. Stroomstoringen komen regelmatig voor. Meestal zijn die binnen enkele uren opgelost. In dit scenario duurt de stroomuitval ruim 12 uur. Daardoor wordt de waarschijnlijkheid van dit incident ingeschat als waarschijnlijk.

7.18 Scenario 18 – Verstoring drinkwatervoorziening

Afbakening scenario

Omvang: 180.000 huishoudens

Locatie: Productielocatie Weesperkarspel

Periode/tijd van het jaar: Eind juli

Referentie worst case: In november 2017 krijgen de ca. 72.000 inwoners van Vlaardingen een kookadvies van waterleidingbedrijf Evides vanwege een besmetting met een E.coli-bacterie. Er ontstond een run op water in flessen bij de supermarkten.

Op 5 juli 2023 geeft PWN een kookadvies af in Zwanenburg in verband met vervuild drinkwater. Storm Poly velde een boom waarvan de wortels een waterleiding meetrokken. Nadat de herstelwerkzaamheden werden bij tientallen huishoudens monsters genomen van het water uit de kraan. Het water bleek geïnfecteerd met onder meer E.coli (poepbacterie) en enterokokken. Het kookadvies heeft voor een aantal huishoudens 23 dagen geduurd.

Op 4 augustus 2023 geeft waterleidingbedrijf Vitens 4.100 huishoudens in Doorn het advies om hun drinkwater te koken voordat ze dit drinken. Het water is besmet door een bacteriologische verontreiniging.

Referentie dagelijkse zorg: Elk drinkwaterbedrijf heeft meerdere keren per jaar te maken met een bacterie in een klein deel van het leidingnet. Een beperkt aantal aansluitingen krijgt dan een kookadvies.

Context
Drinkwater is naast een primaire levensbehoefte voor mens en dier ook van groot belang voor andere doeleinden. Drinkwater wordt onder meer gebruikt voor industriële doeleinden, de productie van goederen, landbouw en als koel- of bluswater. Waternet is in het grootste deel van de regio Amsterdam-Amstelland verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening.

Verstoringen in de drinkwatervoorziening kunnen optreden als gevolg van problemen bij het winnen, zuiveren, opslaan, transporteren en distribueren van het drinkwater. Deze verstoringen kunnen leiden tot zowel kwaliteitsproblemen als leveringsproblemen.

De kans dat er een verstoring in de drinkwatervoorziening optreedt is aanzienlijk. Echter moeten drinkwaterbedrijven als gevolg van de Drinkwaterwet en het Drinkwaterbesluit aan hoge eisen voldoen. Hierdoor is het Nederlandse drinkwatersysteem in hoge mate redundant en is de kans dat een verstoring van de drinkwatervoorziening daadwerkelijk impact heeft op de samenleving bijzonder klein. In uitzonderlijke gevallen kan de impact echter wel degelijk groot zijn. Dit is pas het geval als de verstoring langere tijd duurt en/of een opzettelijke oorzaak heeft. De kosten kunnen dan oplopen, de sociaal-psychologische impact is dan groot en de impact op het dagelijks leven is aanzienlijk.

Actuele en toekomstige ontwikkelingen
De drinkwatervraag zal de komende jaren alleen maar toenemen door een groeiende bevolking en de bouw van vele woningen. Ook de bouw van datacenters en bedrijven die veel koelwater vragen neemt toe. Uitbreiding van de drinkwatervoorziening is dan ook noodzakelijk. Daarnaast hebben we te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Storm, hevige regenval, overstromingen kunnen leiden tot het ontwortelen van bomen en het wegspoelen van grond met leidingbreuken tot gevolg. Hitte en droogte kan in extreme gevallen leiden tot kwaliteitsverslechtering of uitval van onze bronnen. De drukte in de ondergrond neemt toe met graafschade tot gevolg. De geopolitieke dreigingen nemen toe waardoor ook de kans op cyberdreigingen toeneemt. Er circuleert veel fake nieuws over het niet veilig zijn van het drinkwater (als gevolg van medicijnresten, pfas, microplastics etc.).

Incidentverloop
Op het laboratorium wordt een microbiologische overschrijding van de wettelijke norm voor het drinkwater geconstateerd op een regulier monster af pompstation Weesperkarspel (WPK). Het monster is 24 uur geleden genomen waardoor het verontreinigde drinkwater reeds gedistribueerd is naar circa 180.000 aansluitingen (huishoudens, organisaties en bedrijven) in het gebied ten oosten van de Amstel (Amsterdam Oost en Zuidoost, Diemen, Ouder-Amstel).

De omvang van de verontreiniging wordt direct onderzocht. De bacterie die in het water wordt aangetroffen blijkt de Escherichia colibacterie te zijn die kan leiden tot maag-darmklachten. Door middel van separatie van het overige drinkwaternet wordt verdere verspreiding van de verontreiniging tegengegaan. Het achterhalen van de bron en het separeren van het net zal enige tijd kosten, waardoor er zeker één tot enkele dagen verontreinigd drinkwater zal worden gedistribueerd. Kwetsbare klanten1 worden geïnformeerd en er wordt een kookadvies afgegeven aan de afnemers in het deel van het drinkwaternet waar het verontreinigd drinkwater is gedistribueerd (ca. 180.000 aansluitingen).

Het drinkwaterbedrijf neemt contact op met de GGD om een inschatting te krijgen van de mate waarin de bacterie ziekmakend is. De GGD meldt dat de Escherichia colibacterie koortsachtige klachten kan veroorzaken en kan leiden tot braken en diarree bij met name ouderen, jonge kinderen en mensen met een verminderde weerstand. Het advies van de GGD is daarom om het water eerst te koken. Escherichia coli heeft een incubatietijd van drie tot vier dagen, waardoor het lang kan duren voordat de klachten merkbaar worden. In overleg met de veiligheidsregio wordt via verschillende (sociale) mediakanalen de getroffen bevolking opgeroepen het water te koken voordat het gedronken wordt of gebruikt wordt om eten te bereiden. Deze oproep gebeurt op wijkniveau en waar mogelijk op straatniveau.

De berichtgeving leidt tot veel onrust en vragen in de maatschappij. Er treden neveneffecten op: mensen gaan water hamsteren in supermarkten, er komen veel vragen bij zorgverleners, mensen voelen zich collectief ziek (psychisch, psychogene groepsziekte). Veel mensen hebben het drinkwater al gebruikt en zijn bang ziek te worden. Ook vrezen ze voor de gezondheid van hun huisdieren. Daarnaast is er veel onduidelijkheid onder de bevolking over de veiligheid van het gebruik van water voor andere doeleinden, zoals douchen en het besproeien van (moes)tuinen. Het drinkwaterbedrijf, huisartsen en de GGD worden overladen met vragen van de bevolking en media. Bij huisartsen melden patiënten zich met klachten die passen bij het ziektebeeld van de aangetroffen bacterie. Het is niet altijd duidelijk of deze klachten daadwerkelijk door de bacterie zijn veroorzaakt of dat deze door een andere oorzaak zijn ontstaan.

Herstelfase

Het drinkwaterbedrijf neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de microbiologische waarden weer binnen de gestelde normen vallen. Nadat de verontreiniging gestopt is, blijft het kookadvies nog een week gelden: in het distributienet zit immers nog verontreinigd drinkwater en pas na verschillende spuiacties en controles door het laboratorium kan het water veilig worden verklaard en het kookadvies worden opgeheven. In uitzonderlijke gevallen kan noodchloor worden ingezet. Anderhalve week na constatering van de verontreiniging wordt het kookadvies opgeheven.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld

Ouderen, kinderen en personen met een kwetsbare gezondheid zijn vatbaarder voor het ziek te worden van bacteriën.

Verstoring drinkwatervoorziening		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,025	Aanzienlijk
Doden	0,014	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,02	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,027	Aanzienlijk
Kosten	0,075	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,007	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,102	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,043	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,065	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,038**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk / Waarschijnlijk**

De experts scoren de impact van het scenario verstoring drinkwatervoorziening als aanzienlijk. Dit komt met name door de criteria lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften) en verstoring van het dagelijks leven. In het scenario zijn geen dodelijke slachtoffers te betreuren; wel zal onrust ontstaan doordat veel mensen maag- en darmklachten krijgen en een basisbehoefte als drinkwater op zo'n grote schaal en voor langere duur aangetast is. Weliswaar wordt een handelingsperspectief gegeven, maar dit zal onvoldoende zijn om die onrust weg te nemen. De waarschijnlijkheid wordt ingeschat op de grens tussen mogelijk en waarschijnlijk.

7.19 Scenario 19 – (Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst

Afbakening scenario

Omvang: Als gevolg van werkzaamheden of een cyberincident ontstaat een storing, waardoor gedigitaliseerde processen uitvallen. Ook communicatiesystemen van de overheid en hulpdiensten zijn (deels) niet beschikbaar.

Locatie: Veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Kennemerland en Zaanstreek-Waterland.

Periode van het jaar/dag: November, maandag om 03.00 uur

Referentie worst case: Op 24 juni 2019 ontstaat een storing bij KPN die als gevolg heeft dat het noodnummer 112 niet bereikbaar is. Het betreft een grootschalige landelijke storing. Verschillende overheidsorganisaties zijn slachtoffer geworden van cyberaanvallen, zoals de Veiligheidsregio Gelderland in september 2020. Of het Noorse parlement dat in september 2020 wordt gehackt. Of de poging tot het hacken van de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens in Den Haag in 2018.

Referentie dagelijkse zorg: Kortstondige uitval telefonie, bijvoorbeeld door overbelasting van het netwerk. Voor minder dan 1 uur.

Context

Cyberincidenten kunnen onze maatschappij in het hart raken en gedurende een korte of langere tijd verlammen. Nederland is sterk afhankelijk van digitale diensten, processen en systemen. Die raken steeds nauwer verweven met fysieke processen, activiteiten, apparaten en ze maken deel uit van een groter geheel, de mondiale digitale ruimte. Naast de vele kansen die de digitale ruimte biedt, maakt die ons ook kwetsbaar voor menselijk en technisch falen én voor kwaadwillende mensen. Wereldwijd misbruiken allerlei actoren de digitale ruimte voor cyberaanvallen en het is potentieel een terrein voor conflicten tussen staten. Digitale weerbaarheid blijkt een kwetsbaarheid van velen. Als overheid en organisaties daarin tekortschieten, dan heeft dat ook gevolgen voor anderen. Organisaties die hun digitale weerbaarheid wel op peil hebben, kunnen alsnog in de problemen komen door cyberincidenten bij anderen.

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) stelt dat gehele of gedeeltelijke (langdurige) uitval van onderdelen van telecommunicatie en ICT grote economische en maatschappelijke gevolgen hebben. De sector telecom is een belangrijke factor in de Nederlandse vitale infrastructuur, omdat deze ook voor vele andere vitale sectoren van groot belang is waardoor aanzienlijke keteneffecten kunnen optreden. De duur van het incident is onvoorspelbaar en kan variëren van enkele uren tot (voor delen van het land) enkele dagen.

De telecomsector is een complexe omgeving met veel partijen. Er is een beheerder van de infrastructuur voor telecommunicatie, zowel voor het mobiele net als voor het vaste net. Tevens zijn er diverse providers die producten en dienstverlening aanbieden aan zakelijke partijen en particulieren. Wegvallen van het telecommunicatie- en ICT-netwerk heeft verstrekkende gevolgen voor het zakelijke en sociaal-maatschappelijke leven. De dreiging vanuit de hoek van cybercriminaliteit (al dan niet door een statelijke actor) maakt het incidenttype nog relevanter.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Technisch falen (digitale verstoring/stroomstoring)
- Natuurrampen
- Moedwillig handelen (digitale verstoring/terrorisme)

Incidentverloop

Door onbekende oorzaak valt het internet uit in een deel van de provincie Noord-Holland bij twee internetproviders. Ook spraakcommunicatie wordt verstoord. De Veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Kennemerland en Zaanstreek-Waterland ondervinden hinder van de storing, wat leidt tot een GRIP 4 situatie. De providers gaan aan de slag met het herstel, maar het is in eerste instantie onduidelijk hoe lang de storing gaat duren.

Door de uitval van het internet wordt reguliere communicatie bemoeilijkt. Doordat datacommunicatie niet mogelijk is, gaan mensen communiceren via spraakcommunicatie, wat de druk op de bestaande netwerken vergroot. Ook ondervinden veel bedrijven last omdat pinnen niet meer mogelijk is en voorraden niet meer gecontroleerd en aangevuld kunnen worden. Door de verstoring van het dataverkeer is het voor vitale infrastructuur moeilijker om locaties op afstand te bedienen. Bellen is voor sommige publieke en private instellingen ook niet meer mogelijk omdat zij gebruik maken van VoIP (Voice over Internet Protocol).

Ook de hulpdiensten ervaren problemen doordat de communicatiesystemen (P2000 en C2000) van de politie, brandweer en ambulances zijn verstoord in de drie veiligheidsregio's. Door de uitval van de communicatiesystemen verloopt de communicatie tussen de hulpverleners onderling, en met de meldkamer moeizaam. Ook zijn de meldkamers moeilijk bereikbaar voor burgers. Als mensen de meldkamers niet te pakken krijgen, adviseren de hulpdiensten nogmaals 112 te bellen bij de buren of de locaties van de hulpdiensten op te zoeken.

Tevens functioneren de automatische brandmeldsystemen niet door de storing, die onder andere in ziekenhuizen, verzorgingshuizen en gevangenissen hangen. Het personeel van deze instellingen wordt geadviseerd extra oplettend te zijn en bij noodsituaties via 112 de hulpdiensten zelf te bellen of de locaties van de hulpdiensten op te zoeken.

De hulpdiensten moeten improviseren. De brandweer heeft de vrijwillige kazernes in de regio permanent bemand, en de politie surveilleert extra om alle voorkomende incidenten tijdig te kunnen detecteren en neemt extra maatregelen in het kader van Bewaken en Beveiligen. In kritieke situaties duurt het veel langer voor de benodigde hulp ter plaatse kan zijn, omdat de communicatie moeizamer wordt en daarmee langzamer, onbetrouwbaar in termen van beschikbaarheid.

In de media gaan geruchten over de DDOS (Distributed Denial Of Service) aanvallen. Ruim vier uur na het ontstaan van de storing is de oorzaak duidelijk. Moedwillig handelen heeft de storing veroorzaakt. De beheerder van de infrastructuur schat in dat het nog enkele uren duurt voordat de storing verholpen is. Aan het eind van de ochtend zijn de voorzieningen hersteld en is de storing verholpen. De storing heeft alles bij elkaar zo'n acht uur geduurd. Acute veiligheidsproblemen hebben zich tijdens de storing niet voorgedaan, wel heeft het incident grote financiële gevolgen gehad. Met name voor overheidspartijen, inzet voor wat betreft het herstel, inhuur deskundigheid, maar ook personele kosten, inzet (particuliere) organisaties voor bijvoorbeeld toezicht.

De storing krijgt grote aandacht in de landelijke media. Ook in de (landelijke) politiek krijgt de storing aandacht. Men vindt dat hoewel de storing de veiligheid niet in het geding heeft gebracht, een dergelijke storing niet nogmaals mag voorkomen.

Groepen in een kwetsbare positie en slachtofferbeeld
De steeds grotere afhankelijkheid en verwevenheid van fysieke processen met digitale systemen maakt dat steeds meer personen en groepen getroffen worden bij een digitale verstoring. Hierbij worden ook steeds meer kwetsbare personen en groepen potentieel geraakt, denk bijvoorbeeld aan beademingsapparatuur en andere medische apparatuur in thuissituaties (Internet of Things). Daar waar personen of groepen direct afhankelijk zijn van het ongestoord functioneren van deze apparatuur bestaat het risico op slachtoffers.

(Opzettelijke) verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces, (informatie)systeem of informatiedienst		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,025	Aanzienlijk
Doden	0,014	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,02	Aanzienlijk
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,027	Aanzienlijk
Kosten	0,075	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,007	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,102	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,043	Ernstig
Sociaal psychologische impact	0,065	Ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,038**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

Het scenario verstoring, uitval of misbruik van een gedigitaliseerd proces scoort voor wat betreft de impact hoog in de klasse aanzienlijk. Dit wordt veroorzaakt door de afhankelijkheid die de samenleving heeft. Bijvoorbeeld hulpdiensten of andere organisaties binnen de vitale infrastructuur waar bediening op afstand niet meer of verminderd mogelijk is. Maar ook bedrijven die niet meer toegankelijk zijn of hun diensten niet meer kunnen uitvoeren. Het verstoren van het dagelijks leven en de kosten zijn de hoogst scorende impactcriteria. Daarnaast zal de positie van het lokale en het regionale openbaar bestuur onder druk komen omdat het om een moedwillige verstoring gaat en de samenleving actie vanuit de overheid verwacht. Door het besef van kwetsbaarheid dat tot angst en woede onder de bevolking leidt, scoort ook de sociaal-psychologische impact aanzienlijk. De waarschijnlijkheid van het beschreven scenario is gescoord als waarschijnlijk.

7.20 Scenario 20 incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein

Afbakening scenario

Omvang: Vliegtuigcrash van een passagiersvliegtuig, vergelijkbaar met de crash van het vliegtuig van Turkish Airline op 25 februari 2009 in een akker nabij Schiphol.

Locatie: Amsterdamse Bos, gemeente Amstelveen

Periode van het jaar/dag: Zomer

Referentie worst case: Op 4 oktober 1992 stort een vrachtvliegtuig neer op de flats Groeneveen en Klein-Kruitberg in de Amsterdamse wijk Bijlmermeer. Bij het ongeval komen uiteindelijk 43 personen om het leven.

Referentie dagelijkse zorg: Geslaagde noodlanding van een vliegtuig op luchthaven Schiphol

Context

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland grenst aan de luchthaven Schiphol gelegen in de Veiligheidsregio Kennemerland. 80% van de luchtvaartongevallen gebeurt binnen een straal van 10 km binnen het luchtvaartterrein. De directe omgeving van Schiphol is dichtbevolkt (ruim 500 duizend inwoners geconcentreerd in een aantal kernen). Schiphol is één van de belangrijkste luchthavens van Europa:

- 43 à 44 miljoen passagiers per jaar, met een stijgende trend de afgelopen jaren. De coronacrisis zorgt voor een doorbreking van deze stijgende trend. Maar het aantal trekt weer aan.

- 1 miljoen dagelijkse reizigers extra per jaar (gemiddeld 30.000 dagelijkse reizigers per dag).
- 460.000 vliegbewegingen (starts en landingen) per jaar.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Menselijk falen (bijv. van piloten en de luchtverkeersleiding, is de meest voorkomende oorzaak)
- Technisch falen
- Externe factoren, die niet te herleiden zijn tot menselijk handelen (bijvoorbeeld weersomstandigheden, of een bird strike)
- Moedwillige verstoring (terreur/kaping).

De ervaring leert dat incidenten vaak ontstaan waar sprake is van een combinatie van bovengenoemde oorzaken.

Incidentverloop

Het is slecht weer. Een vliegtuig met 250 inzittenden vliegt vanaf de bestemming Spanje naar Nederland. Het gaat om een vliegtuig vol met Nederlandse jongeren, die onderweg terug zijn van hun zomervakantie uit Spanje. Vlakbij Schiphol valt één van de motoren uit. Het vliegtuig met inzittenden crasht tijdens het dalen voor de landing op de Buitenveldertbaan, in het Amsterdamse Bos in de gemeente Amstelveen. Het toestel breekt bij de crash in drie stukken, en de twee motoren breken af.

Direct na de crash komen veel meldingen binnen op de meldkamers van de hulpdiensten. De meldingen geven de hulpdiensten een goed eerste beeld van de situatie. Het vliegtuig is neergestort in het Amsterdamse Bos, er is geen sprake van brand, delen van het vliegtuig liggen verspreid door het Amsterdamse Bos en overlevenden komen uit het vliegtuig. De mensen uit de directe omgeving van het plaats incident helpen de passagiers, met het verlenen van eerste hulp en met het opvangen van mensen in shock. Hulpdiensten uit het hele land zijn snel ter plaatse, en gaan direct over tot het redden van passagiers. Aan boord bevinden zich beknelde, gewonde en overleden passagiers. Ongedeerde en lichtgewonde slachtoffers worden nabij de incidentlocatie opgevangen. Overige gewonden worden naar ziekenhuizen in de hele Randstad overgebracht. Direct na het ongeluk wordt het luchtverkeer rondom Schiphol stilgelegd. De veiligheidsregio Kennemerland schaalt op naar GRIP 2 omdat de luchthaven en veiligheidsregio effecten ondervinden die om maatregelenvragen zoals media-aandacht, mobiliteit, slachtoffers en passagierslijsten, opvang en verzorging verwanten, informatievoorziening en OOV. Om de economische schade echter zoveel mogelijk te beperken wordt het vliegverkeer van en naar de andere start- en landingsbanen snel hervat. Na een week wordt ook het vliegverkeer op de Buitenveldertbaan hervat. In de nationale en internationale media is direct grote aandacht voor de crash. Zowel bij de luchthaven, als bij de gemeente Amstelveen komen veel telefoontjes binnen van verontruste mensen. De informatievoorziening verloopt in eerste instantie traag, verwanten komen daarom naar Amstelveen en Schiphol om informatie te halen.

Terwijl de hulpdiensten nog druk bezig zijn met het redden en bergen van passagiers, starten onderzoeken naar de oorzaak van de ramp en de schuldvraag. Instanties als het Openbaar Ministerie, de Onderzoeksraad voor de Veiligheid en andere betrokken instanties en inspecties zijn snel met onderzoekers ter plaatse. Het duurt tot de volgende dag voordat alle slachtoffers uit het vliegtuig geborgen zijn. Na enige tijd wordt gestart met de berging van de wrakstukken. In de tussentijdse periode heeft gemeente Amstelveen een herdenkingsbijeenkomst georganiseerd voor de passagiers die overleden zijn bij het vliegtuigongeluk.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld

Het aantal doden en gewonden van een vliegtuigcrash is erg afhankelijk van de locatie van de crash. Bij een vliegtuigongeval waarbij het vliegtuig direct tot stilstand komt bestaan de verwondingen veelal uit hoogenergetisch letsel. Bij een vliegtuigongeval waarbij er brand uitbreekt treden er veel brandwonden op.

De sociaal psychologische impact van het incident is groot, zowel bij overlevenden als nabestaanden. Maar ook mensen, die onder de aanvliegroutes van Schiphol wonen maken zich zorgen over hun veiligheid.

Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,07	Ernstig
Doden	0,28	Zeer ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,284	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,009	Aanzienlijk
Kosten	0,119	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,002	Niet van toepassing
Verstoring van het dagelijks leven	0,015	Beperkt
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,037	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,193	Zeer ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,003	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,101**	**Ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

Ondanks het ontbreken van een luchthaven in Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland is een incident bij het starten of landen van een luchtvaartuig een mogelijkheid, mede vanwege de aanvliegroutes over VrAA van de luchthaven in de direct aangrenzende regio. Het incident is ook als mogelijk gescoord door de experts. De afhankelijkheid van verschillende organisaties maakt een incident ondanks de controlemaatregelen mogelijk. De impact is groot door de gewonden, doden, kosten en de sociaal psychologische impact.

7.21 Scenario 21 incident met middelgrote (passagiers) vaart

Afbakening scenario

Omvang: Als gevolg van een brand aan een riviercruiseschip raakt het schip stuurloos en komt in aanvaring met een binnenvaartschip. Hierdoor raken enkele passagiers overboord.

Locatie: Achter het IJ, ter hoogte van Centraal Station.

Periode van het jaar/dag: Najaar, begin van de avond

Referentie worst case: Op 29 mei 2019 komt een rondvaartboot (Hableany, 27 meter) in botsing met een riviercruiser (Viking Sigyn, 135 meter) op de Donau, Boedapest. De rondvaartboot kapseist en zinkt meteen met aan boord 33 toeristen en twee bemanningsleden. Onder de opvarenden zouden ook kinderen zijn geweest. Na de ramp proberen hulpdiensten de opvarenden van de Hableany te redden uit het water, dat zo'n 10 tot 15 graden koud is. Een sterke stroming bemoeilijkt de redding. De zeven die levend uit het water worden gehaald, zijn onderkoeld en in shock. Van zeven anderen is hun overlijden bevestigd. Officieel worden de overige 21 opvarenden vermist.

Referentie dagelijkse zorg: Aanvaring waarbij geen slachtoffers vallen en beperkte schade optreedt aan de schepen.

Context

Over het Noordzeekanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Amstel en de grote plassen (zoals de Westeinderplassen) in de regio vindt veel personenvervoer plaats, zowel beroepsmatig als recreatief. Hierbij kan gedacht worden aan zee-, rivier- en partycruiseschepen, pleziervaartuigen en ponten. Het scenario 'Incident met een riviercruiseschip' kan vele vormen aannemen: man overboord of vermist, schip in nood, watersporter in problemen, gewond of bekneld persoon, ziekte aan boord, problemen met ijs, of anderszins noodzaak tot directe medische hulp. In alle gevallen gaat het erom de slachtoffers van het schip naar de wal

(ziekenhuis) te brengen. Feitelijk is eenieder bij een dergelijk incident, vanwege het open water en stroming etc., als verminderd zelfredzaam aan te merken.

Bepalende factoren bij de hulpverlening zijn: communicatie, uitgestrekt open water, stroming, overig verkeer, langsvarende vaart, bereikbaarheid voor de hulpdiensten en de temperatuur van het water.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Menselijke fouten (bij het beoordelen van de verkeerssituatie of snelheid, roekeloosheid of snelheid)
- Technische mankementen (bijv. als gevolg van brand)
- Moedwillig

Incidentverloop

Op het IJ van Amsterdam breekt brand uit op een riviercruiseschip met ongeveer 180 personen (bijvoorbeeld MS Edelweiss, 11,54 meter breed en 110 meter lang). Door de brand in de machinekamer van het riviercruiseschip loopt het schip 'uit het roer' en komt in aanvaring met een binnenvaartschip met graan. Drie passagiers raken door de aanvaring overboord. Het binnenvaartschip heeft slechts beperkte schade als gevolg van de aanvaring. Wel ontstaat door de aanvaring een lek in het riviercruiseschip. Het riviercruiseschip maakt water. Een betrekkelijk kleine scheur levert flinke problemen op, één van de compartimenten vult zich met water. Hierdoor krijgt het schip slagzij, wat voor redding een complicerende factor is. Het lek verhoogt de urgentie om te evacueren.

De politie te water, de patrouilleboten van Divisie Havenmeester van de Port of Amsterdam en de hulpdiensten komen ter plaatse. De vaarweg wordt hierdoor tijdelijk gestremd. Er wordt direct ingezet op evacuatie van de opvarenden. Tevens wordt gestart met de zoektocht naar de drie passagiers die overboord zijn geslagen. Twee van de drie passagiers zijn door de bemanning van het binnenvaartschip uit het water geholpen. De zoektocht naar de derde drenkeling wordt bemoeilijkt doordat de schemering intreedt. Na ruim een uur wordt de onderkoelde passagier uit het water gehaald en direct afgevoerd naar het ziekenhuis.

In eerste instantie lukt het niet om de brand onder controle te krijgen. Het duurt enige tijd voordat de blusboten ter plaatse zijn, snel daarna is de brand geblust. Nadat de brand geblust is brengen de hulpdiensten het schip naar de kade. Inmiddels hebben alle passagiers het schip verlaten. Veel van de passagiers zijn erg overstuur door het incident en worden ter plaatse opgevangen. Het incident trekt grote media-aandacht.

Groepen in kwetsbare positie en slachtofferbeeld

Enkele van de passagiers lopen als gevolg van de brand inhalatietrauma op, zij worden afgevoerd naar het ziekenhuis. Tevens zijn de drie passagiers die te water geraakt zijn afgevoerd naar het ziekenhuis. Eén van de drenkelingen overlijdt later alsnog.

Incident met middelgrote (passagiers) vaart		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,015	Aanzienlijk
Doden	0,017	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,042	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,007	Beperkt
Kosten	0,037	Aanzienlijk
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,077	Ernstig
Verstoring van het dagelijks leven	0,015	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,017	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,015	Aanzienlijk

Aantasting cultureel erfgoed	0,005	Beperkt
Impact totaal	**0,025**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

De gewonden en de doden zorgen voor een impact in de klasse aanzienlijk. Met name het te verwachten aantal gewonden onder de vele opvarenden zorgt voor een hoge impact in dit scenario. Het aantal vaarbewegingen ten opzichte van het incident zorgt voor een waarschijnlijkheid van mogelijk.

7.22 Scenario 22 incident treinverkeer

Afbakening scenario

Omvang: Zwaar spoorongeval Bijlmer ArenA

Locatie: Station Bijlmer ArenA

Periode van het jaar/dag: December op een zondag

Referentie worst case: In 2012 raken 190 mensen gewond en 1 overleden bij een botsing tussen twee passagierstreinen in de buurt van het Westerpark. Bij een ontsporing van een hogesnelheidstrein in Spanje in 2013 komen 79 personen om het leven. De trein heeft te hard gereden en vliegt uit de bocht. In 2016 komt 1 persoon om het leven en raakte 2 inzittenden lichtgewond bij een botsing tussen een trein en een hoogwerker in Dalfsen. Op 4 april 2023 vond er een treinongeval in Voorschoten plaats, waarbij op het traject Leiden – Den Haag, een goederentrein, een intercity van NS en een spoorkraan betrokken waren. De kraanbestuurder kwam om het leven. Van de circa 50 personen in de intercity raakten rond de 30 gewond, waarvan 19 in het ziekenhuis werden opgenomen. Op 10 april is bergingsbedrijf Mammoet gestart met het bergen van de intercity. Tussen 12 april en 19 april werden het spoor, de bovenleiding en bekabeling vernieuwd, waarna op 20 april, ruim twee weken na het ongeval, de treindienst tussen Leiden en Den Haag weer volgens dienstregeling kon worden uitgevoerd.

Referentie dagelijkse zorg: Aanrijding met een auto of persoon en een trein, tram of metro, waarbij afhankelijk van de snelheid licht of zeer ernstige persoonlijke verwonding ontstaan.

Context

In de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland verplaatsen veel mensen zich per spoor. Metro's, 120 trams en treinen vervoeren een groot deel van de mensen binnen de stad, maar ook forenzen die buiten de regio wonen maar in de regio werken. De drukte op het spoor, gecombineerd met de hub-functie van Amsterdam Centraal Station zorgt ervoor dat een ongeval altijd mogelijk is. In de afgelopen 10 jaar heeft de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland diverse malen een (grootschalig) incident gehad met treinen, metro's of trams, met de treinbotsing met twee passagierstreinen bij het Westerpark in 2012 de meest in het oog springende is.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Falen van preventieve systemen
- Menselijke fout
- Kapotgaan of het begeven van materieel

Incidentverloop

Op een zondag in december om 21:30 loopt ter hoogte van station Bijlmer ArenA door een mechanisch probleem een goederentrein uit de rails. De goederentrein, die grind en steen vervoert, raakt hierbij een stilstaande metro in de richting van Gein. Het metrostel wordt ongeveer 20 meter voortgeduwd door de zware trein en komt tot stilstand. In de metro bevinden zich rond de 120 mensen. De hulpdiensten worden direct gealarmeerd.

Op het moment dat het ongeval plaats vindt zijn in het Arenagebied diverse evenementen gaande. Om 22:30 uur zal in de Amsterdam ArenA de vriendschappelijke wedstrijd Nederland – Duitsland eindigen. De wedstrijd was uitverkocht met een maximale capaciteit van 53.052 mensen. Daarnaast is in de Ziggo Dome een concert

gaande van zangeres Ariana Grande. Ook dit concert is uitverkocht met 15.000 verkochte kaarten. Met de horecagelegenheden in de omgeving zullen er naar schatting ongeveer 78.000 mensen verblijven in het gebied, die voor een deel met het spoorvervoer via Bijlmer ArenA zijn gekomen. Daarnaast is er geen treinverkeer mogelijk tussen de belangrijke spoorader Schiphol-Utrecht Centraal. Het treinverkeer is stilgelegd en de GHOR meldt een eerste slachtofferbeeld van ongeveer 50 gewonden, waarvan 10 ernstig, allen inzittenden van de metro. 1 persoon zit nog bekneld in de metro. Deze wordt door de brandweer bevrijd. Prorail en GVB zijn ter plaatse en geven aan dat zowel de trein als metrospoor ernstig is beschadigd. Vervoer over de rails in zuidelijke richting zal enige tijd niet mogelijk zijn. De slachtoffers worden in panden in de omgeving opgevangen, alvorens ze hun weg kunnen vervolgen.

Terwijl de hulpverlening nog bezig is, komt de uitstroom van de evenementenlocaties op gang. Voor de mensen die met de trein en metro zijn gekomen worden door de NS-bussen geregeld, maar dit zijn er niet afdoende. Een deel van de mensen regelt eigen vervoer en er komen veel taxi's beschikbaar. Desondanks moeten duizenden mensen wachten in de kou tot vervoer beschikbaar komt. De volgende dagen staan er op de A2 en A9 meer files, omdat het spoorverkeer belemmerd wordt in verband met de spoorvernieuwing.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Bij het ongeval raken ongeveer 60 mensen gewond, waarvan een tiental ernstig. Het aantal valt relatief mee omdat het een metro betreft op een tijdstip buiten de spits. Daarnaast worden vele duizenden mensen getroffen omdat zij niet langer naar huis kunnen omdat het spoorvervoer weg is gevallen. Zij moeten in de kou wachten op andere mogelijkheden.

Incident treinverkeer		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,021	Aanzienlijk
Doden	0,01	Beperkt
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,041	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,027	Aanzienlijk
Kosten	0,07	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,014	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,07	Ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,023	Aanzienlijk
Sociaal psychologische impact	0,037	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Beperkt
Impact totaal	**0,032**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Onwaarschijnlijk**

De preventieve maatregelen die getroffen worden in het treinverkeer zijn dusdanig goed dat incidenten minimaal voorkomen. De combinatie van factoren (incident met trein, locatie, drukte) in het scenario maakt dat de waarschijnlijkheid wordt ingeschat op onwaarschijnlijk.

Het is wel zo dat indien een dergelijk groot scenario zich afspeelt het aantal gewonden, de kosten en verstoring van het dagelijks leven hoog is. Hierdoor is de impact gescoord als aanzienlijk.

7.23 Scenario 23 incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations

Afbakening scenario

Omvang: Brand in metro in ondergronds station

Locatie: Station Waterlooplein

Periode van het jaar/dag: Tijdens de ochtendspits

Referentie worst case: In Baku 1995 komen ten gevolge van een storing in het tractie systeem van een metro stel 300 personen om het leven en raken 270 personen gewond. Daegu 2003. Door brandstichting (aanslag?) komen 192 personen om het leven en raken 151 personen gewond Op 7 juli 2005 worden in Londen drie metro's getroffen door terroristische aanslagen. In de metro's worden bommen tot ontploffing gebracht. Bij de aanslagen op de metro's komen 39 mensen om het leven en raken honderden mensen gewond. In maart 2010 wordt een terroristische aanslag gepleegd op de metro in Moskou. Tijdens de ochtendspits worden twee bommen tot ontploffing gebracht. Bij de aanslagen 39 mensen om.

Referentie dagelijkse zorg: Automatische brand of rookmeldingen. Geen directe kans op letsel voor personen.

Context

Momenteel zijn er binnen VrAA vijf metrolijnen:

- 50 - Gein – Isolatorweg
- 51 - Centraal Station - Westwijk (Amstelveen)
- 52 - Noord – Zuid
- 53 - Centraal Station - Gaasperplas (Amsterdam Zuidoost)
- 54 - Centraal Station - Gein (Amsterdam Zuidoost)

De Noord/Zuidlijn loopt grotendeels ondergronds. Van de andere metrolijnen lopen lijn 51, lijn 53 en lijn 54 deels ondergronds, namelijk tussen Amsterdam CS en Amsterdam Amstel.

Specifiek aan een brand in (metro)tunnels is dat de effecten van de brand sterk vergroot worden door de hittetoename en de sterke rookontwikkeling. Daardoor is het voor passagiers moeilijk gebruik te maken van de beperkt beschikbare vluchtwegen.

Mogelijke oorzaken/triggers

De verschillende oorzaken van brand zijn:

- Een ontsporing of een botsing
- Een technisch defect in de wagon
- Verwarming en ventilatie
- Reminstallatie
- Elektrisch circuit
- Technisch defect in de tunnel
- Tunnelinstallaties
- Elektrisch systeem
- Rail-infracomponenten
- Moedwillig (brandstichting)
- Wateroverlast

Gelet op de historische gegevens zijn warmgelopen remmen, elektrabranden en zwerfvuil de meest voorkomende oorzaken van brand in het ondergrondse metrosysteem.

Incidentverloop

In de middelste wagon van een metrotrein bestaande uit drie gekoppelde metrostellen, ruiken reizigers een brandlucht. Een bestuurder van een tegemoetkomende metro ziet tussen station Nieuwmarkt en station Waterlooplein vlammen uit één van de ventilatiesystemen in de metro zien slaan. Hierop informeert hij de

verkeersleiding die de bestuurder van het getroffen metrostel informeert. De bestuurder van de metro rijdt conform de safe haven procedure door naar het volgende station, station Waterlooplein. Op het moment van aankomst op station Waterlooplein is de trein bezet met circa 600 personen. Als de metro stopt op station Waterlooplein en de deuren openen heeft de brand zich al verspreid binnen de wagon, en slaat de brand uit de geopende deuren. Op station Waterlooplein staan veel mensen op de metro te wachten, en is net een metro uit tegengestelde richting (richting Amsterdam Centraal) komen aan rijden. In deze metrotrein bevinden zich circa 500 personen. Op het eilandperron – tussen de metrosporen – bevinden zich, vanwege het uitvallen van de vorige metro veel personen; circa 450 personen.

Zodra de brand gesignaleerd is wordt het metroverkeer in het tunneltraject stilgezet. Door de rook- en warmteontwikkeling worden de Rook- en Warmteafvoersystemen (RWA) geactiveerd. RWA zorgen voor een gecontroleerde afvoer van rook en hitte, waardoor het grootste gevaar beheerst wordt. Tevens wordt de ontruiming van het station geactiveerd. Het station wordt door de bestuurders van de twee metro's en het aanwezig stations personeel ontruimd. De capaciteit van de vluchtwegen is normaal gesproken voldoende.

Door adequaat optreden van de hulpverleningsdiensten blijft de schade beperkt tot de metrotrein en een aantal installaties op het perron. De rest van de dag blijft het metroverkeer tussen Amsterdam Centraal en Waterlooplein gestremd. De GVB zet op dit traject vervangend busvervoer in. Het metroverkeer kan de volgende dag alweer hervat worden, en na een week wordt station Waterlooplein ook weer in gebruik genomen.

In eerste instantie is de oorzaak van de brand onduidelijk. In de media worden parallellen getrokken met de terroristische aanslagen op de metro's in Londen en Moskou. Uit onderzoek blijkt echter dat de brand veroorzaakt is door een technisch defect in het elektrisch circuit.

Groepen in kwetsbare posities en slachtofferbeeld
Het slachtofferbeeld is groot en bestaat voornamelijk uit brandwonden en inhalatietrauma. Ook lopen mensen kneuzingen en botbreuken op als gevolg van de paniek die ontstaat bij de trappen om het perron te ontvluchten.

Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,004	Niet van toepassing
Doden	0,051	Ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,076	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,009	Beperkt
Kosten	0,055	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,007	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,03	Aanzienlijk
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,012	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,034	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,004	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,028**	**Aanzienlijk**
Waarschijnlijkheid		**Onwaarschijnlijk**

De experts scoren dit incident als onwaarschijnlijk. Een incident kan zich voordoen, maar de organisatie, de railveiligheidsystemen en de getroffen maatregelen zijn allemaal zo ingericht dat het intensieve gebruik van

metro's en trams veilig is. Wanneer het mis gaat bij een incident scoort het hoog op de criteria doden en gewonden. Daarnaast is het een aantasting van een primaire behoefte van velen en dus een verstoring van het dagelijks leven. Gemiddeld is de impact van dit scenario als aanzienlijk gescoord.

7.24 Scenario 24 ziektegolf met besmettelijke ziekte

Afbakening scenario

In de huidige systematiek voor het opstellen van Regionaal Risicoprofiel van de Veiligheidsregio worden onder het maatschappelijk thema Gezondheid de crisistypen benoemd die een impact hebben op de lichamelijke gezondheid van de burgers in de regio. Het beperkt zich echter tot risico's naar aanleiding van virussen, infecties en bacteriën.

Van belang is om rekening te houden met een (nog) hoger aantal aandeel kwetsbare in de Veiligheidsregio als gevolg van de stijging van de gezondheidsrisico's. De gezondheidsrisico's lopen op door klimaatsverandering, vergrijzing, complexerezorg in thuissituaties, teruglopende vaccinatiegraad en de arbeidskrapte in het zorgdomein. Het groter aandeel kwetsbare is van invloed op het veiligheidsproblematiek en daarmee op andere incidenttypen en scenario's.

Het COVID-19 virus laat zien dat een wereldwijde pandemie een geloofwaardig scenario is geworden.

Omvang: Een substantieel deel van de bevolking raakt besmet met een virus en wordt ziek. Een deel komt te overlijden. Landelijke coördinatie is noodzakelijk.

Locatie: Wereldwijd/landelijk.

Periode van het jaar/ dag: Gehele jaar.

Referentie worst case: Meer dan de helft van de bevolking raakt besmet met de infectieziekte (een virus, bacterie, parasiet of schimmel), en wordt ziek. De infectieziekte heeft een hoge virulentie en mortaliteit (bijvoorbeeld een gemuteerd virus).

Referentie dagelijkse zorg: Mogelijke verstoring van zorgcontinuïteit in de gehele witte keten (acute zorg, verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg, gehandicaptenzorg etc.), mogelijk ernstige verstoring reguliere Zorg.

Context

Het scenario ziektegolf met besmettelijke ziekte is door de pandemie door het COVID-19 virus bijzonder actueel geworden. Wereldwijd startte deze situatie in 2019 en in februari 2020 werd het eerste geval in Nederland vastgesteld. Tot en met 2023 heeft dit een grote impact gehad op de samenleving en de uitvoering van de werkzaamheden van de GGD en de Veiligheidsregio. Ook in de toekomst zal het reëel blijven dat er zich opnieuw een grote uitbraak van een infectieziekte zal voordoen. De huidige wereld heeft een forse globalisering ondergaan. Mensen reizen meer dan ooit tevoren waardoor een infectieziekte zich met grote snelheid kan verplaatsen over de wereld. Aandacht voor infectieziekten die van dier op mens overgedragen kunnen worden (zoönosen) is toegenomen. Daarnaast speelt klimaatverandering een rol waardoor we veranderingen zien in temperatuur en weersomstandigheden. Deze hebben invloed op het gedrag van de mens die bijvoorbeeld vaker het water opzoekt in warme perioden. Aan de andere kant zien we ook wijzingen in het voorkomen van vectoren zoals bijvoorbeeld muggen die in het verleden vooral in de tropen voorkwamen en nu steeds vaker zich in noordelijker gelegen gebieden vestigen. Tevens zien we dat de vaccinatiebereidheid in de samenleving voor vaccinaties via het Rijksvaccinatieprogramma terug blijft lopen en er regio's zijn waar er zorgelijke situaties lijken te ontstaan. Deze combinatie van factoren maakt dat een nieuwe grote uitbraak van een infectieziekte mogelijk niet eens heel ver weg hoeft te zijn. Binnen het verzorgingsgebied van de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland is dat er ook grote doelgroepen zijn met sterk eigen netwerken. Dit is duidelijk naar voren gekomen bij de mpox uitbraak in 2022.

Mogelijke oorzaken/triggers
Een infectieziekte bereikt Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland vanuit het buitenland of andere regio's. De infectieziekte kan zich snel verspreiden binnen de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland door de hoge bevolkingsdichtheid, een groot aantal (dagelijkse) bezoekers en via luchthaven Schiphol, Haven Amsterdam en met de trein, auto of fiets reizende mensen.

Incidentverloop
Een virus of andere besmettelijk ziekte bereikt Nederland en daarmee Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Het aantal geïnfecteerde personen is eerst nog beperkt, maar loopt op tot sprake is van een explosieve stijging. Vaccins zijn (nog) niet beschikbaar. Vanaf het hoogtepunt van de epidemie daalt het aantal geïnfecteerde personen, totdat er geen nieuwe gevallen meer bijkomen. De duur van de pandemie is onvoorspelbaar.

Landelijke coördinatie voor de aanpak van bestrijding van de infectieziekte (van patiëntenzorg en –spreiding, communicatie tot aankopen van vaccins etc.) is al snel nodig. Een groot aantal partners en (netwerk)organisaties (veiligheidsketen, rode kruis, defensie etc.) is betrokken en werkt samen. De overheid is genoodzaakt om beperkende maatregelen op te leggen, waardoor het dagelijkse leven op onderdelen stil komt te liggen. Bedrijven gericht op eerste levensbehoeften blijven draaien (zoals supermarkten, tandarts), anderen draaien op beperkte kracht (zoals bouwmarkten) of zijn helemaal gesloten, zoals horeca, restaurants, kinderdagverblijven. Ook scholen en andere onderwijsinstellingen zijn op last van de overheid tijdelijk gesloten. Het grote aantal huisartsconsulten en ziekenhuisopnames tegenover minimale bezetting in de zorginstellingen leidt tot schaarste in de zorgverlening. Reguliere ingrepen komen onder druk te staan en er is schaarste in persoonlijke beschermingsmiddelen. Naast het grote aantal mensen dat uitvalt door ziekte, blijven ook veel mensen thuis om voor zieke familieleden te zorgen, uit angst voor besmetting of omdat zij in quarantaine moeten. Creëren van draagvlak voor de beperkende maatregelen en handhaving van de maatregelen zijn belangrijke (bijkomende) aandachtspunten.

Groepen in kwetsbare positie en slachtofferbeeld
De meest kwetsbare groepen zullen over het algemeen ouderen en mensen met onderliggend lijden zijn. Ook mensen met psychische klachten en mensen in een niet veilige thuissituatie zijn kwetsbaar. Deze laatste groep omdat maatregelen bij hen indirect een grotere impact kunnen hebben.

Ziektegolf met besmettelijke ziekte		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,046	Ernstig
Doden	0,267	Zeer ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,265	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,161	Zeer ernstig
Kosten	0,265	Zeer ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,011	Beperkt
Verstoring van het dagelijks leven	0,323	Zeer ernstig
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,178	Zeer ernstig
Sociaal psychologische impact	0,296	Zeer ernstig
Aantasting cultureel erfgoed	0,037	Ernstig
Impact totaal	**0,185**	**Zeer ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

Het COVID-19 virus laat zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) een ingrijpend scenario is en het qua impact met name hoog zal scoren op doden en chronisch zieken, voornamelijk onder de kwetsbaren in de samenleving. Daarnaast is er sprake van hoge kosten en verstoring van het dagelijks leven. De impact van het scenario wordt gescoord op zeer ernstig. De waarschijnlijkheid als mogelijk.

7.25 Scenario 25 incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties

Afbakening scenario

Omvang: Tijdens een nationale feestdag bevinden zich in de stad Amsterdam vele honderdduizenden personen voor een veelheid aan activiteiten. Op veel uitgaanspleinen en -gebieden vinden optredens plaats. Er wordt op grote schaal drank en drugs gebruikt in de openbare ruimte.

Locatie: Amsterdam tijdens een feestdag of grootschalig evenement

Periode van het jaar/dag: Voorjaar/zomer

Referentie worst case: Tijdens de Dodenherdenking (2010) op de Dam ontstaat paniek, nadat een man tijdens de twee minuten stilte schreeuwt. Door de schreeuw ontstaat er chaos, veel beweging en raken tientallen mensen gewond. Het gaat vooral om botbreuken en schaafwonden.
Ook in 2010 gebeurt er in Duitsland een incident bij het festival Love Parade in Duisburg. 21 mensen overlijden door verdrukking in de tunnel die toegang geeft tot het festivalterrein en circa 625 mensen raken gewond.

Referentie dagelijkse zorg: Grootschalige evenementen (nationale feestdagen bijvoorbeeld Koningsdag, Sail, Pride, jaarwisseling, ADE), toenemend aantal grootschalige sportevenementen, voetbalwedstrijden, concerten, festivals, huldigingen. Daarnaast het gehele jaar door demonstraties.

Context

Amsterdam is een grote trekpleister en de stad trekt vele honderdduizenden bezoekers, met name bij de grote nationale feestdagen, evenementen en gelijktijdigheid van meerdere evenementen.

Om de toestroom van deze grote aantallen bezoekers goed te laten verlopen is sinds enkele jaren sprake van interregionaal spreidingsbeleid. Beleid waarbij wordt ingezet op spreiding van evenementen wat betreft tijd, locatie en grootte. (Liefst) minder gelijktijdig, meerdere locaties en kleinere omvang. Dit betekent dus niet altijd minder evenementen op bijvoorbeeld een nationale feestdag maar meer kleinschaligere evenementen op meerdere locaties die liefst ook verschillende doelgroepen aanspreken (scheiding van doelgroepen).

Ondanks dit beleid blijven de grotere nationale evenementen vele (inter)nationale bezoekers trekken. Een incident tijdens, op of in de nabijheid van een evenement heeft een directe impact op het evenement en haar bezoekers maar ook eventueel een uitstraling op andere evenementen of zelfs de stad als geheel.

Op een nationale feestdag verwacht Amsterdam enkele honderdduizenden bezoekers. Dit zijn extra bezoekers naast de reguliere toestroom en aanwezigheid van toeristen en natuurlijk de inwoners van Amsterdam zelf. Hiermee zit de stad aan haar maximum. Elk jaar is het in alle opzichten passen en meten om iedereen goed en rustig in en uit de stad te krijgen. Ook de NS zit aan de top van zijn vervoerscapaciteit. De NS kan, als alles voorspoedig verloopt, via Amsterdam CS zo'n 40.000 reizigers per uur verwerken. Veel van de activiteiten concentreren zich rond de toeristische trekpleisters in het centrum van Amsterdam. Verder zijn er evenementen in de grote evenementenlocaties als de Arenaboulevard, de RAI en het Westerpark/de Westergasfabriek.

De bezoekers van een nationale feestdag bestaan uit bezoekers uit Amsterdam en heel Nederland en vallen binnen vele leeftijdscategorieën. Gezien de spreiding en het aanbod zoeken de verschillende doelgroepen wel meer het evenement en de locatie die bij hun behoeften past. Verder zijn er zoals altijd vele (inter)nationale toeristen in de stad die niet specifiek voor een nationale feestdag komen maar hiermee wel geconfronteerd worden.

Mogelijke oorzaken/triggers

- Reguliere incidenten
- Menselijk gedrag
- De mensenmassa zelf
- Weersomstandigheden
- Organisatie van het evenement in de openbare ruimte met vaak tijdelijke objecten
- Terrorisme

Incidentverloop

Op een van de uitgaanspleinen is het feest in volle gang. Het gehele plein is vol met bezoekers en menig bezoeker heeft naast het reguliere alcoholgebruik ook drugs genomen. Doordat er geen echt evenement georganiseerd wordt is er ook geen verantwoordelijk evenementenorganisator die maatregelen neemt. Wel heeft de gemeente maatregelen getroffen voor crowd-management: er zijn hekken geplaatst en er zijn verkeersregelaars aanwezig. Een klein brandje bij een foodtruck leidt tot een ontploffing van een gasfles. De twee eigenaren raken (zwaar)gewond evenals een aantal omstanders van de foodtruck. Mensen in de omgeving schrikken en deinzen achteruit. Hierdoor ontstaat wat paniek onder de mensen in de buurt van het incident. Een deel van de mensen probeert de omgeving van het incident te verlaten een ander deel gaat juist aan de gang met eerste hulp.

De brandweer, GHOR en politie proberen de locatie van de foodtruck en de gewonden te bereiken. Dit gaat moeizaam, het plein is drukbezet en ook de toegangswegen naar het evenement zijn vol met bezoekers en toeristen. Het duurt meer dan een uur voordat de GHOR alle gewonden kan helpen. De meest voorkomende verwondingen zijn brandwonden, ademhalingsproblemen, botbreuken, kneuzingen en schaafwonden. De festiviteiten in de rest van de stad gaan gewoon door. Achteraf blijken er 78 gewonden te zijn.

Groepen in een kwetsbare positie en slachtofferbeeld

Het publiek bij het evenement is divers van samenstelling. Jongeren, ouderen, inwoners van Amsterdam en toeristen. Een deel van het publiek is onder invloed van alcohol en/of drugs. De directe omstanders van de foodtruck hebben brandwonden en een aantal personen wordt onder de voet gelopen en heeft vooral botbreuken, kneuzingen en schaafwonden.

Incident tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,006	Beperkt
Doden	0,014	Aanzienlijk
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,041	Ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,005	Beperkt
Kosten	0,016	Aanzienlijk
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,001	Niet van toepassing
Verstoring van het dagelijks leven	0,012	Beperkt
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,01	Beperkt
Sociaal psychologische impact	0,018	Aanzienlijk
Aantasting cultureel erfgoed	0,002	Niet van toepassing
Impact totaal	**0,012**	**Beperkt**
Waarschijnlijkheid		**Mogelijk**

De impact van dit incident zal beperkt zijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat binnen het vergunningstelsel van evenementen en festiviteiten aandacht is voor veiligheid, met bijpassende toezicht en handhavingsinstrumenten. De mogelijk bestaat dat er festiviteiten plaatsvinden waar ongelukken gebeuren, ook tijdens Amsterdam 750 jaar. Echter, de vergunningverlening in Amsterdam is goed geregeld om daarmee een voorspoedig verloop te waarborgen. Daarnaast zal een soortgelijke casus in de overige gemeentes van de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland naar alle waarschijnlijkheid een grotere sociaal psychologische impact hebben.

7.26 Scenario 26 terroristische aanslag

Afbakening scenario

Omvang: Op een van de uitgaanspleinen in Amsterdam vindt een schietpartij met automatische wapens plaats gevolgd door zware explosies.

Locatie: Amsterdam

Periode van het jaar/dag: Voorjaar/zomer, op een drukke vrijdagavond

Referentie worst case: De aanslagen in Parijs in 2015 omvatten een zestal terroristische aanslagen met zowel bomgordels as aanvalsgeweren in de avond en nacht van vrijdag 13 november 2015. In Frankrijk werd de noodtoestand en drie dagen van nationale rouw afgekondigd. Tijdens de aanslagen vielen 129 doden en meer dan 350 gewonden van wie er daags na de aanslagen nog veel in kritieke toestand verkeerden. Er waren acht aanslagplegers. In 2016 vielen er 32 doden en 340 gewonden bij de aanslag op het vliegveld en in de metro in Brussel.

In november 2020 werd in Wenen door een schutter op 6 verschillende locaties mensen onder vuur genomen. Er vielen in ieder geval 4 doden en waren 22 gewonden.

Bij de aanslag van de 37-jarige Gökmen T. in een tram in Utrecht op 18 maart 2019 vielen 4 doden en 2 zwaargewonden. Het terroristische motief blijkt uit het gebruik van geweld, het doelwit en de slachtoffers – willekeurig gekozen Nederlandse burgers.

Bij een aanslag in Brussel op 16 oktober 2023 beschoot een 45-jarige Tunesische man uit Brussel meerdere mensen. Twee Zweedse voetbalsupporters werden daarbij gedood.

Referentie dagelijkse zorg: High Impact Crimes, liquidaties zonder terroristisch motief

Context

In december 2023 verhoogde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) het dreigingsniveau terrorisme van 3 (aanzienlijk) naar 4 (substantieel). Dit betekent dat een terroristische aanslag in Nederland voorstelbaar is. In Europese landen hebben de aflopen jaren diverse aanslagen plaats gevonden en op korte termijn kunnen nieuwe aanslagen plaatsvinden, mogelijk ook in Nederland. De aanslag in Utrecht van 18 maart 2019 met 4 doden en 6 gewonden en de steekpartij met terroristisch motief op Amsterdam CS van 31 augustus 2018 met 2 gewonden zijn daar voorbeelden van.

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland en met name de stad Amsterdam is een mogelijk doelwit van terrorisme in verband met de (inter)nationale uitstraling, allure van de (hoofd)stad en het grote aantal dagelijkse bezoekers uit binnen- en buitenland. De toegankelijkheid en gebruik van de publieke ruimte door inwoners en bezoekers geeft de stad een open karakter. Zij voelen zich vrij om hun mening te uiten en het leven te leiden zoals zij dat willen.

Sommige mensen of groepen schuwen het gebruik van geweld in de openbare ruimte niet om hun doelen te bereiken. Aanslagen op mensenmassa’s, gebouwen of knooppunten in het openbaar vervoer zijn methoden om mensen te intimideren en de maatschappij te ontwrichten. De regio Amsterdam-Amstelland is een dichtbevolkt gebied (ruim 1 miljoen inwoners). Met name in Amsterdam worden grote evenementen georganiseerd die veel mensen op de been brengen. Jaarlijks bezoeken veel toeristen de regio.

Het doel van terroristen is mede gericht op het creëren van angst. Het kan gaan om kleinschalige acties met grote impact maar ook om verwoestende aanslagen. Het kan direct duidelijk zijn dat het gaat om terrorisme of het kan op een later moment blijken. Dit vergt hulpverlening aan de slachtoffers en tegelijkertijd het achterhalen wie achter de aanslag zit. Het vergt ook het omgaan met emoties als angst en woede. Na een aanslag bestaat het risico van een volgend incident door bijvoorbeeld door een nieuwe aanslag of copycat-gedrag (kopieergedrag). Ook blijvend gevaar door bijvoorbeeld ontsnapte verdachten of een langdurige gijzeling is een risico.

Inwoners, bezoekers, bedrijven en maatschappelijke groeperingen zullen een beroep doen op bescherming van de overheid. Van de overheid wordt eenheid in optreden verwacht om gevoelens van angst en mogelijke woede of juist uitingen van solidariteit te kanaliseren. Het is mogelijk dat een aanslag een polariserende werking heeft, waardoor de verhoudingen tussen bevolkingsgroepen op scherp komen te staan. Echter, een aanslag kan ook leiden tot saamhorigheid in de samenleving. (Overheids)communicatie en het maken van verbinding met wat er op straat en in de wijken gebeurt, is van belang.

Mogelijke oorzaken/triggers

- (Inter)nationale ontwikkelingen
- Maatschappelijke spanningen
- Moedwilligheid Menselijk gedrag
- Terrorisme

Incidentverloop

Op een van de uitgaanspleinen is het op vrijdagavond druk met bezoekers. De bezoekers komen voor de vele horecagelegenheden en terrassen aan het plein. Hierbij gaan bezoekers van gelegenheid naar gelegenheid en staan bij sommige locaties ook voor de ingang om toegelaten te worden. Daarnaast is het plein een centraal punt in de stad waarbij bezoekers het plein passeren op weg naar andere locaties en ook verscheidene tramlijnen passeren het plein.

Twee daders schieten vanaf twee posities op het plein op de aanwezige bezoekers met automatische vuurwapens. Direct ontstaat grote paniek onder de aanwezigen op het plein en iedereen probeert een veilige plek te vinden. Een deel van de bezoekers vlucht de horecagelegenheden in, een ander deel probeert het plein te ontvluchten via de toegangswegen en weer anderen zoeken dekking achter objecten zoals tramhaltes, bomen en terrastafeltjes. Onduidelijk is waar de aanvallers zich bevinden, iedereen vlucht alle kanten op en diverse personen lopen ook recht op de daders af.

De daders maken direct tientallen dodelijke en zwaargewonde slachtoffers. Na enkele minuten stopt het schieten en zijn de daders verdwenen. Onduidelijk is waar de daders heen gevlucht zijn.

Korte tijd later volgen er twee explosies achter elkaar in één van de horecagelegenheden aan het plein. De serre van de gelegenheid wordt hierbij naar buiten geblazen en glas vliegt in het rond. Ook hierbij vallen slachtoffers zowel op het plein als in de horecagelegenheid. De politie is inmiddels ter plaatse en de hulpverlening komt op gang.

Onduidelijk is of de daders een terroristisch motief hebben, hoeveel slachtoffers er zijn, wie de daders zijn en waar de daders zijn. Dit bemoeilijkt de hulpverlening omdat het gevaar ter plekke en/of elders nog kan voortduren.

De aanslag zorgt voor angst onder de bevolking en leidt tot een toename van spanningen in de samenleving. Naast de burgerinitiatieven voor rouwverwerking en samenhorigheid zijn ook polariserende meningen te vinden op sociale media. Beelden van de beschieting en de explosies worden gedeeld op social media. Van de overheid wordt duidelijkheid en actie verwacht, ook omdat de daders nog niet beeld zijn. De maatschappelijke onrust duurt na het incident nog lang voort. De aanslag wordt niet direct opgeëist, maar verschillende terroristische partijen worden in de media genoemd.

De twee daders worden binnen een week geïdentificeerd en opgepakt, waarna een lang juridisch traject volgt.

Groepen in een kwetsbare positie en slachtofferbeeld
Het publiek op het uitgaansplein is divers van samenstelling. In het gebied waren met name jongeren tot jongvolwassenen aanwezig, van verschillende afkomst en zowel lokale bezoekers als nationale en internationale toeristen. Onder de slachtoffers bevinden zich tientallen doden en een even groot aantal personen met zware verwondingen, zowel als gevolg van de beschieting of van de twee ontploffingen in de uitgaansgelegenheid. Door de explosie hebben ook nog eens tientallen personen snijwonden van het rondvliegend glas. Als gevolg van de polarisatie in de samenleving voelt de bevolkingsgroep met eenzelfde achtergrond als de terroristen (bijv. geloof, etniciteit, levensovertuiging of achternaam) zich kwetsbaar voor uitsluiting, discriminatie en vergeldingsacties.

Het incident kent ook internationaal zijn weerslag op de toeristenstroom en de reputatie van Amsterdam.

Terroristische aanslag		
Impact criterium	**Gemiddeld Impact criterium Score**	**Vertaling**
Aantasting van de integriteit van het grondgebied	0,118	Zeer ernstig
Doden	0,222	Zeer ernstig
Ernstig gewonden en chronisch zieken	0,243	Zeer ernstig
Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	0,05	Ernstig
Kosten	0,086	Ernstig
Langdurige aantasting van milieu en natuur	0,016	Aanzienlijk
Verstoring van het dagelijks leven	0,462	Catastrofaal
Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	0,358	Catastrofaal
Sociaal psychologische impact	0,75	Catastrofaal
Aantasting cultureel erfgoed	0,039	Ernstig
Impact totaal	**0,234**	**Zeer ernstig**
Waarschijnlijkheid		**Waarschijnlijk**

De impact van een terroristische aanslag wordt geduid op zeer ernstig tot catastrofaal. De verstoring van het dagelijks leven, de aantasting van de positie van het lokale, regionale en nationale bestuur, naast de sociaal psychologische impact en het zeer hoog aantal doden en gewonden bij dit scenario maakt dat een terroristische aanslag grote gevolgen heeft. Het dreigingsniveau in Nederland is momenteel door de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) ingeschaald op 4 (van de 5). Dat betekent dat de kans reëel is dat er een aanslag plaatsvindt. Ook wordt het waarschijnlijk geacht dat een terroristische aanslag in Amsterdam als hoofdstad van Nederland kan plaatsvinden, met verstrekkende gevolgen. De afgelopen jaren zijn de voorbereidingen op een aanslag toegenomen. Gezien de verhoging van dreigingsniveau in 2023 van 3 naar 4 en de catastrofale impact die een grootschalige terroristische aanslag kan hebben op de maatschappij dient dit incidenttype zo hoog mogelijk op de agenda te blijven staan. Als hoofdstad en regio is het van belang om voorbereid te zijn en te blijven. De kans op een terroristische aanslag buiten het stedelijk gebied is aanzienlijk kleiner, gezien de beperkte politieke en sociaal maatschappelijke waarde van een aanslag in de periferie.

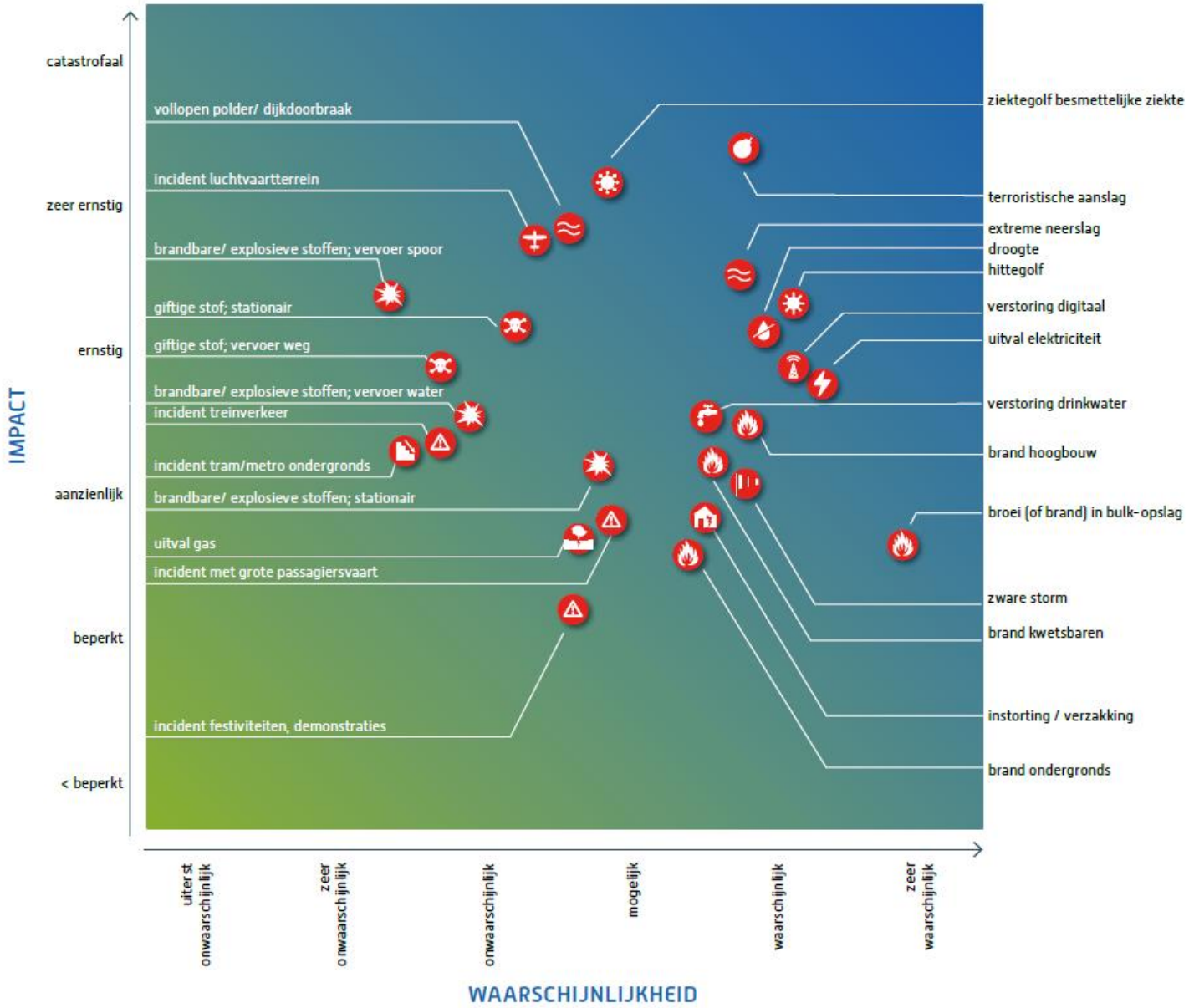
8. Risicodiagram en conclusies risicoanalyse

8.1 Risicodiagram

In de risicoanalyse hebben de experts de incidentscenario's eerst onafhankelijk van elkaar gescoord op impact en waarschijnlijkheid. De uitkomsten van deze digitale exercitie vormden het startpunt voor expertsessies waarin experts op verschillende domeinen met elkaar in gesprek gingen over de argumenten en overwegingen die hierbij van belang zijn. Resultaat van de sessies is voor elk van de 26 incidentscenario's een score op waarschijnlijkheid en impact.

In het risicodiagram zijn de uitkomsten van de risicoanalyse weergegeven. Op de verticale as van het risicodiagram is de impact van een scenario weergegeven. De maximale waarde van deze as is gelijk aan een scenario dat op alle criteria hoog scoort en dus een totale impactscore heeft die als catastrofaal kan worden aangemerkt. Op de horizontale as van het diagram is de waarschijnlijkheid uitgezet en is de maximale waarde: zeer waarschijnlijk.

Figuur 3 – Risicodiagram

8.2 Conclusies risicoanalyse

Per thema wordt de analyse van de scenario's beschreven.

Risico's in de natuurlijke omgeving
Voor het thema natuurlijke omgeving zijn vijf incidenttypen geselecteerd en gescoord: vollopen van een polder/dijkdoorbraak, overlast als gevolg van droogte, wateroverlast als gevolg extreme neerslag, zware storm en hittegolf. Het laatste incidenttype, hittegolf, is als nieuw incidenttype toegevoegd. Alle incidenttypen uit dit thema scoren relatief hoog, zowel op impact als op waarschijnlijkheid. De ervaringen van de afgelopen jaren met diverse incidenten als gevolg van extreem weer hebben verduidelijkt wat de impact kan zijn. De nieuwe inzichten van het KNMI over de ontwikkeling van het klimaat onderbouwen de inschatting van de waarschijnlijkheden. Nieuwe data, wetenschappelijke inzichten en recente ervaringen zorgen ervoor dat de scenario's beter worden ingeschat door de experts en de impact minder abstract is in vergelijking tot eerdere regionaal risicoprofielen. Dit leidt niet tot grote verschuivingen ten opzichte van de vorige risicoanalyse.

Risico's in de gebouwde omgeving
De incidenten in het thema bebouwde omgeving scoren gemiddeld aanzienlijk op de impactcriteria. Dit komt voornamelijk vanwege de ontwikkeling van meer hoogbouw, steeds meer verminderd zelfredzamen die zelfstandig blijven wonen en meer complexe ondergrondse bebouwing. De waarschijnlijkheid van de incidenttypen in het cluster bebouwde omgeving wordt iets lager ingeschat dan in het vorige risicoprofiel, maar is nog steeds redelijk hoog. Volgens de experts is dit onder andere te verklaren doordat branden nog steeds regelmatig voorkomen. De impact is vergelijkbaar met de vorige risicoanalyse.

Risico's in de technologische omgeving
De meeste incidenttypen die vallen onder het thema 'gevaarlijke stoffen' bij de industriële technologische omgeving scoren relatief hoog op de impact. Dit is uit te leggen door de grote gevolgen als het mis gaat. Hoewel er mogelijk nauwelijks doden en gewonden vallen, scoren de scenario's hoog op economische veiligheid (kosten) en sociale en politieke stabiliteit. De waarschijnlijkheid wordt echter niet hoog ingeschat, behalve bij het incident broei of brand. Dit komt bij afval- en recyclingbedrijven steeds vaker voor, maar heeft weinig tot minimaal effect. De scores zijn vergelijkbaar met die in het vorige risicoprofiel.

Risico's met betrekking tot vitale infrastructuur
Onder het thema vitale infrastructuur hebben de experts scenario's op de incidenttypen uitval elektriciteit en gas, digitale verstoring en verstoring drinkwater gescoord.

Het valt op dat de waarschijnlijkheid van bijna alle incidentscenario's binnen dit thema (uitval gasvoorziening uitgezonderd) als waarschijnlijk wordt beoordeeld. De impact wordt ingeschat op aanzienlijk tot ernstig. Dat heeft te maken met de relatief grote omvang en lange duur van de verstoring in de scenario's. In de praktijk is er vaker sprake van verstoringen in elektriciteit-, gas- en drinkwatervoorziening en telecom/ict, maar die zijn in een minder groot gebied en van kortere duur.

Experts geven aan dat bij de meeste incidenttypen in dit thema de keteneffecten de voornaamste reden zijn van de inschatting van de impact. Dit uit zich in een relatief hoge score op de impactcriteria verstoring van het dagelijks leven en kosten.

De scores voor de incidenttypen die ook onderdeel waren van de risicoanalyse in het vorige risicoprofiel zijn vergelijkbaar met die van het vorige risicoprofiel.

Risico's met betrekking tot verkeer en vervoer
Het verkeer op land (weg en spoor), water en lucht wordt over het algemeen drukker. Veiligheidssystemen en organisaties passen zich hierop aan. Tevens wordt van ongevallen geleerd en worden maatregelen doorgevoerd om herhaling te voorkomen. De sector verkeer en vervoer is zich bewust van zijn verantwoordelijkheden en treft zodoende de nodige voorzieningen. De impact van het incidenttype metro-tramstation ondergronds is lager beoordeeld dan in 2020. De waarschijnlijkheid van de incidentscenario's met

betrekking tot het thema verkeer en vervoer blijft gemiddeld laag. De impact van een luchtvaartongeval is hoog in vergelijking met de andere incidentscenario's in dit thema. In 2023 heeft de crisisorganisatie van VrAA extra aandacht besteed aan dit scenario en aan het scenario incident in metro- / tramstations ondergronds. De contacten en samenwerking tussen de VrAA en de vervoerders zijn goed. Het thema behoeft geen extra aandacht.

Risico's met betrekking tot gezondheid
Binnen het crisistype Ziektegolf hebben zich in de sinds 1918 hebben zich vijf grieppandemieën voorgedaan. In 1918 zijn wereldwijd miljoenen mensen overleden aan de Spaanse griep. In 1957 zijn tienduizenden mensen aan de gevolgen van de Aziatische griep overleden. De Hongkonggriep van 1968 maakt ook tienduizenden slachtoffers. In 2009 maakte de Mexicaanse griep meer dan 10.000 dodelijke slachtoffers, waarvan 54 in Nederland en vanaf begin 2020 kreeg de samenleving te maken met de Corona crisis (COVID-19) welke tot in 2023 grote impact op de samenleving heeft gehad.

Het COVID-19 virus laat zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) en ingrijpend scenario is en het qua impact met name hoog scoort op doden en ernstig zieken, voornamelijk onder de kwetsbaren in de samenleving. Daarnaast is er sprake van hoge kosten en verstoring van het dagelijks leven. De dreiging van een grootschalige ziektegolf (pandemie) leidt tot grote politieke, bestuurlijke en maatschappelijke aandacht.

De impact van een ziektegolf is vergelijkbaar gescoord als in het vorige risicoprofiel. De waarschijnlijkheid wordt iets lager ingeschat en ligt op het gemiddelde van de afgelopen eeuw.

Risico's met betrekking tot sociaal-maatschappelijke gevolgen
De twee incidenttypen binnen het thema sociaal-maatschappelijke omgeving zijn wat impact en waarschijnlijkheid betreft terug te vinden op verschillende plekken in het risicodiagram. Het incidenttype terroristische aanval scoort hoog op impact en wordt als waarschijnlijk aangemerkt. In 2023 is extra aandacht aan dit incidenttype besteed met actualisering van afspraken en planvorming en een uitgebreid traject van opleiden, trainen en oefenen. Hierdoor zijn hulpdiensten beter voorbereid op dit incidenttype. Het scenario gaat echter uit van een geslaagde aanslag. De waarschijnlijkheid wordt met name bepaald door geopolitieke ontwikkelingen die voor VrAA niet te beïnvloeden zijn. Dit incidenttype is het hoogst gescoorde incidenttype als het gaat om impact. De positie in het risicodiagram is vergelijkbaar met die van het vorige risicoprofiel.

Het incident tijdens grote festiviteiten of evenementen wordt op basis van historische data minder waarschijnlijk geacht dan in het vorige risicoprofiel. Ook de impact is beperkt. Met het oog op de viering van 750 jaar Amsterdam en SAIL 2025 blijft aandacht voor dit incidenttype van belang.

8.3 Uitkomsten risicoanalyse

Op basis van de expertsessies en de beschouwing van het risicodiagram kunnen een aantal conclusies getrokken worden. Onderstaande prioritaire risico's zijn daarbij benoemd voor Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland en worden in het nieuwe beleidsplan van de Veiligheidsregio opgenomen.

Incidenten in vitale infrastructuur met keteneffecten.
Deze incidenttypen zijn uitval van elektriciteit, gas en uitval van data- en ICT-voorzieningen en, in mindere mate, uitval van drinkwater. De oorsprong van het incident kan soms minimaal zijn, maar grote gevolgen en effecten hebben. Dit zijn incidenttypen die relatief hoog scoren op impact, niet door veel slachtoffers, maar door de keteneffecten. Die keteneffecten kunnen weer andere incidenten op andere thema's veroorzaken. De hoge impact komt vooral terug in de criteria sociaalpsychologische impact, kosten en aantasting van het dagelijks leven. Door de toenemende verbondenheid van systemen en sectoren zal de impact van dergelijke incidenten in de komende jaren alleen maar toenemen. Door de impact van klimaatverandering op de vitale infrastructuur en van toenemende geopolitieke spanningen kunnen deze incidenten zich frequenter voordoen.

Klimaatverandering en extreem weer (overstromingen/ droogte/ neerslag/ storm/ hitte)
Onder dit risico vallen de incidenttypen met een hoge impact door de keteneffecten van bijvoorbeeld overstroming, extreme weersomstandigheden en droogte. Ook hier geldt gelet op de beschreven trend van de klimaatverandering dat de impact en de waarschijnlijkheid van dergelijke incidenten in de komende jaren alleen maar zullen toenemen. De ervaringen van de afgelopen jaren en nieuwe wetenschappelijke data maken de gevolgen van de incidenttypen op de regio duidelijker en onderbouwen de forse impact die de experts koppelen aan de scenario's. Voor sommige incidenttypen is de impact mogelijk nog hoger op het moment dat het zich daadwerkelijk voordoet. De keteneffecten van langdurige hittegolven of extreme neerslag zoals in Limburg 2021, maar dan in de regio Amsterdam-Amstelland, zijn nog onvoldoende te overzien.

Ziektegolf
Het COVID-19 virus laat zien dat een grootschalige ziektegolf (pandemie) en ingrijpend scenario is en het qua impact met name hoog zal scoren op doden en ernstig zieken, voornamelijk onder de kwetsbaren in de samenleving. Daarnaast is er sprake van hoge kosten en verstoring van het dagelijks leven.

Terrorisme
De impact en waarschijnlijkheid van een terroristische aanslag komt uit de analyse duidelijk naar voren. De experts geven aan dat dit zit in de impactcriteria in het aantal te verwachten doden en gewonden, maar ook met name in de sociaalpsychologisch gevolgen die dit incidenttype heeft. De recente incidenten en de beoordeling van de waarschijnlijkheid door Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) als substantieel, maken duidelijk dat voorbereiding op dit incidenttype van belang blijft.

Grote en complexe branden
De omgeving verdicht; zowel boven- als ondergronds. Vanwege klimaatadaptatie worden nieuwe bouwtechnieken en -materialen, net nieuwe brandrisico's. Wanneer een groep kwetsbare inwoners wordt getroffen door brand, kan maatschappelijke onrust ontstaan. Daarom blijft het zaak om aandacht te besteden aan grote en complexe branden.

Militaire en statelijke dreiging

De territoriale veiligheid van de EU en de NAVO en daarmee ook van Nederland staat onder druk. De oorlog in Oekraïne heeft de verhoudingen tussen Rusland en het westen onder hoge spanning gezet. Daarnaast is Nederland doelwit van digitale aanvallen van andere landen. Digitale en fysieke spionage is een omvangrijk probleem. Andere landen proberen opinies en besluitvorming in Nederland te beïnvloeden en zetten daarmee de sociale cohesie onder druk. Deze spionage en beïnvloeding is niet alleen op de politiek gericht, maar ook op verstoring van de economie en op het buit maken van technologie.[22]

Bovengenoemde dreigingen hangen nauw met elkaar samen. Ze kunnen als middel ook worden gebruikt in een oorlog tegen Nederland of bondgenoten in NAVO- of EU-verband. Ze kunnen leiden tot grootschalige ontwrichting van de samenleving. Hierbij komen verstoringen samen die ook bij andere incidenttypen bestaan. Maar dan op een grotere schaal en voor een langere duur. Bijvoorbeeld opvang van vluchtelingen, medische zorg voor gewonde militairen, verstoring van mobiliteit (door Host Nation Support), uitval van vitale infrastructuur door fysieke of cyber-aanvallen.

De rijksoverheid en veiligheidsregio's werken aan een Landelijk Crisisplan Militaire Dreigingen. Daarin worden verschillende scenario's uitgewerkt en worden de rollen en taken van rijk en veiligheidsregio's beschreven.

[22] Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, AIVD, MIVD, NCTV, november 2022

9. Projectgroep en deelnemers expertsessies

Projectgroep

- Brandweer Amsterdam-Amstelland: Ron Hendriks | Kevin Kruiswijk | Ron Galesloot
- Brandweer Amsterdam-Amstelland energietransitie: Johan de Vries
- Brandweer Amsterdam-Amstelland klimaatadaptatie: Lana Garrels
- Crisisbeheersing VrAA: Timo Harland
- Liander: Maaike Bok / Wesley Putker
- GHOR: Jan van Asperen
- Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied: Hans Winnubst
- OOV Amstelland gemeenten: Bas Meskers
- OOV Amsterdam: Bart Kaasbergen / Rosalie van Gelder
- Openbaar Ministerie: Jeroen de Rijke
- Politie: Martin Klootsema / Michel de Rond da Silva Futre
- Port of Amsterdam: Ferry El Aaidi / Sjors Oenen
- Waternet: Yvonne Nijdam
- Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland: Jos Ketelaars (projectleider) | Marieke Geerlings | Larice van der Harst

Deelnemende organisaties tijdens de expertsessies van januari 2024

- Ambulance Amsterdam
- Amsterdam UMC, Mobiel Medisch Team (MMT)
- Brandweer Amsterdam-Amstelland (BAA)
- Climate Adaptation Services (CAS)
- Connexxion
- Defensie
- EBS
- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Aalsmeer/Amstelveen
- Gemeente Diemen
- Gemeente Uithoorn
- Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR)
- GGD
- GVB
- Hoogheemraadschap van Rijnland
- NS
- Odido
- Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG)
- Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG)
- Politie
- Port of Amsterdam
- Prorail
- PWN
- Rijksmuseum
- Rijkswaterstaat
- Stedin
- Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)
- Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)
- Vervoerregio Amsterdam
- VodafoneZiggo
- Waternet

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Bezoekadres:
Ringdijk 98, 1097 AH Amsterdam

Postadres:
Postbus 92171, 1090 AD Amsterdam

Telefoon:
020 555 6550

Website:
veiligheidsregioaa.nl

Buiten Gewoon Veilig 2025-2028 Beleidsplan

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

Auteur(s):	C. Westra
Datum:	17 december 2024
Versienummer:	1.6. Niet gevalideerde werkversie

Revisiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving
0.3	06-02-2024	Initiële versie
0.4	15-02-2024	Werkversie t.b.v. consultatie regiogemeenten
0.5	21-02-2024	Input OOV'ers verwerkt
0.6	27-03-2024	Werkversie voor input BWZ
0.7	17-04-2024	Input BWZ en GHOR verwerkt
0.8	18-04-2024	Werkversie voor input sectoren
0.9	02-05-2024	Input sectoren verwerkt
1.0	08-05-2024	Werkversie voor input MT VrAA
1.1	30-05-2024	Versie voor ter vaststelling in MT VrAA d.d. 4 juni 2024
1.2	04-06-2024	Input MT VrAA verwerkt
1.3	20-06-2024	Versie voor vaststelling concept door bestuur d.d. 3 juli 2024
1.4	28-08-2024	Versie na input OOV en GHOR d.d. 22 juli en 22 augustus 2024
1.5	31-10-2024	Versie na aanpassing hoofdstuk Crisisbeheersing
1.6	17-12-2024	Versie voor aanbieding aan gemeenteraden

CONCEPT

Inhoudsopgave

Voorwoord **4**

1. Introductie **5**

2. Veilige leefomgeving **7**

2.1 Wat zien we om ons heen? 7
2.2 Wat is onze ambitie? 7
2.3 Wat gaan we doen? 8

3. Verbrede en veilige inzet **11**

3.1 Wat zien we om ons heen? 11
3.2 Wat is onze ambitie? 12
3.3 Wat gaan we doen? 12

4. Paraatheid en slagkracht **14**

4.1 Wat zien we om ons heen? 14
4.2 Wat is onze ambitie? 15
4.3 Wat gaan we doen? 15

5. Crisisbeheersing **17**

5.1 Wat zien we om ons heen? 17
5.2 Wat is onze ambitie? 18
5.3 Wat gaan we doen? 18

6. Vakmanschap en leiderschap **21**

6.1 Wat zien we om ons heen? 21
6.2 Wat is onze ambitie? 21
6.3 Wat gaan we doen? 22

7. Informatiegestuurde veiligheid **25**

7.1 Wat zien we om ons heen? 25
7.2 Wat is onze ambitie? 25
7.3 Wat gaan we doen? 26

8. Diverse en inclusieve organisatie **27**

8.1 Wat zien we om ons heen? 27
8.2 Wat is onze ambitie? 27
8.3 Wat gaan we doen? 28

9. Bedrijfsvoering **29**

9.1 Wat zien we om ons heen? 29
9.2 Wat is onze ambitie? 29
9.3 Wat gaan we doen? 30

10. Woeste doelen **32**

Bijlage 1: Wettelijk kader beleidsplan **33**

CONCEPT

Voorwoord

Dit is het beleidsplan van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA): Buiten Gewoon Veilig 2025-2028.

"Wij gaan voor Buiten Gewoon Veilig. Dat is onze missie. We gaan naar buiten; zijn zichtbaar en herkenbaar op straat. Inwoners en partners weten ons te vinden en wij zoeken hen actief op. We doen ons werk gewoon goed en nemen verantwoordelijkheid voor ons werk en gedrag; we zijn erop aanspreekbaar. We werken met onze partners aan een veilige leefomgeving in onze regio én aan een sociaal- en arbeidsveilige organisatie. We bouwen samen aan een buitengewoon mooie, vakkundige en effectieve organisatie waar iedereen trots op is".

Onze organisatie is een sterke hulpverleningsorganisatie die met álle medewerkers 24/7 klaar staat wanneer het nodig is. Bij gevaar brengen we mens en dier in veiligheid. Onze taken komen voort uit de Wet veiligheidsregio's: branden voorkomen en bestrijden, voorbereiden op risico's, rampen en crises én coördinatie, beheersing en bestrijding van rampen en crises. Wij betrekken onze partners actief, samenwerking is de sleutel tot succes.

De afgelopen jaren hebben diverse grote en landelijke crises opnieuw de meerwaarde van de veiligheidsregio's laten zien. Zowel de COVID-19-crisis als de vluchtelingencrisis en de opvang van ontheemden hebben het belang aangetoond van een goede multidisciplinaire samenwerking. Ook binnen onze regio hebben deze crises veel effect gehad. Daarnaast hebben we bij de 'kleinere' lokale crises of evenementen laten zien waar we voor staan. De veiligheidsregio's zijn bij een breder publiek bekend geworden.

Mede door de grote landelijke crises in de afgelopen periode konden wij onze ambities uit het vorige beleidsplan niet allemaal realiseren. Een aantal ambities in dit beleidsplan hebben we daarom niet gewijzigd ten opzichte van het vorige beleidsplan. Gelukkig hebben we vanaf 2024 extra financiële middelen gekregen vanuit onze zes gemeenten en extra landelijke middelen voor crisisbeheersing en informatievoorziening. Dat maakt dat we nu verder aan de slag kunnen met deze ambities.

We gaan voort op de weg die we in het vorige beleidsplan hebben ingezet. De titel van het beleidsplan blijft dezelfde: 'Buiten Gewoon Veilig'. Daar is in 2021 namelijk niet zomaar voor gekozen; de titel staat voor de ontwikkeling van de organisatie en onze missie. We maken ons klaar voor de periode die voor ons ligt. De komende tijd heeft een aantal grote veranderingen impact op onze organisatie, bijvoorbeeld op het gebied van brandweerzorg. Ook bereiden we ons voor op veranderingen in de samenleving, wetgeving en op nu nog onbekende crises. Daarnaast volgen we vanzelfsprekend landelijke ontwikkelingen; of het nu gaat om de ontwikkeling van een Operationeel Centrum of ontwikkelingen richting een adaptieve brandweer. We denken actief mee en lopen waar nodig voorop.

We staan dag en nacht klaar om hulp te verlenen en te werken aan de veiligheid in onze regio. Elke dag een beetje beter. Dat doen we in samenwerking met al onze partners.

Tijs van Lieshout

Directeur Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland/
Commandant Brandweer Amsterdam-Amstelland

CONCEPT

1. Introductie

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) is een van de 25 veiligheidsregio's van Nederland. In elke veiligheidsregio werken gemeenten, brandweer, geneeskundige diensten, politie, Openbaar Ministerie en andere partners samen aan het beheersen van risico's, brandweerzorg, hulpverlening en voorbereiding op crises.

De sector Brandweerzorg is de grootste sector binnen VrAA. Bij deze sector horen onder andere de primaire processen Risicobeheersing en Incidentbestrijding. Ons derde primaire proces Crisisbeheersing valt onder sector Crisisbeheersing. Sinds 1 januari 2024 is dit samen met bevolkingszorg en crisiscommunicatie. De Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) maakt onderdeel uit van onze veiligheidsregio en wordt conform de wet gefinancierd door VrAA.

GHOR heeft een eigen meerjarenbeleidsplan; GGD Amsterdam voert dat plan uit.
Bedrijfsvoering, Informatie & Innovatie en Directie & Communicatie zijn de ondersteunende organisatieonderdelen voor zowel de sector Brandweerzorg als de sector Crisisbeheersing.

Aan de hand van acht programma's schetsen we in dit beleidsplan de ambitie en kaders van de ontwikkeling van onze organisatie voor de komende jaren. Dit zijn ambities op hoofdlijnen. Op basis van dit beleidsplan worden de meer concrete jaarplannen gemaakt.

Belangrijkste risico's
In het Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 hebben we samen met onze crisispartners de belangrijkste risico's voor onze regio in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot de aanwijzing van 26 risico's die specifiek zijn voor onze regio. We onderscheiden zes belangrijke regionale risico's waarbij VrAA een rol speelt. Dit zijn:

- Uitval van vitale voorzieningen zoals gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten
- Klimaatverandering, wat kan leiden tot overstromingen, extreme droogte of hitte, grote hoeveelheden neerslag of stormen
- Ziektegolf
- Terrorisme
- Grote en complexe branden
- Militaire dreiging

CONCEPT

Opbouw van 'Buiten Gewoon Veilig'

Vier inhoudelijke en vier ondersteunende programma's vormen samen nog steeds de koers van Buiten Gewoon Veilig. Per programma beschrijven we de ambities en wat we gaan doen om die ambities te realiseren.

De 'woeste doelen' (hoofdstuk 10) zijn onze doelen voor de lange termijn. In 2028, het eind van deze beleidsplancyclus, hebben we de eerste stappen gezet om deze doelen te realiseren.

De wettelijke kaders voor dit beleidsplan staan in bijlage 1.

CONCEPT

2. Veilige leefomgeving

De samenleving verandert en de risico's op het gebied van fysieke veiligheid veranderen mee. Dat heeft invloed op onze veiligheid. Met het programma Veilige leefomgeving werkt VrAA mee aan een fysieke leefomgeving waarin mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

2.1 Wat zien we om ons heen?

VrAA doet haar werk in een dynamische omgeving. Nieuwe technologieën doen hun intrede, de infrastructuur wordt complexer, de regio wordt meer en meer bebouwd en de verwachting van de samenleving verandert. We zien dat wetgeving soms achterblijft bij deze razendsnelle veranderingen en uitgaat van minimumvoorschriften die niet altijd toereikend zijn. Willen we de brandveiligheid waarborgen, dan vraagt dat in een verstedelijkte omgeving -met soms bijzondere gebouwen- om maatwerk. Schadebeperking is geen doelstelling van de wetgever, maar is wel van grote waarde voor de samenleving.

De Omgevingswet brengt een nieuwe manier van werken met zich mee als het gaat over de inrichting van de fysieke leefomgeving. De wet gaat uit van vertrouwen in plaats van controle. Bewoners en bedrijven krijgen daardoor meer ruimte voor het realiseren van activiteiten in de fysieke leefomgeving. Dit vraagt om een proactieve samenwerking tussen VrAA, gemeenten, ontwikkelaars, bewoners en organisaties. Het is van groot belang dat gemeenten, VrAA betrekken bij hun omgevingsplannen. Bijvoorbeeld bij de herontwikkeling van gebieden, zeker als die raken aan onze veiligheidsthema's (zie kader op pagina 10). Om advies op maat te geven is deze informatie cruciaal. Ook om ons als organisatie te kunnen voorbereiden op de toekomst. We werken en adviseren hierbij 'risicogericht' en 'integraal', in lijn met de Wet veiligheidsregio's (Wvr). En we gebruiken aanbevelingen uit onderzoeken van de Onderzoeksraad voor Veiligheid en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV).

Daarnaast zien we de impact van klimaatverandering. Dit brengt een nieuw type risico's met zich mee, zoals langdurige hittegolven en extreme wateroverlast. Om de samenleving en de leefomgeving zoveel mogelijk voor te bereiden op deze veranderingen en daarmee de veerkracht te vergroten, neemt de samenleving nu al maatregelen. Daarbij kun je denken aan de overgang van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen (energietransitie) en meer ruimte voor vergroening en waterberging in de gebouwde omgeving (klimaatadaptatie). Ontwikkelingen op het gebied van veilige energietransitie zijn er volop, bij nieuwe ontwikkelingen worden de risico's in kaart gebracht en risicobeheersingsmaateregelen voorgesteld. Al deze inspanningen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie brengen risico's met zich mee op de veiligheid van de fysieke leefomgeving. Zo kunnen het gebruik van warmtepompen, thuisaccu's of zonnepanelen invloed hebben op de brandveiligheid.

2.2 Wat is onze ambitie?

Onze ambities voor een Veilige leefomgeving zijn:

- Fysieke veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van bewoners, bedrijven en overheid. Alle partijen die betrokken zijn bij de beheersing van risico's in het fysieke domein stellen samen veiligheidsadviezen op. Ons doel is dat we kennis en expertise inbrengen in het netwerk en de samenhang in de gehele veiligheidsketen borgen.

- Wij zijn door onze specifieke kennis van de veiligheidsketen in de fysieke leefomgeving en van mogelijkheden voor repressie een onmisbare partner in het netwerk. Wij adviseren integraal en risicogericht. Partners schakelen onze expertise in omdat wij kunnen bijdragen aan het nemen van een verantwoord besluit. En niet alleen omdat de wet of een procedure dat voorschrijft.
- VrAA heeft de ambitie om de grootste risico's op het gebied van fysieke veiligheid in de regio in kaart te brengen. Daarvoor hebben we samenwerkingspartners nodig die ons tijdig informeren en betrekken en digitale systemen die ons daarin ondersteunen.
- VrAA zet haar expertise in waar de meeste veiligheidswinst te behalen is. We werken risicogericht en maken afgewogen keuzes in de inzet die we plegen en de producten en diensten die we leveren.
- VrAA zet in op preventie door kinderen van jongs af bewust te maken van risico's op brand en ze te leren wat ze in geval van brand moeten doen.
- We streven ernaar dat bewoners, bezoekers en bedrijven in onze regio zelfredzaam en veerkrachtig zijn. Ze zijn bekend met fysieke veiligheidsrisico's, weten wat te doen om de kans op een incident te verkleinen en hoe te handelen als er toch iets misgaat.
- VrAA heeft de ambitie om haar kennis op het gebied van 'Klimaatveiligheid' en 'Veilige Energietransitie' verder te ontwikkelen, in lijn met de Strategische Agenda Veiligheidsberaad 2024 – 2027.

2.3 Wat gaan we doen?

Om onze ambities waar te maken, zetten we ons in op de volgende onderdelen:

- Invulling adviesfunctie:
  - We ontwikkelen onze adviserende rol naar een integrale, proactieve dienstverlening. Voorop staat samenwerking met de gemeenten en diverse netwerkpartners. Zo is het de taak van VrAA om fysieke veiligheid in een vroeg stadium voor het voetlicht te brengen bij de gemeentelijke instrumenten, zoals de omgevingsvisie en omgevingsvergunning.
  - We ontwikkelen en vergaren kennis van incidentscenario's die de fysieke veiligheid in onze regio kunnen bedreigen. Hierdoor kunnen we bij onze advisering inzicht geven in de gevaren en risico's.
  - We adviseren risicogericht en oplossingsgericht, zodat we in omgevingsoverleggen een bijdrage leveren aan het principe uit de Omgevingswet 'ja, mits'.
  - We baseren onze advisering op drie pijlers:
    1. Veilige inrichting en veilig gebruik van de fysieke leefomgeving, infrastructuur en bouwwerken.
    2. Zelfredzaamheid van bewoners, bezoekers en bedrijven in onze regio.
    3. Effectief en veilig optreden van de hulpdiensten.
- Toekomst toezichthoudende rol VrAA:
  - Samen met het bevoegd gezag onderzoeken en definiëren we voor welke complexe bouwwerken deskundigheid van VrAA gewenst is, bijvoorbeeld hoogbouw of ondergrondse bouwwerken. Uitgangspunt daarbij is het belang van veiligheid én het veilig repressief optreden. Hierin nemen we ook mee de mogelijk veranderende werkwijze als gevolg van de nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
  - Op verzoek adviseren en ondersteunen we het bevoegd gezag in hun toezichthoudende taken.
  - We continueren het integraal, risicogericht en programmatisch toezicht bij bedrijven waar gevaarlijke stoffen in grote hoeveelheden aanwezig zijn en om die reden onder de Seveso-

CONCEPT

regelgeving vallen. We onderzoeken of we deze rol samen met de Omgevingsdienst ook kunnen invullen voor andere risicorelevante bedrijven.
  - We houden toezicht op de door VrAA aangewezen bedrijfsbrandweren en doen dat in een meerjareninspectieprogramma.
- Stimuleren veiligheidsbewustzijn en veiliger gebruik van de fysieke leefomgeving bij bewoners, ondernemers en instellingen:
  - Met (Brand)Veilig Leven zetten we in op het geven van voorlichting aan bedrijven, stichtingen en inwoners, met behulp van onze netwerkpartners. We zijn zichtbaar op straat en gebruiken diverse communicatiemiddelen voor campagnes. We stimuleren gedragsverandering bij die doelgroepen waar de kans op incidenten zoals brand het grootst is. Om zo het bewustzijn, de veerkracht en de zelfredzaamheid te vergroten.
  - BAA bezoekt groepen 7 van basisscholen in onze regio om de kinderen bewust te maken van risico's, ze te leren hoe brand te voorkomen en hoe te handelen bij brand. Doel is het bewerkstelligen van een brandveilige generatie.
  - BAA geeft voorlichting na impactvolle incidenten als brand. Wij zijn na het incident zichtbaar in de straat en buurt, leggen contact met buurtbewoners, verstrekken informatie en beantwoorden vragen.
  - In aandachtsgebieden en bij aandachtsobjecten zoals genoemd in het dekkingsplan VrAA 2025-2028, waar de opkomsttijd hoog is, zet BAA zich in om samen met gebouweigenaren en bewoners de kans op brand te verkleinen. Dit doen wij door ons hard te maken voor brandveilige gebouwen, door rookmelders te plaatsen en door voorlichting te geven over wat te doen bij brand.
  - Met de intentieovereenkomst Brandveilig Wonen continueren we een meerjarige samenwerking met woningcorporaties om samen in te zetten op brandveilige woongebouwen en woningen.
  - Met het convenant ‘Brandveiligheid in de zorg’ continueren we een meerjarige samenwerking met zorginstellingen, de gemeente Amsterdam en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied om zo de brandveiligheid naar een hoger niveau te brengen.
- Versterken van de informatiepositie van VrAA in het netwerk:
  - We streven ernaar met behulp van data onze kennis over risico’s op het gebied van fysieke veiligheid te vergroten en we houden deze actueel. Onze kennis over de hele veiligheidsketen delen we met onze partners en verwerken we in onze adviezen.
  - We leren steeds beter hoe we in het netwerk effectief en efficiënt kunnen samenwerken en wat dit van ons vraagt in houding en gedrag.
  - We dragen bij aan een goede informatiepositie van onze uitrukdienst, zodat ze veilig en effectief kunnen optreden bij incidenten.

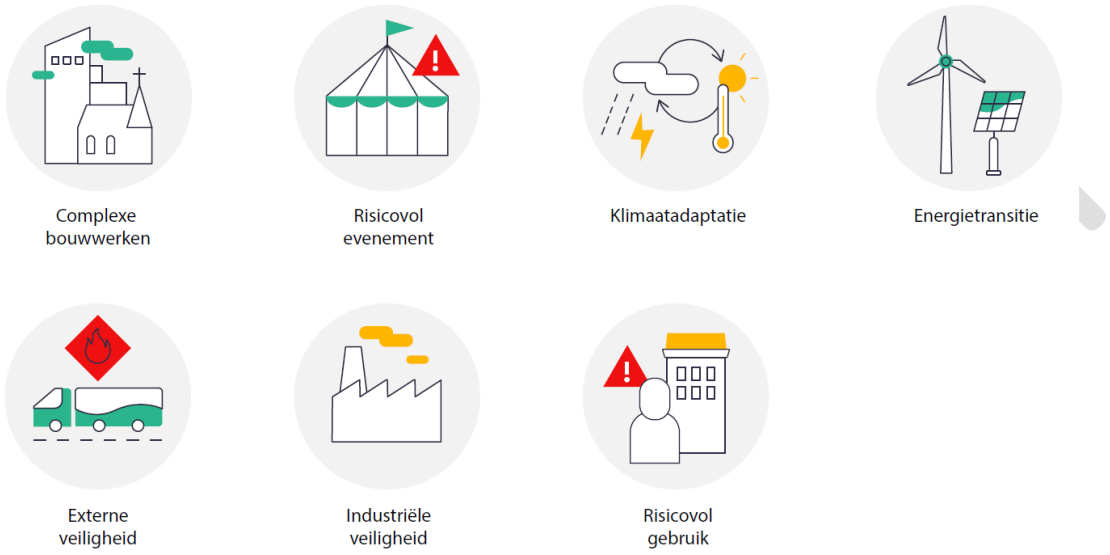
Risicogericht werken

VrAA heeft kennis van fysieke veiligheid in alle fasen van ruimtelijke ontwikkeling, bouw en gebruik. En ook bij diverse soorten risicovolle activiteiten, zoals complexe woongebouwen, industrie, evenementen en tunnels. VrAA zet deze kennis in op díe thema’s waar de meeste veiligheidswinst te boeken is. Samen met gemeenten bespreken we op welk moment in het proces we het beste kunnen aansluiten. De beoordeling en beïnvloeding van risico’s gebeurt in dialoog met diverse partijen, zoals planvormers, ontwikkelaars en gebouwbeheerders. Daarbij gebruiken we een risicomatrix waarin de impact van een incidentscenario en de waarschijnlijkheid ervan tegen elkaar

wordt afgezet. Onze meerwaarde zit erin dat wij niet alleen weten wát er mis kan gaan en wat onze repressieve mogelijkheden zijn, maar bovenal dat we ook weten welke maatregelen genomen kunnen worden om de gevolgen te voorkomen of beperken.

Veiligheidsthema's

Op onderstaande thema's zien wij de grootste risico's. Hierbij is het van belang om te begrijpen dat 'klimaatadaptatie' en 'energietransitie' overkoepelende thema's zijn die zowel elkaar áls de andere thema's doorkruisen. Enerzijds levert dit verminderde risico's door hun remmende werking op een verder veranderend klimaat, maar anderzijds kunnen de snelle ontwikkelingen binnen deze thema's ook nieuwe risico's voor de fysieke leefomgeving met zich meebrengen. Met de kennis die VrAA in huis heeft, kunnen we ook in dat laatste geval risico- én oplossingsgericht adviseren, met oog voor het Omgevingswetprincipe 'ja, mits'.

[De afbeeldingen voor *Externe Veiligheid* en *Industriële Veiligheid* worden nog samengevoegd tot één afbeelding met de nieuwe naam "Industriële en externe veiligheid".]

3. Verbrede en veilige inzet

Om toekomstbestendige en veilige brandweerzorg te blijven leveren, is het van belang om doorlopend te anticiperen op de ontwikkelingen in de samenleving. Met het programma Verbrede en veilige inzet, gekoppeld aan het Regionaal Risicoprofiel, bereiden we ons voor op de toekomst.

3.1 Wat zien we om ons heen?

Onder meer de toename van het aantal inwoners, de bouw van nieuw woningen, tijdelijke afsluitingen van kades en bruggen en snelheidsverlaging hebben invloed op de taken van brandweerzorg. Technologische mogelijkheden hebben eveneens impact op onze hulpverlening. Er zijn grenzen aan wat mensen aankunnen om te komen tot goede besluitvorming. Informatiesystemen kunnen hun hierbij ondersteunen. Daarnaast kan de inzet van robotica de risico's voor brandweermensen verminderen.

Wat betekent de veranderende samenleving voor de inzet van de brandweer van de toekomst? De noodzaak ontstaat om te kijken naar aanpassingen in de taken van de brandweer. Tegelijkertijd biedt dit kansen. Omdat deze aanpassingen niet beperkt blijven tot de regio, werken we ook landelijk samen aan de strategische thema's uit de toekomstverkenning Brandweer 2022-2030[1].

De arbeidsmarkt is krap. Het kost steeds meer moeite om voldoende nieuwe beroepscollega's te werven. Daarnaast voorzien wij de komende jaren een uitstroom van een groot aantal beroepscollega's. Deze uitstroom is grotendeels te wijten aan het functioneel leeftijdsontslag (FLO). De landelijke ontwikkelingen rond de tweede loopbaan zijn van belang voor de ontwikkelingen rond de instroom en uitstroom. Verder kent de beroepsuitrukdienst van Amsterdam-Amstelland al jaren een te hoog ziekteverzuim. Dat zorgt voor grote druk op de paraatheid. De oorzaak van het hoge verzuim lijkt vooral mentaal te zijn. Posttraumatische stressstoornis komt bijvoorbeeld regelmatig voor. Dit verzuim duurzaam verlagen is cruciaal voor het realiseren van een verbrede en veilige inzet.

Voor onze vrijwillige collega's en voor de hele organisatie zullen de landelijke ontwikkelingen rondom vrijwilligers en de bijpassende aanstelling impact hebben. Met name als het gaat om de wijze waarop zij voor de Brandweerorganisatie hun werk kunnen blijven doen. Wij volgen deze ontwikkelingen op de voet. Binnen onze regio zijn zeven kazernes, de blusboot en de Brandweer Ondersteuning afhankelijk van vrijwilligers. Ook bij deze organisatieonderdelen is het een grote uitdaging om voldoende vrijwilligers te werven en te houden.

Arbeidsveiligheid, fysieke- en mentale gezondheid van onze medewerkers zijn buitengewoon belangrijk als je kijkt naar de dynamische ontwikkeling van ons vak, organisatie en samenleving. Brandweermedewerkers ervaren een toenemende mentale belasting. Het is van groot belang om een goede werkgever te zijn en te blijven, met oprechte aandacht voor de mens. Agressie en geweld tegen hulpverleners nemen helaas nog steeds toe. Om situaties met agressie en geweld te verminderen, heeft de VNG de Taskforce Onze hulpverleners in het leven geroepen. De gemeente Amsterdam heeft daarnaast het programma Veilige Publieke Taak opgesteld. Wij zijn hierbij aangesloten. Dit biedt de organisatie en haar medewerkers handvatten voor wanneer zij te maken krijgen met agressie en geweld.

[1] Onderzoek Toekomstverkenning brandweer (nipv.nl)

3.2 Wat is onze ambitie?

- Het woeste doel ‘Onbegrensde brandweer’ is ons vergezicht. Dit doel omvat verbreding van taken en loopbaanmogelijkheden, verdergaande samenwerking met andere hulpdiensten en partners en het gebruik van innovatieve mogelijkheden. Zo kan Brandweer Amsterdam-Amstelland (BAA) zich toekomstgericht ontwikkelen.
- We willen toe naar een meer en betere informatiegestuurde incidentbestrijding.
- We werken nauw samen met andere regio’s en samenwerkingsverbanden in het land, onder meer aan de strategische doelstellingen uit de toekomstverkenning.
- Veilig werken (fysiek en mentaal) is binnen BAA een intrinsieke motivatie die we stimuleren en monitoren. We voorkomen zo veel mogelijk arbeid gerelateerd verzuim en onveilige situaties door beheersing van risico’s en borgen van arbeidsveiligheid. We leren van ongevallen en bijna-ongevallen.
- We zijn actief om agressie en geweld tegen hulpverleners te verminderen en onze medewerkers hiertegen te beschermen.
- De inzet van onze brandweervrijwilligers is gegarandeerd, waarbij er ruimte moet zijn voor maatwerk.
- We richten ons op de solide en flexibele organisatie van de taakgebieden: Brandbestrijding, Hulpverlening, levensreddend optreden en assistentie aan de ambulancedienst, Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen, Waterongevallen beheersing en Grootschalig en bijzonder optreden. Dit realiseren we met zogenaamde kernplatforms.

3.3 Wat gaan we doen?

- Wij zorgen ervoor dat onze medewerkers duurzaam inzetbaar zijn. We hebben een moderne en flexibele bedrijfsvoering met ruimte voor maatwerk en oog voor de maatschappelijke opgaven. We realiseren een breed aanbod aan loopbaanmogelijkheden binnen onze organisatie en daarbuiten door samenwerkingsverbanden met onze partners in de regio. Het instroom-, doorstroom- en uitstroomproces is een belangrijk onderdeel van onze organisatie.
- Samen met onze veiligheidspartners maken we het concept ‘Onbegrensde brandweer’ concreet. We benutten moderne en innovatieve mogelijkheden.
- We dragen actief bij aan en lopen voor op de ontwikkelingen op het gebied van adaptieve brandweerzorg.
- We borgen fysieke en mentale arbeidsveiligheid in de lijnorganisatie en de organisatieprocessen. We passen het principe van voortdurend leren en verbeteren toe, waaronder het leren over de toename van de mentale belasting van ons vak. We stimuleren proactief persoonlijk leiderschap met ondersteuning van de preventiemedewerkers en veiligheidskundige.
- We dragen zorg voor adequate ondersteunende informatiesystemen voor de incidentbestrijding en kijken naar de mogelijkheden voor de inzet van robotica en digitale verkenningen met bijvoorbeeld drones.
- Bij gebiedsontwikkeling en aanpassingen in infrastructuur anticiperen we op de effecten op de hulpdiensten.
- Bij bluswater- en bereikbaarheidsvraagstukken adviseert VrAA het bevoegd gezag. We doen dit zoals afgesproken conform de landelijke Handreiking Bluswatervoorziening & Bereikbaarheid[2].

[2] Bluswatervoorziening - Brandweer

- We dragen bij aan de landelijke Taskforce Onze hulpverleners en nemen deel aan het programma Veilige Publieke Taak. We stimuleren onze medewerkers om voorvallen van agressie en geweld te melden, we registreren elk voorval, verlenen nazorg en trainen onze medewerkers in het voorkomen van en omgaan met agressie en geweld.
- We volgen de landelijke ontwikkelingen rondom het implementatieplan “Bouwsteen Verplichtend Karakter voor Vrijwilligers” (kazernerings- en consignatiemodel).
- In 2025 zal het eerste kernplatform bemenst zijn en gaan functioneren. Doelstelling van het platform is het reageren en omarmen van (landelijke) ontwikkelingen en het herijken en toetsen van reeds aanwezige procedures, materieel en evaluaties.

CONCEPT

4. Paraatheid en slagkracht

Met het programma Paraatheid en slagkracht verwijzen we naar het Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028. In dit plan staan de operationele prestaties van de brandweerzorg en maatregelen ter verbetering van die prestaties.

4.1 Wat zien we om ons heen?

We zien dat ontwikkelingen op het gebied van bereikbaarheid, stadsverdichting en stadsuitbreiding in onze regio impact hebben op de dekking en de kwaliteit van de brandweerzorg. IJburg krijgt er nieuwe eilanden bij, in de stad komt meer hoogbouw. Denk daarbij aan de ontwikkeling in de Sluisbuurt en strandeiland. Gebiedsontwikkeling leidt tot nieuwe woonwijken zoals de Nieuwe kern in de gemeente Ouder-Amstel en de Bloemendalerpolder in stadsgebied Weesp.

De regio heeft grote duurzaamheids- en leefbaarheidsambities. Dit heeft invloed op de bereikbaarheid, toegankelijkheid en organisatie van de hulpverlening. Door het gebruik van nieuwe bouwmaterialen en de bouw van complexe, innovatieve gebouwen, gedragen branden zich niet meer altijd volgens het standaard brandverloop. Preventieve maatregelen worden steeds belangrijker om de dekking en de kwaliteit van de brandweerzorg hoog te houden en te verbeteren.

Veranderingen in de omgeving, risico's die samenhangen met bijvoorbeeld de energietransitie, hoogbouw en ondergrondse bouwwerken vragen om een wendbare hulpverleningsorganisatie. Veranderingen in de samenstelling van buurten door onder meer vergrijzing, andere zorgvragen en de daarmee gepaard gaande veranderingen in het type hulpverlening zorgen voor een accentverschuiving binnen de taken van hulpdiensten. De huidige wettelijke taken van de brandweer veranderen weliswaar niet, maar de verwachte afname in de zelfredzaamheid en mobiliteit van mensen zal impact hebben op de dienstverlening van de brandweer. We verwachten een toename van het aandeel hulpverleningen, assistentie van de ambulance en incidenten waarbij levensreddend handelend noodzakelijk is. Daarnaast heeft de toename van de hulpvraag ook gevolgen voor de benodigde capaciteit bij ontruiming in het geval van brand.

We zien dat we veel aandacht moeten hebben voor het behoud van onze cruciale vrijwilligers en de werving van nieuwe vrijwilligers. Uit recent onderzoek van de traineepoule van de metropoolregio Amsterdam blijkt onder andere dat de jeugdbrandweer een goede manier is om jongeren te betrekken en enthousiasmeren voor de brandweer. Daarnaast blijkt uit onderzoeken van het NIPV dat het nodig is om anders naar de vrijwillige brandweer te kijken; op drie terreinen liggen nieuwe mogelijkheden:

1. Maatwerk: hoe stuurt de brandweer op pluriformiteit in plaats van op uniformiteit?
2. Aandacht en steun: hoe geeft de brandweer aandacht aan brandweervrijwilligers en de cruciale rol van postcommandanten?
3. Beeldvorming: hoe creëert de brandweer juiste verwachtingen bij potentiële brandweervrijwilligers en werkgevers?

Daarnaast hebben landelijke ontwikkelingen impact op de regionale brandweerzorg. Zo kiest het NIPV de aankomende beleidsperiode bijvoorbeeld voor de verdere ontwikkeling van het landelijke grootschalig brandweeroptreden en het specialistisch optreden.

CONCEPT

Dit bepaalt de taakinvulling van brandweerorganisaties en kan op termijn aanvullende eisen stellen aan de capaciteit en slagkracht van de (regionale) brandweer.

4.2 Wat is onze ambitie?

- We continueren de ingezette koers om de dekking binnen onze regio te verbeteren.
- We bereiden ons voor op toekomstige ontwikkelingen.
- We zetten de flexibele brandweerzorg voort.
- De inzetbaarheid van eerstelijns eenheden en specialismen staat onder druk, optimale vormen van duurzame en gezonde inzetbaarheid van brandweermensen behoeft continu aandacht.
- We houden blijvende aandacht voor instroom en behoud van vrijwilligers.

4.3 Wat gaan we doen?

- We voeren de maatregelen uit ter verbetering van de kwaliteit van de brandweerzorg uit het dekkingsplan.
- We versterken de samenwerking met gemeenten op het gebied van bereikbaarheidsvraagstukken, door te anticiperen op stedelijke in- en uitbreiding en toekomstige bereikbaarheidsvraagstukken. We sturen aan op borging in de omgevingsplannen.
- We zetten in op extra preventieve en voorbereidende activiteiten zoals voorlichting, oriëntatie en oefenen voor de aandachtsgebieden en aandachtsobjecten uit het dekkingsplan. We versterken de verbindingen binnen de Veiligheidsketen.
- We passen de evaluatiecyclus uit de handreiking ‘Uniforme systematiek voor dekkingsplannen’ toe om de impact van de genomen maatregelen uit het dekkingsplan te monitoren en bij te sturen.
- We richten ons op de solide en flexibele organisatie van de taakgebieden: Brandbestrijding, Hulpverlening, levensreddend optreden en assistentie aan de ambulancedienst, Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen, Waterongevallen beheersing en Grootschalig en bijzonder optreden.
- We investeren in ons netwerk om ons bewust te zijn van onze omgeving en partners die hierin actief zijn. Zodat we een relevante en wendbare hulpverleningsorganisatie blijven.
- We continueren en versterken bestaande innovaties en samenwerkingsverbanden. Dit zijn onder meer Uitruk Op Maat, de Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA), vroegtijdige betrokkenheid bij gebiedsontwikkeling en -verdichting, interregionale operationele grenzen en het vormgeven van een veiligheidscentrum annex brandweerkazerne op het toekomstige Strandeiland van IJburg.
- We zetten in op veilige, duurzame en gezonde inzetbaarheid van onze mensen.
- Verdere implementatie van slimme ‘pagers’. Met behulp van slimme pagers kan de meldkamer eerder vaststellen of een eenheid wel of niet kan uitrukken. Vrijwilligers kunnen hun opkomst naar de kazerne direct bevestigen of afwijzen. We monitoren het gebruik en effect van de pagers en voeren zo nodig verbeteringen door.
- Werving en selectie is een uitdaging in een concurrerende en krappe arbeidsmarkt. Met de werving en opleiding van beroepspersoneel (blikkies) en aanvullende maatregelen ondervangt de brandweer de verminderde beschikbaarheid, maar dit blijft kwetsbaar.
- Ingegeven door Europese jurisprudentie heeft het Ministerie van Justitie en Veiligheid besloten dat het onderscheid tussen beroeps- en vrijwillige brandweerinzet het zogenaamde ‘verplichtend karakter’ is. In de regio zijn organisatievormen waarin deelname van vrijwilligers een verplichtend karakter heeft, zoals het kazernerings- en consignatiemodel. Deze zijn in de

CONCEPT

toekomst niet langer mogelijk op basis van een vrijwillige aanstelling. VrAA volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en anticipeert hierop met mogelijke alternatieven.

- De brandweer onderzoekt maatregelen om de beschikbaarheid van vrijwillige eenheden te versterken.
- We zetten verder in op onze arbeidsmarktcommunicatie en wervingsstrategie voor beroepscollega's en vrijwilligers.
- We zetten in op het binden en blijven boeien van vrijwilligers.
- We blijven investeren in de tweede loopbaan voor beroepsbrandweermensen.

CONCEPT

5. Crisisbeheersing

Met het programma Crisisbeheersing werken we de komende jaren in onze regio aan de verdere ontwikkeling van een flexibele en robuuste crisisorganisatie.

5.1 Wat zien we om ons heen?

De afgelopen jaren is de samenleving geconfronteerd met de COVID-19-pandemie en de toestroom van grote aantallen vluchtelingen uit Oekraïne. Deze ongekende crises vragen om een andere aanpak van de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Dit soort crises houden zich niet aan klassieke verantwoordelijkheidsverdelingen, geografische afbakeningen of een voorspelbaar verloop. De keteneffecten die bij een verstoring van één van de vitale processen kunnen optreden, zorgen snel voor instabiliteit van de samenleving. Dit heeft grote gevolgen voor onze inwoners. Onze voorbereidingen moeten ons in staat stellen om flexibel te reageren op de crises van de toekomst. Een noodzakelijk onderdeel daarvan is het vergroten van de weerbaarheid van de samenleving.

Ons Regionaal Risicoprofiel laat ook een verschuiving zien van kortdurende flitsrampen naar langdurige en complexe crises. De zes belangrijkste risico's zijn:

- Uitval van vitale voorzieningen zoals gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten
- Klimaatverandering, wat kan leiden tot overstromingen, extreme droogte of hitte, grote hoeveelheden neerslag of stormen
- Ziektegolf
- Terrorisme
- Grote en complexe branden
- Militaire dreiging

Om ons als veiligheidsregio goed voor te bereiden op langdurige crisisbeheersing, heeft het Rijk in de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) extra middelen beschikbaar gesteld. Met de andere veiligheidsregio's hebben we gezamenlijke ambities geformuleerd. Deze richten zich op de versterking van de crisisbeheersing, versterking van de informatiepositie door het inrichten van Veiligheidsinformatie Knooppunten (VIK) en het inrichten van het Knooppunt Coördinatie Regio's-Rijk (KCR2). Onze ambities hebben we vervolgens vertaald naar concrete werkzaamheden van het Rijk en de veiligheidsregio's. Deze zijn opgenomen in de landelijke agenda crisisbeheersing. De drie ambities uit de landelijke agenda crisisbeheersing zijn:

1. Het versterken van voorbereiding en paraatheid.
2. Het versterken van een weerbare samenleving.
3. Het bevorderen van kwaliteit en professionaliteit.

Aangezien de ambities uit de landelijke agenda crisisbeheersing in regionaal beleid moeten worden vertaald, nemen we deze ambities als vertrekpunt voor onze eigen beleidsambities.

5.2 Wat is onze ambitie?

1. **Versterken voorbereiding en paraatheid**:
   - Wij bereiden ons voor op 'klassieke' flitsrampen én ongekende crises. We weten welke rol of inzet een crisis van ons vraagt en zijn in staat deze rol goed in te vullen.
   - Onze crisisorganisatie is flexibel en vormt zich naar de opgave. Het Regionaal Crisisplan biedt daarvoor de basis. Door te investeren in de processen Leiding & Coördinatie, Informatiemanagement, Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie zetten we een robuuste infrastructuur neer die bij elk type crisis professioneel kan functioneren.
   - In het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) wordt informatie samengebracht en vormen we een zo compleet en actueel mogelijk veiligheidsbeeld (zie hoofdstuk 7) in een landelijk netwerk van vijfentwintig veiligheidsregio's, departementen en landelijke partners. We benutten ons veiligheidsbeeld om samen met onze partners te bezien wat er aan de hand is en of dat om inzet van de crisisorganisatie vraagt.

2. **Versterken weerbare samenleving**
   - De veiligheidsregio is *het* samenwerkingsplatform van de regio op het gebied van Crisisbeheersing. We kennen ons netwerk van samenwerkingspartners en weten van onze belangrijkste partners wat hun beweegt en wat er bij hen speelt. Zij gebruiken onze expertise op het gebied van crisisbeheersing en weten ons naadloos te bereiken bij verstoringen, crises en dreigende crises. Samen met onze partners werken wij aan een weerbare en veilige regio Amsterdam-Amstelland.
   - We beschikken over een robuuste, uniforme, professionele en efficiënte Bevolkingszorgcrisisorganisatie. De sterke pijlers Risicocommunicatie en Crisiscommunicatie dragen bij aan het weerbaarder maken van de inwoners van onze regio en het versterken van de zelfredzaamheid.

3. **Inzet op kwaliteit en professionaliteit**
   - We zorgen voor een impuls van de vakbekwaamheid. Ons opleidingsprogramma, trainingsprogramma en oefenprogramma past bij de ontwikkelbehoefte van de crisisorganisatie en de crisisfunctionarissen. We formuleren kwaliteitseisen en zorgen dat functionarissen zichzelf optimaal kunnen ontwikkelen op het gebied van crisisbeheersing.
   - We zijn een lerende organisatie. Wij willen continu leren van ervaringen bij oefeningen en incidenten, om daarmee de crisisorganisatie te verbeteren.

5.3 Wat gaan we doen?

- **Stevige basis**
  We bouwen verder op het bestaande fundament van een flexibele en robuuste crisisorganisatie. Dat doen we themagericht op basis van de belangrijkste risico's uit ons Regionaal Risicoprofiel. Zo krijgen onderwerpen als militaire dreiging, vitale infrastructuur (waaronder cybergevolgbestrijding) en terrorismegevolgbestrijding een plaats in de voorbereiding van de crisisorganisatie.

CONCEPT

Per thema verstevigen we het netwerk, actualiseren we plannen en ontwikkelen we scenario's voor oefeningen. We investeren in de ontwikkeling van onze crisisfunctionarissen, bieden op maat gemaakte werkwijzen aan en benutten de geleerde lessen uit eerdere oefeningen en incidenten.

- **Inzet crisisorganisatie**
  Op basis van ons veiligheidsbeeld kunnen we de crisisorganisatie activeren. Dat kan een opschaling in GRIP betekenen, maar ook het activeren van een deel van de crisisorganisatie of het activeren van een crisisteam in een kernbezetting om ontwikkelingen te monitoren of scenario's te ontwikkelen. We kunnen op deze manier eerder de samenwerking met betrokken partijen opstarten of bijvoorbeeld de inwoners van onze regio informeren over wat ze kunnen doen als de crisis zich verder ontwikkelt. Dit doen we altijd in samenspraak met onze partners, zoals politie, brandweer, GHOR en gemeenten. Op het terrein van openbare orde in de gemeenten binnen de veiligheidsregio (bijvoorbeeld demonstraties) heeft de crisisorganisatie alleen een rol als daar een expliciet verzoek van de driehoekspartners aan ten grondslag ligt of wanneer gecoördineerde inzet van de hulpdiensten ter plaatse noodzakelijk is (bij brand of gewonden).

- **Platform voor samenwerking**
  Volgens onze strategie voor netwerkmanagement brengen we het netwerk van traditionele en nieuwe crisispartners nader in beeld en geven we samen de voorbereiding op crises een impuls. We beperken ons niet tot de grenzen van onze Veiligheidsregio en zoeken actief de samenwerking op. Zowel op landelijk als op bovenregionaal niveau.

- **Invoering kwaliteitscyclus**
  We willen leren en ons blijven ontwikkelen. We investeren in de verbetering van kwaliteit en de kennis van crisisfunctionarissen, waarbij Leiding & Coördinatie, Informatiemanagement, Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie centraal staan. We bieden een uitdagend, afwisselend en op maat gesneden opleidings-, trainings- en oefenprogramma aan. We zetten in op het voeren van periodieke gesprekken met crisisfunctionarissen over hun individuele ontwikkelbehoefte.

- **Regie, coördinatie en beheer op Bevolkingszorg & Risico- en Crisiscommunicatie**
  Onze werkzaamheden staan in het teken van het ontwikkelen tot een robuuste, uniforme, efficiënte en veerkrachtige crisisorganisatie voor bevolkingszorg, het voldoen aan landelijke richtlijnen en kwaliteitseisen en de uitvoering van activiteiten op het gebied van het opleiden en trainen van functionarissen. Ook dragen we bij aan de landelijke ontwikkelingen Bevolkingszorg en sluiten we aan bij interregionale en landelijke netwerken. We leggen de basis voor

Risicocommunicatie en zetten in op duidelijke en aansprekende campagnes om onze inwoners te informeren over wat zij kunnen doen bij een crisis. Zo dragen we bij aan het weerbaar maken van de samenleving.

Regionaal Risicoprofiel 2025-2028
Het Risicoprofiel geeft inzicht in de risicovolle situaties in de veiligheidsregio die tot een ramp of crisis kunnen leiden. Voor VrAA zijn de volgende prioritaire risico's onderkend: Uitval vitale voorzieningen, Klimaatverandering, Ziektegolf, Terrorisme, Grote en complexe branden en Militaire dreiging. Met het Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 voldoen we aan de verplichting die de Wet veiligheidsregio's aan het risicoprofiel stelt.

Regionaal Crisisplan 2025-2028
In het Crisisplan beschrijven we conform de Wet veiligheidsregio's de organisatie, verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Met het Regionaal Crisisplan 2025-2028 voldoen we aan de opdracht om vanuit een heldere basisstructuur flexibel op te treden bij crises met verschillende omvang, impact en snelheid, nu en in de toekomst.

Bevolkingszorg, Risico- en Crisiscommunicatie
Op 1 januari 2024 heeft VrAA het beheer, de regie en coördinatie van Bevolkingszorg overgenomen van de gemeenten met het nieuw opgerichte team Bevolkingszorg & Risico- en Crisiscommunicatie. Voor Crisiscommunicatie geldt een gedeelde regie met de gemeente Amsterdam; optreden naar buiten toe gebeurt altijd vanuit VrAA. Ook Risicocommunicatie valt onder de sector Crisisbeheersing.

CONCEPT

6. Vakmanschap en leiderschap

Met het programma Vakmanschap en leiderschap werken we aan de belangrijkste pijlers voor de uitoefening van onze operationele werkzaamheden en het persoonlijk leiderschap van alle medewerkers in onze organisatie. In dit hoofdstuk ligt de focus op het vakmanschap en persoonlijk leiderschap binnen de (brandweer)organisatie. De ontwikkeling van het vakmanschap binnen de crisisorganisatie staat in hoofdstuk 5.

6.1 Wat zien we om ons heen?

Vakbekwaam worden en blijven door opleidingen te volgen en te oefenen is de basis voor een hulpverleningsorganisatie die 24/7 paraat staat. De omgeving van de veiligheidsregio ontwikkelt zich snel en staat voor talloze nieuwe uitdagingen. We zien dat onze samenleving verandert op het gebied van brandveiligheid, risico's en verwachtingen. Ook hebben we steeds vaker te maken met ongekende crises. De medewerkers en hun vakmanschap zijn cruciaal voor het oplossen van crisissituaties. Dit geldt zowel voor onze beroepskrachten en vrijwilligers als voor crisisfunctionarissen en kantoormedewerkers.

De (brandweer)organisatie heeft een grote behoefte aan nieuw personeel door grote uitstroom die de komende jaren worden verwacht, onder andere door het functioneel leeftijdsontslag. Dit verwachte verloop zal veel vragen van de opleidingscapaciteit van de brandweer.

Daarnaast is het aantal soorten situaties dat geoefend moet worden toegenomen en is het aantal beschikbare oefenmomenten de afgelopen jaren juist afgenomen, onder andere door druk op het rooster. Tegelijkertijd zijn er grenzen aan wat een mens als parate kennis kan hebben; daarom is het digitaal kunnen ontsluiten en toepassen van informatie van groot belang. Er staat druk op de beschikbare vakbekwaamheidsuren als gevolg van paraatheidsknelpunten door ziekteverzuim. De komende jaren moeten we een nieuwe kijk op vakbekwaamheid ontwikkelen, met onder andere een uitbreiding van verschillende oefenvormen.

We zien dat de ontwikkeling van ons persoonlijk leiderschap van groot belang is voor een veilige inzet en inclusieve werkomgeving. Daarnaast moet in opleidingen, oefeningen en trainingen ook aandacht zijn voor de zware fysieke en mentale belasting.

6.2 Wat is onze ambitie?

Ambities op het gebied van vakmanschap in de (brandweer)organisatie:

- We zijn een vitale en lerende organisatie waar leren vanzelfsprekend, nuttig, veilig en leuk is en waarin we de mogelijkheid bieden om voor alle functies te blijven leren.
- We voeren regie op vakbekwaamheid gerelateerde producten, diensten, processen en procedures. We adviseren en denken proactief mee en organiseren en ondersteunen waar nodig.
- We staan continu in verbinding met onze doelgroepen; de afdeling Vakbekwaamheid is zichtbaar en benaderbaar.
- P&O biedt ondersteuning voor de niet-repressieve werkzaamheden zoals trainingen en opleidingen gericht op persoonlijke ontwikkeling.
- Kennisregie: we weten wat het kennisniveau is van al onze medewerkers en spelen daarop in.
- De vakbekwaamheid van de repressieve medewerkers is aantoonbaar.

- We werken behoefte- en competentiegericht met het aanbod van opleidingen, bijscholingen en oefeningen op maat. We houden daarbij rekening met de actualiteit en eerder verworven competenties.
- We maken gebruik van moderne onderwijsmethodes en -systemen.
- We doen onderzoek naar praktijkoptredens en gebruiken de resultaten om onze advisering en producten te verbeteren.

Ambities op het gebied van leiderschap

- Leidinggevenden geven adequaat leiding tijdens het repressief optreden. De operationele leiding geeft met aandacht leiding aan het operationeel optreden. Hierbij is de operationele leiding, nabij, betrokken en herkenbaar. De operationele leiding heeft de bevoegdheden en vaardigheden die hiervoor nodig zijn.
- Ook buiten het repressief optreden om geven leidinggevenden leiding op een wijze die aansluit bij onze visie op leiderschap.
- Leidinggevenden tonen voorbeeldgedrag, hebben oog voor hun medewerkers, spreken waardering uit en begrenzen als dat nodig is.
- Leidinggevenden hebben het vermogen om hun omgeving te beïnvloeden om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Zij stimuleren hun medewerkers om met eigen groei en ontwikkeling bezig te zijn. Waarbij eigenaarschap, zelfmanagement en motiverend bezig zijn centraal staat.

6.3 Wat gaan we doen?

We werken aan de ontwikkeling van vakbekwaamheid en leiderschap op de volgende onderdelen.

Visie en strategie vakbekwaamheid

- Ontwikkeling van een visie en strategie op vakbekwaamheid die geënt is op de toekomstverkenning Brandweer 2022-2030 en onze woeste doelen: hoe ziet het opleiden, trainen en oefenen tot 2028 eruit en wat is ervoor nodig om dat te kunnen realiseren?
- Met de nieuwe visie als basis bepalen we hoe de toekomst van het opleidingscentrum BOCAS eruit gaat zien. We kijken in hoeverre technologische ontwikkelingen het opleiden, bijscholen en oefenen beïnvloeden, zoals virtuele technieken en het huidige realistisch oefenen.
- Verdere ontwikkeling van het meerjarig vakbekwaamheidsprogramma met een financiële meerjarige borging.
- We faciliteren een meerjarig opleidings-, bijscholings- en oefenprogramma, zodat repressieve medewerkers zelf verantwoordelijk zijn om vakbekwaam te blijven.
- Waar mogelijk en gewenst versterken we de interne samenwerking tussen multidisciplinair oefenen (MOTO), Vakbekwaamheid Brandweer en GHOR.

Versterking vakbekwaamheid

- Versterking van onze vakbekwaamheid door in te zetten op een leven lang leren en aantoonbare vakbekwaamheid, vastgelegd in een portfolio. In de vakbekwaamheidscyclus gaan opleiden, bijscholen en oefenen hand in hand; medewerkers worden gefaciliteerd en gestimuleerd om hun gehele loopbaan te blijven leren.
- Ontwikkeling van een systeem van leermiddelen dat zorgt voor een vastgesteld kwalitatieve en kwantitatieve norm per takenpakket voor het vakbekwaam blijven. Daarnaast biedt dit systeem ruimte om te specialiseren en thematisch op te leiden voor zowel brandweerpersoneel als

multidisciplinaire functionarissen. Alle repressieve takenpakketten worden in dit systeem getoetst. We maken de repressieve medewerkers zoveel mogelijk verantwoordelijk voor het eigen leerproces, waardoor ze inzicht krijgen in hun eigen vakbekwaamheid.

- Personen die een rol vervullen in het vakbekwaamheidssysteem zijn gekwalificeerd en worden gefaciliteerd om hun taak goed uit te kunnen oefenen.
- De samenleving wordt complexer en dynamischer en vraagt om een blijvende investering in kennis en vaardigheden van alle betrokkenen, zowel repressieve medewerkers als vakbekwaamheidsmedewerkers.
- Uitvoering geven aan structureel realistisch oefenen op een externe oefenlocatie als aanvulling op de mogelijkheden van BOCAS.
- Vergroting vakmanschap van het repressief personeel door te leren van brandonderzoek, incidentevaluaties en landelijke ontwikkelingen. Hierbij leggen we ook de koppeling met risicobeheersing om preventief te kunnen acteren op geleerde lessen.

Visie en strategie leiderschap

- Meerjarig leiderschapsprogramma voor bevelvoerders, officieren, clustermanagers, personeelsadviseurs, adviseurs vakbekwaamheid en managementteam;
- Ontwikkelen en implementeren van een visie en strategie op leiderschap in de toekomst.
- Versterking van ons persoonlijk leiderschap door in te zetten op leven lang leren, evalueren en bijstellen. Wij sluiten hierbij aan op de landelijke ontwikkelingen.

Verantwoordelijkheid en samenwerking

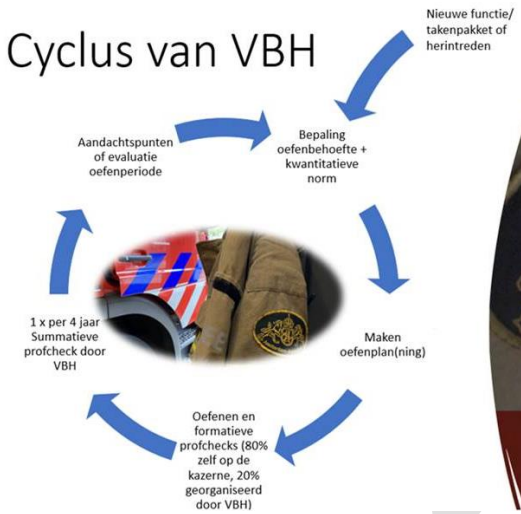
- Definiëren en vastleggen van de taken en verantwoordelijkheden van iedereen die werkzaam is in het werkveld van vakbekwaamheid met als doel te komen tot een gezamenlijke en duidelijke verantwoordelijkheid.
- Actief de interne samenwerking opzoeken én versterken met alle disciplines binnen VrAA. Hierin bepalen we gezamenlijk de impact en de uitvoering voor vakbekwaamheid.
- Samenwerking op het gebied van Vakbekwaamheid met andere veiligheidsregio’s, zowel in Noord West 4-verband als in landelijk verband. We bepalen gezamenlijk de thema’s en nemen deel aan verbetertrajecten.

Informatisering en digitalisering vakbekwaamheid

- Op termijn heeft elke medewerker een overzichtelijk en betrouwbaar portfolio. Zodat we meer informatiegestuurd kunnen werken en medewerkers meer controle hebben over hun eigen vakbekwaamheid.
- Om goed aan te sluiten op de leerbehoefte en leerdoelen van de organisatie wordt er meer ingezet op digitalisering van vakbekwaamheidsproducten.

Leven lang leren

VrAA wil haar (repressieve) medewerkers stimuleren om een leven lang te leren. Het maakt medewerkers flexibeler om aan de veranderende vraag (aan de brandweer) te voldoen. De medewerker is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen vakbekwaamheid en de ontwikkeling van zijn of haar loopbaan. De vakbekwaamheidsorganisatie en P&O faciliteert en stimuleert.

CONCEPT

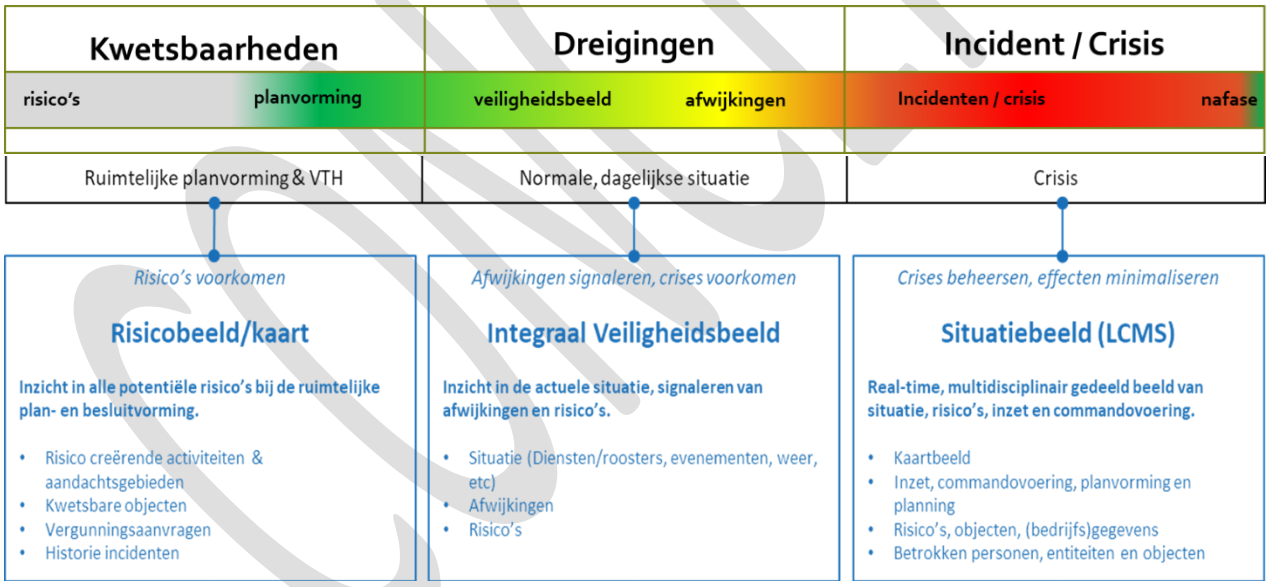
7. Informatiegestuurde veiligheid

Met het programma Informatiegestuurde veiligheid werken we de komende jaren aan de informatievoorziening gericht op de primaire processen: risicobeheersing, incidentbestrijding en crisisbeheersing. De komende jaren ontwikkelt informatiegestuurde veiligheid zich verder.

7.1 Wat zien we om ons heen?

We hebben steeds meer data en informatie, die steeds sneller en op steeds meer verschillende plekken beschikbaar is. Met informatiegestuurde veiligheid zorgt VrAA ervoor dat de relevante informatie op het goede moment voor de juiste partijen inzichtelijk is. Zowel in de koude, lauwe en warme fase als in de nafase van een incident of crisis. Dit helpt bij het nemen van besluiten, bij het samenwerken met partners en bij de informatievoorziening richting inwoners.

We zien dat samenwerking cruciaal is voor informatiegestuurde veiligheid. De evaluatie van de Wet veiligheidsregio's benadrukt dit. Elke partij heeft een deel van de informatie en samengevoegd krijgt het waarde. In het hele land investeren partijen in Veiligheidsknooppunten (VIK; zie kader bij paragraaf 7.3), waarvan een eerste versie binnen VrAA operationeel is. Binnen het VIK komt informatie samen en wordt een zo compleet mogelijk actueel veiligheidsbeeld gemaakt. Alle veiligheidspartners kunnen vervolgens vanuit hun eigen perspectief bepalen wat er aan de hand is en wat dat betekent voor hen en voor het gezamenlijk optreden.

7.2 Wat is onze ambitie?

- De informatiepositie van VrAA en onze partners wordt steeds meer compleet en continu actueel. Door samenwerking, kennisdeling en aansluiting op de digitale samenleving wordt het informatiebeeld op basis waarvan besluiten genomen steeds relevanter.
- Het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) voor onze regio is operationeel in alle fasen van de veiligheidsketen, inclusief inzicht in risico's én het beperken van deze risico's. Groeipad is de uitwisseling van informatie met steeds meer partners binnen én buiten onze regio, met niet in de laatste plaats de samenwerking in Noord West 4 verband.
- We sluiten aan op het landelijke Knooppunt Coördinatie Regio's en Rijk (KCR2).

- We dragen op de meldkamer bij aan informatiegestuurde crisisbeheersing en repressie tijdens de warme fase van een incident.
- De ontsloten informatie is relevant en beschikbaar op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Er is aandacht voor de menselijke factoren.

7.3 Wat gaan we doen?

- Voor het verder ontwikkelen van onze gehele informatievoorziening richten we een proces in, waarmee we op gestructureerde wijze data verzamelen, registreren, beheren en analyseren.
- Op basis van inzichten bij andere regio's, onze eigen inzichten en de ervaringen tijdens de COVID-19-crisis, de vluchtelingencrisis en de opvang van ontheemden richten we het VIK voor onze regio verder in.
- We zorgen dat de planvorming voor grote evenementen zoals Sail en Amsterdam 750 nadrukkelijk een plek krijgen in het VIK. De informatie moet eenvoudig te gebruiken zijn voor de operationele diensten tijdens het evenement; de voorbereiding moet nadrukkelijk ten goede komen aan de uitvoering op het moment dat dat nodig is.
- We starten een Fieldlab rond Sail 2025 om nieuwe systemen en processen samen met onze partners in de praktijk te testen.
- De rol van de calamiteitencoördinator (CaCo) vullen we verder in, zowel in de multidisciplinaire samenwerking binnen de meldkamer als in het 'veld' en in het informatiegestuurde veiligheidsdomein.
- We richten een kwaliteitssysteem in om de veiligheid, kwaliteit en privacy van informatie continu te waarborgen.
- Onze werkwijze gericht op samenwerken, kennisdelen en gebruik maken van wat er al is, bouwen we verder uit.

Informatiegestuurde veiligheid met een Veiligheids Informatie Knooppunt (VIK)
Het VIK is een verzameling van mensen, middelen en techniek. Met behulp van datasystemen, slimme applicaties en data uit verschillende bronnen, zoals gemeenten, veiligheidsregio's, omgevingsdiensten, GGD'en en politie, verzamelt het VIK informatie, voegt deze samen en analyseert, onderzoekt en publiceert deze informatie.

Een van de resultaten is een zo compleet mogelijk actueel veiligheidsbeeld van een situatie, dat direct in één portal te zien is. Gebruikers van het VIK, onder wie bestuurders, directeuren, medewerkers van VrAA en haar partners, kunnen op basis van dit veiligheidsbeeld besluiten nemen om de veiligheid in de samenleving te verbeteren.

Het VIK brengt niet alleen data samen, maar zet deze ook om in informatie. Het VIK biedt een platform om met elkaar in gesprek te gaan over de risico's en kwetsbaarheden in de regio en samen na te denken over mogelijke maatregelen.

8. Diverse en inclusieve organisatie

Met dit programma werken we aan een meer diverse en inclusieve organisatie.

8.1 Wat zien we om ons heen?

In de organisatie streven we naar een werkklimaat waar iedereen zich thuis voelt. Niemand valt buiten de boot en iedereen wordt bij de groep betrokken, ongeacht gender, leeftijd, culturele achtergrond, seksuele geaardheid of beperking. Wij willen een organisatie zijn zonder discriminatie, racisme, seksisme, pestgedrag en uitsluiting. Voor iedereen zijn we een veilige werkomgeving.

Een diverse en inclusieve organisatie is een streven waar we continu aan moeten werken. Het is niet vanzelfsprekend. Zeker niet in een organisatie waar vanuit de historie lang een homogene cultuur heeft bestaan. De laatste jaren is ons personeelsbestand meer divers geworden in alle lagen van de organisatie. De gesprekken die we voeren en de resultaten die we de afgelopen jaren bereikt hebben, laten een verandering zien. Dat is hoopvol, het geeft energie en ook een andere kijk op ons werk, bijvoorbeeld bij beleidsontwikkeling of de start of uitvoering van projecten of programma's.

Het gaat echter niet alleen over onszelf en de interne organisatie. Het is onze overtuiging dat diversiteit aan competenties en een diverse uitstraling noodzakelijk is in onze regio om verbinding te maken met onze inwoners en bezoekers van onze regio die allen heel divers zijn. En bij de samenwerking met onze diverse partners als politie, ambulancedienst, de gemeenten en maatschappelijke organisaties, waarmee we steeds nauwer samenwerken. Inclusiviteit en diversiteit helpen ons om ons werk goed te doen. En het helpt ook op de arbeidsmarkt. Wij willen uitstralen dat als je de juiste competenties hebt, of wilt ontwikkelen, je bij ons kunt werken. En dat geldt voor iedereen.

8.2 Wat is onze ambitie?

Werken bij VrAA betekent werken in een organisatie waar verschillen gezien en gewaardeerd worden en pesten, uitsluiting en discriminatie onacceptabel is.

- Mocht het toch niet goed gaan, dan hebben wij binnen de organisatie een netwerk aan hulp, zoals vertrouwenspersonen, bedrijfsmaatschappelijk werk en een meldpunt integriteit.
- De samenstelling van de medewerkers van VrAA is meer divers op alle niveaus en sluit daarbij beter aan bij de diversiteit van onze regio.
- Tegenstellingen en botsende meningen onderzoeken we met elkaar op respectvolle wijze, in dialoog en in discussie.
- Bij elke vacature bereiken wij een zo groot mogelijk groep en doen we wat extra's als dat nodig is voor de samenstelling van een team, afdeling of de totale organisatie.
- Voor de werving van de beroepsbrandweerprofessionals blijven we extra inzetten om meer vrouwen en mensen met een bi-culturele achtergrond te bereiken en te selecteren. Elk nieuw blikje (=beroepsbrandweermensen) is divers.
- Voor alle vacatures binnen onze organisatie geldt de ambitie dat we streven naar het aannemen van minimaal 1/3 vrouwen en minimaal 1/3 mensen met een bi-culturele achtergrond.

CONCEPT

8.3 Wat gaan we doen?

- We blijven leren over inclusie en diversiteit; over onbewuste vooroordelen, de rol van leidinggevenden, voorbeeldgedrag en persoonlijk leiderschap van iedereen.
- We spreken elkaar aan op gedrag en ontoelaatbaar gedrag pakken we aan. Onze gedragscode, ambtseed en regeling Integriteit ondersteunen dit.
- Via arbeidsmarktcommunicatie zetten we in op diverse doelgroepen. Ook andere diversiteitsaspecten krijgen aandacht in werving en selectie, zoals competenties, vaardigheden en kwaliteiten.
- We hebben extra aandacht voor de doorstroom naar leidinggevende functies, zowel in de kazernes als op kantoor.
- Onze besluitvorming vindt plaats met aandacht en waardering voor andere opvattingen. We zoeken bewust andersdenkende en tegendenkers op binnen onze organisatie.

CONCEPT

9. Bedrijfsvoering

Bij Bedrijfsvoering zetten wij de komende jaren in op een optimale ondersteuning van onze primaire processen en alle medewerkers van VrAA. Deze ondersteuning past bij de behoeften en mogelijkheden van de organisatie.

9.1 Wat zien we om ons heen?

De continu veranderende samenleving en de manier waarop onze organisatie zich daaraan moet aanpassen vraagt het nodige van de ondersteuning vanuit Bedrijfsvoering. We hebben steeds meer en sneller informatie beschikbaar. Informatiegestuurd werken zowel voor onze primaire processen – via informatiegestuurde veiligheid – als voor de ondersteunende processen is de norm geworden om prestaties van organisaties te verbeteren. Dat vraagt om processen en systemen die hierop zijn ingericht en die flexibel en gebruiksvriendelijk zijn. Dat vraagt om medewerkers en leidinggevenden die zich blijven ontwikkelen om de verantwoordelijkheid van continue beweging en verbetering te kunnen oppakken en om goede samenwerking binnen onze diverse organisatie. We zien dat onze organisatie behoefte heeft aan relevante sturingsinformatie om de koers van de organisatie beter te kunnen bepalen en bijsturen. Ons bestuur en onze stakeholders moeten we tijdig en van adequate verantwoordingsinformatie voorzien.

De financiële ontwikkelingen binnen gemeenten en de rijksoverheid laten voor de komende jaren veranderingen zien. Dat versterkt de noodzaak om onze middelen doelmatig aan te wenden. Om onze keuzes nog beter te legitimeren en transparant te maken. De extra financiële middelen die we van onze gemeenten hebben gekregen, zorgen voor de noodzakelijk impuls om onze taken goed te kunnen uitvoeren en ons aan alle wettelijke verplichtingen te houden.
De situatie op de arbeidsmarkt vraagt om een adequaat beleid om onze positie als aantrekkelijke werkgever te versterken. We moeten kiezen voor een brede doelgroepbenadering die zich richt op de inclusieve samenleving. Ook ons aanbod zal onderscheidend en aantrekkelijk moeten zijn om de instroom van medewerkers te waarborgen. Wij moeten ons anders gaan verhouden tot de potentieel nieuwe collega's op de arbeidsmarkt.

9.2 Wat is onze ambitie?

Om onze primaire processen, medewerkers en managers optimaal te ondersteunen, is onze ambitie voor de komende jaren:

- De verantwoordelijkheid voor de te maken keuzes moet daar liggen waar die keuzes het best gemaakt kunnen worden, dus zo dicht mogelijk bij de uitvoering. Processen en systemen moeten op basis daarvan ingericht worden. Maar ook het aspect ‘lerende organisatie’ vraagt om een gesloten PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act) waarbij continu verbeteren het doel is. De interne planning en control-cyclus zullen we opnieuw onder de loep nemen.
- Een ‘efficiënte bedrijfsvoering’ is een doorlopend proces. Vermindering van de regeldruk en procesoptimalisatie zijn aandachtspunten voor de komende periode. Sleutelbegrippen hierbij zijn ‘van controle naar vertrouwen’ en ‘herinrichting van het applicatie-landschap’. Een Lean-geïnspireerde benadering vormt hierbij de basis.
- ‘Informatiegestuurd werken’: onze werkprocessen en -systemen zijn up-to-date, veilig en betrouwbaar en voldoen aan wet- en regelgeving. Komende jaren werken we verder aan de beveiliging van onze systemen en de voorbereiding op dreigingen van buiten. Bedrijfscontinuïteit op de meest kritische processen is daarbij het uitgangspunt.

CONCEPT

- ‘Maatschappelijke meerwaarde als uitgangspunt’: voor de uitvoering van onze wettelijke taken opereren wij op een complex maatschappelijk speelveld. Transparantie en dialoog met onze stakeholders is hierbij voorwaardelijk om de legitimiteit van de te maken keuzes te onderbouwen.
- ‘Duurzaamheid’: De maatschappelijke opgave op het gebied van duurzaamheid raakt de komende jaren ons brede beleid op het gebied van bedrijfsvoering. Niet alleen de consequenties voor onze gebouwen of materieel zijn hierbij in beeld, maar ook de wijze waarop we bij de uitvoering van onze taken op een bewuste manier met onze omgeving omgaan.

Gezondheid
De mentale en fysieke gezondheid en weerbaarheid van onze medewerkers is een belangrijk speerpunt voor de komende jaren. We zetten niet alleen in op een daling van het ziekteverzuim, maar ook op het versterken van de mentale zorg en weerbaarheid. Het gezondheidsprogramma voor onze medewerkers heeft de komende jaren een grote impact op onze organisatie. Versterking van de gezondheid van onze medewerkers draagt op termijn bij aan de paraatheid en slagkracht van de organisatie én naar verwachting ook aan het geluk en werkplezier van onze medewerkers.

Onze mensen zijn ons kapitaal
Wij beschouwen onze mensen als het allerbelangrijkste als het gaat om het waarmaken van onze missie en visie. In een lastige arbeidsmarkt is het een opgave om voldoende gekwalificeerde mensen binnen te halen en te houden. Wij willen en moeten een aantrekkelijke werkgever zijn waar mensen graag werken en blijven werken.

9.3 Wat gaan we doen?

- We stimuleren en faciliteren persoonlijke ontwikkeling van medewerkers en leidinggevenden op alle niveaus.
- We creëren een uitnodigend kennisplatform, waarop het voor iedereen mogelijk is om webinars, workshops en trainingen te volgen.
- Met aandacht hebben voor elkaar stimuleren we samenwerking en collegiaal gedrag.
- We voeren proces-, project- en programmamanagement structureel in waarbij de focus ligt op doel- en resultaatgericht samenwerken.
- Stap voor stap beschrijven, actualiseren en digitaliseren we onze processen.
- We werken aan een stevige, flexibele informatievoorziening om op basis daarvan informatiegestuurd werken breed in de organisatie toe te passen en het gewenste niveau van informatievoorziening stapsgewijs te bereiken.
- Voor het beheer van informatie ontwikkelen we een functionele en toekomstbestendige werkwijze volgens de wettelijk gestelde verplichtingen en aansluitend op landelijke kaders.
- We zetten een dashboardsysteem op met daarin doelstellingen, indicatoren, onderlinge verbanden en prestaties, waarmee de resultaten van de organisatie moeiteloos zichtbaar en meetbaar zijn. Onderdeel is een instrument voor het vertalen van strategisch doelen naar prioritering in de uitvoering van activiteiten.

CONCEPT

Planning en Control
We vernieuwen de interne Planning en Control-cyclus, waarbij de gesprekkencyclus breed wordt geïmplementeerd. Naast de interne verantwoordings- en stollingsmomenten, hoe we er voorstaan en we hierover rapporteren, passen we de externe P&C-cyclus aan. Dit doen we op basis van de behoefte van onze bestuurlijke omgeving; hierbij zoeken we naar nieuwe vormen passend bij die behoefte.

Procesoptimalisatie
De interne processen houden we tegen het licht. Daar waar procesoptimalisatie mogelijk is, voeren wij die door. Het begrotingsproces richten we op basis van de bijgestelde stuurprincipes opnieuw in. Ook komt er een actualisatie van ons meerjarig materieel investeringsplan en vastgoedplan. Dit leggen we voor aan het bestuur en verwerken we in de begroting.

Digitale optimalisatie en informatiebeveiliging
De bestaande applicaties beoordelen we op hun functionaliteit. Vanuit het adagium ‘One fits All’ beoordelen we opnieuw de digitale architectuur en nemen we afscheid van overbodige applicaties waar mogelijk.

De implementatie van de maatregelen om te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid en de verdere implementatie van een Security Operations Center krijgen verder gestalte. We stellen een Business Continuïteitsplan op en stellen dit plan vast. Daarnaast optimaliseren we de komende jaren onze processen door deze stap voor stap te beschrijven, te actualiseren, te digitaliseren en/of te optimaliseren.
We zetten een dashboardsysteem op met daarin doelstellingen, indicatoren, onderlinge verbanden en prestaties, waarmee de resultaten van de organisatie moeiteloos zichtbaar en meetbaar zijn. Onderdeel is een instrument voor het vertalen van strategische doelen naar prioritering in de uitvoering van activiteiten.

Onze duurzaamheidsinspanning maken we zichtbaar op basis van de nog te implementeren CO2-ladder.

Onze mensen zijn ons kapitaal
Onze organisatie draait op onze mensen. Op straat, in de garage, op kantoor of bij hun werkgever met een pieper in de buurt: onze mensen zorgen er 24/7 voor dat wij onze taken kunnen vervullen. Voor die mensen moeten we goed zorgen en we moeten continu nieuwe talenten aantrekken. Om de juiste talenten aan te trekken, zet de organisatie een recruiter in. Deze helpt ons ook met de arbeidsmarktpropositie, zodat wij goed aansluiten bij de wensen en verwachtingen van toekomstige collega’s.

10. Woeste doelen

We kijken ook naar de toekomst, voorbij ons vier jaren beleidsplan. Dat doen we met de ‘woeste doelen’ als ons vergezicht. Deze doelen inspireren en enthousiasmeren de ontwikkeling van onze organisatie.

Smart veiligheid
Veilig leven met smart-technologie: de technologie in en om het huis ontwikkelt zich in een razend tempo. Rookmelders gekoppeld aan je mobiel en slimme apparaten die met elkaar communiceren dragen bij aan de veiligheid in huis. Hoe ziet onze smart-woning er nu en in de toekomst uit? En rijden we straks allemaal elektrisch in zelfrijdende auto's? Een veilige samenleving blijft ons streven.

Veilige generatie
We richten ons op de jeugd, op de nieuwe generaties die in een continu veranderende samenleving veilig willen leven. Elke levensfase kent een andere focus als het om (brand)veilig gedrag gaat. Dat gaat je leven lang door. Van kindertijd naar als student op kamers. Van jonge ouders tot een nieuw huis. En natuurlijk op je oude dag. Bij elke nieuwe fase sta je open voor advies om een (brand)veilig leven goed te regelen.

Onbegrensde brandweer
Onbegrensde (loopbaan)mogelijkheden. Onze medewerkers zijn duurzaam inzetbaar door een breed aanbod aan (nieuwe) loopbaanmogelijkheden binnen onze organisatie en daarbuiten; door partnerverbanden met onze veiligheidspartners en innovatieve kansen. Het stimuleert onze fysieke en mentale gezondheid, onze motivatie en productiviteit. Het werk verandert en wij veranderen mee. Onze medewerkers zijn klaar voor de toekomst.

100.000 hulpverleners
Altijd een hulpverlener dichtbij, Buiten Gewoon Veilig. 100.000 betrokken inwoners die zich inzetten voor veiligheid in onze regio. Niet omdat het hun werk is, maar omdat ze er willen zijn voor anderen. Bij kleine of grote incidenten en ter voorkoming van incidenten. Als elke seconde telt of in minder chaotische situaties. Zij kunnen ook de samenredzaamheid in hun omgeving helpen versterken. Altijd samenwerkend met ons, de veiligheidsprofessionals en met aandacht voor nazorg.

Emissievrije brandweer
Onze organisatie sluit zich aan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van onze regio. In 2030 is BAA emissievrij. In 2030 stoten onze voertuigen geen CO_2 en stikstof uit en zo min mogelijk fijnstof, onze gebouwen zijn waar mogelijk energieneutraal en aardgasvrij en onze bedrijfsvoering is waar mogelijk circulair, klimaatneutraal en maatschappelijk verantwoord.

CONCEPT

Bijlage 1: Wettelijk kader beleidsplan

Wet veiligheidsregio's, artikel 14

a. Een beschrijving van de beoogde operationele prestaties van de diensten en organisaties van de veiligheidsregio, en van de politie, alsmede van de gemeenten in het kader van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing.
   - Voor de crisisbeheersing wordt de inrichting, verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden van de crisisorganisatie vastgelegd in het Regionaal Crisisplan VrAA 2025-2028.
   - Voor de incidentbestrijding worden de operationele prestaties van BAA vastgelegd in het Dekkingsplan BAA 2025-2028.

b. Een uitwerking, met inachtneming van de omstandigheden in de betrokken veiligheidsregio's, van door onze minister vastgestelde landelijke doelstellingen als bedoeld in artikel 37.
   - De dossiers van de strategische agenda Veiligheidsberaad zijn integraal in de programma's van dit beleidsplan opgenomen: taak- en rolopvatting veiligheidsregio's in relatie tot evaluatie Wet veiligheidsregio's (Crisisbeheersing), kansen en bedreigingen van de informatie- en data-gestuurde maatschappij (Informatie gestuurde veiligheid), gezamenlijke aanpak bij ongekende crises (Crisisbeheersing), vrijwilligheid (Verbrede en veilige inzet).
   - In elk van de vakraden van de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV), Incidentbestrijding, Brandveiligheid, Leren en ontwikkelen, Risico- en crisisbeheersing, Bedrijfsvoering, is een lid van ons Managementteam vertegenwoordigd. De vakraden besluiten over de aanpak van landelijke samenwerking op vraagstukken die het vakgebied raken en sturen landelijke projecten en programma's aan. Onze directeur/commandant is voorzitter van de RCDV.

c. Een informatieparagraaf waarin een beschrijving wordt gegeven van de informatievoorziening binnen en tussen de onder a bedoelde diensten en organisaties.
   - De ontwikkeling van de informatiepositie van VrAA en de informatievoorziening maakt integraal onderdeel uit van dit beleidsplan (programma informatie gestuurde veiligheid). De ontwikkeling is gebaseerd op de gedachte van informatieknooppunten, het delen van kennis en ervaring en daarop verder bouwen.

d. Een oefenbeleidsplan
   - Het oefenbeleidsplan maakt integraal onderdeel uit van het programma Crisisbeheersing.

e. Een beschrijving van de niet-wettelijke adviesfunctie, bedoeld in artikel 10, onder b, waaronder de adviesfunctie met betrekking tot omgevingsplannen, en van de wijze waarop de gemeenten het bestuur van de veiligheidsregio in de gelegenheid stellen zijn adviesfunctie uit te oefenen met betrekking tot omgevingsplannen.
   - Zie Hoofdstuk 3 (Beleidsplan) onder "Wat gaan we doen?" voor nadere uitwerking.

CONCEPT

f. De voor de brandweer geldende opkomsttijden en een beschrijving van de aanwezigheid van brandweerposten in de gemeenten, alsmede de overige voorzieningen en maatregelen, noodzakelijk voor de brandweer om daaraan te voldoen.
   - De operationele prestaties van BAA, waaronder de opkomsttijden, een beschrijving van de kazernes en maatregelen ter verbetering van de prestaties, worden vastgelegd in het Dekkingsplan BAA 2025-2028.

CONCEPT

CONCEPT

Veiligheidsregio/ brandweer
Amsterdam-Amstelland

Bezoekadres:
Ringdijk 98, 1097 AH Amsterdam

Postadres:
Postbus 92171, 1090 AD Amsterdam
Telefoon:
020 555 6550

Website:
veiligheidsregioaa.nl
brandweer.nl/amsterdam-amstelland

BRANDWEER
Amsterdam-Amstelland

Dekkingsplan 2025-2028

Auteur:	Brandweer Amsterdam-Amstelland
Datum:	29 april 2024
Versie:	1.0 CONCEPT

Revisiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving
0.1	29-02-2024	Initiële versie concept
0.2	19-03-2024	Concept besproken projectgroep
0.3	25-03-2024	Concept besproken stuurgroep
0.3	12-04-2024	Concept voorgelegd aan opdrachtgever en stuurgroep
0.4	16-04-2024	Concept besproken met Commandant en opdrachtgever. Aanpassing in aanbevelingen.
0.5	29-04-2024	Besluitvorming MTBrandweerzorg
1.0	21-05-2024	Besluitvorming MTVrAA
1.0	16-12-2024	Voorlopige vaststelling regionaal bestuur VrAA
1.0	Voorjaar 2025	Zienswijze gemeenteraden

CONCEPT

Inhoudsopgave

Revisiehistorie 2
Inhoudsopgave 3
Voorwoord 4
1. Inleiding 5
1.1 Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland 6
1.2 Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen 6
1.3 Brandrisicoprofiel 6
1.4 Leeswijzer 7
2. Processtap 1 – Dekking bijstellen 8
2.1 Interne ontwikkelingen 8
2.1.1 Repressieve inrichting Brandweer Amsterdam-Amstelland 8
2.1.2 Organisatievorm 9
2.2 Externe ontwikkelingen 10
2.2.1 Geografische en infrastructurele ontwikkelingen 10
2.2.2 Demografische ontwikkelingen 11
2.3 Risico's in de regio 11
3. Processtap 2 – Dekking beschrijven 14
3.1 Doel 14
3.2 Beschrijving onderdelen snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk 14
3.2.1 Snelheid 14
3.2.2 Capaciteit 17
3.2.3 Paraatheid 20
3.2.4 Werkdruk 21
4. Processtap 3 – Dekking beoordelen 23
4.1 Doel 23
4.2 Beoordeling operationele prestaties basisbrandweerzorg 23
4.2.1 Beoordeling op snelheid 24
4.2.2 Beoordeling op capaciteit 25
4.2.3 Beoordeling op paraatheid 25
4.2.4 Beoordeling op werkdruk 26
4.2.5 Beoordeling grootschalig brandweeroptreden 26
4.3 Aandachtspuntenlijst 26
4.3.1 Vergelijking aandachtsgebieden vorige dekkingsplan 26
4.3.2 Aandachtsobjecten 27
4.4 Regionale conclusies en aanbevelingen 27
5. Dekkingsplan vaststellen (Processtap 4) 29
6. Uitvoering bijstellen (Processtap 5) 29
7. Dekking uitvoeren en beoordelen (Processtap 6 en 7) 29

CONCEPT

Voorwoord

Voorwoord directeur veiligheidsregio/Regionaal Commandant opnemen in definitieve versie.

CONCEPT

Managementsamenvatting: Dekkingsplan 2025-2028 Brandweer Amsterdam-Amstelland

Samenvatting opnemen in definitieve versie.

CONCEPT

1. Inleiding

Conform de Wet veiligheidsregio's beschrijft Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland elke vier jaar hoe de operationele prestaties van de brandweer zich verhouden tot de wettelijke eisen.[1]

1.1 Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland

De gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn vormen samen Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. In 2022 is de Gemeente Weesp gefuseerd met de Gemeente Amsterdam. De regio heeft een relatief klein oppervlak van 379 km². Daarentegen is het aantal inwoners ruim 1 miljoen.

Geografie

De regio kent dichte bebouwing en complexe infrastructuur van (spoor)wegen, tunnels, luchtverkeer en dataverbindingen. Er zijn zeven autosnelwegen. Er is passagiers- en goederenvervoer over diverse sporen, waaronder het vervoer van gevaarlijke stoffen. Ook de wateren worden gebruikt voor mobiliteit, bijvoorbeeld over het Noordzeekanaal, het IJ, en het Amsterdam-Rijnkanaal. Recreatiewater zoals de Westeinderplassen, Gaasperplas, strand IJburg, Grachtengordel, Vecht en Sloterplas trekken veel publiek.

Er is veel en diverse bedrijvigheid. Waaronder een haven, Seveso-inrichtingen[2], afvalverwerking, internationaal toonaangevende musea, financiële en zakelijke dienstverlening, een knooppunt van internationale sierteeltsector en massatoerisme. Verder is de nabijheid van Schiphol relevant. Amsterdam-Amstelland ligt onder de aan- en uitvliegroutes van Schiphol.

Demografie

De bevolkingssamenstelling is divers. Veel inwoners hebben een migratieachtergrond. Door vergrijzing groeit het aantal verminderd zelfredzame inwoners. Ook verblijven jaarlijks miljoenen forenzen en toeristen korte of langere tijd binnen de regio.

1.2 Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen

Het Dekkingsplan 2025-2028 is opgesteld conform de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen.[3] Middels acht procestappen geeft de Handreiking een landelijke standaard voor het opstellen van dekkingsplannen.[4] De processtappen vormen een cyclus, waarin de brandweer vaker dan de wettelijke vierjaarlijkse termijn kan analyseren of het wenselijk is om conclusies en maatregelen bij te stellen. Onderdeel van dit proces is dat de brandweer de prestaties continue monitort. Als interne of externe ontwikkelingen effect hebben op de prestaties worden maatregelen voorbereid en waar nodig voorgelegd aan het bestuur. De integratie tussen preventie en repressie is expliciet onderdeel van de systematiek. Een samenvatting van de Handreiking is opgenomen in Bijlage 1.

1.3 Brandrisicoprofiel

De Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen gaat (nog) niet in op het opstellen en gebruik van een brandrisicoprofiel. De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland heeft een

[1] Wet veiligheidsregio's, artikel 14.
[2] Seveso-inrichtingen: Bedrijven waar aantallen gevaarlijke stoffen boven een bepaalde drempelwaarde aanwezig zijn.
[3] Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen. Brandweer Nederland, ongedateerd.
[4] De Minister van Justitie heeft op 19 december 2022 aangegeven dat de opkomstnormen uit de Handreiking de opkomstnormen uit het Besluit veiligheidsregio's gaan vervangen.

eigen methode ontwikkeld. Het brandrisicoprofiel is gebruikt als verrijking voor dit dekkingsplan en opgenomen in Bijlage 2.

1.4 Leeswijzer

In dit dekkingsplan zijn de processtappen uit de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen doorlopen. Hierbij is gebruik gemaakt van twee beoordelingskaders. De nieuwe methode voor het doorrekenen van Gebiedsgerichte Opkomsttijden uit de Handreiking en het beoordelingskader voor Grootschalig Brandweeroptreden, dat is overeengekomen in de Raad van Commandanten en Directeuren veiligheidsregio's. Hoofdstuk 2 beschrijft wijzigingen in de geografische en maatschappelijke context van het dekkingsplan. Hoofdstuk 3 beschrijft de operationele prestaties van de brandweer aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, slagkracht en werkdruk. Hoofdstuk 4 beschrijft de indeling van de regio in gebieden, de daarvoor geldende opkomsttijden, de mate waarin Brandweer Amsterdam-Amstelland aan deze tijdsnormen kan voldoen en of er maatregelen noodzakelijk zijn. Hoofdstuk 5 tot en met 7 hebben betrekking op bestuurlijke vaststelling, implementatie en monitoring. Bijlage 1 geeft een samenvatting van de Handreiking. In Bijlage 2 zijn de risicoprofielen voor de taakgebieden van de brandweer opgenomen. Bijlage 3 geeft een overzicht van de brandweereenheden in de regio. De (technische) uitgangspunten van de berekeningen in opgenomen in Bijlage 4 opgenomen. Bijlage 5,6 en 7 bevatten aanvullende visualisaties ter ondersteuning van hoofdstuk 3 en 4. Bijlage 8 bespreekt de repressieve dekking voor de taakgebieden hulpververlening, waterongevallen en bestrijding van gevaarlijke stoffen. Bijlage 9 bevat de aandachtsobjecten in de regio.

CONCEPT

2. Processtap 1 – Dekking bijstellen

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige repressieve inrichting en interne en externe ontwikkelingen die invloed hebben op de dekking.

2.1 Interne ontwikkelingen

Veranderingen in organisatie en werkveld maken dat de brandweer genoodzaakt is zich flexibel te organiseren. Hieronder is een overzicht van alle relevante interne ontwikkelingen opgenomen.

2.1.1 Repressieve inrichting Brandweer Amsterdam-Amstelland

De repressieve organisatie van Brandweer Amsterdam-Amstelland bestaat uit zes vrijwillige, één gecombineerde-, elf beroepsbrandweerkazernes en een brandweerboothuis. Er is een Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA) in het Westelijk Havengebied van Amsterdam. Voor ondersteuning en logistiek bij grote incidenten rekent de brandweer op de vrijwilligers van de Brandweer Ondersteuning (BrOn). In Bijlage 3 is een overzicht opgenomen van alle brandweereenheden van Brandweer Amsterdam-Amstelland.

Verminderde beschikbaarheid brandweermensen

In heel Nederland kampt de brandweer met een afnemende beschikbaarheid van vrijwillige brandweermensen[5]. Het hoge ziekteverzuim onder met name beroepspersoneel, vaak veroorzaakt door mentale overbelasting, leidt tot verminderde beschikbaarheid. Deze verminderde beschikbaarheid kan leiden tot buitendienststelling en hindert de doorstroom van personeel naar specialistische taken. Werving en selectie is een uitdaging in een concurrerende en krappe arbeidsmarkt. Met de werving en opleiding van extra beroepspersoneel (blikkies) en aanvullende maatregelen ondervangt de brandweer de verminderde beschikbaarheid, maar dit blijft kwetsbaar. Voorbeelden hiervan zijn inzet van vrijwilligers en stafpersoneel op (beroeps)kazernes, inzet van overwerk en inhuur van externen.

Vrijwilligers

Naar aanleiding van Europese jurisprudentie heeft het Ministerie van Justitie & Veiligheid besloten dat het onderscheid tussen beroeps- en vrijwillige brandweerinzet nadrukkelijker gemaakt moet worden, het zogenaamde *verplichtend karakter* is. Daardoor is het mogelijk dat paraatheidsmaatregelen, zoals dagdiensten met vrijwilligers, vrijwillige geconsigneerde diensten en vrijwillige piketregelingen, in de toekomst niet meer zijn toegestaan. Eventuele gevolgen voor de organisatie kunnen ingrijpend zijn. De brandweer volgt deze ontwikkelingen nauwgezet.

Afbeelding 1 – Geografisch overzicht van kazernes van Brandweer Amsterdam-Amstelland.

[5] Vrijwilligheid bij de brandweer in Nederland - Een onderzoek naar het werven en behouden van brandweervrijwilligers. Brandweeracademie, 2021.

2.1.2 Ontwikkelingen organisatievorm

Brandweer Amsterdam-Amstelland beschikt over 485 beroeps- en 224 vrijwillige brandweermensen. Zij worden bij een inzet ondersteund door 47 niet-repressieve vrijwilligers van de Brandweer Ondersteuning.[6] Intern en extern zoekt de brandweer continu naar organisatorische verbetering.

Uitruk op Maat

Om de verminderde beschikbaarheid van vrijwilligers op te vangen werken de kazernes Aalsmeer, Uithoorn en Weesp met Uitruk op Maat. In dit systeem kan een tankautospuit met een kleinere bezetting toch uitrukken en de hulpverlening eerder starten. De brandweer implementeert deze werkvorm in 2024 ook op de andere vrijwillige kazernes.

Slimme pagers

Doordat vrijwilligers slimme pagers gebruiken kan de meldkamer eerder vaststellen of een eenheid wel of niet kan uitrukken. Vrijwilligers kunnen hun opkomst naar de kazerne direct bevestigen of afwijzen. De meldkamer kan dan al sneller een opvolgende eenheid alarmeren als de opkomst onvoldoende is. In 2024 hebben alle vrijwilligers een slimme pager.

Dagdienstkazernes

Op een dagdienstkazerne zijn op werkdagen gedurende de dag repressief inzetbare stafmedewerkers werkzaam. Hierdoor zijn minder opkomende vrijwilligers nodig om uit te rukken met een eenheid. De brandweer past dit toe op vrijwillige kazernes met een cruciale rol in de dekking (Aalsmeer, Diemen en Uithoorn). De inzet van stafmedewerkers is geregeld middels een Repressieve Ondersteuningspoule (ROP).

Springbezettingen

Op een aantal beroepskazernes wordt ‘gesprongen’. Dit betekent dat eenzelfde bezetting uit kan rukken met verschillende soorten brandweervoertuigen. Hierdoor kan met minder personeel meer materieel paraat zijn. Het gevolg hiervan is dat er gelijktijdig een beroep gedaan wordt op beide voertuigen, waarvan er dan een beschikbaar is.

Verplaatsing Quick Respons Team-Brandweer

Het QRT-B kan brandweertaken uitvoeren onder verhoogde dreiging van geweld. Bij terrorisme gevolgbestrijding (TGB) en grof en extreem geweld (GEG). Om deze taken ook op hoogte uit te kunnen voeren wordt de eenheid verplaatst naar een kazerne met een redvoertuig.

Strategisch Huisvestingsplan en spreidingsplan

In het Strategisch Huisvestingsplan anticipeert de brandweer op strategische spreiding van brandweerlocaties en de benodigde financiële armslag. Zo kan de brandweer goed omgaan met stedelijke uitbreiding, onderhoud en renovatie. De komende jaren is renovatie of nieuwbouw noodzakelijk voor zes kazernes. In het Regionale Spreidingsplan beschrijft de brandweer de positionering van ondersteunings- en specialistisch materieel.

Dynamisch Alarmeren en nieuwe navigatiesystemen

De brandweer realiseert met Dynamisch Alarmeren snellere opkomsttijden en krijgt meer regie op de beschikbaarheid van specialismen, de actuele voertuigspreiding en restdekking. Door nieuwe navigatiesystemen kunnen operationele eenheden bovendien beter inspelen op actuele verkeerssituaties en snellere rijtijden realiseren.

Specialistische samenwerking

Het Regionaal Risicoprofiel wijst uit dat de brandweer zich moet voorbereiden op (zeer) specialistisch optreden. Hierbij is continu aandacht nodig voor opleiding, training en materiaal. Voorbeelden zijn de

[6] VrAA Jaaroverzicht 2023.

samenwerking met brandstofopslagbedrijven in Amsterdam Ymond Mutual Aid (AYMA) en deelname als Steunpuntregio in de interregionale en landelijke voorbereiding op incidentbestrijding gevaarlijke stoffen. Binnen de eigen regio worden kazernes verder gespecialiseerd in scheepsbrandbestrijding, ondergrondse bouw en hoogbouw.

Interregionale samenwerking en convenanten

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland heeft met alle aangrenzende regio's convenanten waarin is afgesproken dat regiogrenzen geen belemmering meer vormen bij het bieden van (spoedeisende) hulp aan de burger. De interregionale samenwerking laat vanzelfsprekend het gezag, zoals vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's, onveranderd. Met de veiligheidsregio's Noord-Holland Noord, Kennemerland en Zaanstreek-Waterland wordt samengewerkt onder de noemer district Noordwest 4.

Samenwerking partners veiligheidsdomein

De hulpdiensten gaan nauwer samenwerken. Er is een Quick Response Team opgericht voor ondersteunende brandweerzorg bij incidenten met grof- en extreem geweld. De publiek-private Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA) is opgericht in het Westelijk Havengebied van Amsterdam. De brandweer deelt locaties met Ambulance Amsterdam.

Preventie

De brandweer werkt met de Veiligheidsketen[7]. Hierin zijn pro-actie, preventie, preparatie en repressie circulair verbonden. Voorbeelden zijn (wijk)preventieprojecten, deelname in het Expertiseteam Ruimtelijke Ordening (Gemeente Amsterdam) en het recent hernieuwd afgesloten convenant brandveiligheid in de zorg. De brandweerkazernes organiseren oriëntaties, brandkraancontroles en oefeningen in de wijken.

Landelijke Meldkamer Samenwerking

Door standaardisatie binnen de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) verbetert de interregionale samenwerking en *fallback* bij (zeer zeldzame) uitval van een meldkamer. Lokaal maatwerk, de informatiepositie van de brandweer en de mogelijkheid voor regionale innovaties blijven aandachtspunten.

Landelijke ontwikkeling brandweerzorg

De regionale risico's, omgeving en hulpvraag veranderen. De brandweer moet in staat zijn zich continu aan te passen. Brandweer Nederland werkt aan een adaptieve organisatie die wendbaar kan inspelen op maatschappelijke behoeften en waarvan de organisatie volledig is ingespeeld op aanpassing aan snel veranderende omstandigheden. Zo blijft zij een relevante en wendbare hulpverleningsorganisatie.

2.2 Externe ontwikkelingen

Brandweer Amsterdam-Amstelland streeft naar een nauwe verbondenheid met de maatschappij die zij dient. De maatschappij verandert en daarmee ook de eventuele hulpvraag van inwoners en bezoekers van de regio. In het Regionaal Risicoprofiel van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland wordt elke vier jaar een overzicht gegeven van de regionale geografie, demografie, risico's in de regio en de aanwezige kwetsbare objecten. De volgende paragrafen geven een kort overzicht.

2.2.1 Geografische en infrastructurele ontwikkelingen

Groei van de regio

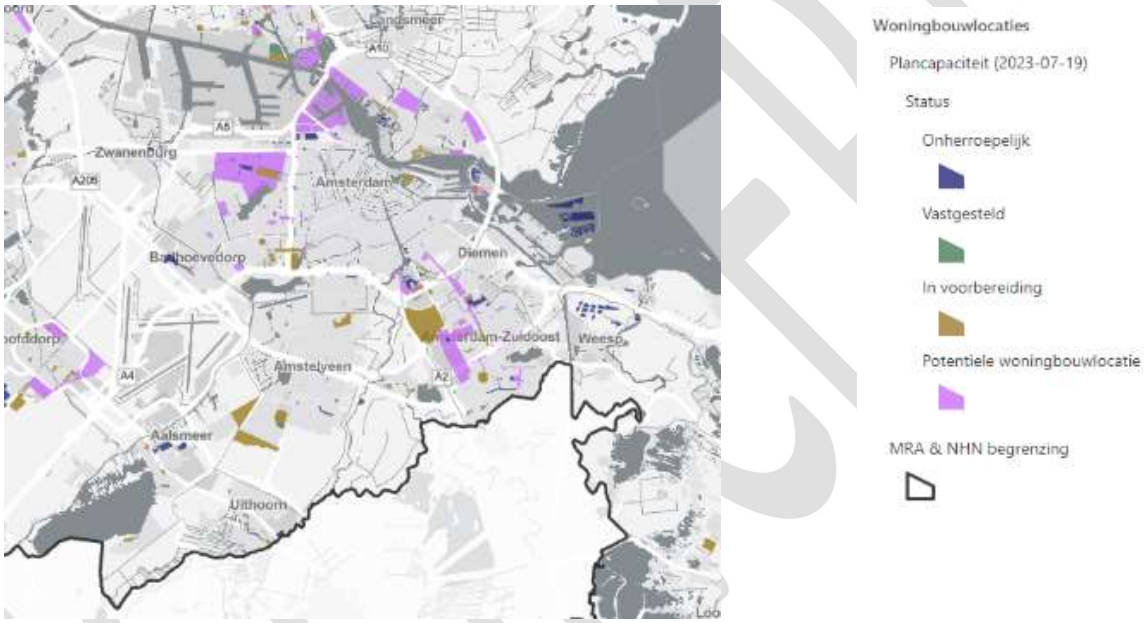
De verwachting is dat het inwoneraantal van de regio groeit naar 1,4 miljoen inwoners in 2040. De gemeenten anticiperen hierop door het ontwikkelen van nieuwe wijken, verdichting binnen reeds

[7] De veiligheidsketen is een operationalisatie van het veiligheids- beleid, bestaande uit de ketens proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg.

bebouwde gebieden en hoogbouw. Deze groei gaat samen met nieuwe bouwmethoden en materialen en de herbestemming van bestaande bouw. Gepaard met meer en dichtere bewoning leidt dit tot nieuwe en andersoortige (brand)risico's en in combinatie met de toenemende vergijzing mogelijk verdere taakverschuiving van de brandweer in onder andere hulpverleningen en reanimaties.

Bereikbaarheid in de regio

Om de stedelijke gebieden leefbaar en toegankelijk te houden investeren veel gemeenten in maatregelen die het auto- en vrachtverkeer over de weg ontmoedigen. Dit kan ook gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van incidentlocaties en snelheid van hulpverlening. Tegelijkertijd vragen de openbare ruimte en de infrastructuur meer grootschalig onderhoud. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van de Amsterdamse kademuren en bruggen. Komende jaren vragen investeringen in infrastructuur zoals de verbreding van de A10 zuid, verdieping van de A9 en werkzaamheden aan diverse tunnels. De brandweer is zich bewust van de uitdagingen en ambities in de regio. En streeft naar en vraagt aandacht voor een goede vereniging van deze ambities met de bereikbaarheid voor nood- en hulpdiensten. Risico's voor een goede bereikbaarheid zitten met name in het stapeleffect van werkzaamheden en verkeersmaatregelen.

Afbeelding 2 -In voorbereiding zijnde woningbouwlocaties VrAA en omstreken tot 2030 (bron: [Woningbouwlocaties (noord-holland.nl)]) (geraadpleegd 10-4-2024)

2.2.2 Demografische ontwikkelingen

De verwachting is dat door de vergrijzing het aantal verminderd zelfredzamen en kwetsbare groepen verder zal toenemen. De vergrijzing en het opheffen van bejaardenhuizen leidt ertoe dat meer verminderd zelfredzamen zelfstandig wonen. In geval van een incident en ontruiming vraagt dit een grotere en complexere inzet van de brandweer.

2.3 Risico's in de regio

Brandweer Amsterdam-Amstelland is ingericht voor een efficiënte bestrijding van uiteenlopende incidenten. De brandweerorganisatie is bij voorkeur georganiseerd met inachtneming van de meest actuele trends en risico's. Deze zijn o.a. beschreven in het Regionaal Risicoprofiel en het Brandrisicoprofiel.

Trends uit Regionaal Risicoprofiel

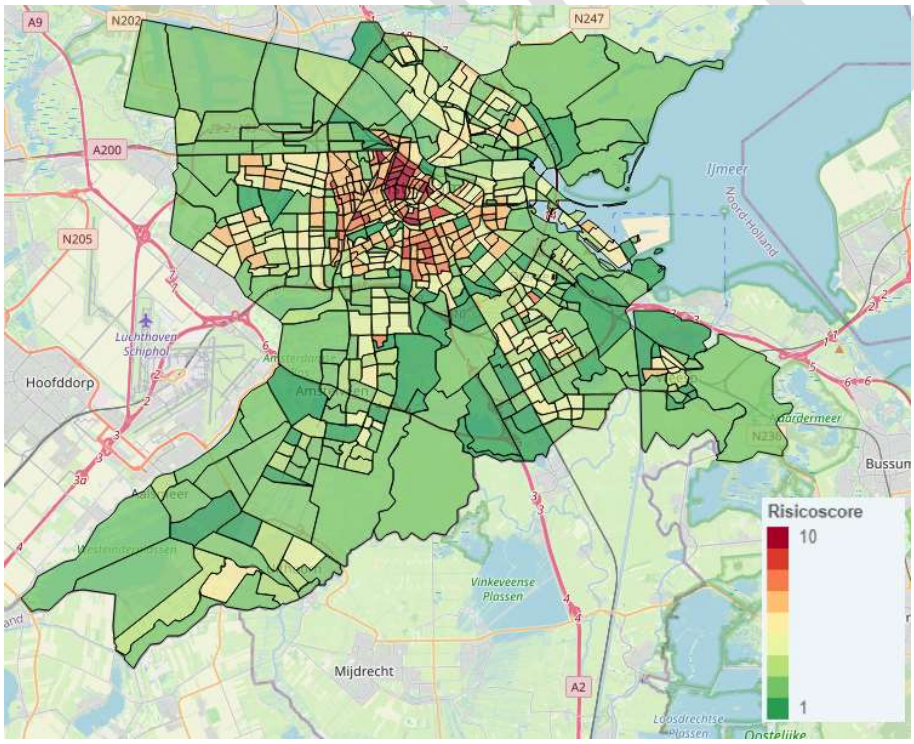
In het Regionaal Risicoprofiel beschrijft Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland de trends die invloed hebben op het regionale risicobeeld, alsmede de rampen en crises waarop de veiligheidsregio zich voorbereidt. Deze trends zijn:

- Klimaatverandering
- Energietransitie
- Digitalisering en cybercriminaliteit
- Verstedelijking en verdichting
- Complexe branden
- Geopolitieke ontwikkelingen en destabilisatie

Deze trends hebben invloed op de brandweerzorg zowel voor de bestrijding als de voorbereiding op deze nieuwe risico's. Zo leidt klimaatverandering tot extremer weer zoals langere natte perioden of droogte en meer stormen. De energietransitie gaat gepaard met het gebruik van andere (brandbare) bouwmaterialen en energiebronnen. Dit vraagt om meer specialistische kennis en andere wijze van incidentbestrijding. Digitalisering en cybercriminaliteit vergroten de kans op verstoringen in digitale infrastructuur en communicatie- en alarmeringssystemen. De kans op een terroristische aanslag in de regio is substantieel.[8]

Brandrisicoprofiel Amsterdam-Amstelland

De Landelijke Handreiking Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen neemt als maatgevend incident Brand Gebouw. Kans en effect van brand zijn uitgewerkt in het regionale Brandrisicoprofiel. Dit profiel is op onderstaande afbeelding geografisch weergegeven. Voor de risicokaarten van incidenten hulpverlening, incidentbestrijding gevaarlijke stoffen en waterongevallen wordt verwezen naar Bijlage 2.

Afbeelding 3 - Brandrisicoprofiel op buurt niveau VrAA.

[8] Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, 13 december 2024.

Complexe branden

Het Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 beschrijft de regionale trends en risico's. Eén van de prioritaire risico's in de VrAA is complexe branden. Gebouwen met een bijzondere functie en gebouwen waarin zich verminderd zelfredzame personen bevinden zijn kwetsbaar. Onder het risico complexe branden wordt verstaan en zijn in de VrAA mogelijk:

- Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen
- Grote brand in bijzonder hoge gebouwen
- Grote brand in ondergrondse bebouwing

Brandweer Amsterdam-Amstelland bereidt zich voor op deze impactvolle en bijzondere incidenttypen in preventie, preparatie en incidentbestrijding. Deze incidenten zijn niet alleen impactvol voor de omgeving en getroffenen, maar ook op het brandweerpersoneel en blootstelling aan risico's. Hierbij wordt ingezet op specialisatie, uitbreiding van planvorming- en informatieproducten en robotisering. Zodat de brandweer over voldoende capaciteit en kennis beschikt om deze impactvolle incidenten te kunnen bestrijden.

CONCEPT

3. Processtap 2 – Dekking beschrijven

3.1 Doel

Dit hoofdstuk beschrijft de verwachte dekking in het verzorgingsgebied van Brandweer Amsterdam-Amstelland. Hiermee maakt de brandweer inzichtelijk waar zij, onder de gegeven omstandigheden, repressief toe in staat is.[9]

3.2 Beschrijving onderdelen snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk

De kwaliteit van de brandweerzorg wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk. In onderstaand overzicht is aangegeven welke aspecten hiervan onderzocht zijn.

Factor	Onderzoeksaspecten
Snelheid	• Maatgevend scenario gebouwbrand • Eerste tankautospuit ter plaatse
Capaciteit	• Slagkracht • Grootschalige en langdurige inzetten
Paraatheid	• Beschikbaarheid • Gelijktijdigheid en restdekking
Werkdruk	• Alarmeringsfrequentie

Tabel 1 – Beoordelingsfactoren uit de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen.

3.2.1 Snelheid

Een snelle reactie kan levens redden en schade voorkomen. In Bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de technische uitgangspunten van de berekeningen. Interregionale eenheden zijn conform de afspraken met de omliggende regio's meegenomen in de berekeningen.

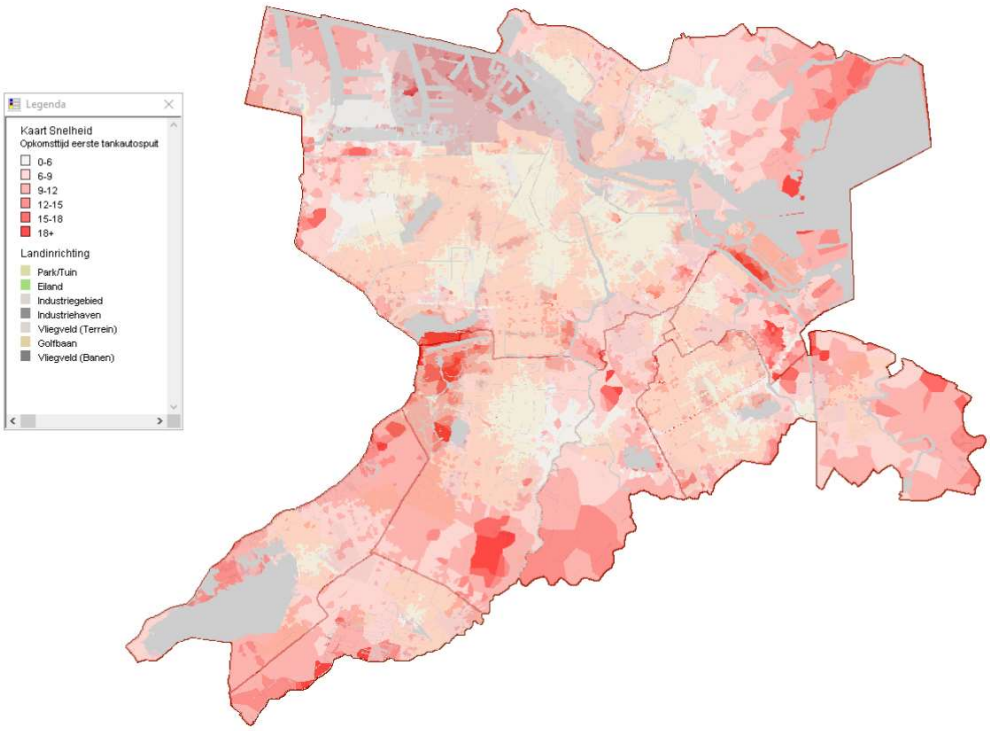
Maatgevend scenario gebouwbrand

De brandweer beschikt over diverse soorten eenheden met verschillende opkomsttijden. Voor het beschrijven van de factor snelheid is het maatgevend scenario gebouwbrand. Het gaat hier bijvoorbeeld om woningbranden of industriebranden.

Eerste tankautospuit ter plaatse

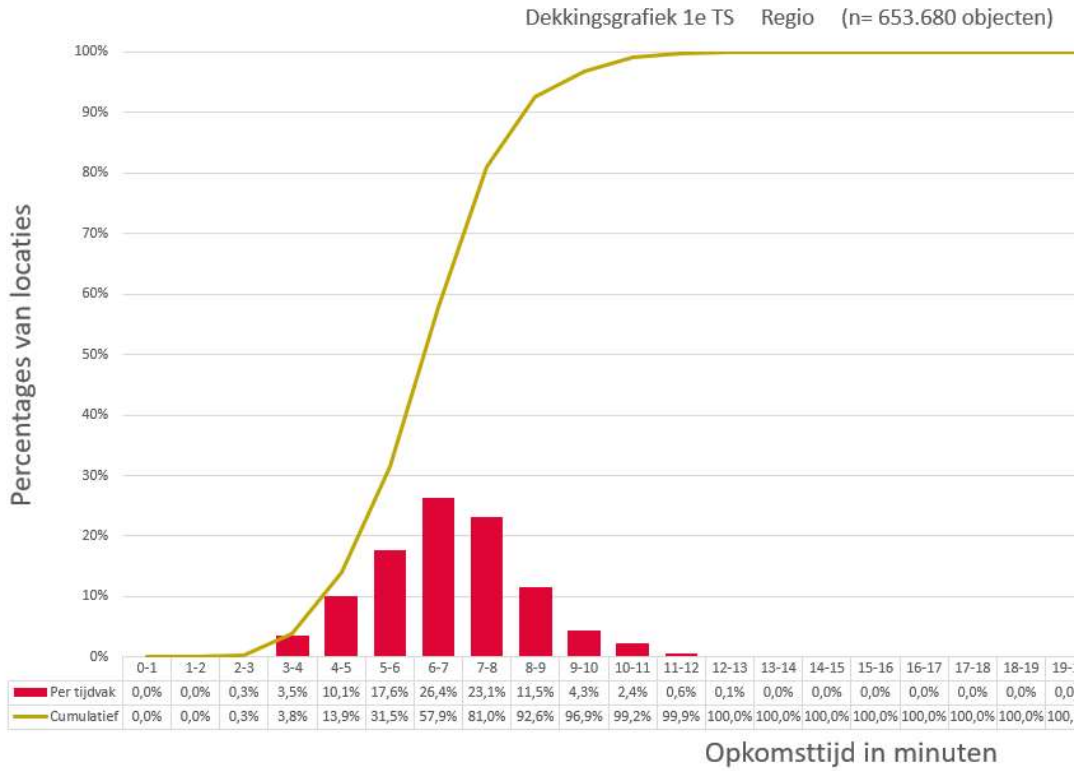
Bij melding van gebouwbrand stuurt de brandweer altijd als eerste een tankautospuit (basisbrandweereenheid).[10] Daarom is Snelheid gedefinieerd als de tijd waarmee de eerste tankautospuit ter plaatse kan zijn.

[9] Er zijn berekeningen gemaakt voor de dagsituatie (werkdagen van 07:30 tot 17:00 en de avond-, nacht- en weekendsituatie (werkdagen van 17:00 tot 07:30 en weekenddagen). De weergegeven afbeeldingen tonen de ANW-situatie. Deze is wat betreft uitruktijden, rijtijden en risico's voor het dekkingsplan het meest representatief. De dagsituatie is weergegeven in Bijlage 5.
[10] Brandweer Amsterdam-Amstelland maakt gebruik van de wettelijk toegestane basisbrandweereenheden TS6 enTS4 (Uitruk op Maat).

Afbeelding 4 – Opkomsttijden van de eerste tankautospuiten. De lichtste kleur geeft de kortste opkomsttijd weer en de donkerste kleur de hoogste.

Het percentage van de locaties in de regio, dat binnen een bepaalde tijd wordt bereikt, kan ook worden weergegeven in een s-curve. In een staafdiagram is verder gespecifieerd in welke tijdvakken de locaties bereikt worden.

	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-
Per tijdvak	0,0%	0,0%	0,3%	3,5%	10,1%	17,6%	26,4%	23,1%	11,5%	4,3%	2,4%	0,6%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0
Cumulatief	0,0%	0,0%	0,3%	3,8%	13,9%	31,5%	57,9%	81,0%	92,6%	96,9%	99,2%	99,9%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,

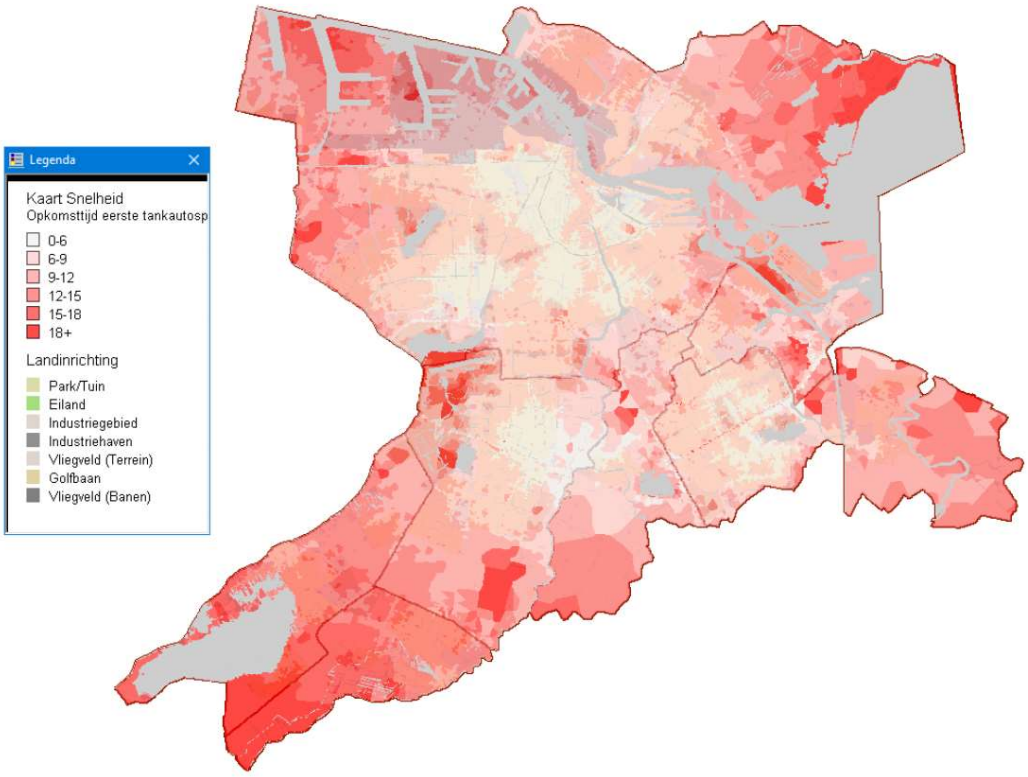
Afbeelding 5 – Percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door de eerste tankautospuit bereikt wordt, aangevuld met tijdvakken waarin ze bereikt worden.

Analyse snelheid autospuit

Over het algemeen wordt 26% van de objecten in de regio tussen de 6-7 minuten bereikt en ruim 90% binnen 10 minuten. De opkomsttijd binnen de ring van Amsterdam is het snelst. Dit komt door de hoge dichtheid van beroepskazernes. De opkomsttijd in de buitengebieden van de regio is langer door een lagere kazernedichtheid en een hogere uitruktijd van de vrijwillige eenheden. De donkerrode gebieden (hoge opkomsttijd) in afbeelding 4 (snelheid) zijn buitengebieden, weilanden en bosschages. In deze gebieden staan geen objecten. De brandweer kan alle objecten in de regio binnen 14 minuten bereiken.

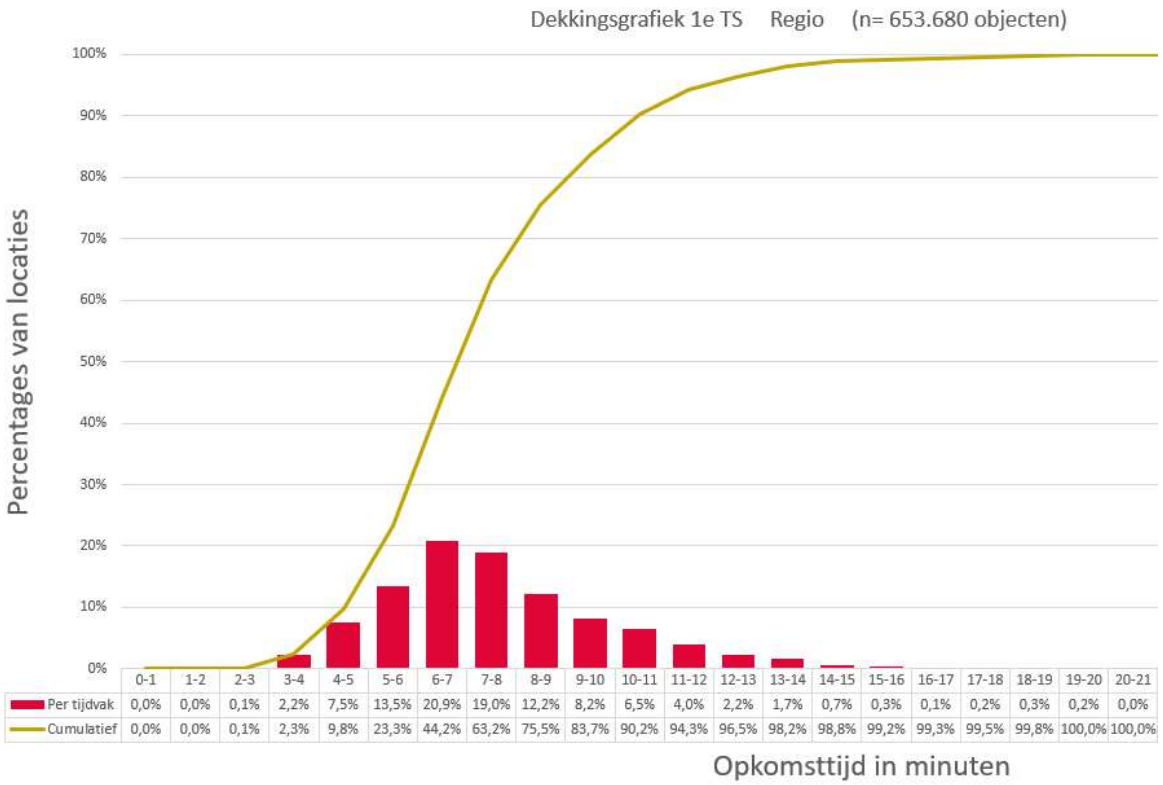
Analyse snelheid redvoertuig

Het redvoertuig van de brandweer wordt ingezet voor redding en blussing op hoogte. De opkomsttijd voor het redvoertuig is voor ondersteuning bij brandbestrijding gekoppeld aan categorie I buurten en is daarmee vastgesteld op 7 minuten. Dit is ingegeven door de kans op snelle branduitbreiding buiten het brandcompartiment en verminderde aanwezigheid van een tweede vluchtweg. Afbeelding 6 toont de snelheid van het redvoertuig in de regio. In Bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de technische uitgangspunten van de berekeningen. Interregionale eenheden zijn conform de afspraken met de omliggende regio's meegenomen in de berekeningen.

Afbeelding 6– Opkomsttijden van het eerste redvoertuig. De lichtste kleur geeft de kortste opkomsttijd weer en de donkerste kleur de hoogste.

Het percentage van de locaties in de regio, dat binnen een bepaalde tijd wordt bereikt door het redvoertuig, kan ook worden weergegeven in een s-curve. In een staafdiagram is verder gespecifieerd in welke tijdvakken de locaties bereikt worden.

	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21
Per tijdvak	0,0%	0,0%	0,1%	2,2%	7,5%	13,5%	20,9%	19,0%	12,2%	8,2%	6,5%	4,0%	2,2%	1,7%	0,7%	0,3%	0,1%	0,2%	0,3%	0,2%	0,0%
Cumulatief	0,0%	0,0%	0,1%	2,3%	9,8%	23,3%	44,2%	63,2%	75,5%	83,7%	90,2%	94,3%	96,5%	98,2%	98,8%	99,2%	99,3%	99,5%	99,8%	100,0%	100,0%

Afbeelding 7 – Percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door de eerste tankautospuit bereikt wordt, aangevuld met tijdvakken waarin ze bereikt worden.

Analyse snelheid redvoertuig

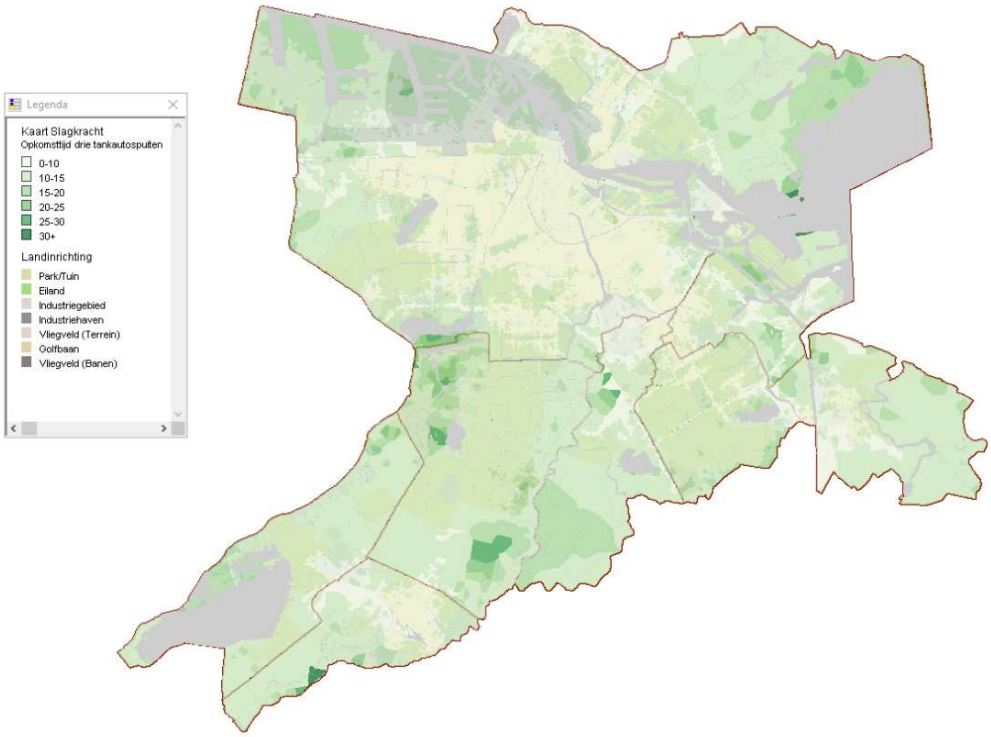
Van de objecten in de regio kan 90% worden bereikt binnen 11 minuten door een redvoertuig. De ladderspreiding (redvoertuig) concentreert zich rond en binnen de ring van Amsterdam. Daar zijn de opkomsttijden het snelst. De opkomsttijd in de flanken en buitengebieden van de regio zijn hoger door een grotere spreiding van de redvoertuigen en daardoor langere rijafstanden. De donkerrode gebieden (hoge opkomsttijd) in afbeelding 6 (snelheid) zijn de zuidflank, Westpoort, Weesp en de buitengebieden. De brandweer kan alle objecten in de regio binnen 20 minuten bereiken met een redvoertuig. In Bijlage 8 is een overzicht opgenomen van de operationele prestaties van het redvoertuig.

3.2.2 Capaciteit

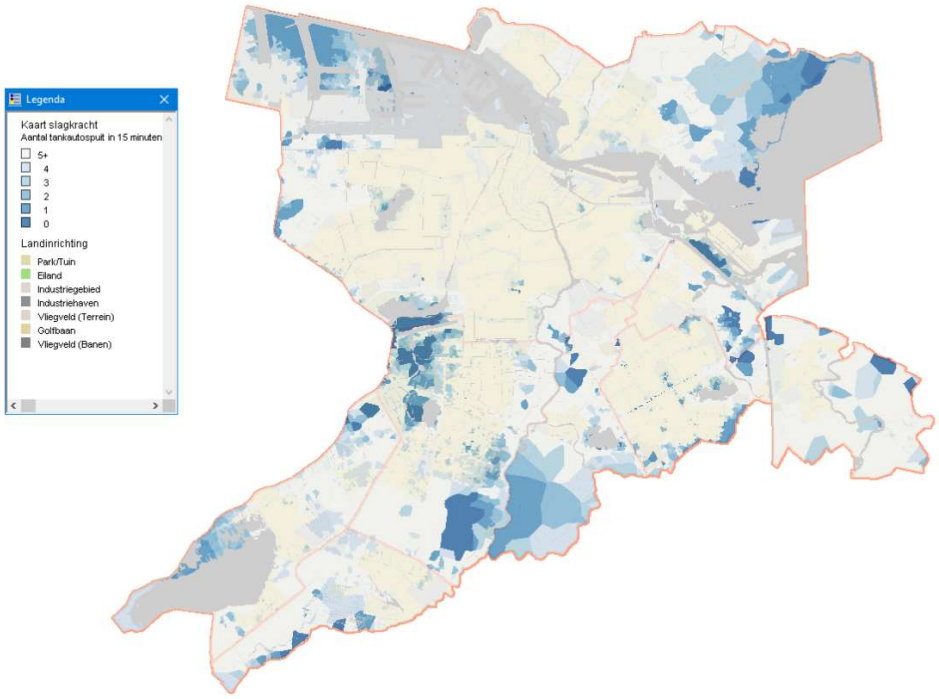
Als de brandweer ter plaatse is begint de bestrijding van een incident. Hiervoor zijn mensen en materieel nodig, soms voor langere tijd. De factor capaciteit is onderzocht aan de hand van de aspecten slagkracht en grootschalige en langdurige inzetten. De prestaties op het gebied van slagkracht zijn berekend onder het principe van basisbrandweerzorg. De prestaties op het gebied van grootschalige en langdurige inzetten zijn geanalyseerd onder het principe van Grootschalig Brandweeroptreden (GBO). In Bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de technische uitgangspunten van de berekeningen.

Slagkracht

Voor het beschrijven van het aspect slagkracht zijn twee uitgangspunten gebruikt. De maximale opkomsttijd van drie tankautospuiten en het totale aantal tankautospuiten dat binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn.

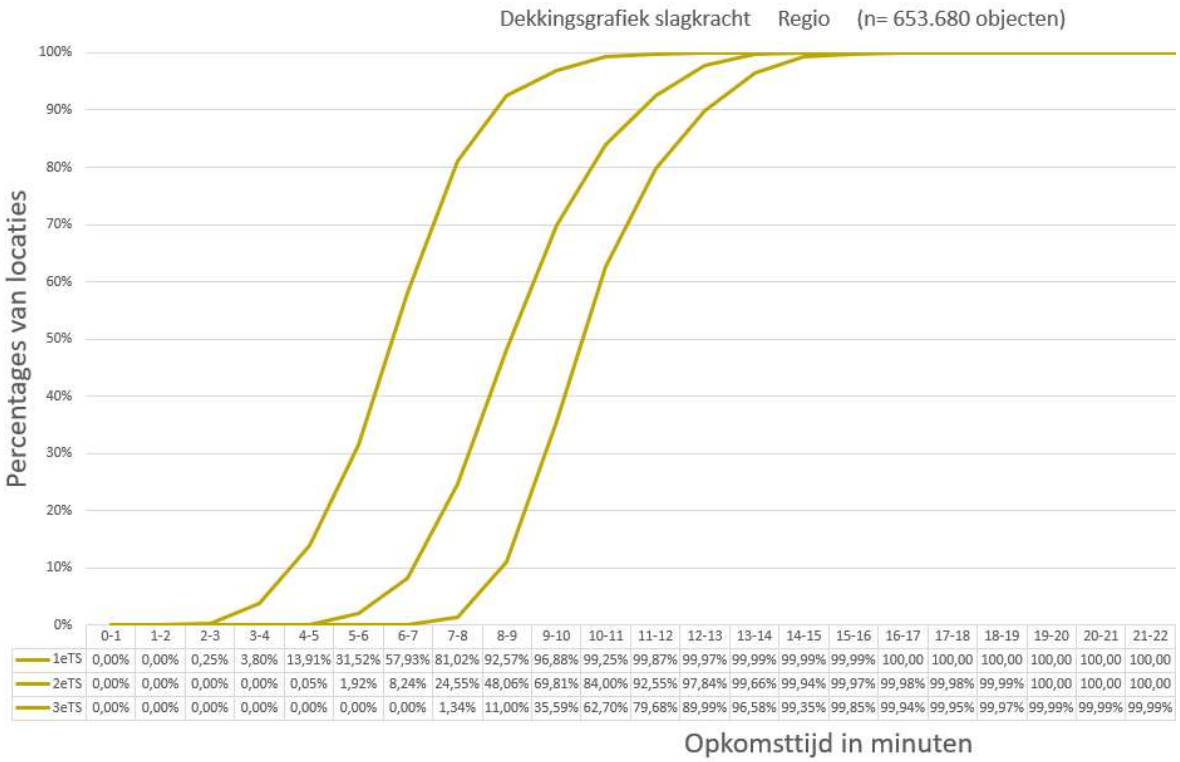

Afbeelding 8 - Opkomsttijden van drie tankautospuiten. De lichtste kleur geeft het kortste tijdbestek weer en de donkerste kleur het hoogste.

Afbeelding 9– Geografische weergave van het aantal tankautospuiten dat binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn. De lichtste kleur geeft het hoogste aantal tankautospuiten weer.

Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie tankautospuiten kan worden bereikt kan ook worden weergegeven in een S-curve.

	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21	21-22
1eTS	0,00%	0,00%	0,25%	3,80%	13,91%	31,52%	57,93%	81,02%	92,57%	96,88%	99,25%	99,87%	99,97%	99,99%	99,99%	99,99%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
2eTS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	1,92%	8,24%	24,55%	48,06%	69,81%	84,00%	92,55%	97,84%	99,66%	99,94%	99,97%	99,98%	99,98%	99,99%	100,00	100,00	100,00
3eTS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,34%	11,00%	35,59%	62,70%	79,68%	89,99%	96,58%	99,35%	99,85%	99,94%	99,95%	99,97%	99,99%	99,99%	99,99%

Afbeelding 10 – Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie (interregionale) tankautospuiten kan worden bereikt.

Analyse slagkracht

De brandweer beschikt over 19 eerstelijns en 5 tweedelijns tankautospuiten. Regionaal kunnen bijna overal binnen korte tijd (16 minuten of minder) drie tankautospuiten ter plaatse zijn. Dit geldt niet voor het Westelijk Havengebied en een aantal buitengebieden. De kazernes liggen hier verder uiteen. In het Westelijk Havengebied versterkt de Gezamenlijke Brandweer Amsterdam de slagkracht. Bij grote incidenten kan Brandweer Amsterdam-Amstelland een beroep doen op interregionale eenheden en landelijke bijstand.

Capaciteit voor grootschalige en langdurige inzetten

Voor de aspecten grootschalige en langdurige inzetten is gekeken naar de regionale organisatie van eenheden voor grootschalig brandweeroptreden. Brandweer Amsterdam-Amstelland heeft voor inzet binnen en buiten de regio drie basispelotons geformeerd om restdekking binnen de regio te kunnen garanderen (zogenoemd Noord, Zuid en Slagkracht). Een basispeloton levert extra capaciteit bij brandbestrijding, redding, basis-IBGS[11] en waterongevallen. In de eigen regio zijn deze drie pelotons respectievelijk binnen 30, 45 en 60 minuten aanwezig op een toegewezen Uitgangsstelling. In Bijlage 6 is de opbouw van basispelotons weergegeven.

Analyse grootschalige en langdurige inzetten

Brandweer Amsterdam-Amstelland kan voor grootschalige en langdurige inzet in de eigen regio twee basispelotons, een peloton Grootschalige Watervoorziening (GWV), een peloton Redding & Technische Hulpverlening (THV) en Specialistische Blussing leveren.

Vanzelfsprekend zijn de pelotons ook beschikbaar voor interregionale bijstand. In aanvulling hierop is er regionaal ook een slagkrachtpeloton beschikbaar. De samenstelling van de pelotons en regionale inzetvoorstellen garanderen dat er restdekking blijft. De regio beschikt over totaal 24 tankautospuiten, het gelijktijdig leveren van deze capaciteit is niet mogelijk omdat dit ten koste gaat van de restdekking

[11] Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen

in de regio. Voor zeer specialistische inzetten kan teruggevallen worden nationale specialistische teams vanuit Brandweer Nederland op de gebieden van technische hulpverlening, IBGS, Logistiek & Ondersteuning en Natuurbrandbeheersing. Brandweer Amsterdam-Amstelland is goed in staat om snel voldoende capaciteit te organiseren en op de incidentlocatie te krijgen. Het langdurig leveren van veel brandweer capaciteit is kwetsbaar. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van interregionale bijstand.

3.2.3 Paraatheid

Paraatheid gaat over de mate waarin de brandweer volgens plan gereed is om uit te rukken. De factor paraatheid is onderzocht aan de hand van de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel en materieel, de kans op gelijktijdige incidenten en regionale restdekking. In Bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de technische uitgangspunten van de berekeningen.

Beschikbaarheid

Wanneer er voor een brandweereenheid voldoende gekwalificeerd personeel en materieel is, dan staat deze eenheid ‘in dienst’. In 2023 waren eerstelijns tankautospuiten (basisbrandweereenheden) gemiddeld 93% van de tijd beschikbaar. Bij tweedelijns tankautospuiten was dit 87%. Brandweer Amsterdam-Amstelland streeft naar een beschikbaarheid van 95% voor eerstelijns autospuiten. In Bijlage 6 is een overzicht opgenomen van de beschikbaarheid per eenheid. Personeelstekort, ziekteverzuim, oefeningen en defecten zijn redenen waarom voertuigen niet altijd beschikbaar zijn om uit te rukken.

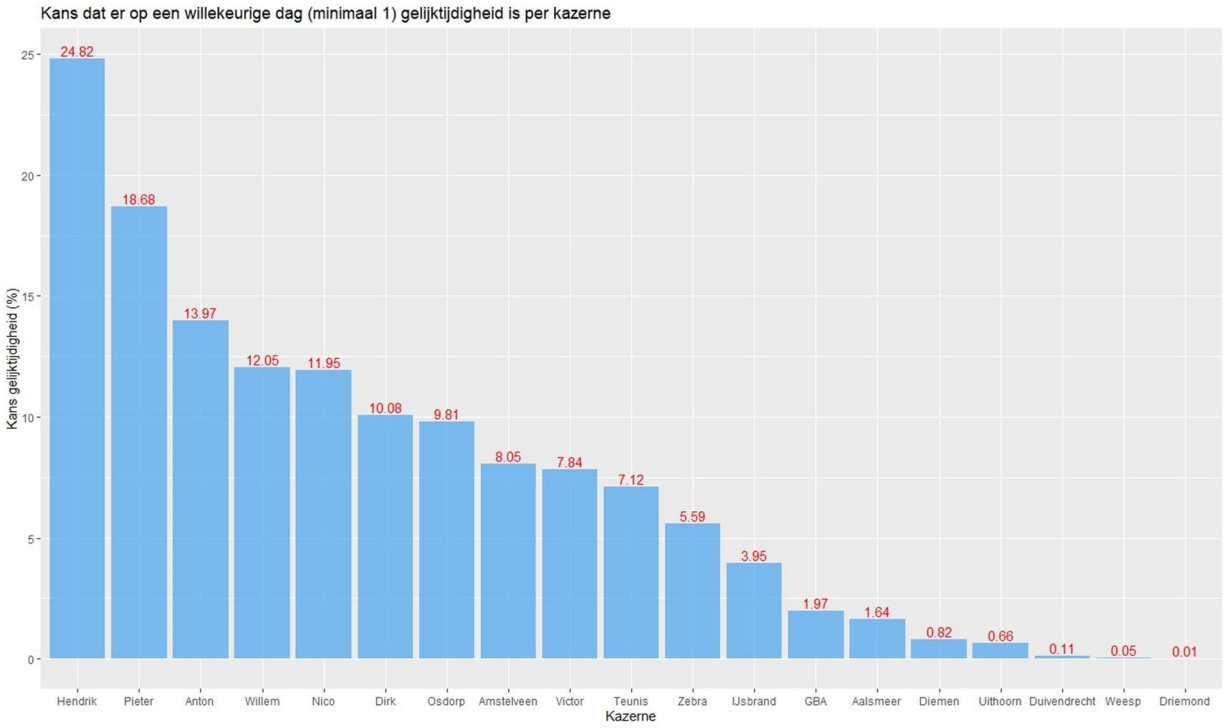
Analyse beschikbaarheid

De beschikbaarheid van tankautospuiten loopt terug. Vanzelfsprekend komen er bij een alarmering opvolgende eenheden ter plaatse, maar wel na een langere rijtijd. Er worden maatregelen getroffen om voldoende personeel beschikbaar te hebben en te behouden. Door onder andere de inzet van overwerk, inhuur van externen en inzet van vrijwilligers en stafpersoneel.

Gelijktijdigheid

Gelijktijdige incidenten beïnvloeden de (rest)dekking. De snelste eenheid is al ingezet en er moet voor een gelijktijdig incident een opvolgende eenheid met een langere rijtijd ter plaatse komen. In onderstaande grafiek is op basis van historische incidentgegevens de procentuele kans op een gelijktijdig incident in het verzorgingsgebied van een kazerne weergegeven.

CONCEPT

Afbeelding 11 – *De procentuele kans op een gelijktijdig incident in het verzorgingsgebieden van een kazerne (2023)*

Analyse gelijktijdigheid

Gelijktijdigheid is voor de dekking met name relevant in het drukke centrum van Amsterdam (kazernes Hendrik, Nico, Willem en Dirk), Amsterdam Zuidoost (kazerne Anton) en West (kazernes Pieter en Osdorp). Dit komt door de combinatie van incidentaanbod, aanwezige risico's en omvang van een verzorgingsgebied. Door de hoge dichtheid van (beroeps)kazernes is de restdekking voldoende geborgd en levert dit over het algemeen geen problemen op.

Restdekking

Bij grootschalige en langdurige inzetten worden veel eenheden ingezet. Daardoor kan de beschikbaarheid van eenheden voor de rest van de regio teruglopen, zowel bij inzet in eigen regio als in het geval van interregionale bijstand.

Analyse restdekking

Bij grootschalige incidenten is het behoud van restdekking onderdeel van de besluitvorming op de meldkamer, eventueel ondersteund door de Tactisch Officier Alarmcentrale (TOA). Als hulpmiddel is hiervoor een Paraatheidsmatrix beschikbaar en zijn de inzetmogelijkheden van de tweedelijnseenheden verruimd.

In samenspraak met de meldkamer kan de brandweer bij grote drukte zoals storm overgaan tot Decentrale Uitgifte (DCU) van Prio 2 meldingen. Hierdoor wordt de meldkamer ontlast en blijft deze beschikbaar voor spoedmeldingen (Prio 1). Hierdoor kan er beter gestuurd worden op de capaciteit van de brandweer bij grote drukte.

3.2.4 Werkdruk

Werkdruk is gedefinieerd als het gemiddeld aantal alarmeringen (voor alle incidenttypen) van een brandweereenheid per jaar. De factor werkdruk is onderzocht aan de hand van de jaarlijkse alarmeringsfrequentie van de tankautospuiten (basisbrandweereenheden). Incidenten zijn niet gelijk over de regio verdeeld. Het gemiddelde loopt uiteen van 1376 alarmeringen (beroepskazerne

Hendrik) tot 62 alarmeringen (vrijwillige tankautospuit Driemond).[12] In Bijlage 6 is een overzicht opgenomen van de werkdruk per tankautospuit. Bijlage 4 bevat de technische uitgangspunten van de berekeningen.

Analyse werkdruk

De gemiddelde werkdruk voor een tankautospuit met een beroepsbezetting is 916 alarmeringen per jaar. Bij een tankautospuit met dagbezetting is dat gemiddeld 305 alarmeringen per jaar en bij een volledig vrijwillige bezetting van een tankautospuit is dat gemiddeld 81 alarmeringen per jaar.

CONCEPT

[12] Het begrip 'Werkdruk' is in de handreiking smal benaderd en geeft alleen inzage in het aantal keer dat een eenheid is opgeroepen voor een incident. Zo telt een alarmering voor een loze melding even zwaar als een reanimatie of langdurige inzet bij een grote industriebrand. Ook worden preventieve en preparatieve activiteiten, zoals het geven van voorlichting, oefenen en oriënteren, niet meegewogen. Werkdruk zoals hier gehanteerd is dan ook geen graadmeter voor (psychologisch) belasting en/of inspanning van het personeel.

4. Processtap 3 – Dekking beoordelen

4.1 Doel

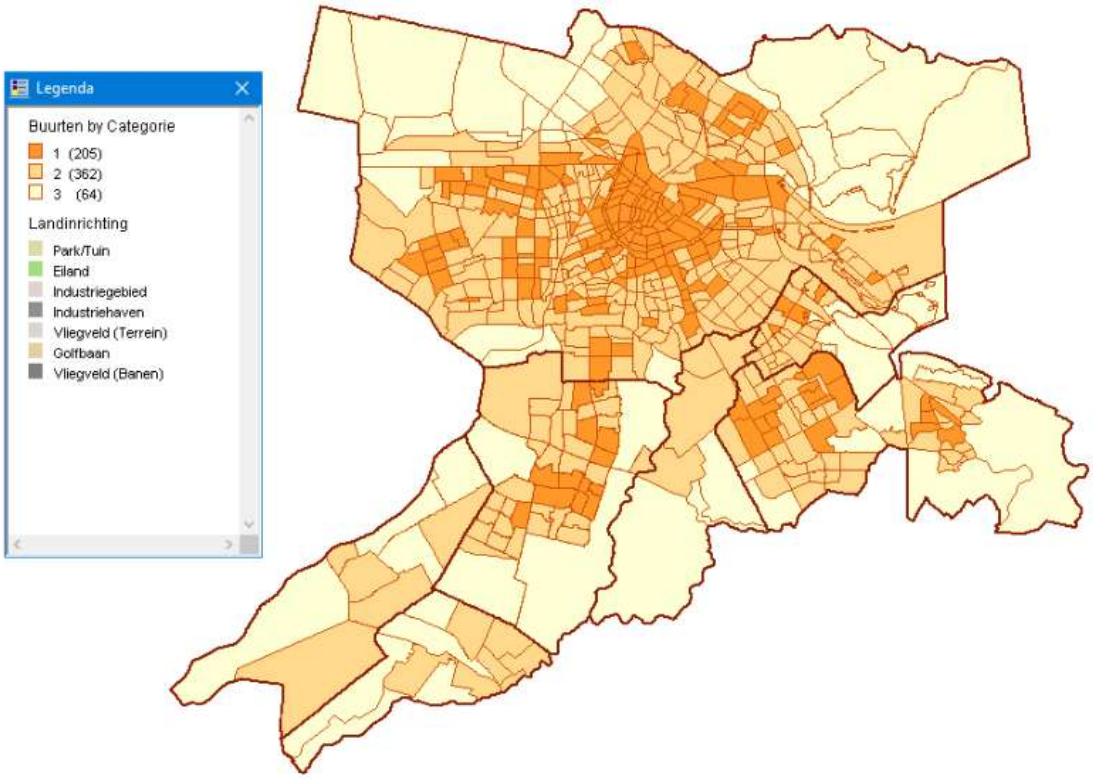
Bij processtap 2 zijn de operationele prestaties inzichtelijk gemaakt aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk. Processtap 3 beoordeelt of deze prestaties aansluiten bij de basisbrandweerzorg die nodig is in de gebieden van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. De beoordeling is opgedeeld in basisbrandweerzorg en grootschalig brandweeroptreden.

4.2 Beoordeling operationele prestaties basisbrandweerzorg

Onder basisbrandweerzorg rekent Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland de inzet van de tankautospuiten en redvoertuigen. Aanvullend worden de prestaties van de hulpverleningsvoertuigen, waterongevallenwagens en de eenheid voor incidentbestrijding gevaarlijke stoffen beoordeeld. De beoordeling van de tankautospuiten en redvoertuigen is opgenomen in dit document. De beoordeling van de andere genoemde eenheden is opgenomen in Bijlage 8.

Normering opkomsttijd tankautospuit en redvoertuig

Conform de methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden is het verzorgingsgebied van de brandweer ingedeeld in gebieden. Voor elk gebied is bepaald wat de passende opkomsttijd van de tankautospuit is (basisbrandweereenheid). Deze opkomsttijd is – afhankelijk van de gebiedskenmerken – 7, 10 of 15 minuten. De methode hanteert een overschrijdingsmarge van 3 minuten, met een bovengrens van 18 minuten. De opkomsttijd van het redvoertuig is gekoppeld aan de opkomsttijd voor de autospuit bij categorie I gebieden.[13] Een gedetailleerde beschrijving van de gebiedscategorisering is opgenomen in Bijlage 7 tabel 6.

Afbeelding 12 – Gebiedscategorisering met de gebiedsgerichte opkomsttijden van 7 minuten (donker), 10 minuten (middel) en 15 minuten (licht).

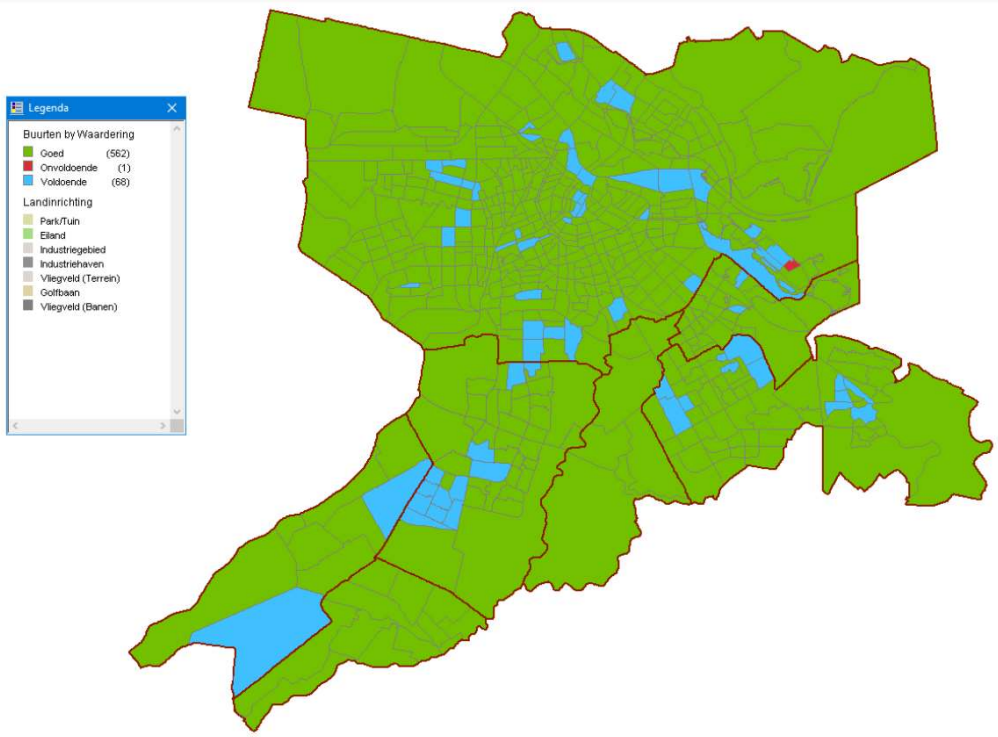
[13] Handreiking Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen en Besluit veiligheidsregio's (art. 3.2.1).

De meeste bebouwde gebieden in de regio vallen in gebiedscategorie 2 met een opkomsttijd van maximaal 10 minuten. Oude stadkernen en gebieden met veel portiekwoningen en hoogbouw vallen in gebiedscategorie 1 met een opkomsttijd van 7 minuten en de buitengebieden en Westpoort vallen na toepassing van de methode in gebiedscategorie 3 met een opkomsttijd van 15 minuten. De in- en uitbreiding van bebouwing tijdens de planperiode (2025-2028) leidt ertoe dat het type bebouwing veranderd met ander risico tot gevolg. In dit plan is geanticipeerd op deze wijzigingen. Een overzicht van de aanpassingen in verband met huidige en/ of toekomstige bebouwing is opgenomen in Bijlage 7 tabel 8.

4.2.1 Beoordeling op snelheid

Tankautospuit

Voor elk gebied is gekeken of de opkomsttijd goed, voldoende of onvoldoende is. De eerste tankautospuit (basisbrandweereenheid) kan na een melding van gebouwbrand over het algemeen op tijd ter plaatse zijn. Wanneer de berekende prognose van de opkomsttijden naast de gewenste (gebiedsgerichte) opkomsttijden gelegd wordt sluiten deze op elkaar aan. Dat betekent dat de spreiding van kazernes en eenheden goed is.

Afbeelding 13 – Beoordeling tankautospuit op de factor snelheid.

Score	Omschrijving in methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden
Goed	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld sneller dan voorgeschreven.
Voldoende	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld langzamer dan voorgeschreven, maar valt nog wel binnen de acceptabele bandbreedte.
Onvoldoende	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld langzamer dan voorgeschreven, en valt ook niet binnen de acceptabele bandbreedte.

Legenda gebiedsbeoordeling tankautospuit op de factor snelheid.

Wel is er overschrijding van de opkomstnormen op een deel van IJburg. De maximale overschrijding van de norm in dit deel van IJburg is maximaal twee minuten. Overigens wordt nergens in de regio de wettelijke uiterste opkomsttijd van 18 minuten overschreden. Toekomstige ontwikkelingen op het

gebied van bereikbaarheid, stadsverdichting en -uitbreiding kunnen impact hebben op de gerealiseerde opkomsttijden.

Redvoertuig

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland heeft bepaald dat in gebieden met categorie I het redvoertuig dezelfde opkomstnorm (7 minuten) heeft als de tankautospuit. Het risico van snelle branduitbreiding en -verspreiding in combinatie met slechts één vluchtweg is in oude binnensteden het grootst.

Het eerste redvoertuig kan na een melding van gebouwbrand over het algemeen snel ter plaatse zijn. Wanneer de berekende prognose van de opkomsttijden naast de gewenste (gebiedsgerichte) opkomsttijden gelegd wordt, sluiten deze in een aantal delen van de regio niet geheel op elkaar aan. Er zijn overschrijdingen op IJburg, in Diemen, Weesp en Amsterdam Nieuw-West. De overschrijding van de norm is met 2,5 minuten in de buurten Steigereiland-Noord (IJburg) en Dichtersbuurt (Weesp) het hoogst. In Bijlage 9 tabel 19 is een overzicht van de overschrijding per buurt opgenomen.

De opkomstnorm voor het redvoertuig wordt in enkele delen van de regio overschreden. De beschikbare personele en materiele capaciteit is in de regio geplaatst op basis van de risico's. De huidige spreiding van redvoertuigen en uitrukvoorstellen zijn gericht op de grootste risico's en typebebouwing. En richt zich op de belangrijke rol van het redvoertuig bij het creëren van een extra vluchtweg bij branden in portiekwoningen met een enkele vluchtweg. Veranderingen in bereikbaarheid en inzetbaarheid kunnen aanleiding geven om de spreiding en inzet van het redvoertuig in de regio te heroverwegen.

4.2.2 Beoordeling op capaciteit

De capaciteit (slagkracht) is voor de hele regio op orde. De brandweer heeft genoeg mensen en materieel om snel voldoende eenheden ter plaatse te krijgen. Zeker in de binnenstad van Amsterdam, waar de kans op snelle branduitbreiding groot is, kunnen in korte tijd veel tankautospuiten ter plaatse zijn. Regionaal alarmeert de meldkamer standaard twee tankautospuiten na een melding van gebouwbrand.

4.2.3 Beoordeling op paraatheid

Brandweer Amsterdam-Amstelland streeft naar een minimum beschikbaarheid van 95%.[14] Het organiseren van voldoende personeel is kwetsbaar en vraagt veel inspanning. Bij personeelstekort is de brandweer genoodzaakt voertuigen buiten dienst te stellen. De beschikbaarheid van de eerstelijnseenheden neemt de laatste jaren af. De afname kan deels verklaard worden door een hoog ziekte verzuim, verminderde beschikbaarheid van vrijwilligers en extra inzet op vakbekwaamheid. Door te oefenen op externe oefenlocaties zijn autospuiten minder beschikbaar. Ook het uitbreiden van specialismen (zoals bijvoorbeeld het QRT-B) vraagt om aanvullende training en geoefendheid. De specialismen worden ingevuld door het zogenaamde springen tussen voertuigen. Extra oefenen en trainen voor deze specialismen legt druk op de beschikbaarheid. De inzet van extra personele capaciteit is effectief gebleken en heeft een dempend effect op de afname van de beschikbaarheid. Het hoge verzuim en uitstroom legt een grote druk op de kazernebezettingen en vrijwilligers om met steeds minder (beschikbare) mensen toch de benodigde personele capaciteit te kunnen leveren.

De beschikbaarheid en instroom van vrijwilligers behoeft continue aandacht. De brandweer onderzoekt maatregelen om de beschikbaarheid van vrijwillige eenheden te versterken. In de toekomst krijgt de brandweer mogelijk te maken met effecten van de bouwsteen verplichtend karakter tussen beroeps- en vrijwillige brandweermensen.

Brandweer Amsterdam-Amstelland ondervindt geen nadelige effecten van gelijktijdigheid. Het fijnmazige netwerk van kazernes is zodanig ingericht dat tankautospuiten elkaar snel kunnen

[14] Normering Dekkingsplan 2022-2025.

vervangen. Daardoor is er regulier voldoende restdekking. Bij grote incidenten in de regio kan de restdekking onder druk komen te staan.

4.2.4 Beoordeling op werkdruk

De werkdruk sluit aan bij de huidige regionale organisatievorm van vrijwillige, dagdienst- en beroepskazernes. Dat wil zeggen dat er in gebieden met een hoge incidentfrequentie – stedelijke gebieden – beroepskazernes staan. In gebieden met een middelhoge of lagere incidentfrequentie beschikt de brandweer over dagdienstkazernes of volledig vrijwillige kazernes. De brandweer onderzoekt of het uitbreiden van dagdienstbezettingen op kazernes noodzakelijk en mogelijk is om zo een robuuste paraatheid te kunnen garanderen.

4.2.5 Beoordeling grootschalig brandweeroptreden

De regionale capaciteit voor grootschalige en langdurige inzetten voldoet aan de landelijke afspraken over Grootschalig Brandweeroptreden (GBO) en het landelijke slagkrachtprofiel.[15] In de samenstelling van de GBO-eenheden (pelotons) is ook rekening gehouden met een logische spreiding van mensen en materieel, zodat er voldoende restdekking gewaarborgd blijft. Door de verminderde beschikbaarheid van vrijwilligers is de redundantie en de continuïteit van de vrijwillig bemenste specialismen bij dit soort inzetten kwetsbaar dit geldt met name tijdens kantooruren en in de vakantieperioden.

4.3 Aandachtspuntenlijst

De Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen hanteert een lijst waarop aandachtsgebieden en -objecten staan. Hier zijn opkomsttijd, capaciteit, paraatheid of werkdruk niet optimaal. In de regio Amsterdam-Amstelland staan op deze lijst één aandachtsgebied en 34 aandachtsobjecten.

4.3.1 Aandachtsgebied IJburg

IJburg ligt ongunstig ten opzichte van de huidige kazerneconfiguratie. De opkomsttijd is daardoor (maximaal) twee minuten hoger dan het geadviseerde maximum van 10 minuten. De brandweer is betrokken bij de uitbreiding van IJburg (Strandeiland). Kwetsbare objecten zijn opgenomen op de lijst met aandachtsobjecten.

Vergelijking aandachtsgebieden vorige dekkingsplan

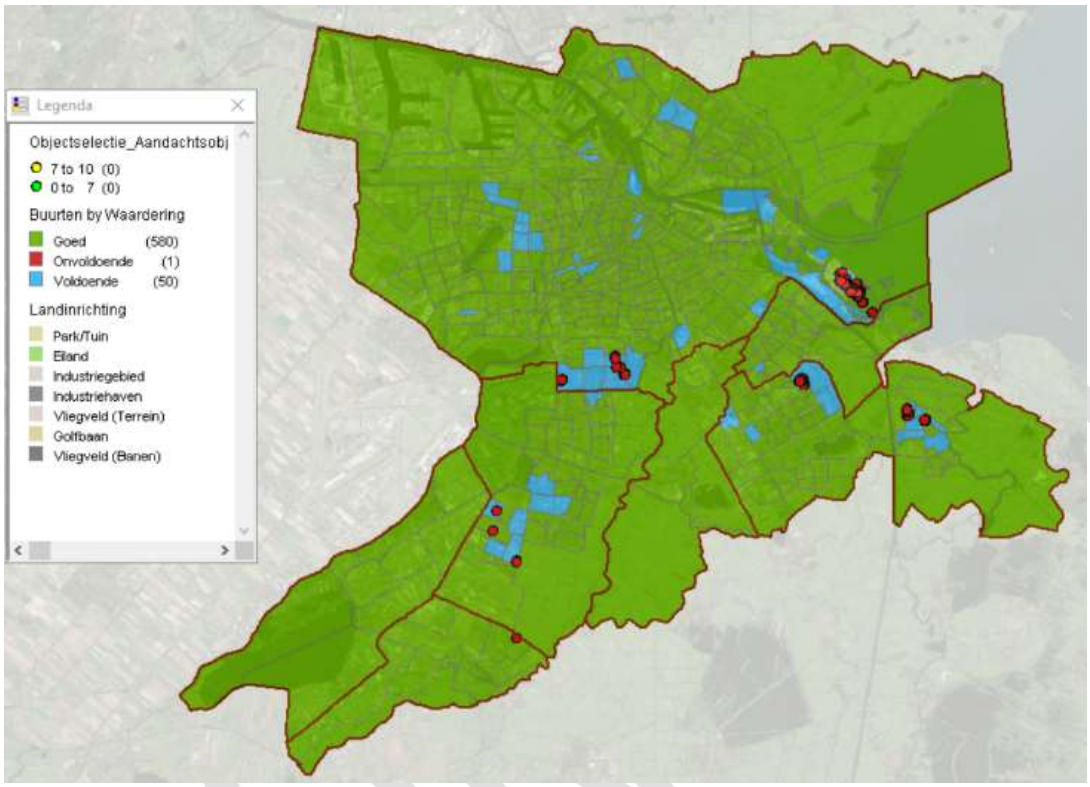
In het vorige dekkingsplan (2022-2025) was, naast IJburg, ook Zeeburgereiland een aandachtsgebied. Binnenstad Weesp en de Zuidflank als aandachtsgebied genoemd. Door snellere uitruktijden en verbetering van het rekenmodel is de prognose van de opkomsttijden hier (licht) verbeterd. De brandweer blijft betrokken bij gebiedsontwikkeling en verkent alternatieve inzetmethoden en kazernelocaties, zoals bijvoorbeeld bij de gebiedsontwikkeling van De Nieuwe Kern.

[15] Doorontwikkeling Grootschalig Brandweeroptreden Visie 2.0. Brandweer Nederland, 2018.

4.3.2 Aandachtsobjecten

In Bijlage 9 is een lijst met aandachtsobjecten opgenomen, alsmede een toelichting op de (risicogerichte) benadering. Onderdelen hiervan zijn:

- Extra oriëntaties door de operationele eenheden om de lokale bekendheid te verbeteren.
- Extra voorlichting en advies door kazernebezettingen op locatie.
- Extra aandacht bij brandweeradviezen op vergunningsaanvragen in aandachtsobjecten.
- Plaatsing van rookmelders.[16]

Afbeelding 14 – Aandachtsobjecten in de regio Amsterdam-Amstelland. Het gaat om twee locaties voor gezondheidzorg, zevenentwintig woongebouwen >20 meter en vijf portiekwoningen.

4.4 Regionale conclusies en aanbevelingen

De eerste tankautospuit (basisbrandweereenheid) kan na een melding van gebouwbrand over het algemeen op tijd ter plaatse zijn. De slagkracht is op orde en de regionale capaciteit voor grootschalige en langdurige inzetten voldoet aan het landelijke slagkrachtprofiel. Brandweer Amsterdam-Amstelland kan met de huidige kazerneconfiguratie, het aantal eenheden en de organisatievorm passende brandweerzorg leveren. Er zijn op dit moment geen ingrijpende maatregelen nodig.

Wel is blijvend aandacht nodig voor de paraatheid en het meegroeien met veranderingen in de regio. De beschikbaarheid van de eerstelijns tankautospuiten behoeft continu aandacht. Het langdurig volhouden van grote inzetten is kwetsbaar. De gemeenten bouwen bij, bereikbaarheid van incidentlocaties staan onder druk, risico's en incidenttypen veranderen. Dit alles vraagt om een flexibele brandweerorganisatie. De operationele prestaties van de brandweer worden continue gemonitord. Om maatregelen te kunnen treffen als interne of externe ontwikkelingen daartoe

[16] Rookmelders zijn sinds juli 2022 verplicht in de bouwregelgeving. Er zal niet actief op het plaatsen van rookmelders worden ingezet, maar als er geen rookmelder aanwezig is of de aanwezig rookmelder is defect, dan wordt een rookmelder geplaatst of vervangen.

aanleiding geven. Waar nodig worden deze voorgelegd aan het bestuur. De brandweer doet de volgende aanbevelingen:

Robuuste paraatheid

De paraatheid behoeft continu aandacht. De inzetbaarheid van eerstelijns eenheden en specialismen staat onder druk. De uitstroom van beroepsmedewerkers is de komende jaren hoog en de huidige arbeidsmarkt maakt werving uitdagend. Dit geldt ook voor het aantrekken van nieuwe vrijwilligers. De mogelijke veranderende wet- en regelgeving werken door in de beschikbaarheid en inzetbaarheid van personeel. De brandweer streeft naar veilige, duurzame en gezonde inzetbaarheid van personeel.

Integratie van preventie en repressie

De brandweer blijft de Veiligheidsketen[17] gebruiken om preventie en repressie te verbinden. Voorlichting, oriëntaties en gerichte oefeningen zijn hiervan een belangrijk onderdeel. We leren incidenten te voorkomen en maken onze inzet veiliger en efficiënter. Een instrument dat hiervoor gebruikt wordt is de COGO-app[18], de verbinding vindt o.a. plaats in wijkgerichte projecten op kazernes en de aandachtsobjecten uit paragraat 4.3.2.

Verbreding en verdieping van de brandweerzorg

De regionale risico's, omgeving en hulpvraag veranderen. Dit maakt dat de hulpverlening complexer wordt en vraagt meer specialisatie. Voorbeelden hiervan zijn branden in hoogbouw en ondergrondse gebouwen, gebruik van andere bouwmaterialen en -methoden en toename van medische assistentie door de brandweer (reanimaties). Ook neemt het aantal kwetsbare bewoners van de regio toe. De brandweer moet in staat zijn zich continu aan te passen en in te spelen op maatschappelijke behoeften en veranderende omstandigheden. De brandweer investeert in netwerken en versterkt haar omgevingssensitiviteit. Dit vraagt om een flexibele organisatie. De brandweer verbreedt en verdiept haar capaciteit voor de volgende taakgebieden:

- Complexe brandbestrijding
- Hulpverlening (inclusief het Quick Respons Team Brandweer).
- Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen.
- Waterongevallen beheersing.
- Grootschalig en bijzonder optreden.

Slagkracht

Brandweer Amsterdam-Amstelland heeft voldoende slagkracht voor grootschalige incidenten. Aandachtspunten blijven langdurige inzet en het behoud van restdekking. Tegelijkertijd neemt de vraag naar (grootschalig) specialistisch optreden toe. De brandweer kan gebruik maken van bijstand uit omliggende regio's, is deelnemer aan het Amsterdam Mutual Aid System (AMAS) in het Westelijk Havengebied van Amsterdam en participeert in de ontwikkeling van de landelijke Steunpunten voor grootschalig en specialistisch brandweeroptreden.

Continuering van bestaande verbetertrajecten

Bestaande innovaties en samenwerkingsverbanden worden voortgezet en versterkt. Voorbeelden hiervan zijn Uitruk Op Maat[19], de Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA), vroegtijdige

[17] De veiligheidsketen is een operationalisatie van het veiligheids- beleid, bestaande uit de ketens proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg.
[18] Informatiesysteem waarmee de brandweer objectinformatie verzamelden beschikbaar kan stellen tijdens incidenten.
[19] Wanneer het verantwoord kan, mag een veiligheidsregio afwijken van de standaard personele bezetting van zes personen op een tankautospuit (TS6). De tankautospuit rukt dan uit met een bevelvoerder, chauffeur en twee manschappen (TS4).

betrokkenheid bij gebiedsontwikkeling en -verdichting, interregionale operationele grenzen en het vormgeven van een Veiligheidscentrum op het Strandeiland in Amsterdam.

5. Dekkingsplan vaststellen (Processtap 4)

Op dit moment wijken de opkomsttijden uit de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen (nog) af van de opkomsttijden uit het Besluit veiligheidsregio's. De toepassing van de handreiking is getoetst in een landelijke pilot, de VrAA was één van de deelnemende regio's. Het Veiligheidsberaad heeft op 1 juli 2022 namens de 25 voorzitters van de veiligheidsregio's de herziene Handreiking "Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen" vastgesteld. De Minister van Justitie en Veiligheid heeft bepaald dat toekomstige Dekkingsplannen worden opgesteld conform de handreiking.[20] Het Dekkingsplan 2025-2028 is op 16 december 2024 vastgesteld in de regionale bestuursvergadering van veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland.

6. Uitvoering bijstellen (Processtap 5)

Voor de (verdere) implementatie van maatregelen worden uitvoeringsplannen opgesteld. Waar deze maatregelen bestuurlijke keuzes vragen zullen deze als zodanig worden voorgelegd aan het bestuur van de veiligheidsregio. Hierin volgt de brandweer de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen.

7. Dekking uitvoeren en beoordelen (Processtap 6 en 7)

De doelstellingen en aanbevelingen uit het Dekkingsplan 2025-2028 houden samenhang met de planvormingsproducten van Brandweer Amsterdam-Amstelland en de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Dit Dekkingsplan heeft nadrukkelijke samenhang met het Beleidsplan 2025-2028 en de gestelde doelstellingen waarover in de (bestuurlijke) managementrapportages van Brandweer Amsterdam-Amstelland en het Jaarverslag en de jaarrekening van de veiligheidsregio wordt gerapporteerd. Deze maken deel uit van de regionale Planning &Control-cyclus.

Brandweer Amsterdam-Amstelland kent een actieve registratie van incidentgegevens. Conform de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen[21] zijn van deze monitoring minimaal onderdeel:

- Statustijden
- Type incident
- Prioriteit en wijzigingen van prioriteit tijdens het incident
- Adres of locatie van het incident
- Beschikbaarheid (paraatheid en gelijktijdigheid)
- Bezetting
- Duiding van bijzondere omstandigheden

De regionaal commandant van Brandweer Amsterdam-Amstelland is gemandateerd om binnen de gestelde financiële kaders het Dekkingsplan uit te voeren en eventueel tussentijds maatregelen te nemen.

[20] V001-2023 Brief Minister JenV, Handreiking gebiedsgerichte opkomsttijden, kenmerk 4367735.
[21] Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen. Bijlage 3: Technische instructies bij processtap 6.

BRANDWEER
Amsterdam-Amstelland

Bijlagen Concept Dekkingsplan 2025-2028

Auteur:	Brandweer Amsterdam-Amstelland
Datum:	29 april 2024
Versie:	1.0 CONCEPT

Revisiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving
0.1	29-02-2024	Initiële versie concept
0.2	19-03-2024	Concept besproken projectgroep
0.3	25-03-2024	Concept besproken stuurgroep
0.3	12-04-2024	Concept voorgelegd aan opdrachtgever en stuurgroep
0.4	16-04-2024	Concept besproken met Commandant en opdrachtgever. Aanpassing in aanbevelingen.
0.5	29-04-2024	Besluitvorming MTBrandweerzorg
1.0	21-05-2024	Besluitvorming MTVrAA
1.0	16-12-2024	Voorlopige vaststelling regionaal bestuur VrAA
1.0	Voorjaar 2025	Zienswijze gemeenteraden

CONCEPT

Inhoudsopgave

Revisiehistorie 2
Inhoudsopgave 3
Bijlage 1 - Samenvatting Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen 4
Bijlage 2 – Risicoprofielen 6
Berekeningen Effect 6
Berekeningen Kans 7
Berekeningen Risico 7
Visualisaties risicoprofiel 8
Bijlage 3 - Overzichten brandweer eenheden BAA 10
Bijlage 4 – Technische uitgangspunten berekeningen 12
Bijlage 5 – Visualisatie opkomstprestaties dagsituatie 18
Bijlage 6 - Overzichten operationele prestaties 21
Basispelotons voor Grootschalig Brandweeroptreden 21
Overzicht beschikbaarheid per tankautospuit 22
Overzicht werkdruk per tankautospuit 23
Bijlage 7 – Gebiedscategorisering (Gebiedsgerichte Opkomsttijden) 24
Indeling gebieden in categorieën (Gebiedsgerichte Opkomsttijden) 24
Legenda beoordeling operationele prestaties op snelheid 24
Verrijking buurtcategorisering 24
Bijlage 8 - Repressieve dekking van de overige taakgebieden 26
Beoordeling operationele prestatie van het redvoertuig 26
Beoordeling operationele prestatie bij hulpverlening 30
Beoordeling operationele prestaties bij waterongevallen 32
Beoordeling operationele prestaties bij incidentbestrijding gevaarlijke stoffen 34
Bijlage 9 - Aandachtsobjecten VrAA 36
Gezondheidzorg 36
Cel functie/ Gesloten instelling 36
Woningen 36
Aandachtsbuurten redvoertuig 37

CONCEPT

Bijlage 1 - Samenvatting Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen

De landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen beoogt een landelijk uniform werkwijze voor de brandweer. De systematiek is vastgelegd in een handreiking. Door dit toe te passen, kan de brandweer met het dekkingsplanproces meer recht doen aan de huidige praktijk. Dat doet zij door niet alleen inzicht te geven in de factor snelheid, maar ook in factoren als capaciteit, paraatheid en werkdruk. Naast een beschrijving van de systematiek in zeven processtappen, biedt de handreiking ook rekenvoorschriften waardoor regionale dekkingsplanen vergelijkbaar worden. Deze samenvatting is opgesteld door het landelijke projectteam n.a.v. de pilot.

Beoordelingskader

De landelijk uniforme systematiek bevat ook het Beoordelingskader Gebiedsgerichte Opkomsttijden. Samen bieden zij een betrouwbaar instrument dat de brandweer inzicht geeft in prognose en realisatie van de repressieve dekking, inclusief de motivatie van afwijkingen en flankerend beleid. Het kader wordt toegepast bij de beoordeling van de dekking. Hierin ligt de nadruk op de opkomsttijd van de eerste basisbrandweereenheid (TS6).

Toelichting op het proces

Zowel de totstandkoming van het dekkingsplan als de uitvoering en de rapportage verloopt via de landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen. Deze bestaat uit zeven stappen. Het opstellen van het dekkingsplan en de besluitvorming hierover is het schakelpunt tussen de twee cycli van inrichten en uitvoeren.

Dekkingsplanproces in zeven processtappen

Iedere veiligheidsregio is wettelijk verplicht om een dekkingsplan vast te stellen als onderdeel van de totale beleidscyclus (art. 14 WVr). De landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen helpt de brandweer met behulp van de volgende zeven processtappen om een dekkingsplan in te richten, door het algemeen bestuur te laten vaststellen en uit te voeren:

Processtap 1 - Dekking bijstellen

De brandweer maakt inzichtelijk of ontstane veranderingen of voorgenomen ontwikkelingen invloed hebben op de regionale dekking en zo ja, in welke mate. Het vorige bestuurlijk vastgestelde dekkingsplan geldt hierbij als referentiekader. Dit levert een set van kaders, randvoorwaarden en uitgangspunten op die nodig zijn bij de beschrijving van de dekking in de volgende processtap.

Processtap 2 - Dekking beschrijven

Met behulp van de landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen beschrijft de brandweer de verwachte dekking in het verzorgingsgebied. Hiermee maakt de brandweer inzichtelijk waar zij repressief toe in staat is onder de gegeven omstandigheden. De beschrijving bevat minimaal de twee verplichte factoren snelheid en capaciteit. Daarnaast kan de brandweer de beschrijving aanvullen met de factoren paraatheid en werkdruk. Die laatste twee zijn niet verplicht, maar geven wel meer inzicht.

Processtap 3 - Dekking beoordelen

De brandweer toetst de verwachte repressieve dekking minimaal aan het Beoordelingskader Gebiedsgerichte opkomsttijden en het kader Grootschalig Brandweeroptreden en beoordeelt deze aan de hand van de factoren snelheid en capaciteit, eventueel aangevuld met paraatheid en werkdruk. Het resultaat is een beoordeling van de verwachte repressieve dekking. Op basis hiervan bepaalt de brandweer in hoeverre de dekking past binnen het wettelijk kader en de bestuurlijke wensen. De beoordeling wordt opgenomen in een concept-dekkingsplan, dat ook een voorstel voor aanvullende maatregelen kan bevatten.

Processtap 4 - Dekkingsplan vaststellen

CONCEPT

Soms is het noodzakelijk de inrichtingsstappen een of meerdere keren te doorlopen om tot een dekkingsplan te komen dat optimaal binnen de wettelijke en regionale verwachtingen past. In het uiteindelijke dekkingsplan is helder geformuleerd welke onderwerpen met betrekking tot de repressieve brandweerzorg wel zijn opgenomen en welke onderwerpen niet. De brandweer legt het uiteindelijke dekkingsplan ter besluitvorming voor aan het algemeen bestuur, vraagt het dekkingsplan vast te stellen en daarmee opdracht te verlenen tot uitvoering. Het resultaat is een bestuurlijk vastgesteld dekkingsplan, inclusief de opdracht tot uitvoering door de brandweer.

Processtap 5 - Uitvoering bijstellen

Het vastgestelde dekkingsplan vormt het vertrekpunt voor de uitvoering. De implementatie bestaat onder meer uit de aanpassing van het meldkamersysteem, (her)positionering van de voertuigen en aanpassing van de bezetting en de roosters. Het resultaat is een repressieve brandweerorganisatie die volgens de afspraken in het dekkingsplan is ingericht.

Processtap 6 - Dekking uitvoeren

De brandweer richt zich op de realisatie van de gemaakte prestatieafspraken en de uitvoering van de dekking. Dit gaat over alarmeren, uitrukken, ter plaatse komen en hulpverlenen aan mens en dier. Tijdens de uitvoering registreert de brandweer de gerealiseerde dekking volgens de rekenvoorschriften van de landelijk uniforme systematiek. Het resultaat is hulpverlening en de registratie daarvan.

Processtap 7 - Uitvoering beoordelen

De brandweer beoordeelt de dekkingsprestatie bij inmiddels bestreden incidenten met als doel de uitvoering te beoordelen. De beoordeling wordt gebruikt om te leren, cyclisch te verbeteren en verantwoording af te leggen aan het bestuur. Zo nodig stelt de brandweer op basis van de inzichten de uitvoering en/of inrichting van de dekking bij. Hiermee start een nieuwe dekkingsplancyclus.

Afbeelding 1 – De processtappen uit de Handreiking circulair weergegeven.

Bijlage 2 – Risicoprofielen

Het huidige model van het risicoprofiel is ontworpen om voor de vier taakgebieden (Brand, Hulpverlening, Waterongevallen en Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen) van de brandweer risico-scores toe te delen. Deze risico-scores worden op buurt of wijkniveau bepaald wat gezamenlijk voor elk taakgebied een risicoprofiel maakt voor de hele regio.

De risicoprofielen zijn een relatieve analyse van de kans en effecten van brand, hulpverlening, waterongevallen en ongevallen met gevaarlijke stoffen. Het risico wordt berekend als **kans** maal **effect**. Zowel de kans, het effect en het risico worden gescoord op een schaal van 1-10. De score is op een relatieve basis; een gebied met een risicofactor van 4 is niet vier keer zo gevaarlijk als een gebied met een risicofactor 1.

De incidenten in de taakgebieden zijn als volgt onderverdeeld:

Brand: Binnenbrand, Buitenbrand
Hulpverlening: Assistentie Ambulance, Assistentie Politie, Buitensluiting, Hulpverlening Algemeen, Hulpverlening Dieren, Liftopsluiting, Reanimeren
Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen: Meten/ Overlast / Verontreiniging
Waterongevallen: Dier te water, Hulpverlening Water Algemeen, Persoon te water, Voertuig te water

Berekeningen Effect

Effect wordt berekend als een totaalscore op basis van een reeks subonderdelen die die zich in een wijk of buurt bevinden. Deze subonderdelen zijn:
- Mediaan WOZ
- SIE inzettijd
- TS inzettijd
- RV inzettijd
- AGS inzettijd
- WO inzettijd
- Mediaan bouwjaar
- Aantal culturele/monumentale objecten
- Aantal gewonden
- Aantal doden
- Aantal BRZO bedrijven

Afhankelijk van het taakgebied worden de relevante subonderdelen gekozen om mee te rekenen.

- **Brand**: Alle subonderdelen
- **Hulpverlening**: SIE inzettijd, TS inzettijd, RV inzettijd, Aantal gewonden, Aantal doden
- **Incident Bestrijding Gevaarlijks Stoffen**: SIE inzettijd, AGS inzettijd, TS inzettijd, Aantal gewonden, Aantal doden, Aantal BRZO bedrijven
- **Waterongevallen**: SIE inzettijd, TS inzettijd, RV inzettijd, WO inzettijd, Aantal gewonden, Aantal doden

Hoe wordt effect berekend?

Er wordt met de relevante subonderdelen een overzicht gemaakt van alle wijken of buurten. Vervolgens wordt bepaald (middels Z-scores) in hoeverre de wijk of buurt afwijkt van de gemiddelde over alle wijken of buurten. De gehele effectscore voor een enkele wijk of buurt wordt berekend door de gestandaardiseerde subonderdelen (Z-scores) op te tellen. Wanneer dit voor elke wijk of buurt is gedaan worden alle individuele effectscores gerangschikt en opnieuw geschaald naar een bereik tussen 1 en 10.

CONCEPT

Berekeningen Kans

Kans wordt berekend op basis van een combinatie van incidentgegevens en kenmerken van wijken of buurten. Er wordt een telling gemaakt van het aantal incidenten per wijk of buurt en enkele belangrijke kenmerken van wijken of buurten worden verzameld:
- Omgevingsadressendichtheid (OAD)
- Mate van stedelijkheid
- Aantal inwoners
- Aantal objecten en openbare faciliteiten
- Oppervlak grond
- Oppervlak water

Hoe wordt kans berekend?

Voor elk taakgebied wordt de beste voorspellende variabele geïdentificeerd met behulp van correlatieberekeningen tussen de incidenten en de kenmerken. Deze variabele wordt "Rp" genoemd.

Ook wordt per wijk of buurt een gewogen ‘locatie factor’ (LocFac) berekend, die afhankelijk is van het aantal incidenten die er in het verleden zijn gebeurd. Dit wordt geschaald naar een bereik tussen 1 en 2. Hoe meer incidenten op een locatie zijn geweest, hoe hoger het getal.

De uiteindelijke kansindicator wordt berekend door een breuk te nemen tussen twee uitdrukkingen. De ene uitdrukking omvat het aantal incidenten vermenigvuldigd met de LocFac per oppervlakte en de andere uitdrukking omvat het aantal incidenten vermenigvuldigd met de Rp per objecten.

$$\text{Kansindictor} = \frac{\text{Incidenten} * \text{LocFac}}{\text{Oppervlakte}} * \frac{\text{Incidenten} * \text{Rp}}{\text{Aantal objecten}}$$

De berekende eindscore voor kansen worden afgerond op twee decimalen en opnieuw geschaald naar een bereik tussen 1 en 10.

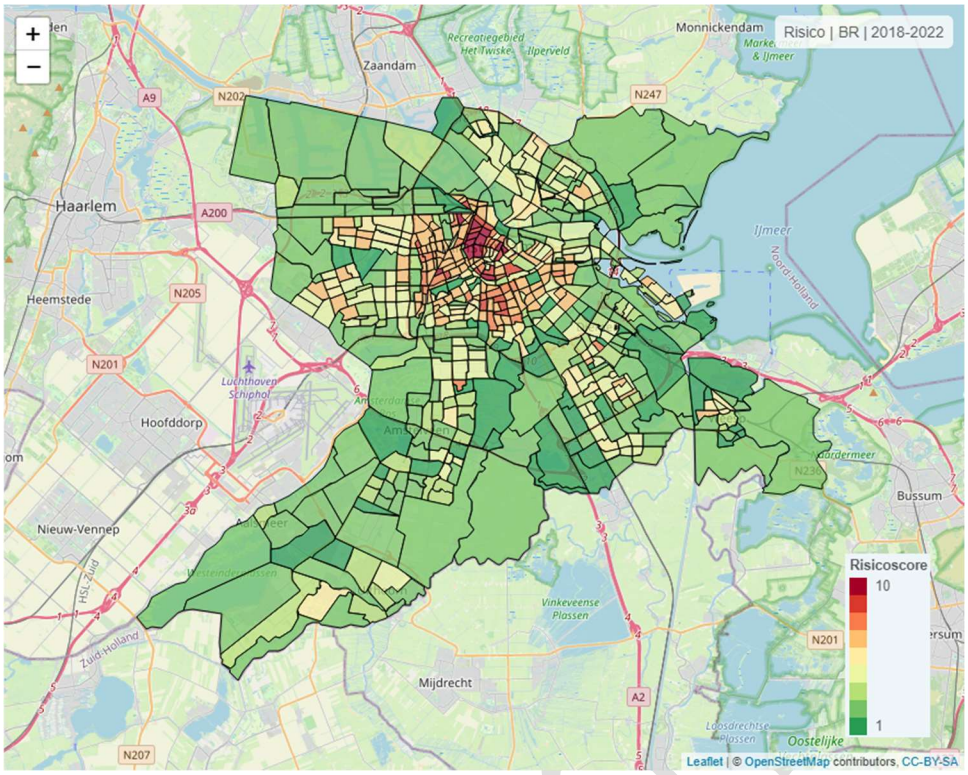
Berekeningen Risico

Om de uiteindelijke risicoscore te berekenen wordt de score van effect vermenigvuldigt met de score van kans. Omdat beide waarde een bereik hebben van 1 tot 10, word na het vermenigvuldigen de score door 10 gedeeld om eveneens een bereik te hebben tussen 1 en 10.

CONCEPT

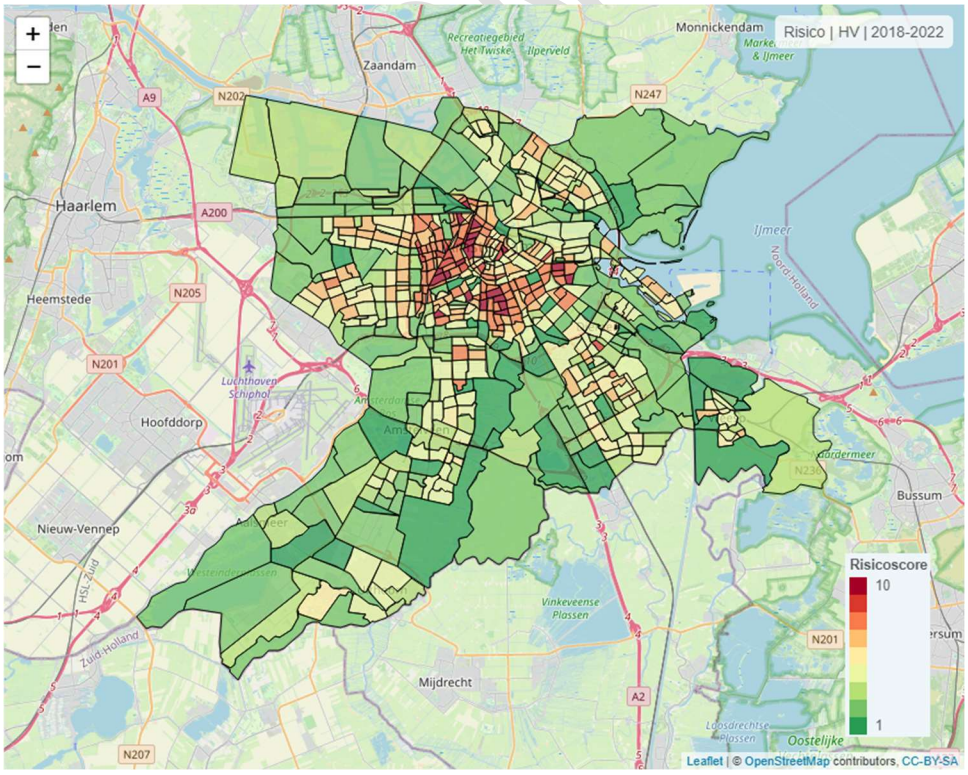
Visualisaties risicoprofiel

Taakgebied Brand

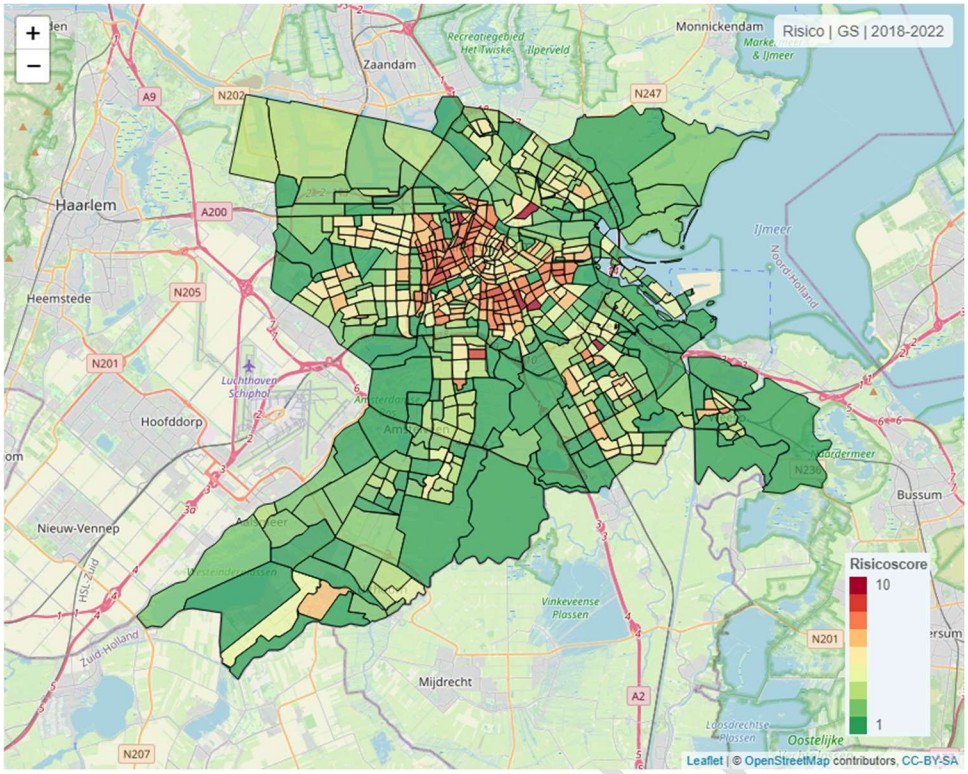
Afbeelding 2 – Risicoweergave taakgebied Brand op buurtniveau.

Taakgebied Hulpverlening

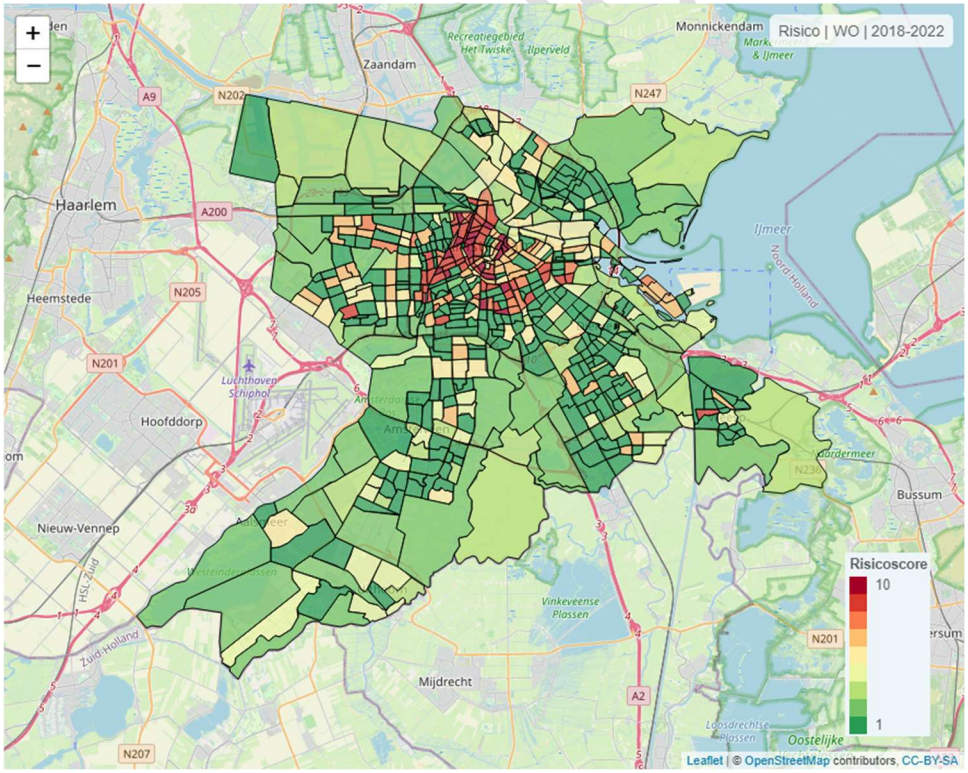
Afbeelding 3 – Risicoweergave taakgebied Hulpverlening op buurtniveau.

Taakgebied Incident Bestrijding Gevaarlijks Stoffen

Afbeelding 4 – Risicoweergave taakgebied Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen op buurtniveau.

Taakgebied Waterongevallen

Afbeelding 5 – Risicoweergave taakgebied Waterongevallen op buurtniveau.

Bijlage 3 - Overzichten brandweer eenheden BAA

Kazerne	Bezetting	Voertuig	Nummer	24u bezetting	TS4/ UoM
IJsbrand	28	TS	13ASY 2131	ja	
Dirk	37	TS	13ASD 3231	ja	
		RV	13ALD 3251		
Osdorp	30	TS	13ASO 2531	ja	
Teunis	40	TS	13AST 2431	ja	
		RV	13ALT 2451		
		HV	13HVT 2471		
Willem	40	TS	13ASW 3531	ja	
		RV	13ALW 3551		
Victor	36	TS	13ASV 3431	nee	
		RV	13ALV 3451		
Nico	37	TS	13ASN 3131	ja	
		RV	13ALN 3151		
		WO	13WO 3111		
Hendrik	36	TS	13ASH 3331	ja	
		RV	13ALH 3351		
Amstelveen	38	TS	13ASV1 5131	ja	
		RV	13ALASV 5151		
		HV	13HVASV 5171		
		WO	13WOASV 5111		
Anton	37	TS	13ASA 4131	ja	
		RV	13ALA 4151		
Zebra	30	TS	13ASZ 2231	ja	
		QRT	13QRT 2281		
Pieter	40	TS	13ASP 2631	ja	
		RV	13ALP 2651		
		SIE	13SIEP 2621		
GBA	28	TS	13-8831		
		IB	13-8861		
Aalsmeer	36	TS1	13ASM1 5231		ja
		TS2	13ASM2 5232		
		PM	13PMASM 5281		
		Boot	13BVAM 5201		
		GOE	13NBCOC 9923		
		DPU	13DPASM 9962		
Amstelveen vw	38	TS	13ASV2 5132		nee
		SB	13SB 9061		

		AB	13ABASV 9381		
		BBC	13BBC 9966		
		SLC	13SLC 9963		
		COH	13COH 9098		
Diemen	33	TS	13DMN1 4231		nee
		TS	13DMN2 4232		
		HV	13HVDMN 4271		
Driemond	23	TS	13DRM 4331		nee
		AB	13ABDRM 9382		
Duivendrecht	16	TS	13DVD 4431		nee
		DPU	13DPDVD 9961		
Jan v/d Heyde	12	Boot	13-jan-61		nee
Uithoorn	30	TS1	13UTH1 5332		ja
		TS2	13UTH2 5331		
		ROBOT	13ROBOT 9062		
		IBGS	13ONBRB 5302		
		IBGS	13OGSOC 9921		
Weesp	22	TS1	13WSP1 4531		ja
		TS2	13WSP2 4532		
		MCU	13MCU 9090		

Tabel 1 – Overzicht brandweereenheden Amsterdam-Amstelland.

Bijlage 4 – Technische uitgangspunten berekeningen

Het dekkingsplan komt tot stand door per buurt in de regio de opkomsttijd te berekenen door een rekensysteem. In deze bijlage van het Dekkingsplan wordt een uitleg gegeven over de werking van het rekensysteem en de uitgangspunten bij de berekeningen.

Het belangrijkste rekensysteem

Brandweer Amsterdam-Amstelland gebruikt het rekenprogramma CARE (CArtografische REkenmodule) voor de berekeningen die de basis vormen van het dekkingsplan. Op basis van het gebouwbestand, de infrastructuur en de theoretische rijsnelheden worden Kazerne Volgorde Tabellen gemaakt. Per object wordt berekend welk voertuig het snelst ter plaatse kan zijn. Hierdoor worden prognoses op regionaal, gemeentelijk of verzorgingsgebied schaal gemaakt over de opkomsttijden. Om het systeem te kunnen laten rekenen, kiest de regio uitgangspunten, die vaak gebaseerd zijn op praktijkmetingen. De uitkomsten blijven echter theoretische berekeningen en prognoses.

De uitgangspunten bij de berekeningen

Voor de berekeningen voor het Dekkingsplan zijn een aantal uitgangspunten bepaald, op basis waarvan het rekensysteem gevuld is. De volgende uitgangspunten zijn gekozen.

Uitgangspunten berekeningen		
Rekenmodule		
	Waarde	**Toelichting**
Rekenmethode	Care-software	Programma voor dekkingsprognoses. Ontwikkeld door SafetyCT.
Objecten	BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) en KRO (Kern Registratie Objecten)	De kaartlaag KRO is een verzameling van objecten uit diverse landelijke registraties in één kaartbeeld. De kaart laag bevat gegevens van registraties zoals BAG, BRT, WOZ, Handelsregister, RRGS en LRKP. De KRO is te vinden in GEO4OOV, een landelijke geodata-voorziening van het NIPV waar alle VR's en SafetyCT op aangesloten zijn.
Normtijden	Zoals vastgesteld in Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen 3.0	
Rijtijden	Berekend met een wegenbestand van de Roadtool	Aangepast voor hulpdiensten met speed-profiles van TomTom. Wegenbestand bepaald aan de hand van de Roadtool van SafetyCT.[1]
Methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden		
	Waarde	**Toelichting**
Objecten	Basisadministratie Adressen en Gebouwen. Versie december 2023	Dubbele adressen met een andere functie worden samengevoegd tot de functie met het hoogste risico: 1. Celfunctie 2. Gezondheidszorgfunctie

[1] Het effect van de invoering van 30km/h in de bebouwde kom van Amsterdam per 8-12-2023 is nog niet zichtbaar, maar kan in de toekomst wel effect hebben op de rijtijden. Deze worden gemonitord in samenwerking met de gemeente Amsterdam.

		3. Logiesfunctie 4. Onderwijsfunctie 5. Woonfunctie 6. Winkelfunctie 7. Bijeenkomstfunctie 8. Sportfunctie 9. Kantoorfunctie 10. Overige gebruiksfunctie Update maandelijks, VR geeft aan welke maand gebruikt wordt.
Buurten	CBS-buurten Versie sep '23	Voor de buurtbepaling wordt gebruik gemaakt van de CBS-buurt indeling en de stedelijkheidsclassificaties 1 t/m 5. Update jaarlijks
Risicocategorie 1	Streefwaarde 7 minuten Bandbreedte 4 – 10 minuten	CBS-buurten met een stedelijkheid van een, twee of drie waarvan minimaal een derde van de objecten tot type A tot E behoort. A. Oude binnenstad B. Gezondheidszorgfunctie C. Celfunctie D. Woongebouwen > 20 meter E. Portiekwoningen
Risicocategorie 2	Streefwaarde 10 minuten Bandbreedte 7 – 13 minuten	Woningen algemeen en gebouwen voor zelfredzame personen. CBS-buurten met een stedelijkheid van een, twee, of drie en met minder dan een derde objecten uit categorie 1.
Risicocategorie 3	Streefwaarde 15 minuten Bandbreedte 12 – 18 minuten	Verspreid liggende woningen en gebouwen CBS buurten met een stedelijkheid van 4, 5 of geen waarde
Rekenregels		
	Waarde	**Toelichting**
Portiekwoningen	Portiekwoningen bepaald op basis van BAG-gegevens.	Onderscheid tussen portiekwoningen en portiekflats.
Normtijden RV	Streefwaarde 7 minuten Bandbreedte 4-10 minuten bij categorie I buurten.	Zoals gesteld conform GGO.
Richtlijnen	WO: 15 minuten HV: 15 minuten IBGS: 15 minuten (TS bij IBGS-incidenten) SIE: 30 minuten	De veiligheidsregio heeft in 2013 (conform een richtlijn) maximale opkomsttijden bepaald voor de taakgebieden: waterongevallen, hulpverlening en incidentbestrijding gevaarlijke stoffen.
Basisbrandweer-eenheid	TS6, zoals vastgelegd in het Besluit Veiligheidsregio's.	Op de kazernes Aalsmeer en Uithoorn wordt uitgerukt met TS4 en TS6. De uitruktijden worden bepaald over het totaal aantal inzetten.
DAG/ ANW	Uitruktijd per tijdvenster	In verband met verkeersdruk en beschikbaarheid van vrijwilligers wordt onderscheid gemaakt naar Dag en Avond, Nacht en Weekend situatie.

		- Dag: Werkdagen van 07:30 tot 17:00. - ANW: Werkdagen van 17:00 tot 07:30 en weekenddagen
DAG-situatie Victor	7:00 tot 23:00	
NACHT-situatie Victor	23:00 tot 7:00	Voor kazerne Victor geldt dat deze 's nachts gesloten is en het verzorgingsgebied wordt overgenomen door de omliggende kazernes
Beleid		
	Waarde	**Toelichting**
Operationele grenzen	Het snelste voertuig is weergegeven in de prognose.	Brandweer Amsterdam-Amstelland hanteert operationele grenzen voor prio1 en 2 meldingen.
Interregionale voertuigen	Geen grensbeperkingen voor gelijksoortige voertuigen van buurregio's.	Zoals vastgelegd in interregionale convenanten. Deze voertuigen kunnen door de GMK direct worden gealarmeerd. De uitruktijden van deze voertuigen worden periodiek door de regio's uitgewisseld.
Opkomsttijd	- Maatgevend scenario: TS6 - Snelste hulp ter plaatse.	De tijdselementen meldkamer-, uitruk- en rijtijd gezamenlijk vormen de opkomsttijd.
Meldkamertijd		
	Waarde	**Toelichting**
De meldkamertijd is de tijd die een meldkamer nodig heeft om een incidentmelding aan te nemen, triage te plegen en passende eenheden te alarmeren.	Mediaan verwerkingstijd: 71 seconden.	Op basis van daadwerkelijk waarnemingen over twee jaar (2022 en 2023). De puntwaarde wordt bepaald door de mediaan van de waarnemingen. Waarnemingen worden gefilterd op: - Telefonische meldingen. - Meldingsclassificatie gebouwbrand - Volledige prio-1-ritten. - Test/oef/info niet meegenomen. Resultaat: een getal/tijd (in minuten of seconden) wat geldt voor de gehele regio. VRAA = 1 : Meldingsclassificatie = Brand Gebouw
Uitruktijden		
	Waarde	**Toelichting**
De uitruktijd is de tijd tussen alarmering van een eenheid en de uitruk naar een incident (status uitruk).	Puntwaarde per kazerne in DAG- en ANW-situatie.	Op basis van waarnemingen over vier jaar (2020 en 2023). Aalsmeer, Uithoorn en Amstelveen op basis van twee jaar (2022 en 2023). De puntwaarde wordt bepaald door de mediaan van de waarnemingen. Met volgend filter: - Prio-1-alarmeringen. - Alleen alarmeringen binnen 20 minuten vanaf start incident. - Incidenten afgesloten met afsluitcode "Inzet".

			- Alarmeringen voor incidenten met de meldingsclassificaties Brand Gebouw. Onderscheid naar tijdstip van de dag: - Dag/ ANW
Uitruktijden eerstelijns autospuit			
	DAG	**ANW**	
Aalsmeer 1	01:40	03:38	Dagdienst/ Vrijwilligers
Uithoorn 1	04:10	04:02	Dagdienst/ Vrijwilligers
Diemen 1	01:33	03:26	Dagdienst/ Vrijwilligers
Duivendrecht	BD/ 03:04	03:57	Vrijwilligers
Driemond	BD/ 02:51	02:45	Vrijwilligers
Weesp 1	05:33	04:45	Vrijwilligers
GBA	01:12	01:28	24-uur beroepsbezetting[2]
Amstelveen	01: 40	01:50	24-uur beroepsbezetting
IJsbrand	01:30	01:57	24-uur Beroepsbezetting
Zebra	01:21	01:22	24-uur beroepsbezetting
Osdorp	01:23	01:42	24-uur beroepsbezetting
Teunis	01:16	01:38	24-uur beroepsbezetting
Hendrik	01:20	01:38	24-uur beroepsbezetting
Nico	01:27	01:45	24-uur beroepsbezetting
Victor	01:16	01:15	Gesloten in nachtvenster 23:00-7:00.
Pieter	01:24	01:44	24-uur beroepsbezetting
Dirk	01:37	01:45	24-uur beroepsbezetting
Willem	01:43	01:55	24-uur beroepsbezetting
Anton	01:41	01:49	24-uur beroepsbezetting
Uitruktijden HV, RV, WO en IBGS-SIE			
	DAG	**ANW**	
HV Diemen	04:12	03:58	Vrijwilligers
HV Amstelveen	02:13	02:25	24-uur beroepsbezetting[1]
HV Teunis	01:51	02:11	24-uur beroepsbezetting
RV Teunis	01:16	01:38	24-uur beroepsbezetting
RV Pieter	01:24	01:44	24-uur beroepsbezetting
RV Amstelveen	01:40	01:50	24-uur beroepsbezetting
RV Nico	01:27	01:45	24-uur beroepsbezetting
RV Victor	01:16	01:15	Buiten dienst in nachtvenster
RV Anton	01:41	01:49	24-uur beroepsbezetting
RV Dirk	01:37	01:45	24-uur beroepsbezetting

[2] Uitrukgebied is Westpoort. De GBA rukt gecombineerd uit met AS en IB. Uitruktijd AS is toegepast.

RV Willem	01:43	01:55	24-uur beroepsbezetting
WO Amstelveen	01:19	01:43	24-uur beroepsbezetting
WO Nico	01:02	01:26	24-uur beroepsbezetting
OGS SIE	01:40	01:55	24-uur beroepsbezetting[3]
Uitruktijden 2e tankautospuiten[4]			
	DAG	**ANW**	.
Aalsmeer 2	05:29	05:35	Vrijwilligers
Amstelveen 2	09:15	07:03	Vrijwilligers
Diemen 2	Slagkracht	Slagkracht	Vrijwilligers
Uithoorn 2	05:50	06:17	Vrijwilligers
Weesp 2	Slagkracht		Vrijwilligers

Uitgangspunten bij de factor Capaciteit		
	Periode	**Toelichting**
Slagkracht	Periode 2 jaar: 2022, 2023	Berekend op basis van uitruktijden. Bestaat uit de elementen: - Aantal TS'en in 15 minuten - Opkomsttijd 3e TS
GBO		Peloton basisbrandweerzorg Peloton grootschalig watertransport Peloton redding & technische hulpverlening

Uitgangspunten bij de factor Paraatheid		
	Periode	**Toelichting**
Beschikbaarheid	Periode: 2023	De beschikbaarheid uitgedrukt in het beschikbaarheidspercentage per jaar dat de brandweerpost inzetbaar is om incidenten te bestrijden. Norm 95% per jaar
Gelijktijdigheid	Periode vanaf 2020 Peildatum: 01-03-2024	Kans, uitgedrukt in een percentage, dat er sprake is van gelijktijdigheid. Gelijktijdigheid wordt als volgt gedefinieerd: 1. Wanneer tijdens Inzet A voor incident A, een tweede inzet B wordt opgeroepen 2. Voor een nieuw/ ander incident B 3. Binnen hetzelfde verzorgingsgebied 4. Waarbij een andere kazernegroep betrokken is Volgens deze definitie is 1 gelijktijdigheid dus altijd tussen 2 incidenten. Filters: - Nieuwjaarsnacht en

[3] Door beperkt aantal waarnemingen worden de uitruktijden van de AS Pieter gehanteerd.

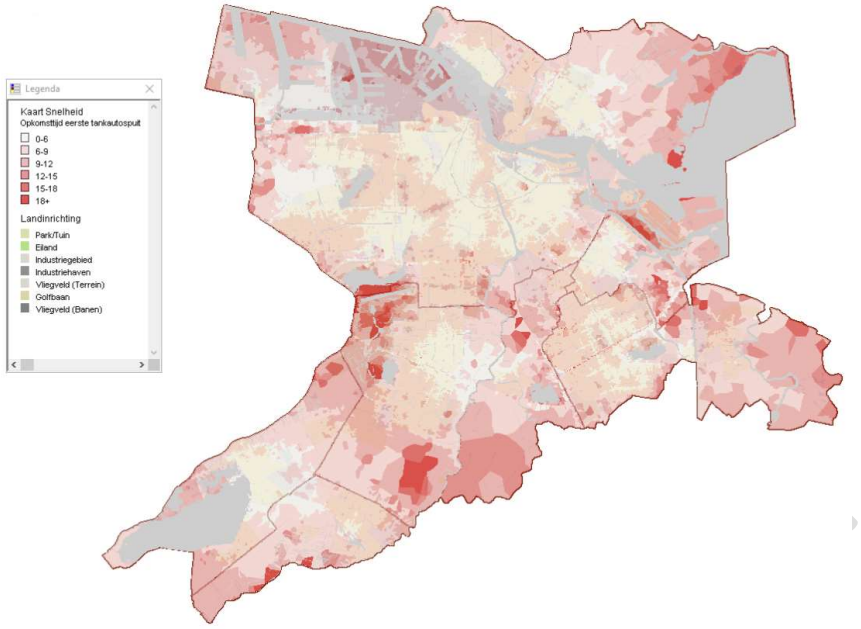
		- Extreem weer buiten beschouwing gelaten.
Uitgangspunten bij de factor Werkdruk		
	Periode	**Toelichting**
Werkdruk	Periode van vier jaar: 2020, 2021, 2022, 2023	Gemiddelde aantal alarmeringen per jaar, gerekend over 4 jaren, van iedere brandweereenheid voor een eenheid vanaf de eigen kazerne. • Alle incidenten met afsluitcode “Eindrapport’, “Inzet” en “Afgebroken Inzet”. • TS, RV, WO en HV • Incidenten binnen en buiten de regio

Tabel 2 – Technische uitgangspunten..

CONCEPT

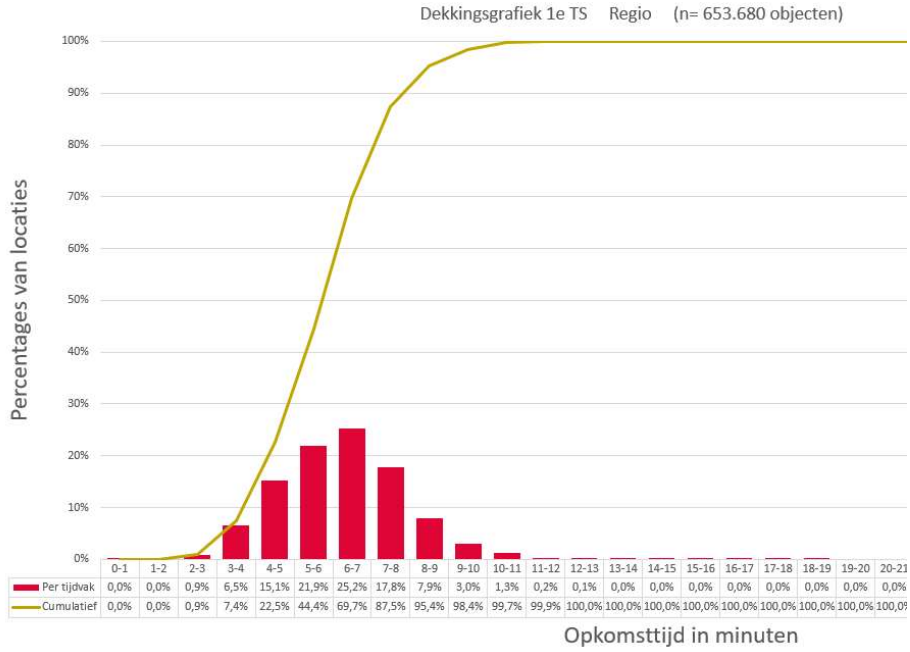
Bijlage 5 – Visualisatie opkomstprestaties dagsituatie

In deze bijlage zijn ondersteunende visualisaties opgenomen van de opkomstprestaties in de regio gedurende het dag-venster. In Bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de technische uitgangspunten van de berekeningen. In deze bijlage zijn de visualisatie van de dagsituatie die horen bij processtap 2 en 3 van de Handreiking Landelijk Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen opgenomen.

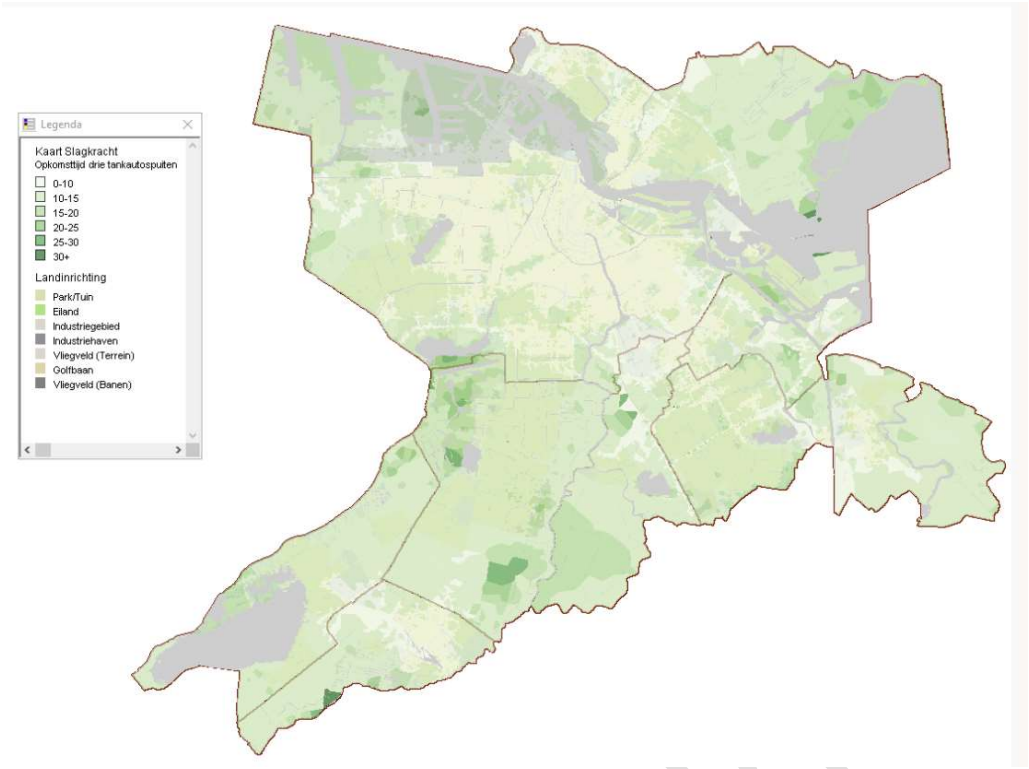

Afbeelding 6 – Opkomsttijden van de eerste tankautospuiten in de dagsituatie. De lichtste kleur geeft de kortste opkomsttijd weer en de donkerste kleur de hoogste.

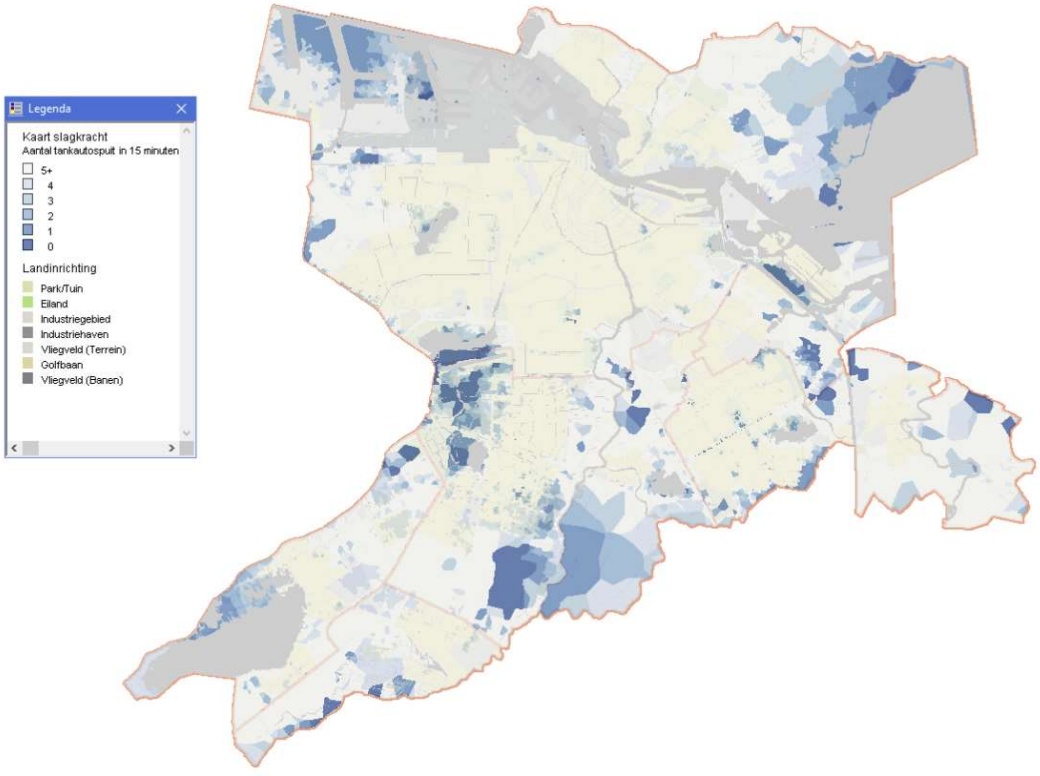
Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd wordt bereikt kan ook worden weergegeven in een s-curve. In een staafdiagram is verder gespecifieerd in welke tijdvakken de locaties bereikt worden.

Afbeelding 7 – Percentage van de locaties in de regio dat in de dagsituatie binnen een bepaalde tijd door de eerste tankautospuit bereikt wordt, aangevuld met tijdvakken waarin ze bereikt worden.

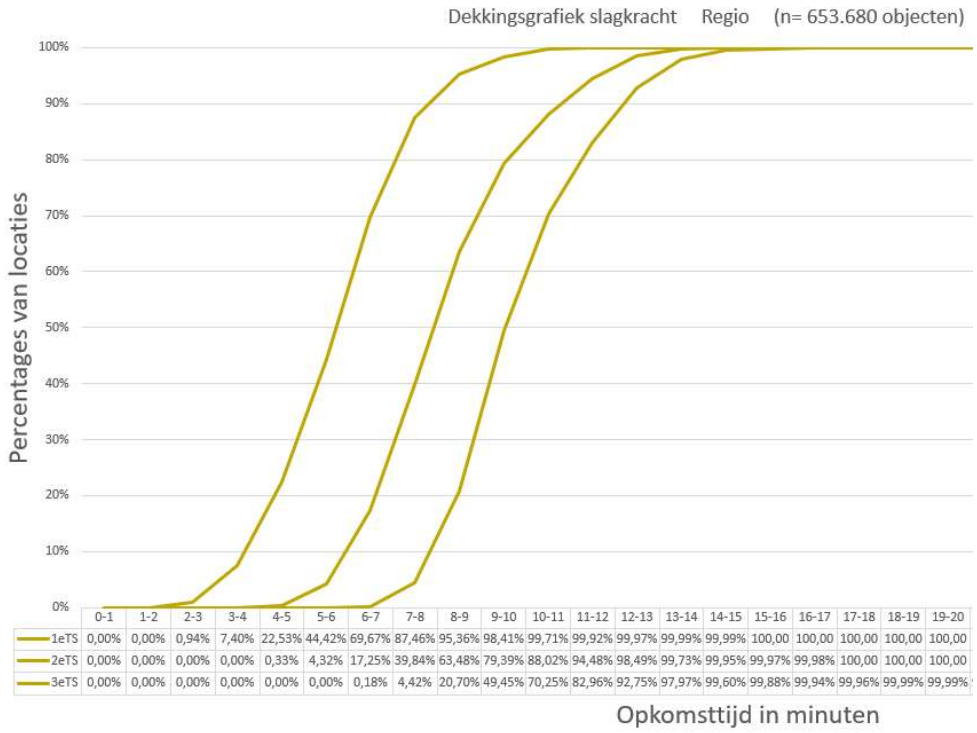

Afbeelding 8 - Opkomsttijden van drie tankautospuiten in de dagsituatie. De lichtste kleur geeft het kortste tijdbestek weer en de donkerste kleur het hoogste.

Afbeelding 9 – Geografische weergave van het aantal tankautospuiten dat in de dagsituatie binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn. In respectievelijk de dag-situatie. De lichtste kleur geeft het hoogste aantal tankautospuiten weer.

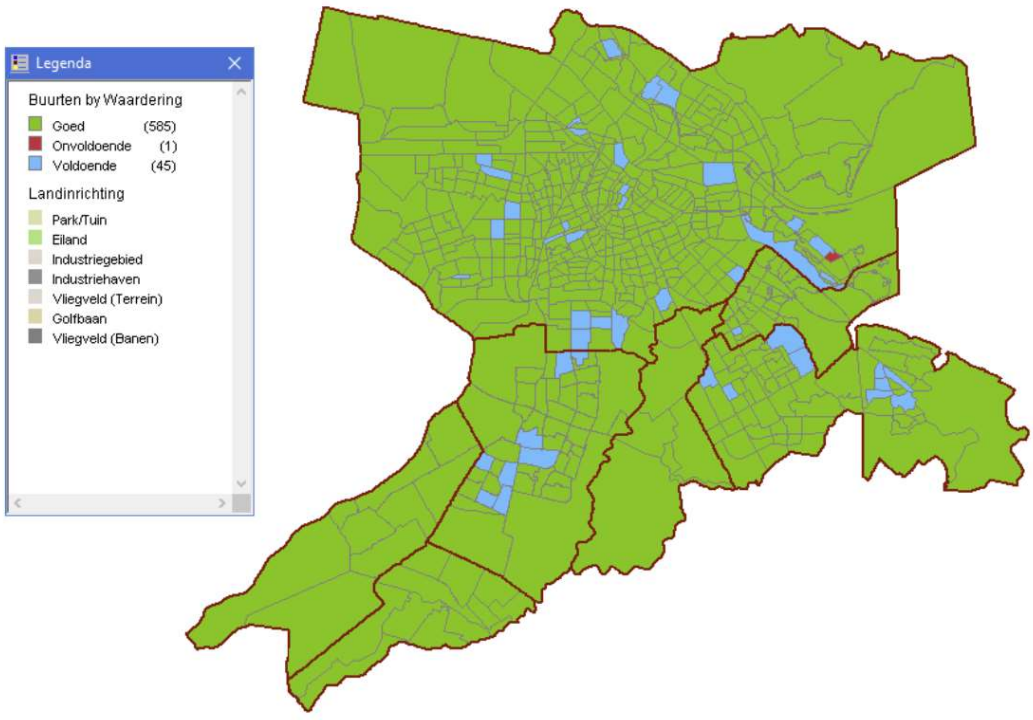
Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie tankautospuiten kan worden bereikt kan ook worden weergegeven in een s-curve.

	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-20
1eTS	0,00%	0,00%	0,94%	7,40%	22,53%	44,42%	69,67%	87,46%	95,36%	98,41%	99,71%	99,92%	99,97%	99,99%	99,99%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
2eTS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,33%	4,32%	17,25%	39,84%	63,48%	79,39%	88,02%	94,48%	98,49%	99,73%	99,95%	99,97%	99,98%	100,00	100,00	100,00
3eTS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,18%	4,42%	20,70%	49,45%	70,25%	82,96%	92,75%	97,97%	99,60%	99,88%	99,94%	99,96%	99,99%	99,99%

Afbeelding 10 – Het percentage van de locaties in de regio dat in de dagsituatie binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie (interregionale) tankautospuiten kan worden bereikt.

In Hoofdstuk 3 (processtap 2) zijn de operationele prestaties voor de basisbrandweerzorg inzichtelijk gemaakt aan de hand van de factoren snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk. Om te beoordelen of deze prestaties afdoende zijn gebruikt de Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen de methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden.

Afbeelding 11 – Beoordeling gebieden op de factor snelheid in de dagsituatie.

Bijlage 6 - Overzichten operationele prestaties

Basispelotons voor Grootschalig Brandweeroptreden

Drie regionale Basispelotons voor Grootschalig Brandweeroptreden		
Noord (100)	**Zuid (200)**	**Slagkracht (300)** [5]
Tankautospuiten		
Pieter	Aalsmeer 1	Weesp 2
Teunis	Uithoorn 1	Duivendrecht
Zebra	Driemond	Duivendrecht
Victor[6]	Diemen 1	Diemen 2
Willem	Pieter	Driemond
Dirk	Zebra	Aalsmeer 2
IJsbrand	Duivendrecht	Amstelveen 2
		Uithoorn 2
Commando-eenheden		
OvD Noord	OvD Zuid	OvD Regio
OvD Regio	OvD Regio	OvD Noord
OvD Zuid	OvD Noord	OvD Zuid

Tabel 3 – Overzicht basispelotons Brandweer Amsterdam-Amstelland.

CONCEPT

[5] Eenheden uit het slagkrachtpeloton kunnen ook afzonderlijk ingezet worden voor aflossing binnen de regio.

[6] Kazerne Victor is 's nachts gesloten. Er is dan een opvolgende eenheid beschikbaar.

Overzicht beschikbaarheid per tankautospuit

De beschikbaarheid over de periode 2020-2023 vergeleken met de periode 2017-2020.

Beschikbaarheid					
Eerstelijns tankautospuiten			**Tweedelijns tankautospuiten**		
	2023	**2020**		**2023**	**2020**
Anton	98%	99%	Aalsmeer 2	86%	95%
Dirk	94%	99%	Amstelveen 2	97%	97%
GBA	99%	98%	Diemen 2	74%	62%
Hendrik	98%	99%	Uithoorn 2	89%	82%
Aalsmeer 1	99%	99%	Weesp 2	94%	-
Nico	89% [7]	97%			
Osdorp	98%	99%			
Pieter	96%	99%			
Teunis	98 %	99%			
Victor	98 %	99%			
Amstelveen 1	89 %[8]	99%			
Willem	94%	99%			
IJsbrand	99%	99%			
Zebra	81%[9]	99%			
Diemen 1	98%	97%			
Driemond	99%	76%			
Duivendrecht	54%	71%			
Uithoorn 1	98%	99%			
Weesp 1	95%	-			

Tabel 4 – Beschikbaarheid per Tankautospuit

CONCEPT

[7] Bezetting springt tussen TS en WO. De WO oefent wekelijks twee dagdelen waardoor TS buitendienst gaat
[8] Bezetting springt tussen TS en WO. De WO oefent twee wekelijks waardoor TS buitendienst gaat
[9] Bezetting springt tussen TS en QRT-B voertuig. Afgelopen jaar is er veel geoefend op externe locaties.

Overzicht werkdruk per tankautospuit

Het gemiddelde aantal alarmeringen van een tankautospuit over de periode 2020-2023 vergeleken met de periode 2017-2020.

Gemiddeld aantal alarmeringen per jaar					
Eerstelijns tankautospuiten					
Beroepsbezetting			Vrijwillig met dagdienstbezetting		
	2023	2020		2023	2020
Amstelveen 1	939	1060	Aalsmeer 1	300	282
Anton	1235	1218	Diemen 1	355	322
Nico	888	1025	Uithoorn 1	259	251
Osdorp	1024	1116	Vrijwillige bezetting		
Pieter	1143	1209	Driemond	62	53
Teunis	964	929	Duivendrecht	80	82
Dirk	1028	1099	Weesp 1	100	-
IJsbrand	545	568			
Hendrik	1376	1519			
Willem	955	928			
GBA[10]	291	182			
Victor	813	888			
Zebra	710	656			
Tweedelijns tankautospuiten (vrijwillig)					
Amstelveen 2	138	178			
Diemen 2	21	19			
Aalsmeer 2	65	80			
Uithoorn 2	35	30			
Weesp 2	24	-			

Tabel 5 – Werkdruk per Tankautospuit

[10] Operationeel sinds 2020.

Bijlage 7 – Gebiedscategorisering (Gebiedsgerichte Opkomsttijden)

Indeling gebieden in categorieën (Gebiedsgerichte Opkomsttijden)

De methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden is gericht op het verwachte effect van brand en de bestrijding die daarvoor noodzakelijk is. Hiervoor is de regio in gebieden verdeeld.[11] Na toepassing van de methode valt elk gebied in een bepaalde categorie met bijbehorende opkomsttijd. Per gebied is de adressendichtheid en het soort en aantal objecten (gebouwen) bekeken. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Kernregistratie Objecten (KRO) en de Witte Kaart van de gemeentelijke GGD's.[12] Ook geeft de methode de bandbreedte waarbinnen afwijking van de geadviseerde opkomsttijd toelaatbaar is.

Methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden		
Gebiedsindeling	Gebiedskenmerken	Opkomsttijd
Categorie 1	Oude binnensteden Gebouwen voor slapende niet-zelfredzame personen Portiekwoningen Woongebouwen hoger dan 20 meter	7 minuten Geaccepteerde brandbreedte 4 tot 10 minuten.
Categorie 2	Woningen Gebouwen voor zelfredzame personen	10 minuten Geaccepteerde brandbreedte 7 tot 13 minuten.
Categorie 3	Verspreid liggende woningen Verspreid liggende gebouwen voor zelfredzame personen (inclusief industrie).	15 minuten Geaccepteerde brandbreedte 12 tot 18 minuten.

Tabel 6 –Indelingskader Gebiedsgerichte Opkomsttijden: Categorieën, kenmerken, opkomsttijd en bandbreedte.

Legenda beoordeling operationele prestaties op snelheid

Score	**Omschrijving in methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden**
Goed	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld sneller dan voorgeschreven.
Voldoende	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld langzamer dan voorgeschreven, maar valt nog wel binnen de acceptabele bandbreedte.
Onvoldoende	De opkomsttijd is in dit gebied gemiddeld langzamer dan voorgeschreven, en valt ook niet binnen de acceptabele bandbreedte.

Tabel 7 – Overzicht van de gebiedsscores uit de nieuwe methode

[11] De methode gebruikt de wijk- en buurtindeling van het Centraal Bureau voor Statistiek.

[12] De categorisering richt zich voornamelijk op de aan- of afwezigheid van (zelf)redzame personen. Voor brandveiligheid bij bijvoorbeeld Seveso-inrichtingen, musea en monumenten bestaan aparte wettelijke kaders.

Verrijking buurtcategorisering

Om de buurtcategorisering vanuit GGO te verrijken maken we gebruik van het brandrisicoprofiel en de toekomstige ontwikkelplannen voor areaaluitbreiding en -verdichting. Uit de analyse blijkt dat voor enkele gebieden in de regio het overheersende karakter van de bebouwing der mate wijzigt gedurende de planperiode of kort daarna dat de buurtcategorie aangepast is.

Het gaat om de volgende gebieden

Buurt	Oorspronkelijk	Verrijkt	Motivatie
De Nieuwe kern[13]	III	II	Gebiedsontwikkeling
Arena Poort[14]	II	I	Verdichting hoogbouw
Pampusbuurt-West	n.v.t.	II	Gebiedsontwikkeling
Pampusbuurt-Oost	n.v.t.	II	Gebiedsontwikkeling
Centrumeiland	n.v.t.	II	Gebiedsontwikkeling
Muidenbuurt-West	n.v.t.	II	Gebiedsontwikkeling
Muidenbuurt-Oost	n.v.t.	II	Gebiedsontwikkeling
Sluisbuurt	II	I	Verdichting hoogbouw
Amstelkwartier-Noord	II	I	Verdichting hoogbouw
Hamerkwartier	II	I	Verdichting hoogbouw
Osdorpplein e.o.	II	I	Verdichting hoogbouw

Tabel 8 – Overzicht verrijking buurtcategorisering.

CONCEPT

[13] Locatieonderzoek De Nieuwe Kern, Amstel III en Arenagebied, Brandweer Amsterdam-Amstelland 2023.
[14] Locatieonderzoek De Nieuwe Kern, Amstel III en Arenagebied, Brandweer Amsterdam-Amstelland 2023.

Bijlage 8 - Repressieve dekking van de overige taakgebieden

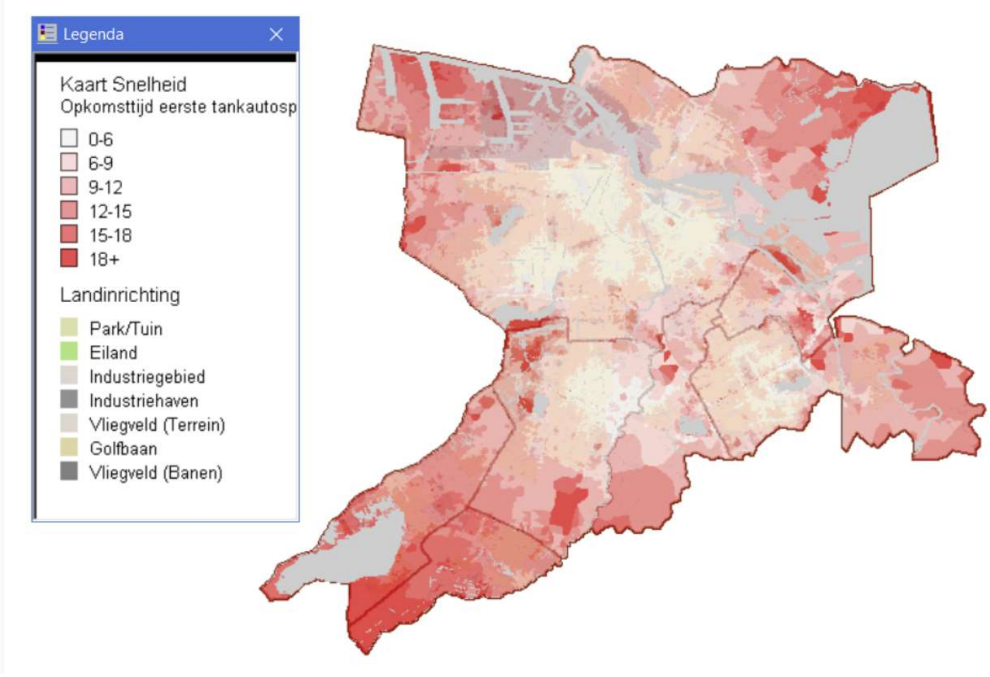
De Handreiking Landelijke Uniforme Systematiek voor Dekkingsplannen maakt voor de beoordeling van de basisbrandweerzorg gebruik van de methode Gebiedsgerichte Opkomsttijden. Deze methode richt zich op de beoordeling van de basisbrandweereenheid (tankautospuit). De methode geeft in de recente versie ook beoordelingskader voor het redvoertuig maar nog niet voor de overige taakgebieden. Brandweer Amsterdam-Amstelland kiest ervoor het redvoertuig en de overige taakgebieden wel te analyseren en te beoordelen.

Beoordeling operationele prestatie van het redvoertuig

Aanvullend op de opkomstnormen voor de eerste basisbrandweereenheid stelt het Besluit veiligheidsregio's dat het bestuur van de veiligheidsregio vaststelt voor welke objecten bij *binnenbrand* de inzet van een ondersteuningseenheid voor redden en blussen op hoogte altijd noodzakelijk is. De opkomstnorm van dit redvoertuig is dan dezelfde als voor de eerste tankautospuit. De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland heeft in 2013 besloten, vanwege de bijzondere risico's en beperkte vluchtmogelijkheden, dit in te stellen voor portiekwoningen van vóór 1945. GGO voorziet in een normering voor het Redvoertuig voor categorie I buurten. Hier geldt dan, net als voor de eerste basisbrandweereenheid, een opkomsttijd van 7 minuten.

Snelheid van het redvoertuig

De plaatsing van de redvoertuigen in de regio sluit aan bij de risico's. Genormeerde categorie I buurten liggen met name binnen de Ring A10 in Amsterdam.

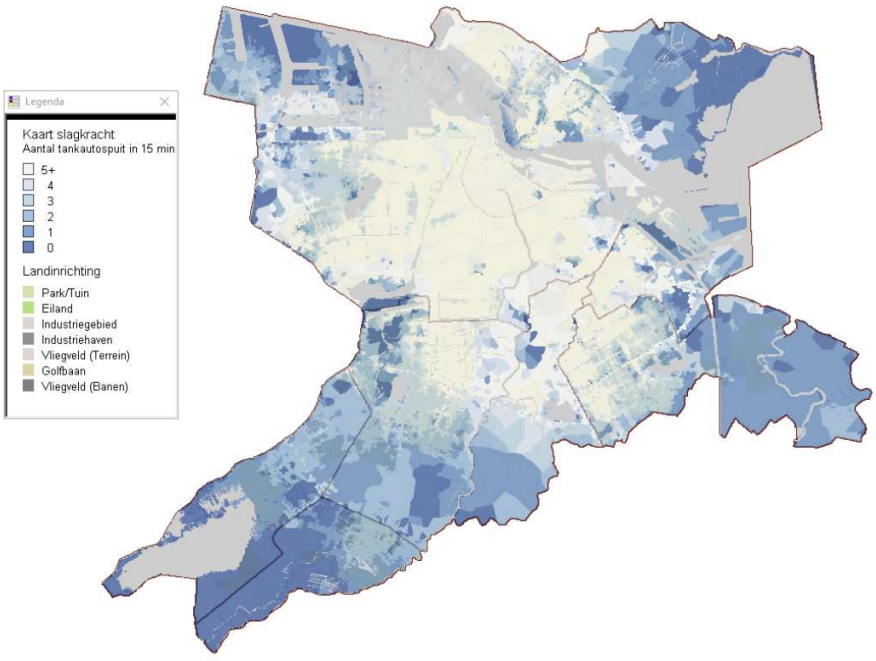
Afbeelding 11 – Opkomsttijden van het eerste redvoertuig in de dagsituatie. De lichtste kleur geeft de kortste opkomsttijd weer en de donkerste kleur de hoogste.

Slagkracht redvoertuig

De brandweer is in staat om snel extra capaciteit te organiseren om te ondersteunen bij redding en/of blussing op hoogte. En alarmeert extra redvoertuigen in gebieden waar het risico op uitbreiding en slechte ontvluchting groter is.

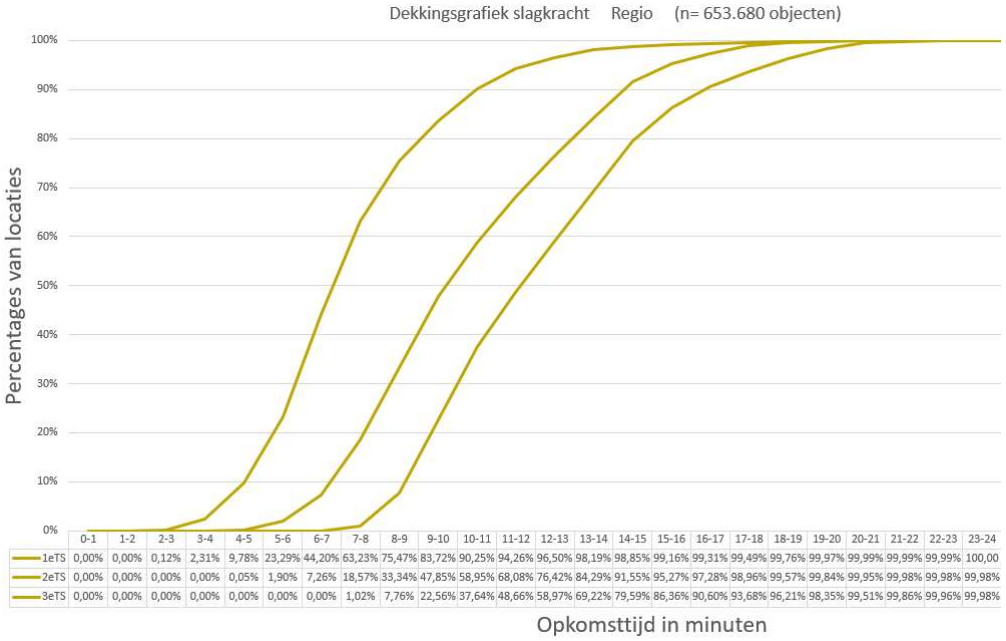

Afbeelding 12 - Opkomsttijden van drie redvoertuigen. De lichtste kleur geeft het kortste tijdbestek weer en de donkerste kleur het hoogste. In de ANW-situatie met het redvoertuig van kazerne Victor buitendienst.

Afbeelding 13 – Geografische weergave van het aantal redvoertuigen dat binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn. De lichtste kleur geeft het hoogste aantal tankautospuiten weer. In de ANW-situatie met het redvoertuig van kazerne Victor buitendienst.

Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie redvoertuigen kan worden bereikt kan ook worden weergegeven in een s-curve. 90% van de objecten in de regio kan binnen 15 minuten worden bereikt door drie redvoertuigen.

Afbeelding 14 – Het percentage van de locaties in de regio dat binnen een bepaalde tijd door één, twee of drie (interregionale) redvoertuigen kan worden bereikt.

Paraatheid en restdekking redvoertuig

De bezetting van de redvoertuigen bestaat uit beroeps. Brandweer Amsterdam-Amstelland streeft naar een minimum beschikbaarheid van 95%. De gemiddelde beschikbaarheid van de redvoertuigen in de regio is 92% en ligt daarmee onder het streef minimum. Dit kan worden verklaard door dat er op enkele kazernes wordt gesprongen tussen het redvoertuig en het hulpverleningsvoertuig. Bij personeelstekort wordt de paraatheidsmatrix toegepast. Bij tekorten worden redvoertuigen als eerste afgeschaald. Dit vertaalt zich in de paraatheidscijfers. Brandweer Amsterdam-Amstelland heeft de afgelopen jaren effectief maatregelen getroffen om het afschalen van voertuigen zoveel als mogelijk te voorkomen.

Beschikbaarheid redvoertuig		
	2023	**2020**
Amstelveen	90%	99%
Anton	97%	99%
Dirk	95%	77%
Hendrik	96%	95%
Nico	94%	98%
Pieter	96%	99%
Teunis	86%	98%
Victor	86%	91%
Willem	87%	85%

Tabel 9 – Overzicht beschikbaarheid van het redvoertuig.

Werkdruk

De redvoertuigen in de regio zijn gepositioneerd op beroepskazernes. Gemiddeld rukt een redvoertuig 350 keer per jaar uit om te ondersteunen bij incidentbestrijding. De redvoertuigen met een hogere werkdruk, meer incidenten per jaar zijn gelegen in en rond het centrum van Amsterdam. De

brandweer onderzoekt de mogelijkheden om meer samen te kunnen werken met andere hulpdiensten. Samenwerking met de politie voor de inzet op hoogte is daar een voorbeeld van.

Voertuig	Kazerne	2020	2021	2022	2023	Totaal	Gemiddeld per jaar
RV	Amstelveen	303	323	275	234	1135	**284**
RV	Anton	213	218	248	293	972	**243**
RV	Dirk	289	321	364	265	1239	**310**
RV	Hendrik	471	516	455	391	1833	**458**
RV	Nico	422	390	413	394	1619	**405**
RV	Pieter	415	440	430	401	1686	**422**
RV	Teunis	379	431	457	423	1690	**423**
RV	Victor	339	308	337	266	1250	**313**
RV	Willem	303	298	316	284	1201	**300**

Tabel 10 – Overzicht incidenten voor het redvoertuigen per kazerne.

Analyse

Het eerste redvoertuig kan na een melding van gebouwbrand over het algemeen snel ter plaatse zijn. In de buurten waar de opkomstnorm voor het redvoertuig niet wordt behaald zijn opgenomen in bijlage 9.

Conclusies en aanbevelingen

De brandweerzorg voor het redvoertuig is op orde. Het springen tussen het redvoertuig en hulpverleningsvoertuig op kazerne Teunis en Amstelveen is passend. Er is voldoende dekking en capaciteit om incidenten te bestrijden. Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig. De brandweer onderzoekt mogelijkheden om de inzetbaarheid van het redvoertuig te verruimen en zoekt daarbij de samenwerking met andere hulpdiensten.

CONCEPT

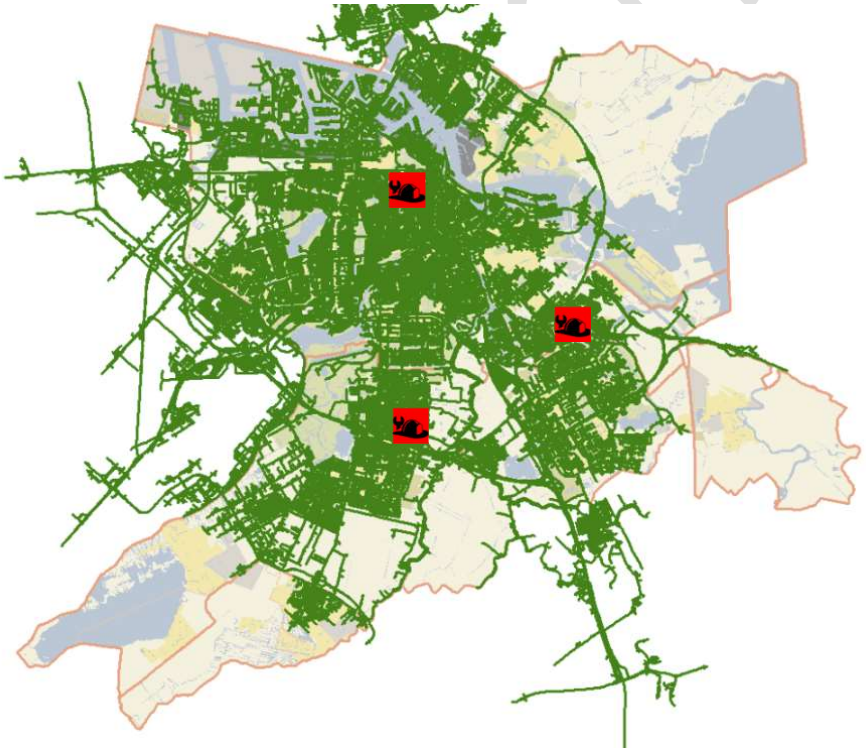
Beoordeling operationele prestatie bij zware hulpverlening

Een steeds groter deel van de werklast van de brandweer bestaat uit hulpverlening. Het gaat hierbij om technische hulpverlening bij verkeersongevallen, maar ook om hulp aan andere hulpdiensten, zoals het afhijsen van patiënten voor de ambulancedienst of het openen van deuren voor de politie. Daarnaast rukt de brandweer steeds vaker uit naar reanimatie. Deze incidenten worden over het algemeen door de tankautospuiten bestreden. In deze paragraaf wordt de operationele prestatie bij zware hulpverlening, in relatie tot de risico's, gewogen aan de hand van snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk. Het gaat hier om incidenten met zware voertuigen, tram- en metrotoestellen en instortingen.

Snelheid

Voor hulpverlening is geen wettelijke opkomstnorm bepaald. De zware hulpverleningsvoertuigen zijn uitgerust om tram- en metrotoestellen te kunnen vijzelen. Voor deze taak moet er minimaal één zwaar hulpverleningsvoertuig in de regio beschikbaar zijn. De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland heeft in 2013 besloten de richtlijn voor de maximale opkomsttijd van 15 minuten voor de eerste tankautospuit of het eerste hulpverleningsvoertuig (HV1) te volgen. De richtlijn voor de tankautospuit bij hulpverlening wordt overal in de regio gehaald en daarmee is de dekking op orde.

De zware hulpverleningsvoertuigen staan in de regio Amsterdam-Amstelland strategisch geplaatst op drie kazernes. Daarmee is voor ca. 95% van de regio binnen 15 minuten een hulpverleningsvoertuig ter plaatse. Op de kazernes Teunis en Amstelveen wordt gesprongen tussen het hulpverleningsvoertuig en het redvoertuig. Indien voor incidenten beide voertuigen tegelijkertijd zouden moeten uitrukken, kan een vervangende eenheid van een andere kazerne worden gealarmeerd.

Afbeelding 15 – Het bereik van de HV1 binnen 15 minuten.

Capaciteit

De brandweer heeft voldoende slagkracht voor hulpverlening. Zowel bij kleine incidenten als voor stormdagen of bijvoorbeeld complexe spoorwegongevallen.

Paraatheid en restdekking

Door de aanwezigheid van veel beroepsposten is de paraatheid van de tankautospuiten in de regio over het algemeen hoog. Incidenteel kan het hulpverleningsvoertuig op kazerne Diemen niet ingezet worden in verband met beperkt beschikbare vrijwilligers. Ook wordt dit voertuig verplaatst in het geval er een defect is aan de andere hulpverleningsvoertuigen. Twee van de drie hulpverleningsvoertuigen staan op beroepskazernes en deze hebben daarom een hoge paraatheid. In het geval van gelijktijdigheid van incidenten heeft de brandweer voldoende eenheden beschikbaar om in te zetten en daarnaast kunnen interregionale eenheden gealarmeerd worden.

Beschikbaarheid hulpverleningsvoertuig		
	2023	**2020**
Amstelveen	94%	99%
Diemen	71%	89%
Teunis	99%	96%

Tabel 11 – Overzicht beschikbaarheid Hulpverleningsvoertuig.

Werkdruk

Door veranderende incidenten loopt de werkdruk op de hulpverleningsvoertuigen langzaam terug. Deze trend is te verklaren door het teruglopend aantal incidenten, maar ook minder behoefte aan zwaar hulpverleningsmaterieel door andere voertuigtypen en protocollen van de ambulancedienst. De brandweer onderzoekt de taakverbreding van het hulpverleningsvoertuig bij voertuigen en incidenten met alternatieve brandstoffen en aandrijvingsvormen.

Voertuiggroep	Kazerne	2020	2021	2022	2023	Totaal	Gemiddeld per jaar
HV	Amstelveen	51	58	63	43	215	54
HV	Diemen	18	10	20	24	72	18
HV	Teunis	75	81	80	66	302	76

Tabel 12 – Overzicht incidenten voor het zware hulpverleningsvoertuig per kazerne.

Analyse

Brandweer Amsterdam-Amstelland kan bij hulpverlening in de gehele regio aan de richtlijn voor de eerste tankautospuit voldoen. De hulpverleningsvoertuigen (HV1) kunnen in het grootste deel van de regio aan de gestelde richtlijn voldoen. In de gebieden waar de HV1 niet binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn, Landelijk Noord en een deel van de Zuidflank, is het risico op zware ongevallen laag. In deze delen van de regio is minder infrastructuur zoals snelwegen of tram- en spoorlijnen.

Conclusies en aanbevelingen

De brandweerzorg voor het taakgebied Hulpverlening is op orde. Er is voldoende dekking en capaciteit om incidenten te bestrijden. Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig. De brandweer onderzoekt de inzet en inzetbaarheid van het hulpverleningsvoertuig van kazerne Diemen.

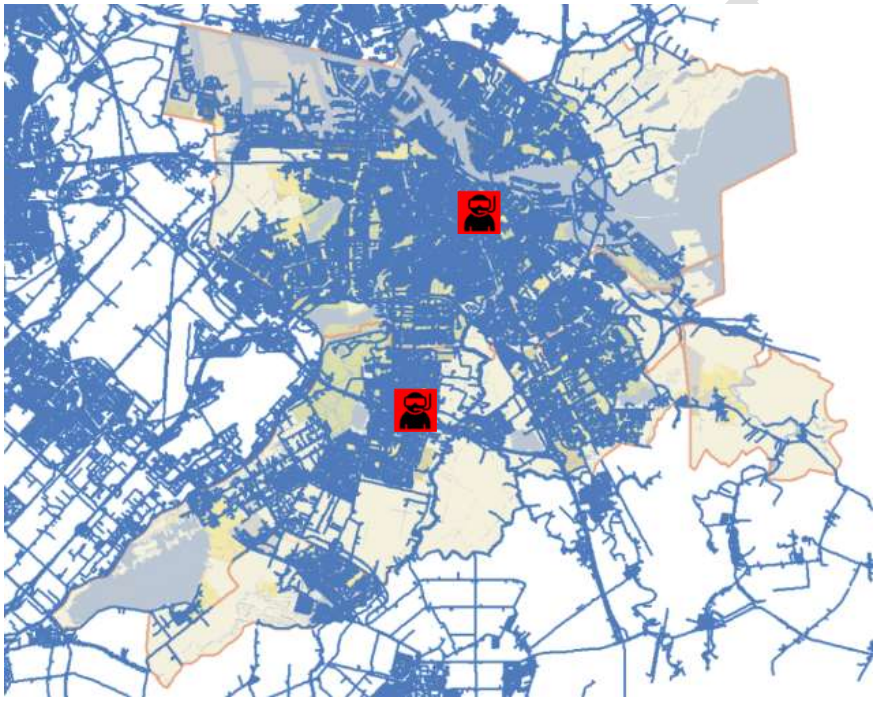
CONCEPT

Beoordeling operationele prestaties bij waterongevallen beheersing

Een deel van de werklast van de brandweer bestaat uit uitrukken naar waterongevallen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om mensen of dieren die te water zijn geraakt. De operationele prestatie bij waterongevallen, in relatie tot de risico's, wordt gewogen aan de hand van snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk

Snelheid

Brandweer Amsterdam-Amstelland beschikt over twee waterongevallenwagens met een duikteam. Voor de maximale opkomsttijd bij een waterongeval is geen wettelijke norm bepaald. De veiligheidsregio heeft in 2013 (conform een richtlijn) een maximale opkomsttijd van 15 minuten vastgesteld. In het overgrote deel van de regio wordt hieraan voldaan. Aan de randen van de regio wordt hiervoor ook gebruik gemaakt van interregionale eenheden uit Nederhorst den Berg, Zaandam, Velsen, Nieuw-Vennep en Mijdrecht. Vanuit kazerne Weesp wordt bij waterongevallen uitgerukt door een team van Wateroppervlakte redders. Deze redders kunnen een eerste inzet doen tot de komst van de duikers. Dit team kan geen onderwaterreddingen uitvoeren. Op IJburg wordt in de zomerperiode in het weekend en op zomerse dagen toezicht gehouden door de Amsterdamse reddingsbrigade. Deze organisatie werkt samen met de hulpverleningsdiensten bij calamiteiten rond en in het water.

Afbeelding 16 – Het bereik van de waterongevallenwagen binnen 15 minuten.

Capaciteit

Door de interregionale samenwerking is er een hoge mate van slagkracht bij grotere waterongevallen.

Paraatheid en restdekking

De waterongevallenwagens in de regio worden bezet door personeel van beroepskazernes. De waterongevallenwagens van de veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland worden bezet door een zogenaamde springbezetting. De beroepskrachten rukken uit met ofwel de tankautospuit of de waterongevallenwagen. In het geval van een gelijktijdige inzet van de tankautospuit en waterongevallenwagen zijn er bovendien andere waterongevallenwagens (regionaal en interregionaal) beschikbaar. Door de interregionale samenwerking met andere duikteams kan er altijd ingezet worden als eigen waterongevallenwagens al ingezet zijn.

Beschikbaarheid waterongevallenwagen		
	2023	2020
Amstelveen	96%	99%
Nico	95%	99%

Tabel 13 – Overzicht beschikbaarheid Hulpverleningsvoertuig.

Werkdruk
De incidenten zijn niet gelijk over de regio verdeeld. Het grootste risico op ongevallen op en in het water concentreert zicht binnen de grachtengordel van Amsterdam. Het uitoefenen van de duiktaak is hoog specialistisch werk dat vraag om veel en regelmatig oefenen.

Kazerne	2020	2021	2022	2023	Totaal	Gemiddeld per jaar
Amstelveen	82	86	92	67	327	82
Nico	139	116	150	128	533	133

Tabel 14 – Overzicht incidenten voor de waterongevallenwagen per kazerne.

Analyse

Brandweer Amsterdam-Amstelland kan bij waterongevallen in het grootste deel van de regio aan de gestelde richtlijn voldoen. In de gebieden waar de waterongevallenwagen niet op tijd kan zijn is het risico op waterongevallen laag. Door de interregionale samenwerking zijn de slagkracht en restdekking hoog. Het inzetgebied van de oppervlakte redders is verruimd en er zijn (inter)regionale afspraken gemaakt over de inzet van middelen en samenwerking op de grote wateroppervlakten in de regio.

Conclusies en aanbevelingen

De brandweerzorg voor het taakgebied Waterongevallen is op orde. Er is voldoende dekking en slagkracht om incidenten te bestrijden.

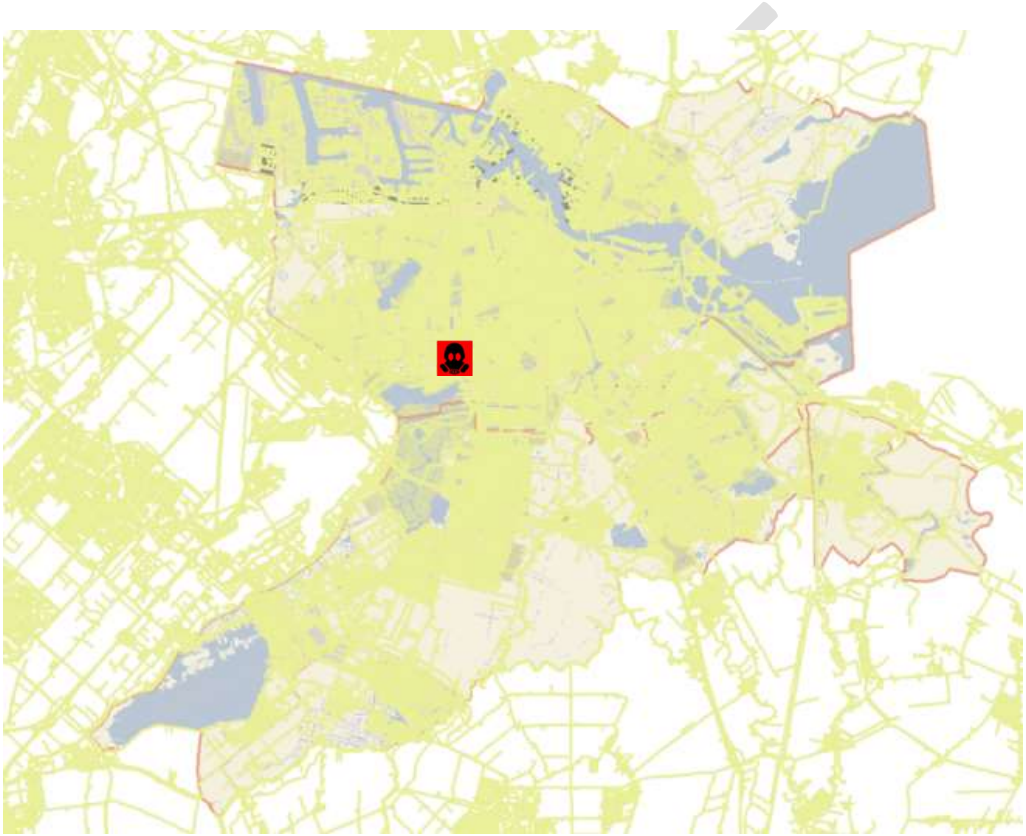
CONCEPT

Beoordeling operationele prestaties bij incidentbestrijding gevaarlijke stoffen

Een deel van de werklast van de brandweer bestaat uit uitrukken naar ongevallen met gevaarlijke stoffen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om uitrukken naar meldingen van koolmonoxide, maar ook om ongevallen met giftige stoffen bij bedrijven. De operationele prestatie bij ongevallen met gevaarlijke stoffen, in relatie tot de risico's, wordt gewogen aan de hand van snelheid, capaciteit, paraatheid, restdekking en werkdruk.

Snelheid

De inzet bij kleinschalige incidentbestrijding met gevaarlijke stoffen wordt in eerste instantie afgehandeld door de tankautospuit. De veiligheidsregio heeft in 2013 voor dergelijke ongevallen (conform een richtlijn) een maximale opkomsttijd van 15 minuten voor de eerste tankautospuit vastgesteld. De opkomsttijd wordt in de gehele regio gehaald. Het gaat hier vooral om metingen bij gaslekkages en metingen naar koolmonoxide. Bij een groter incidentbestrijding met gevaarlijke stoffen wordt de Snel Inzetbare Eenheid (SIE) ingezet. Voor de SIE bestaat geen wettelijke maximale opkomsttijd. De veiligheidsregio heeft in 2013 (conform een richtlijn) een maximale opkomsttijd van 30 minuten vastgesteld. Deze opkomsttijd wordt in de hele regio gehaald.

Afbeelding 17 – Het bereik van de IBGS-SIE binnen 30 minuten.

Capaciteit

Door interregionale samenwerking met vier veiligheidsregio's in Noord-Holland (Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen) kunnen meerdere SIE-eenheden en ondersteuningseenheden opgeroepen worden om in te zetten bij grootschalige incidentbestrijding met gevaarlijke stoffen. Hierdoor is ook de restdekking op orde.

Paraatheid en werkdruk

De IBGS-SIE wordt bemenst met een springbezetting op een beroepskazerne, waarbij afhankelijk van het incident de bemanning de keuze maakt tussen de tankautospuit en de SIE. Het lage aantal uitrukken maakt een vaste bezetting niet nodig. De paraatheid van de SIE is daarmee op orde.

Beschikbaarheid Snel Inzetbare Eenheid		
	2023	**2020**
Pieter	97%	99%

Tabel 15 – Overzicht beschikbaarheid Snelle Interventie Eenheid IBGS

Analyse

De dekking en paraatheid bij incidenten met gevaarlijke stoffen is op orde voor zowel de tankautospuit als de SIE. Brandweer Amsterdam-Amstelland ontwikkelt zich samen met de NW4 regio's tot één van de zes landelijke steunpunt voor IBGS-incidenten. Met het doel capaciteit te bundelen en (inter)regionaal ondersteuning te bieden. De grootschalige en basis ontsmettingstaken en werkzaamheden worden overgedragen aan de veiligheidsregio's Noord-Holland-Noord en Kennemerland. Gezien de kenmerking van de regio en risico's op incidenten met gevaarlijke stoffen behoudt Brandweer Amsterdam-Amstelland de Snelle Interventie Eenheid met gaspakdragers.

Conclusies en aanbevelingen

De brandweerzorg voor het taakgebied incidentbestrijding gevaarlijke stoffen is op orde. Er is voldoende dekking en slagkracht om incidenten te bestrijden. Er zijn geen maatregelen nodig.

CONCEPT

Bijlage 9 - Aandachtsobjecten VrAA

Op basis van de huidige methode en dekking zijn binnen de VrAA aandachtsobjecten aanwezig van de onderstaande objectfuncties:

- Gebouwen voor slapende niet-zelfredzame personen (gezondheidzorg); verpleeg- en verzorgingsinstellingen, ziekenhuizen, categorale woonvormen, gehandicaptenzorg en revalidatiecentra.
- Woongebouwen hoger dan 20 meter. Hoogbouw, zoals kantoorpanden, valt volgens deze methode niet onder de woongebouwen hoger dan 20 meter.
- Portiekwoningen

Voor deze objecten geldt volgens de GGO-methodiek een opkomsttijd van 10 minuten die door de brandweer op dit moment niet wordt behaald. De aandachtsobjecten en -buurten worden opgenomen in het zaaksysteem van de brandweer voor aanvullende advisering en monitoring.

Gezondheidzorg

In de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland zijn twee gezondheidzorg objecten waar de opkomsttijd van 10 minuten wordt overschreden. De overschrijding van de opkomsttijd is maximaal 1:19. Voor deze kwetsbare objecten neemt de brandweer aanvullende maatregelen door de gebruiker te adviseren op het gebied van risicobeheersing. De brandweer ondersteunt in:

- Meelezen en adviseren over het **ontruimingsplan.**
- Instellingen aan laten sluiten op het **zorgconvenant.**
- Jaarlijks een gezamenlijk met de brandweer een **ontruimingsoefening organiseren**.
- Ondersteuning voor de operationele dienst met **oriëntaties**, waarbij er extra aandacht is voor de bluswatervoorziening en aanvalswegen in het pand.

Plaats	Adres	Opkomsttijd 1e TS	Objectfunctie	Gebruiker	Zorgconvenant
Amstelveen	**Amsteldijk Zuid 194**	11:19	Gehandicaptenzorg	Stichting ons tweede huis	ja
Amsterdam	**Sem Presserhof 80 - 96**	11:05	Gehandicaptenzorg	Stichting ons tweede huis	ja

Tabel 16 – Overzicht aandachtsobjecten gezondheidzorg VrAA

Cel functie/ Gesloten instelling

In de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland zijn geen objecten met een cel functie waar de opkomsttijd van 10 minuten wordt overschreden. Dan neemt niet weg dat de brandweer adviseert op het gebied van risicobeheersing. De brandweer ondersteunt in:

- Meelezen en adviseren over het **ontruimingsplan.**
- Gezamenlijk met de brandweer een **ontruimingsoefening organiseren**.
- Ondersteuning voor de operationele dienst met **oriëntaties**, waarbij er extra aandacht is voor de bluswatervoorziening en aanvalswegen in het pand.

Woningen

Bij de woningen maken we onderscheid in de volgende woningen, Portiek-etagebouw, woningen van voor 2003 en woningen na 2003. Voor woningen is bij de wijziging van het bouwbesluit de aanwezigheid van rookmelders op 1 juli 2022 verplicht gesteld. Dit betekent dat bij alle woningen (ook van voor 2003) vanaf die datum rookmelders verplicht zijn. Er zal niet actief gestuurd worden op het plaatsen van rookmelders, maar daar waar geen functionerende rookmelder aanwezig is, wordt deze vervangen of verplaatst.

Brandveilig leven is een van de taken die ook onder het takepakker van de kazernes valt. Vanuit deze taak wordt er in de aandachtgebieden georiënteerd en kan er voorlichting aan de bewoners gegeven worden.

CONCEPT

Portiekwoningen

De woningen in portiek-etagebouw beschikken over een samenvallende vluchtweg. Vanuit regelgeving is hiervoor zowel de bouwhoogte als het aantal woningen op het trappenhuis beperkt. Ook voor deze woningen geldt straks een rookmelderplicht. Een aanvullende actie bij deze woningen kan **advies voor een dranger op de woningtoegangsdeur** zijn, om de enige beschikbare vluchtroute beter te beschermen. Daar hoort ook het vrijhouden- of laten maken van vluchtroutes bij de brandweer bespreekt deze maatregelen, oefen- en oriëntatiemomenten met de betreffende woningcorporatie.

Plaats	Adres	Opkomsttijd 1e TS	Aantal adressen
Amsterdam	**Drakenstein**	10:29	**7**
	Havikhorst	10:03	**31**
	Rhijnestein	10:35	**54**
Weesp	**Jan Prinsstraat**	10:05	**22**
	M.Nijhoffstraat	10:22	**42**

Tabel 17 – Overzicht aandachtsobjecten portiekwoningen VrAA

Galerij of corridorflats

Bij woongebouwen > 20 meter duurt het langer voordat de brandweer repressief inzetbaar is. Vanuit regelgeving worden hiervoor een aantal voorzieningen voorgeschreven om een repressieve inzet te ondersteunen. Dit zijn droge blusleidingen, brandweerliften en sluizen voor trappen en brandweerliften. In Amsterdam zijn de objecten voornamelijk gelegen op IJburg. De brandweer ontwikkelt een wijkgerichte aanpak voor deze objecten.

Plaats	Adres	Opkomsttijd 1e TS	Objectfunctie	Aantal adressen
Amsterdam	**Beysterveld**	10:13	Galerij/ corridorflat	**40**
	Bolestein	10:26	Galerij/ corridorflat	**38**
	Emmy Andriessestraat	10:01	Galerij/ corridorflat	**7**
	Erich Salomonstraat	10:28	Galerij/ corridorflat	**27**
	Eva Besnyostraat	10:05	Galerij/ corridorflat	**4**
	Gouden Leeuw	10:24	Galerij/ corridorflat	**37**
	Groenhoven	11:29	Galerij/ corridorflat	**433**
	Ijburglaan	10:32	Galerij/ corridorflat	**169**
	Jaap Speyerstraat	10:07	Galerij/ corridorflat	**71**
	Julius Pergerstraat	10:21	Galerij/ corridorflat	**200**
	Kiekstraat	10:27	Galerij/ corridorflat	**80**
	Krijn Taconiskade	10:30	Galerij/ corridorflat	**117**
	Lumièrestraat	10:07	Galerij/ corridorflat	**51**
	Maria Austriastraat	10:29	Galerij/ corridorflat	**26**
	Profiltigracht	10:32	Galerij/ corridorflat	**11**
	Sem Presserhof	10:34	Galerij/ corridorflat	**46**
	Talbotstraat	10:03	Galerij/ corridorflat	**8**
	Theo Frenkelhof	11:26	Galerij/ corridorflat	**39**
	Willy Mullenskade	10:53	Galerij/ corridorflat	**8**
Weesp	**Heemraadweg**	10:26	Galerij/ corridorflat	**155**
Amstelveen	**Eykenstein**	10:15	Galerij/ corridorflat	**154**
	Sint Janskruidlaan	10:36	Galerij/ corridorflat	**93**
	Zeelandiahoeve	10:01	Galerij/ corridorflat	**25**
Duivendrecht	**Neptunus**	10:05	Galerij/ corridorflat	**14**
Uithoorn	**Schumanflat**	10:04	Galerij/ corridorflat	**4**

Tabel 18 – Overzicht aandachtsobjecten woongebouwen >20 meter VrAA

CONCEPT

Aandachtsbuurten redvoertuig

Gebieden	Buurt	Opkomsttijd[15]	Karakter bebouwing
Osdorp	**Dijkgraafpleinbuurt**	12:10	Galerijflats
	Botteskerkbuurt	10:36	Portiekflats
	Reimerswaal	10:51	Portiek- en galerijflats
IJburg	**Steigereiland-Noord**	12:45	Woongebouwen >20 meter
	Havenkwartier IJburg	11:53	Woongebouwen >20 meter
Weesp	**Hogewey-Zuid**	11:46	Galerijflats
	Hogewey-Midden	11:07	Galerijflats
	Hogewey-Noord	12:00	Galerijflats
	Weesp Dichtersbuurt	12:25	Portiekwoningen
	Weesp Centrum	10:48	Historische stadskern
Diemen	**Studentenflats Rode Kruislaan (Diemen)**	11:28	Torenflats

Tabel 19 – Aandachtsobjecten redvoertuig VrAA.

Brandweerkundige beoordeling aandachtsbuurten redvoertuig

De redvoertuigen van de brandweer hebben twee hoofdtaken, namelijk het ondersteuning van redding en blussing op hoogte. In het geval van woongebouwen is de hoofdtaak het ondersteunen van de redding op hoogte bij objecten met een enkele vluchtweg. Dit is over het algemeen het geval bij portieketage woningen en in historische stadskernen. Galerijflats en hoogbouw beschikken over betere ontvluchtingsmogelijkheden waardoor de rol van het redvoertuig minder cruciaal is. De overschrijding van de opkomstnorm in buurten met overwegend portiekflats of historische stadskern minder dan 1 minuut.

CONCEPT

[15] De hoogste opkomsttijd van het eerste redvoertuig in de betreffende buurt is weergegeven in minuten.

BRANDWEER
Amsterdam-Amstelland

Dekkingsplan Brandweer Amsterdam-Amstelland 2025-2028

Wat hebben we beschikbaar?

19 kazernes

- 6 vrijwillig
- 1 gecombineerd
- 11 beroeps
- 1 Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA)

485 beroeps brandweer mensen

224 vrijwillige brandweer mensen

47 niet-repressieve vrijwilligers

24 tankauto-spuiten

+

- 2 waterongevallenwagens
- 9 autoladders
- 1 gaspakken eenheid
- 3 hulpverleningsvoertuigen

specialismen

- Quick response team brandweer
- Industriëlebrandbestrijding
- Scheepsbrandbestrijding
- Grootschalig watervoorziening
- Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen
- Logistieke ondersteuning

Dit zijn de ontwikkelingen

Voorbereiden en adviseren

- Wijzigingen infrastructuur & bereikbaarheid
- Areaal uitbreiding en verdichting
- Energietransitie & klimaatadaptatie
- Beschikbaarheid & inzetbaaheid brandweermensen

Flexibiliseren en optimaliseren

- Samenwerken met regionale en interregionale partners
- Integratie preventie en repressie
- Verbreding en verdieping brandweerzorg
- Robuuste paraatheid
- Slagkracht

Welke taken voeren we uit?

Brand voorkomen, beperken en bestrijden.

Gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen beperken en bestrijden.

Ongevallen met gevaarlijke stoffen voorkomen, beperken en bestrijden.

Gevaar voor mensen en dieren bij waterongevallen beperken en bestrijden.

Andere overheden en organisaties adviseren over risicogerichte brandweerzorg, brandbestrijding en brandpreventie.

Risicogerichte brandweerzorg

Industrie
Kleine kans op incidenten groot effect.
- Gezamenlijke Brandweer Amsterdam
- Specialistische kennis
- Tank- & tankput brandbestrijding

Oude binnenstad
Groot aantal incidenten. Snelle interventie om uitbreiding te voorkomen.
- Fijnmazig netwerk van kazernes

Hoogbouw en portiekwoningen
Complexe brandweerinzet en beperkte vluchtmogelijkheden. Toekomstbestendige brandweerzorg:
- Dagdienstbezetting
- Uitruk op Maat

Aandachtsgebieden
- Verkenning van gezamenlijk Veiligheidscentrum
- Beperkte overschrijding opkomsttijd (1 á 2 min.)
- Risicogerichte preventie en preparatie

Woningen, bedrijvigheid en buitengebied
Passende brandweerzorg bij incidenttype en opkomsttijden.
- Dagdienstbezettingen
- Uitruk op Maat
- Paraatheid 2e tankautospuit